

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΘΕΙΣΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΠΡΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1715, ΚΑΙ ΛΗΓΟΥΣΑ ΤΟ 1834

ΔΙΕΡΗΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΡΕΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΠΑΡΑ ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ ΦΡΑΝΤΖΗ

Πρωτοσυμβουλῆς τῆς πρώην Χριστιανουπόλεως ἐπαρχίας (Ἀρκαδίας)

ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ

παρ' αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων

ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑ ΔΕ

Τῷ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤῷ ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΘΩΝΙ Τῷ Α.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Η ΒΙΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. ΚΑΣΤΩΧΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ.

1839.

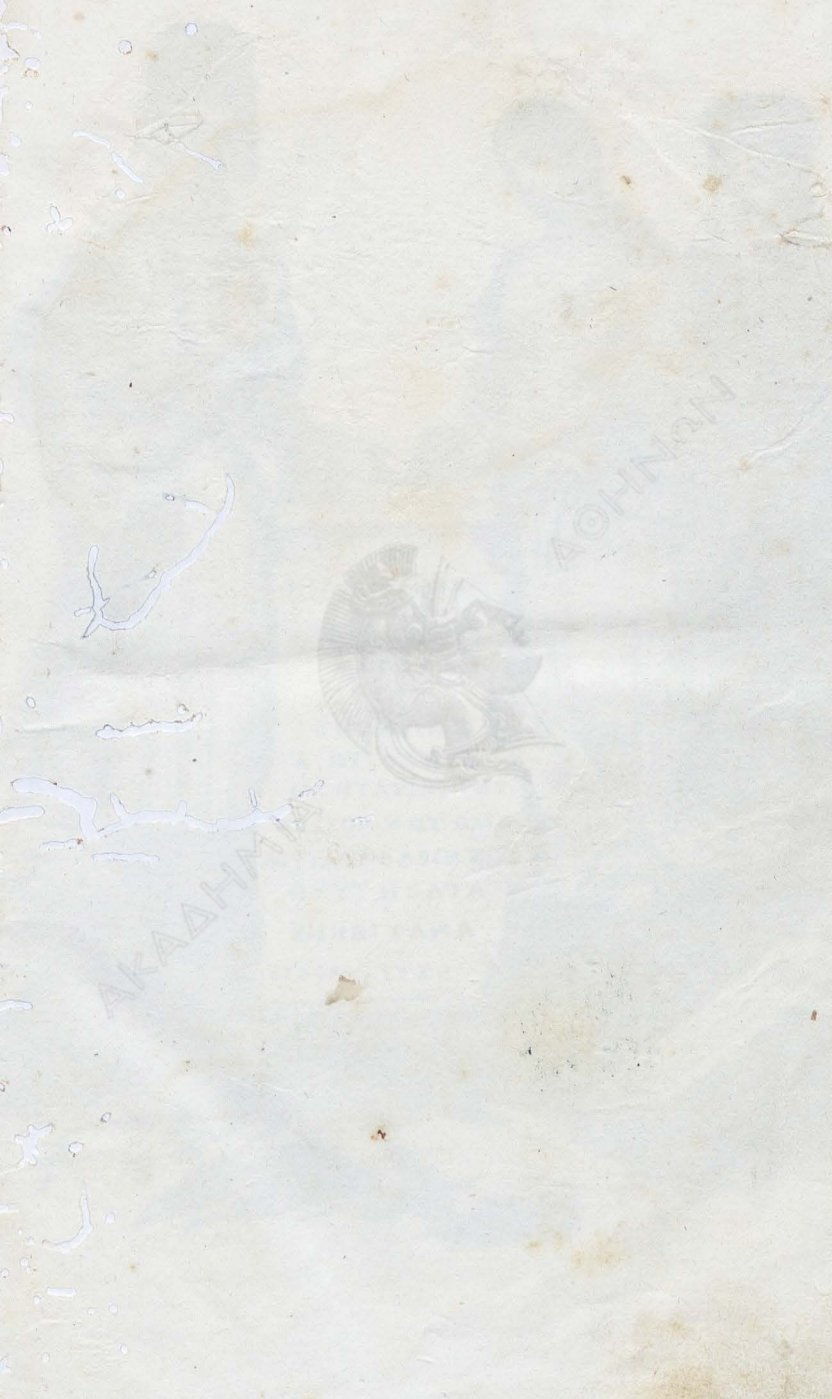
Handwritten signature and blue rectangular stamp with text 'ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Κ. ΒΛΑΧΑ' and 'ΕΡΕΥΝΗ ΒΙΒΛΙΟΤΗΤΗΣ'.

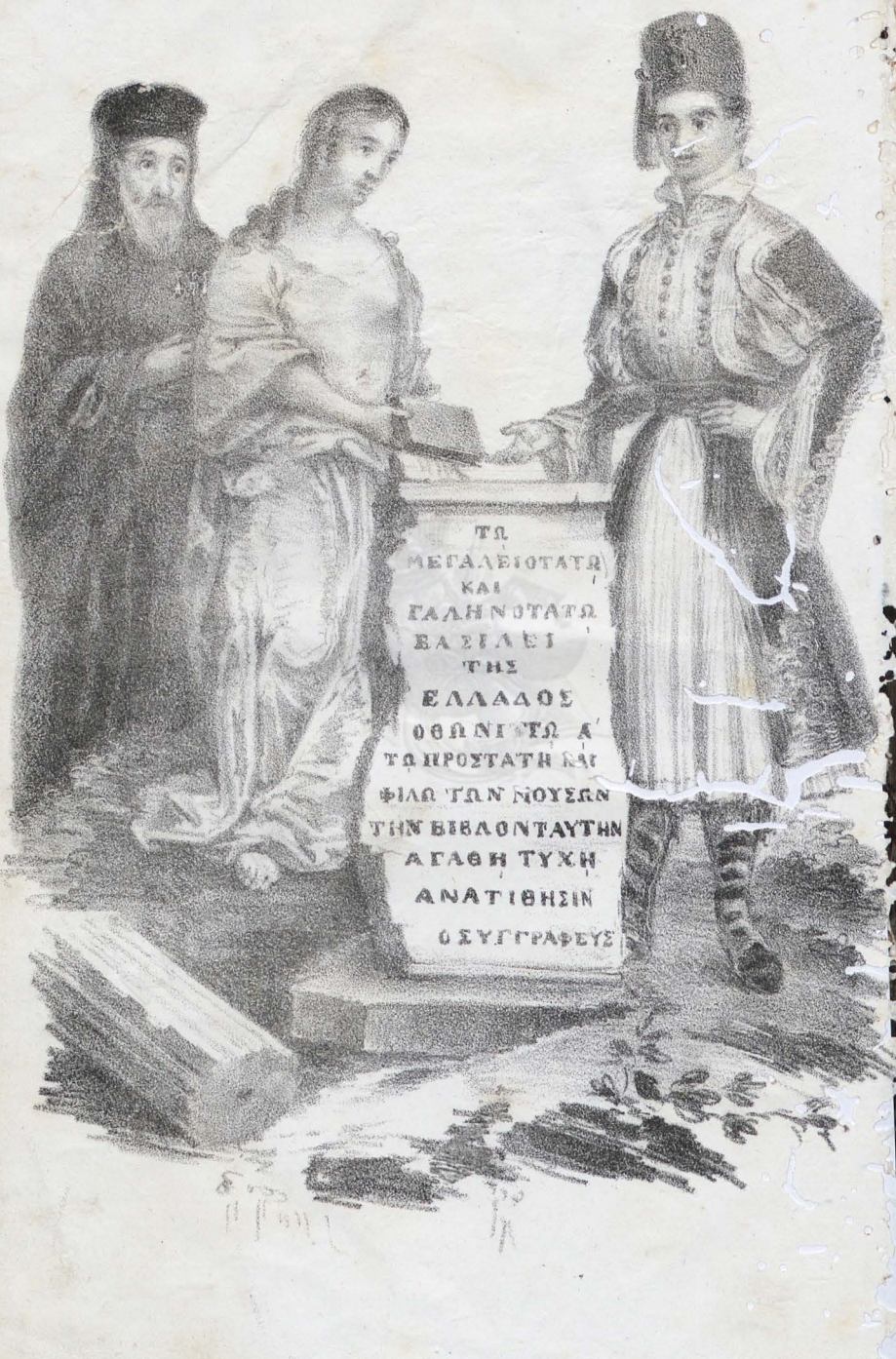
“ Οὕτω δὲ φύσει πολεμικῶς πρὸς αὐτούς ἔχομεν, ὥστε καὶ τῶν μύ-
,, θων ἤδιστα συνδιατρίβωμεν τοῖς Τρωϊκοῖς καὶ Περσικοῖς, διὸ ὧν ἔστι πυν-
,, θάνεσθαι τὰς ἐκείνων συμφοραῖς· εὖροι δ’ ἂν τις ἐκ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ
,, πρὸς τοὺς βαρβάρους ὕμνους πεποικημένους, ἐκ δὲ τοὺς πρὸς τοὺς Ἕλληνας
,, θρήνους ἡμῶν γεγεννημένους, καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀδομένους,
,, τῶν δ’ ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἡμῶν μεμνημένους. Οἶμαι δὲ καὶ τῆς Ὀμήρου
,, ποίησιν μείζω λαβεῖν δόξαν, ὅτι καλῶς καὶ πολεμήσαντας τοῖς βαρ-
,, βάροις ἐνεκμήσατε, καὶ διὰ τοῦτο βουλευθῆναι τοὺς προγόνους ἡμῶν ἐντι-
,, μον αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν τέχνην ἐντε τοῖς τῆς μουσικῆς ἀθλοῖς, καὶ τῆ παι-
,, δεύσει τῶν νεωτέρων, ἵνα πολλάκις ἀκούσαντες τῶν ἐπῶν, ἕλωσθάνω-
,, μεν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς αὐτούς ὑπάρχουσαν, καὶ ζηλοῦντες τὰς ἀρε-
,, τὰς τῶν στρατευσαμένων ἐπὶ Τροίην, τῶν αὐτῶν ἔργων ἐκείνοις ἐπιθυ-
,, μῶμεν .”

(ΙΣΟΚΡ. ΠΑΝΗΓ. Γ΄.)

Π. Α. Φραντζής

Τῷ
 ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤῷ
 ΚΑΙ
 ΓΑΛΗΝΟΤΑΤῷ
 ΒΑΣΙΛΕΙ
 ΤΗΣ
 ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΟΘΩΝΙ Τῷ Α
 Τῷ ΠΡΟΣΤΑΤῆ ΚΑΙ
 ΦΙΛῷ ΤῶΝ ΝΟΥΘῶΝ
 ΤῆΝ ΒΙΒΛΙΟΝΤΑΥΤῆΝ
 ΑΓΑΘῆ ΤΥΧῆ
 ΑΝΑΤΙΘῆΣΙΝ
 Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

11 11 11 11

ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΕ ΑΝΑΞ!

Ὁ ὑψηλὸς βραχίον τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ διαλύσας τὰ καλύπτοντα τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἑλλάδος ζοφερά νέφη μετὰ τοσοῦτων αἰώνων δουλείαν, τῆς ὁποίας τὸν ἀφόρητον ζῆγόν οἱ Ἕλληνες ἀπέσεισαν ἐν διαστήματι δωδεκαετοῦς μετὰ τοῦ κατακτητοῦ αὐτῶν πάλης, διὰ τῆς προστατίδος χειρὸς τῶν κραταιῶν Συμμάχων Βασιλέων τῆς Εὐρώπης ἐστήριξε τελευταῖον τὴν σταθερὰν εὐδαιμονίαν τῆς ὑπὸ τὸ γαληνὸν τῆς Σῆς Μεγαλειότητος Σκήπτρον, τρίτον Βασιλεῖα αὐτῆς στέφας τὴν Σὴν Γαληνότητα.

Βεβαρυσμένοι οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὰ καταπίεσαντα αὐτοὺς παντοῖα δεινὰ, μὲ ἀνέκφραστον χαρὰν, καὶ μὲ αἴσθημα εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης, ὡς πολύτιμον θησαυρὸν ὑπεδέξαντο τὴν Σὴν Γαληνότητα, καὶ ὡς εἰς ἀστέροσ φαεινοῦ τὰς μαρμαρυγὰς ἀτενίζοντες, παρέδωκαν εἰς τὴν αἰώνιον λήθην ὅσα ὑπέστησαν πρὸ τῆς αἰσίου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφίξεώς Σου, μετὰ τὴν ὁποίαν ἀφιερωθείσης τῆς Ἱερᾶς αὐτῶν παρακαταθήκης εἰς τὰς εὐκλεεῖς χεῖράς Σου, δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς ἄλλο, εἰ μὴ ἡ προσδοκία τῆς λαμπρᾶς αὐτῶν ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν προτέραν τῶν προγόνων των δόξαν καὶ εὐκλειαν.

Τὰ προοίμια τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίας ἐδείχθησαν,

Γαληνότητα Βασιλεῦ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ Πατρικὸς καὶ Ἐνδοξὸς τῆς Σῆς Μεγαλειότητος οἶκος ἐπεδαφίλευσεν ἄσυλον εἰς τὴν Φιλόμουσον τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς ἠθικῆς τῶν προδού ἐπιχείρησιν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐκήρυξε συμπαθείας αἰσθήματα εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν κατὰ τῆς ἀφορήτου καταδυναστείας συγκροτηθέντα δίκαιον πόλεμον ὁ Εὐκλεῆς καὶ Φιλόμουσος τῶν Οὐτελσβάχων οἶκος, μετὰ τοῦ ὁποίου ἠθικὸς μὲν δεσμὸς τις προσυνέδεσε τὴν Ἑλλάδα, ὁ δὲ θεῖος προορισμὸς τῆς πολιτικῆς τῶν Ἑλλήνων ἐνώτεως ἐξεπληρώθη εἰς τὸ Τρισέβαστον πρόσωπον τῆς Σῆς Μεγαλειότητος, καὶ τῆς εἰς τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς ὃν ὄρον εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεως τῶν τὰ δείγματα ἐφάνησαν πραγματικῶς ἐνεργηθέντα παρὰ τῆς Βασιλικῆς Σου ψυχῆς, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησας τὸ ἔδαφος τῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον Σου εὐκλεῶς βασιλευομένης κλασικῆς γῆς, ὅτε καὶ ἐπαποδυθεὶς εἰς τὸ πλάδιον τῶν Βασιλικῶν Σου πράξεων, τρέχεις εὐστόχως ἐπὶ τὸ πέραν, Βασιλικοῖς πλεονεκτήμασιν ἀμιλλώμενος

Αὐτοῦ τοῦ εὐκλεῶς ὑπὸ Σοῦ βασιλευομένου ἔθνους τὴν νέην Ἱστορίαν ἐν ἐπιτομῇ συγγράφας ὁ ὑποσημειούμενος ἐλάχιστος καὶ πιστὸς ὑπῆκοος τῆς Σῆς Μεγαλειότητος, καὶ ἐξαγαγὼν αὐτὴν εἰς τὸ διὰ τοῦ τύπου φῶς ἐκ τοῦ πενιχροῦ τῆς μαθήσεώς μου ταμείου, ἐξιστοροῦσαν τὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1715 μέχρι τοῦ 1821, καὶ 1835 παντοίων εἰδῶν διατρέξαντα, περιγράφουσαν δὲ μὲ τὴν ὅσον ἐνῆν λεπτομέρειαν τὰς μεταξὺ τῆς ῥήξεως τοῦ πολέμου σπουδαίας περιπτώσεις, καὶ ἀναφέρουσαν διαφόρους ἐποχὰς, καὶ διάφορα πρόσωπα τῶν ἐνεργησάντων, τῶν συντελεσάντων, καὶ διαπρεψάντων εἰς τὸν Ἱερόν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, καὶ τῶν συνεισενεγκόντων κόπους καὶ πα-

τριωτικᾶς θυσίας εἰς τὸν βωμὸν αὐτοῦ, τολμητικῶς ἀνατίθη-
 μί αὐτὴν ὑπὸ τὸ εὐμενὲς ὄμμα κλεινοῦ Βασιλέως τῆς Σῆς
 Γαληνότητος, εἰς τεκμήριον διηγεκοῦς εὐγνωμοσύνης
 τῆς ὁποίας ἠξιώθη Βασιλικῆς Σου Εὐμενείας, καὶ δεῖγμα
 τῆς πρὸς τὸν Ὑψηλόν σου Θρόνον εὐλιχρνοῦς ἀφοσιώσεώς
 μου, εὐελπις ὅτι θέλει εὐαρεστήσει τὴν Σὴν Μεγαλειότη-
 τα ἢ ἐξιστόρησις τῶν διὰ τὴν ἀκέγερσιν προσπαθειῶν καὶ
 κατορθωμάτων τοῦ προωρισμένου Εὐκλεῶς Βασιλευθῆναι
 ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Σῆς Γαληνότητος Ἑλληνικοῦ Ἐ-
 θνοῦς, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀπολαμβάνει τὴν εἰρηνικὴν τῶν πραγ-
 μάτων του κατάστασιν διὰ τῆς ἐμφρόνου διεπείας τῆς
 Σῆς Μεγαλειότητος, ἔχον τὰς περὶ τῆς μελλούσης εὐτυ-
 χίας του μεγαλητέρας ἐλπίδας ἀφωσιωμένας εἰς τὴν
 Φιλόλαον Βασιλικὴν Σου ψυχὴν, σεμνυνόμενον ἐπὶ τῶν
 ἀρετῶν Σου, πεπεισμένον ὅτι θέλει ἀπολαμβάνει καὶ ἐφε-
 ξῆς πλήρη τὰ ἀγαθὰ τῶν πολιτικῶν του δικαίων, καὶ ἐπε-
 ρειδόμενον ὅτι θέλει ἀνακτήσει τὴν ἀπωλεσθεῖσαν αὐτοῦ
 ἀργαίαν λαμπρότητα διὰ τῶν μεγάλων κατορθωμάτων
 Σου, ὡς ἐμπιστευθὲν παρὰ τῆς θείας τοῦ Ὑψίστου Βουλῆς
 ὑπὸ τὴν Βασιλικὴν Αἰγίδα τῆς Σῆς Γαληνότητος κατὰ
 διαδοχὴν ἐπερχομένων γενεῶν.

Τῆς Υ. Μεγαλειότητος:

Εὐλάχιτος καὶ πιστὸς ὑπάκουσ.

ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ. ΦΡΑΝΤΖΗΣ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΑΣ.

“ Οὐκ ἔστι πικρία ἀνευ γλυκύτητος,
“ καὶ γλυκύτης δὲ πάλιν ἀνευ πικρί-
“ ας. ”

Ἐπιχειροῦντες μέγα ἔργον τὸ νὰ συγγράψωμεν Ἱστορίαν καὶ νὰ ὑποθέσωμεν αὐτὴν ὑπ’ ὄψιν ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, καὶ γνωρίζοντες καλῶς ὅτι ἀδύνατον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ μὴ κατηγορηθῇ ἐπίσης καὶ ὁ τὰ στρεβλὰ ἐπικρινῶν, καὶ ὁ τὰ χρηστὰ κατηγορῶν, ἔνεκα τούτου τιθέμεθα ὡς βάσιν τοῦ ἔργου μας τὸ θέμα τοῦτο, καθότι γλυκύτης καὶ πικρία εἶναι μὲν ἀντικείμενα ἀλλήλοις, ἀλλ’ ἀρ’ ἐτέρου τὸ ἐν συνοδεύει τὸ ἄλλο, ὥστε καὶ συνεπάγονται διεζευγμένως τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου.

Σκοπὸν θέμενοι νὰ δώσωμεν ἤδη εἰς φῶς τὸ ὁποῖον ἐπεχειρήσθημεν μέγα ἔργον (καὶ τοι διεκοινώσαμεν τὸ αὐτὸ διὰ τῆς Προκηρύξεώς μας), παρουσιαζόμεθα ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, οὔτε τὴν φωτεινὴν Εὐρώπην περιελθόντες, οὔτε τὰς σοφὰς καὶ ὑψηλὰς τῶν πεπαιδευμένων αὐτῆς ἀνδρῶν φέρειν εἰς ἑμαυτοὺς ἐπαγγελλούμενοι, μόνην δὲ βάσιν τοῦ ἡμετέρου συγγράμματος τὴν πᾶσαν ἀπόθειαν, τὴν εἰλικρίνειαν, καὶ ἀμεροληψίαν θέντες, ἐπὶ τούτῳ οὐ μόνον ἐπαγγελλούμεθα, ἀλλὰ δὴ καὶ καυχώμεθα (οὐ γὰρ ἐσόμεθα ἀφρονες καυχώμενοι, ἀλήθειαν γὰρ ἐροῦμεν) ὡς διατηρήσαντες ἐπακριβῶς, καὶ καθ’ ὀλοκληρίαν τὴν ὁποίαν ἐδώκαμεν ὑπόσχεσιν ἐνώπιον τοῦ Κόσμου.

Πρῶτον πάντων ὁμολογοῦμεν δημοσίως, ὅτι καθ’ ὅσα φαίνονται ἐκτεθειμένα εἰς τὸ σύγγραμμά μας, κἀνὲν ἴδιον

γέννημα τῆς θελήσεώς μας; ἢ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ νοός μας, ἢ ἀπλῶς ἀφορῶν πρὸς χάριν, ἢ ἔπαινό τινος, ἢ πρὸς κατηγορίαν ἄλλου, ἐπίτηδες δὲν ἐξιστορήσαμεν, εἰ μὴ μόνον ὅσα αὐτοφει εἶδομεν, ὅσα ἰδίους ὠσὶν ἠκούσαμεν, ὅσα μόνον πραγματικῶς ἐνηργήσαμεν, καὶ ὅσα παρ' ἀξιοπίστων ὑποκειμένων, ὡς ὑπομνήματα, παρελάβομεν· καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰ συγγραφέντα ἐξ αὐτοψίας, ἐξ αὐτηχοίας, καὶ ἐκ πραγματικῆς ἡμῶν ἐνεργείας, προτιθέμεθα ἐπ' αὐτοῖς τὴν ἡμετέραν συνείδησιν μαρτυροῦσαν· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ κατὰ παράδοσιν καὶ ἐξ ὑπομνημάτων ἄλλων συγγραφέντα (καὶ τοι ἐν τοῖς σχολίοις διασαφίζονται), τούτων τὴν ψῆφον ἀφίεμεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως τῶν εἴτε ἀληθῶς, εἴτε ψευδῶς, εἴτε καὶ ὅπως ἄλλως παραδόντων, ἔχοντες ἐπὶ τούτοις τὴν συνείδησιν ἡμῶν καθαρὰν καὶ ἀθῶαν.

Ἄν ἀφιστάμεθα μακρὰν τῆς ἀληθείας ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ὑποσχεθέντες νὰ συγγράψωμεν Ἐπιτομὴν λεπτομεροῦς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, περιωρίσθημεν ἔπειτα εἰς τὴν λεπτομερῆ ἔκθεσιν μόνον τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον διατρεξάντων ἐπὶ τῇ Ἑλληνικῇ ἀποσασίᾳ, καθότι τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐξ οἰκείας ἡμῶν θελήσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς ὁποίας ἐπραξάν ἀπάτης πρὸς ἡμᾶς πολλὰ τῶν ἀξίων σεβασμοῦ ὑποκειμένων, ἔκτε τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν Νήσων ὀρμωμένων, ἅτινα ὑποσχεθέντα νὰ μᾶς φωτίσωσι μὲ ὑπομνήματα τῶν ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς Νήσοις διατρεξάντων, τελευταῖον ἀρνηθέντα τὴν ὑπόσχεσίν των πολυειδῶς καὶ ἐπὶ μυρίαῖς προφάσεσιν, ἐγκατέλιπον ἡμᾶς ἐν τῷ σκότει τῆς ἀγνοίας τῶν περιῶν ὁ λόγος ὑπομνημάτων, καὶ ἔνεκα τούτου ἐξεθέσαμεν τινὰ τῶν ἐν τοῖς ῥηθείσι μέρεσι γεγονότων, ἀλλ' ἐν παρόδῳ καὶ ταῦτα καὶ ἐν περι-

λήψει, καθότι ἐν μόνῃ τῇ Πελοποννήσῳ διατρίβοντες, αὐτόπται δὲ καὶ αὐτήκοοι γεγονότες μόλις μικροῦ μέρους τῶν Πελοποννησιακῶν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκ παραδόσεως καὶ ἐξ ὑπομνημάτων πρᾶλθόντες, δὲν ἐδυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν καὶ τὰ ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐν ταῖς Νήσοις καὶ ἄλλοις μέρεσι πρᾶχθέντα, ἐὰν δὲν ἠθέλαμεν φωτισθῆ ἐξ ὑπομνημάτων ἄλλοτρίων. Αὐτὸ δὲ (δὲν ἐρυθριῶμεν νὰ ὁμολογήσωμεν), ὄχι μόνον ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἐδύνατο νὰ γίνῃ, ἀλλ' οὔτε ποτὲ ἔργινεν ἀπὸ κἀνενός Συγγραφέα Ἱστορίας, οὔτε νέον οὔτε ἀρχαῖον, διὰ τὸ περιγραφτὸν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Ἀποτυχόντες ὅθεν τῶν ἐλπίδων τοῦ νὰ συλλέξωμεν ὑπομνήματα τῶν κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὰς Νήσους διατρεχάντων, (καί τοι ἐγράψαμεν ἐπαναλαβόντες δις καὶ τρίς καὶ ἐδεήθημεν πολλῶν τοιοῦτων ἀξίων σεβασμοῦ ὑποκειμένων κατὰ τε τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ κατὰ τὰς Νήσους, Ὑδρας, Σπετζῶν, καὶ Ψάρρων, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον δὲν μᾶς ἀπέστειλον ὅσα μᾶς ὑπεσχέθησαν, καὶ οὐδ' ἐφρόντιζαν κᾶν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τινα ἐξ αὐτῶν ἐτόλμησαν νὰ μᾶς προεπιπλήξωσι) ὡς μερολήπτως (1) βασιθθέντα

(1) Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν Ἀγγελιῶν μας, καὶ πρὸ ὀλίγου διαστήματος πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἐλάβομεν ἐπιστολὴν ἀπὸ ἐπίτημόν τινα ἀνδρα, ὅστις εἰδοποιῶν ἡμᾶς τὰ περὶ τῆς παρακλιθῆς τῶν Ἀγγελιῶν, μᾶς σημειοῦ καὶ τὰ ἐφεξῆς.

“ Δὲν εἶναι δίκαιον μῆτε ἴδιον ποτὲ ἱστοριογράφου τινός νὰ φαίνεται, ὡς μερολήπτως, ἢ ἀλλὰ προχωροῦντες εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, εἶδαμεν τὸ αἴτιον διὰ τὸ ὁποῖον μᾶς ἀνόμαζε μερολήπτως, λέγων “ διὰ τὸ νὰ προκρούσωμεν τὰ ἐνόματα μόνον τῶν Πελοποννησίων, ὅχι, ὡς καὶ τὰ τῶν Στερεοῦ Ἑλλήτων, ἢ ἰθαυμάταμεν ἐπὶ τοῖς γραφομένοις παρὰ τοῦ σεβαστέμου, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀνδρός τούτου, ὡς οὗτος ἕνος ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων ἐπικαλέσθημεν τὴν συνδρομὴν τῶν γνώσεων, καὶ τῶν

εἰς μόνα ὄσα, ἴσως, ἡ ὑπόνοιά των τὰ ὠδήγησεν), ἀπεφασίσαμεν τελευταῖον νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν εἰς τὸ κοινὸν δοθεῖσαν ὑποσχασίν μας μὲ ὄσα ἐφθάσαμεν νὰ ἔχωμεν προχειρα, ὡς εἴρηται, ἐξ αὐτοψίας, ἐξ αὐτηκοίας, καὶ ἐκ παραδόσεως ἄλλων, τὰ ὁποῖα μεταξὺ τῆς διαρκείας τῆς ἑπταετοῦς Ἑλληνικῆς ἀποστρασίας ἐσημειώσαμεν ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ δοθῶσιν ἐν καιρῷ εἰς Συγγραφεῖς ἄλλους, καὶ νὰ χρησιμεύσωσι μετὰ τῶν λοιπῶν σημειώσεων διὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος· ἀλλὰ παρατηρήσαντες, ὅτι εἰς τὰς παρά διαφόρων Συγγραφέων ἄχρι τοῦδε ἐκδοθείσας Ἱστορίας παρεσιωπήθη ἢ ὡς ἔγγιστα ἀλήθεια τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστρασίαν διατρεξάντων, μᾶλλον δὲ, ὅτι πολλοὶ παρέλιπον τὰς ἐποχάς, τὰς μάχας, τὰς χρονολογίας, τὰ πρόσωπα, τοὺς διαφόρους κινδύνους, καὶ τόσα ἄλλα οὐσιώδη, ὅσα ἡ Ἱστορία ἀναγκαίως ἀπαιτεῖ νὰ

φῶται, δι' ὅσον μέρος αὐτὴς ἐγνώριζε συμβάντων εἰς τὴν Στερεὴν Ἑλλάδα ἐν ταῖς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστατικὴν μάχαις, διασαφηνίζων αὐτὰς μὲ τὴν σχημασίαν τῶν ἐποχῶν τῆς χρονολογίας τῶν προσημάτων κτλ. ὅστις ἀφ' οὗ πρῶτον μᾶς ὑπεσχέθη τὴν ἀποστολὴν τῶν τοιούτων ὑπομνημάτων, ἀκυλόθως ἠρνήθη ἐπὶ διαφόροις προγράτεσιν αὐτῆν, μ' ὅλον ὅτι ἐπανελάβομεν δις καὶ τρίς δεηθέντες αὐτοῦ περὶ τούτου, ἀλλ' ἀπετύχαμεν τελευταῖον.

Τὰ αὐτὰ ἐπέστημεν καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν Κληρικῶν, Πολιτικῶν, καὶ Στρατιωτικῶν εἰδοτῶν, καὶ δυναμένων νὰ μᾶς φωτίσωσιν εἰς τὰ ἐν τῇ στερεῇ Ἑλλάδι, ἐν ταῖς τρισὶ νήσοις, Ἰθάκῃ, Σπετζῶν, καὶ Ψαρρῶν, καὶ ἐν ἄλλαις διατρεξάντα, ἀλλὰ κακεῖνοι ἅπαντες οὐδ' ἐφρόντισαν νὰ μᾶς ἀποστείλωσι τὰς ζητηθείσας σημειώσεις, καίτοι ἐγράψαμεν αὐτοῖς καὶ ἐδεήθημεν ἐπαναληπτικῶς ὥστε μὴ εἰσακουσθῆσις τῆς παρακλήσεως ἡμῶν, ἀποτυχόντες, προωδεύσαμεν μόνου εἰς ὃ ἐπεχειρήσαμεν ἔργον, περιορισθίντες ὡς Πελοποννήτιοι αὐτόχθονες εἰς τὸ νὰ ἐπακτείνωμεν τὴν συγγραφὴν μας καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ Πελοποννησιακὰ καὶ τινὰ ἄλλα, ὡς ἔχοντες περὶ αὐτῶν ἀκριβεῖς βεβαιότητας, καὶ ὡς μὴ λαθαρῶντων τὴν γνώσιν ἡμῶν πολλῶν, ἢ καὶ τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἐξιστορηθέντων.

δικσαλπίζη πρὸς γινῶσιν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, καὶ ἐπειδὴ τὰ αἷτια τῆς μέχρι τοῦδε σιωπῆς τῶν τοιούτων ἀγνοοῦνται, ἀφ' ἐτέρου ἐπειδὴ ἐθεωρήσαμεν πολλοὺς παραλαβόντας ὡς βοηθητικὸν μέσον τὸν ἐγωϊσμόν, ὅτι δηλαδὴ αὐτοὶ μόνοι ἐνήργησαν τὰ πάντα, ἐκ τούτων λαβόντες βάσιν τὴν ὅσον ἐδυνήθημεν νὰ διατηρήσωμεν ἀλήθειαν, περιορισθέντες εἰς μόνα αὐτὰ, τῶν ὁποίων τὴν εἰς τὸ διὰ τοῦ τύπου φῶς ἔκδοσιν ἐπεχειρήσαμεν, συνεγράψαμεν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν νέαν αὐτὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, καὶ ὡς αὐτόχθονες Πελοποννήσιοι ὄντες, καὶ ὡς χρηματήσαντες μέλος ἐλαχιστότερον τῶν ὑπὲρ πατρίδος συνεισενεγκόντων μόχθους, θυσίας, διακινδυνεύσεις παντοίας, καὶ τῶν εἰς τὸ στάδιον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐπαποδυθέντων ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐπιστηριχθέντες, ἐτολμήσαμεν ν' ἀποπερατώσωμεν τὸ ὁποῖον καὶ οἰκειοθελῶς, καὶ κατὰ προτροπὴν πολλῶν, ἐπεχειρήσαμεν ἔργον, ἐκθέσαντες τὰς σημειώσεις μας (τόσον τὰς ἀρχαίας ὅσῳ καὶ τὰς προσφάτους), αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων, καὶ τοι παρ' ἄλλων παραληφθεῖσαι, μ' ὅλα ταῦτα καὶ ἡμᾶς, ὅσον ἐνῆν δὲν ἐλάνθανον.

Ταῦτα πάντα ἔχοντες εἰς τὴν διάνοιάν μας, δὲν παρημελήσαμεν τοῦ νὰ θέσωμεν ἀρχὰς ἀρχαιοτέρας, καὶ ὅλως διόλου ἀποσιωπηθείσας παρ' ἄλλων, καὶ ὡς ἐκ τούτου παρελάβομεν ὡς θεμέλιον τοῦ Συγγράμματός μας τὴν ἐποχὴν τοῦ 1715 (μετὰ Χριστὸν ἔτους τῆς 14 Ἰουλίου), καὶ κατὰ πρῶτον ἐκθέτομεν εἰς τὴν Ἱστορίαν τὰ ἀρχαιότερα Πελοποννησιακὰ, καθ' ὅσον ἠδυνήθημεν νὰ ὀδηγηθῶμεν ἐν πρώτοις ἀπὸ τινος γενικᾶς καὶ μερικᾶς Ἱστορίας τῶν παρελθουσῶν γενεῶν, ἀκολούθως δὲ καὶ ἀπὸ τινος ὑποκείμενα ἐκ τῶν ἰδόντων, καὶ γνωσκόντων τὰς ἐποχὰς καὶ τὰ διατρέξαντα μέχρι τοῦ 1800 ἔτους· τὰ δὲ μετὰ τὴν ἐπο-

χὴν αὐτὴν καὶ μέχρι τοῦ 1835, καὶ 36 καθ' ὅσα ἡμεῖς αὐτοὶ ἐγνωρίσαμεν, καὶ συνεπράξαμεν, τὰ πλείεστα αὐτῶν παρὰ διωφόρων συλλεξάμενοι, καὶ ἀποπερατώσαντες τὴν Ἱστορίαν αὐτὴν μετὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς τὸν Θρόνον αἰσίου ἀναβάσεως τῆς Α. Μ. τοῦ πρώτου Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Ὀθωνος, καταβαλόντες χάριν τῆς πατρίδος καὶ τῶν μεταγενεσέρως ἐπερχομένων γενεῶν ἱκανοὺς κόπους, καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἡμῶν σχεδὸν πράξαντες τοῦτο, διὰ τὰ φιλοτιμηθῶσιν οἱ μετ' ἡμᾶς ἀξιώτεροι νὰ φέρωσι μετὰ ταῦτα τὴν λεπτομερεστέραν καὶ ἀληθεστέραν ἀποπεράτωσιν εἰς τὴν γενικὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν μετὰ τὴν ἀκριβῆ ἔκθεσιν ἐκάστης ἐποχῆς, μετὰ τὰς χρονολογίας, μετὰ τὰ πρόσωπα, μετὰ τὰς παντοίας περιστάσεις, μετὰ τὰς θυσίας, μετὰ τοὺς κινδύνους, καὶ μετὰ ὅσα ἄλλα ἡμεῖς, εἴτε ἀπὸ ἀνικανότητος, εἴτε ἀπὸ ἀγνοίαν παρεδράμομεν, ἄλλως τε δὲ, καὶ διότι ποτὲ ἡ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἔργον ἑνὸς, ἀλλὰ πρέπει νὰ συντρέξωσι καὶ ἐνταῦθα, καθὼς καὶ εἰς τὸν πόλεμον, πολλαὶ χεῖρες. Ἐν τοσοῦτῳ καὶ ἐπὶ τῶν ὀλίγων τούτων κόπων καὶ ἀγώνων μας ὀφείλει ἢ τὸ γάλα τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας θηλάσουσα ἐπερχομένη γενεὰ νὰ εὐγνωμονῇ τοὺς προγενεστέρους αὐτῆς, τοὺς κινδυνεύσαντας, τοὺς ἀγωνισθέντας, καὶ τοὺς θυσιάσαντας κατὰ στασιν καὶ ζωὴν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ἔθνους ἐκ τῶν χειρῶν τοιοῦτου θηρίου καὶ πολυκεφάλου δράκοντος, ὅστις κατεμάστιζε καὶ κατετυράννει τοὺς κατοίκους τῆς ἐλευθερωθείσης αὐτῆς Ἑλλάδος εἰς τοσοῦτων αἰῶνων διάστημα μέχρι τοῦ 1828.

Προτιθέμενοι ὅθεν πάντα τὰ ἀνωτέρω διαληφθέντα ὑπὲρ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ παρόντος ἡμῶν Συγγράμματος, δὲν ἀποβλέπομεν ὡς ἐκ τούτων ὄχι μόνον τὸ νὰ ἐνδυσθῶ-

μεν εἰς ἑμαυτοὺς ὄλην τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ καθ' ὅλα
ἀλάνθαστον, ἀλλ' οὔτε ποτὲ ἐπιθυμοῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς
τοιαύτην ἀπόνοιαν (εἰάν θελήσωμεν καὶ νὰ φαντασθῶμεν τὸ
τοιούτον), ὥστε διομολογοῦντες, ὅτι διετηρήσαμεν πάντοτε
τὴν ἀκρίβειαν χωρὶς τινὸς ἰδίας προσθήκης, ἢ ἀφαιρέσεως,
ἐκ πάθους, ἢ ἐξ ἰδιοτελείας προελεύσεως, ν' ἀποκλείσωμεν
μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τὰς παρατηρήσεις τῶν εὐκρινέστερον
καὶ ἀκριθέστερον παρ' ἡμῶν αὐτοὺς γνωριζόντων ἐν καθ'
ἐν τῶν διατρεξάντων, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον, ἢ τὴν κα-
τηγορίαν πολλῶν προσώπων, τὰ ὅποια ὡς ἐκ τῆς πικρίας
τῶν κατ' αὐτῶν, εἴτε ψευδῶς, εἴτε ἀληθῶς ἐκτεθέντων, δύ-
ναι νὰ μᾶς κατηγορήσωσιν ὡς μερολήπτας αὐτόχρημα
καὶ ἐμπαθεῖς· καὶ ἕνεκα τούτου ἀποτεινόμενοι πρὸς τοὺς
τοιούτους, λέγομεν, νὰ μὴ πρασιωπήσῃ μηδεὶς ἐξ αὐτῶν
χάριν τῆς ἀληθείας, ἢ τοῦ ψεύδους τῶν ἐκτεθειμένων, τὴν
παραμικρὰν παρατήρησίν του, εἰάν ἔχη ἀποδείξεις βεβαιο-
τέρας πρὸς ἀναίρεσιν τῶν παρ' ἡμῶν ὑπὲρ, ἢ κατ' αὐτοῦ, ἢ ὑ-
πὲρ, ἢ κατ' ἄλλου τινὸς ἐξιστορηθέντων. Τοῦτο δὲ λέγομεν,
ὄχι μόνον εἰς τοὺς αὐτόχθονας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς
ἔξωθεν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Ἱεροῦ Ἀγώνος, καὶ εἰς τοὺς
μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθόντας πάσης τάξεως καὶ
βαθμοῦ, νὰ μὴ φεισθῶσιν εἰς τὸ νὰ γνωστοποιήσωσιν ὅ-
ποιανδῆποτε ἔχουν ἀναίρεσιν ἐπὶ τοῖς παρ' ἡμῶν ἐξιστορη-
θεῖσι, καθότι εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι οὔσης τῆς ἀληθείας πικρᾶς
τόσον ἐπὶ τῶν κατηγοριῶν, ὅσα καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαίνων, δὲν
θέλομεν ἀποφύγει τὸ νὰ μείνωμεν ἐκτὸς κατηγορίας γρα-
πτῆς, ἢ ἀγράφου, ὡς ὁμολογήσαντες τὴν ἀλήθειαν, ἣτις
μηδενὸς φειδομένη, ἐν μέρει μὲν, καὶ ἐνίοτε μετέχει γλυ-
κύτητος, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐνίοτε μετέχει πικρίας.

Δὲν δυνάμεθα δὲ ν' ἀποσιωπήσωμεν καὶ τὴν ἡμετέραν

καὶ τὴν τῶν πολλῶν παράτηρησιν, ὅτι καθ' ὅλας (ὅσας αἱ Ἱστορίαι ἀναφέρουν) τὰς ἐπαναστάσεις τῶν διχόρων ἀρχαίων καὶ τῶν κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐποχὴν Ἑθνῶν συνέδησαν φρικώδη ἀτοπήματα, οἷον, φόνοι, ἀρπυγῆαι, λεηλασίαι, μισοφονίαι, αἰσχροπραγίαι, καὶ παντοίων εἰδῶν καταχρήσεις, ἀλλ' οἱ τὰ τοιαῦτα μεταξύ τῶν ἄλλων Ἑθνῶν πράξαντες, ἴσως, ὑπεκινούντο ἀπὸ αἰτίας ἄλλων ἰδιοτελῶν συμφερόντων, καὶ ὕμῳς ὁ Ἱστορικός κάλαμος, εἴτε ἐγκαίρως, εἴτε ἀργῶς δὲν παρεσιώπησε τὰς πράξεις αὐτῶν. Τὰ μεταξύ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας (1) πραχθέντα, εἴτε χρηστὰ, εἴτε φαῦλα, ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ ἐξελεγχθῶσι διὰ τοῦ ἀδεκάστου Ἱστορικοῦ καλάμου, καθότι οὔτε ὁ σκοπὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας, οὔτε δὲ τὰ κυρίως αἷτια τὰ κινήσαντα τοὺς Ἕλληνας εἰς αὐτὴν (ὀδηγηθέντα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας), εἶχον καμμίαν ὁμοιότητα μετὰ τὰς παρὰ τῶν ἄλλων Ἑθνῶν πράξεις, ὡς ἀφορῶντα τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ὀθωμανικῆς ἀλλοφύλου καὶ ἑτεροθρήσκου καταδυναστείας καὶ αὐθαιρεσίας, διὰ ταῦτα καὶ ἀναγκαίως εἶπετο, καὶ ὤφειλον μάλιστα καὶ οἱ αὐτόχθονες καὶ οἱ νεοελθόντες

(1) Ἀποστασίαν ὀνομάζομεν τὴν παρὰ τῆς σημασίας τῆς λέξεως καλουμένην Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καθότι αἱ σημασίαι τῶν λέξεων ἐξηγοῦνται παρὰ τῶν συγγραφέων αὐτῶν. Ὁ Θουκυδίδης εἰς τὴν Γ'. συγγραφὴν του ἐν τῇ περὶ Μιτυληναίων Δημογορίᾳ τοῦ Κλέωνος λέγει " τί ἄλλο οὗτοι ἐπραξαν, ἢ ,, ἐπεβούλευτάν τε καὶ ἐπανάστησαν μῆλλον, ἢ ἀπέτησαν; ἀποστασία μὲν γὰρ τῶν βίαιόν τι πασχόντων ,, ὅταν λοιπὸν ἀπόστασις ᾖναι (κατὰ τὸν Θουκυδίδην) τῶν βίαιόν τι πασχόντων, καὶ ὅταν αὐτὸς κάμῃ τὴν διάκρισιν τῶν λέξεων " Ἀποστασία, καὶ ἐπανάστασις, ,, δὲν ἔπεται ὥστε καὶ ἡ λέξις " ἐπανάστασις ,, νὰ ᾖναι τῶν μὴ βίαιον τι πασχόντων; ὅποια λοιπὸν οἱ Ἕλληνες παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν θεινὰ πάσχοντες διετέλου, εἰάν τις ἐνθυμηθῇ, θέλει βέβαια μᾶς δικαίως διὰ τὴν μεταλλαγὴν τῆς λέξεως.

ἔχοντες ἐμπεφυτευμένα ἅπαντες εἰς τὰς καρδίας των τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κυρίως αἷτια, δι' ἃ ἐγένοντο τόσαι κρουνηδὸν ἐκχύσεις αἱμάτων, τόσαι θυσίαι, τόσαι λεηλασίαι, τόσοι καταδιωγμοί, αἰχμαλωσίαι, πενίαι, λιμοί, κακοπάθειαι, στερήσεις τροφῶν κτλ. κτλ. μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας, ὅχι μόνον νὰ τὰ σεβασθῶσιν ὡς ἱερά, ὡς θεῖα, ὡς ἐκ τοῦ πανσθενοῦς καὶ ὑψηλοῦ βραχίονος ὑποκινούμενα, ἀλλὰ καὶ νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ τὴν εὐθειᾶν ἐπ' αὐτοῖς γραμμῆν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ὁποῖαν τινὲς παρεκτραπέντες ἐβάδισαν σκολιὰν καὶ ἀντεστραμμένην, καταπατήσαντες καὶ αὐτῆς τῆς πατρίδος τὰ δίκαια, καὶ αὐτῆς τῆς ἱεραῆς ἡμῶν θρησκείας τὰς ἀρχὰς καταφρονήσαντες, καὶ πολλῶν θυσιασθέντων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Ἀγῶνα τὰ δικαίωματα εἰς τὸν βυθὸν ἐξωθήσαντες, ὑποκινηθέντες ἐπὶ πᾶσι τούτοις, καὶ ἐρεθισθέντες ἀπὸ σκοποῦς ἰδιοτελείας, τὴν ἐναρξιν αὐτῶν σχόντας καὶ πρότερον μὲν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1822 ἔτους καὶ ἔπειτα, τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνέλπιστα καὶ ἀπροσδόκητα, δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι εἶναι ἐπόμενα νὰ γίνωνται εἰς τοιαύτας ἀποστατικὰς ἐποχὰς, καὶ νὰ καταντῶσιν ἐνίστε εἰς ἐκουσίας τε καὶ εἰς ἀκουσίας ἐνεργείας.

Λαβόντες ὅθεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν πάσας τὰς διαλείφθεισας δυσχερείας, διεξελθόντες δὲ καὶ παρ' ἄλλων διαφορῶν ἄλλα προεκδοθέντα ἱστορικὰ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ὕλης Συγγράμματα (1), καὶ παραβιάσαντες μετὰ πολ-

(1) Διεξελθόντες τὰ ὑπομνήματα τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, (τὰ ὁποῖα διατηρηθέντα παρὰ τοῦ Κ. Καλλινίκου Καστόρχη, ἐξεδόθησαν πρωτοτύπως), εἶδομεν, ὅτι ὁ ἄσφαρος θάνατος αὐτοῦ, (τελευτήσαντος τῷ 1826) δὲν τῷ παρέσχε καιρὸν διὰ νὰ ἐπέκτεινῃ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην ἀκρίβειαν, καὶ λεπτομέρειαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀποστασίᾳ διατρέξαντα.

λῶν ἰδρωτῶν τὴν ἡμετέραν ἀνικανότητα, μηδὲως φεισθέντες τῶν παρὰ τὴν γηραιὰν ἡμῶν ἡλικίαν πόνων, καὶ μόχθων, συνεγράψαμεν τὸ παρὸν Ἱστορικὸν Σύγγραμμα καθ' ὅσα ἐμπεριέχει, διαιρέσαντες αὐτὸ εἰς τρεῖς τόμους, καὶ ὑποδιαιρέσαντες εἰς τμήματα, ὡς ἐν τῷ πίνακι ἐκάστου τόμου φαίνονται.

Ἐπικαλούμεθα τὴν εὐαρέστησιν τῶν ἀναγνωστῶν μας, νὰ μᾶς παρέξωσι συγγνώμην, διὰ τὴν ὁποίαν ἐχρησάμεθα πολυλογίαν καθ' ὅσον ἀφώρα τὴν λεπτομέρειαν τῶν ἐξιστορηθέντων, καθότι οὕτως εὐηρεστήθημεν νὰ ἐκφράσωμεν ἐκάστην ὑπόθεσιν.

Ἐρρώσθε οἱ ἀναγινώσκοντες.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 19 Ἰουνίου:
1839.

Ὁ Συγγραφεὺς καὶ
Ἐκδότης.

μ' ὅλα ταῦτα καὶ ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα, εἰ καὶ μὲ πολλὴν ἀτέλειαν συνεγράφησαν, ὅχι μόνον ἔδωκαν πολλὴν εὐχαρίστησιν εἰς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἐφώτισαν καὶ ἡμᾶς αὐτούς οὐχ' ἤτοῦ εἰς πολλὰ καὶ διάφορα ἄξια παρατηρήσεως.

Διεξελθόντες ἐπίσης καὶ τὸ παρὰ τοῦ Χ. Περίαιθεοῦ ἐκδοθὲν Ἱστορικὸν Σύγγραμμα, κατὰ τοῦ ὁποίου ἀκούσαντες πολλὰ παρὰ πολλῶν, δὲν ἐξερανοῖσθαι μὲν τι παρ' αὐτοῦ. Ἰκούσαμεν δὲ, ὅτι καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν εἶναι ἐκδεδομένα διάφορα Ἱστορικὰ Σύγγραμματα ἀφορῶντα τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστασίαν εἰς ἀγνώστους ἀφ' ἡμῶν διαλέκτους, μεθ' ὧν σὺνκριθμεῖται καὶ ἡ εἰς τὴν ἡμετέραν διαλεκτὸν τοῦ Κ. Μ. Κοῦμα ἐκδοσις, ἀλλὰ ἐθεσβαίωθημεν, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἅπαντες ἔγραψαν ὅσα τοῖς ἐθεθαίωσαν οἱ μὴ ἀκριβῶς εἰδότες τὰ τῶν Ἑλλήνων· καὶ οὕτω δὲν ἐλάβομεν φροντίδα τοῦ γὰρ ἐξερανοῖσθαι ἐξ αὐτῶν οὐδὲν τι.

1888
The first of the year was a very successful one for the
company. The sales were up to the mark and the
profits were also very good. The management was
very efficient and the employees were very hard
working.

The second of the year was also a very successful
one. The sales were up to the mark and the
profits were also very good. The management was
very efficient and the employees were very hard
working.

The third of the year was also a very successful
one. The sales were up to the mark and the
profits were also very good. The management was
very efficient and the employees were very hard
working.

The fourth of the year was also a very successful
one. The sales were up to the mark and the
profits were also very good. The management was
very efficient and the employees were very hard
working.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

ΕΑΝ δὲν ἐρευνήσῃ τις τὴν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους ἑνὸς ἔθνους κατάστασιν, ἀφ' ἧς προήλθεν ἡ ἐνεστῶσα, ἢ ἐπ' αὐτῇ κρίσις του εἶναι πάντοτε μονομερῆς καὶ ἐλλειπῆς, ὅταν πρόκηται λόγος περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίσῃ τις καὶ νὰ κρίνῃ ἀκριβῶς τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν ἑνὸς ἔθνους εἶναι τῆς μεγίστης ἀνάγκης νὰ ἀναδράμῃ εἰς τὸ παρελθόν, νὰ ἐξετάσῃ πρῶτον πῶς ἔλαβον τὰ πράγματα τὴν μορφήν μὲ τὴν ὁποίαν ἤδη παρουσιάζονται εἰς τὰ ὄμματα τῶν πολλῶν, ἐκ ποίων τινῶν σπερμάτων ἐγεννήθησαν, τίνι τρόπῳ ἠϋξήσαν, ὁποίαν τινὰ ὁδὸν ἐβάδισεν ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν, καθότι ἄλλως δὲν θέλει γνωρίζει, εἰμὴ ἐπιπολαιῶς καὶ ἀτελῶς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ἐν ὧσιν αὐτὸς περιορίζεται εἰς μόνην τῆς ἐνεστώσεως τῶν πραγμάτων του καταστάσεως τὴν ἐπιφάνειαν· ὅταν ὁμῶς ἀποφασίσῃ τις νὰ γνωρίσῃ τὴν τῶν πραγμάτων τοῦ ἔθνους ἐκείνου ἀλληλουχίαν, καθ' ἣν ἐγεννήθησαν τὰ ἐνεστῶτα ἐκ τῶν παρελθόντων, μία μικρὰ τις προσοχὴ εἶναι ἰκανὴ νὰ τὸν διδάξῃ τὴν ὀρθὴν γνῶσιν αὐτῶν, ἢ δὲ προσοχὴ αὐτῇ ἀπαιτεῖται νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας (ὡσὰν εἰς ἕνα καθρέπτην) ὄχι μόνον ὁ ἀνιχνευτὴς τῆς ἀληθείας βλέπει τὰς ἀφορμὰς τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν

ἐνεστῶτων πραγμάτων τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ἀλλ' ἀκόμῃ καὶ ὅσοι θεόθεν ἐκλήθησαν νὰ κυβερνώσι τοὺς οἴακας τῶν κοινῶν πραγμάτων του θέλουν εὐρεῖ καὶ αὐτοὶ προσφυστάτον κανόνα τῆς ἐνεργείας των τὴν ἱστορίαν, ἥτις εἶναι κατὰ πάντα λόγον ἀπαραίτητος πρὸς ὀρθὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων.

Εἰς τὸν κύκλον τῆς παγκοσμίου ἱστορίας θεωροῦνται πολλὰ ἔθνη, ἄλλα μὲν ὑψωθέντα πρότερον εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τῆς παιδείας, εἶτα κρημνισθέντα εἰς τὴν ἀμάθειαν, ἄλλα ὀλίγον ἀκμάσαντα, ἄλλα ὀλοτελῶς ἐξαλειφθέντα ἀπὸ τὴν σειράν τῶν λοιπῶν ἐθνῶν, καὶ ἄλλα συγχωνευθέντα μετὰ τὰ τελευταῖον κατακτήσαντα αὐτὰ ἔθνη. Εἰς τὰς διαφορούς ταύτας τῆς ἱστορίας περιόδους διακρίνονται τινὰ μὲν ἔθνη καθ' ὑπεροχὴν τῶν ἄλλων πατήσαντα τὸν ὑψηλότετον βαθμὸν τῆς λαμπρότητος, τῆς παιδείας, τῶν μεγάλων κατορθωμάτων, τινὰ δὲ σταθέντα εἰς βαθμὸν κατώτερον, ἄλλων δὲ ἡ παιδεία μὴ μεταδοθεῖσα εἰς ἄλλα, ἢ καὶ μὴ διαρκέσασα ἐπὶ πολὺν χρόνον, πολλὰ δὲ καὶ συναντηθέντα μετ' ἄλλων πεπαιδευμένων ἐθνῶν, καὶ ἐνεργήσαντα τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης των ἐπὶ τὸ λαμπρότερον· ἀλλ' ὅλα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς γῆς τόσον τὰ ἀρχαῖα, ὅσῳ καὶ τὰ ἐνεστῶτα, οὔτε ἐγύμνασαν, οὔτε γυμνάζουσιν ὅσον πρέπει τὸ πνεῦμά των μὲν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μέτρον· διὰ τοῦτο καὶ μεγάλως διακρίνει ἡ ἱστορία μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὸν χαρακτῆρα ἐκάστου ἔθνους, τὸ ὅποιον συνήργησεν εἰς τὴν καθολικὴν πρόδοσιν καὶ τὴν παιδείαν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τοὶ φανεῖσαν πάντοτε μὲ διαφορούς παραλλαγὰς καὶ μορφάς, καὶ ἡ ποικιλία αὐτὴ ἀπέδειξε καὶ ἀποδεικνύει ὅτι τὰ ἔθνη ἐνήργησαν, καὶ ἐνεργοῦν ὅλον ἐν ζωηρῶς μὲν,

ἀλλ' ἐ πάντοτε πρωτοτύπως, καὶ ὅτι κάθε ἔθνος ἔσπευσε καὶ σπεύδει πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν τῆς παιδείας· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ὅτι φιλοτιμούμενον ἐν καθ' ἑν, ἔδειξε καὶ δεῖκνυει ἔργα τῆς προόδου καὶ τῆς παιδείας διάφορα παρὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς παντελοῦς ὁμοιότητος, ἣτις δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἔργον μιμήσεως ἀλλοτριῶν πόνων, ἐφευρέσεων, καὶ γεννημάτων.

Μεταξὺ τῶν Ἱστορικῶν ὀνομαζομένων ἀρχαίων ἐθνῶν, τῶν συνεργησάντων εἰς τὴν καθολικὴν τῆς ἀνθρωπότητος παιδείαν, εἶναι ἄξιον νὰ ὀνομάζηται τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος κατ' ἐξοχὴν ἄλλου τινος, τὸ ὁποῖον οὐτ' ἔλαβεν ὀλιγώτερα παρ' ἄλλων, οὐτ' ἔδωκε περισσότερα σοφίας σπέρματα εἰς ὅλον τὸν κόσμον, κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς του. Ἡ μυθολογία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μέχρι τῆς σήμερον ἀρτύνει τὰς γλώσσας τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν: οἱ ποιηταὶ του εἶναι καὶ θέλουν εἶσθαι εἰς αἰῶνας αἰῶνων παραδείγματα ἐπαινετῆς ποιήσεως· οἱ ἀθάνατοι φιλόσοφοί του ἐδίδαξαν τὸν κόσμον τὴν ἠθικὴν καὶ θεωρητικὴν φιλοσοφίαν, καὶ ὅλοι οἱ συγγραφεῖς του διδάσκουσι μέχρι τῆς σήμερον τὰς νεολαίας τῆς Εὐρώπης ὅλης, καὶ ἀκόμη ὄλων ἐκείνων τῶν τόπων ὅπου ἐμφιλοχωρεῖ ἀνθρωπισμὸς, καὶ θέλουν τοὺς διδάσκει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Τοῦ μεγάλου τούτου ἔθνους οἱ Ἴατροὶ, οἱ Ἀρχιτέκτονες, οἱ Ζωγράφοι, οἱ Γλύπται, οἱ Λιθοξόοι, οἱ Μηχανικοὶ, οἱ Πολεμικοὶ εἶναι μέχρι τῆς σήμερον αἱ κλεῖς, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Ἀρχιδιδάσκαλοι ἀνοίγουσι τὰ πολυμαθῆ καὶ λαμπρὰ ταμιεῖα τῶν κατὰ τὴν πεφωτισμένην Εὐρώπην Ἀκαδημιῶν εἰς τοὺς διδασκομένους, καὶ ἐκάστου παραδιδόμενου μαθήματος πρώτη βᾶσις τίθεται τὸ Ἑλληνικὸν ἀρχέτυπον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου περιστρέφεται ὅλη ἡ δι-

δασκαλία καὶ ἡ μάθησις τῆς Θεολογίας, τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Ποιήσεως, τῆς Ῥητορικῆς, τῆς Γραμματικῆς, τῆς Φυσικῆς, τῆς Γεωμετρίας, τῆς Ἀριθμητικῆς, τῆς Ἀστρονομίας, τῆς Ἰατρικῆς, τῆς Μουσικῆς, τῆς Ζωγραφικῆς, τῆς Γλυπτικῆς, τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς κτλ. καὶ μ' ὅλον ὅτι τὰ αὐτὰ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων παραληφθέντα ἐδιδάχθησαν ἀπειράκις, δὲν ἐφάνη τοῦλάχιστον ἀκόμη κανὲν ἀρχέτυπον οὔτε τῆς Θεολογίας, οὔτε τῆς Φιλοσοφίας, οὔτε καμμιάς ἐπιστήμης, ἢ τέχνης, χωρὶς νὰ ἔχη τὸν θεμέλιόν του Πλάτωνα, Ἀριστοτέλην, Ὅμηρον, Δημοσθένην, Ἴπποκράτην Ἀπελλῆν, Φειδίαν, Πραξιτέλην, Ἰκτίνον, Ἀρχιμήδην, κτλ. οὔτε δὲ καὶ αὐταὶ αἱ ὀνομασίαι μιᾶς ἐκάστης τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν παρήλλαξαν, ἀλλὰ καθ' ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μένουσιν αἱ ἀνέκαθεν ἀπὸ τοῦς αὐτουργοῦς δοθεῖσαι ὀνομασίαι. Ὅλα τὰ Μουσεῖα τῆς Εὐρώπης γέμουσιν ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν περιφήμων Ἑλλήνων, ὅλαι αἱ βιβλιοθήκαι στολίζονται πλουτοῦσαι ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν εὐκλεῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, καὶ ταῦτα πάντα ὑπάρχουσιν εἰς τεκμήριον διηνεκοῦς μνημοσύνης τῶν ἀθανάτων ἀνδρῶν τοῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς ὑψηλῆς σφαίρας περιβλέπτου, περιβοήτου, καὶ θαυμαστοῦ φανέντος Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων αὐτοῦ λαμπρῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων, τὰ ὅποια κατεκάλλυον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, διακρίνεται κατὰ λόγον ἀνώτερον ἢ γλώσσα, ἥτις εἶναι ὁ πρῶτος αὐτοῦ θεμέλιος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συναρμολογεῖται ἅπασα ἡ περὶ τὴν ἐξωτερικὴν, καὶ ἐσωτερικὴν σοφίαν οἰκοδομή. Ὅταν ἀκούσῃ τις τὰς μεγαλοφυεῖς, τὰς ὑψηλὰς, καὶ λαμπρὰς λέξεις τῶν ποιητῶν του, τὰς βαθυνόους καὶ ὑπερφυσικὰς λέξεις τῶν Θεολόγων καὶ

τῶν Φιλοσόφων του, τὰς φράσεις, τὰς περιόδους, τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα τῶν ἐννοιῶν, τὸ λακωνικὸν ὕφος, τὰς μεταφορὰς, τὰ σχήματα, τὸ διηγηματικὸν τῶν ῥητόρων, καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν συγγραφέων του, καὶ τελευταῖον τοὺς ὕμνογράφους του, δὲν δύναται βέβαια νὰ ὀνομάσῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, εἰμὴ γλῶσσαν θεῖαν, γλῶσσαν οὐράνιον, δυνάμει τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἀρχαία τῆς εἰδωλολατρείας θρησκεία του κατελαμπρύνθη καὶ ἐξηπλώθη εἰς τὸν ὅποιον εἶχε φθάσει βαθμὸν, καὶ ἡ μέχρι τοῦ νῦν πρὸς τὸν ἀληθῆ Δημιουργὸν τοῦ παντός τὸν ὄντως Ὄντα Θεὸν προσφερομένη διὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως λατρεία του κατακοσμηθεῖσα, ἐμεγαλύνθη, μεγαλύνεται ὅλον ἐν, καὶ μεγαλυνηθήσεται ἕως ἁκρῶν τῆς γῆς.

Τόσον ὅμως δι' ὅλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ προτερήματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ φύσις, ἡ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντός ἐστόλισε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὅσον καὶ δι' ὅσα ἄλλα πλεονεκτήματα ἐδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ προῖόντος τοῦ καιροῦ, ἐὰν ἔμενε πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ἐστάθη παρὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐπίφθονον πάντοτε, καὶ ὅλα τὰ κατὰ τοὺς καιροὺς καὶ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τῆς λαμπρότητός του ὑπάρχοντα βαρβαρώτερα ἔθνη ἐπιπίπτοντα ἐπ' αὐτὸ, τὸ κατεπολέμουν, τὸ ὑπεδούλουν, τὸ κατεκερμάτιζον, καὶ ὕστερον ἀπὸ διαφόρους ἄλλων ἐθνῶν δορυκτήσεις, καταστροφὰς κτλ. κτλ. τελευταῖον τὸ κατεδούλωσε τὸ σιδηροῦν σκῆπτρον τοῦ πλέον βαρβαρωτέρου ἐπὶ τῆς γῆς ἔθνους τῶν Ὀθωμανῶν ἐπὶ τοῦ γενναίου καὶ ἀτρομήτου κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἀδυνάτου ἄλλως, Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ὅτε μετ' αὐτοῦ ἀπώλετο καὶ ἡ βασιλεία, ἀπώλετο καὶ ἡ

ἐλευθερία, ἀπώλετο καὶ ἡ εὐγένεια, ἀπώλοντο καὶ λόγοι, καὶ πᾶν ἀγαθὸν τοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἔθνους (1).

Ἄλλ' ἔπρεπε τὸ μέγα αὐτὸ καὶ ὑπερθαύμαστον ἔθνος νὰ μένη τυραννούμενον ὑπὸ δούλειον ἡμᾶρ; ἦτο δίκαιον ὁ τοιοῦτος ἀδάμας ὁ ὑπερλάμπας καὶ καταφωτίσας διὰ τῶν μαρμαρυγῶν καὶ τῶν λαμπρῶν του ἀκτίνων τὴν Ἀσίαν, τὴν Εὐρώπην, καὶ τὴν Ἀφρικὴν, νὰ μένη ἐρριμμένος πάντοτε, καὶ νὰ κυλῖεται εἰς τὸν βόρβορον τῆς δεσποτείας ἐνὸς δυσγλώττου, ἐνὸς βαρβάρου, ἐνὸς ἀμαθοῦς, ἐνὸς δυσειδαίμονος, ἐνὸς ἀσεβοῦς, ἐνὸς αἰμοδόρου, ἐνὸς ἀσελγοῦς, ἐνὸς φιλοχρύσου, ἐνὸς κακοήθους καὶ καταστρεπτικοῦ ἔθνους; ἦτο δίκαιον ὁ Ἱεράρχης, ὁ Θεολόγος, ὁ Φιλόσοφος, ὁ Ῥήτωρ, ὁ Ποιητὴς, ὁ εὐγενὴς τοῦ ἔθνους τούτου νὰ περιφρονῆται ὡς ἀνδράποδον, νὰ στέχη με ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας ἐνώπιον καὶ τοῦ πλέον μηδαμινοῦ ἀχθοφόρου (χαμάλη) Τούρκου, νὰ ἄγεται εἰς φυλακὰς καὶ εἰς δεσμωτήρια ἀναιτίως, νὰ ξυλλίξεται ἐν μέσῃ ἀγορᾷ χωρὶς λόγον, νὰ ραπίζηται αἰφνιδίως, νὰ ἐμπτύεται ὡς βδέλυγμα, καὶ ν' ἀποπέμπηται ὡς ἀκάθαρτος διὰ νὰ μὴ προσεγγίσῃ καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ εἰς τὸ πλατὺ χράσπεδον τοῦ Τούρκου; ἦτο δίκαιον νὰ κατασφάζηται καὶ νὰ θανατοῦται χωρὶς δίκης, χωρὶς λόγου, ὡς τις κύων, ὁ πεπαιδευμένος καὶ ὁ εὐγενὴς τοῦ ἔθνους τούτου ἀπὸ τὴν μάχαιραν ἐνὸς μηδαμινοῦ Δημίου εἰς τὰς ἀγυῖας καὶ εἰς τὰς πλατείας, καὶ ὁ νεκρὸς του (ὡς νεκρὸς ἀπίστου) νὰ

(1) Ἐνταῦθα παραλείπομεν τὴν λεπτομερῆ ἐξιστῶρησιν, καθότι πολλοὶ τῶν πρὸ ἡμῶν Ἱστοριογράφων ἀποχρώντως ἐξιστῶρησαν τὰ περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου. (ὄρα περὶ αὐτῶν πάντων ἐκτενέστερον τὴν χρονικὴν Ἱστορίαν, καὶ τὰ νεωστὶ διὰ τοῦ τύπου ἐκδοθέντα διάφορα Ἱστορικὰ συγγράμματα).

γίνεται κατάπτυστος και από τὰς πλέον μηδαμινὰς τάξεις
 τοῦ δεσπόζοντος αὐτὸν ἔθνους; ἦτο δίκαιον ὁ τὸν ὕψιστον
 Θεὸν (ὃν ἡ χριστιανικὴ θεολογία προσθεύει) δοξολογῶν πο-
 τὲ εἰς ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς και κεκοσμημένους, νὰ ἴστα-
 ται εἰς ἄστεγον και αἶθριον ἐρείπιον πυρποληθέντος ναοῦ,
 και βρεχόμενος, χιονιζόμενος, ὑπὸ τοῦ παγετοῦ τρέμων,
 νὰ προσεύχηται εἰς τὸν Δημιουργόν του, και μετὴν με-
 γάλητέραν παρ' ἄλλου ἔθνους ὑπομονήν, νὰ ὑποφέρῃ νὰ
 βλέπῃ τοὺς ἄλλοεθνεῖς και ἑτεροθρήσκους δεσπότης του
 βλασφημοῦντας μετὰ «Λα. Ἰλλάχ, Ἰλλ. Ἀλλάχ, Μο-
 χαμέτ Ρεσοῦλ Ἰλλάχ» ἐντὸς τῶν μεγαλοπρεπῶν και
 λαμπρῶν ναῶν, ὅπου οἱ πρόγονοὶ του ὑμνολόγουν και ἐ-
 δοξολογοῦν τὴν ἐν τρισὶν ὑποστάσει μίαν και ἀσύγχυ-
 τον θεῖαν ἀρχήν, τὴν παρὰ τῶν Χερουβιμ, ἀσιγήτως δε-
 ξαζομένην και ὑμνουμένην ὑπὲρθεον Τριάδα; νὰ βλέπῃ
 τὸν Ἡμάμην (θρησκευτὴν Τοῦρκον) καθήμενον εἰς τὸν
 τόπον τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου, ὅπου ἄλλοτε ἱερουργεῖτο,
 και ἀναιμῶς ἐθύετο ὁ ἄμνος και υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ἦτο
 δίκαιον νὰ ὑποφέρῃ νὰ βλέπῃ ὁ χριστιανὸς Ἕλληγ τὴν ὁ-
 μοεθνή και ὁμόθρησκάν του κόρην ἀρπαζομένην ὀποιωδή-
 ποτε τρόπῳ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων αὐτῆς, και
 βιαζομένην παρὰ τοῦ δεσπόζοντος αὐτὸν μηδαμινοῦ ὄντος;
 ἦτο δίκαιον τέλος πάντων νὰ ὑποφέρῃ τόσα και τόσα
 μυρίων εἰδῶν δεινά, ὅσα δὲν ὑπέστη κανὲν ἄλλο ἔθνος;

Ἔως πάτε ἔπρεπε ν' ἀκοῆῃ ὁ Ἕλληγ τὸν ὑμνογράφον
 τῆς ἐκκλησίας του ψάλλοντα «Ὡς τῶν Ἑβραίων τὰ κῶ-
 »λα ἐν τῇ ἐρήμῳ ποτὲ ἀπειθησάντων ὄντως σοι τῷ μό-
 »νω Δεσπότη, ἀξίως κατεστρώθη, οὕτω και νῦν τὰ ὁ-
 »ς ἄδισ ἐκόρησον τῶν ἀσεβῶν και ἀθέων Ἀγαρηγῶν, ψαλ-

»μικῶς παρὰ τὸν ἄδην χριστέ», (1) καὶ νὰ μὴ ἐνθουσιᾶται ἀπὸ τὸ τροπᾶριον αὐτὸ, καὶ νὰ μὴ βλέπη τὴν ὄραν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ γίνῃ ὁ διασκορπισμὸς τῶν ὀστέων τοῦ δεσπότητος αὐτὸν, καὶ νὰ πληρωθῇ ἡ προσευχὴ του, ἀλλ' ἐξερχόμενος τοῦ ναοῦ νὰ βλέπη ἔτι ζῶντα τὸν βάρβαρον δεσπότην του, τὸν ἑαυτὸν του δὲ ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ καταδουλούμενον; ἕως πότε ἔπρεπε ὁ πιστὸς καὶ ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου λάτρις χριστιανὸς Ἕλλην νὰ ὑποφέρῃ νὰ ἀκούῃ τὸν ἑαυτὸν του παρ' ἀπίστου ξένης γλώσσης ὑβριζόμενον μὲ τὰς λέξεις Γιαβούρ (βοόπιστε) Κιαφιρ (βλάσφημε), κτλ.; ἔτι δὲ πρὸς περισσοτέραν του καταφρόνησιν καὶ μὲ τὸ Δομούζ, (χοῖρε) κτλ. καὶ κρίσις ἐπὶ τῶν ὕβρεων αὐτῶν, ἡ ἐκδίκησις νὰ μὴ γίνεται; (2) ἕως πότε πλέον ἔπρεπε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ περιμείνη διὰ νὰ ἔλθῃ καμμία χεὶρ διὰ νὰ τὸ ἀφαρπάσῃ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ κραταιοῦ του, καὶ νὰ τὸ διασώσῃ; εἰς ποίαν δύναμιν ἐπίγειον ἠλπίζε πλέον διὰ νὰ συντρίψῃ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς χειροπέδας, μὲ τὰς ὁποίας ἦτο πεπεδημένον τριακόσια ἐξήκοντα ἐξ περίπου ἔτη; τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ περιμείνη πλέον, ἀφ' οὗ ὅλαι αἱ κατὰ καιροὺς φανεῖσαι μικραὶ τῆς ἀπολυτρώσεώς του ἐλπίδες εἶχον ματαιωθῇ τελευταῖον κατὰ τὸ 1807, ὅτε ἐγένετο ἡ κατὰ

(1) Ὅρα ἐν τοῖς τροπαρ. τοῦ ἑσπερινοῦ τὴν α. Σεπτεμβρίου). Εἶναι δὲ παράδοξον τὸ νὰ ψάλλεται τὸ τροπᾶριον αὐτὸ στενωρίως ἐν ὄλαις ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ποτὲ νὰ μὴ δοθῇ προσοχὴ παρὰ πολλῶν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γνωρίζοντων Τούρκων, μήτε δὲ νὰ προδοθῇ παρὰ τινος ἐκ τῶν τότεων ἐξωμοτῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

(2) Ἐν διὰ τοιαύτην τινὰ ὕβριν ὁ χριστιανὸς ἠθέλη ἐνάξῃ τὸν ὑβριστὴν του Τούρκου, ὁ Καδδῆς (Δικαστῆς) τὸν ἀπεδίωκε μὲ τὸν λόγον ἰσχυρὸν δὲν εἶται ἀπίστος; ἰσχυρὸς εἶσαι Τούρκος; διὰ δὲ τὰς τοιαύτας ὕβρεις μὴ ὑπάρχοντος ποινικοῦ νόμου, ἐλέγοντο αὐταὶ σωρηδὸν ἀφ' ὅλους τοὺς Μοαμετανούς.

τὸν Ἑλλήσποντον ναυμαχία, μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ὁποίας εἶδε πάλιν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τὸν Σουλτανικὸν θρόνον εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἀντὶ τοῦ ὁποίου ἠλπίζε νὰ ἴδῃ Χριστιανικοῦ Θρόνου;

Ἐπρεπε πλέον νὰ δέσῃ τὰς χεῖράς του, ἐπιστηριζόμενον εἰς τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον δύναμιν τοῦ πανσθενοῦς βραχίονος τῆς θείας προνοίας, ὅτε οἱ μὲν πεπαιδευμένοι του, ἐξ ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν θείων προφητῶν, τῶν Ἱερῶν ἀποκαλύψεων, τῶν χρησμῶν, καὶ ἄλλων παντοίων τοιούτων συγγραμμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ προγενέστεροί του σοφοὶ καὶ ἅγιοι ἄνδρες, ὡς μὲ ἐχέγγυα ἐλπίδων μελλούσης ἀνεγέρσεως αὐτοῦ τὸ ἐφωδίασαν, οἱ δὲ ἀπλοῖ καὶ ἀγράμματοι Ἰδιωταί του, ἐκ πατρικῆς διαδοχικῆς μνημονεῖας παραδόσεως ἐθεώρουν, ὅτι ἐπλησίαζεν ἡ προορισθεῖσα ἐποχὴ τῆς ἀπολυτρώσεώς του; ἢ ἔπρεπε μὲ τὸν λόγον «Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα δεῖ κινεῖν», νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν κατὰ τοῦ τυραννικῶς δεσποζόντος αὐτὸ ἀποστασίαν, καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ στάδιον τῆς ἀνεγέρσεώς του; ἀλλ' εἰς τοιοῦτον μέγα καὶ φρικτὸν ἐπιχειρήμα τηλικαύτης τρομερᾶς τόλμης διὰ μίαν ἀνισον φαινομένην πάλιν, παραβαλλομένην μὲ τὴν τοῦ Κώνωπος πρὸς λέοντα, δὲν εἶναι ἄρα ἀναντίρρητον ὅτι ἔπρεπε νὰ σκεφθῇ καὶ ὁποῖα μεγάλα μέσα καὶ τρόπους ὤφειλε νὰ μεταχειρισθῇ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ; ἀλλ' ὁποῖα ἤθελον εἶσθαι τὰ τοιαῦτα, ἐν ᾧ ὁ κάθε Ἕλληγν εἶχε μὲν πάντοτε εἰς τὴν φυγὴν του τὸ ζώπυρον τῆς ἐλευθερίας του, κανεὶς δὲ δὲν ἐγνώριζεν ἐὰν καὶ εἰς τοῦ ἄλλου ὁμογενοῦς του τὴν φυγὴν σώζεται τοιοῦτον ζώπυρον πατρογονικοῦ αἰσθήματος, ὅτε ὁ μὲν ἀπλοῦς καὶ ἀγράμματος ἐβλεπε τὴν δόξαν

εἰς τὸ Ἱερατεῖόν του, ἄλλην τόσῃν, καὶ πολὺ περισσο-
 τέραν δόξαν καὶ λαμπρότητα εἰς τοὺς προὔχοντάς
 του, ἐν γένει κατὰ τὸν βαθμὸν ἐκάστου, τόσῃν ἀτά-
 ραχον καὶ φιλήσυχαζ ζωὴν εἰς τοὺς λογίους του, τό-
 σῃν ἐπαύξεισιν πλούτου εἰς τοὺς ἐμπόρους του, αὐτῶν δὲ
 πάλιν τῶν ῥηθειῶν τάξεων ὁ ἄνθρωπος ὅτε ἔβλεπε τὴν
 ἀμάθειαν, τὴν δυστυχῆ κατάστασιν, τὴν πτωχείαν, τὴν
 περὶ τὰ πολεμικὰ ἀπειρίαν, καὶ τὴν ἐκάστου ὑποταγὴν
 καὶ προσήλωσιν εἰς τὸν κύριόν του, πῶς ἔπρεπε νὰ γνω-
 ρίσῃ ὁ μὲν ἀπλοῦς καὶ ἀγράμματος, ἐὰν εἰς τὰς ψυχὰς
 τῶν Ἱερέων, τῶν Ἐπισκόπων, τῶν Μητροπολιτῶν, τῶν
 Πατριαρχῶν, τῶν χριστιανῶν Ἡγεμόνων, τῶν Διερμη-
 νέων, τῶν Ἀρχόντων, τῶν Προεστώτων, τῶν Δημογε-
 ρόντων, τῶν ἐμπόρων, ὑπῆρχεν αἶσθημα ἐλευθερίας, καὶ
 ἐὰν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤθελον καταφρονήσῃ ποτὲ δό-
 ξης, πλούτων, τιμῶν, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς γλυκυτά-
 της τῶν ζῶης διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἔθνους τῶν, ὁ δὲ
 ἄνθρωπος τῶν τάξεων, αὐτῶν πάλιν πῶς ἔπρεπε νὰ βια-
 σθῇ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἀπλῶν καὶ ἀγραμμάτων τῆς
 γ', δ', καὶ ε'. τάξεως Ἑλλήνων, ὅτι αὐτοὶ ἤθελον ἔχει
 αἶσθημα ἐλευθερίας, καὶ ὅτι ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἀντιπα-
 ραταχθῶσιν εἰς ἰσόπαλον μάχην μετὰ τῶν δεσποζόν-
 των αὐτοὺς, ἄοπλοι πρὸς ὤπλισμένους, πεζοὶ πρὸς
 ἵππεῖς, πένητες πρὸς πλουσίους, ἀπειροπόλεμοι πρὸς
 πολεμικοὺς κτλ. κτλ; πῶς ἠδύναντο οἱ ἔμψρονες οὗτοι
 ἄνθρωποι χωρὶς προηγουμένης τινὸς προπαρασκευῆς,
 καὶ προπαρασκευῆς μεγάλης, ἀνέτοιμοι, καὶ μετὰ τὴν παντε-
 λῆ ἔλλειψιν ὄλων τῶν ἀπαιτουμένων εἰς μίαν τοιαύτην
 φρικώδη καὶ τρομερὰν ἀποστασίαν μέσων, νὰ τολμήσωσι
 διὰ νὰ ἐπιχειρήσωσι τὸν εἰς τὸ στάδιόν της δρόμον, ἐλά-

μόλις ἂν ἐφαντάζωντο μὲ ἀπλήν τινα ιδέαν ἐν τοιοῦτον, ἔφριττον τρέμοντες; καὶ ὁμως ἡ Θεία Πρόνοια ἠδύοχησε νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνιχνεύθη τὰ ἐνυπάρχον ἐνδιάθετον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ ἐλευθερίας αἴσθημα, ἐγνώρισαν ἀλλεπαλλήλως οἱ ἐπιχειρηματῆαι τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου, διέδωκαν τὸν σκοπὸν τῶν πανταχοῦ, καὶ μεταξὺ ὀλίγων ἐτῶν διαστήματος ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἕλληνες ὤφθησαν ὁμόψυχοι, ὁμόνοες, ὁμόφρονες, σύμφωνοι καθ' ὅλα, καὶ ἰδιῶται, καὶ προὔχοντες, καὶ Κληρικαί, Ναυτικοί, καὶ πᾶσα τάξις Ἑλλήνων, καὶ ἐπιχείρησαν τὸ τοιοῦτον μέγα τόλμημα, τὸ ὁποῖον κανὲν ἄλλο ἔθνος δὲν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἀφ' ὧσων ἔθνῶν πράξεις καὶ ἔργα ἢ παγκόσμιος Ἱστορία ἀχρι τοῦδε ἐξιστόρησεν.

Ὁ τρόπος οὗτος, μ' ὄλον ὅτι ἦτον ἀπὸ τι ζώπυρον ἐγκαταλειφθὲν παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Ῥήγα τοῦ Φερραίου (τοῦ καὶ Βελεστινλή) θανατωθέντος (τὸ 1797) παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας (1); ἐστάθη ἐξ ἐφευρέσεως ὀλίγων κατὰ πρῶτον ἀνθρώπων φιλογενῶν, οἵτινες συνέθεντο νὰ διαδώσωσι τὸν σωτηριώδη καὶ μέγαν αὐτῶν σκοπὸν τῶν καὶ εἰς ἄλλους, καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ νὰ συνενώσωσιν ὅλων (ἐὰν ἦτο δυνατόν) τῶν Ἑλλήνων τὰς ψυχὰς μὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, μὲ τὴν ἀδελφικὴν ἔνωσιν, καὶ μὲ τὸν θρησκευτικὸν ὄρκον θεμελιωθέντα ἐπὶ τῷ «Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ ὑπὲρ Πατρίδος»· καὶ ἐπὶ ταῖς δυτὶν ἐντολαῖς τοῦ Εὐαγγελίου « Ἀγαπήσεις Κύριον.

(1) Ὅρα τὰ περὶ τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς ἐν τῷ Δοκιμίῳ τοῦ Ἰω. Φιλήμονος, καὶ ἐν τῆς προλεγομένοις τῶν πολεμικῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Χρ. Παρραϊβοῦ ἀκριβῶς ἐξιστορούμενα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς περιττὸν ἐκρίναμεν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα, καθότι οἱ ῥηθέντες συνέγραψαν περὶ αὐτῶν ἐν ἐκτάσει καὶ ἀκριβείᾳ.

τὸν Θεόν σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν»: Τοῦτον τὸν τρόπον ἐφευρούτες ὡς μέσον προκαταρκτικὸν τοῦ σκοποῦ, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀποπεράτωσιν εἶχον προμελετήσῃ δια νὰ φθάσουν, ἔθεντο εἰς ἔργον τὰς μελέτας των, ἐπωνομάσαντες τὸν ἀπὸ τούτου τοῦ σκοποῦ Ἱερὸν σύνδεσμον « Φιλικὴν Ἐταιρίαν », (1), ἥτις ὡς ἀπὸ μικροῦ τινος σπινθῆρος λαβοῦσα ἀρχὴν, ἠνῆφθη βαθμηδὸν εἰς φλόγας, αἱ ὁποῖαι προχωρήσασαι εἰς τὰς ψυχὰς πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες παραδεχθέντες ἐνηγαλίσθησαν αὐτὴν ὡς Ἱερὸν καὶ θεόπεμπτον χρῆμα (2), χωρὶς νὰ συλλογισθῶσιν, ἢ νὰ ὑποπτεύσωσι κἀνὲν ἐναντίον, ἐξ ἀποτυχίας, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας δυνάμενον νὰ προκύψῃ, ὥστε νὰ ριψοκινδυνεύσωσι καὶ νὰ ὑστερηθῶσι καὶ αὐτῆς των τῆς ζωῆς εἰς ἐναντίαν περίστασιν· ἀλλὰ καὶ Ἡγεμόνες, καὶ Πατριάρχαι, καὶ Μητροπολιταί, καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρωτοσύγκελλοι, καὶ Διάκονοι, καὶ Ἡγούμενοι Μοναστηρίων, καὶ Ἱερομόναχοι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Μοναχοί, καὶ ἅπλοῖ δόκιμοι, Ἄρχοντες, Προεστώτες, Ἐμποροὶ, Δημογέροντες, τεχνῖται, βιομήχανοι, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ποιμενικοῦ ὑπηρετοῦ,

(1) Ἐπειδὴ πρὸ ἡμῶν ἄλλοι συγγραφεῖς ὠμίλησαν διακεκριμένως καὶ ἐν ἐκτάσει τὰ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, πῶς ἔσχον τὴν ἀρχὴν των κτλ. (ὄρα Δόκιμον Ἰω. Φιλήμονος) ἡμεῖς παραλείπομεν τὰς ἐνταῦθα ἐκθέσεις αὐτῶν, καίτοι πολλὰ περὶ αὐτῆς δευ εἰλείψαμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νὰ καταχωρήσωμεν ἐν οἰκείῳ μέρει τοῦ παρόντος συγγράμματος ὅσων τὴν γνώσιν εἶχομεν.

(2) Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγνωρίζου καμμίαν ἄλλην ἑταιρίαν ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν τὴν Εὐρώπῃ περιελθόντων. Μάλιστα εἶχον ἀποτρόπαιον καὶ δύσφημον τὸ ὄνομα τοῦ Μασόνου, ἢ τοῦ Καρπουάρου, νομίζοντες ὡς ἄθεον καὶ ἄπιστον τοῦ ἑταιριστήν. Ὡστε, ἐὰν ἤθελε παρουσιασθῆ καὶ ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία με τοιαύτην τινὰ ἐπωνυμίαν, ἔχι μόνον δὲν ἤθελε παραδεχθῆ ἀπὸ κανένα Ἕλληνα, ἀλλ' εἰς ἐναντίας ἤθελεν ἀποπεμφθῆ ὡς ἀθεΐα, καταδιωχθῆ, καταμηνυθῆ κτλ.

ἐπερήμενον τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐμελλε νὰ ἐκτραγῆ ἡ κατὰ τοῦ τυράννου των ἀποστασία, ἐξ αὐτῆς δὲ ὡς ἔκτινος λαίλαπος αἰφνιδίου νὰ ἐκλικμισθῆ ἡ ὑπαρξίς ὅλων τῶν καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Τουρκικῆς Ἐπικρατείας ὑπαρχόντων Μουσουλμάνων, βασιζόμενοι εἰς τὰς ὁποίας οἱ κατηχηταὶ ἐκάστου τινὸς ἀλλεπαλλήλως τοῖς ἐδίδον ὑψηλὰς καὶ μεγάλας ὑποσχέσεις ἐν ὀνόματι μιᾶς Ὑψηλῆς Ἀρχῆς (1), καὶ καθ' εἷς ἐξ αὐτῶν ἠλπίζεν ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα, προπαρασκευασμένα κατ' ἐντέλειαν, καὶ ὅτι μόνος ὁ μοχλὸς ἐμελλε τοῦ νὰ τεθῆ, ὡς ἔλεγον οἱ Ἐταιρισταί,

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας ὅσον ἀφ' ἑνὸς μέρους ἦτο θεία, ὅσον ἦτον Ἱερά, ὅσον ἦτον ἐπωφελῆς, καὶ μόνον μέσον τῆς προόδου τοῦ φρικώδους αὐτοῦ μεγάλου τολμήματος καὶ ἐπιχειρήματος, ὅσον συνέτεινεν ἐπὶ πρὸς εἰς τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα, χρησιμεύσασα ὡς μία μεγάλη κλείς τῆς θύρας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας σταδίου, τοσοῦτον ἀφ' ἑτέρου ἐστάθη ἀπερίσκεπτος κατὰ μέγα μέρος, ἔλλειπῆς εἰς πολλὰ, ἀπρομήθευτος καθ' ὅλα, καὶ σχεδὸν ὡς μία ἐπιπόλαιος εἰδοποίησις τοῦ σκοποῦ, χωρὶς τινος πούποτε πραγματικῆς ἐνεργείας, τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ ἔγιναν παραίτια τοῦ νὰ ὑποπέσῃ τὸ Ἑλληνικὸν

(1) Τὰ ἀπαρτίσαντα τὴν Ὑψηλὴν Ἀρχὴν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας μέλη κατὰ τοῦτο ἐξαιρέτως ἐπαινοῦνται, διότι ἐφύλαξαν μυστικὰ τὰ πρόσωπά των ἐπειδὴ εἰς ἐπαρουσιάζοντο αὐτὰ Ἀρχηγέται, ὡς ἦσαν, ὅχι μόνον δὲν ἤθελον κατορθώσαι τίποτε, ἀλλ' ἤθελον καταρρονηθῆ ὡς μηδαμινὰ ὄντα, καὶ ἤθελον προδοθῆ ἄφηνκτα, ὡς ἐπροδόθη καὶ ὁ Ὑῆγας Φερράϊος (ὁ καὶ Βελεστευλῆς) καὶ ἄλλοι· ἀλλὰ μετὰξὺ ὅλων τῶν ἄλλων τὸ ἔργον αὐτὸ διακρίνεται ἐπαινετώτερον, καθότι μὲ ἐν μέγα, ἀλλ' ἀφρημένον, ὄνομα Ὑψηλῆς Ἀρχῆς, ἐφείλικυσαν ἓνα ἑαυτοῦ εἰς φαντασίαν ὑψηλοτέρων ἔργων καὶ κατορθωμάτων.

ἔθνος εἰς τοὺς ὁποίους ὑπέπεσε τόσους καὶ τόσους πάν-
 τοίων εἰδῶν κινδύνους, εἰς σφαγὰς, εἰς λεηλασίας, εἰς αἰχ-
 μαλωσίας, καὶ ὀλίγον ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποσβέσθῃ, καὶ νὰ
 ἐξοντωθῇ τέλειον, ἐὰν ἄλλα τινὰ συστατικὰ μέσα δὲν ἤθε-
 λον προλάβῃ νὰ τὸ ἀπαιτάξωσιν ἀπὸ τὸν παντελεῖ ὄλε-
 θρον, ὅστις εἶχε φθάσει νὰ τῷ γίνῃ ἐπικείμενος, καθότι
 τὰ μέλη τὰ ὁποῖα συνέθεντο τὴν Φιλικὴν Ἐταιρίαν, καίτοι
 δὲν ἠστόχησαν τῷ ὄντι καθ' ὅσον ἀφώρα τὴν διάδοσιν τοῦ
 Ἱεροῦ σκοποῦ των, δὲν ἐσκέφθησαν καὶ βαθύτερον περὶ
 τῶν ἄλλων ἀναγκαίως ἀπαιτουμένων πρὸς ἐνέργειαν καὶ
 ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου πραγματικῶν μέσων δὲν ἐφρόν-
 τισαν νὰ ἔχωσιν ἐγκαιρον καὶ ἄμεσον ἀλληλογραφίαν με-
 τοὺς εἰς τὰ διάφορα μέρη κατηχηθέντας ἑταιριστάς, ὥστε
 νὰ μαθάνωσι τὰς καταστάσεις ἐκάστου μέρους, πῶς εὐ-
 ρίσκονται· δηλ. αὐταὶ διατεθειμέναι, καὶ νὰ ἀναπληρῶσι
 τὰ ἐλλείποντα, ἢ νὰ λαμβάνωσιν ἄλλως τὴν διορθωσιν τῶν
 ἐλλείψεων ἐκείνων, ὅσαι ἀφώρων τὴν προπαρασκευὴν ἐνὸς
 τοιούτου κινδυνώδους πολέμου, ἀλλ' ἐγκαταλιπόντα πάν-
 τὰ ἀπόστολον, καὶ ὅποιονδήποτε ἄλλον προσήλυτον διὰ
 νὰ ᾔῃαι ἕκαστος ὡς μία τις ἀρχὴ ἀπόλυτος, ὥστε πάντες
 ὠθούμενοι καὶ ἐξωθούμενοι ἀλλήλους εἰς τὸ σκάφος μιᾶς
 ἀμυδρᾶς ἀβεβαιότητος νὰ πλέωσι χωρὶς πυξίδος, ἥτις
 ὄφειλε νὰ ᾔητον ἡ παγίωσις ἐνός, ἢ δύο, ἢ πολλῶν κεντρι-
 κῶν βασίμων συστημάτων, καὶ διαχωρισθέντα ἀπ' ἀλλή-
 λων, περιέτρεχον ἔνθα κἀκεῖσε, τὰ μὲν διὰ τὰς προό-
 δους τοῦ ἔργου των, τὰ δὲ καὶ μεταβάντα εἰς διάφορα
 μέρη τῆς Εὐρώπης, κατεσπατάλων τὰ ἐκ τῶν συναχθει-
 σῶν συνεισφορῶν δοθέντα εἰς αὐτὰ χρήματα, ἐπὶ τῷ
 λόγῳ πραγματικῆς προόδου καὶ ἐνεργείας, καὶ ἐθεώρουν
 μακρόθεν τὸν καπνὸν τῆς ὁποίας ἀνῆψαν μεγάλης

πυρκαϊᾶς ἐκ τῆς ἀπερίσκεψιάς των, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας
 εἰν δὲν ἔλαβον φροντίδα διὰ νὰ ἐφωδιάσωσιν, ὡς ἔδει,
 ἄλλο κανὲν κεντρικώτερον μέρος, ἐπὶ τῇ βάσει ἴσως ὅτι
 ἤθελεν ἐπιτύχει ἡ ἐπανάστασις νὰ καταστήσῃ τὴν ἐστίαν
 τῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (ὑπαγαμμένην καὶ αὐτὴν
 εἰς τὴν ἰδίαν τῆς ἀπροβλεψίας κατηγορίαν), τοῦλάχιστον
 διὰ κάθε ἐνδεχομένην ἀποτυχίαν ἦτον ἐπ' ἀναγκῆς νὰ προ-
 μηθεύσωσι τὴν ἐφοδιάσιν τῆς Πελοποννήσου, ἣτις καὶ διὰ
 τὴν γεωγραφικὴν καὶ ὀχυρὰν θέσιν τῆς, καὶ διὰ τὸν πλη-
 θυσμὸν, καὶ διὰ τοὺς μαχίμους ἀνδρας τῆς ἐθεωρεῖτο τὸ
 μοναδικὸν ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὀρμητήριον· πολὺ δὲ μᾶλ-
 λον ὤφειλον νὰ λάβωσι τὴν περὶ τούτου πρόνοιαν, καθότι
 τὰ περὶ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν τῶν Ἰωαννίνων πράγματα ἦσαν
 ἔτι ὑποπτα καὶ ἀβέβαια, καὶ δυνάμενα ἐξ ἐναντίας νὰ ἐπη-
 ρεάσωσι τὴν Ἑλλάδα τὰ μέγιστα, εἰάν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς
 προελάμβανε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σουλτάνου, ἢ ἐπετύγγανε
 τῆς ἀμνηστίας του τελευταῖου (1)· ἀλλὰ, τὰ περὶ ὧν ὁ
 λόγος, μέλη οὐδόλως ἐσυλλογίσθησαν τὸ νὰ συστήσωσι
 πρὸς τὴ ἀφηρημένη λέξει τῆς ὑψηλῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν
 κυρίαν τῶν πραγμάτων ἀρχὴν, οὔτε δὲ ἔφερον καν εἰς τὸν
 νοῦν των ὅτι ἐναρχομένου τοῦ πολέμου ἀφεύκτως, δὲν
 ἦτο δυνατόν οὔτε ὀπισθοδρομήσις νὰ γίνῃ, οὔτε ἔμενε
 πλέον καιρὸς νὰ γένωσι μεγάλαι προπαρασκευαί, ὅτι ἐξ
 ἀποτυχίας, ἢ ἐκ τοιαύτης τινὸς ἐλλείψεως ἤθελε θετικῶς
 ἀκολουθήσει γενικὴ σφαγὴ καθ' ὅλου τοῦ ἐπίσημοτέρου
 μέρους τῶν Ἑλλήνων, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀνοικονόμητον παρά
 πᾶν ἄλλο δυστήχημα ἤθελεν ἐπιφέρει τὰς ἐποχὰς τῶν

(1) Ὅρα τὰ περὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἐκτενέστερον ἐντε τῷ Δοκίμ. Ἰω.
 Φιλίμ. ἐν τοῖς προλεγομ. τοῦ Π. Πατρῶν, ἐν τοῖς τοῦ Πεβραῖου πολέμ.
 ἀπομνημον. καὶ ἐν τῷ οἰκίῳ μέρει τοῦ παρόντος συγγράμματος.

1453, καὶ 1769, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὅτι ἤθελε μείνει πλέον δι' ὀλοκλήρους αἰῶνας αἰώνων καταποντισμένον εἰς τὰς βαθυτάτας τῆς κτηνώδους κατ'αστάσεως καὶ τῆς ἀπελπισίας ἀβύσσους.

Ἐν τοσούτῳ τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας προδίδεται εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν, καὶ αἱ ὑποψίαι αὐτῆς λαμβάνουσι ἀφορμὴν νὰ γίνωνται ἐπαισθητότεραι. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης αἴφνης ἐμφανίζεται εἰς τὸ στάδιον τοῦ πολέμου, προχωρεῖ, καίτοι ἀνέτοιμος καθ' ὅλα, καὶ ἀνοίγει τὴν ἀτραπὸν τῆς μάχης ἐν τῇ Δακίᾳ· ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία πληροφορεῖται τὰ τῆς Δακίας, ἐξαγριούται κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ λαμβάνει μέτρα καταστρεπτικὰ διὰ τῆς σπάθης καὶ τῆς ἀγχόνης. Φυλακίζονται οἱ ἐγκριτοὶ ἀρχιερεῖς καὶ πολλοὶ τῶν προυχόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου οἱ ἀτομικοὶ ἐκάστου Ἑλληνοσπινθηρὸς ἐξάπτονται πανταχοῦ, καὶ ἀνάπτουν τὴν γενικὴν κατὰ τῆς δεσποζούσης τυραννικῶς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος Τουρκικῆς δυναστείας φρικτὴν ἀποστασίαν κατὰ ῥητὴν ἡμέραν τὴν 25 Μαρτίου τοῦ 1821 ἔτους, ἡμέραν προσδιορισθεῖσαν καθ' ὅλα τὰ μέρη παρὰ τῶν κατηχητῶν μελῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν τῇ στερεᾷ Ἑλλάδι, ἐν ταῖς νήσοις, καὶ ἐν ἄλλοις μέρεσιν ἐκραγεῖσα ὡς ἐκ συνθήκης μιᾶς ἀποστασίας ἐπιφέρει τὴν ἀπαγχόνισιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἐγκρίτων Ἀρχιερέων, τῶν ἐπισήμων καὶ λοιπῶν κοσμικῶν τάξεων τὰς σφαγὰς, καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ ἀποστασία γιγαντιαίοις βήμασι προοδεύει εἰς τ' ἄλλα μέρη τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, ὅπου εὔρισκε στάδιον διὰ νὰ προχωρῇ. Οἱ τὰς πειμηνικὰς τῆς ἐκκλησίας ράβδους κρατοῦντες εἰς χεῖρας,

καὶ μὲ τὴν Ἀρχιερατικὴν ἐνδεδυμένοι στολὴν ἐπὶ τοῦ Ἱε-
ροῦ βήματος ἱεουργοῦντες τὴν ἀναίμακτον θυσίαν Ἱεράρ-
χαι, παρουσιάζονται ἔνοπλοι μὲ τὸ πυροβόλον εἰς χεῖρας,
καὶ ἐνδεδυμένοι ἀπλὴν στρατιωτικὴν στολὴν, τρέχουσιν
ὄρμαχοι διὰ νὰ θυσιάσωσιν αἱματώδη θυσίαν ἐπὶ τοῦ θυ-
σιαστηρίου τῆς ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἐλευθερίας.
Κατὰ συνέπειαν αὐτῶν οἱ Πρωτοσύγκελοι, οἱ Ἱερεῖς, οἱ
Διάκονοι ἐκδύονται τὰς ἱερατικὰς στολὰς, καὶ ἔνοπλοι,
ἐνδεδυμένοι στρατιωτικῶς, κρατοῦντες μὲ τὴν μίαν μὲν
χεῖρα τὸν τίμιον σταυρὸν, μὲ τὴν ἄλλην δέ, τὸ πυροβό-
λον ὄπλον, ἐμφανίζονται ὀρμητικοί, ὡς λέοντες, καὶ πρῶ-
τοι πυροβολοῦσι κατὰ τῶν τυράννων των. Οἱ τὰ Περσικὰ
κράσπεδα ἐνδεδυμένοι Προεστῶτες, καὶ προὔχοντες πο-
λιτικοί, οἱ ἔμποροι καὶ τεχνῖται ἐνδεδυμένοι στρατιωτικῶς,
ἀπὸ τὴν ἡσυχωτάτην καὶ τρυφυλὴν ζωὴν ἐν ἀκαρεῖ μετα-
βαίνουσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν σκληραγωγίαν· οἱ γεωργοὶ
ἀντὶ τοῦ ἀρότρου, οἱ ποιμένες ἀντὶ τοῦ ποιμενικοῦ βοπά-
λου, δράττουσι τὰ ὄπλα, καὶ συνηγμένοι ἅπαντες παρουσι-
άζονται εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης, ἀπειροπόλεμοι οἱ πλεῖ-
στοι, ἀγύμναστοι καθ' ὅλα, ἐλλειπεῖς, κατὰ μέγα μέρος,
ὄπλων, πολεμεφοδίων καὶ λοιπῶν, ὀρμοῦσι κατὰ τῶν τυ-
ράννων των Ὀθωμανῶν, ἀποκλείουσι καὶ πολιορκοῦσιν αὐ-
τοὺς ἐν τοῖς φρουρίοις, ἀντιπαρατάττονται εἰς τὰς μάχας
καὶ εἰς τοὺς ἀκροβολισμοὺς, καὶ ὅτε μὲν ἠττώμενοι ἐκ
περιστάσεων καὶ ἐξ ἀπειρίας, πολλάκις δὲ ἀτρομήτως καὶ
γενναίως νικῶντες, ἐξαφανίζουσι πλήθη ἐξ αὐτῶν κατὰ
διαφόρους ἐποχὰς καὶ εἰς διαφόρους θέσεις ἐπιπεσόντων.

Οἱ κατὰ θάλασσαν ναυτικοὶ Ἕλληνες ἐφοπλίζουσι τὰ
ἐμπορικὰ καὶ σιτοφόρα πλοῖα των, προπαρασκευάζουσιν
Ἡφαίστεια, ἐκπλέουσιν αἴφνης ἐπιζητοῦντες τὸν ἐχθρικὸν

στόλον, ἀπαντῶσιν αὐτόν, ἀντιπαρατάττονται εἰς Ναυμαχίαν, καὶ ἄλλα μὲν ὑπερμεγέθη δέκροτα καὶ ἄλλων τάξεων πλοῖα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καταπυρπόλοῦσιν, ἄλλα καταβυθίζουσιν, ἄλλων καθίστανται κύριοι, καὶ τελευταῖον φαίνονται οἱ Ἕλληνες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λοιποῦ κόσμου νικηταὶ τοῦ τυράννου των κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἐμφάνισιν. Συνδρομαὶ ἐπὶ τούτῳ παρ' Ἑλλήνων καὶ ἄλλων φιλογενῶν καὶ φιλελευθέρων ὑπηκόων χριστιανικῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐτοιμάζονται πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Ἑλλήνων, συντρέχουσι προσωπικῶς ἄνδρες μεγάλου καὶ φιλέλληνης Εὐρωπαϊοὶ, καὶ Ἐπτανήσιοι, σπεύδουσι πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, συμμερίζονται τὸν ἀγῶνά των μὲ συνεισφοράς χρημάτων, ὄπλων, πολεμοφοδίων, τρέχουσιν ὁμοίως καὶ συβρέουσι πανταχόθεν ὁμογενεῖς διαφόρων τάξεων καὶ συναγωνίζονται καὶ μεταξὺ τούτων πάντων τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος φαίνεται προοδεῦον, καὶ πάντα κίνδυνον ἐκ ποδῶν ποιούμενον, καίτοι περιστοιχισμένον ἄλλως ὑπὸ παντοίων προκειμένων καὶ ἐπικειμένων αὐτῷ κινδύνων.

Φθονεῖται ἐν τούτοις ἢ τῶν Ἑλλήνων νίκη, καὶ τρομερὰ καὶ ἰσοβαρὴς ἐπίσης μὲ τὸν ἐπικείμενον παρὰ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας κίνδυνον παρουσιάζεται εὐθύς καὶ ἢ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐν μέρει ἐπιβουλὴ τῆς Δύσεως. Ὁ κίνδυνος τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς, καὶ τοὶ πλαγίως ἐνεργούμενος, καθίσταται μᾶλλον δεινότερος, καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν νὰ τὸν προλάβωσι μ' ὅλα ταῦτα ἂν καὶ ἄλλως στερούμενοι ὅλων τῶν μέσων, ὀλίγοι ὄντες ὡς πρὸς τὰς μεγάλας τῶν τυράννων των δυνάμεις, κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν πολεμούμενοι, πανταχοῦ εἰς πολλότατα σώματα κερματισμένοι, ἄπειροι τῆς χρήσε-

ὡς τῶν ὀπλων, διπλοῦν ἔχοντες τὸν πόλεμον ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς, γίνονται ἀνώτεροι πάσης τοιαύτης δυσκολίας. Ἡ Εὐρώπη γνωρίζουσα τὸ γενικὸν τῶν Ἑλλήνων πνεῦμα καὶ τὰς ἀπὸ τὴν ὁμόθρησκον Ῥωσσίαν πολιτικὰς προσδοκίας των, καὶ τὴν πρὸς τοὺς Ἑλληνας συμπάθειαν τῶν εὐκλεῶν Αὐτοκρατόρων της, βλέπει ἐπὶ τέλους τὴν ἀρχηγίαν εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, καὶ δοκιμάζει εἰς τὴν αἰφνίδιον αὐτὴν ῥῆξιν τοῦ πολέμου της ἐναντίαν τινὰ προσβολὴν ἐντεῦθεν εἰσρέει ἢ ἐν μέρει ἐπίβουλος διαγωγὴ της, καὶ μ' ὅλον ὅτι παρεδέχθη ἢ οὐδετερότης εἰς τὴν ἐν Λαίμπαχ συγκέντρωσιν τῶν Βασιλέων τῆς Εὐρώπης, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίζετο πλαγίως ὁ πόλεμος, μ' ὅλα ταῦτα παντοίων εἰδῶν ὀλέθρια μυστικὰ εἰσηγήσεις δίδονται εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν παρὰ τινῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβειων διαφόρων εἰδῶν ἔμμεδοι καὶ ἄμεσοι βοήθειαι χορηγοῦνται εἰς τοὺς στόλους τοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν εὐλοῶν, καὶ πολυειδεῖς ἀκολουθοῦν νὰ πράττωνται κατασκοπεύσεις πρὸς βλάβην τῶν Ἑλλήνων παρὰ τινῶν τῶν κατὰ τὴν Μεσόγειον Προξένων.

Οὕτω δὲ κυλινδουμένων τῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας πραγμάτων, οἱ Ἐπτανήσιοι Ἕλληνες πνέοντες ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ πατρίδος, διάπυροι ζηλωταὶ τῆς εὐτυχοῦς τύχης τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦσι μέρος ζωηρὸν τόπου, καίτοι ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν καὶ θέλησιν ὑπάρχοντες, καταφρονήσαντες πᾶσαν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξουσίας των, πᾶσαν δήμευσιν τῶν ὑπάρχόντων των κτλ. κτλ. λαμβάνουσι μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα, προσφέρουσιν ἐν πρώτοις τὰ πλοῖά των, συντρέχουσι διὰ χρημάτων, καὶ δι' ἐφοδίων παντὸς εἴδους ἀδρῶν ποσοτήτων τὸ τῆς Ἑλληνικῆς πα-

λιγγενεσίας ἔργον μ' ὄλας τὰς περιστοιχοῦσας αὐτοὺς αὐστηρὰς δυσκολίας, δοξολογοῦσι πάντοτε ἐν ταῖς νίκαις τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐνισχύουσαν τοὺς Ἑλληνικοὺς βραχίονας πανσθενῆ δύναμιν τοῦ Ὑψίστου, καὶ βυθίζονται πάλιν οἱ αὐτοὶ διὰ τὰς περιοδικῶς συμβάσας τῶν Ἑλλήνων ἀποτυχίας εἰς τὴν πλέον ἀπαρηγόρητον λύπην, τὴν ὁποίαν ἐτι μᾶλλον ἐπηύξανεν ἡ προβάλλουσα φραγμὸς ἀνυπερβλήτους εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν των πολιτικὴ κατάστασις των ἀποβαίνουσι μ' ὄλα ταῦτα εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἡ σάλπιγξ τοῦ Ἄρεως ἤχει, ὑπὲρ τοὺς 1500 (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου), καὶ ἀτρόμητοι στρατιῶται, ὡς μεγάθυμοι ἄνδρες, ἀρίτολμοι μαχηταί, καὶ μισοτύραννοι πατριῶται δεικνύουσι τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως καὶ τῆς σταθερότητος, καὶ τὴν ὑπὲρ ἄλλο τι ἀξιέπαινον ὑπεροφίαν των εἰς τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς ἄλλας ἀτίμους ἰδιοτελείας.

Ἀφ' ὄλα τὰ μέρη τῆς Τουρκικῆς Ἐπικρατείας, εἰς τὰ ὅποια ἐξερράγη ἡ κατὰ τῶν Τούρκων Ἑλληνικὴ ἀποστασία, ἡ Πελοπόννησος ἐσχημάτιζε τὸ θέατρον τοῦ πολέμου εἰς τὸ μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' οὗ μάλιστα ἀπέτυχεν ἡ κατὰ τὴν Δακίαν ἐκραγεῖσα παρὰ τοῦ Α. Ὑψηλάντου ἀποστασία, καὶ πάντες συνέρρεον εἰς τὴν Πελοπόννησον πανταχόθεν. Ἐπὶ τούτοις θεωρεῖται ἀναγκαία ἡ σύστησις τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, καὶ πρώτη συστήγεται ἡ ἐν Καλυβδίου Πηλοποννησιακῆ Γερουσία. Μετὰ δὲ τὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀφίξιν τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου (ἀποκατασταθέντος ἀναγκαίου μ' ὄλα ὅσα διέτρεξαν ἐν Βερβένοις ἐπὶ τῆς ἀφίξεώς του), καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Μονεμβασίας, τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Τριπολιτζᾶς, συνελθόντων καὶ ἄλλων πολλῶν, θεωρηθείσης μᾶλλον ἀναγκαιοτέρας τῆς

συστήσεως ἔθνικοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα Διοικητικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τῆς ἐμφυχώσεως, ἣν ἐμελλε νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀναστατωθείσης Ἑλλάδος, ἐμελλε νὰ παραλύσῃ ἀκόμη καὶ τὰς περὶ τοῦ ληστρικοῦ χαρακτῆρος τοῦ πολέμου ἐξωτερικῶν τινων συκοφαντίας, ἃς οὐ ἐσυστήθησαν αἱ κατὰ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα κεντρικαὶ Διοικήσεις, ὀργανισθεῖσαι διὰ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου καὶ τοῦ Θ. Νέγρη, προκαλεῖται ἡ Α. ἐν Ἐπιδαύρῳ ἔθνικῇ Συνέλευσις, συνελθόντων εἰς τὸ Ἄργος κατὰ πρῶτον καὶ τῶν Πελοποννησίων, καὶ Στερεοελλαδιτῶν, καὶ τῶν Αἰγαιοπελαγιτῶν, καὶ συστήνεται γενικὴ μὲν Διοίκησις, συγκειμένη ἐκ δύο σωμάτων Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ, κεντρικαὶ δὲ, ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία, ὁ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα Ἄρειος Πάγος, καὶ ἡ κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα Γερουσία.

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ νὰ λάβωσι πρόοδον τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας πράγματα, ὡς ἐκ τῆς συστήσεως τῶν Διοικήσεων αὐτῶν, ἐξ ἐναντίας εἰσχωροῦσιν ἀντενέργειαι, προχωρεῖ διαίρεσις καὶ διχόνοια μεταξὺ πολιτικῶν καὶ πολιτικῶν, μεταξὺ στρατιωτικῶν καὶ στρατιωτικῶν, καὶ μεταξὺ πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν· καὶ τὸ ἐν μέρος ἐνεργεῖ τοῦ ἄλλου τὴν ἐξόντωσιν, καὶ ἀλλεπαλλήλως· ἡ διαίρεσις αὐτὴ καὶ ἡ διχόνοια, προβαίνουσα ἐπὶ τὰ πρόσωπα, γίνεται παραίτιος τοῦ ν' ἀφειῶσιν εἰς τὸ μέσον νενεκρωμένα τὰ ἀφορῶντα τὴν πρόοδον τοῦ πολέμου μέσα, καὶ τὰ Ὀθωμανικὰ κατὰ τὰ Ἰωάννινα στρατεύματα ἐξοντώσαντα τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, ἐπαπειλοῦν τὴν γενικὴν καθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ἐπιδρομὴν, ἣτις καὶ μετ' ὀλίγον ἐκτελεσθεῖσα, καταστρέφει ἀστραπηδὸν τὰς ἐκτεθειμένας τῆς Στερεᾶς ἐπαρχίας, καὶ ὑψουμένων τῶν Τουρκικῶν

σημαιῶν εἰς ἐκάστην, εὐρίσκονται ἀνεωγμένα εἰς τὴν δίοδον τῶν κατὰ τὴν Σπερσάν Ὀθωμανικῶν στρατευμάτων αἱ Θερμοπύλαι, καὶ ἡ ἐπίδρομὴ αὐτῶν, ἐχόντων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μαχμοῦτ Πασσᾶν Δράμαλην, προχωρεῖ εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ διὰ τῶν μεγάλων στενῶν τῆς Μεγαρικῆς, καὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ Ἴσθμοῦ φθάνει μέχρι τῆς Ναυπλίας. Ἐπὶ τούτῳ ἐγκαταλιμπάνεται ἡ διχόνοια πρὸς καιρὸν, καὶ ἡ ὁμόψυχος συνένωσις πάλιν τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον Ἑλλήνων πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν γίνεται παραίτιος τῆς παντελοῦς καταστροφῆς τῶν μετὰ τοῦ Δράμαλη πολυαριθμῶν στρατευμάτων: αὐτὴν ἐπομένως ἀκολουθεῖ ἡ πτώσις τῆς Ναυπλίας, καὶ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας πράγματα προοδεύουν πάλιν διὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς ἐν Ἀστρεὶ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Μόλις τὰ πράγματα λαμβάνουν νέαν τινὰ ἀλλοίωσιν καὶ μορφήν, καὶ νέαι διχόνοιαί, νέαι διαιρέσεις ἀναφύονται· ἐκταράττονται τὰ τῶν Διοικήσεων πάλιν, διαιροῦνται αἱ Διοικήσεις, διαιροῦνται ἀκολούθως πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ, προκαλοῦνται ὡς ἐκ τούτων ἐμφύλιοι πόλεμοι, ἐπιφέρουν αὐτοὶ νέαν ἄλλην μεταλλαγὴν εἰς τὰς Διοικήσεις, αὐτὴ δὲ ἡ μεταβολὴ ἐνεργεῖ ἄλλον ἐμφύλιον πόλεμον δυνάμει τοῦ Ἀγγλικοῦ δανείου (1), καὶ ἐν μέρος ἐπισήμων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἐξορίζεται ἐν Ὑδρα. Εἰς τοιαύτην οἰκτρὰν κατάστασιν διακειμένου τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος, λαμβάνουν εὐκαιρίαν οἱ Ὀθωμανοὶ καταστρέφουσι τὴν Εὐβοίαν, τὰ Ψαρῶν, τὴν Κάσσον, καὶ τὴν Κρήτην, εὐρίσκουν ἀνεωγμένον στάδιον ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Μεσσηνίαν φρουρίων, τῶν Παλ. Πατρῶν. τοῦ Μεσολογγίου καὶ καθ' ὅλην τῆς Σπερσᾶς Ἑλλάδος, Ἄλλ' ἢ παντελῆς ἐξολόθρευσις τοῦ Μαχμοῦτ Πασσᾶ τῆς

(1) Πολλὰ περὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ δανείου ἐγένοντο φιλονεικίαι, ἀλλ' ὑπερίσχυε τελευταίου ἡ κομματικὴ ῥαδιουργία, καὶ ἐνῆργεσε τὴν παραλαβὴν τοῦ δανείου αὐτοῦ, τὸ ὅποιον δὲν ἐπέφερεν ὀλίγην βλάβην καὶ ὀπισθοδρόμησιν, εἰς μᾶτην δαπανηθέντος τοῦ πλείστου μέρους αὐτοῦ. (Ὅρα τὰ περὶ τούτου ἐκτενέστερον ἐν τοῖς προλεγομ. τοῦ Π. Πατρῶν, καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει τοῦ παρόντος Συγγράμματος.

Αράμας, αἱ ἐνδοξοὶ ναυμαχίαι τῆς Σάμου, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Ἀργολικοῦ κόλπου, αἱ τοῦ Ὁμέρου Βρυώνη εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἀποτυχίαι, καὶ τῶν ὄσων ἐδόθησαν ἄχρι τοῦδε πλαγίων βοηθειῶν εἰς τοὺς Τούρκους τὸ ἀτελεσφόρητον, ἔγειναν παραίτια τοῦ ν' ἀλλάξῃ ἡ Δύσις τὸ σχέδιόν της, καὶ νὰ θέσῃ εἰς νέαν κίνησιν τὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πολιτικῆν υἱης.

Ἐν τούτοις ὁ δεῦτερος ἐμφύλιος πόλεμος εἰς τὴν Πελοπόννησον προχωρεῖ ὄλον ἐν, πολὺ πεισματωδέστερος τοῦ πρώτου· τὸ χρυσίον τῶν Λιρῶν τοῦ δανείου διεκχέεται εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, καὶ μικρόν τι μέρος εἰς τὴν Πελοπόννησον· τὰ πολυάριθμα τῶν στρατιωτικῶν βαθμῶν διπλώματα διεγείρουσι τοὺς ἀπλοῦς στρατιώτας κατὰ τῶν παλαιῶν ἀρχηγῶντων· νέοι στρατηγοὶ, νέοι χιλιάρχοι καὶ ὑποχιλιάρχοι διορίζονται χωρὶς τινος διακρίσεως πείρας, ἢ ἀπειρίας πολεμικῆς, προβαίνουν ὄλον ἐν ἐκ τοῦ τυφλοῦ πεισματος λεηλασίαι, διωγμοὶ, καὶ μυρία ἄλλαι αἰσχραὶ καὶ φαῦλαι βριαοπραγαίαι· πάντα ταῦτα μένουσιν ἀτιμώρητα, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ δευτέρου τούτου ἐμφυλίου πολέμου ἀποκαθίστανται οἰκτρότερα παρὰ τὰ τοῦ πρώτου. Τῆς ἀκαταστασίας αὐτῆς παραίτιος γίνεται ἡ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα τοῦ Ῥεσσὶτ Μεχμέτ Πασσᾶ (Κιουταχῆ) κατὰ τοῦ Μεσολογγίου ἐπιδρομῆ, εὐρόντος αὐτὸ ἀπροφύλακτον ὄλως δι' ὄλου· ταύτην δὲ τὴν ἐπιτροπὴν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ τοῦ Ἰβραχὴμ Πασσᾶ Σατράπου τῆς Αἰγύπτου ἀπόβασις εἰς τὴν Πελοπόννησον, εὐρόντος καὶ τούτου αὐτὴν παντοφτρόπως κατεσπαραγμένην, ἠθικῶς παραλελυμένην, καὶ εἰς τὴν ἀγανάκτησιν καὶ εἰς ἀδιαλάκτους ἐκδικήσεις καταβεβυθισμένην.

Ὁ ὄρητικὸς πόλεμος τοῦ Ἰμπραχὴμ Πασσᾶ μετὰ

τὴν κατάκτησιν τοῦ Νεοκάστρου, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν Ἑλλήνων εἰς διαφόρους μετ' αὐτοῦ συμπλοκάς, καὶ μετὰ τὴν ἐν Μανιάκῃ γενομένην πεισματώδη μετὰ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου μάχην, καταπατήσαντος τὰς ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ καὶ Κυπαρισσίῳ κόλπῳ ἐπαρχίας, καὶ καταστρέψαντος αὐτάς, ἀνακαλεῖ τοὺς ἐν Ὑδρᾷ ἐξορίστους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς· συνκεντροῦνται οὗτοι μεθ' ἱκανῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς τὰς περὶ τὸ Μακρυπλάγιον, τὴν Πολιανήν, κτλ. ὄχυράς θέσεις, ἐξ ἀποτυχίας αὐτῶν κυριεῦει ὁ Ἰμπραχὴμ Πασσᾶς ἀναιμωτὶ τὴν Μεσσόγειον τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχίαν τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ κεῖθεν ἐξαπλοῦται εἰς τὰς λοιπὰς τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχίας, πυρπολεῖ, λεηλατεῖ, αἰχμαλωτεύει, κατέρχεται ἕως εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Ναυπλίου, ἀντικρούεται εἰς τοὺς μύλους τῆς Ναυπλίας, καὶ ὅλον ἐν περιφέρειᾳ καταπατῶν τὰς ἄλλας κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐπαρχίας, καταστήσας κέντρον τὴν Τριπολιτζάν, καὶ τελευταῖον μεταβαίνει εἰς τὸ Μεσολόγγιον πρὸς βοήθειαν τοῦ Κιουταχῆ. Εἰς μάτην ἀποβαίνουσι τῶν Ἑλλήνων αἱ ἐν Τρικόρφοις, ἐν Δαβιᾷ, καὶ ἐν ἄλλοις μέρεσι γινόμεναι κατ' αὐτοῦ ἀντικρούσεις, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀμηχανίας τῶν Ἑλλήνων συγκροτεῖται ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ β'. Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ταύτην διαλύει ἀτελεῖ ἡ τοῦ Μεσολογγίου πτώσις, καὶ δεινότεραι περιστάσεις ἐπαπειλοῦσι τὴν παντελεῖ ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Νεαὶ πάλιν ἄλλαι διχόνοιαὶ διαδέχονται τὰς πρώτας καὶ αἱ παρὰ τῆς Β'. ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνελεύσεως συστηθεῖσαι Διοικήσεις ἐξ ἀμηχανίας ἐγκαταλιμπάνουσι τὴν καθέδραν, καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν νῆσον τῆς Αἰγίνης. Τὰ κακὰ ἄλλως θεωρούμενα ἀθεράπευτα προκαλοῦσι

νεαν ἔθνηκην Συνέλευσιν· αὐτὴ δὲ μετὰ πολλὰς ἔριδας συγκροτεῖται τελευταῖον ἐν Τροίξῃνι, ἐκλέγει κατὰ πρῶτον τὸν μὲν Ῥικὸρδ Τζορὺτσ Ἀρχιστράτηγον τῶν Ἑλληνικῶν ὄπλων, τὸν δὲ Κόγγραν Ἀρχιναύαρχον τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, καὶ προχωροῦσα διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἑνὸς ὑποκειμένου ἐπὶ τῶν πηδαλίων τῆς πολιτικῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἔθνους, ἐκλέγει ἐπὶ τούτῳ τὸν Κόμητα Ἰω. Α. Καποδίστριαν διὰ πολλοὺς λόγους, τὸν προσκαλεῖ δὲ ἐπιστολῶν τῆς πρὸς διεύθυνσιν καὶ διευθέτησιν τῆς ἐκλελυμένης καταστάσεως τοῦ ἔθνους, καὶ ἀποπερατοῖ τὰς πράξεις τῆς διὰ τῆς συστήσεως μιᾶς Τριμελοῦς Ἀντικυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς, τὸν νέον ἐκλεχθέντα Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος ἀντιπροσωπευούσης.

Περιμένεται ἐπὶ τούτοις ὡς σωτὴρ τῶν Ἑλλήνων ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ κατὰ τοὺς Ναβαρίνους γενομένη ναυμαχία παρὰ τῶν στόλων τῶν τριῶν Συμμαχῶν Δυνάμεων μετὰ τοῦ ἐχθρικοῦ Τουρκικοῦ στόλου, καὶ ἡ πυρπόλησις αὐτοῦ προμηνύουσι τὴν εὐτυχῆ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἀποκατάστασιν· φθάνει τελευταῖον ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Ναύπλιον ὕστερον ἀπὸ ὅλας τὰς ὑποκινηθείσας παντοίων εἰδῶν ἐξωτερικὰς τε καὶ ἐσωτερικὰς παρὰ τινῶν ὑποκειμένων ἀντενεργείας, μεταβαίνει εἰς τὴν Αἴγινα, ὑποδέχεται μετ' εὐφημίας παρὰ τῶν Ἑλλήνων, θεωρεῖ τὴν εἰς τὴν ὁποίαν διέκειντο ἀνωμαλίαν καὶ ἀκαταστασίαν τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, ἀναλαμβάνει τὰς Κυβερνητικὰς ἡγίας, καὶ μεταξὺ ὀλίγου τινὸς διαστήματος διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ τῶν μὲ τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης σχέσεών του μεταβάλλεται ἐπ' ἀγαθῶν ἢ τύχῃ τῆς Ἑλλάδος, ἐπανακάμπτουςιν εἰς τὰς ἐστίας τῶν οἱ τῇ δε κῆκεῖσε διεσκορπισμένοι Ἕλληνες,

λυτροῦνται ἀπὸ τὴν μάλιστα τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐπιηρέσεων, καὶ ὅλοι οἱ περὶ τὴν Κυβερνητικὴν ὑπηρεσίαν κλάδοι ἐνεργοῦν ἐν ἀρμονίᾳ, ἐν εὐρυθμίᾳ, καὶ ἐν τάξει. Ἀναχωρεῖ ὁ Ἰμπραχὴμ Πασσᾶς (μετὰ τὰ τρία καὶ ἥμισυ περίπου ἔτη τῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον διαμονῆς του) τῆ δυνάμει τῆς Γαλλικῆς αἰχμῆς, συναινέσει τῶν Συμμάχων Δυνάμεων, καὶ τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν, τὰς Παλ. Πάτρας, τὸ Ἀντίρριον, τὸ τῆς Ναυπάκτου, καὶ τοῦ Μεσολογγίου φρούρια, παραδίδονται ἀναιμωτὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων, διαμεινάντων ἀκολούθως τῶν Γαλλικῶν ἐπικουρικῶν στρατευμάτων ἐν τῇ Μεθώνῃ καὶ ἐν τῷ Νεοκάστρῳ μέχρι τοῦ 1833.

Ἄλλ' ἐν ᾧ τὰ πάντα εὐοδοῦνται καλῶς, ἐν ᾧ ὁ Ἕλληνας μόλις ἀνακουφίζεται, ἐν ᾧ μόλις ἐμψυχοῦται δοξάζων τὸν σωτήρα Θεόν, βάσκανος πάλιν δαίμων φθονεῖ τῶν Ἑλλήνων τὴν εὐτυχίαν, καὶ νέα πάλιν διχόνοια καὶ διαίρεσις ὑπενεργεῖ φορικτὴν κατὰ τοῦ Κυβερνήτου ἀντιπολίτευσιν ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ραδιουργίαι ὑποχωροῦν στάδιον εἰς τοὺς ἀντιπολιτευομένους, καὶ ἡ ἀντιπολίτευσις ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐπαυξάνει συγκροτεῖται ἐπὶ τούτῳ ἡ ἐν Ἄργει Συνέλευσις, καὶ ἡ ἀντιπολίτευσις ἀντὶ τοῦ νὰ κατευνασθῇ, ἔτι μᾶλλον περισσεύει ἐξάπτεται ἐκ τούτων σύγκρουσις διὰ τῶν ὄπλων μεταξὺ ἀντιπολιτευομένων καὶ τῆς Κυβερνήσεως, πυρπολοῦνται τὰ παρὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ δανείου κατασκευασθέντα ἐπισημότερα τοῦ Ἑλληνικοῦ σταλίσκου πλοῖα, καὶ τελευταῖον αἱ παντοῖαι πανταχόθεν τεκταινόμενα καὶ ἄλλως ὑποκινούμενα ραδιουργίαι μὴ δυνάμεναι νὰ ὑπερισχύσωσι δι' ἄλλου τινὸς τρόπου, ὑπενεργοῦν διὰ τῶν δύο Μαυρομηχάλων τὴν τραγικὴν δολοφονίαν τοῦ εὐχλεοῦς ἐκεῖνου ἀνδρὸς τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιτροπή Τριμελῆς προεδρευομένη παρὰ τοῦ αὐτοδελφου τοῦ Αὐγουστίνου Α. Καποδίστρια ἐν ἀχαρεῖ διαδέχεται τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους φαίνονται ἐν ἡρεμίᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ τοῦ ἀντιπολιτισμοῦ φλόξ μένουσα ἄσβεστος, ἐξάπτεται πάλιν ἔτι μᾶλλον, συγκροτουμένης Συνελεύσεως ἐν Ἄργει κατὰ συνέπειαν τῆς Δ', ἀτελοῦς ἐγκαταλειφθείσης ἐπὶ τῆς διεκείας τοῦ Κυβερνήτου· ἡ Συνέλευσις αὐτὴ συγγέεται μὲν ἐκ τῆς ῥήξεως ἐμφυλίου παραχῆς, ἐξακολουθοῦσα δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν πράξεών της, ἀναγορεύει Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Αὐγουστίνον Α. Καποδίστριαν· ἐντεῦθεν αὐτὸς μὲν ἐδρεύει εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Ναύπλιον, διέπων τὰς Διοικητικὰς ἡγίας, ἄλλη δὲ τις Διοίκησις ἐν Μεγάροις σχηματισθεῖσα παρὰ τοῦ γ', μέλους τῆς διαδεχθείσης τὸν δολοφονηθέντα Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος ἀντιδιοικεῖ ἐν ἀντιπολιτευομένῃ μορφῇ τὴν Ἑλλάδα· ἡ ἀντιπολίτευσις ἐν τούτοις ὅλον ἐν ἀπαυξανομένη κορυφοῦται, καὶ συνενωθέντος ἐν Μεγάροις ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀντιπολιτευομένων στρατιωτικῶν τε καὶ πολιτικῶν, βαθμολογηθέντων νειωστὶ παρὰ τοῦ σχηματίζοντος τὴν ἐν Μεγάροις ἀντιδιοίκησιν Ἰωάννου Κωλέττου, τεθέντος δὲ αὐτοῦ ἐπὶ κεφαλῆς πάντων τούτων, ἐνεργεῖται ἢ κατὰ τοῦ Ναυπλίου ἐκστρατεία ἐπὶ ἐξώσει τοῦ Α. Α. Καποδιστρίου, καὶ ἐπ' ἐγκαθιδρύσει νέας Διοικήσεως πάλιν.

Οἱ ἐν Μεγάροις καταλαμβάνουν τὰς πύλας τοῦ Ναυπλίου· τὸ κακὸν θεωρεῖται ἀνίατον, καὶ ὁ νέος ψηφισθεὶς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἀναχωρεῖ, καὶ διευθύνει τὴν παραίτησίν του εἰς τὴν Γερουσίαν, ἣτις μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τοὺς ἐν Μεγάροις εἰς τὸ Ναύπλιον, διορίζει πάραυτα Διοικητικὴν ἑπταμελῆ ἐπιτροπὴν, διευθυνοῦσαν τὰ τῆς

Ἑλλάδος μόλις ἀναδέχεται καὶ αὐτὴ τὰς ἡνίας, καὶ νέαι καταδιώξεις (ὡς ἐκεῖναι σχεδὸν τοῦ 1826) ἀναφύονται πάλιν, καὶ ἡ διαίρεσις δὺν κομμάτων, τοῦ μὲν καλουμένου Συνταγματικοῦ, τοῦ δὲ Κυβερνητικοῦ, καταντᾶ εἰς νέαν ἐμφύλιον μάχην· ἄλλη πάλιν συγκροτεῖται ἐν Προνοίᾳ Συνέλευσις, καὶ ταύτην διαλύει ἄπρακτον ἢ προφθάσασα εἰδοποιήσις τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος τῇ ψήφῳ τῆς ἐν Λονδίῳ Ἐπιτροπῆς τῶν τριῶν Συμμάχων Δυναμειν. Ἡ εἰδοποιήσις αὐτὴ κατευνάζει μὲν τὸν κλύδωνα τῆς ἐμφυλίου μάχης, χωρὶς ὅμως νὰ κατασβέσῃ τὴν φλόγα τόσον αὐτῆς, ὅσῳ καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης διαιρέσεως μεταξὺ τῶν Συνταγματικῶν, καὶ τῶν Κυβερνητικῶν λεγομένων Ἑλλήνων.

Μεταξὺ τούτων φθάνει ὁ Βασιλεὺς Ὅθων ὁ Α΄. συνωδευμένος ἀπὸ τριμελῆ ἐπιτροπὴν, φέρουσαν τίτλον Ἀντιβασιλείας, διωρισμένην δὲ νὰ διέπῃ τὰ τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ Βασιλέως, ἔτι ἀφηλίκου ὄντος· παύει ἐπὶ τούτοις πᾶσα μεταξὺ τῶν διχονοούντων Ἑλλήνων ἐχθροπραξία καὶ βιαιοπραγία, καὶ ἅπαντες οἱ Ἕλληνες πλήρεις χαρᾶς ὑποδέχονται τὸν νέον αὐτῶν Βασιλέα· ἀναλαμβάνει τὰς Κυβερνητικὰς τοῦ Κράτους ἐξουσίας ἡ Ἀντιβασιλεία, καὶ ἐνεργεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως. Ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀντὶ τῆς ἐλπιζομένης παρὰ πάντων ἀμεροληψίας, τὴν ὁποῖον ὤφειλε νὰ λάβῃ ἡ Ἀντιβασιλεία ὡς πρώτην βᾶσιν τῶν Βασιλικῶν τῆς πράξεων, περιστοιχίζεται αἴφνης ἀπὸ ἓν μέρος τῶν λεγομένων Συνταγματικῶν, ἐγκολποῦται ὅλως διόλου αὐτοῦς, καὶ μετ' αὐτῶν πολλοὺς νεοελθόντας, διορίζει ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους τῆς πολιτικοῦς, στρατιωτικοῦς, καὶ Κληρικῶν, καὶ ἀντὶ τοῦ νὰ καταπραύνη καὶ νὰ κατασβέσῃ τὴν

φλόγα τῆς Ἑλληνικῆς διχοστασίας, ἐξ ἐναντίας λαβοῦσα μέρος μετὰ τῶν Συνταγματικῶν ὑποκινεῖ διὰ τῶν περιστοιχούντων αὐτὴν παντοίων γενῶν, καὶ παντοίας ἠθικῆς ὑποκειμένων τὴν ἐκ νέου ἔξαψίν της.

Ἐντεῦθεν ὑπενεργοῦνται συκοφαντεῖαι, συλλήψεις, καὶ φυλακισμοὶ διαφόρων ὄπλαρχηγῶν καὶ τινῶν δευτέρας τάξεως πολιτικῶν ἐκ τῆς λεγομένης Κυβερνητικῆς φατρίας· καταδικάζονται οἱ Θ. Κωλοκοτρῶνης καὶ Δ. Πλαπούτης εἰς θάνατον, ὡς πρωταιτίοι τῆς συκοφαντηθείσης νέας ἀντιπολιτεύσεως, καὶ ἀξιοῦνται τῆς Βασιλικῆς χάριτος τῆς ζωῆς των. Πρὶν ἢ καταπαύσουν ὅλα αὐτὰ, νέα ἄλλη ὑποκίνησις ἀναγεννᾶται τῆς κατὰ τὴν Μάνην συμβάσης ἀποστασίας αὐτὴ δὲ διαλύεται διὰ τῆς ἀντικρούσεως τῶν Βασιλικῶν στρατευμάτων. Ταύτην διαδέχεται πάλιν ἄλλη ἀποστασία ἐν Μεσσηνίᾳ, τὴν ὁποίαν διαλύει ὁ θάνατος καὶ ἡ φυλάκισις τῶν φανέντων πρωταιτίων.

Αἱ κατὰ τῶν πράξεων τῆς Ἀντιβασιλείας δυσαρέσκειαι ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων ἀυξάνουν, καὶ ληστεῖαι πανταχόθεν ἐμφανίζονται μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων. Κατευνάζονται ὅπως οὖν καὶ αὐταί, ἀλλ' ἐντοσούτῳ ἡ Ἀντιβασιλεία, καίτοι διηρημένων τῶν μελῶν της, δὲν συγκατατίθεται νὰ βαδίσῃ ἄλλην παρά τὴν προκαταδειχθεῖσαν αὐτῇ γραμμὴν, καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διεπείας αὐτῆς τὰ πράγματα τοῦ Κράτους διάκεινται φύρδην τὸ δὲ μετὰ τῶν δύο Ἑλληνικῶν φατριῶν ἐνυπάρχον μῖσος καταντᾷ ἀδιάλλακτον, καίτοι ὑποθαλπόμενον καὶ ὑποκεχυμένον. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις παύει ἡ διάρκεια τῆς Ἀντιβασιλείας, καὶ ἀναλαμβάνει τὰς Κυβερνητικὰς ἡνίας ἐν ἡλικίᾳ γεγονώς ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλ. Ὅθων ὁ Α', καὶ ὑπὸ τὸ ἄμεσον σκῆπτρον αὐτοῦ εὐκλεῶς βασιλεύονται οἱ Ἕλληνες.

Εἰς τῶν διατρεξάντων τούτων ὄλων τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας (τοῦ 1821) τὸ Ἱστορικὸν θέατρον ἐνατενίζων ὁ θεατῆς μὲ ὄμμα μεγάλης προσοχῆς τὸν τῆς προκαταρκτικῆς ἀρχῆς τῆς μικρὸν σπινθῆρα πῶς ἀνήφθη εἰς φλόγα μεγάλην, καὶ ἐνεργήθησαν τὰ κατὰ συνέπειαν συντρέξαντα καὶ συντελέσαντα πρὸς εὐτυχίαν τοῦ μεγάλου τούτου καὶ τολμηροῦ ἐπιχειρήματος, τὰς ἐκ διαφόρων περιστάσεων προκυψάσας ἐπιτυχίας τε καὶ ἀποτυχίας, τοὺς ἐμφανισθέντας ἐπικειμένους καὶ προκειμένους κινδύνους, τὰς ἀμοιβαίας σφαγὰς καὶ αἱματοχυσίας, τὰς λεηλασίας, τὰς αἰχμαλωσίας, καὶ ὅσα ἄλλα δεινὰ ἐξιστοροῦνται παρουσιασθέντα μεταξὺ τῆς διαρκείας τοῦ πολέμου καὶ ἔπειτα, τὰς ἀναφύεις πολιτικὰς ἐσωτερικὰς τε καὶ ἐξωτερικὰς ἀντενεργείας, τὰς διχονοίας, τὰς ραδιουργίας, τὰς χορηγηθείσας ἀφ' ἑτέρου συνδρομὰς πρὸς συντήρησιν τῆς ἀνίσου αὐτῆς πάλης, τὰς ἀναφανείσας συμπαθείας τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων τῆς Εὐρώπης, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν τριῶν Μεγάλων Συμμάχων Δυνάμεων, δι' ὧν ἀπεφασίσθη τελευταῖον νὰ στηριχθῆ ἡ εὐτυχῆς τῆς Ἑλλάδος Ἀνεξαρτησία μὲ θρόνον Βασιλικόν, θεωρήσας δὲ πάντων τούτων τὴν ἀκριβῆ ἐξιστόρησιν, ἐὰν θελήσῃ νὰ παραβάλλῃ τὴν προκαταρκτικὴν τῆς ἀποστασίας ἀρχὴν, καὶ τὰ κατὰ συνέπειαν ἀκολούθως διατρέξαντα ἀλλεπάλληλα εὐτυχῆ τε καὶ ἀτυχῆ μὲ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων τὸ μέγεθος, βέβαια θέλει δώσει τὴν ψῆφόν του ὀριστικῶς, ὅτι οἱ ἐπιχειρήσαντες τὸ μέγα τοῦτο τόλμημα Ἕλληνες, τὸ ὁποῖον ἐστέφθη τελευταῖον διὰ βασιλικοῦ στέμματος, ὑπερεπήδησαν εὐρύτατον χάσμα ὑπερμεγέθους βαράθρου κινδυνώδους καὶ κρημνώδους, τὸ ὁποῖον ποτὲ κανὲν ἄλλο ἔθνος οὔτε ὑπερεπήδησεν, οὔτε

ἐτόλμησε καὶ νὰ φαντασθῆ δια νὰ θέσῃ τὸν πόδα του εἰς τὸ πρῶτον τοῦλάχιστον βῆμα. Παραλιμπάνων δὲ τὰ ἄλλα ἔθνη, ἐὰν μόνον θελήσῃ νὰ παρατηρήσῃ ὅσα ἔθνη διάφορα ἢ Γουρκικὴ ἐξουσία ὑπέταξε, δὲν θέλει εὔρει κανὲν ἄλλο ἔθνος ὑπερτεροῦν τὴν λαμπρότητα, τὴν ἀξιοσύνην, τὸ ἀγχίνον, τὸ ὀρμητικόν, τὸ εὐτολμον, καὶ τὸ καρτερικόν ἦθος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὸ ὁποῖον κίτοι ὑπὸ τόσων αἰώνων δουλείαν, μετὰ τὸ πλεόν παρ' ἄλλο ῥωμαλαῖον φρόνημα κατεφρόνησε τῶν πάντων, καὶ αὐτόμολον ἐπαρουσιάσθη εἰς ἓν τοιοῦτον φρικῶδες πολέμου στάδιον ἐνώπιον τοσούτων ἄλλων τὰ δύο ἡμισφαίρια πληρούντων ἔθνων, τὰ ὁποῖα προσεκάλεσε θεατὰς τῆς ἀνίσου μετὰ τοῦ κατακτητοῦ αὐτοῦ πάλης.

Ἐὰν ὁ θεατὴς ἀνατρέξῃ εἰς τὸ παρελθόν, θέλει ἴδει τὴν Ἑλληνικὴν αὐτὴν ἀποστασίαν λαμβάνουσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ὀχι μόνον ἀπὸ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τὴν βεβαιότητα μιᾶς μεταβολῆς, ἐμπνέουσαν πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν ἐνὸς ἐκάστου Ἑλλήνου, μὴ δυναμένου νὰ ὑποφέρῃ τοιαύτην κατάστασιν ἐπωνειδίστου δουλείας, τὴν ὁποῖαν αὐτὴν βεβαιότητα ἔχοντες βάσιν οἱ Ἕλληνες πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ, ἐκίνησαν τὴν κατὰ τοῦ τυράννου τῶν ἀποστασίαν, τὴν ὁποῖαν ἐνεψύχωνεν πρώτη ἢ θρησκεία καὶ οἱ Λειτουργοὶ τῆς, ἐπομένως δὲ ἢ βαθμηδὸν διάδοσις τῶν τῆς παιδείας φώτων, τὰ πολιτικὰ καὶ πολεμικὰ συστήματα, τὸ ἐμπόριον, ἢ Ναυτιλία, κτλ. θέλει ἴδει ἀκολούθως, ὅτι τὴν ἀποστασίαν αὐτὴν προεκάλεσαν οἱ τὴν τυραννίαν εἰς τὰ ὄρη πολεμοῦντες Κλέπται, οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ Αἰτωλοὶ, κτλ. (τὸ 1769), ἢ ἀπὸ τὴν βαρυτάτην μαστίγα τῶν Ἀλβανῶν ἀπαλλαγῆ τῆς Πελοποννήσου (τὸ 1779), οἱ ἐμφανισθέντες (τὸ 1790).

Λάμπροι Κατσῶναι, οἱ περὶ τὸν 1797, περραῖον (το 1797), ἢ μετὰ τῶν Ῥώσων ἐκστρατεῖ τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου (τὸ 1806), οἱ περὶ τὸν Παπαῦ Θύμιον, τὸν Παχλάβαν, καὶ λοιποὺς (τὸ 1808 καὶ 1809), καὶ τόσα ἄλλα προγεγονότα κατὰ διαφόρους ἐποχὰς παρὰ διαφόρων ὑποκειμένων, ἐκ τῶν ὁποίων ὄλων αὐτῶν καὶ ἄλλων ἀνεπτεροῦτο καθ' ἐκάστην ἢ ἐνδόμυχος καὶ ὀρμητικὴ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν κλίσις τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὕτως ἀπεπερατώθη τὸ μέγα τοῦτο ἔργον διὰ τοῦ πανσθενοῦς βραχίονος τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, διὰ τῆς καρτερότητος τῶν Ἑλλήνων, καὶ διὰ τῆς συμπαθοῦς καὶ προστάτιδος χειρὸς τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων τῆς Εὐρώπης, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων.

Αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ τῶν Ἑλλήνων πληροφοροῦμεναι παρὰ τῆς Ἱστορίας τὴν κατάστασιν εἰς ἣν ἐκυλυδοῦντο οἱ πρόγονοὶ των, τὴν σαθρὰν ζύμην ἀφ' ἧς ἡ ἀποστασία ἔλαβεν εἶδος, τὸ ἀπειροπόλεμον καὶ τὴν ἀνικανότητα τῶν πλειόνων, τὰς παντοίων εἰδῶν ἐλλείψεις ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς πολυχρονίου μάχης τῶν ἀντιπαλαιόντων μιᾶς δρακὸς (φοῦκτας) μηνύκων μὲ ἐν τοιοῦτον τρομερὸν θηρίον, «οὔτινος ἡ οὐρὰ ἔσυρε τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων» (κατὰ τὴν Ἱερὰν ἀποκάλυψιν), πληροφοροῦμεναι ἐπομένως ὅτι οἱ πρόγονοὶ των ἀποφασίσαντες ἅπαξ ἢ Ἐλευθερίαν, ἢ Θάνατον, εὐτολμοὶ ἀντεπαρετάχθησαν ἐναντίον τοῦ ρηθέντος πολυκεφάλου δράκοντος, καὶ ὅτι προηγουμένης τῆς θείας ἀντιλήψεως τοῦ Ὑψίστου, καὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῶν ρηθειῶν Βασιλικῶν Δυνάμεων, ἡ Ἑλλὰς τελευταίαν ἐβασιλεύθη ὑπὸ Ὀθωνος τοῦ α', καὶ μνημονεύουσαι τούτων πάντων καὶ μακαρίζουσαι, ὀφείλου νὰ ψάλλωσι συνεχῶς

μετὰ τῆς πρὸς τὸν Ὑψιστον Θεὸν προσηκούσης εὐλαβείας·
 «Κύριε ἀνήγαγες ἡμᾶς ἐξ Ἄδου, καὶ ἔσωσας ἡμᾶς ἀπὸ
 τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον».

κατὰ τὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦ Θεὸν προσευχὴν ἀναβλέψας
«Κύριε ἀνάγκη ἐστὶν ἡμῶν καὶ σωσάτω ἡμᾶς ἀπὸ
ἐπὶ τῶν καταδικασθέντων ἐξ Ἰακώβου»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΘΕΙΣΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ,

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάκτησις τῆς Πελοποννήσου παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν τὸ 1715.--Προσδιόρι-
σμός φορολογίας.-- Ἀποσάται, ἡ κλέπτει.-- Πληθυσμὸς αὐτῶν.-- Ὀνομασία
τῶν πρωταρχηγῶν τῶν, καὶ καταδιώξεις αὐτῶν.-- Μουσικὴ ὑπεράσπισις αὐτῶν
παρὰ τῶν Προεστώτων.

Ἡ νέα αὕτη Ἑλληνικὴ Ἱστορία λαμβάνει τὰς ἀρχὰς
τῆς ἀπὸ τὸ ἔτος 1715, ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ κατακτήσαντες
καθ' ὄλοκληρίαν ὅλην τὴν Πελοπόννησον, κατεκυρίευσαν
καὶ τὸ Παλαμῆδιον τῆς Ναυπλίας μεῖζον (τὴν 14 Ἰου-
λίου τοῦ 1715) ὕστερον ἀπὸ τόσῃν ποταμῆδὸν ἔκχυσιν Ὀ-
θωμανικῶν αἱμάτων σφαγῆς 80 περίπου χιλιάδων Γενη-
τῶν, γενομένης παρὰ τῶν Ἑνετῶν, καὶ ἐκυρίευσαν ἀκο-
λόθως τὸν Ἰτζκαλε, καὶ τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον (Κα-
στέλι), ὅλα ταῦτα ὑποτελοῦντα ἕως τότε ὑπὸ τὴν Κυριαρ-
χίαν τῆς Ἀριστοκρατείας τῶν Ἑνετῶν, ἀκολούθως δὲ μέ-
χρι τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1715 κατεκυρίευσαν καὶ τὰ
κατὰ τὴν Μεσσηγιάν φρούρια καὶ τὰς Παλαιὰς Πάτρας,
ἀποκαταστηθέντες κατακτηταὶ ἀπάσης τῆς Πελοποννή-
σου.

Κατακτήσαντες δὲ οἱ Ὀθωμανοὶ τὴν Πελοπόννησον, ὄχι μόνον ἐκ τοῦ ἰδίου μετ' αὐτῶν ὄντος στρατοῦ κατέστησαν φρουρὰς εἰς τὰ φρούρια, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου μετεκόμισαν καὶ ἄλλους Ὀθωμανοὺς ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας (ἀπὸ τὴν Σπερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν), τοὺς ὁποίους καὶ ἐποποθέτησαν εἰς διαφόρους Ἐπαρχίας τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον φρουρίων καὶ πόλεων πρὸς περισσώτεραν ἀσφάλειαν τοῦ τυραννικοῦ αὐτῶν σκοποῦ.

Ἀποκατασταθέντες δὲ ὀλοσχερῶς ἐξουσιασαὶ τῶν Ἑλλήνων (εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκαν τὸν συνήθη τίτλον, ὠνομάσαντες αὐτοὺς βραγιάδες) (1) ἔθεσαν κανονισμόν κατὰ πρῶτον εἰς δύο μόνον εἶδη προσωπικῶν φόρων, εἰς τὸ χαράτζι (2)

(1) Εἰς ὅλας τὼν τὰς κατακτήσεις οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὀνομάσωσι τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους, ἀλλὰ βραγιάδες, (ὑποχειρίους δηλαδή, ἢ σκλάβους), ἐνεκα τούτου δὲν ἠθέλησαν ποτὲ οὔτε νὰ λάβωσι παρ' αὐτῶν τὸν τῆς ἐμπιστοσύνης ὄρκον, ἐναγκαλιζόμενοι πάντοτε καὶ καθ' ὅλα τὴν αὐθαιρέσιαν.

(2) Τὸ χαράτζι ἦτο διωρισμένον κατὰ τρεῖς τάξεις· ἡ α'. ὠνομάζετο Ἀλιας, ἡ β'. Ἐφιάτ, καὶ ἡ γ'. Ἐτνάς. Ἡ ἀρχὴ τῆς πληρωμῆς τοῦ χαράτζιου ἦτο διωρισμένη μὲ παρατηρήσεις, πότε δηλαδή ἦτο δίκαιον νὰ πληρῶνουν οἱ νέοι τὴν ἐσχάτην τάξιν τοῦ χαράτζιου, καὶ ἀκολουθῶς κατὰ βαθμοὺς καὶ τὴν κατάστασιν τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις. Καὶ πρῶτον παρετήρουν τὸ ἀνάστημα τῆς νεότητος, ἀκολουθῶς δὲ τὴν ἀπὸ 12 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἡλικίαν. Ὅτε δὲ ἤρνετο τὰ δύο αὐτὰ ὁ μέλλων νὰ εἰσαχθῆ εἰς τὴν σειρὰν τῆς προσωπικῆς φορολογίας, τότε κατέρευγον εἰς τὴν ἐφεξῆς πονηρὰν μηχανουργίαν. Περίεστρεφον εἰς τὸν τραχήλου τοῦ νέου μίαν διπλῆν κλωστήν ἕως οὗ ἠνώετο τὸ ἐν ἄκρῳ αὐτῆς μετὰ τοῦ ὄλλου, καὶ τότε τὰ δύο ἄκρα συννηωμένα, ἠνεωγμένης δὲ ἔπειτα εἰς ἓν τῆς κλωστῆς, ἔδακνεν ὁ διὰ τὴν φορολογίαν ὑποψήριος, τὸν δὲ κύκλον τῆς ὅλης κλωστῆς ἐγύριζεν ὁ παρατηρητὴς ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ νέου, ὥστε ἐὰν ὁ κύκλος τῆς ἀνεωγμένης κλωστῆς χωρῶν τὸν ὄγκον τῆς κεφαλῆς, ἐβθάνεν εἰς τὰ ὀπισθεν τοῦ τραχήλου, τότε ὡς ἐνήλιξ ὑπεχρεοῦτο νὰ πληρώσῃ ὁ νέος τὴν τρίτην τάξιν τοῦ χαράτζιου, τὸν Ἐτνά· τούγκαιόν ἐξῆν

καὶ τὴν Σπέντζαν (1), ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν χαράτζι ἦτον εἰσοδήμα κύριον τοῦ Σουλτάνου, ἡ δὲ Σπέντζα τοῦ Σπαχῆ (2). Ἔθεσαν δὲ καὶ κανονισμόν ἀμέσων φόρων ἐκ πάντων τῶν προϊόντων ἑνὲς τὰ ἑπτὰ, καὶ ἐκτὰς τῶν φόρων αὐτῶν ἐλάμβανον καὶ διαφόρων ἄλλων εἰδῶν φόρους ὑπὸ πολυειδεῖς ὀνομασίας, ὥστε διὰ παντὸς κατετυραννοῦντο αἰδυστυχεῖς Ἕλληνες ἀπὸ τὰς καταναγκαστικὰς ἀποδόσεις τῶν φόρων αὐτῶν.

Μετὰ τὴν παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ὀλικὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου, διάφοροι ἐκ τῶν τότε ὑπαρχόντων Ἑλλήνων δὲν παρεδέχθησαν τὸ νὰ ὑποκύψωσι τὸν αὐχένα εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγόν, ἀλλ' ὀπλοφόροι περιεφέροντο εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση· ἡ Ὀθωμανικὴ Ἐξουσία ἐπροσπάθησε πολυειδῶς νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ὑποταγὴν καὶ ἡσυχίαν, ὑποσχομένη εἰς αὐτοὺς δόξας, τιμὰς, καὶ πλοῦτον, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τοὺς πείσῃ.

Οὗτοι δὲ, οἱ καὶ ἀποστάται ὀνομασθέντες παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, γνωρίζοντες τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν περὶ τὰ

¹ ἐν ἑχώρει ἡ κεφαλὴ του εἰς τὸν κύκλον τῆς κλωστῆς, τότε ἀρίστο ἐλεύθερος, ἕως οὗ ἤθελε φθάσει εἰς τὴν νομιζομένην νόμιμον ἡλικίαν τῆς πληρωμῆς τοῦ προσωπικοῦ φόρου.

(1) Ἡ Σπέντζα ἐδίδοτο πρὸς 10 λεπτὰ (παράδες) ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν ἐπέμεινα τῶν ἑννέα ἐτῶν τῆς ἡλικίας των ἄρρενας. Ἐπαυὲ δὲ ἡ πληρωμὴ τοῦ φόρου τῆς Σπέντζας ἀπὸ αὐτοῦ, ἀμα ὅτε εἰσῆρχοντο εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ χαράτζιου, τοῦ ὁποίου καὶ αὐτοῦ ἡ πληρωμὴ ἔπαυε τότε, ὅταν οἱ φορολογούμενοι ἔφθαιον εἰς τὴν ἐσχάτην γηραιὰν ἡλικίαν.

(2) Σπαχῆδες ὀνομάζοντο ἐκεῖνοι, οἵτινες ἦσαν διωρισμένοι διαδοχικῶς κατ' Ἐπαρχίας, καὶ ἐσύναζον τὰ δέκατα καὶ λοιπὰ εἰσοδήματα τῶν ἀμέσων φόρων. Οἱ αὐτοὶ ἐδίδοι καὶ τὰ πωλητήρια ἔγγραφα (ταπιὰ) εἰς τοὺς ἀγοραστὰς χωραφίων, καὶ λοιπῶν κτημάτων ὑπαγομένων εἰς τὴν καλλιέργειαν· οὗτοι ἀπέκλυον ὄντες στρατιωτικοὶ κατὰ διαδοχὴν, ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ἀπέρχωνται εἰς τὴν ἐστρατείαν, καὶ νὰ στρατολογοῦν τυχούσης περιστάσεως.

τριακτα κουρότητα τῆς Ὀθωμανικῆς δυναστείας, προτόν-
 τος τοῦ χρόνου, ἀπεκάλυψαν τὰ προσωπεῖον, καὶ ἐξερχό-
 μενοι εἰς διαφόρους ὁδοὺς, ἐγύμνωναν, καὶ ἐφόνευαν πολ-
 λούς ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς παρὰ
 τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ τὰς
 εἰσπράξεις τῶν φόρων ἀποστελλομένους· τότε ἡ Ὀθωμα-
 νικὴ ἐξουσία ὀνομάσασα αὐτοὺς Κλέπτας, ἔλαβε μέτρον
 καταδιώξεως, καὶ ἐκινεῖτο εἰς διαφόρους ἐποχὰς μετὰ στρα-
 τολογίας (νεφεράμια) κατὰ τῶν ἀποστατῶν αὐτῶν, ἢ
 Κλεπτῶν, καὶ κανὲν ἄλλο δὲν ἐξετελεῖ, εἰμὴ ἀφανισμόν καὶ
 δυστυχίαν τῶν ἐν ὑποταγῇ διατελούντων Ἑλλήνων, ἀπα-
 γορεύουσα αὐστηρῶς νὰ μὴ δίδονται εἰς αὐτοὺς τροφαί,
 πολεμερόδια, καὶ λοιπὰ, καὶ διατάπτουσα σφοδρῶς, ὥστε
 ὅπου ἤθελον ἀναφανῆ οἱ Κλέπται, νὰ εἰδοποιῆται ἡ ἐξου-
 σία, καὶ νὰ φρονεῦνται μάλιστα (ἂν δυνατόν) ἀπὸ τοὺς τυ-
 χόντας· ἀλλ' οἱ ἐν ὑποταγῇ διατελοῦντες Ἕλληνες εὐχα-
 ρίτως ὑποφέροντες τὰς ζημίας καὶ τὰ βάρη τῆς τυραννι-
 κῆς ἐξουσίας, ὄχι μόνον δὲν τοὺς κατέτρεχον, ἀλλὰ μὲ ὄλην
 τὴν μυστικότητα ἐφωδιάζον αὐτοὺς μετὰ τὰ ἀναγκαῖα τρό-
 φιμα, καὶ λοιπὰ· καὶ ὅσον οἱ Ὀθωμανοὶ ἐπροσπάθουν μυ-
 ριωτρόπως νὰ καθησυχάζωσι τοὺς Κλέπτας αὐτοὺς πό-
 τε μετ' ὑποσχέσεις, καὶ πότε μετ' ἀπειλὰς, τόσον περισσότε-
 ρον αὐτοὶ ἐπροχώρουν εἰς τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀπειρίαν τῶν
 Ὀθωμανῶν, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐπληθύνετο μᾶλλον εἰς
 ὅλας σχεδὸν τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου· καθότι
 εἶχον κεκρυμμένους ὑπερασπιστάς των τοὺς Προεστῶτας,
 ἢ Δημογέροντας τῶν ἐπαρχιῶν, πόλεων, καὶ χωριῶν τοῦς
 καὶ τότε, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ τινων ὀνομαζομέ-
 νους εἰρωνικῶς, Κοτζαμπάσιδες· (Ἐκ τούτων ὄθεν
 τῶν περιστάσεων ὠφελοῦμενοι οἱ Κλέπται, κατήγηγσαν νὰ

περιφέβωνται ἀρόβως καὶ ἀσυτόλως μὲ σημαίαις ἀνοικτὰς
 (μπαιράκια), ἐξ ὧν ἦσαν περίφημοι, ὁ Μαντᾶς, ὁ Δῆμος
 Μπότζικας, (πρόπαππος) τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη ἐκ Καρυ-
 ταίνης) ὁ Ντᾶρας ἐξ Ἀρκαδίας, ὁ Περίβολος ἐκ Καλα-
 βρύτων (1). Μετὰ δὲ τούτους, ὁ Γ. Κολοκοτρώνης (πάπ-
 πος τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, ὁ κατὰ πρῶτον λαβὼν τὸ ἐπί-
 θετον Κολοκοτρώνης, ἀντὶ τοῦ πρῶτην ἐπιθέτου Μπό-
 τζικας), ὁ Ἀθανάσιος Καρίβερρος ἐκ Π. Πατρῶν, ὁ Γε-
 ῶργιος Βιλίγγητος ἐκ Λακεδαιμονίας, ὁ Πετρόπουλος ἐκ
 Καλαβρύτων, ὁ Περδικούλιας ἐκ Βοστίτζης, ὁ Θ. Νάσιος
 ἐκ Λεονταρίου, ὁ Πιθεμούντας, οἱ Νικολαῖοι, οἱ Δημαῖοι ἐξ
 Ἀρκαδίας, ὁ Ἀντώνιος Ἀλιβίζος καὶ ὁ Καραμπέλας ἐξ
 Ἀγίου Πέτρου, καὶ ὁ Βενετζανάκης ἐξ. Ἀνδρούσης. Οὗ-
 τοι πάντες ἔφερον ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν των σώματα ἐξ ἐπι-
 λέκτων παληκαρίων Ἑλλήνων συγκείμενα ἀπὸ ἀριθμὸν
 ἀτόμων 20-25-60-40- καὶ 80 τὸν ἐλαχιστώτερον.
 Καθ' ὅσονδὲ ἔσπευδον οἱ Ὀθῶμανοὶ εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν
 Κλεπτῶν αὐτῶν μὲ διαφόρους, ὡς εἴρηται, στρατολογίας
 (νεφεράμια), τοσοῦτον περισσότερο οἱ Κλέπται οὔτοι
 γαυριῶντες κατὰ τῶν Ὀθῶμανῶν, ἀδιακόπως ἐξηφάνιζον
 αὐτοὺς μὲ φόνους καὶ γυμνώσεις, ὅχι μόνον κατὰ τὰς
 ὁδοὺς, ἀλλ' ἐνίοτε πίπτοντες αἰφνιδίως καὶ εἰς τὰς πόλεις
 καὶ πράττοντες τὰ αὐτά. Μ' ὅλον ὅτι δὲ οἱ Ὀθῶμανοὶ συ-
 νελάμβανον συνεχῶς πολλοὺς τῶν Κλεπτῶν αὐτῶν, καὶ
 ἄλλους μὲν διὰ τῆς ἀγχόνης, ἄλλους δὲ διὰ τοῦ σχόλοπος
 ἢ πασσάλου (κοινῶς παλουκίου), ἄλλους δὲ ἐψῆμένους εἰς
 τὸ πῦρ διὰ τῆς περώνης (σαύβλας) ἐξηφάνιζον, μ' ὅλα

(1) Οὗτοι μετ' ἄλλων τινῶν ὑπάρχον μέχρι τοῦ 1740 ἔτους

ταῦτα ὄχι μόνον δὲν κατώρθωναν οὐδέν τι, ἀλλ' ἕτεροι πάλιν νέοι παρουσιαζόμενοι, ἢ ἀναφαινόμενοι, ἐπρατταν τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι πλείονα.)

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1740: ἐπειδὴ ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ αὐξάνη πολὺ περισσότερον ἢ δύναμις καὶ ἡ δόξα τῶν τριῶν Πελοποννησιακῶν οἰκογενειῶν, τοῦ Ζαήμη, τοῦ Κρεββατᾶ, καὶ τοῦ Μπενάκη καὶ τινῶν ἄλλων σὺν αὐταῖς, ἐφάνη δὲ καὶ ὁ περιβόητος Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας Ἄνανίας ἐκ Καρυταίνης ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1751, καὶ ὕστερον (1), οἱ Κλέπται διέτρεχον μὲν περισσοτέραν δύνα-

(1) Ὁ αἰδιδιμος οὗτος Μητροπολίτης ἐχρημάτισε κατὰ πρῶτον Ἐπίσκοπος Δημητσάνης. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ προκατόχου του Λακεδαιμονίας Παρθενίου, προεβιάσθη εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν (τῷ 1756), καὶ κατὰ πρότασιν αὐτοῦ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἡ ἐπαρχία Δημητσάνης οὕσα ἐπισκοπῆ, ἐτιμήθη μὲ τίτλον Ἀρχιεπισκοπῆς· ἐ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας Ἄνανίας διὰ τὴν παιδείαν, τὰς ὕψηλὰς γνώσεις, τὸ σταθερὸν καὶ ἀκλόνητον τοῦ Ἀρχιερατικοῦ χαρακτῆρός του, διὰ τὰ φιλάγαθον καὶ φιλόφρονον τῆς ψυχῆς του, καὶ διὰ τὰ λοιπὰ πλήρη χαρίτων προτερημάτων του εἰς μὲν τοὺς ὁμοθετεῖς καὶ ὁμοθρήσκους του ἐπροξέεινε σέβας ἀπαρδειγματίστου, εἰς δὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς, τρόμον καὶ ἐκπληξιν· διὸ καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν ἀπεικατέστησαν διὰ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῆς Πελοποννήσου Μωρααγιαάνην, δηλ. πρόεδρον ἐπέτροπον τῶν προσώπων τῶν ἐπαρχιῶν, διὰ τὰ ὁδηγῶνται ἀπὸ τὰ φῶτα καὶ τὰς γνώσεις του, μὲ τὰς ὁποίας ἐπεσύναπτεν οὐχ' ἥττω καὶ τὰς γνώσεις τῶν τότε ὑπαρχόντων προεσταμένων, τοῦ Γιαννάκη Κρεββατᾶ, Π. Ζαήμη, καὶ Μπενάκη, ὡστε ὁμοθυμαδὸν οἱ τέσσαρες οὗτοι σύμφωνοι καθ' ὅλα οὔτε, ὑπερασπιζόντο καὶ τὰ κινήματα τῶν ἀποστατῶν, ἢ Κλεπτῶν, μὲ τὴν πλείου μεγαλητέραν μυστικότητα, χωρὶς ποτε νὰ γνωρίζουν οἱ Ὀθωμανοὶ τοὺς σκοποὺς των· οἱ δὲ κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκείνας διοριζόμενοι παρὰ τῆς Πόρτας Ἡγεμόνες (Πασσάδες) τῆς Πελοποννήσου δὲν ἐπραττον τὸ παραμικρὸν χωρὶς τῆς συνενείσεως καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Μητροπολίτου Λακεδαιμονίας Ἄνανίου.

Κατὰ δὲ τὸ 1767 διορισθεὶς Ἡγεμὼν εἰς Πελοπόννησον εἰς τῶν αὐστηροτέρων Ὀθωμανῶν, ἀνὴρ κηκοῦργος, καὶ τρέφων ἄσπονδον μῖσος κατὰ τῶν

2
μιν τὸ στάδιόν των, ὑπερασπιζόμενοι μὲ τὴν πλέον μεγα-
λητέραν μυστικότητα παρά τε τοῦ αἰοιδίμου Μητροπολί-
του Λακεδαιμονίας Ἀνανίου, καὶ τῶν τριῶν ἀρχηγετῶν
τῶν πρωτίστων Πελοποννησιακῶν οἰκογενειῶν τοῦ Ζαήμη,
τοῦ Μπενάκη, καὶ τοῦ Κρεβάτα· οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ὅλον ἐν
ἐξηκολούθου τὴν καταδίωξίν των. Ὅτε δὲ οἱ Κλέπται ἐθε-
ώρουν ἑαυτοὺς κινδυνεύοντας, κατέφευγον εἰς τὸ ἄσυλον

Χριστιανῶν, δὲν ὑπέφερον ὁ θηριωδέστατος πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἀξιο-
τητα τοῦ Μητροπολίτου Ἀνανίου ὥστε μετὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον ἀφίξιν
του λαβὼν παρά τῶν ὁμοθρήσκων του Ὀθωμανῶν παντοίων εἰδῶν κατηγο-
ρίας κατὰ τοῦ Μητροπολίτου, μεθ' ὧν καὶ συκοφαντίαν προσέτι, ὅτι ὁ
Γκριαβούρ αὐτὸς Μητροπολίτης σκοπεύει νὰ προσκαλέσῃ τὰ Ῥωμαίικον, δη-
τῶν Χριστιανικὴν ἐξουσίαν· καὶ βασιθεὶς εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιφθόνους κατη-
γορίας, πνέων ἀγανακτήσεως, χωρὶς νὰ ζητήσῃ κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν
παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἀδειαν, διέταξε μὲ διαταγὴν του ἰδίαν (μπουγρουνδί)
ἕνα τῶν ὑπαλλήλων του ὁμοῦ μὲ 7 Ἀξιωματικούς διὰ ν' ἀπέλθῃ εἰς Λακε-
δαιμονίαν, καὶ νὰ φανεύσῃ τὸν Μητροπολίτην, ὅστις φθάσας εἰς τὴν πρω-
τεύουσαν τῆς Λακεδαιμονίας, δὲν κατέλυσε κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὴν Μη-
τρόπολιν ὥστε ἐκ τούτου ὁ αἰοιδίμος Ἰεράρχης προῖδων ὅτι ἡ ἀπασολὴ τοῦ
ὑπαλλήλου δὲν προεμήνυεν, εἰ μὴ τὸν θάνατόν του, καὶ μ' ὄλον ὅτι οἱ περὶ
τὸν Ἰεράρχην ἔδωκαν γνώμην νὰ μὴ τῷ ἀνοιξῶσι τὰς θύρας ἐὰν αὐτὸς ἤθελε
θελήσῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀντικρούσωσι διὰ τῶν
ὄπλων, μ' ὄλα ταῦτα ὁ Ἰεράρχης μὴ παραδεχθεὶς τὴν πρότασίν των (καθότι
ὡς ἐκ τούτου ἐμελλε ν' ἀφανισθῇ πλῆθος Χριστιανῶν, καὶ ἐπομένως διότι
ἤθελον λάβει ἀφαιρμὴν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ καταδιώκωσιν ὅλους τοὺς Ἕλληνας
ὡς ἀπαστάτας) εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ναόν τῆς Μητροπόλεως, καὶ ἀποδοὺς τὰς
πρὸς τὸν Ὑψίστου δεήσεις καὶ εὐχὰς του, μεταλαβὼν δὲ ἰδίαις χερσὶ καὶ
εἰς τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, προσευκάσας τὸν παρὰ τοῦ Τυράννου ἀπεσταλμέ-
νον διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ὅποιον φέρει κατ' αὐτοῦ διάταγμα, ὅστις φθάσας εἰς
τὸ ἄνωθεν τῆς ἀναβάθρας, ὅπου τὸν ἐπερίμενον ὁ Ἰεράρχης, ἐκτύπησεν αὐ-
τὸν τέσσαρας πληγὰς μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν καρδίαν, καὶ οὕτω πεσὼν ὑπτιος,
πᾶρέδωκε τὸ πνεῦμά του εἰς χεῖρας τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ὁ δὲ δῆμος μετεκό-
μισε τὸ λείψανόν του συρόμενον ἕως εἰς τὴν ἀγορὰν ὅπου δειμίενε τρεῖς
ἡμέρας ἀβλαβεῖς, καὶ ἐνταφιάσθη κατὰ τὴν τάξιν μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν.

τῆς Μάνης, ὅπου κατ' ἐξοχὴν τοὺς ὑπεδέχετο ἡ οἰκογένεια τοῦ Μούρτζινου, καὶ ἄλλαι οἰκογένειαι διαφόρων σημαντικῶν Μανιατῶν· καιρὸν δὲ λαμβάνοντες πάλιν ἐξήρχοντο πράττοντες τὰ αὐτὰ ὡς καὶ πρότερον πρὸς ἐξαφανισμόν τῶν Ὀθωμανῶν· καὶ ὅτε συνέβαινον μάχαι μετ' αὐτῶν, εἰς τὰς πλειοτέρας συνήρχοντο πρὸς βοήθειαν καὶ τὰ ἐκάστης ἐποχῆς ἄλλα σώματα Κλεπτῶν, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἠφάνιζον καὶ κατεδίωκον οἱ Κλέπται μὲ ἀτιμωτάτην καταισχύνην καὶ ἐντροπήν τοὺς Ὀθωμανοὺς, οἵτινες ἰσκληρυνόμενοι ὑπὲρ τὸ δέον, κατετυράννουν ἔνεκα τῶν Κλεπτῶν τοὺς ἐν ὑποταγῇ διατελοῦντας Πελοποννησίους χριστιανούς, αὐτοὶ δὲ ὑπέφερον τὰ πάντα εὐχαρίστως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Καταφυγὴ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ῥωταίης τὸ 1768. — Διεύθυνσις τῆς Ῥωστικῆς Ναυτικῆς μοίρας εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Ἀποστασία τῶν Πελοποννησίων τὸ 1769. — Ἀποτυχία αὐτῆς. — Ἄπρακτος ἐπιτροφὴ τῆς Ῥωστικῆς Ναυτικῆς μοίρας. — Εἰσβολὴ 60,000 περίπου Ἀλβανῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Παλιορχία καὶ πυρπόλησις τῆς ἐν Βοστίτζῃ Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν.

Μ ὄλον ὅτι δὲ οἱ κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας διδόμενοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων φόροι παραβαλλόμενοι μὲ τοὺς φόρους τῆς ἐποχῆς τοῦ 1800, καὶ τοὺς μέχρι τοῦ 1821, ἦσαν μηδαινεότεροι (1), μ' ὅλα ταῦτα ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἐποχῆς

(1) Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ 1715 μέχρι τοῦ 1769, ὁ βαρύτερος Ὀθωμανικὸς φόρος ἔδεν ἀνελογίζετο εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν τῆς Πελοποννήσου

τοῦ 1745 μέχρι τοῦ 1765 αἱ κατὰ τὴν Πελοπόννησον
 Ὀθωμανικαὶ τυραννίαι καὶ καθημερικαὶ μάστιγες ἐπειδὴ ἐ-
 περισσευον ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν, ἔφεραν τοὺς πάντας
 εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν, ὥστε κατὰ τὸ 1768 οἱ προΐ-
 στάμενοι τῆς τότε ἐποχῆς Ζαήμης, Κρεββατᾶς, καὶ Μπε-
 νάκης, μὴ δυνάμενοι νὰ χορηγήσωσιν ἄλλην τινὰ βοήθειαν
 εἰς τοὺς Πελοποννησίους πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν ὁποίων
 ὑπέρορον ἀφορήτων δεινῶν, κατέφυγον μὲ ἀναφορὰν των
 (1) ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειαν τῆς ἐμοθρήσκου Ῥωσσικῆς
 Αὐλῆς, παρακαλοῦντες αὐτὴν νὰ λάβῃ συμπάθειαν εἰς τοὺς
 δυστυχεῖς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου, διότι ἄλλως πως
 ἐκινδύνευον ν' ἀπολεσθῶσι καὶ σωματικῶς καὶ θρησκευτι-
 κῶς ἐκ τῆς ἀπανθρώπου τυραννίας, τῆς πολυειδοῦς φορο-
 λογίας, κτλ. κτλ. ἡ δὲ αὐλὴ τῆς Ῥωσσίας, βασιλευούσης
 τότε τῆς Αὐτοκρατορίσσης Μεγάλης Αἰκατερίνης τῆς

περισσότερον τῶν 15 γράσιων διὰ τὴν τότε ἀπαραδειγματίστον ἔλλειψιν
 τῶν χρημάτων ὅλα τὰ τρόφιμα καὶ λοιπὰ εἶδη ἐπωλοῦντο μὲ τιμὰς μι-
 κράς· δηλ. 40 ὀκάδες σίτου ἠγοράζοντο μὲ 10 παράδες, 10 ὀκάδες βού-
 τυρον μὲ 40 παράδες, 20 ὀκάδες τυρὸς μὲ 40 παράδες, κρασί 60, 70, ἕως
 80 μπότζκι μὲ 40 παράδες· τὸ πρόβατον, τὴν αἶγα, καὶ τὸν χοῖρον ἠγό-
 ραζέτις πρὸς 20, 25, ἢ 30 παράδες ζωντανόν· τὸν δὲ ἵππον, τὸν βόα, τὸν
 ὄνον, καὶ τὰ λοιπὰ χονδρὰ ζῶα πρὸς ἕνα ντοκμέ, δηλ. 100 παράδες, τὸν δὲ
 ὄνον πρὸς 80 παράδες· κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὅστις εἶχεν εἰς τὸ κιβώ-
 τιόν του 100, ἢ 200 γράσια, ἦτον ὁ πλέον εὐτυχῆς καὶ πλούσιος, διότι τὸ
 βενέτικον φλωρίον ἐτιμᾶτο πρὸς γράσια 3, τὸ δὲ τάλληρον τῆς βεγγίνης πρὸς
 70 παράδες· ἀπὸ δὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ 1769 καὶ ὕστερον, καὶ αἱ τιμαὶ τῶν
 διαφόρων πραγμάτων καὶ νομισμάτων ὑξήσαν, ἐπομένως καὶ οἱ διδόμενοι
 φόροι· ἡ δὲ τῶν νομισμάτων ἀξία ἐτιμᾶτο περὶ πλέον εἰς τὰς θλιβεράς τῶν
 Ἀθηναίων ἡμέρας, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ὁπίων (τῷ 1781) καὶ τὰ
 τρόφιμα καὶ λοιπὰ εἶδη, καθὼς καὶ τὰ νομίσματα, ἐπροχώρησαν εἰς αὐξήσιν
 πολὺ ἀνωτέραν.

(1) Ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ σώζεται μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ῥω-
 σικῆς Αὐλῆς.

Β. οἰκτῶ καμφθεῖσα, δειύθιυε μίαν μοίραν πολεμικῶν πλοίων, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσαν τὸν ἀνδρεῖον καὶ σοφὸν Σοβόροφ, (ἢ κατ' ἄλλους τὸν Ὀρλόφ), ἐλπίζουσα ὅτι, κατὰ τὰ γράφειν τῶν ρηθέντων προϊσταμένων, θέλει φανῆ ὡφελίμος.

Ἡ Ναυτικὴ αὐτὴ μοῖρα τῶν Ῥωστικῶν πλοίων ἐφθασεν εἰς τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια περὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1769 (1), καὶ ἤρχησε τὸν πυροβολισμὸν εἰς Μεθώνην· οἱ δὲ Ἕλληνες τινῶν ἐπαρχιῶν, τῆς Καλαμάτας, τῆς Ἀρκαδίας (2) τῆς Λακεδαιμονίας, καὶ τῆς Τριπόλεως (3), ἔδραξαν τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἀπειροὶ ὄντες τότε (καθότι τὰ πάντα ἦσαν ἀδύνατα καὶ σαθρὰ καθ' ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τοὺς Ἕλληνας ἀναγκαῖα), οἱ Ὀθωμανοὶ δυνάμει τῆς σφαγῆς προώδευσαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ὥστε ἡ σφαγὴ καὶ ὁ ἀφανισμὸς ἔγιναν τρομερὰ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Καλαμάτας, τῆς Τριπόλεως, καὶ Λακεδαιμονίας, μ' ὅλον ὅτι ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Μάνη τότε, ἀλλὰ δὲν προώδευσεν.

(1) Τὰ περὶ τούτου ὄρα πλατύτερον ἐν τῶ 10, 11, καὶ 12 τόμῳ τοῦ Κ. Μ. Κοῦμα

(2) Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ὀχυρώθησαν πολλοὶ Ὀθωμανοὶ μετὰ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των ἐντὸς ἐνὸς Πύργου· οἱ δὲ Ἀρκαδιοὶ Ἕλληνες ἔκαυσαν αὐτοὺς εἰς τὸν αὐτὸν Πύργον, τοῦ ὁποίου τὰ λείψανα τῶν εἰρειῶν ἐσώζοντο μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ ἔτι πρὸς τὰ αὐτὰ ἐπραξάν καὶ εἰς τὴν Σπάρτην (Μιστράν) καὶ εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν.

(3) Οἱ ἐν Τριπόλει Ἕλληνες δὲν ἤθελον ἀποστατήσῃ, ἀν δὲν ἤθελον φθάσῃ ἐκείσε 70 Ῥῶσοι ἐκ τῶν Ῥωστικῶν πλοίων· τοῦτο δὲ ἔγινε κατὰ πρόσκλησιν τῶν προϊσταμένων Ἑλλήνων διὰ νὰ φανθοῦν πολλὰ ὀλίγοι Ῥῶσοι εἰς Τρίπολιν πρὸς ἐμφύχωσιν καὶ ἐνθουσιασμὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἕνεκα τῆς προσκλήσεως αὐτῆς ἀνέδθησαν εἰς Τρίπολιν οἱ 70 αὐτοὶ Ῥῶσοι· ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ ἰδόντες τοὺς Ῥῶσσοι, καὶ αὐτοὺς κατέσφαξαν, καὶ ἐπέκεινα τῶν 6 χιλιάδων Ἑλλήνων ἠράκυσαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Τριπόλεως.

Ἡ ἐπανάστασις λοιπὸν ἐκείνη, ἐπειδὴ δὲν εἶχον λάβεαι ἀναγκαιότερα καὶ σταθερώτερα μέτρα, νὰ προειδοποιήσουν δηλαδὴ ἐκείνους ὅσοι ἦτον ἀναγκαῖοι, καθὼς ἀκόμη καὶ τοὺς τότε ὀνομαζομένους ἀποστάτας ἢ Κλέπτας, ἀπέτυχεν, καὶ ἡ τρομερὰ ὄρμη τῶν Ὀθωμανῶν μετὰς σφαγὰς, λεηλασίας, καὶ αἰχμαλωσίας, ἐπροχώρησε κατὰ τῶν Ἑλλήνων τόσο ἀρκετὰ, ὥστε ἰδόντες τὸν ἀφανισμόν των ἔτι μᾶλλον ἐπαυξάνοντα, οἱ μὲν ἐπαρουσιάζοντο εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς προσποιούμενοι, ὅτι δὲν ἔλαβον ἐνοχὴν εἰς τὴν ἀποστασίαν ἐκείνην, προσφέροντες καὶ τὴν ὑποταγὴν των, ἄλλοι δὲ ἀσπαζόμενοι τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος των, μετέβαινον εἰς ἀλλοδαπὰς γαίας, καὶ τότε ἡ Μικρὰ Ἀσία, αἱ Ἴονιοι Νῆσοι, καὶ τὰ διάφορα μέρη μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Εὐρώπης ἐγέμισαν ἀπὸ Πελοποννησίους, καὶ μάλιστα, ὅτε περὶ πλέου ὁ Σουλτάνος διέταξε, καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον (τὸ 1769) σμῆνος Ὀθωμανῶν ὑπὲρ τὰς 60 χιλιάδας ἐκ διαλειμμάτων. Ἐν τούτοις ἡ Ναυτικὴ Ῥωσικὴ μοῖρα ἰδοῦσα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπροχώρουν τελείως εἰς τὴν Ξηρὰν, ἀνεχώρησεν ἀπρακτί (1).

(1) Περὶ τούτων πάντων ὄρα πλατύτερον εἰς τοὺς προῤῥηθέντας τόμους τοῦ Κ. Μ. Κοῦμα.

Μ' ὄλον ὅτι δὲ καὶ τὸ Ἱστορικὸν Σύγγραμμα αὐτοῦ δὲν ἀναφέρει τὴν κυρίως αἰτίαν τῆς εἰς τὰ ἴδια ἐπανάδου τοῦ Ῥωσικοῦ στόλου, μ' ὅλα ταῦτα λαβόντες ἡμεῖς δευτικωτέρας πληροφορίας ὅσον ἐνέστι, σπεύδομεν νὰ καταχωρήσωμεν αὐτὰς ἐνταῦθα.

Ἡ Σοφωτάτη Αὐτοκρατορίσσα πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Μεγάλη Αἰκατερίνα ἦ Β. ἅμα ὅτε ἐπεμψεν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, Ῥωσικὴν θαλάσσιον μοῖραν, διωργανίσθη ἀποστασία ἐντὸς τοῦ Ῥωσικοῦ Κράτους παρά τινος Μπογατζόφ (ἴδε ἱστορίαν τοῦ Κ. Μ. Κοῦμα) ταῦτοχρόνως δὲ μία ἄλλη Εὐρωπαϊκὴ δύναμις ἐφάνη ἐναντιομένη εἰς τοὺς ὑπὲρ Ἑλλήνων ἀγαθοῦ σκοποῦς τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης, ὥστε τὰ δύο ταῦτα κυρίως αἰτία ἐδήγη-

Ἡ ἐκ διαλειμμάτων εἰσβαλλοῦσα πλεθὺς τῶν 60 περίπου χιλιάδων Ὀθωμανῶν μὲ τὴν κατὰ τῆς ἀποστασίας

σαν τὴν Αὐτοκρατορίσσαν νὰ παύσῃ τὰ περαιτέρω· ἀλλ' ὅτε κατέπαυσε τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ Κράτους περὶ τούτου ταραχὴν, ἐπανέλαβε τὸν ἀγαθὸν αὐτῆς σκοπὸν, καὶ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν αἰμοβρίαν τοῦ Σουλτάνου, ἐκήρυξε (τὸ 1774) τὸν πόλεμον κατ' αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῆς Ρωστικῆς αἰχμῆς (βαγιομέτας) ὄχι μόνον ἀντεκδικηθῇ τὴν Σουλτανικὴν αἰμοβρίαν, ἀλλ' ἐταπεινώσῃ ὄχι ὀλίγον καὶ τὰς Σουλτανικὰς ἀγερῶχους καὶ δοξομανεῖς φαντασίας, προχρησίμασα εἰς τὰ πρὸς ταπεινώσιν τῆς Τουρκίας ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα αὐτὰ ἀπεδείχθησαν πασιφανῶς ἀπὸ τὰ ἄρθρα ις', ιζ', καὶ κέ, τῆς ἐν Κιρκασίᾳ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Πόρτας γενομένης συνθήκης (τὸ 1774 Ἰουλίου 10) διαλαμβάνοντα τὰ ἐφεξῆς.

ΑΡΘΡΟΝ ΙΣ'.

Ἡ Ρωσσία ἐπιστρέφει εἰς τὴν Πόρταν ἀμφότερα τὰ Πριγγιπάτα τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, καὶ ἡ Πόρτα τὰ ἐδέχθη μὲ τὰς κατωτέρω συμβάσεις.

1 Ὅτι νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν ρηθέντων Πριγγιπάτων μίαν τελείαν καὶ παντελῆ ἀμνηστίαν.

2 Ὅτι νὰ μὴν ἐμποδίζῃ εἰς κανένα τρόπον τὴν ὁμολογίαν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας οὔσαν κατὰ πάντα ἐλευθέραν ὡσαύτως νὰ μὴν ἐμποδίζῃ τὴν οἰκοδομὴν τῶν νέων Ἐκκλησιῶν, καὶ τὴν ἀνακαινίσιν τῶν παλαιῶν.

3 Ὅτι νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ Μοναστήρια, καὶ ἄλλους μερικὸς ἀνθρώπους ὅλους τοὺς τόπους καὶ τὰ ἀποκτήματα, τὰ ὁποῖα ἐπάρθησαν ἀπὸ αὐτοὺς ἐναντίον κάθε δικαιοσύνης.

4 Νὰ τιμᾷ καὶ νὰ σέβεται τοὺς Κληρικοὺς καθὼς πρέπει εἰς τέτοιον χαρακτῆρα.

ΑΡΘΡΟΝ ΙΖ'.

Τὸ Ρωστικὸν βασιλεῖον ἐπιστρέφει εἰς τὴν Πόρταν ὅλας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ ἡ Πόρτα ὑπόσχεται ἐκ μέρους τῆς.

1. νὰ διατηρήσῃ πρὸς τοὺς κατοίκους αὐτῶν τῶν νήσων τὰς συνθήκας ὅπου ἐβάλλησαν εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον ἀναφορικῶς εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀμνηστίαν καὶ τελείαν ἀμνημοσύνην κάθε λογῆς πταισματος ὅπου νὰ ἔκαμε πρὸς τὴν Πόρταν.

2. Ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν θέλει παραδοθῇ ποτὲ εἰς καμμίαν ἀγροκαλίαν καὶ ἐλαχίστην καταδρομὴν, καὶ δὲν θέλει ἐμποδισθῇ ποτὲ ἡ ἰδιο-

Δύσασαι ἔπραττεν ἐπὶ μᾶλλον φόνους, λεηλασίας, καὶ αἰχμαλωσίας ὅσας ἐδύνατο. Ἄλλ' ἐν ᾧ εἰσῆρχοντο εἰς τὴν

», ὅσους ἢ ξανάκτισις τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῆς· οἱ ἄνθρωποι ὅπου ὑστεροῦνται
», τὰς αὐτὰς ἐκκλησίας, νὰ μὴ ἐνοχληθῶσι ποτὲ, οὔτε νὰ πειραχθῶσιν εἰς
», κανένα τρόπον.

3. Ὅτι ἡ Πόρτα δὲν θέλει ζητήσει ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν ἄνω νήσων
», κανένα δόσιμον χρονικὸν χαρακτῆρι, ὅπου νὰ ἦναι ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου
», αὐτοὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ῥωστικοῦ βασιλείου, διὰ τὰς
», ζημίαις ὅπου ὑπέφεραν εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον, ἀλλὰ νὰ ἀρχίξῃ ἀπὸ δύο
», χρόνους καὶ ἐδώθεν, οἵτινες νὰ ἐπαριθμῶνται ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισ-
», τροφῆς τούτων τῶν νήσων πρὸς τὴν Πόρταν.

ΑΡΘΡΟΝ κέ.

Ὅλοι οἱ αἰχμαλωτοὶ τοῦ πολέμου καὶ σκλάβοι κάθε γένους, κάθε κατα-
», στάσεως καὶ βαθμοῦ, οἵτινες ἤθελον εὐρεθῆ εἰς ἀμφοτέρω τὰ βασιλεία
», μετὰ τὴν μεταλλαγὴν καὶ βεβαίωσιν τῆς συνθήκης ταύτης, ἄνευ προφά-
», τως ἀμοιβαίως θέλουσι ἐλευθερωθῆ καὶ ἐπιστραφῆ χωρὶς καμμίαν ἐξα-
», γοράν καὶ πληρωμῆν ὡσαύτως ἀκόμη ὅλοι οἱ χριστιανοὶ, οἵτινες ἔπεσαν
», εἰς σκλαβίαν, ἦγον Ἡσπανοὶ, Μολδανοὶ, Βλάχοι, Πελοποννήσιοι, ἦτοι
», μωραΐται, οἱ κάτοικοι τῶν νήσων, καὶ ὅλοι οἱ Γεωργιάνοι, χωρὶς ἐξαι-
», ρεσιν, καὶ χωρὶς ἐξαγοράν καὶ πληρωμῆν, πρέπει νὰ ἐλευθερωθῶσι. »

Ταῦτα ἔπραττεν ἡ Ῥωστικὴ αὐλὴ εἰς ἀπάσας τὰς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ὀθω-
», μανικῆς Πόρτας γιννομένης συνθήκας μέχρι καὶ ἐκείνης τῶν 1829· ἀλλ' ὡς
», μὴ ἀρούνητων τούτων διὰ ν' ἀποδειχθῶσι πλατύτερον τὰ φιλόθρονα καὶ
», ὀρθοκευτικά αἰσθήματα τῆς Ῥωστικῆς Αὐτοκρατορίας πρὸς τοὺς Ἕλληνας,
», ἐκτίθεμεν ἐνταῦθα καὶ τινὰ ἀρχαιότερα καὶ προσφρατώτερα.

Ἐπὶ Τζάρου Θεοδώρου Μιχαλίτς, προπάππου Πέτρου τοῦ Μεγάλου,
», μία ἀποικία χριστιανῶν ἀπὸ 5 εἰς 6 οἰκογενεῖας συγκειμένη, (καθ' ὅς ἐλά-
», θάμεν πληροφορίας) ἐζήτησεν ἄσυλον καταφυγὴν εἰς τὴν Ῥωσίαν· ὁ δὲ Τζάρ-
», ος προσέφερεν εἰς αὐτοὺς τὴν Νίζναν μὲ προνόμια· νὰ ἐμπορεύωνται εἰς
», ὅλον τὸ κράτος ἐλεύθεροι· Πέτρος ὁ Α. ἐπεκύρωσεν αὐτὰ, Αἰκατερίνα δὲ
», ἡ Μεγάλῃ ἐπικυρώσασα τὰ προνόμια τῶν Νίζναίων, ἤνοιξεν εἰς αὐτοὺς διὰ
», τῆς φιλόθρονης τῆς καὶ σταδίου καταχρήσεως παραδεδόσασα αὐτάς· Ἀλέ-
», ξάνδρος ὁ εὐλογημένος ἐπεκύρωσε τὰς τῆς προμήτορός του πρὸς τοὺς Νίζ-
», ναίους χάριτας· Νικόλαος δὲ ὁ Α. (ὁ νῦν εὐτυχῶς βασιλεὺς) περιέστειλε

Πελοπόννησον οί ρηθέντες Ὀθωμανοί, μόνον οί τῆς Ἐπαρχίας Βοστίτζης σημαντικώτεροι περίπου τῶν 250: ἄνδρες

τὰς καταχρήσεις, συγχωρήσας εἰς αὐτοὺς νὰ χαίρουν μόνον τὰ παρὰ τοῦ Τζάρου Θεοδώρου Μιχαλοδιτῆ, καὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου ἐπικυρωθέντα πρόνομα.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Νίζναν κατ' αὐτὴν τὴν νομοθεσίαν οὐδεμίαν ἄλλην δυνάμεως ὑπὸ ἴσους, οὔτε Ἕλληνας ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο τὸ ἔχουσιν ἀποκλειστικῶς μόνον οἱ Τουρκοραγιαῖδες, ὅσοι καταγεύουσιν ἀπὸ τὴν ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν Νίζναν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νίζνας ἠῤῥησεν ἐπὶ Αἰκατερίνης καὶ Ἀλεξάνδρου, ὅστις προσδεύει καὶ μέχρι τοῦδε ἕκαστος Νιζναῖος ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκηται, εἰς τὸν προσδιωρισμένον ἐτήσιον φόρον του εἰς τὸ ἐν τῇ Νίζνῃ σύστημα ἕκαστος τῶν Νιζναίων εὑρισκόμενος εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ῥωσσίας, καὶ θέλων νὰ ἐξέλθῃ ἐκτὸς τοῦ κράτους, δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἄνευ διαβατηρίου τοῦ ρηθέντος συστήματος, καὶ τὸ Μαγιστράτον των ἐλέγεται μεταξὺ των δὲν στρατολογοῦνται, εἰμὴ κατὰ θέλησίν των εἰς τὴν Νίζναν ὑπάρχει σὺν τῇ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, κατοικοῦν μεγαλέμποροι Ἕλληνες, ὡς καὶ οἱ εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος Ζωσιμάδες.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται τελευταίῃν, ὅτι ἡ Ῥωσσία ἀείποτε ἐφάνη προστατρία εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ εἰς τοὺς ὀμοθρήσκους, καθὼς καὶ εἰς πάσαν ἄλλην φυλὴν ὅσοι δὲ κατέφυγον ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς κατὰ καιροὺς καὶ ἐζήτησαν ἄσυλον, τοῖς ἐδόθη διὰ Βασιλικῶν Αὐτοκρατορικῶν Χρυσοβούλλων κατὰ διαδοχὴν, ἐν ἑκ τῶν ὁποίων ἐκτίθεται ἐνταῦθα διαλαμβάνον τὰ ἐφεξῆς:

“Θεῖα συνεργοῦντε ἐλέω Ἡμεῖς ὁ Πανεκλαμπρότατος καὶ Κραταιότατος
 29 Μέγας Κύριος Βασιλεὺς καὶ μέγας Πρίγκιψ Πέτρος Ἀλεξιάδης ἀπάσης τῆς
 30 Μεγάλης καὶ μικρᾶς καὶ τῆς Λευκῆς Ῥωσσίας, Αὐτοκράτωρ Μοσχοβίας,
 31 Βλαδμημηρίας, Νοβογοδρίας, Βασιλεὺς Καζανίας, Βασιλεὺς Ἀστραχανίας,
 32 Βασιλεὺς Σιβηρίας, Κύριος Τοσκοβίας, καὶ Μέγας Πρίγκιψ Σμολένσκας,
 33 Ἰθρηρίας, Ἰουγορίας, Περσσίας, Βιάτσκας, Βουλγαρίας καὶ ἄλλων Βα-
 34 σιλεὺς καὶ μέγας Πρίγκιψ τοῦ Νοβογόδου, τῶν κάτω χωρῶν, Τζεριν-
 35 γοβίας, Ῥαζανίας, Ῥοστοβίας, Γιαροσλαβίας, Μπελοζερίας, Οὐδορίας,
 36 Ὀπδορίας, Κονδινίας, καὶ ἀπάντων τῶν Βορείων τόπων ἐξουσιαστής,
 37 καὶ Κύριος τῆς Ἰβήρου γῆς, τῶν τῆς Τσερκασίας, καὶ τῶν κατ' ὄρου κυ-

δηλ. γυναῖκες καὶ παιδία, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ν' ἀποφύγουν τὴν
 πρώτην ὄρμην τῆς εἰσβολῆς τῶν Ὀθωμανῶν, ὠχυρώθησαν

,, ριευόντων Πριγκίπων, καὶ ἐτέρων πολλῶν Βασιλείων καὶ τόπων Ἀνατο-
 ,, λικῶν, καὶ Δυτικῶν, καὶ Ἀρκτικῶν δι' ὅλου πατρῶων καὶ παππῶων κλη-
 ,, ρονόμος καὶ διάδοχος Βασιλεὺς καὶ Πανηγερῶν, χαριζόμενος τοῖς Γραι-
 ,, κῶς τοῖς κατὰ μικρὰν Ῥωσσίαν ἐν τῇ Νίξνῃ κατοικοῦσι, καὶ τῷ ἐν τῇ
 ,, ἐκκλησίᾳ αὐτῶν ἱερεῖ Κωνσταντίνῳ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐκκλησιαστικοῖς,
 ,, ἐκελεύσαμεν δοθῆναι αὐτοῖς τὸ παρὸν τῆς Βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειό-
 ,, τητος Ἄρυσόβουλλον, ἐπειδὴ ἡμῖν τῷ Μεγάλῳ Κυρίῳ καὶ Βασιλεῖ παρ'
 ,, αὐτῶν τούτων Γραικῶν διὰ τοῦ ἰδίου Κωνσταντίνου πανυποκλινῶς πα-
 ,, ρεστήθη, ὅτε αὐτοὶ ὑπανδρευμένοι τε καὶ ἀνύπανδροι, ἐν τῇ ῥηθείᾳ πό-
 ,, λει Νίξνῃ ἰδίας ἑαυτῶν μισθίους οἰκήσεις ἔχοντες ζῶσι κατὰ τὰ Οὐνι-
 ,, βέρσολα λεγόμενα τῶν Γετμάνων, Ζαπομόσκων ἡμετέρων ὑπηκόων γράμ-
 ,, ματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ νῦν ὑπῆκοος ἡμῶν Γετμάνος Ἰωάννης Ἡλιάδης
 ,, Σχοροπάδσκης δι' ἐνὸς παρομοίου κεχαρισμένου αὐτοῖς προσεπεκύρωσε,
 ,, καὶ καθὼς ὑστερημένοι ἐτι τῆς ἡμετέρας τῶν αὐτῶν προνομίων ἐπιβεβαιώ-
 ,, σεν, καταδυναστεύονται παρὰ τῶν ἐκεῖ ἀρχηγῶν, τὰ τοιαῦτα Οὐνιβέρ-
 ,, σάλα παρ' οὐδὲν ποιουμένων, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς φόρους καθυποβάλλον-
 ,, ται, καὶ μὲ τὰς δόσεις ἀλόγων πρὸς μετακομιδὴν ἀποσκευῶν, κτλ. καὶ μὲ
 ,, τὰ ἀκατάπαυστα κονάκια (τὸ ὁποῖον πρότερον δὲν ἦτον) ἐπιφορτίζονται
 ,, βαρέως, δι' ὅπερ οἱ αὐτοὶ Γραικοὶ ἅμα εὐλαβῶς ἐδεήθησαν, ὅπως ἡ Βα-
 ,, σιλικὴ ἡμῶν Μεγαλειότης, καθὼς τοὺς ἐν Νίξνῃ κατοικοῦντας, οὕτω καὶ
 ,, τοὺς χάριν ἐμπορίου ἐπιδημοῦντας εὐνοικῶς περιποιούμενοι, πρὸς ἐπικύ-
 ,, ρωσιν τῶν Οὐνιβερσάλων, τῶν Γετμάνων συγκατενεύσαμεν θεσμοθετοῦν-
 ,, τες σας διὰ βασιλικῆς ἡμῶν γράμματος, ὥστε ἡ μὲν ἐν Νίξνῃ τῶν Γραι-
 ,, κῶν ἐκκλησία νὰ ἦναι ἀπὸ κάθε εἶδους καταδυναστείας ἀπῆλλαγμένη, οἱ
 ,, δὲ Γραικοὶ αὐτοὶ νὰ ἔχωσι τὸ ἐλεῦθερον εἰς τὸ νὰ ἔρχωνται χάριν πραγ-
 ,, τείας, καὶ νὰ ἀναχωρῶσι κατὰ τὸ πρότερον. Μᾶλλον δὲ τοῖς ἐν Νίξνῃ
 ,, εἰς ἰδίας τῶν καὶ μισθίους οἰκίας ἐνδιατώμενοι, νὰ ἦναι ἐπιγρραμμένοι, νὰ
 ,, διάγωσιν ἐλευθέρως καὶ ἀφορολογητῶς εἰς τρόπον ὅπου μῆτε ἄλογα πρὸς
 ,, μετακομιδὴν στρατιωτῶν, ἀποσκευῶν, καὶ ἐτέρων βασιλικῶν παρ' αὐτοῖς
 ,, νὰ μὴν ἐπάρωσι, μῆτε κονάκια εἰς τὰς αὐλὰς καὶ εἰς τὰ καταλύματά των
 ,, νὰ μὴ βάλλωσιν, ὡσαύτως καὶ τὰς περιουσίας τῶν ἀποθανόντων Γραικῶν
 ,, οὐδεὶς τῶν ξένων νὰ μὴ σφετερίζεται, ἀλλὰ νὰ τοὺς κληρονομῶσι μόνοι
 ,, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ σύντροφοὶ των, καὶ ἐν γένει ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ

εις τὴν μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν, δύο ὥρας ἀπέχουσιν τῆς
Βοστίτζης· ἀλλ' οἱ εἰσβαλόντες Ὀθωμανοὶ ἐπέκεινα τῶν 6

ἔζη· νὰ μὴ τοῖς κάμῃ κακόν τις· ἢ ἀδικον· πρὸς δὲ τῇ τοιαύτῃ ταπεινο-
τάτῃ ἀναφορᾷ τῶν ἐφανερῶθῃ εἰς τὸ βασιλικὸν ἡμῶν Πρεσβευτικὸν Βου-
λευτήριον παρ' αὐτῶν τούτων· καὶ τὸ Οὐνιβερσαλον τοῦ ὑπερκίου ἡμῶν
Γετμάνου Ἰωάννου Πλιάδου Συκοροπάδσκη δόθεν αὐτοῖς τῇ 17 Ὀκτωμ-
βρίου 1709, ἐν ᾧ περ ῥητῶς διεξοδικῶς περιέχονται τὰ ἀκόλουθα, τὸ
νὰ ἦναι αὐτοῖς τοῖς Γραικοῖς ἐλεύθερον εἰς τὴν ἐν Νίζνῃ ἐκκλησίαν τῶν νὰ
κρατώσων ἰδίου ἐδικῶν τῶν Πρεσβύτερων εἰς τρόπον ὅπου ἦτε ἐκκλησία
καὶ οἱ Πρεσβύτεροι νὰ ὑπόκηνται εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ Κιόβου, μὴ ἐ-
χόντων τι κοινὸν εἰς τοῦτο τῶν τῆς Νίζνης Πρωτοερέων καὶ τῶν λοιπῶν
Ἱερομενῶν, καὶ καθ' ὅλας τὰς Κληρικὰς διαδικασίας νὰ ἀναφέρονται εἰς
τὴν ἐξουσίαν καὶ κρίσιν τοῦ ἐν Κιόβῳ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μητροπολιτικοῦ
Θρόνου παρῆλησώς· κατὰ τὰ ἀρχαῖα προνόμια τῶν προτέρων Γετμάνων,
καθὼς καὶ οἱ πρὸ τοῦδε συνεχόμενοι, τὰς ἀναμεταξύ των τυχεύ-
σας διαφορὰς ἀπ' ἑαυτῶν διέκρινον, οὕτω καὶ οἱ νῦν παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ
εἰς ἀδελφότητα συνιστάμενοι, ἔχοντες καὶ ἰδίαν ἑαυτῶν διαίεξιν πρέ-
πει νὰ διατηρῶσι τὴν ἐμπορικὴν τιμὴν των καὶ τὴν ὀλοκληρίαν τῆς περιου-
σίας των, καὶ καθὲς περιπτώσεις μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν ὑποδούλων των,
διακρίνοντες οἱ ἴδιοι νὰ ἀποφατίζουσιν ἀπ' ἑαυτῶν, (ἐκτός τῶν ἐγκλη-
ματικῶν ὑποθέσεων)· ἢ, τι δὲ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἤθελε σταθῆ ἄδύνα-
τον νὰ διαλύσῃ, τούτου ἀπόφασιν νὰ ὑπεκδέχωνται παρὰ τῶν Γετ-
μάνων· Ὁ Χιλιάρχος τῆς Νίζνης μὲ τοὺς ὑπαξωματικούς της καὶ τὸ ἐκῆ
Μακρυσράτον εἰς τὰς διερευνήσεις καὶ διακρίσεις αὐτῶν νὰ μὴν ἐμβαίνο-
σι, μήτε πρὸς ζημίαν των καὶ βλάβην νὰ ἀντιφέρωνται, ὡσαύτως καμ-
μίαν ἀτιμίαν ἢ βίαν νὰ μὴ τοῖς προσενῶσιν, εἰς τὰς αὐτὰς των θόρυβον
ἢ στενοχωρίαν νὰ μὴν ἐπιφέρωσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκῶν αὐτῶν δι' ὅποιανδι-
ποτε τῆς πολιτείας χρεῖαν νὰ μὴ τοὺς ἐξελαύνωσι, προσέτι καὶ ἀλογα
παρ' αὐτῶν, μάλιστα παρὰ τῶν ἐπιδημούντων πραγματευτῶν νὰ μὴ τολ-
μήτῃ καιεῖς κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπάρῃ· Ὡς τόσον καὶ αὐτοὶ οἱ Γραι-
κοὶ ὡς εὐπροστήγοροι πραγματευταὶ ὅπου εἶναι, πρὸς τῇ τοιαύτῃ ἐν προ-
νομίῳ ἐλευθερίᾳ, τὴν ἐξουσίαν τοῦ Χιλιάρχου νὰ μὴν ἐξετελιζῶσιν,
ἀλλὰ μάλλον δεύλοισι ν' ἀποδίδωσιν τὴν τιμὴν αὐτῶν τε καὶ τοῖς λοιποῖς
ἀξωματικοῖς· Ὅθεν καὶ Ἡμεῖς ὁ Πανεκκλημπρότατος καὶ Κραταιότατος
μέγας Κύριος Βασιλεὺς καὶ μέγας Πρίγκιψ Πέτρος Ἀλεξιάδης, ἀπάσης τῆς

Χιλιάδων πληροφορηθέντες τούτο, τοὺς πολιορκήσαν.
 Εἰς μάτην ἐπρόσπάθησαν οἱ ὠχυρωμένοι ἐντὸς τῆς Μο-

ᾧ μεγάλης καὶ μικρᾶς καὶ Λευκῆς Ῥωσσίας Ἀυτοκράτωρ καὶ πολλῶν βα-
 ᾧ σιλείων καὶ τόπων Ἀνατολικῶν, καὶ Δυτικῶν, καὶ Ἀρατικῶν πρὸς πα-
 ᾧ τρὸς καὶ πάππου διάδοχος Βασιλεὺς καὶ Πανηγυρῶν, συγκατανεύοντες
 ᾧ εἰς τὴν περὶ τούτου ταπεινοτάτην παρακάλεισιν των, ἐχαρίσαμεν αὐτοῖς
 ᾧ τοῖς ἐν Νίζνῃ Γραικοῖς, τῇ Ἱερῇ Κωνσταντίνῃ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν, τὰ
 ᾧ δικαιώματα καὶ τὰς ἐλευθερίας των, καθὼς ἐμπεριέχονται εἰς τὸ ρῆθὲν
 ᾧ Γερμανικῶν γράμματα διετάξαμεν ἐν τῷ παρόντι τῆς Βασιλικῆς ἡμῶν Με-
 ᾧ γαλειότητος χρυσοβούλλῃ νὰ ἐπιβεβαιωθῶσι σύμπαντα, καὶ εὐδοκοῦμεν
 ᾧ μάλιστα τὸ νὰ κατοικῶσιν αὐτοὶ οἱ Γραικοὶ εἰς Νίζναν, τὸ νὰ ἔχωσιν
 ᾧ ἴδιαν ἰδικὴν των ἐκκλησίαν, καὶ νὰ διατηρῶσι τὰ κτὰ προνόμια ἀπαραί-
 ᾧ τήτως καὶ ἀνυπερθέτως, ὡς διαλαμβάνει τὸ εἰρημένον Οὐνιβερσαλιον τοῦ
 ᾧ ὑπάρχοντος ἡμῶν Γερμανοῦ Ἰωάννου Ἡλιάδου Σκοροπάδσκη· δεῖ δὲ τὸ πα-
 ᾧ ρὸν αὐτοῖς κεχαριτμένον Χρυσόβουλλον τῆ τῆς Β. ἡμῶν Μεγαλειότη-
 ᾧ τος σφραγίδι προτεπικυρωθῆναι ἐκτελέσαμεν ἐδόθη ἐν τῇ βασιλευσῆ
 ᾧ ἡμῶν Μεγαλουπόλει Μόσχῃ ἀπὸ κτίσεως κόσμου 7218, ἀπὸ Χριστοῦ
 ᾧ γεννήσεως 1710, τῇ 17 μηνὸς Μαρτίου τῆς δὲ βασιλείας ἡμῶν ἔτεε
 ᾧ 28. -- τὸ πρωτότυπον ὑπεγράφη οὕτω. (1)

Ἄρχιγραμματεὺς Κόμης Γαβριήλ Γολόβιν.

Παρημοίαις φύσεως βασιλικὰ Χρυσόβουλλα ἐξεδόθησαν ἀκολούθως παρὰ
 τῆς Ἀυτοκρατορίας· Ἐλισάβετ τὸ 1742. παρὰ τῆς Ἀυτοκρατορίσσης με-
 γαλῆς Αἰκατερίνης τῆς Β. τὸ 1775, καὶ τὸ 1787, καὶ παρὰ τοῦ Ἀυτο-
 κράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'. τὸ 1804, τὸ 1807, τὸ 1808, καὶ τὸ
 1811.

Οτι δὲ οἱ Ἕλληνες πάντοτε καὶ εἰς διαφόρους των περιστάσεις πρὸς ἐ-
 τρεχον εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Ῥωσσίας, καὶ ὑπεδέχοντο παντοειτρόπως, δῆλον
 καὶ ἐκ τῆς ἐνταῦθα καταχωρουμένης πρὸς τὴν Ἀυτοκρατορίσσαν Αἰκατερί-

(1) Τὸ Χρυσόβουλλον τοῦτο μεταφρασμένον ὄν ἐκ τοῦ Ῥωστικοῦ κατε-
 χωρήσαμεν ἐνταῦθα πρὸς γνώσιν των ἀναγνοστῶν μας, διατηρήσαντες ἀπα-
 ράλλακτον τὸ λεκτικὸν τῆς μεταφράσεως αὐτοῦ, ὡς τὸ παρελθόμενον παρ'
 εὐυπολήπτου ὑποκειμένου.

νῆς μὲ ὄσας καὶ ἂν ἔδιδον πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς ὑποσχέ-
σεις, ὅτι δηλ. δὲν εἶναι ἀποστάται, διὰ τὰ τοὺς ἀφίσουν ἡσύ-

νην Μ. ἀναφορᾶς των, διαλαμβανούσης τὰ ἐφεξῆς.

(Μετάφρ. ἐκ τοῦ Γερμαν.)

Μεγαλειότητα.

Ἀφ' οὗ ἐπεριμέναμεν τόσον καιρὸν ματαίως νὰ λάβωμεν ἀπάντησιν ἀπὸ
,, τοὺς ὑπουργοὺς σας, καὶ ἀφ' οὗ κατηντήταμεν εἰς ἀπελπισίαν, συλλογι-
,, ζόμενοι τὴν δυστυχίαν εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἔθνος μας εὐρίσκειται, παρα-
,, κινήθεν ἀπὸ τὴν προκήρυξίν σας διὰ τὰ δράξῃ τὰ ὄπλα ἐναντίον τοῦ ἐχ-
,, θροῦ τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἀφ' οὗ πλέον ἐχάσαμεν κάθε ἐλπίδα τοῦ
,, νὰ λάβωμεν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀπόκρισίν σας, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀπο-
,, κρίσεως νὰ δυνηθῶμεν διὰ τὰ θέσωμεν ἅπαξ ὅρια εἰς τὸ ἀκαταπαύστως
,, ἐκχυνόμενον χριστιανικὸν αἷμα, ἐτολήσαμεν καὶ νὰ ἔλωμεν ἡμεῖς μό-
,, νοι, καὶ νὰ προσπέσωμεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Υ. Μεγαλειότητος· εἶναι δὲ
,, χρέος μας ἱερὸν ν' ἀπαλλάξωμεν τόσον τοὺς ὑπουργοὺς σας, καθὼς καὶ
,, τὴν Υ. Μεγαλειότητα ἀπὸ μίαν ἀπάτην.

Με ὄχι ὀλίγην ἀγανάκτησιν βλέπομεν τὸν Ἰππότην Ψάρον Ἑλλῆνα μὲν,
,, ἀλλὰ καταφρονημένον ἀπὸ ὅλου τὸ ἔθνος, νὰ ὀνομάζῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς
,, κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν ὅλου τοῦ ἔθνους, καὶ μὲ ἀνήκουστον καὶ ἀπαραδειγ-
,, μάτιστον ἀναισχυντικὴν ν' ἀπατήσῃ τοὺς ὑπουργοὺς σας.

Ἐὰν δὲν ἐδέξαμεν, ὅτι τὸ κοινὸν ὄφελος τῶν Ἑλλήνων ἤηλε πάσχει,
,, ἠθέλαμεν σιωπήσει, καὶ ἠθέλαμεν τὸν ἀφίσει νὰ υπάγῃ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη,
,, διὰ τὰ τὸν ἀποδείξουν τὰ ἴδια πράγματα, ὅτι εἶναι ψεύστης. Ἡ ὑμετέρα
,, Καισαρικὴ Μεγαλειότης θέλει πληροφορηθῆ πόσον ὀλεθρίως αὐτὸς ἐφέρθη
,, δι' ἡμᾶς· μεγάλας ποσότητας χρημάτων ἔλαβε, τὰ ὁποῖα αὐτὸς λέγει,
,, ὅτι τὰ ἐδαπάνησε δι' ἡμᾶς· ἡμεῖς ὁμῶς βεβαιούμεν τὴν Υ. Μεγαλειότητα,
,, ὅτι οὔτε ἀπὸ αὐτὸν, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλον ἀξιοματικὸν εἰς ἡμᾶς ἀπε-
,, σταλμένον παρὰ τῆς Υ. Μεγαλειότητος, οὐδὲ ἐν ρουβλίῳ δὲν ἐλάβαμεν ποτέ.

Τοῦ Λάμπρου Κατζόνῃ ὁ μικρὸς στολίσκος, καθὼς καὶ τ' ἄλλα ἰδικὰ μας
,, πλοῖα ἠτοιμάσθησαν μὲ ἰδικὰ μας ἐξόδα· εἰς ἐξ ἡμῶν ἐγκατέλιπε τὴν οἰ-
,, κίαν του διὰ τὰ δυνηθῆ νὰ ὀπλίσῃ δύο πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἐκόμισαν 12,000
,, φλωρία, διὰ τὴν ὁποίαν αὐτὴν πράξιν οἱ Τοῦρκοι ἐφόνευσαν τὸν πατέρα
,, καὶ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ἠράνισαν τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς ἀγροὺς του.

“ Ἀλλ' ἡμεῖς ποτὲ δὲν ἐζητήσαμεν χρήματα, οὔτε δὲ καὶ τῶρα ζητοῦμεν·
,, εὐχόμεθα μόνον διὰ τὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ τις μὲ βροῦτι καὶ μὲ μολύβι (τὸ ὁ-

χους κτλ. ἕως οὗ καταπαύσῃ ὁ θόρυβος, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τοὺς πείσωσι, καὶ οὕτως οἱ λυσσώδεις Ὀθωμανοὶ

», ποῖον ἐμποδιζόμεθα ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς νὰ τὸ ἀγοράσωμεν) καὶ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ἀκολούθως εἰς πόλεμον.

Ἡμεῖς ἤλθομεν, Μεγαλειοτάτη, νὰ προσφέρωμεν καὶ κατάστασιν καὶ ζωὴν, καὶ ὄχι νὰ ζητήσωμεν (ὡς ἐπαίται) θησαυροὺς.

Εὐδοκήσατε, Κραταιοτάτη Αὐτοκρατόρισσα! Δόξα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρησκείας!!! εὐδοκήσατε, διὰ νὰ ἀναγνώσετε τὴν ἀναφορὰν μας: ὁ Θεὸς διετήρησε τὴν ἐλευθέρωσίν μας διὰ τὴν ἔνδοξον Διοίκησιν τῆς Υ. Μ. μὲ τὴν ὑπεράσπισίν σας ἐλπίζομεν νὰ λάβωμεν ὀπίσω τὸ ἀδίκως διηρησμένον Βασιλείον μας, τὸ Πατριαρχεῖόν μας, καὶ τὴν καταπεπατημένην Ἱερὰν Ὁρησκείαν μας ἀπὸ τῶν βαρβάρων χεῖρας τῶν Μισσηταυρῶν ναι, Μεγαλειοτάτη εἰς Σᾶς θέλομεν ἔχει νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐλευθερώσωμεν τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τὸν τυραννικὸν ζυγὸν αὐτῶν τῶν ἀμαθῶν βαρβάρων, ὑποκάτω τοῦ ὁποῖου ὑπόκειται ἕνας λαὸς, τοῦ ὁποῖου τὸ πνεῦμα δὲν ἐσβέσθη, καὶ τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπην του ποτὲ δὲν ἐταπεινώθη ἀπὸ τὸ σφίξιμον τῶν ἀλλύστων, ἀλλὰ πάντοτε ἐνατένιζεν εἰς τὰς εἰκόνας ἐκείνων τῶν παλαιῶν Ἡρώων, τοὺς ὁποῖους πάντοτε ἐμιμήθη εἰς τοὺς πόλεμους του.

Αὐτὰ τὰ λομπρά μας ἐροίπια παριστάνουσιν εἰς τὰ ὄμματά μας τὸ ποτὲ μεγαλεῖον μας: οἱ πολυάρθμοι λιμένες, τὰ ὠραῖα παραθαλασσια, ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος χαρὴς Οὐρανός, ὁ ζῆλος τῆς νεολαίας καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν γερόντων μας, ὅλα αὐτὰ μᾶς κηρύττουσιν ὅτι ἡ φύσις εἶναι οὕτως εὐνοϊκὴ εἰς ἡμᾶς τώρα, ὡς ἦτον ποτὲ καὶ εἰς τοὺς προπάτοράς μας.

Τὸ γένος τῶν Βασιλέων μας ἐσβέσθη. Ἀναπαύσατε λοιπὸν τὴν εὐχὴν τοῦ λαοῦ μας. Δόσατε εἰς ἡμᾶς τὸν ἐκγονὸν Σαῶ Κωνσταντῖνον διὰ ἡγεμόνα, καὶ ἡμεῖς πάλιν θέλομεν εἶσθαι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἦσαν καὶ οἱ προπάτορές μας. Ἡμεῖς δὲν ἀνῆκομεν εἰς τὸ μέρος ἐκείνων οἵτινες ἤθελον τολμήσει νὰ ἀπατήσουν τὴν μεγαλόψυχον Αὐτοκρατόρισσαν.

Ὡς ἀπεσταλμένοι τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν, καὶ ἐφραδιασμένοι μὲ τὰς πληροξοσύτητας καὶ ἀποδείξεις προσπίπτουσαι εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου τῆς Κυρίας, τὴν ὁποίαν μετὰ θεῶν θεωροῦμεν ὡς Σωτῆρα ἡμῶν.

Ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι θέλομεν μείνει μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς, τῆς Υ.

ἤνοιξαν τὴν μάχην ἐναντίον τῶν εἰς τὴν Μοῆν ὠχυρωμένων. Τότε καὶ αὐτοὶ κοσμικοὶ τε καὶ οἱ Πατέρες τῆς Μοῆς ἀντέκρουσαν τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὥστε ἡ μάχη διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας, καὶ πλῆθος Ὀθωμανῶν ἐφονεύετο, οἷτινες καὶ ἀπελπισθέντες ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν τῶν πολιορκουμένων ἀντίστασιν, καὶ τὴν πλῆθὺν τῶν φονευθέντων Ὀθωμανῶν, ἀνεχώρησαν, λύσαντες τὴν πολιορκίαν· ἀπαντήσαντες δὲ καθ' ὁδὸν ἕνα Ὀθωμανὸν, ὅστις κατηγόρησεν αὐτοὺς διότι ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ τοῖς εἶπεν, ὅτι νὰ ἐπιστρέψουν, αὐτὸς δὲ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ πῶς νὰ κυριεύσωσι τὴν Μοῆν, πεισθέντες εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐπέστρεψαν πάλιν, καὶ ὀδηγηθέντες τῷ ὄντι παρὰ τοῦ Ὀθωμανοῦ, ἔκοψαν ὅλα τὰ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μοῆς δένδρα, συγκείμενα ἀπὸ Καρυάς, Μωραίας, Κυπαρίσσους, καὶ Λεύκας, (τὰ ὅποια ἔπεσαν ἐπάνωθεν τοῦ τειχίου τῆς Μοῆς) καὶ ἤρχησαν ν' ἀναβαίνουν διὰ τῶν πεπτωκότων δένδρων εἰς τὰ τεῖχη τῆς Μοῆς· ἀλλ' ἕως οὗ νὰ κόψωσι τὰ δένδρα, καὶ ν' ἀρχίσωσι τὴν

32 Καίσαρικῆς Μεγαλειότητος . . .

Ἐν Πετροπόλει τὸ 1790 κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον.

Πιστότατοι καὶ ταπεινότατοι δούλοι.

Χρῆστος Λαζότης·

Νικόλαος Πάγκαλος·

• Πάνος Κήρας.

Ἀφ' οὗ ἡ Αὐτοκρατορίτσα Κατερίνα ἀνέγνω τὴν ἀναφορὰν αὐτὴν, διέταξε διὰ νὰ φέρωσι τοὺς ἀπεσταλμένους αὐτοὺς εἰς τοὺς θαλάμους τῶν Πριγκίπων Ἀλεξάνδρου καὶ Κωνσταντίνου τῶν ἐγγύων τῆς, καὶ νὰ τοὺς δείξωσι τὸν δι' αὐτοὺς διορισθέντα ἠγεμόνα· ἅμα δὲ, ὅτε οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἐπλησίασαν, καὶ ἠθέλησαν νὰ ἀσπασθῶσι τὴν χεῖρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκεῖνος εἶδειξεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἀδελφόν του, εἰπὼν, νὰ ἀποτανωθῶσι πρὸς αὐτόν· ὁ Κωνσταντῖνος ὁμῶς ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς ἑλληνιστί, εἰς δὲ τὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῖς εἶπεν· “ ὦρα σας καλῆ, καὶ ὅλα θέλουσι γίνεαι κατὰ τὴν εὐχὴν σας . . . ” (ἴδε τὰ περὶ τούτων εἰς τὴν Γερμανιστὴ ἔκδοσιν τοῦ Γ' Κωνσταντουφισκῆ.)

δι' αὐτῶν ἀνάβασιν, φρικτὴ καὶ ἀπερίγραπτος σφαγὴ καὶ φόνοι ἔγιναν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ἐκ τῶν ἔσωθεν τῆς Μονῆς ὠχυρωμένων, ὥστε ἐρονεύθησαν ἐπέκεινα τῶν 2 χιλιάδων Ὀθωμανῶν εἰς τὴν ἐφοδον αὐτῆν· ἀλλὰ τελευταῖον ἀνέβησαν εἰς τὴν στέγην τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Τότε ὁ κατ' ἐκείνην τὴν τρομερὰν ἐποχὴν ἡγουμενεύων ἀοίδιμος Θεοφάνης, ἰδὼν, ὅτι ἡ Μονὴ κυριεύεται καὶ ἀφανίζεται, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸ καμειλίον τῶν ἀγίων καὶ φρικτῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὁμοῦ μετ' ἄλλους τρεῖς συναδελφούς του Πατέρας, ἐπήδησαν ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ διεσώθησαν ὁμοῦ μετ' ὃ καμειλίον αὐτό (1).

Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ κατακυριεύσαντες δι' ἐφόδου τὴν Ἱερὰν Μονὴν, τοὺς μὲν ἐν αὐτῇ ὠχυρωμένους ἅπαντας κατέσφαξαν, τὴν δὲ Μονὴν ὀλόκληρον κατέκαυσαν, τὴν ὁποίαν πάλιν μετ' ὀλίγα ἔτη τῆς καταστροφῆς τῆς, ὁ διασωθεὶς Ἡγούμενος Θεοφάνης μετὰ τῶν συνδιασωθέντων τριῶν Πατέρων ἀνήγειραν ἐκ νέου, (ἣτις σώζεται μέχρι τοῦ νῦν ἐμπεριέχουσα 60 περίπου ἐναρέτους καὶ σεβασμίους Πατέρας, οἱ ὅποιοι ἐφάνησαν ὄχι ὀλίγον ὠφέλιμοι καὶ εἰς τὴν τοῦ 1821 Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, συνδραμόντες χρηματικῶς, ἐνεργητικῶς, καὶ στρατιωτικῶς μετ' ἐκινδύνους καὶ ἀδράσθυσίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Φίλης Πατριᾶς).

(1) Ὁ θησαυρὸς οὗτος μέχρι τῆς σήμερον σώζεται ἀβλαβῆς εἰς τὴν ἑσθίαν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν, ἅτις εἶναι βασιλικὸν ἀφιέρωμα.

Τυραννίαι τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Πελοπόννησον Ἀλβανῶν — Ἐπαύξησις τῶν Κλεπτῶν, καὶ ὀνομασίαι τῶν περιφήμων καὶ πρωτίστων ἐξ αὐτῶν — Συγκρούσεις συχναὶ μεταξύ Κλεπτῶν καὶ τῶν Ἀλβανῶν -- Τὰ κατὰ τὸν Μέτζ Ἀράπην.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὰ σμήνη τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Πελοπόννησον Ὀθωμανῶν κατεμάστιζον πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τοὺς Ἕλληνας· προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ ἐπληθύνοντο πάλιν καὶ οἱ Κλέπται καὶ κατέσφαζον τοὺς τυράννους. ἀφ' ἑτέρου δὲ μέρους ἐπροχώρει καὶ ἡ μεταξὺ τῶν Ἀλβανῶν, καὶ τῶν ἄλλων διαφόρων εἰδῶν Ὀθωμανῶν ἔχθρα, οἵτινες κατατρεχόμενοι ἀλλεπαλλήλως, ὄχι μόνον ἐδολοφονοῦντο ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἀλλὰ χυτεύοντο πολυτρόπως καὶ ἀπὸ τὴν πληθὺν τῶν Κλεπτῶν, οἵτινες ἐπροχώρουσαν πλατύτερον κατὰ τῶν Ἀλβανῶν, καθότι δὲν ἦτο σύμπνοια μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ὀθωμανικῶν Φυλῶν, καὶ οὕτω φθειρόμενοι ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν Κλεπτῶν καθ' ἑκάστην, ἄλλοι δὲ ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς Πατρίδας των, μόλις εἰς τέλος ἐκαθαρίσθησαν περίπου τῶν 12 χιλιάδων οἱ ἐκλεκτώτεροι καὶ δυνατώτεροι Τσάμιδες, οἵτινες καὶ διέμειναν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τότε (κατὰ τὴν παρομίαν) ἐθρήνουν τὰ βρέφη ἐντὸς τῆς γαστρὸς τῶν μητέρων των ἀπὸ τὰς καταμαστίξεις, τὰς τυραννίας, καὶ τὰ ἀνυπόφορα δεινὰ τῶν Ἀλβανῶν αὐτῶν, οἵτινες διὰ τὰς βίας ἐλάμβανον μισθοὺς, καὶ χρεωστικὰς ὁμολογίας ἀπὸ τοὺς δυστυχεῖς Πελοποννησίους, τοὺς ὁποίους κατέγδυσαν, ὥστε ὁ κάθε ἕσχατος τῶν Ἀλβανῶν ἔφθασε νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ 300 ἢ 500 χιλιάδων γροσιῶν

χρεωστικῆς ὁμολογίας ἐκ διαφορῶν Ἑλλήνων ἐπαυξηθεῖσας εἰς τοσαύτας ποσότητας ἀπὸ τοὺς ὑπερόγκους τόκους, καὶ τοὺς τόκους τῶν τόκων, αἱ ὁποῖαι ἔφθανον πλέον εἰς τὸ πᾶντῃ ἀνεξόφλητον· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐξουσίαζον καὶ τὸ παραμικρὸν οἰδυστυχεῖς Πελοποννήσιοι πλέον· καὶ ἄλλο δὲν ἔβλεπέ τις εἰς τὰ πρόσωπά των, εἰ μὴ λύπην καὶ κατήφειαν ἐζωγραφισμένην, στεναγμοὺς ἐξερχομένους ἀπὸ τὰ στήθη των, καὶ πικρὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν των· ἡ δὲ ἐξουσία καμμίαν πρόνοιαν δὲν ἐλάμβανε διὰ νὰ ταπεινώσῃ τοὺς Ἀλβανούς, φοβουμένη καμμίαν ἄλλην νέαν ἀποστασίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μόνον ἓνα διοικητὴν (Μουσελλίμην) διώριζε μὲ ὀλιγούς στρατιώτας διὰ νὰ μένη εἰς Ναύπλιον διὰ τὸν τύπον μόνον, ὅτι ὑπῆρχεν ὁ Σουλτάνος Κυρίαρχος καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Θί Κλέπται ἀρ' ἐτέρου ηὔξανον καθ' ἡμέραν ἔνεκα τῶν καταχρήσεων, τῶν φόρων καὶ τῆς τυραννίας, μὴ ἔχοντες ποῦ ἄλλοῦ νὰ καταφύγουν, ἢ καὶ πῶς ἄλλως νὰ παρηγορηθοῦν, εἰμὴ μὲ τὴν καταδίωξιν τῶν Ὀθωμανῶν, ὥστε ἐκ τούτου ἔφθασεν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστατῶν ὀνομαζομένων Ἀσιδῶν (κλεπτῶν) εἰς πέντε σχεδὸν χιλιάδας, ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ ἐφεξῆς, ὁ Πᾶνος Κρεμαστιώτης ἐκ Μονεμβασίας, ὁ Ἰωάννης Καρακίτζος, ὁ Ἀντώνιος καὶ Παναγιώτης Νικολαῖοι ἐκ Λακεδαιμονίας, ὁ Μῆτρος Μπουζιώτης, ὁ Ἀργύριος Μπουζιώτης, καὶ Χρῆστος Ντουσιαήτης ἐκ Κορίνθου, ὁ Ἀναστάσιος Μαντζάρης ὁ Μπιρπανάγος, ὁ Παναγούλιας καὶ Ἠλίας Νταμάλας ἐκ Τριπολιτζᾶς, ὁ Γεώργιος Πετιμεζᾶς, ὁ Δημήτριος Στριφτόμπολας καὶ Ἀργύρης Στριφτόμπολας, ὁ Γεωργάκης Ντελής καὶ Ἀθανάσιος ἐκ Καλαβρύτων, ὁ Κωνσταντῖνος Κολο-

κοτρώνης, ὁ Ἀναγνώστης, ὁ Γεώργιος, καὶ Ἀποστόλης Κολοκοτρώνης, Παναγούλιας, ὁ Κόλιας Πλαποῦτας, καὶ Ἀναγκώστης Βαρβάτης ἐκ Καρυταίνης, ὁ Ἀθανάσιος Συρεγκέλας, ὁ Γεωργάκης Μεταξῆς, καὶ ὁ Πολυχρόνιος Φερέτος ἐκ Λεονταρίου, ὁ Ἀγριόγιαννης, οἱ Ἀσιμακαῖοι, ὁ Ἀθανάσιος Σιώρης, καὶ Κατριμπάνος ἐκ Φαναρίου, ὁ Ἀγγελῆς καὶ Μῆτρος Πετροβαῖοι, οἱ Μπρισκολαῖοι, οἱ Κοντογοναῖοι, καὶ Λιμπέρης Μαργέλης ἐξ Ἀνδρυσίας, ὁ Πέρας ἐκ Γαστούνης, ὁ Ἰωάννης Κόρδος, ὁ Γιανῆς, ὁ Ἀλέξης Ντάρης, ὁ Γιάννης Ρούτης, ὁ Μῆτρος Βιδιπαδιώτης οἱ Κοσμαῖοι καὶ Νικολαῖοι ἐξ Ἀρκαδίας, καὶ σὺν τούτοις ὁ ἐκ τῆς Μάνης περιβόητος Παναγιώταρος ἔχων τὴν διαμονὴν του εἰς τὴν μικρὰν Καστάνιτζαν.)

Ἄπαντες οὗτοι ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν σώματα στρατιωτικὰ καταδιώκοντες καὶ σφάζοντες ἀπὸ τοὺς μείναντας εἰς τὴν Πελοπόννησον περίπου τῶν 12 χιλιάδων Ἄλβανους. γὰρ ἐξοχὴν δὲ ὁ Παναγιώταρος κατεδίωκε καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λακεδαιμονίας Ὀθωμανοὺς, καὶ ὅσους ἐκ τῶν Ἄλβανῶν ἐπρολάμβανεν, ἀλλὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀκαταπαύστως ἠφάνιζε, καὶ ἂν τῷ παρουσιάζετο κανενὸς εἶδους ἀντίφασις ἢ ἀντίκρουσις ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν τῆς Λακεδαιμονίας, εὐθὺς μετέφερε τοὺς συλλαμβανομένους διὰ τῆς ἰδικῆς του δυνάμεως εἰς τὴν κατοικίαν του συγκειμένην ἐκ δύο Πύργων ὀχυρῶν καὶ μιᾶς οἰκίας εἰς τὴν μικρὰν Καστάνιτζαν, (1), ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλους μὲν ἐθανάτωνε διὰ τῆς ἀγχόνης, καὶ ἄλλους ἔσφαζε πολυειδῶς.)

(1) Ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν διέμευεν ὁ Παναγιώταρος ἦτον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὀχυρὰ συντροφευμένη δὲ καὶ μετὰ τοὺς Πύργους καὶ τοὺς Μανιάτας, ἐγίνετο ἀκαταμάχητος καὶ ἀπόρητος εἰς τὰς δυνάμεις τῶν Ἄλβανῶν, καὶ

Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον οἱ Πελοποννήσιοι Κλέπται ἠφάνιζον ἡμέραν παρ' ἡμέραν πολλοὺς ἐκ τῶν Ἀλβανῶν καὶ εἰς τὰς διαφόρους ὁδοὺς, εἰς τὰς κόμας καὶ Πόλεις, ἐνίστε 10, ἄλλοτε 8, 5, 6, 4, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν (Μπελοῦκ πασίδες) πολλάκις δὲ ἐφόνευον καὶ ἠφάνιζον ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἀπὸ τὰ δυνατώτερα σώματα, καθὼς ἐξηφάνισεν ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης τὸν περίφημον ἐκεῖνον Ἀλβανὸν Μέτζ Ἀράπην μὲ 62 ἐπίλεκτα παληκάρια συσσωματωμένον, ὁ ὀλεθρος τοῦ ὁποίου ἐστάθη κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον.

Ὁ Μέτζ Ἀράπης (2) παρουσιασθεὶς εἰς τὸν τότε Χαλῆλ-Μπέην Κορίνθιον, (πάππον τοῦ Κιαμήλ-Μπεη) διαμένοντα εἰς Ναύπλιον μετὰ τοῦ ἀπὸ τὸν Σουλτάνον διωρισμένου Μουτελλίμη (γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Πελοποννήσου), ἐξητήρητο νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὸν Μουτελλίμην διὰ νὰ τῷ χορηγηθῶσι τρεῖς χιλιάδες χαράτζια (μισθοὶ) διὰ τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἀλβανούς. Ἐζήτηε δὲ τοῦτο, διὰ νὰ φαίνεται ὡς ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἀποδασυμένον μὲ τὴν χορήγησιν τῶν μισθῶν, νὰ πράττῃ δὲ ἀφ' ἐτέρου καὶ τὰς λοιπὰς συ-

τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήτου Ὀθωμανῶν μηδένα δὲ φόβον εἶχον οἱ αὐτοὶ διαμένοντες ἀποστάται διὰ τὸ ὄχυρόν τῆς θέσεως ἐκείνης.

(2) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μέτζ Ἀράπη τῷ ἐτύθησαν τραγῳδίον, τὸ ὁποῖον ἐτραγῳδῆται καὶ ἐγὼ πάλι ἐτι ὡν εἶχε δὲ ὡς ἀκολουθεῖ:

- „ Καλὰ ἦσαν Μέτζο μὲ τὰ βουνά, καλὰ καὶ ἔτη Ἀκράτα,
 „ Τὲ ἐχάλευες, τὲ ἐγύρευες ἔς τὸν κάτον Ἀργηγόργι, νὰ σὲ σκωτώσου
 „ ἄξιαινα οἱ Κολοκοτρωναῖαι,
 „ Μὰζῃ μὲ τοὺς συντρόφους σου καὶ μὲ τὰ παληκάρια;
 „ Ἐγὼ κλέπταις δὲν σκιαζομαι, καὶ κλέφταις πάγω ν' αὔρω,
 „ Μὰ μπαταριά τοῦ θάνατε μ' ἐξήντα δυὸ κομμάτια
 „ Κὶ ἐκεῖνος τὸ σπαθ' εὔγαλε, κὶ ἀπάνου του; ἐχύθη, κτλ. κτλ.

Ὁ Συγγραφεὺς.)

νήθεις ἀρπαγὰς καὶ τὰ ἀδικήματα, εἰς τὰ ὅποια νὰ προχωρῆ ἀνεμποδίστως, παρουσιαζόμενος ὡς δημόσιος ὑπάλληλος. (1) ἄλλ' ὁ Χαλῆλ Μπέης ἀπήντησεν εἰς τὸν Μέτζ' Ἀράπην, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ, καθότι οἱ ὑπήκοοι (ραγιαδες) εὐρίσκονται εἰς ἀθλίαν κατάστασιν μὴ ἔχοντες δύναμιν νὰ δίδωσι τὰ δικαιώματα τῆς Πόρτας πολλῶ μᾶλλον νὰ ἐπιφορτίζωνται καὶ μὲ τοιαῦτα βάρη δυσφορήτου φορολογίας, κτλ. Ὁ δὲ Μέτζ' Ἀράπης ἀποφασιστικῶς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐξερχόμενος τοῦ Ναυπλίου, θέλει κατακλύσει ὅλας τὰς εἰς Κόρινθον ἰδιοκτήτους Κώμας τοῦ Χαλῆλ Μπέη, διότι δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὴν αἴτησίν του. Ὁ Χαλῆλ Μπέης γνωρίζων ἐκ πείρας ὅτι ὁ Μέτζ' Ἀράπης ἀναμφιβόλως ἤθελε πύρπολῆσαι καὶ τὰς Κώμας, καὶ ἤθελεν ἀφανίσει καὶ τοὺς ζευγηλάτας του, κατέφυγεν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Κολοκοτρώνην μὲ τεσχερὲν γρῦ (ἐπιστολὴν) γράψας πρὸς αὐτὸν οὕτω:

« Παιδί μου Καπετὰν Κωνσ. Κολοκοτρώνη! Ὁ Μέτζ' Ἀράπης θέλει εὐγει μὲ ἀπόφασιν ν' ἀφανίσῃ τὰ χωρία μου, (τὰς Κώμας) καὶ τοὺς ραγιαδες μου· καὶ ἂν ἦσαι » παιδίμου, νὰ τὸν ἀφανίσῃς ».

Τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν λαβὼν ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης, εὐθὺς κατέσχε τὴν στενὴν θέσιν πλησίον τῆς Κωμοπόλεως τοῦ Μεγάλου Ἀγίου Γεωργίου τῆς Ἐπαρχίας Κορίνθου, ἐνεδρεύσας αὐτόθι μὲ 85 παληκάρια· εἰσχωρήσαντος δὲ τοῦ Μέτζ' Ἀράπη μετὰ τῶν 62 παληκαρίων του, οἱ περὶ τὸν Κωνσταντῖνον Κολοκοτρώνην ἐπυροβόλησαν αὐτὸν μὲ 7, ὅστις ἔχων ἐπτὰ πληγὰς εἰς τὸ

(1) Τὸν τρόπον τοῦ Μπέης Ἀράπη μετεχειρίσθη καὶ εἰς τῶν Ἑλλήνων ὀπληρχηγῶν ἤδη ἐπὶ τῶν αἰσίων ἡμερῶν τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος, ἀλλὰ ὀλίγου ἐπέτυχεν εἰς τὸ νὰ ἐπιδώσῃ κατὰ τοῦτο.

στήθος και την καρδίαν καταβάς ἐκ τοῦ ἵππου, ἔτρεξεν ὀλίγον διάστημα μετὰ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἔπεσεν· ἀλλ' ἐνῶ ὁ ῥηθὴς ἀρχηγὸς τῶν Ἀλβανῶν ἔτρεχεν, οἱ Ἕλληες κατέλαβον ἐν ἐρείπιον ναοῦ, κειμένου ἐκεῖ πλησίον, καὶ ἐκτύπησαν τοὺς 62 Ἀλβανούς, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς μόνον διεσώθη ἔχων μίαν πληγὴν ἐλαφρὰν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐφόνευσαν ἅπαντας.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Κωσταντῖνος Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλοτε πολεμήσας εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Μπίνιμπαγα εἰς Κατζάνας τῆς Ἐπαρχίας Καλαβρύτων, ἐφόνευσε τὸν ἀνδρεῖον Μπεκιάρη μετὰ 36, καὶ τὸν Βεῖζον πάλιν μετὰ 24 εἰς τοῦ Μποῦγα τῆς ἐπαρχίας Ἀνδρούσης. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Γιαννάκης Ρούσης ἐξ Ἀρκαδίας ἐφόνευσε εἰς τὴν Κώμην Διράχι 35 Ἀλβανούς καίοντας τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς μετὰ ἔλαιον εἰς τὸ στήθος, καὶ ἀπαιτοῦντας παρ' αὐτῶν δυναστικῶς χρήματα· καὶ ὁ Κόλλιας δὲ Πλαποῦτας ὁμοῦ μετὰ τὸν Παναγούλιαν ἐφόνευσαν τὸν Ἀλβανὸν Μπαλῆν περιφερόμενον ἄλλοτε μετὰ 40, καὶ ἄλλοτε μετὰ 50, εἰς τὰς Κώμας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἀρπάζοντα ὅχι μόνον χρήματα καὶ ζῶα δυναστικῶς, ἀλλ' ἀκόμη καὶ γυναῖκας ὁποῖαι τῷ ἤρεσκον, τοῦτον δὲ κλείσαντες εἰς τινὰ μικρὰν Κώμην τῆς Καρυταίνης Καμινίτζαν ὀνομαζομένην ὁ Κόλλιας Πλαποῦτας μετὰ τὸν Παναγούλιαν, ἐφόνευσαν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν Ὁθωμανῶν 43, χωρὶς νὰ μείνῃ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ζῶν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Κλεπτῶν εἰς διάφορα μέρη τῆς Πελοποννήσου ἔπραττον τὰ αὐτὰ κατὰ τῶν Ἀλβανῶν, καθὼς καὶ κατὰ τῶν κατοίκων εἰς Πελοπόννησον Ὁθωμανῶν. Παρασιωπῶνται δὲ ἐνταῦθα ἐκεῖνα, περὶ ὧν ἐξ αὐτῶν δὲν ἐλήφθησαν λεπτομερεῖς πληροφορίες.)

Ἐλευσις τοῦ Γαζῆ Χασάν Πασσᾶ μετὰ τοῦ στόλου εἰς τὴν Πελοπόννησον
 -- Συμμαχία αὐτοῦ μετὰ τῶν Κλεπτῶν -- Ἐκστρατεία αὐτοῦ κατὰ τῶν Ἀλ-
 θανῶν -- Κητιστραγὴ τῶν Ἀλθανῶν διὰ τῆς συμμαχίας τῶν Κλεπτῶν -- Ἀ-
 ναχώρησις τοῦ Καπετᾶν Πατσᾶ -- Ἐπιστροφή αὐτοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον
 πρὸς καταδίωξιν τοῦ Κ. Κολοκοτρώνη καὶ Παναγιώταρου.

Ἄλλ' ὅλαι αἱ κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς Πελοποννήσου
 πραττόμεναι τυραννίαι καὶ μάστιγες παρὰ τῶν Ἀλθανῶν,
 τόσον ἐξ ἀναφορῶν παντοίων τῶν ἰδίων κατοίκων, ὅσον
 καὶ ἐκ πληροφοριῶν διδομένων ἐκάστοτε παρὰ διαφόρων
 μερῶν τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης, ἔφθασαν τελευταῖον
 εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ τότε βασιλεύοντος Σουλτάνου, ὅστις
 ἀποφασίσας νὰ καθαρίσῃ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν Ἀλ-
 θανικὴν μάστιγα, (ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἐπλήθυνεν εἰς το-
 σοῦτον καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν Κλεπτῶν φθάσας, ὡς εἴρηται,
 εἰς πέντε χιλιάδας, ὥστε ἐκ τούτων δὲν ἐφαίνετο νὰ ἦτο
 πραγματικῶς (Κυριάρχης πλέον τῆς Πελοποννήσου ὁ
 Σουλτᾶνος) κατὰ τὸ 1779 ἤτοίμασε τὸν Τζεζάερλη Γαζῆ
 Χασάν Καπετᾶν Πασσᾶν (τὸν καὶ Μουστᾶκαν ἐπωνομα-
 ζόμενον) καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν τότε Διερμηγέα (Δραγουμάνον)
 τοῦ στόλου Νικόλαον Μαυρογένην διέταξε νὰ ἐκτελέσῃ
 ὅλα τὰ χρειώδη πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ἐξαλείψεως ὀλο-
 σχερῶς τῶν καταμαστιζουσῶν τὴν Πελοπόννησον τυραν-
 νῶν. Ὁ ῥηθεὶς Καπετᾶν Πασσᾶς παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ
 ἱκκινὰ πολεμικὰ πλοῖα, καὶ 7 χιλιάδας στρατοῦ, ἔφθασεν
 εἰς τὸ Ναύπλιον τῆς Πελοποννήσου, καὶ κατὰ πρῶτον ἐ-
 φευρῶν ἐπιχείρημα συντεῖνον εἰς τὸν σκοπὸν του, ἐξέδωκε
 κολακευτικὰς διαταγὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἀρχηγοὺς
 τῶν κλεπτῶν καθυπισχοῦμενος εἰς αὐτοὺς δόξας, τι-

μας, βραβεῖα, πλοῦτη, καὶ εὐτυχίας, προσκαλῶν αὐτοὺς
 νὰ πηροῦνται ἐν ἐνώπιόν του καὶ λάβωσι τὰς ἀπικουμέ-
 νας διαταγὰς καὶ ὁδηγίαις πρὸς καταδίωξιν καὶ ὀλοσχερῆ
 ἀφανισμόν τῶν Ἀλβανῶν ἀπὸ τὴν πατρίδα των τὴν Πε-
 λοπόννησον. Ὁρκίζετο δὲ εἰς τὴν πρόσκλησίν του αὐτὴν,
 διὰ νὰ μὴν ἔχουν οἱ Κλέπται τὴν παρομικρὰν ἐπιφάνειαν
 ἀφορώσαν πρὸς βλάβην των, ὅθεν κατὰ τὴν πρόσκλησίν
 του ἐπαρουσιάσθησαν ὅλοι οἱ λοιποὶ Ἀρχηγοὶ τῶν Κλε-
 πτῶν, ἐκτὸς τοῦ Παναγιώταρου, καὶ τοῦ Κωνσταντίνου
 Κολοκοτρώνη· καὶ τοὺς μὲν παρουσιασθέντας ἅπαντας
 Κλέπτας ἐτίμησεν ἐνδύσας τὸν καθ' ἓνα μὲν ἐπανωφόρι-
 ον (Μπινίσι τζόχινον) (τὸ ὅποιον δὲν ἐτιμᾶτο περὶ σόδιον
 ἀπὸ 100 λεπτά (παράδες) τὸν δὲ Κόλιαν Ηλαποῦταν, ὡς
 ἀνώτερον τῶν ἄλλων, ἐνέδυσσε μὲν ἐν καπότον (τὸ ὅποιον
 καὶ αὐτὸ δὲν ἐτιμᾶτο περὶ σόδιον ἀπὸ 10 γροσίων). Ὁ
 δὲ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης ἔγραψεν ἀναφορὰν (ἀρ-
 ζουχάλι) πρὸς τὸν Καπετὰν Πασσᾶν, ὡς ἐφεξῆς·

» Ὑψηλότατε!

» Εἶμαι ἔτοιμος καὶ πρόθυμος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑ-
 ψηλότητός σου, πρόσαξέ με εἰς ὅ,τι ἐγκρίνεις».

Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης.

Ὁ Καπετὰν Πασσᾶς λαβὼν τὴν ἀναφορὰν τοῦ Κωνσ-
 Κολοκοτρώνη διὰ τοῦ διερμηγῆως Μαυρογένου, καὶ δε-
 χθεὶς τὴν πρότασίν του, ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν καπότον καὶ
 10 Μπινίσια διὰ τοὺς λοιποὺς τοῦ μέρους του καπετα-
 νέους Ἀρχιδίους, Ἀνδρουσιανοὺς, καὶ Λεονταρίτας.

Εὐθὺς δὲ τότε ὁ Καπετὰν Πασσᾶς ἀφ' οὗ ἔδωκε τὰς
 ἀναγκαίαις διατάξεις, ἐστρατολόγησε μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν
 Ὀθωμανῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων Κλεπτῶν εἰς τὴν πεδιάδα

τῆς Τριπολιτζᾶς· οἱ δὲ Ἄλβανοὶ ἅπαντες συνήλθον ἐντὸς τῆς πόλεως Τριπολιτζᾶς, τότε ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης διατεταγμένος ἀπὸ τὸν Καπετὰν Πασσᾶν φθάσας μὲ 850 παληκάρια Καρυτινοὺς, Ἀνδρουσινοὺς, Λεονταρίτας, καὶ Ἀρκαδίους κατέλαβε τὴν θέσιν τῶν Τρικόρφων· ὁ δὲ Καπετὰν Πασσᾶς ἐτοποθετήθη εἰς τὴν θέσιν Ἀγιοργίτικα, οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληγες εἰς τὰς πλέον πλησιεστέρας θέσεις τῆς Τριπολιτζᾶς.

Οἱ Ἄλβανοὶ συνηγμένοι εἰς τὴν Τριπολιτζάν, ὅτε εἶδον τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν τοῦ Καπετὰν Πασσᾶ, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν τῶν κλεπτῶν συνδρομὴν, ἐγνώρισαν τότε ὅτι χάνονται καὶ οὕτως ἀποφασίσαντες νὰ διανεμηθῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ διαπλεύσωσιν εἰς τὴν πατρίδα των διὰ τῶν διαφόρων παραλίων τῆς Πελοποννήσου, ὤρμησαν τότε ἀπὸ τὸ καταλληλότερον (ὡς πρὸς αὐτοὺς) μέρος τῶν Τρικόρφων κατὰ τὰς ἐλπίδας των, καὶ ἔκαμαν τρεῖς ἐφορμήσεις ἰσχυρὰς καὶ ἀποφασιστικὰς κατὰ τὸ μέρος τῶν Τρικόρφων, ἀλλ' ἀντεκρούσθησαν ἀπὸ τοὺς ἐν Τρικόρφοις στρατοπεδευμένους Ἕλληγας μὲ ἀπερίγραπτον ἀφανισμόν των. Ἐμήγυσαν δὲ τότε εἰς τοὺς Ἕλληγας, λέγοντες, « Βρὲ Ῥωμαῖοι, φέτος σκοτώνετε σεῖς ἐμᾶς, » καὶ τοῦ χρόνου θὰ σκοτώσουν ἐσᾶς οἱ κακοῦργοι συντρό- » φοί σας »· (ἐννοοῦντες τὸν Καπετὰν Πασσᾶν). Καὶ τῷ ὄντι ἐπροφήτευσαν κατὰ τοῦτο, ὡς θέλει ἐξιστορηθῆ ἀκολούθως ὁ ὄλεθρος τοῦ Κωνσταντῖνου Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Παναγιώταρου, μ' ὅλον ὅτι αὐτὸς δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν Ἄλβανῶν τελείως, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Μανιάται.

Περιορισθέντες μετὰ τοῦτο οἱ Ἄλβανοὶ εἰς τὴν πόλιν τῆς Τριπολιτζᾶς, ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ διέλθουν διὰ τῆς

Πελοποννήσου κατὰ τὰς ἐλπίδας, κὺ λων, ὀρμήσαντες πανταχόθεν οἱ Ἕλληνες, καθὼς καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ ἵππεις τε καὶ πεζοὶ, τοὺς κατέσφαξαν. Διεσώθησαν δὲ μόλις ἐξ αὐτῶν 700: περίπου, οἵτινες διὰ νυκτὸς διελθόντες διὰ δυσβάτων ὁδῶν, ἐκ διαλειμμάτων ἀπῆλθον εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα ἀφ' οὗ ἔρθασαν εἰς τὸ Δαδί, ὅθεν καὶ ἐδόθη ἡ μαρτυρία τῶν διασωθέντων μόνον 700: Ἀλβανῶν, εἰς σημεῖον δὲ τῆς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἐξαλείφειως τῶν Ἀλβανῶν συλλέξαντες τὰς κεφαλὰς ὅλας τῶν φονευθέντων Ἀλβανῶν, ἔκτισαν ἓν εἶδος Πύργου θέσαντες ἐξωθεν τὰ πρόσωπα, καὶ διέμειναν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἱκανὰ ἔτη. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν αὐτὴν τῶν Ἀλβανῶν, διωρίσθη Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλῆ Μπέης (ἄνθρωπος ἄστατος δι' ὄλου), ὅστις περιέτρεχεν ἡμέραν καὶ νύκτα ὡς λυσσώδης εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου τίχα πρὸς ἀνάκλησιν τῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ἐφόρευε πολλοὺς ἀθῶρους ἐξ αἰτίας τῆς παραφροσύνης του, καὶ ὅλαι αἱ Ἐπαρχίαι τον ἐπερίμενον ἐκάστοτε αἰφνιδίως περιτρέχοντα ὡς λυσσώδη διὰ τὴν καταστασίαν του.

Ὁ Καπετὰν Πασσᾶς ἀφ' οὗ κατέστρεψεν ὄλους τοὺς Ἀλβανούς, ἔδωκε ράϊ (πιστοποιητικὸν ὑποταγῆς) εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν τότε κλεπτῶν διὰ νὰ μένουν ἐφῆσυχάζοντες εἰς τὰς ἐστίας των. Μόνος δὲ ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης, (ὅστις συνεκατώκει μετὰ τοῦ Παναγιώταρου εἰς τὴν μικρὰν Καστάνιτζαν ὁμοῦ με' ὄλον τὸ ὑπ' αὐτὸν σῶμα) δὲν ἐδέχθη τὸ ράϊ. ὁ δὲ Καπετὰν Πασσᾶς δούς τέλος τῆς ὑπολέσεως αὐτῆς κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρόπον, ἀπέπλευσεν ὁμοῦ με' τὸν στόλον εἰς Κωνσταντινούπολιν· καὶ οἱ μὲν κλέπται διὰ τὸν ἀφανισμόν τῶν Ἀλβανῶν ἔμειναν, ὡς εἴρηται, ἐφῆσυχάζοντες εἰς τὰς ἐστίας των, ἐκτὸς

τῶν δύο οἰκογενειῶν, τοῦ Παναγιώταρου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη.)

Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀλβανῶν (περὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1780) ὁ αὐτὸς Καπετὰν Πασσᾶς συνωδευμένος μὲ ἀρκετὴν ποσότητα πολεμικῶν πλοίων, καὶ μὲ 14 χιλιάδας Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰδοποιήσας καὶ τοὺς λοιποὺς Ὀθωμανοὺς τῆς Πελοποννήσου· καὶ συσσωματωθέντες ὁμοθυμαδὸν περίπου τῶν 20 χιλιάδων πεζοί τε καὶ ἵππεις μὲ κανόνια καὶ βόμβας, ἐστρατολόγησαν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Μάνης εἰς τὴν μικρὰν Καστάνιτζαν κατὰ τῶν δύο οἰκογενειῶν τοῦ Παναγιώταρου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη, καὶ (τὴν 10 Ἰουλίου) ἔφθασαν εἰς τὴν Καστάνιτζαν, ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσωσιν οἱ στρατολογήσαντες, ὁ Παναγιώταρος ἐπεκλήσθη τὴν βοήθειαν τῶν συμπατριωτῶν του Μανιατῶν, οἵτινες τῷ ὑπεσχέθησαν μὲν νὰ συμμαχήσωσιν, ἀλλὰ δὲν ἀπῆλθον εἰς τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Τότε ἢ κατ' αὐτῶν πολιορκία ἤρχιτε μὲ δραστηριότητα καὶ πολλὴν στενοχωρίαν τῶν πολιορκηθέντων, ὥστε ὁ μὲν πυροβολισμὸς τῶν ὀπλων, τῶν κανονίων, καὶ βόμβων ἦτον ἀδιάκοπος, οἱ δὲ πολιορκημένοι ἐφόνευον ἐν τοσοῦτῳ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν ἐκάστοτε. Ἀφ' οὗ δὲ διήρκεσε 12 ἡμέρας ἢ διὰ τοῦ, ὡς εἴρηται, πυροβολισμοῦ μάχη, ἰδόντες οἱ πολιορκημένοι, ὅτι οἱ ἐχθροὶ των μέλλουν νὰ κρημνίσωσι τὸ τειχίον τοῦ Πύργου, ἀπεφάσισαν νὰ ἐξέλθουν διὰ νυκτὸς καὶ νὰ διαδράσωσιν· καὶ οὕτω (τὴν 19 Ἰουλίου) μετὰ τὴν δύσιν τῆς Σελήνης ἐξῆλθον μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας· ἐξ ὧν οἱ μὲν ἐφονεύθησαν παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, οἱ δὲ ἡχμαλωτίσθησαν (1) οἱ δὲ διασωθέντες ἀπὸ τὴν ἔξοδον, ἐν οἷς ἦν

(1) Τὰ δύο τέκνα τοῦ Παναγιώταρου αἰχμαλωτισθέντα τότε τὰ πα-

καὶ ὁ Παναγιώταρος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης, (ἐπειδὴ τοὺς κατέλαβεν ἡ ἡμέρα) ἐκρύβησαν εἰς τὰς τρύπας καὶ εἰς τὰ σπήλαια· ἀλλ' ἰχνηλατοῦντες αὐτοὺς οἱ Ὀθωμανοὶ, ἀνθισταμένους τοὺς ἐφόρευον, ὅπου ἤθελον τοὺς ἀπαντήσει, ὡς ἐφόρευσαν μετ' αὐτῶν καὶ τὸν Παναγιώταρον. Εἰς δὲ τὴν ἔξοδον ἐκείνην ἐξῆλθεν ἐπταετής, ἡ ὀκταετής ὧν τότε, καὶ ὁ νῦν ὑπάρχων Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, δικασθεὶς μετὰ τῆς μητρὸς του. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης περιορισθεὶς ἀπὸ δίψαν ἀφόρητον, ἐξῆλθε μὲ μόνον τὸ ξίφος του καὶ μ' ἓν πυροβόλον ὄπλον (πιστόλα)· ἀλλ' ὀλίγον μακρυνθέντα τὸν ἀντέκρουσαν 7 Λακεδαιμόνιοι Ὀθωμανοὶ ἐκ τῶν περιερχομένων πρὸς ἀναζήτησιν τῶν φυγάδων.

Ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης, ἰδὼν τὸν ἑαυτὸν του περιστοιχισμένον, εἶπε πρὸς τοὺς 7 Ὀθωμανοὺς νὰ τῷ ἀφίσωσι τὴν δίοδον ἐλευθέραν, καὶ κρατῶν τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας, ἐφώνηξε· « βρὲ Τοῦρκοι! . . . καὶ ἐγὼ θὰ χαθῶ. μὰ » καὶ ἀπὸ σᾶς θὰ φάγω ὅσους ἠμπορέσω ». Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ὠρκίσθησαν μὲ τοὺς ἱερωτέρους τῆς θρησκείας των ὄρκους, ὅτι ὄχι μόνον δὲν θέλουν τὸν βλάψει, ἀλλὰ θέλουν καὶ τὸν ὀδηγήσει ἀκόμη ποῦ, καὶ πῶς νὰ διασωθῇ. Αἱ δυνάμει αὐταὶ ὀρκωμοσίαι τῶν 7 Ὀθωμανῶν ἔπεισαν τὸν Κωνσταν-

ρέλαβεν ὁ Καπετᾶν Πατσᾶς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὰ ὁποῖα μετὰ παρήλευσιν καιροῦ ἐξώρωταν (ἐτούρκισαν)· ἀπεκατεστάθησαν δὲ ἔπειτα ἀξιωματικοὶ εἰς τὸ Σερᾶγιον (Παλάτιον) τοῦ Σουλτάνου.

Ἠχμαλωτίσθησαν δὲ καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κωνσταντῖνου Κολοκοτρώνη ταυτοχρόνως. Ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν κλέψας εἰς Ὑδραῖος ἀπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ πλοῦτος, τὸ ἀπέστειλεν εἰς τοὺς συγγενεῖς του λαθραίως, τὸ δὲ ἄλλο εἶχεν εἰχμαλωτοῦ εἰς Ὀθωμάνος εἰς Λεοντάρι (Μεγαλοῦπολιν), τὸ ὁποῖον μετὰ καιρὸν ἠλευθερώθη.

τῆνον Κελοκοτρώνην, ὥστε ἔθεσε τὴν σπάθην του εἰς τὴν θήκην, καὶ καθήσας μετ' αὐτῶν συνωμίλει· λαβὼν δὲ θάρβρος ἐξ αὐτῶν τῶν μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν διαφορῶν ὁμιλιῶν του, αἰδοῦμαι ἀπέβλεπον πρὸς ὠφέλειαν καὶ ὁδηγίαν του, ἐζήτητεν ὕδωρ διὰ νὰ πῆ, ἐγερθέντες δὲ οἱ τρεῖς ἐξ αὐτῶν τάχα διὰ τὰ τῶ φέρωσιν ὕδωρ, ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτὸν ὁμοῦ μετὰ τοὺς ἄλλους τέσσερας, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπνιξάν ἐκεῖ εἰς τὸν δρόμον, τὸν ἐρρίψαν εἰς ἓν ὑπόγειον σπηλαίου, διὰ νὰ μὴν εὐρεθῆ τὸ πτώμα του, καὶ ζητηθῆ παρὰ τῆς ἐξουσίας ἢ χρηματικῆ καὶ λοιπῆ κατάστασις του· εἰσελθόντες δὲ οἱ ἄλλοι Ὀθωμανοὶ εἰς τοὺς Πύργους μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν κλεπτῶν, καὶ εὐρόντες τὸν γηραιὸν πατέρα τοῦ Παναγιώταρου ἐντὸς τῶν Πύργων, ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸν Καπετᾶν Παστᾶν, ὅστις τὸν ἐκρέματεν εἰς τὸν ἰστὸν ἐνὸς τῶν Ὀθωμανικῶν πλοίων, τοὺς δὲ Πύργους κατακαύσας, καὶ ἀφγνίσας ὄλωσ διόλου, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἔκτοτε δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ζαχαριᾶ καὶ τοῦ Θεοδώρου Κελοκοτρώνη ἢ Πελοπόννησος ἔμεινεν ἐν ἡσυχίᾳ δι' ὀλίγα ἔτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τὸν Ζαχαριᾶν Κλέπτην — Τὰ περὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἁγίου Κελοκοτρώνη καὶ λοιπῶν Κλεπτῶν — Σύστημα Κάπειδων, ἢ Καπομπασιδῶν — Καταδίωξις καὶ καταστροφή τῶν Κλεπτῶν.

Μετὰ τὴν τῶν Ἀλβανῶν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον παντελεῆ καταστροφὴν ἀρχιεράτευσεν εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν ὁ Γρηγόριος ἐκ Κώμης Ζουμπάτας τῆς Ἐπαρχίας Π.

Πατρῶν (1), τὸν ὅποιον διὰ τὴν ἀξιοτήτά του κατετρόμαξαν οἱ Ὀθωμανοὶ τῆς Πελοποννήσου μεταξύ τῆς εἰς τὸν Θρόνον Λακεδαιμονίας ὀλίγης διαρκείας του. Ἄλλ' ὁ Πασσᾶς Σαλλαμπάσης Ναυπλιώτης μὴ ὑποφέρων τὴν ἀξιοτήτα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ περι οὗ ὁ λόγος Μητροπολίτου, ἐφυλάκισεν αὐτὸν ἐννέα ὀλοκλήρους μῆνας, ἀποστειλάς τριτάκις Τατάρους (Ταχυδρόμους) εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ λάβῃ Φερμάνι (Βασιλικὴν διαταγὴν) νὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ, ἀποτυχῶν δὲ τούτου, ἀπέλυσε τὸν Μητροπολίτην ἐκ τῆς φυλακῆς, ἀφ' οὗ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ 30 χιλιάδας γροσσίων τζερεμέ (πρόστιμον ἀδικου). (2).

(Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μητροπολίτου τούτου ἡ λεγομένη ἀποσασία (ἢ οἱ Κλέπται) εἶχον παύσει πλέον μέχρι τοῦ 1735, ὅτε ἐφάνη ὁ περιβόητος Ζαχαριᾶς Λακεδαιμόνιος ἐκ τῆς Κώμης Μπαρμπιτζῆς (1) ὅστις ἀπὸ τὸ μηδὲν φανείσ

(1) Οὗτος εἶναι ὁ περίφημος Γρηγόριος, ὅστις κατὰ τὸ 1821 εὔρεθείς Μητροπολίτης Δέρκων, ἐκρεμάσθη ὁμοῦ με τοὺς λοιποὺς κρεμασθέντας Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

(2) Ἀπολυθείς τῆς φυλακῆς ὁ Μητροπολίτης οὗτος, διὰ τῆς ὕδρας ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ διορίσθη (τῷ 1793) Μητροπολίτης Βυθύνιου, ὅπου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παρὰ τοῦ Σουλτάνου καταδιώξεως τοῦ περιφήμου ἀποστάτου Παζβάντ ὀγλοῦ φανακίσας αὐτὸν με τρόπον ἀπατηλόν, ἐφυγεν ἀπὸ τὸ Βυθύνιον, διὰ τὸν τρόπον τῆς φυγῆς τοῦ ὁποίου ὁ Παζβάντ ὀγλοῦς ἔμεινε ἐκστατικός.

Τὸν θαυμάσιον αὐτὸν Μητροπολίτην διὰ τῆς ὑψηλᾶς γνώσεως, τὴν παιδείαν, καὶ τὰς ἀρετὰς του, προβιβασθέντα εἰς τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Δέρκων, ὄχι μόνον οἱ ἀξιοὶ φαναριῶται ἐσέβοντο καὶ ἐτρόμαζον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Γαλλίας Σεβαστιῶν, λαβῶν ἐντεύξεις διαφόρους μετ' αὐτοῦ, καὶ θαυμάσας τὴν ἀγγίλοιαν καὶ τὴν ἀξιοτήτα τοῦ ἀνδρός, εἶπαν εἰς πολλοὺς, ὅτι « ἐάν δὲν ἦτον Ἀρχιερεὺς οὗτος, ἦθε- », λεν εἶσθαι ἐκαγκηλιὸς νὰ μένῃ μετὰ τοῦ Ναπολέοντος διὰ νὰ τὸν φωνάζῃ, ἀπὸ τὰς γνώσεις του. »

(1) Ὁ Ζαχαριᾶς οὗτος ὅτεν ἔτεσον ταχύπους, ὥστε ἐδέχτο ὅτι ἦσαν

Κλέπτης κατήντησενὰ περιφέρεται μὲ 100 καὶ περισσότε-
ρα ἐπίλεκτα παληκάρια Ἑλληνας μὲ σημαίαν ἀνοικτήν
ἔχουσαν σαυρὸν, φέρων δὲ καὶ σφραγίδα ἐπιγράφουσαν
« ὁ Ἀρχισράτῃης τῆς Πελοπον. ». Κατηφάνιζε δὲ καὶ κα-
τέσφαζεν ὡς πρόβατα τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ ὅσα νεφεράμια
(στρατολογία) ἐξήρχοντο κατ' αὐτοῦ Ὀθωμανικὰ δὲν
ἀπετέλουν τίποτε. Ἄλλ' ὅσον ἀνεδείχθη ἄξιος, ἰσχυρὸς,
καὶ τρομακτικὸς ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν, τοσοῦτον ἐξ
ἐναντίας ἐφάνη ἀφ' ἑτέρου ἄσωτος, καὶ ἀνοικονόμητος εἰς
διαφόρων εἰδῶν ἀτοπήματα.

Μεταξὺ ὅμως τῶν ἀνδραγαθῶν, ἐπίσης καὶ ἀτοπημά-
των του ἔζησεν ἔνδοξος μέχρι τοῦ 1802, ὅτε (τὸ αὐτὸ
ἔτος) καταδιωχόμενος ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, κατέφυγε
κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὴν Μάνην, καταλύσας εἰς ἓνα
τῶν Κουμπάρων του Κουκέαν ἐπονομαζόμενον (εἰς τὸν
ὁποῖον εἶχεν ὅλα τὰ πιστά) ὅστις παραβιασθεὶς ἀπὸ Μανι-
άτας (τόσον διὰ τὰς ἀσωτίας του, καθὼς καὶ διὰ τὰ ἐπικα-
λύψωσιν αὐτοὶ τὰ ἴδια αὐτῶν λάθη ἐνώπιον τῶν Ὀθωμανι-
κῶν ἀρχῶν), ἔτι δὲ καὶ δωροδοκηθεὶς (ὡς λέγεται), ἐδο-
λοφόνησεν ἐντὸς τοῦ πύργου του τὸν περιβόητον ἐκεῖνον
Ἡρωα, τὸν λέοντα καὶ ἀμίμητον ἀετὸν (κατὰ τὴν παροι-
μίαν), δολοφονηθεὶς δὲ ἄπιστως ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν γῆν τῆς
Πελοποννήσου. (1) μετὰ τὴν δολοφονίαν δὲ τοῦ Ζαχαριᾶ

οὐ πόδες του σιδηροὶ· καὶ τῶ ὄντι, ἡ ἀξιοτής, ἡ παληκαριά, καὶ ἡ γενναϊό-
της αὐτοῦ (κατὰ τὴν Τουρκικὴν παροιμίαν) νὲ γκελδὶ νὲ γκελετζέκ· δηλαδή,
αὐτὲ ἦλθεν, οὔτε θέλει ἔλθει.

(1) Ἡ πράξις αὐτὴ τοῦ Κουκέα εἶναι ἀτιμωτάτη καὶ ἀξιόμισπτος, ὡς
πρὸς τὰ ἔθιμα τῶν Μανιατῶν καθ' ὅλους τοὺς ἀρθοὺς λόγους, ὡς ἄπιστία
τὴν ὁποῖαν ἐδείξεν εἰς πρόσφυγα, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν κουμπάρον του,
ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ πιστά.

ὁ Ἰργιάλα Μπέης (τρίτος εἰς τὸν βαθμὸν ὑπάλληλος τοῦ Καπετάν Πασσᾶ) ἐξήτησε νὰ ἰδῇ τὸν δολοφονήσαντα τὸν Ζαχαριὰν Κουκέαν Μανιάτην, τὸν ὁποῖον ἐπαρουσίασαν ἐνώπιον τοῦ Ἰργιάλα Μπέη (ἀρχηγούντος τότε εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν σὸλον), ὅστις τὸν παρέδωκεν εὐθὺς εἰς τὴν ἀγχόνην διότι ἐφόνευσε τοιοῦτον ἥρωα τὸν Ζαχαριὰν ἔχοντα τοσαύτην περιβόητον ἀξιοσύνην (1).

(1) Ἄξια σημειώσεως θεωροῦνται ἐνταῦθα καὶ τινὰ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ περιφήμου Ζαχαριᾶ πρὸς ἐνδειξιν.

Δικαιώμενος ἀπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ, εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς πειράτης, ὁ περιβάτος Ἀνδρίτζης ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος (τῷ 1798), ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Μάνην, τὸν ὁποῖον παρέλαβεν ὁ Ζαχαριᾶς ὡς πρόσφυγα, διὰ νὰ τὸν διευθύνῃ εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Μπαρπίζαν. Οἱ Ὀθωμανοὶ μαθόντες τὴν ἐξοδὸν τοῦ Ἀνδρίτζου μετὰ τοῦ Ζαχαριᾶ, συνήχθησαν πλεον τῶν 3 χιλιάδων ἵππεως καὶ πεζοὶ ἐναντίου τοῦ Ζαχαριᾶ καὶ τοῦ Ἀνδρίτζου· ἐν ᾗ δὲ ἦσαν εἰς Βαλτέζι (Κώμην πλησίον τῆς Τριπολιτζᾶς), καὶ ἔχοντες εἰς τὴν τράπεζαν των τὰ ψατὰ κατὰ τὴν συνήθειαν, ἐτρώγον καὶ ἔπινον, ἡ πληθὺς αὐτῆ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπλησίωσε εἰς αὐτοὺς, ὁ δὲ Ζαχαριᾶς ἐνώναξεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς· „βρε Τούρκοι!! κυρίτετα πίσω γιατί ἐμεῖς δὲν πειραζόμευ κανένα“, καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ παλιν ἐπλησίαζον, τότε εἶπεν ὁ Ζαχαριᾶς πρὸς τὸν Ἀνδρίτζου „εἰς μουραξέση (ἀγέφυγη) μὴ σαλεύσης ἀπ' ἐδῶ, ἀλλὰ κησται νὰ ἰδῆς καὶ τὴν ἐδικήν μου παλικαριὰν καὶ ἂν ἰδῆς κίνδυνον, βοήθησάι με“, καὶ οὕτω παραλαβὼν 40 ἐπιλέκτους ἐκ τῶν ἰδικῶν του Ἑλλήνας, ὤρμησεν ὡς ἀετός μετὰ τῶν 40, καὶ ἐρίφη κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς ὁποίους τραπέυτας εἰς φύλῃν καταδιώξας σχεδὸν ἕως πλησίον τῆς Τριπολιτζᾶς, ἐφόνευσε πλεον τῶν 30, πληγῶτας καὶ πληθὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψας νικητῆς, ἐκάθισε πάλιν εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπου εὐφρανθέντες μετὰ τοῦ Ἀνδρίτζου ἱκανῶς ὤραν, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν εἰς Βοστίτζαν, ὅθεν ἐπέπλευσε τὸν Ἀνδρίτζου διὰ τὴν πατρίδα του Στερεᾶν Ἑλλάδα.

Ἐ τ ε ρ ο ν . Ἀλημπῆς τις ἐκ Μυνεμβατικής (τῷ 1794) ἰδὼν εἰς τὴν Κώμην ὀνομαζομένην Κοσμά τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης μίαν νέαν Ἑλληνίδα, τῆς ὀπαίας τὸ κάλλος κατεπλόγησε τὴν καρδίαν του, ἤρχησε νὰ τὴν κολοκωσῇ κατὰ πρῶτον, καὶ νὰ τῇ ὑπόσχηται, ὅτι θελεῖ τῇ χορηγήσει πολλάς χάριτας, καὶ ὅτι θελεῖ τὴν ἀξιώσει νὰ τὴν ἔχη χανοῦμην (κυρία) ἐὰν αὐτῇ θελήσῃ νὰ παραδεχθῇ τὴν Ὀθωμανικὴν θρησκείαν, ἢ ἄλλως νὰ τὴν ἔχη παλλακίαν του ἡγα-

(Από δὲ τοῦ 1787, καὶ ὑστερονμεταξὺ τῶν Δυνάμεων καὶ τῆς δόξης τοῦ Ζαχαριᾶ, ἐφάνησαν καὶ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης καὶ οἱ ἀδελφοὶ του με σημαίαν ἀνοικτήν· ἐφάνησαν δὲ ταῦτοχρόνως καὶ ἄλλοι Κλέπται, οἳ οὐδὲ Ἰω. Πατρῶν (1) ὁ Ἀθανάσιος καὶ ἀδελφοὶ Κωνσταντ. καὶ Ἰω. Πετμεζαῖοι (2) ἐκ Καλαβρύτων, Γεώργιος καὶ Σταματέλλος ἐξ Ἀρκαδίας· οὗτοι ἔφερον ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τῶν ἀνὰ 80, 50, καὶ 60 ἐπίλεκτα παληκάρια Ἕλληνας με σημαίας Κλεπτικὰς, οἵτινες κατετρέμαζον καὶ ἠφάνιζον τοὺς Ὀθωμανοὺς, ἐνίοτε δὲ ἔβλαπτον καὶ Ἕλληνας διὰ τὸ πείσμη τῶν Ὀθωμανῶν.)

νημένον. Ἡ Ἑλληνὶς τῷ ἀπήνησεν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῆ τὰς προτάσεις του αὐτῆς, καὶ οὕτως ἰδὼν ὁ Θεοφιλέστατος Ἀλήμπεης τὸ ἀμετάθετον αὐτῆς ἤθος, διέταξε τρεῖς ἐκ τῶν ὑπηρετῶν του, καὶ ἔβαταν τοὺς μαστοὺς τῆς νέας μεταξὺ τοῦ σπασματός ἐν τῷ μέτρῳ ἐνὸς κιβωτίου (καττίλας) καὶ ἀναδύοντες οἱ τρεῖς ὑπηρεταί, ἐπάτηον τὸ σπῆμα τοῦ κιβωτίου εἰς τριπὸν ὡς ἐκόπησαν ἀπὸ τὴν ὀρυθὴν οἱ μαστοὶ τῆς Ἑλληνίδος, ἥτις ἐν ἀκαρίῃ ἐξέφυγε. Τὸ εἰς τὴν Ἑλληνίδα συμβῆν αὐτὸ ἔβριε γνωστὸν ἀκολούθως εἰς τὸν Ζαχαριᾶν, ὅστις διέταξε μυστικὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσωσιν ὅταν ὁ Ἀλήμπεης ἐξέλθῃ δια νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Μονεμβασίαν. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Ἀλήμπεου εἰς τὴν ὀδοποιίαν, εἰδοποιηθεὶς ὁ Ζαχαριᾶς, ἀπῆλθεν εὐθύς, καὶ τὸν μὲν Ἀλήμπεον ἐφόνευσεν, ἀρήσας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἄλλους ἀνευσχλήτους, διαχωρίσας δὲ αὐτοὺς εἰς τμήματα, τὸν ἀπέτελεν εἰς τὴν Μονεμβασίαν διὰ τῶν μετ' αὐτοῦ Ὀθωμανῶν, γράψας εἰς τοὺς ἐν Μονεμβασίᾳ Ὀθωμανοὺς, ἵνα ,, τὰ αὐτὰ δοκιμάσωσιν ὅσοι Ὀθωμανοὶ παραβιάζωσιν τὴν τιμὴν καὶ τὴν θρησκείαν τῶν Χριστιανῶν ,, ἐνὶ λόγῳ ἢ παληκαριᾷ, ἢ ἀξιώτητι, καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Ζαχαριᾶ δὲν περιγράφονται.

(1) Ὁ Γιαννιᾶς ἐφαρμακαεὺς εἰς Πάτρας παρά τινος δωρισμένου ἐπὶ τῷ τῷ.

(2) Τὸν Ἀθανάσιον Πετμεζᾶν ἐφόνευσαν διὰ νεφεραμίου (στρατολογίης) γενικῆς Ὀθωμανῶν καὶ Ἑλλήνων (τῷ 1803) εἰς τὸ χωρίον τοῦ Σουδενᾶ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων ἀσθενῆ ὄντα ἐκτὸς τοῦ Πύργου του· καὶ εἰάν ἤθελον προηλαστῆ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ Κωνσταντῆς καὶ Ἀναγνώστης Πετμεζαῖοι με τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀθανασίου Πετμεζᾶ, (οἵτινες δύο ὥρας ὑστερον

(Σὺν τούτοις ἀνεφαίνοντο βαθμηδὸν καὶ οἱ ἐφεξῆς ὁ Κουλοσπύρος, ὁ Γεωργάκης Γιατράκος, ὁ Κουλομετζίνος, ὁ Δημήτρης καὶ Ἡλιάκος Κολιτζαῖοι ἐκ Λακεδαιμονίας, ὁ Γαϊτάνης Κολιόπουλος καὶ Θανασᾶς ἐκ Καρυταίνης, ὁ Κοντογιωργάκης καὶ Μακροβασίλης ἐκ Καλαβρυτῶν, ὁ Γιαννάκης ἐκ Βοστίτζης, ὁ Κότζης Κουμπανιώτης, καὶ Ραδόπουλος ἐκ Π. Πατρῶν, ὁ Ἀνγκνωσταρᾶς, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Παναγιώτης Κεφάλας, ὁ Ἡλίας Μαργελιώτης, καὶ Ῥαμογιάννης ἐκ Λεονταρίου, ὁ Γιαννάκης Μέλιος, ὁ Θανάσις Ῥιπесиώτης, ὁ Θεόδωρος Γαΐδαροπλεύρης, ὁ Παναγιωτάκης, ὁ Μῆτρος Ντόγκας, καὶ Ἰω. Καλαμπόκης ἐξ Ἀρκαδίας. (1)) Οὗλους τοὺς Κλέπτας αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ 1785, καὶ 87, ἡ Ὄθωμανικὴ ἐξουσίαν τότε τοὺς κατεδίωκε μὲ διαφόρους στρατολογίας, ἀλλ' ὀλίγους ἐξ αὐτῶν συνελάμβανε, τοὺς ὁποίους καὶ ἐσφραζεν εὐθύς. Ἐνίοτε ἐγίνοντο καὶ ἀπάται ἐκ μέρους τινῶν ἐκ τῶν κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας προεστῶτων διὰ νὰ τοὺς δολοφονήσωσι κατ' ἐξοχὴν δὲ ὅταν διώριζον τοὺς Κλέπτας, Κάπιδες, ἢ Κάπους, καὶ Καπομπασίδες (φύλακας) διὰ τοὺς ζωοκλέπτας, (2) καὶ διὰ κάθε εἶδος ἀρ-

μετὰ τὸν φόνον τοῦ ἐφθασαν εἰς τὸ ὄρος τῶν Σουδειῶν) δὲν ἐφρονεῖτο ὁ Ἀθανάσιος Πετμεζᾶς.

(Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀθανάσιος Πετμεζᾶς ἦτον ὑπὲρ τὸ θεῖον παχύτατος καὶ μεγαλότατος· ἀλλ' ἦτο τόσον ἐλεύθερος, ὥστε εἰς τὸ παίγνιον αἷμα (πῆδημα) ἐπῆδουσε 72 ἰχνῶν διάστημα. Αὐτὸ τὸ εἶδομεν ἰδίως ὀφθαλμοῖς ἐξῶθεν εἰς τὸ προκύλιον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου.)

(1) Οὗτοι ἦταν δευτέρως τάξεις Κλέπται, ὑπακούοντες εἰς τὰς διατάγας τοῦ Ζαχαριᾶ, καὶ τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνα, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ Ἀθανασίου Πετμεζᾶ.

(2) Εἶναι ἀξίου παρατηρήσεως τὸ ἐπιχείρημα τῆς Ὄθωμανικῆς ἐξουσίας, ἥτις διάταττε τὴν κατάπαισιν τῶν μικρῶν κλοπῶν εἰς τοὺς μεγάλους Κλέπτας, διὰ τῶν μεγάλων τοὺς μικροὺς παττάλους ἐκκρούουσα.

παγῆς καὶ δυναστείας τῶν μικροτέρων Κλεπτῶν· καθ' ὅσα δὲ οἱ Προεστῶτες ἐκίνουν κατὰ τῶν Κλεπτῶν ἐβιάζοντο παρὰ τῆς ἐξουσίας· ἀλλ' οἱ Κλέπται ἔχοντες διαφόρους φίλους τῶν μυστικῶν πλησίον τῆς ἐξουσίας (τῶν Ἀγάδων καὶ Μπεήδων), ἐμάνθανον τοὺς σκοποὺς τῶν καὶ ὀδηγούμενοι τόσοσ ἀπὸ τοὺς Προεστῶτας, καθὼς καὶ ἀπὸ κάθε μικρὸν κίνημα ἔχοντες ὑποψίας, ἐλάμβανον μέτρα ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν, καὶ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς ἐπρολάμβανον τὰς τοιούτων εἰδῶν ἀπάτας, ἰδίως μὲν ὅλοι οἱ Κλέπται, ἐξαιρέτως δὲ ὁ Θεόδωρος Κολοκωτρώνης, ὅστις ἦτο προσεκτικὸς ὑπὲρ τὸ δέον.)

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ παρὰ τῶν Κλεπτῶν γιγνόμενος συνεχὴς ἀφανισμὸς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ τὰ ρηθέντα Καπιλίγια (διὰ τὰ ὁποῖα ἐλάμβανον μισθοὺς καὶ σιτηρέσια ὑπέρογκα ὥστε ἔγιναν δυσβάστακτα), ἐξ ἄλλου δὲ ἐπειδὴ ὅστις δὲν ἐδύνατο νὰ οἰκονομήσῃ τοὺς φόρους τῆς ἐξουσίας, (1) καθὼς καὶ πᾶς ἄλλος παραπονεμένος, ἢ φονεὺς, ἢ πράξας ἄλλο τι ἐναντίον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν καθεστώτων, κατέφευγε, καὶ συνηγνώνετο μετὰ τῶν Κλεπτῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐπειδὴ ὁ φθόνος καὶ ἡ ἀπεριόριστος τῶν Ὀθωμανῶν κακία ἐχορυφώθη ἐναντίον τῆς ἰσχυρᾶς ἐξουσίας καὶ δυνάμεως τῶν Κλεπτῶν, διὰ ταῦτα πάντα ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην [(τοῦ 1805) Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου Ὀσμάν Πασσᾶς ἀνέφερεν εἰς τὸν Σουλτάνον ὅτι, οἱ Κλέπται πληθύνονται, καὶ τὸ ἀπο-

(1) Ὁ τότε φόρος ἀνέβη εἰς τοιοῦτον ὑπέρογκον βαθμὸν, ὥστε ἔφθασεν ἐκάστη οἰκογένεια κατὰ τὴν κτηματικὴν τῆς ἐκτίμησιν νὰ δίδῃ 200, 300, καὶ 500, γρόσια κατ' ἔτος· καὶ τοῦτο μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ 1805· ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς μέχρι τοῦ 1821 οἱ φόροι ἐκάστης οἰκογενείας ἀνέβησαν εἰς πολὺ περισσοτέρας τῆς ἀνωτέρω ποσότητος.

τέλεσμα τοῦ πληθυσμοῦ των ἀγνοεῖται ποῦ μέλλει νὰ κατακτήσῃ, καὶ ἔδιδεν ὁδηγίας περὶ τοῦ ἀφανισμοῦ αὐτῶν. Ὁ δὲ Σουλτάνος ἐγκρίνας τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἀντιπροσώπου του Πασσᾶ, διέταξε τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως μὲ αὐστηρὰν προσταγὴν, (ἐπὶ τῷ κανονισμῷ τῆς ἐχεμυθίας χωρὶς νὰ διακοινωθῆ εἰς ἄλλους) διὰ νὰ ἐκδοθῆ συνοδικὸν ἀφοριστικὸν εἰς τοὺς Πελοποννησίους Ἀρχιερεῖς καὶ εἰς τοὺς Ραγιαδες ὅλους, διὰ νὰ εὐρεθῶσιν ἅπαντες οἱ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου ἔτοιμοι εἰς ὅσας διαταγὰς ἤθελεν ἐκδώσει ὁ Βαλῆς (Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου) ἐναντίον τῶν Κλεπτῶν, τοὺς ὁποίους ὅστις ἤθελε κρύψει, καὶ δὲν τοὺς ὁμολογήσει, νὰ ᾔηαι ἀφορισμένος, κτλ. κτλ.

Τὸ συνοδικὸν αὐτὸ, τὸ ὁποῖον (κατὰ τὴν κοινὴν παρουμίαν) ἐραίριζε τὰς πέτρας, καὶ τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία μὴ δυναμένη νὰ πράξῃ ἄλλως πως ἐξέδωκε πρὸς ἐξάλειψιν τῶν Κλεπτῶν, συνωδευμένον καὶ μὲ συνοδικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Πελοποννήσου, ἐστάλη εἰς χεῖρας τοῦ Ὁσμὰν Πασσᾶ, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου (τοῦ 1804) ὁ Βαλῆς προσκαλέσας εἰς Τριπολιτσάν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς προεσῶτας, ἐκοίνωσεν εἰς αὐτοὺς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σουλτάνου· καὶ πρῶτον μὲν ἀνεγνώσθη τὸ Φερμάνι, ἀκολούθως δὲ ἡ συνοδικὴ ἐπιστολὴ καὶ τὸ συνοδικὸν ἀφοριστικὸν, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὁποίων ἔκαμεν ὁ Βαλῆς ἐνώπιον αὐτῶν τρομερὰς ὀρκομωσίας, λέγων, « νὰ μὴ τολμήσῃ τις νὰ » κοινοποιήσῃ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν Σουλτανικὴν ἀπόφασιν » (τὸ ὁποῖον ἂν γίνῃ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ τὸ μάθω), διότι » ὅστις ἤθελε φανῆ προδότης τοῦ μυστικοῦ τούτου, βαλ- » λαχὰ Μπιλλαχὰ (μὰ τὸν θεόν, μὰ τὴν θεάν) μὰ τὰ

« κεφάλι τοῦ Βασιλέως, καὶ νὰ ἡμαὶ ἕξαρνος τοῦ Μοαί » μέτη, θέλω τὸν κάμει κομμάτια καὶ θέλω τὸν ρίψει νὰ τὸν φάγουν οἱ σκύλλοι ». (1) Ἄλλὰ ποῖος ἠδύνατο νὰ φανῆ πλέον παραβάτης εἰς τὸ παραμικρὸν, τόσον διὰ τὸν τρομερὸν φόβον τῆς ἐξουσίας, ὅσον καὶ διὰ τὰς ἀρὰς τὰς ὁποίας εἶχε τὸ πνεῦμα τοῦ συνοδικοῦ ἀποριπτικοῦ; !!.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ρηθέντων ἐπισήμων ἐγγράφων ἀφ' οὗ ἀπελύθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προεστῶτες, καὶ ἐπέστρεψεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, (λήγοντος τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1804), οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς φθάσαντες εἰς τὰς ἐπισκοπὰς τῶν, διεκοίνωσαν εἰς πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἐπισκοπὴν τῶν τὸ πνεῦμα του συνοδικοῦ, διὰ νὰ μὴ ἴθιλε τομῆση κανεὶς νὰ κρύψῃ μηδένα τῶν Κλεπτῶν, ἀλλὰ ν' ἀναγγέλλωσιν ἀκόμη ὅσοι ἐγίνωσκον καὶ τὴν διαμονὴν αὐτῶν, καὶ πόθεν ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τροφᾶς κτλ· ὁ δὲ Πασσᾶς ἠτοίμασε κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τὸν Κεχαγιάμπεην (ἀντιπρόσωπον ἐπίτροπόν του) ὅστις ἐξῆλθε πανστρατιᾷ κατὰ τῶν Κλεπτῶν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κρεμάθρας, καὶ παλούκια χρωματισμένα. Φθάσας δὲ εἰς τὴν Μεγαλοῦπολιν, ἐξέδωκε διαταγὰς εἰς ὅλους τοὺς κατοικοὺς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου Ἑλλήνας τε καὶ Ὀθωμανοὺς, εἰς τοὺς Προεστῶτας, Ἀρχιερεῖς, καὶ εἰς ἅπαν τὸ πλῆθος ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ· καὶ ἅμα ὅτε ἔφθασαν αἱ διαταγαὶ εἰς τὰς πόλεις, Κωμοπόλεις, καὶ Κώμας τῶν ἐπαρχιῶν, ἐξήρχοντο ἅπαντες ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀναβολῆς Ὀθωμανοὶ τε καὶ Ἕλληνες κατὰ τῶν Κλεπτῶν· καὶ ὄχι μόνον ἔτρεχον εἰς τὰς πόλεις, Κωμοπόλεις, καὶ

(1) Τὸν ὄρκον τοῦτον τὸν ἔδωκεν εἰς τὸ Σαράγι (Παλάτιον) τῆς Τριπολιτζᾶς ἐνώπιον πάντων.

Κώμιας, ἀλλ' ἀπόμην καὶ εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ δάση, καὶ εἰς τὰ σπήλαια, καὶ ὅσους ἐκ τῶν Κλεπτῶν συνελάμβανον ζῶντας, τοὺς ἀπέπελλον εἰς τὸν Κεχαγιάμπεην, ἔχοντα στρατόπεδα εἰς τὴν Κώμην Σινάνου (πρωτεύουσαν ἤδη τῆς Μεγαλοπόλεως) καὶ εἰς τὴν Σκάλιν (Κώμην τῆς Μεσσηνίας). Ἀφ' ὅσους δὲ ἄλλους συνελάμβανε, τοὺς μὲν ἐθανάτωνε διὰ τῆς ἀγχόνης, τοὺς δὲ ἔψηνεν εἰς τὴν σούβλαν, καὶ ἄλλους ἔσχιζεν εἰς τέσσαρα τμήματα καὶ ἐκρέμα εἰς τὰς δημοσίους ὁδοὺς. Ὅσους δὲ πάλιν ἐφόνευεν ὁ περιφερόμενος στρατὸς, αὐτῶν τὰς κεφαλὰς διεύθυνεν εἰς τὸν Κεχαγιάμπεην, καὶ οὕτως ἠφανίσθησαν τότε πλεον τῶν 600 Κλεπτῶν, ἐσώθησαν δὲ καὶ ὀλίγοι ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοὺς παληκαρίων· ἐκ δὲ τῶν ἀρχηγῶν μόνος ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης μετὰ τεσσάρων ἄλλων ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους καὶ φόβους διεσώθη ἀποδράς εἰς τὴν Μάνην, καὶ κεῖθεν εἰς τὴν Ζάκυνθον μετὰ τοὺς ὀλίγους συνδιασωθέντας, ὅπου εὔρε τοὺς συνωμότας αὐτοῦ, τὸν Ἀναγνωσταράν, τὸν Νικηταράν, τοὺς Πετμεζαίους, καὶ ἄλλους ὑπὸ μισθὸν Ἀγγλικὸν ὄντας, καὶ ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς αὐτῆς ἐκείνης.

Μεταξὺ τοῦ διαστήματος τῆς γενομένης καταστροφῆς εἰς τοὺς ρηθέντας Κλέπτας, οἱ Ὄθωμανοὶ ἠφάνισαν καὶ πολλοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἀπὸ προδοσίας τῶν ἄλλων Ὄθωμανῶν ἐπὶ τῷ προσχήματι, ὅτι ἦσαν τροφοδόται τῶν Κλεπτῶν καὶ κλεπταπάδοχοι· τῶν δέζημιῶν καὶ λοιπῶν ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ καταγραφῆ.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τελευταίαν, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε, ἐδυνήθησαν νὰ καθαρίσουν οἱ Ὄθωμανοὶ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ εἶδος τῶν ὀνομαζομένων Κλεπτῶν κατὰ

τὴν τυραννικὴν τῶν ἐπιθυμίαν· ἀλλὰ καὶ ὅσα ὑπέφεραν αὐτοὶ πάλιν δεινὰ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ περιστάσεις ἀπὸ τοῦς Κλέπτας ἐν τῷ μεταξὺ ἐνὸς ὡς ἔγγιστα αἰῶνος, δηλ.: ἀπὸ τὸ 1715 μέχρι τοῦ 1806, ἀν ἤθελον σημειωθῆ, οὔτε ὁ πλέον ἀκούραστος κάλαμος ἤθελεν ἰσχύσει νὰ συνάξῃ τὰ πλέον οὐσιώδη, καὶ νὰ τὰ ἐπισυνάψῃ εἰς τὴν Ἱστορίαν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κατὰ καιροῦς ἀναφανέντων εἰς τὴν Πελοπόννησον Κλεπτῶν, τῶν ὁποίων οἱ δυνατώτεροι καὶ ἀξιώτεροι κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, τὴν Ἀρκαδίαν, Καρύταιναν, Λακεδαιμονίαν, Καλάβρυτα, καὶ Π. Πάτρας, ἀπὸ δὲ τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας ὀλίγοι, οἵτινες δὲν εἶχον οὔτε τὰς ιδιότητας, οὔτε τὰς γνώσεις τῶν ἐκ τῶν ρηθειῶν ἐπαρχιῶν ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς Κλεπτικῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Διορισμὸς τοῦ Βελῆ Πασσᾶ ὡς Ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήτου -- Διαγωγὴ αὐτοῦ -- Ἐπιβρόχῃ πᾶν Προεστώτων (Κοτσυμπασιδῶν) ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ -- Ἐξῴσις αὐτοῦ ἐκ τῆς Πελοποννήτου.

Κατὰ δὲ τὸ 1807 λαβὼν ὁ Σουλτάνος διαφόρους ὑπονοίας ἐκ τῶν κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας κινημάτων τοῦ Ναπολέοντος (Βονοπάρτε) ἔσπευσε νὰ διορίσῃ Μουχαρούζην (Πασσᾶν ἐπὶ τῶν Φρουριῶν τῆς Πελοποννήτου) τὸν ἰσχυρὸν Βελῆ Πασσᾶν υἱὸν τοῦ Μεγάλου τυράννου τῶν Ἰωαννίνων καὶ ὅλης τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν διώρισε καὶ Μῶρα Βαλησί (γενικὸν Ἡγεμόνα τῆς Πελοποννήτου).

Ὁ πανοῦργος οὗτος καὶ παμπόνηρος υἱὸς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ γνωρίσας ὡς ἰδιὸν του συμφέρον, ἐνηγκαλίσθη τοὺς προστώτας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἀκολούθως συνενοήθη καὶ μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβόντων Βεκίλιδων (ἐπιτρόπων) τῆς Πελοποννήσου, τοῦ Παπᾶ Ἀλεξίου Οἰκονόμου ἐξ Ἀνδριτζαίνης τῆς ἐπαρχίας Φαναρίου (νῦν Ὀλυμπίας) καὶ τοῦ Ἀναγνώστου Δελιγιάννη ἐκ Καρυταίνης, πρὸς οὓς ἔγραψεν ἐπιστολὴν τοιαύτην·

« Ἀκριβοὶ μοι φίλοι, Παππᾶ Ἀλέξιε καὶ κυρ Ἀναγνώστη » !

» Μὲ τὸν χαιρετισμὸν μου σᾶς λέγω φιλικῶς, ὅτι ὁ διορισμὸς μου εἰς τὸν Μωρέα δὲν ἀποβλέπει εἰς κανένα ἄλλο, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν εὐταξίαν καὶ ἡσυχίαν τοῦ τόπου. Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἀποφασίς μου κατὰ τὸ φερμάνι τοῦ Κραταιοῦ Βασιλέως μας εἶναι σταθερὸς καὶ θέλω τρέχει μὲ χαρακτῆρα τίμιον καὶ ἀληθινόν, ἐπειδὴ εἶμαι υἱὸς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Θέλει εἶμαι ἀδιάσειστος ὑπερασπιστῆς καὶ φύλαξ τῶν Βασιλικῶν Σουρουρτίων (ἄρθρων κερκλαιωδῶν), καὶ προστάτης εἰς τὰ δίκαια παράπονα τῶν ῥοχιᾶδων. Ἐσεῖς φίλοι μου ἀκριθεῖς νὰ μοῦ γράψετε ἐλεύθερα, χωρὶς καμμίαν ὑποψίαν, διότι εἶσθε ὅπως διόλου ἐδικοίμου, χωρὶς τὸν παραμικρὸν σουμπεχέ (ὑποψίαν). Καὶ διότι ἀπεφάσισα νὰ φανῶ καὶ νὰ ἤμικαι τοιοῦτος, σᾶς γνωρίζω κ' ἐσᾶς Βεκίληδες τοῦ Μωρέως, καθὼς μεμλεκετ ἰλὲν (διὰ τῆς πλειοψηφίας) εἶσθαι διωρισμένοι Βεκίλιδες » .

» Ὅλα ταῦτα θέλουν τὰ βεβαιώσουν τὰ ἴδια πράγματα, καὶ σᾶς δίδω τὸ παρόν μου εἰς χεῖράς σας μὲ τὴν βοῦλλαν τῆς ἐμπιστοσύνης μου, καθὼς τοῦτο δὲν σᾶς λανθάνει » .

Οἱ Βεκίλιδες λαβόντες τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, ἔγρα-

ψαν πρὸς τὸν Σωτηράκην Λόντον, καὶ Ἰωάννην Δελιγιάννην διὰ νὰ δώσουν ὅλα τὰ πιστὰ εἰς τὸν Βελῆ Πασσᾶν, ὅλως δι' ὅλου διατεθειμένον ὄντα ὑπὲρ πάντων τῶν προεστῶτων καὶ τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου, καθότι μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης πολλὰ καὶ διάφορα ἀπευκταῖα ὑπώπτεον οἱ προεστῶτες τῆς Πελοποννήσου, ἔχοντες διδόμενα ἄπειρα, καὶ δείγματα πραγματικά περὶ τοῦ ὑποκειμένου του.

Ἄλλ' ὁ Βελῆ Πασσᾶς ἐναγκάσθη εἰς τοὺς Προεστῶτας ὅλους τοὺς Πελοποννησίους κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, μετ' αὐτῶν ἐβουλεύετο συμφώνως διὰ πᾶν ὅ,τι ἤθελε νὰ πράττῃ· εἶχε δὲ κατ' ἐξοχὴν συμβούλους πλησίον του, τὸν ὑψίνου ἐκεῖνον καὶ ἄξιον ἄνδρα, τὸν Σωτηράκην Λόντον, καὶ τὸν γέροντα Ἰωάννην Δελιγιάννην, ἀπεστρέφετο δὲ τοὺς προκρίτους τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς Μπέηδες, Ἐφέντηδες καὶ Ἀγάδες καθ' ὀλοκληρίαν. καὶ ἔνεκα τῆς ἀποστροφῆς τοῦ Βελῆ Πασσᾶ, οὔτε καὶ οἱ Προεστῶτες τοῖς ἐπληθιάζον, ὡς εἰς τὰς ἄλλας ἐποχὰς τῶν προκατόχων τοῦ Βαλῆδων (Πατσᾶδων) (1). Ὅχι μόνον δὲ ἐτιμῶντο καὶ ἐδοξάζοντο οἱ Προεστῶτες ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ, ἀλλ' ἐφάνησαν καὶ εὐτυχέστεροι, καθότι παρεχώρει εἰς αὐτοὺς διαφόρους ὠφελείας ἀπὸ τοὺς μουκατάδες (προσόδους) ἀπὸ τὰ ἰχθυοτροφεῖα, τὰς ἀλικιάς, καὶ ἄλλα παρόμοια.

(Πολλοὶ δὲ τούτων ὠφελοῦντο καὶ ἀπὸ τὰς προσθήκας τῶν ὁποίων ἐσύναζον διαφορῶν καὶ πολυειδῶν γενικῶν φόρων· ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ ὁ Βελῆ Πασσᾶς διετήρει μὲ ἀκρί-

(1) Ὁ Βελῆ Πασσᾶς ἦτο χαρὴς καὶ εὐπρόσιτος, ἀλλ' ἐξ ἐνακτίας ἄσματος, Σουλμανῆς, καὶ ἄρρενομανῆς.

εισὴ τὴν ἡσυχίαν τῶν Ἑλλήνων, ὥστε δι' ἐν βάπτισμα δι-
 δόμενον εἰς Ἑλληνα παρ' ἐνός Ὀθωμανοῦ κατεδικάζετο
 ὁ Ὀθωμανός εἰς τζερεμέ (πρόστιμον) τούλάχιστον τριῶν
 χιλιάδων γροσίων, καὶ εἰς ἀνάλογον φυλάκισιν (παρα-
 λείπονται ὅσα ἄλλα τοιαύτης φύσεως ἀδικήματα ἐγίνον-
 το εἰς τοὺς Ὀθωμανούς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς)· ἐταπεινώ-
 σε δὲ μὲ τοιοῦτους τρόπους τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ Ὀθω-
 μαγούς, καταδιώκων αὐστηρῶς ἐκείνους, ὅσοι προσκαλού-
 μενοι παρ' αὐτοῦ δὲν ἐπαρουσιάζοντο, καθὼς συνέβη εἰς
 τοὺς τζερεμαίους ἀπὸ Μπαρδούνιαν, κατὰ τῶν ὁποίων μὴ
 πεισθέντων νὰ παρουσιασθῶσιν, ἐστρατολόγησε τὸν Μπα-
 σιό Μπέην μὲ 6 χιλιάδας στρατοῦ, μὲ κανόνια καὶ λοιπά,
 οἵτινες ἀτφαλισθέντες εἰς τοὺς Πύργους τῶν μὲ 25 Ὀθω-
 μανούς καὶ 25 Ἑλληνας, μετὰ δεκαήμερον ἀποκλεισμῶν
 καὶ μάχην ἐξήλθον ἀβλαβεῖς διὰ νυκτὸς, καὶ διὰ τῆς με-
 σιτείας τοῦ Σωτηράκη Λόντου, καὶ διὰ χρημάτων ἔλαβον
 τὴν ἀρεσίαν τῶν, διατελοῦντες τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ ὑποταγῇ
 τοῦ Βελῆ Πασσᾶ.

(Τοιοῦτόν τι συνέβη καὶ εἰς τὸν ἐκ τοῦ Αἰῶνα Ἀλῆ φαρ-
 μάκην, ὅστις φανεῖς ἀπειθῆς, ἐκλείσθη ἀσφαλῶς εἰς τοὺς
 Πύργους του, κειμένους εἰς τὸ Μοναστηράκι (Κώμην τῆς
 ἐπικράτης Ἡλίδος), ἀφ' οὗ πρῶτον προσεκάλεσεν, ὡς σύμ-
 μαχόν του τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, διαμένοντα ἐν
 Ζακύνθῳ, ὅστις ἐξελθὼν ἐκ Ζακύνθου, μὲ 17 συναποστά-
 τας, καὶ μὲ τὸν Νικηταράν, συνεμάχει μετὰ τοῦ Ἀλῆ Φαρ-
 μάκη· ἀλλ' ὁ Βελῆ Πασσᾶς πολιορκήσας αὐτούς μὲ 8 χι-
 λιιάδας στρατοῦ 70: ἡμέρας, καὶ ἰδὼν ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ
 φέρῃ εἰς ἕκαστιν ἄλλως πως τὸν σκοπὸν του (ὡς μὴ δυνη-
 θεῖς νὰ τοὺς βλάβῃ οὔτε μὲ κανόνια, οὔτε μὲ τὸν ὅποιον
 ἐμμηχανεύθη νὰ ὑποσκάψῃ ὑπόνομον), παρεδέχθη συμβιβασ-

μόν μετ' αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐξῆλθον τῶν ὀχυρωμάτων οἱ Κλέπται δι' ὀμήρων δοθέντων ἀμφοτέρωθεν· καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος Κολοκοτρῶνης ἐπέστρεψεν εἰς Ζάκυνθον, ὁ δὲ Ἄλῃ Φαρμάκης ὑπετάγη εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Βελῆ Πασσᾶ χωρὶς νὰ σεισθῆ τοῦ λοιποῦ· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τῆν Πελοπόννησον.)

Τούτων οὕτω διτρεξάντων, ὁ μὲν Βελῆ Πασσᾶς διαρκέσας εἰς τῆν Πελοπόννησον πέντε ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1807 μέχρι τοῦ 1812 περὶ τὸν Αὐγούστου μῆνα τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξώσθη. Διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ αἰμοβόρος καὶ τῶν Χριστιανῶν διώκτης Ἰτζελη Ἀχμέτ Πασσᾶς, ὅστις (τὸ αὐτὸ ἔτος, τὴν 13 Ὀκτωμβρίου) ἀπεκεφάλισεν ἐντὸς τοῦ Σαραγίου τὸν (καθ' ὅλα ἀξιωμαθμόνευτον) Σωτηράκην Λόντον ἐκ Βοστίτζης. Ἄλλος δὲ πάλιν Πασσᾶς (τῷ 1816 περὶ τὸν Δεκέμβριον) ἀπεκεφάλισε τὸν γέροντα Ἰωάννην Δελιγιάννην ἐντὸς τῆς οἰκίας του κειμένης εἰς Λαγκάδια (χωμόπολιν τῆς Καρυταίνης (1)).

Καὶ τὰ μὲν ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ῥηθέντα ἱκανά.

(1) Κατὰ τὸν τρόπον τῶν δύο τούτων προεστώτων πολλοὶ καὶ ἄλλοι διάφοροι προκάτοχοι, καὶ σύγχρονοι αὐτῶν πάντοτε ἐφουεύντο αὐθαίρετως καὶ ἀκρίτως ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς χρηματίζοντας Σατράπας τῆς Πελοποννήσου.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Διορισμός τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ (τῷ 1820) Βαλῆ τῆς Πελοποννήσου. Ἐκστρατεία αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῆς Ἡπείρου. Συνοπτικὴ καταγραφή τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.

Κατὰ δὲ τὸ 1820 διωρίσθη Σατράπης (Βαλῆς) τῆς Πελοποννήσου ὁ (πλουσιώτατος καὶ καθ' ὅλα ἰσχυρὸς) Χουρσίτ Μεχμέτ Πασσᾶς (ἀνὴρ πολῦπειρος, μηχανουργικώτατος, καὶ τῶν Χριστιανῶν διώκτης), ὅστις ὀλίγον καιρὸν διατρίψας εἰς τὴν Πελοπόννησον, διετάγη παρὰ τοῦ Σουλτάνου διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἡπειρον Σερασκέρης (κεφαλῇ) τῶν ἐκεῖσε Σουλτανικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα πολιώρχουν τὸν ἰσχυρὸν δυνάστην καὶ Σατράπην τῆς Ἡπείρου Ἀλῆ Πασσᾶν. Τὴν δὲ 5 Ἰανουαρίου (1821) ἐξεστράτευσεν ἐκ τῆς Πελοποννήσου εἰς Ἰωάννινα, (1)

(1) Ὁ διορισμὸς τοῦ Σατράπου τούτου διὰ τὴν Ἡπειρον, καὶ ἡ ἐπίμονος ἀπόφασις τοῦ Σουλτάνου διὰ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ δυνάστου Ἀλῆ Πασσᾶ, ἦτον ἀναμφισβήτητος καὶ βούλησις τῆς Θεῆς Προνοίας, καθότι αὐτὸς ἤθελεν ὑπάρχει ὁ Χουρσίτης εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ δὲ Ἀλῆ Πασσᾶς ἂν οὐκ ἤθελεν καταδιωχθῆ ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου, ἦτον ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ σπειθῆ φύλλον ἐπανακρατικῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἢ εἰάν παλιν οἱ Ἕλληνας ἤθελον σπειθῆ εἰς ἐπανάστασιν ὑπάρχοντος τοῦ μὲν Χουρσίτη εἰς τὴν Πελοπόννησον, τοῦ δὲ Ἀλῆ Πασσᾶ εἰς τὴν Ἡπειρον, τότε ἤθελον ἐπιπέσει εἰς τὴν Πελοπόννησον τὰ σμῆνη τῶν Ὄθωμανῶν (κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐποχῆς τῶν 1769), τὰ ὁποῖα ἤθελον ἔχει βεβηκίαι ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τὸν τύραννον Ἀλῆ Πασσᾶν, καὶ βεβηκίως ἦτον ἀδύνατον τότε νὰ ὑπάρξῃ πλὴον Ἕλλην ἀτόχθων εἰς τὴν Πελοπόννησον, καθότι τοὺς μὲν τῆς Α' καὶ Β' τάξεως κληρικούς τε καὶ κοσμικοὺς ἤθελον κατασφάζει, τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν ἐσχάτων τάξεων, ἤθελον ἀρπάξει αἰχμαλώ-

ἀφίσας Καϊμακάμην (ισότιμον ἀντιπρόσωπόν του) τὸν Μεχμέτ Σαλήχ Πασσᾶν, καθ' ἓν καιρὸν ἐξηπλοῦτο κατὰ μέγα μέρος ἡ ὀνομασθεῖσα Φιλικὴ Ἑταιρεία (1), καὶ ὅλα τὰ τότε διατρέχοντα ὑπεκινουῦντο καὶ πανταχόσε ὑπενεργουῦντο ἀπὸ διάφορα μέλη αὐτῆς, καὶ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν θερμουργὸν φανέντα Ἑλληνα Ἰωάννην Παπᾶ Ῥηγόπουλον, ὅστις ὑπέσχετο (ὅπως διόλου ψευδῶς) εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν σταθερὰν βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν παρὰ τῆς Ῥωσικῆς Αὐλῆς ὡς Ἀντιπρόξενος ὢν αὐτῆς), προτρέπων αὐτὸν νὰ μὴ ἤθελεν ἀπατηθῆ καὶ δώσει τὴν πρὸς τὸν Σουλτάνον ὑποταγὴν του, καὶ ὅτι ἀναμφιβόλως θέλει τῷ φθάσει ἰσχυρὰ βοήθεια ἀπὸ μέρους τῆς Ῥωσσίας (2).

τους εἰς ἄλλα κράτη, ἤθελον τοὺς μετοικῆσαι εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἄλλὰ ἡ κρατικὰ χεὶρ τοῦ Ὑψίστου διέσωσε καὶ ταύτην τὴν στιγμὴν ἀπὸ τὸν παντελῆ ὄλεθρον τὴν Πελοπόννησον, εὐδοκήματα νὰ διώξῃ μακρὰν αὐτῆς τὸν Χουρσίτην διὰ τῆς ἐναντίου τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ στρατολογίας, ὥστε ἐκ τούτου ἔλαβον καιρὸν οἱ Πελοποννήσιοι Ἕλληνας, καὶ ὅπως προπαρεσκευάσθησαν διὰ τὴν προμελετημένην καὶ προητοιμασμένην (εἰ καὶ ἀνοήτως), ἂν δοθῇ λόγος τοιοῦτος) ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

(1) Ἡ Φιλικὴ αὐτὴ ὀνομασθεῖσα Ἑταιρεία διοργανίσθη (φαίνεται) ἀπὸ τινὰς Ἕλληνας, ἔχοντας τὴν ζῆμην αὐτῆς ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ὑπεκίνησεν ὁ ἐκ Βαλτεσίνιου τῆς Θεσσαλίας περίφημος ἐκείνος Ῥήγας, κατὰ τὰς διδομένας μαρτυρίας εἰς τὸ προεκδοθὲν Σύγγραμμα παρὰ τοῦ Ἰωάννου Φιλήμονος (τῷ 1834) τὸ ἐπωνομασθὲν Δοκίμιον Ἱστορικόν, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ἐκτεταμένως τὰ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, καὶ πολλὰ ἄλλα περιεργα καὶ οὐτιῶδα, λαμβάνου τὰς ἀρχὰς του ἀπὸ τὴν πτώσιν τοῦ Ῥωαῖκου Ἀνατολικοῦ Βασιλείου καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (τῷ 1453), καὶ ἐξακολουθοῦν τὴν ἱστορίαν του κατὰ σειρὰν μέχρι τοῦ 1821. Ἄλλὰ ἡμεῖς θελομεν ἐκθέσει ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ ὅσα περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας παρὰ διαφόρων παρελάβομεν.

(2) Εἰς τοιαύτην ἀνοησίαν ἐκατόνησε νὰ φθάσῃ ὁ Σατράπης Ἀλῆ Πασσᾶς, ὥστε ἐπαίθετο ἀπο μόνους ξηροὺς λόγους ἐνός Ἑλλήνου.

Ἐπεβλήθη δὲ καὶ ὁ Σουλτάνος πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἀπὸ πλάγια μέσα τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀκρόατιν εἰς κανένα, ἀλλὰ νὰ ἀφανίσῃ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι εἶχε σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ κηρυχθῆ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου. Ματαίως ἐπροσπάθησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Σουλτάνον καὶ μὲ ἄλλας προσποιήσεις, καὶ τελευταῖον μὲ τὴν εἰς αὐτὸν διακοίνωσιν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, (τῆς ὁποίας τὸ μυστήριον εἶχε προδοθῆ οὐσιωδῶς εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν) καὶ μ' ὄλον ὅτι ἔγραψεν εἰς τὸν Σουλτάνον περὶ πάντων τῶν ἀρροώντων τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν σκοπῶν, ὁ Σουλτάνος μ' ὄλα ταῦτα δὲν ἔδωκε πίστιν εἰς τὰ γραφόμενα παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀλλ' ὄλον ἐν ἐνήργει δραστηριώτερον τὴν κατ' αὐτοῦ πολιορκίαν.

Πρὶν ἢ φθάσῃ ὁμοίως ἡ τοῦ Σουλτάνου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πολιορκία, προλαβὼν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐσύναξε τοὺς ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του Ἀρχιερεῖς καὶ προκρίτους, καὶ μὲ μεγάλην πονηρίαν ἐκ τοῦ πλάγιου ὠμίλησε μὲ αὐτοὺς (τοὺς κατ' αὐτὸν νομιζομένους ὡς ἐπιτηδειοπέρους Ἑλληνας), διὰ νὰ ἦναι ἔτοιμοι εἰς κάθε ἐνδεχομένην κατ' αὐτοῦ καταδίωξιν παρὰ τοῦ Σουλτάνου (1). Προειδοποίησε δὲ μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ταύτοχρόνως καὶ τοὺς, ὅσοι ἐφαινοντο δυνατοὶ εἰς τὰ ὄπλα, οἵτινες ὄντες καὶ μὴ ὄντες ὑπὸ

(1) Πλατύτερον ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς περὶ τούτου ὁ Βελῆ Πασσᾶς υἱὸς τοῦ μεγάλου τούτου Σατράππου, ἀποδεικνύων ἐν ταύτῳ, ὅτι γνωρίζει τὴν ἐταιρίαν ἢ οἰκογένειαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ ὅτι κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς φιλικῆς ἑταιρίας ἐφαίνοντο σύμφωνοι εἰς τὸ νὰ ἐνωθῆ ἡ Ἀληπασταλικὴ οἰκογένεια μετὰ τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀντίστασιν ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες χαριζόμενοι τῇ ὑπεσχέθησαν μὲν νὰ συμπράξουν μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀπέδειξαν τελείως, ὅτι γνωρίζουσιν, ἂν ὑπάρχῃ καὶ σκοπὸς ἑταιρίας.

τάς διαταγὰς του, παρεδέχθησαν μὲ ὅλα ταῦτα τὰς προτάσεις καὶ τὰς προσταγὰς του, ἐκ τῶν ὁποίων αὐτῶν πολλοὺς ἐφωδίασε μὲ χρήματα, καὶ μὲ διαταγὰς διὰ νὰ ἔχωσιν ἔτοιμα στρατεύματα, ὑποσχόμενος σὺν τούτοις καὶ πολλά ἄλλα εἰς αὐτούς, συνεννοηθεὶς μετ' οὐ πολὺ καὶ μὲ τοὺς Σουλιώτας (εἰς οὓς παρεχώρησε τὴν πατρίδα των τὸ Σοῦλι, τὸ ὁποῖον ὁ Σατράπης οὗτος κατέσχε προ πολλοῦ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, ἀφανίσας καὶ καταδιώξας τοὺς Σουλιώτας ἐκ τῆς πατρίδος των), τοὺς ὁποίους ἐπανεληθόντας πάλιν τότε εἰς τὴν πατρίδα των κατὰ πρόσκλησιν αὐτοῦ τοὺς ἐφωδίασε μὲ τὰ ἀναγκαῖα, διὰ ν' ἀντικρούσωσι τοὺς κατ' αὐτοῦ διωρισμένους παρὰ τοῦ Σουλτάνου πολιορκητάς, οἵτινες ὁμοῦ μὲ τοὺς παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ διατεταγμένους διέμειναν ἰκανὸν καιρὸν ἀντικρούοντες τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, διὰ νὰ γίνωνται οἱ οἱ ἀντιπερισπασμοί. (1) Ἀλλὰ μὲ ὅλα ὅσα καὶ ἂν ἐμνηχυνεῦθη νὰ ἐνεργήσῃ ὁ πανουργώτατος αὐτὸς Σατράπης διὰ ν' ἀντικρούσῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ὀρμὴν τοῦ Σουλτάνου, δὲν ἐδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τελευταῖον τὸν ἐχθδικτικὸν θάνατον τὸν ὁποῖον τῷ ἔδωκαν οἱ παρὰ τοῦ Σουλτάνου διωρισμένοι, μεταγαγόντες τὴν κεκομμένην κεφαλὴν του εἰς Κωνσταντινούπολιν· τὰ δὲ κατ' αὐτὸν διέτρεξαν ὡς ἐφεξῆς·

(1) Ὅρα τὰ περὶ τούτων πλατύτερα εἰς τὰ θακίμιον τοῦ Ἰω. Φιλήμονος, σελ. 325, 326, 327, καὶ 328.

Ὅρα καὶ εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Χριστοφόρου Περραιβοῦ περὶ ὅσων ἀποβλέπουσι τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν καὶ τοὺς Σουλιώτας (ἐκτός τοῦ ἰδιαιτέρου ἐγωῆτμό του), εἰς τὰ κεφάλαια 1, 2, 3, 4, καὶ τὰ λοιπὰ σχεδὸν εἰς ὅλον τὸ βιβλίον του, καὶ εἰς τοῦτο πιστεῦε ὅσα ἔχουν ἀληθείας.

Ἴδε παρομοίως καὶ εἰς τὰ ὑπομνήματα τοῦ Ἱεράρχου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, σελ. 5, 6, 7, καὶ 8.

Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς Σατράπης τῆς Ἡπείρου (1) ἔχων νοθὸν ἐκτέταμμένον, καὶ προσεκτικὸς ὢν καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸ

(1) Εἰς τὴν σειρὴν τῶν περὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Σατράπου τῆς Ἡπείρου ἐκτεθέντων ἐμνημονεύταμεν ὅτι ὁ Σατράπης ἐκείνος ἐγρόναι μεταξὺ ἐκτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων. Λαθόντες ὅτι πληρορροϊκῶς ἀκριβεστέρως ἀπὸ ἀνδρῶν εὐπολήπτους καὶ εὐλαβεῖς φίλους τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πατρίδος ἔχοντας πρὸς ταύτων διαφύρου γνώσεις, καταχωροῦμεν ἐνταῦθα αὐτάς, ὡς πηγαίτης τῆς βεβαιότητος αὐτῶν παρὰ τιμῶν καὶ εὐπολήπτων ὑποκειμένων.

Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς κατήγετο ἐκ Κώμης τινός τῆς Ἡπείρου Τραπεζίου καλουμένης ὁ πατὴρ του τὸν ἄφιστον ὄφρακόν ἐπταετὴ ὄντα. Ὅτε δὲ ἐφάνη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὁ ἐνάρετος Κοσμᾶς Μοναχός, ἡ μήτηρ του Κηρύκα καλουμένη παρουσίασεν εἰς τὸν Κοσμᾶν τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, ὅστις ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν τοῦ Κοσμᾶ, ὁ δὲ ἐπευχθεὶς αὐτὸν προεῖπεν εἰς τὴν μητέρα του, ὅτι ὁ υἱὸς της θελεῖ γίνεαι μέγας ἀνὴρ καὶ μέγας αὐθέντης, ὅτι θελεῖ ὑποτάξει ὅλους τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ὅτι θελεῖ κυριεύσει πολλὰς ἐπαρχίας. Ὅσα δὲ τῷ προεῖπεν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος, Κοσμᾶς (ὅστις καὶ ὡς ἅγιος δοξάζεται εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα) ἔλα συνέβησαν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, δηλ. ἠξέληθη ἡ δόξα του, ὁ πλοῦτος, αἱ ἀνάμεις του κτλ. κτλ. καὶ ὡς ἐκ τούτων πάντων ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐσέβητο τὸ ὄνομα τοῦ ἐναρέτου γέροντος Κοσμᾶ, ὥστε κατὰ τὰς ἰσχύας αὐτοῦ τῷ ἔκαμε παραγγείλιας, ἐκτικῶς καὶ Ἐκκλησιαστικῶς, ἐβοήθει καὶ Μοναστήρια μὲ διαφόρους τρόπους.

Ἀλλ' ἐὰν ἤθελεν ἐξετασθῆ ἑτοιμώτερον ἢ διάθεσις τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ εἰς τὸ περὶ Φρησκείας κεφάλαιον, ἀδύνατον ἦθελον εἶσθαι τὸ νὰ εἰδῆται τίς τὰ περὶ τῆς λατρείας του ὁ σκοπὸς αὐτοῦ δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλο, εἰ μὴ εἰς τὸ ν' ἀξήτη τὴν δόξαν τοῦ ὀνόματός του ἐφαντάζετο καὶ φανῆ ἄλλος Βασιλεὺς ἀρχιεὶς Πύρρος, διὰ τὴν ἀπαθανάτισθαι τὸ ὄνομά του εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἡ δὲ περὶ Φρησκείας ἐκκτικὸν δόξα ὡς πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ ἦτον ἀδιάφορος.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1818 καὶ ἔπειτα ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς συνενοεῖτο μετὰ τοῦ ἀοιδίμου πρῶτου Ἄρτης Ἰγνατίου, ὅστις τῷ ὑπέσχετο, φαίνεται, πολλὰ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του. Ἐξόχως δὲ ἐν καιρῷ ὅτε ἠκούσθη, ὅτι ὁ Σουλτάνος ἠτοίμαζε τὴν κατ' αὐτοῦ πόλιρχαίαν διὰ τὸν ἐξοντώσῃ, τότε ἐπεκκαλέσθη τὰς γνώσεις καὶ τὰς ὁδογίας τοῦ ἀοιδίμου Ἰγνατίου, ὅστις (καθ' ὅσον ἐλάβομεν πληροφορίας ἀπὸ τοῦ εἰδοτάς αὐτά), τῷ ἔγραψεν, ὅτι δύναται ν' ἀποστείλῃ εἰς βοήθειάν του περιπλέον τῶν 10,000 μαχητῶν Ἑλλ. ἐκ τῶν διαμενόντων τότε εἰς τὴν Νεάπολιν ἤρκει μόνον νὰ ἔχω χρήματα διὰ τοῦς με-

νά προλαμβάνη τὰ μέλλοντα, διὰ νὰ δύναται δὲ νὰ φανθάνη ἐὰν ἡ Εὐρώπη ἔστρεψε διαφοροετικoὺς τινὰς σκοποὺς

σθοὺς του. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς μετὸν Σπύρον Κολοβὸν διὰ μέσου τῆς Κερκωρίας τῇ ἐπεμφε (ὡς μᾶς ἐβεβαίωσαν Σητικώτατα) 25, 000 πουγγεῖα γροσσίων λογιζόμενα εἰς δώδεκα καὶ ἡμιτυ ἑκατομμύρια γροσσίων, διὰ νὰ τὰ δώσῃ εἰς μισθοὺς τῶν προρρήθέντων Ἑλλήνων, τὰ ὅποια χρήματα ἐπέμφθησαν διὰ τῶν ρηθέντων μέσων εἰς τὴν Ἀγκόραν (κατὰ τὸν Μαῖον τοῦ 1820). Τὴν μετ' αὐτοῦ δὲ ἀλληλογραφίαν τοῦ Ἀρτῆς Ἰγνατίου μᾶς ἐβεβαίωσαν, ὅτι εἶδον τινὰ ὑποκείμενα ἐκ τῶν ἐπισήμων Σουλιωτῶν.

Περὶ τῶν ὅσα δὲ ὁ Ἰγνατίος ἔγραψεν εἰς τὸν Ἄλῃ Πασσᾶν, ὁ Χρ. Πεῤῥαιβὸς ἔγραψε τῇ Ἄλῃ Πασσᾷ, ὅτι ὅσα ὁ Μητροπολίτης τῇ γράφει ἔχουσιν ἀληθείας, καὶ ὅτι νὰ μὴ ἀμφιβάλλῃ ποσῶς. Ὁ δὲ Ἄλῃ Πασσᾶς γνωρίζων τὸν Πεῤῥαιβὸν ἔδωκε πολλὴν πίστιν εἰς ὅσα τῇ ἔγραψε πέμψας αὐτῷ καὶ μίαν ἰκανὴν ποσότητα χρημάτων, καὶ παραγγείλας δι' ἐπιστολῆς του νὰ τῷ γράφῃ συνεχῶς περὶ τῶν τοιούτων πρὸς πληροφoρίαν του.

Ὅτι δὲ ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς ἐγνωρίζεν ἀμυδρῶς πᾶς ἐν μέρος τῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας πραγμάτων, καὶ ὅτι συννενοεῖτο μετὰ τοῦ ρηθέντος Ἰγνατίου, δῆλον ἐκ τοῦ καταχωρουμένου ἐνταῦθα ἀντιγράφου, ἐξηγημένου ἐκ πρωτοτύπου φερoντος τουρκιστὶ τὴν ὑπογραφήν του Ἄλῃ Πασσᾶ γράμματος, διαλαμβανόμενος τὰ ἐφεξῆς.

„ Ἐπιτόθητέ μοι Γεώργιε Κίτζου!

„ Μετὰ τὸν χαριετισμὸν μου σοῦ φανερόνῳ ἔλαθᾶ τὸ ἀρξουχάλιστου, καὶ
 „ καὶ ἐκαταλαβᾶ πρώτα εἶδα νὰ μοῦ γράφῃς διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κύρ Ἀλέξι
 „ Νούτζου, καὶ τοῦ Ἰσμαήλ Μπεν, καὶ τοῦ Δεσπότη (1), ὅπου ἔβαλαν τὸν
 „ κόσμον εἰς ὄρκον, ὅπου αὐτὰ εἶναι ὅλα τοῦ κακοῦ, καὶ ἐγὼ τὰ καταλαβαί-
 „ νω· ἀκόμα μοῦ λέγεις, ὅτι ἀπὸ τὰ ριτζάλια ἔστειλαν καὶ σὲ ἐρώτησαν λέ-
 „ γωντάς σου, ὅτι με ποιοῦν εἶσαι; μετὸν Βασιλέα, ἢ μετὸν Ἄλῃ Πασσᾶν;
 „ Αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι τίποτες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἔχω βάλει ἐγὼ νὰ διαλέξουν
 „ τὸν κόσμον μοῦ λέγεις, ὅτι εἶναι καλὸν νὰ σκυθῇ ὁ Βελῃ Πασσᾶς ἀπὸ τὴν
 „ Πρέβεζαν, ὁμοίως καὶ ὁ Μουχτάρ Πασσᾶς ἀπὸ τὸ Μπεράτι, ὅτι πάρα
 „ ἐσκορπίσαμεν, καὶ δὲν μᾶς συμφέρει. Ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν μὴν ἔχῃς κάμ-
 „ μιά ὑποψίαν, ἐπειδὴ μοῦ γράφει ὁ Σιὸρ Μάγερ, ὅτι τὰ τρία καρβια τὰ

(1) Ὁ Ἐπίσκοπος Παραμυθίας Ἀμβρόσιος εἶναι ὁ περὶ οὗ λέγει ἐνταῦθα ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς.

περὶ τοῦ Σουλτάνου, ὥστε ἐκ τούτου νὰ ᾔηται αὐτὸς ἰδίως ἐξησφαλισμένος εἰς κάθε τυχοῦσαν περίπτωσιν ἀλλοτρίων περιπτώσεων, εἶχε πάντοτε συνεχεῖς ἀνταποκρίσεις μετὰ ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς αὐλὰς, ἔχων ἐπὶ τούτων ἰδιαιτέρον γραμματέα ἐπιφορτισμένον τὰς ἀνταποκρίσεις μίᾳ ἐκάστης τῶν αὐλῶν, ἕκαστον δὲ τῶν γραμματέων αὐτῶν ἐκράτει μὲ πολὺν περιορισμὸν ἐχεμυθείας, εἰς τρόπον ὥστε ὁ εἰς Γραμματεὺς δὲν ἐδύνατο νὰ κοινοποιῆ τι εἰς τὸν ἄλλον

„ Βασιλικὰ ὁποῦ ἐπῆγαν ἐκεῖ, τὰ διώχνει, ὁμοίως καὶ τὰ ἄλλα ὁποῦ ἦλθον
 „ εἰς Πάτρας, τὰ ἐμποδίζουν οἱ Ἐγκλιεῖς, ἀπὸ δε το Μπεράτι, μου γρά-
 „ φουν ἀπὸ τῆ Σκόντρα, ὅτι ὁ Πατσᾶς δὲν ἐρχεται νὰ με βρεῖτῆ, ἐπειδὴ
 „ σήμερον εἶναι ἐδικόν μου καὶ αὔριον εἶναι ἐδικόν του. Τὸν Σπύρο Κολοθὲν
 „ τὸν ἔχω σταίλει εἰς Κορφοῦς, ὁποῦ δὲν τὴν καὶ σᾶς πέση τουμέκι, καὶ σᾶς
 „ κλείσουν εἰς Πάργαν, εὐθὺς νὰ σᾶς σταίλῃ καίμα, νὰ ἀπεράσετε ἢ εἰς Κορ-
 „ φοῦς, ἢ εἰς Ἀγίαν Μαύραν ὁποῦ σᾶς εὐκολύνει, καὶ τότε ἰμπαρκαρισθῆτε
 „ καὶ σύρτε εἰς τὸν Ἀγκίνα, ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι ὁ φίλος μας ὁ Δεσπότης τῆς Ἀρ-
 „ τας, καὶ καθῆστε ἐκεῖ, ἕως νὰ ἀκούστε τὸ σελιαμέτι μου, καὶ ἀπο γρόσια
 „ καὶ βιρὸ, νὰ παρете ὅλο το βιρὸ τοῦ Βελῆ Πατσᾶ ὁποῦ ἔχει εἰς Ἀγία Μαύρα,
 „ κατὰ τὸ γράμμα ὁποῦ ἔχω δώσει ἐγὼ, καὶ ὁ Βελῆ Πατσᾶς, καὶ παγνίζετε
 „ Μπίρω, καὶ ἕως τὸν Μάρτιον ἢ γῆ εὐγάξει ἄλλα λουλούδια (1). Ἐλάβα καὶ
 „ τὸ Ταχβίλι τοῦ Μουχαμέτ Πατσᾶ ὁποῦ τοῦ ἔδωσες εὐκακοσε, πενῆνι χι-
 „ λιᾶδες γρόσια, διὰ νὰ μετρήτῃ διὰ λοφέδες, καὶ λαβε Ταχβίλι ἐδικόν μου,
 „ καὶ ὁποῦταν λαβῆς χρειαίαν, δὸς το τοῦ σαράρη, διὰ νὰ σοῦ τὰ μετρήσῃ ἀπὸ
 „ τὸ χαζέ μου. Ταῦτα καὶ θεῖθεν ὑγίαινε.

1820 Ἰουλίου 28 Μπουαίλα.

Ἄλλῃ Πατσᾶς.

Ταῦτα παραλαβόντες ὡς θετικὰ ἐξεθέσαμεν ἐνταῦθα, εἶναι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ, τὰ ὁποῖα παρατιπώμεν διὰ τὸ ἀβέβαιον αὐτῶν.

(1) Ἐκ τῆς περιόδου αὐτῆς ἐξάγεται, ὅτι ὁ Ἄλλῃ Πατσᾶς ἤλπιζε τὴν ρῆ-
 ξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας, ἔχων τὴν ἰδέαν, ὡς εἴρηται, τῆς Φιλικῆς Ἐται-
 ρίας, ἕνεκα τούτου ἔγραψεν, ὅτι „ τὸν Μάρτιον ἢ γῆ εὐγάξει ἄλλα λουλού-
 „ δια „ ὑπενοῶν ἐκ τούτου τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστασίαν.

Γραμματέχ, οὔτε δὲ λόγος καὶ ἐγίγνετο μεταξὺ τῶν Γραμματέων οἰοῦμαι εἰδούς ἀνταποκρίσεις εἶχεν ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς μὲ μίαν ἐκάστην τῶν Εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς καὶ ὁ ἀρμόδιος Γραμματεὺς ἐγνώριζον ὅσα τῷ ἔγραφαι ἐκάστη αὐλῇ, καὶ ὅσα ἐκεῖνος πάλιν εἰς ἀπάντησιν ἀπεκρίνετο. Τὰς πλατυτέρας ὁμως καὶ ἐκτενες ἐκτερας ἀνταποκρίσεις τοῦ εἶχε μὲ τὴν Ἀγγλίαν, ἐξαιρέτως δὲ μὲ τὴν Αὐστρίαν ὡς γειννῶσαν αὐτῷ· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἀνταπεκρίνετο μὲ τὴν αὐλὴν τῆς Γαλλίας, καὶ μὲ τὴν τῆς Ῥωσσίας, ἀλλὰ πάντοτε ἀπεστρέφετο τὴν Ῥωσσίαν μέχρι τινος καιροῦ.

Μετὰ δὲ τὸ 1814 ἔτος, ὅτε καὶ ὁ πλοῦτος καὶ αἱ κατακτήσεις αὐτοῦ προώδευον, συνέπεσε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὸ ν' ἀποσταλῆ εἰς Ἰωάννινα ὁ Ἰω. Παπ. ῤηγόπουλος διὰ δημοσίαν τινὰ ὑπηρεσίαν, διερμηνεὺς ὧν τότε τοῦ ἐν Π. Πάτραις Ῥωστικοῦ Προξενείου, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπηρεσίαν ἐδέησε νὰ λάβῃ συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ἄλῃ Πασσᾶ, ὅστις ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τῷ ἔδωκε πολλὴν ὑπόληψιν· ἀφ' οὗ δὲ ἔδωκε πέρασ ὁ Ἰω. Παπ. ῤηγόπουλος εἰς τὴν ὑπόθεσίν του, καὶ μέλλων ν' ἀναχωρήσῃ παρευσιάζθη διὰ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Ἄλῃ Πασσᾶν τὰς εὐγνωσύνας του, ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς ἐξετάθη μετ' αὐτοῦ εἰς ὀμιλίαν μὲ τὴν συνήθη ὑπουλόγητα καὶ πονηρίαν του, προσθεὶς τοὺς ἐφεξῆς λόγους, « Ἐάν θελήσετε σεῖς οἱ δουλευτάδες (ὑπηρέται) » τῆς Ῥωσσίας, μὲ συνδέετε μὲ τὸν Βασιλέα τῆς Ῥωσσίας » ἐπειδὴ θεωρῶ ὅτι ὁ ἰδικός μας Βασιλεὺς ὀγλίγωρα δὲν » θέλει ἔχει καλὸν τέλος μὲ τὰ καμώματά του· ἐγὼ τοῦ- » το τὸ ἐπιθυμῶ μὲ ὅλην μου τὴν καρδίαν καὶ τὴν θέλησιν, » χωρὶς νὰ ἀπεράσῃ κανένας ἄλλος λογισμὸς ἀπάτης· ἐγὼ » ὑπόσχομαι ὅτι, καθὼς κηρύξει πόλεμον ἡ Ῥωσσία μὲ

» τὸν Σουλτάνον, νὰ ἔχω εἰς κίνησιν τὸ ὀλιγώτερον
 » 30,000 καὶ 40,000 δυνατὰ ἄρματα ἐναντίον του, καὶ
 » καθὼς τελειώσει ἡ κατάκτησις τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους
 » ἀπὸ τὴν Ῥωσίαν ἐμὲ νὰ μὲ ἀρίστη ἀπ' ἐδῶ καὶ κίτω ἔω·
 » εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Πρέβεζαν ἐγὼ ἀπὸ ὅσα ἄππρα
 » θέλει μαζώνω, νὰ βαστῶ μόνον τὰ ἑξοδά μου, καὶ τὰ
 » ἄλλα νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸν Βασιλικὸν χαζνέν (τομιεῖον)
 » τῆς Ῥωσσίας ». Αὐτοὺς καὶ ἄλλης φύσεως ὁμοίους λό-
 γους ἐξέφραζεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς πρὸς τὸν Παπ. Ῥηγόπου-
 λον, ὅστις τῷ ἀπῆντησεν ὡς ἐφεξῆς. « Ὑψηλότατε,
 » ἤκουσα ὅσα μὲ εἶπατε, καὶ σᾶς λέγω μὲ τὴν τιμὴν μου
 » διὰ τὸ ὅποῖον εἰς ἐμὲ πραγματικῶς δεικνύετε ἀπὸ κα-
 » λουσύνην σας ναζάρι (ὑπόληψιν) ὅτι, ὅσα μοι εἶπατε, εἶναι
 » ἀδύνατον οὔτε ἐγὼ, οὔτε ἄλλος τῶν ἀνωτέρων μου
 » ὑπαλλήλων ἀρχῶν τοῦ Αὐτοκράτορός μας νὰ τολμήσῃ
 » διὰ ν' ἀναγγεῖλλη πρὸς τὴν Α. Α. Μ. καθότι ὅστις
 » ἤθελε τολμήσει ν' ἀναφέρῃ τοιαῦτά τινα εἰς τὴν Α. Α.
 » Μ ἀφ' οὗ δὲν θέλει τῷ δώσει ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν παρα-
 » μικρὰν ἀκρόασιν, ἐστὶ βέβαιος, ὅτι θέλει γίνεῖ καὶ ἐκπτω-
 » τος ἀπὸ τὸ ὑπόβρυγμα του, καὶ ἴσως θέλει σταλεῖ καὶ εἰς
 » τὸ Σιμπίρι (Ἰσηθηρίαν) ἐφ' ὄρω τῆς ζωῆς του, καθότι ὁ
 » Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας τοιαύτην ἀπιστίαν καὶ ἀπά-
 » ττην ἀδύνατον εἶναι νὰ τὴν παραδεχθῇ ὅταν ὁμῶς κήρυχθῇ
 » δημοσίᾳ μάχη, τότε ὅποῖον τοιαύτης φύσεως ἔργον ἤθε-
 » λε πράξει εἰς τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ, θέλει εἶσθαι ὁλως
 » διόλου ἄγνωστον ». Ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἀλῆ
 Πασσᾶς τῷ ἀπεκρίθη. « Ἐ, ὀρέ Μπίρω μου (1) ἔχετε τα

(1) Τὴν λέξιν αὐτὴν Μπίρω μου, ὅ ἐστιν ἠγαπημένε μου, ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς
 εἶχε πάντοτε συνήθειαν νὰ τὴν λέγῃ εἰς τὰς ἑμιλίαις του.

» ὁρᾷ εἰς τὸν νοῦν σᾶς, καὶ ὅσα ἐγὼ σᾶς λέγω θεὸς λατρεύου
 » σὲ ὀλίγον καιρὸν, καὶ τότε θέλετε τὰ πιστεύσει ». Ὑπὸ
 δὲ ὁ μὲν Παπ. Ῥηγόπουλος ἀνεχώρησε.

Περὶ δὲ τὸ ἔτος 1826 ἐπακλῶν εἰς τὰ Ἰωάννινα δι'
 ἄλλην τινὰ παρομοίαν φύσεως υπηρεσίαν, ἔλαβεν ἔντευξιν
 πάλιν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ὅστις τῷ προέτεινε μὲ πε-
 ρισσοτέραν ἔκτασιν τὰ αὐτὰ, ὁ δὲ Παπ. Ῥηγόπουλος τῷ
 ἀπήντησεν ὅσα καὶ κατὰ τὸ 1814· κατὰ δὲ τὸ 1819, ὅτε
 ὁ Ἰω. Καποδίστριας ἀπῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του Κέρ-
 κυραν (Κορυφούς), ἐπαρουσιάσθη κατεπείγουσα ἀνάγκη νὰ
 σταλῶσι καὶ τινὰ γράμματα εἰς τὸν Ἰω. Α. Καποδίστριαν,
 διὰ ν' ἀποσταλῶσιν εἰς τὸν ἐν Π. Πάτραις Ῥωστικὸν Πρό-
 ξενον Ἰω Βλασόπουλον, ὅστις παραλαβὼν αὐτὰ διὰ τὴν
 ἀσφαλῆ ἐπίδοσιν των ὅπου ἀνῆκον, καὶ ἐγχειρίσας εἰς
 τὸν Παπᾶ Ῥηγόπουλον, τὸν ἀπέστειλε διὰ νὰ τὰ ἐπιδώσῃ·
 οὗτος δὲ ὑπαπεύων πολλά τινὰ καὶ διάφορα κατ' ἐκείνην
 μάλιστα τὴν ἐποχὴν, ἀπῆλθε πρῶτον εἰς Κόρινθον, κα-
 θεῖθεν μετέβη εἰς τὰ Σάλωνα, καὶ μεταβάς ἀπὸ τὴν Λα-
 μίαν (Ζητοῦνι) ἔφθασεν εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ἐδέησε πάλιν
 νὰ προσφέρῃ τὸ σέβας του πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν,
 καὶ διότι εἶχε γνωρισθῆ μετ' αὐτοῦ, καὶ διότι δὲν ἦτο
 δυνατὸν νὰ μὴ πληροφορηθῇ τὴν τοῦ Παπᾶ Ῥηγοπούλου
 εἰς τὰ Ἰωάννινα ἀπέλευσιν. Ὅθεν καὶ παρουσιασθεὶς πρὸς
 τὸν Σατράπην, τῷ παρέστησεν ὅτι ἀπῆρχετο εἰς τὴν Κέρ-
 κυραν διὰ σπουδαίαν τινὰ ὑπόθεσιν, διὰ νὰ μὴ δώσῃ εἰς
 αὐτὸν αἰτίαν ἄλλης ὑπονοίας, καθότι τότε εἶχον ἀρχίσει
 νὰ ψιθυρίζωνται τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, καὶ ὅτι ἔτρεχε
 τι κατὰ τοῦ Σουλτάνου.

Μεταξὺ δὲ τῆς εἰς τὰ Ἰωάννινα ἀπελεύσεως τοῦ Παπᾶ
 Ῥηγοπούλου εἶχε λάβει εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ Ἀλῆ

Πασσᾶς γράμματα παρὰ τοῦ ἐν Κερκύρα ἀντιπροσώπου
 του, ὅστις τῷ εἰδοποιεῖ τὴν εἰς Κέρκυραν τοῦ Ἰω. Α. Κα-
 ποδιστρίου ἔλευσιν, προσθεῖς αὐτῷ ἀπὸ μέρους τοῦ Κα-
 ποδιστρίου ὅτι, ἐὰν ἐγνώριζεν ὁ Καποδίστριας ὅτι ἤθελε
 λάβει τέλος μία πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν παράκλησίς του,
 ἤθελε γράψαι περὶ αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν· τῷ ἐξή-
 γει δὲ ὁ ἀντιπρόσωπός του ὡς ἐκ συμπεράσματος, ὅτι ἡ
 τοῦ Καποδιστρίου παράκλησις δὲν ἀφώρα εἰς ἄλλο, εἰμὴ
 εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν τριῶν οἰκογενειῶν τῶν Μόστρι-
 δων, τὰς ὁποίας ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς εἶχεν εἰς τὴν Ἄρταν
 ὑπὸ κράτησιν, καὶ διὰ τῶν ὁποίων οἰκογενειῶν τὴν ἀπε-
 λευθέρωσιν εἶχον προμεσολαβῆσαι διάφοροι μεσιτεῖαι καὶ
 Ἄγγλων, καὶ Γάλλων, καὶ Ῥώστων, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνα-
 τον νὰ εἰσακουσθῶσι παρὰ τοῦ Σατράπου· ἅμα δὲ τότε ὅτε
 ἤκουσεν ὅτι ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος ἀπέρχεται εἰς Κέρκυραν,
 τῷ παρήγγειλε νὰ εἶπῃ τοὺς ἀπὸ μέρους του χαιρετισ-
 μούς πρὸς τὸν Καποδίστριαν, προσθεῖς ὅτι ἐπεθύμει τὴν
 φιλίαν του, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ ἀλληλογραφίαν· τῷ ἐνεχεί-
 ρισε δὲ καὶ φιλικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Καποδίστριαν· ἀφ'
 οὗ δὲ ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος ἀναχωρήσας ἔφθασεν εἰς
 Κέρκυραν, καθ' ὃν κενὸν ἤγγιζεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀπὸ τοῦ
 Λοιμοκαθαρηθρίου ἐξόδου του, εἶδεν αἴφνης ὅτι ἐφθασαν
 εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ αἱ τῶν Μόστριδων οἰκαγένειαι, ἀπε-
 λευθερωθεῖσαι παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ χάριν τοῦ Καπο-
 διστρίου.

Τὸν δὲ Φεβρουάριον τοῦ 1820 ὁ Ἰω. Παπᾶ Ῥηγόπου-
 λος ἔλαβεν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἐμπερικλειομένην
 εἰς ἓν γράμμα τοῦ Μαρίνογλου, Γραμματέως τοῦ Ἀλῆ
 Πασσᾶ, δι' ἧς προσεκαλεῖτο διὰ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Πρέβε-
 ζαν, ὅπου ν' ἀνταμωθῶσιν ἀφεύκτως, ὡς οὐσης μεγίστης

και κατεπειγούσης ανάγκης. Ὁ δὲ Παπαῖ Ῥηγόπουλος συλλογισθεὶς περὶ τούτου διάφορα, λαβὼν τὴν ἄδειαν ἀπῆλθεν εἰς τὴν Πρέβεζαν, καὶ ἐπχρυσιάσθη πρὸς αὐτόν· τότε ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐξέφρασε τοὺς σκοποὺς του μὲ πολλὴν λεπτομέρειαν πρὸς τὸν Παπαῖ Ῥηγόπουλον, παραστήσας αὐτῷ πρῶτον ὅτι ἐγνώριζε τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ὅτι ἀπὸ τὸ 1818 εἶναι μέλος αὐτῆς, ὅτι εἶναι σύμφωνος καθ' ὅλα διὰ νὰ συγκινήθῃ μὲ στρατεύματα, με χρήματα, καὶ μὲ κάθε ἄλλην ὑπεράσπισιν, τελευταῖον δὲ ὅτι διὰ τοῦ Γραμματέως του Μάνθου ἐγνώριζε ταῦτα πάντα, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ εἶχε δώσει τὸν ὄρκον του. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα ἐπραττεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς κατὰ προσποίησιν, θέλων νὰ πληροφορηθῇ πλατύτερον ὅλα τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας μυστήρια, τὰ ὁποῖα ἐκοινοποιήσει ἀκολούθως εἰς τὸν Σουλτάνον, διὰ ν' ἀπαλασθῇ τοῦ καταδιωγμοῦ του, καὶ νὰ διορισθῇ παρ' αὐτοῦ καταδιώκτης τῶν Πελοποννησίων (καθότι τότε εἶχεν ἀρχίσει ἢ παρὰ τοῦ Σουλτάνου καταδίωξις καὶ ὁ ἀφανισμὸς του).

Ὁ δὲ Παπαῖ Ῥηγόπουλος ὡς τίμιος καὶ σταθερὸς Ἕλληνα, τῷ ἀπέδειξεν ὅτι δὲν γνωρίζει τί τῷ ἔλεγεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ιδέαν περὶ τῶν τοιούτων εἶχεν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔδειξεν εὐθύς καὶ τινα σημεῖα πλησιάζοντα μὲ ἐκεῖνα τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἀλλ' ὁ Παπαῖ Ῥηγόπουλος προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἐνόησε τὸ μηδέν. Τελευταῖον ὁ Σατράπης ἐπεκαλέσθη τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ῥωσσίας διὰ τὸν κατ' αὐτοῦ μέλλοντα καταδιωγμὸν παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ἐπαναλαβὼν πάλιν ὅσα καὶ εἰς τὰς προλαβούσας του συνεντεύξεις τῷ εἶχε προτείνει. Ὁ δὲ Παπαῖ Ῥηγόπουλος ἐνέκρινεν ἐπὶ τούτοις τὴν ἐποχὴν κατάλληλον διὰ νὰ ἀποκοιμήσῃ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν

κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας, ὥστε νὰ φανῆ ἀμετάβλητος καθ' ὅλους τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου διὰ τὴν ἀφανισθῆ τελευταῖον αὐτὸς, νὰ προσδεύσῃ δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας (ὅπερ καὶ ἐγένετο), ὁ δὲ Σουλτάνος νὰ ἐπιστήσῃ περισσότερο τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καταδιωγμὸν, καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον « Ἀλλάχ Κερίμ » (κατὰ τὴν Τουρκικὴν παροιμίαν), ἔθεν καὶ ἐπὶ τῇ σκέψει αὐτῇ ἀπῆντησε πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν τὰ ἐφεξῆς. « Ἐγὼ, Ὑψηλότατε, »
 » διὰ τὴν πολλὴν τιμὴν καὶ χάριν τὴν ὁποῖαν ἔδειξες εἰς »
 » τὸν Καποδίστριαν, καὶ τῷ ἐχάρισες μὲ μίαν μόνην »
 » παραγγελίαν τὰς οικογενείας τῶν Μόστριδων, διὰ χάριν »
 » τῆς Ὑψηλότητός σου θέλω φροντίσει νὰ σταλῇ ἐπίτηδες »
 » ἄνθρωπος, καὶ νὰ λαμβάνωμεν τὰς περὶ τούτου σχε- »
 » ρὰς εἰδήσεις· σὰς βεβαίω δὲ ὅτι καὶ διὰ τὴν χάριν αὐτὴν, »
 » καὶ δι' ὅσα ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν σις ἐξάγω, καὶ δι' ὅσα φαν- »
 » τάζομαι, τώρα μὴ ἀμφιβάλλῃς, καθότι ἡ Ῥωσσία δύνα- »
 » ται νὰ σὲ ὑπερκαπιθῇ διὰ τὴν ὁποῖαν σῶζει μεγάλην »
 » ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην εἰς τὸν Καποδίστριαν, τόσον δὲ »
 » νὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι καθ' ὅλα ὅσα μέλλω νὰ ἐνεργῆσω, »
 » θέλω προσπαθῆσαι ὡς νὰ ἤμην εἷς ἀπὸ τοὺς υἱούς σου »
 » τοὺς Πασσάδες, καὶ εἰς ὅ,τι θέλω σοὶ γράφει νὰ δίδῃς »
 » πίστιν ὡς νὰ ἦναι ὁ υἱός σου ὁ Βελῆ Πασσᾶς· τοῦτο μὲν »
 » πρὸς τεχὲ ἡ Ὑψηλότης σου νὰ μὴ σὲ ἀπατήσωσι καὶ »
 » δώτῃς τὴν ὑποταγὴν σου εἰς τὸν Βασιλέα σας, καθότι »
 » τότε χάνομαι ἐγὼ, διότι θέλω φανεῖ ψεύστης εἰς τὴν »
 » αὐλήν μου ». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔγινεν ἐμπλεὴς χαρᾶς καὶ ἀγαλιάσεως, καὶ πάραυτα ἔδωκε πολλὰς ὑποσχέσεις εἰς τὸν Παπᾶ Ῥηγόπουλον ὅτι θέλει μείνει καθ' ὅλα ἀσάλευτος ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου, προσθεῖς

καὶ ἄλλας ὑποσχέσεις συμφώνους μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς δουλίας των.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὰς Π. Πάτρας ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος, εὔρεν ἐν γράμμα ἀποσταλὲν πρὸς αὐτὸν παρὰ τοῦ ἐν Τριπολιτῆζα διαμένοντος Γραμματέως τοῦ Κημῆλ-Μπεη Γεωργίου Σπυριδιάνου, ὅστις ἔγραφε τῷ Παπᾶ Ῥηγόπουλῳ ὅσα ὡς Γραμματεὺς εἶχεν ἐξακριβῶσαι παρὰ τοῦ Κημῆλ-Μπεη, ὅτι δηλ: εἶχον σκοπὸν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ δολοφονήσωσι τὸν Ἀναγνωσταρᾶν καὶ τοὺς Πετμεζάδες, ἐὰν δὲ ἐπιτύχωσι καιροῦ ἀρμοδίου, καὶ τὸν Η. Μαυρομιχάλην ἐκ τοῦ γράμματος δὲ τούτου ὀδηγηθεὶς ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος, εἰδοποίησε μυστικῶς τὸν Βασίλειον καὶ Νικόλαον Πετμεζάδες, ὁμοῦ καὶ τὸν θάνον Κουμανιώτην, (οἷτινες ἀπῆλθον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα διαμένοντες μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτζου). Μεσοῦντος δὲ τοῦ Ἀπριλλίου μεταβάς εἰς τὴν Καλαμάταν, μετὰ τὸν ἀπαιτούμενον μυστικὸν τρόπον εἰδοποίησε τὸν Ἀναγνωσταρᾶν καὶ τὸν Μαυρομιχάλην διὰ νὰ προσέχωσιν ἀπὸ τὰς Ὀθωμανικὰς παγίδας. Κακείθεν δὲ ἀπελθὼν εἰς τὴν Τριπολιτῆζαν, ἔλαβεν ἐντευξίν μετὰ τριῶν προεστώτων διατριβόντων ἐκεῖτε, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐξηγγήθη ὅσα μετὰ τοῦ Ἀλλῆ Πασσᾶ ὠμίλησε, καὶ ὅσα τῷ ὑπεσχέθη, καὶ ὅτι ἐμελέτα νὰ ἀπέλθῃ ἕως εἰς τὴν Ῥωσίαν, τὰ ὁποῖα αὐτὰ ἀκούσαντες οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, Προεστώτες, παρεκάλεσαν τὸν Παπᾶ Ῥηγόπουλον νὰ ἐπιταχύνη τὴν διὰ τὴν Ῥωσίαν ὁδοπορίαν του, ὑποσχεθέντες νὰ τῷ χορηγήσωσι τὰ διὰ τὴν ὁδοπορίαν του ἐξοδα, διηγηθέντες αὐτῷ καὶ ὅσα οἱ ἀπόστολοι τῆς Ἐταιρίας διεφύμιζον ὡς θετικώτατα, ὅτι δηλ: ὑπῆρχον εἰς τινὰ μέρη ἐγαποταμεινόμενα 50,000,000 γροσίων, ὅπλα, στρατεύματα ἑτοίμα, στόλοι

προπαρασκευασμένοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, (ὅλα δὲ ταῦτα ἦσαν τρόποι ἀπατηλοί), καὶ ὅτι καὶ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην καὶ εἰς ἄλλους ἔγραφον ἀφ' ἑτέρου ὅτι εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπάρχουν χρήματα ὑπὲρ τὰ 20 ἑκατομμύρια γροσιῶν, καὶ ὅτι ὅλον ἔν ἐξηκολούθουν νὰ ἐναποταμιεύωνται, προστιθέντες ὅτι καὶ ὄπλα καὶ στρατεύματα ἄπειρα εἶναι ἔτοιμα, ὅσα ἕκαστος ἐδύνατο νὰ ὑποθέσῃ, καὶ ὅτι ὅλα ταῦτα διεφήμεζον εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ Χριστοφόρος Περρβαῖβος καὶ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, οἵτινες αὐτοὶ ἔγραφον καὶ τῷ Ἀλ. Ὑψηλάντη ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν Πελοπόννησον τὰ προῖρηθέντα, καὶ ὅτι οἱ ἐν Τριπολιτζᾷ τότε παρευρεθέντες αὐτοὶ Προεστῶτες ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, ὁ Ἰωάννης Περρβούκας, ὁ Σωτήριος Νοταρᾶς, ὁ Παπᾶ Ἀλέξιος οἰκονόμος, ὁ Θεόδωρος Δελιγιάννης, ὁ Ἀναγνώστης Κοπανίτζας, ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης, καὶ ὁ Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος, δὲν ἐπέιθοντο εἰς τὰ διαφημιζόμενα, οἵτινες ὡς ἐκ τούτου παρεκάλεσαν τὸν Παπᾶ Ῥηγόπουλον ν' ἀπέλθῃ ὅσον τάχιον, διὰ νὰ μὴ ἐκραγῇ ἡ ἀποστασία καὶ ἀφανισθῇ τὸ ἔθνος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἠγνόουν καὶ οἱ ῤηθέντες τί, καὶ εἰς ποῖον νὰ γράψωσιν, ἐμπιστευθέντες εἰς τὸν τίμιον χαρακτῆρα τοῦ Παπᾶ Ῥηγοπούλου, τῷ ἔδωκαν καθαρὸν χάρτην (carta bianca), μὲ μόνας τὰς ὑπογραφὰς των, ἀφίσαντες ἐλεύθερον νὰ γράψῃ ἐν αὐτῷ ὅ,τι, καὶ ὅπως ὀδηγηθῇ ἐκ τῶν περιστάσεων ἅμα ὅτε ἤθελε φθάσει ἐκεῖσε.

Ἐν τούτοις ὁ μὲν Παπᾶ Ῥηγόπουλος ἀναχωρήσας ἐκ Τριπολιτζᾶς μετέβη εἰς Π. Πάτρας· ἐν ᾧ δὲ προητοιμάζετο διὰ νὰ ὀδοιπορήσῃ, ἔγραψε πρὸς τὸν Μαρίνογλου ὅτι κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὸν

Ἄλῃ Πασσᾶν, ὅτι θ' ἀποσταλεῖ ἐπίτηδες ἄνθρωπος, χάριν τοῦ Ἄλῃ Πασσᾶ ἀναχωρεῖ ὁ ἴδιος, καὶ ὅτι ὁ Πασσᾶς νὰ στέκη σταθερὸς εἰς ὅσα ὠμίλησεν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς ἐπεμφε διὰ τοῦ Μαρίνογλου πρὸς τὸν Παπᾶ Ῥηγόπουλον γρόσια 1500, ὑποσχεθεὶς νὰ τῷ χορηγήσῃ καὶ τὰ ἐπίλοιπα τῆς ὁδοιπορίας του ἔξοδα Ὅθεν καὶ τὴν 8 Ἰουνίου (1820), ἀναχωρήσας ἀπὸ τὰς Π. Πάτρας, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκεῖθεν δὲ ἔγραψε πρὸς τὸν Ἄλῃ Πασσᾶν πολλὰς καὶ χρήστὰς δι' αὐτὸν ἐλπίδας, τὸ ὁποῖον ἐπραξεν ὁμοίως καὶ ὅτε ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅπου λαβὼν ἐντευξίν μετὰ τοῦ Ἄλ. Ὑψηλάντου, καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅσα ἐκ φήμης εἶχε πληροφορηθῆ περὶ τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ὑπαρχόντων ὄπλων, στρατευμάτων, χρημάτων κτλ. ὡς προεῖρηται, εἶπε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην καὶ ὅσα πάλιν εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ ἀπόστολοι διεφήμιζον ὅτι ὑπῆρχον εἰς ἄλλα μέρη, προσθεὶς ὅτι ὅλα αὐτὰ ὅσα τῷ ἔγραφον ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶναι ἀνυπαρκτα, καὶ ὅτι πρὸς βεβαίωσιν τῶν λεγομένων εἶχε γράμμα ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος διὰ νὰ τῷ παρουσιάσῃ, καὶ ὅτι νὰ προσέξῃ διὰ νὰ μὴ ἀπατηθῶσι καὶ γίνωσιν αἴτιοι ἢ ἀφανισθῇ τὸ δυστυχεὲς αὐτὸ ἔθνος, ἀλλὰ νὰ λάβουν μέτρα σταθερὰ περὶ τούτου· τοῦτο δὲ μόνον νὰ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι εἰς τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον φθάσει τὰ τῆς Ἐταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀδύνατον νὰ ὀπισθοδρομήσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἔνεκα τούτου νὰ γίνῃ ἡ πρόοδος του μὲ τρόπον πολλὰ ἐσκεμμένον, διὰ νὰ μὴ συμβῶσι τὰ ἐναντία, καὶ ἐξαφανισθῇ τὸ ἔθνος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης, καὶ ἐκπλαγείς,

ἐζήτησε τὸ ἔγγραφο τῆς πληροφορίας, ὃ δὲ Παππᾶ Ῥη-
 γόπουλος γράψας εἰς τὸν παρὰ τῶν προεστώτων δοθέντα
 αὐτῷ καθαρὸν χάρτην, φέροντα μόνον τὰς ὑπογραφὰς
 αὐτῶν, ὅσα ἐγνώριζεν, ὅτι δηλ. δὲν ὑπῆρχον τὰ εἰς τὴν
 Πελοπόννησον διαφημιζόμενα, καὶ ὅσα πάλιν διεφημί-
 ζοντο ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἀλλὰ μ' ὄλον ὅτι
 ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης ἔμεινεν ἐκστατικὸς δι' ὅσα ἐξ ἐναν-
 τίας τῷ ἔγραφον ὁ Περραϊβὸς καὶ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς,
 τελευταῖον εἶπεν εἰς τὸν Παππᾶ Ῥηγόπουλον, νὰ μὴ
 εἶπη εἰς τοὺς Πελοποννησίους καὶ λοιποὺς ὅτι τὰ διὰ
 τὴν Ῥωσσίαν διαφημιζόμενα εἶναι ἀνύπαρκτα· ὃ δὲ Παπ-
 πᾶ Ῥηγόπουλος τῷ ἀπεκρίθη· « Μὲ ποῖον στόμα καὶ
 » μὲ ποῖαν γλῶσσαν νὰ τοῖς εἶπω ὅτι δὲν ὑπάρχει τίς
 » ἐντοσοῦτῳ (τῷ εἶπεν) εἶναι καμμία ἐλπίς τοῦλάχιστον
 » ὅτι ἡ Ῥωσσία νὰ λάβῃ μέρος διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν
 » Ἑλλήνων; ὄχι τῷ ἀπεκρίθη ὁ Ὑψηλάντης· τὰ αὐτὰ
 » μοὶ εἶπε (ἀπήντησεν ὁ Παππᾶ Ῥηγόπουλος) καὶ ὁ
 » Καποδίστριας, ὅτι καμμίαν ἐλπίδα ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν
 » νὰ μὴν ἔχουν, καθότι μὲ τοιοῦτον ἀνόητον τρόπον
 » κινουμένων τῶν πραγμάτων, ἡ Ῥωσσία δὲν περιπλέ-
 » κεται εἰς τοιαῦτα σχέδια, τὰ αὐτὰ μοὶ λέγεις καὶ ἡ
 » ἐξοχότης σου. Ἐντοσοῦτῳ ὁ σκοπὸς τῆς Ἐταιρίας
 » καταχρηστικῶς προώδευσεν ὑπὲρ τὸ δέον, οἱ Ὀθωμανοὶ
 » ἔλαβον διαφόρους ὑπονοίας, τοὺς συγχίζουν τὰ μυελὰ
 » καὶ πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων. Τέλος πάντων δὲν βλέπω
 » (εἶπεν) ἄλλο, εἰμὴ τὸ δυστυχὲς ἔθνος νὰ ἀφανίζεται
 » καὶ ἐξαλείφεται διὰ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν
 » τινῶν, κτλ. κτλ. ἐπὶ δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῖς τότε μὲν
 » διέλυσαν τὴν συνέντευξίν των ».

Ἄλλ' ἐντοσοῦτῳ ὁ Παππᾶ Ῥηγόπουλος καὶ ἀπὸ τὴν

Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀπὸ τὴν Μόσχαν ἔγραφε πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, ὅτι ὅσα μεταξὺ των εἶχον ὀμιλήσει ἔλαβον τέλος καθ' ὅσας αὐτῶν τὰς ἐλπίδας, ὁ δὲ Ἀλῆ Πασσᾶς λαμβάνων τὰ γράμματα τοῦ Παπᾶ Ῥηγοπούλου. τόσον ἔχαιρεν ὥστε εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτὰς βασιζόμενος, δὲν παρεδέχτο μήτε νὰ ὑποταχθῆ μήτε κανένα συμβιβασμὸν νὰ κάμῃ μετὰ τοῦ Σουλτάνου, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅτι μεταξὺ τῆς εἰς Ῥωσσίαν διατριβῆς τοῦ Παπᾶ Ῥηγοπούλου ἔλαβε τὸ πρῶτον αὐτοῦ γράμμα διαλαμβάνον, ὅτι ἡ Ῥωσσία θέλει τῷ εἶναι σύμμαχος μὲ στρατεύματα καὶ λοιπὰ, ἔχαιρεν ὡς νὰ τῷ ἔγραφεν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Ῥωσικῆς αὐλῆς.

Λήγοντος δὲ τοῦ Σεπτεμβρίου (τοῦ 1820) ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος μετέβη εἰς Σπέτζας ἐπιστρέψας ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν, ἀλλὰ ἀκαίριος ἠγγόει τί νὰ εἴπη εἰς τοὺς ἔρωτῶντας αὐτὸν, καθότι ἐξ ὧν ἐφαντάζοντο ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν Ῥωσσίαν, κανέν δὲν ἦτον ὑπαρκτόν. (1) διὰ νὰ κινή δὲ καθ' ἓνα εἰς ἐρεθισμὸν καὶ ἐλπίδας ἔλεγεν, ὅτι ὑπάρχουν μὲν συνεισφοραὶ πολλαὶ εἰς διάφορα μέρη, ἔπρεπεν ὅμως ἀναγκαίως νὰ γίνωσι κυρίως συνεισφοραὶ καὶ χρηματικαὶ καταβολαὶ καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὰς νήσους, καὶ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα,

(1) Ὅτι ἔγιναν πολλὰ καὶ λαμπραὶ χρηματικαὶ συνεισφοραὶ ἀπὸ Ἑλλήνας καὶ φιλέλληνας ἐντὸς τοῦ Ῥωστικοῦ κράτους καὶ μὲ πολλὴν μυστικότητά δὲν εἶναι καμμία ἀμφιβολία ἀπὸ τὰς ὁποίας συνεισφοράς ἔλαβον πολλοί, ἐξαιρέτως δὲ ὁ Α. Ὑψηλάντης, ὁ Γρηγ. Δικαῖος, ὁ Πεῤῥαϊβός, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, καὶ ἄλλοι διάφοροι· ἀλλ' αὐταὶ ὅλαι ἐστάθησαν ἀνωφελέσταται, καθότι οἱ λαβόντες κατεχράσθησαν τὴν τιμιότητα καὶ τὴν ὀρθομωσίαν· πολλοὶ ἐκ τῶν ὅσοι συνεισέφερον ὑπάρχουσι μέχρι τῆς σήμερον, οὔτινες τῆ ἀμολόγησαν, καὶ θέλουσι τὰ ὀμολογήσει ἀκόμι ἐν θένοντι.

καὶ εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ὄλον, καὶ ὅτι διὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἀποστασίας θέλουν χρησιμεύσει αἱ ἰδικαί μας ἐνταῦθα συνεισφοραί, ἕως οὗ νὰ προφθάσῃ καὶ τὰ ἀπὸ μακρυνώτερα μέρη περιμενόμενα. Τοιαῦτα δὲ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις εἶπε καὶ εἰς τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ προεστῶτας μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του· ἀλλὰ τί ἐδύνατο νὰ πράξῃ καὶ αὐτοί; τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπεδέχετο διόρθωσιν, ὅτε μᾶλλον κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας εἶχον δοθῆ εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς περισσότεραι ὑπόνοιαι.

Τούτων οὕτω διατρεχόντων, ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔμενε σταθερὸς εἰς τὸ κατὰ τοῦ Σουλτάνου πείσμα του, τὰ δὲ παρὰ τοῦ Σουλτάνου κατ' αὐτοῦ ἀποστελλόμενα στρατεύματα ἐσυνάζοντο ὄλον ἐν. Πληροφορηθεὶς δὲ τὴν τοῦ Παππᾶ Ῥηγοπούλου ἐκ τῆς Ῥωσσίας ἐπιστροφὴν, ἀπέστειλεν ἐπίτιδες ἄνθρωπόν του εἰς τὰς Π. Πάτρας διὰ νὰ βεβαιωθῆ καθ' ὅσα ἐφαντάζετο, τὸν ὅποιον μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν παρουσιασθεὶς ὁ Παππᾶ Ῥηγάπουλος ἐνώπιόν του, ἀφοῦ τὸν ἐπλούτησεν ἀπὸ πολλὰς καὶ διαφόρους ἀνυπάρκτων πραγμάτων παρηγορίας πρὸς εὐαρέστησιν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τῷ ἐμήνυσε τελευταῖον διὰ τοῦ ἰδίου ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τὴν στενὴν πολιορκίαν του τότε θέλει φθάσει καὶ ἡ τῆς Ῥωσσίας εἰς αὐτὸν ὑπεράσπισις. Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς παρὰ τοῦ ἀποσταλέντος, ὑπερεσκίρτα· καθότι τὰ αὐτὰ τῷ ἔγραφε καὶ ὁ Πρῶην Ἄρτης Ἰγνάτιος, μηδὲ ὅλως θέλων πλέον ν' ἀκούσῃ κανενὸς τὴν συμβουλήν καθ' ὅσον ἀφώρα τὴν πρὸς τὸν Σουλτάνον ὑποταγὴν του, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν ὅσῳ ἐβεβαιούτο ὅτι οἱ Σουλιῶται ἀντίστανται, καὶ ὅτι ἡ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄλλων μερῶν ἀποστασία προφδεύει· ὑπερεχάρη δὲ ὅτε ἐπληροφορήθη περὶ τῆς πτώ-

σεως τῆς Μονεμβασίας, τῆς Τριπολιτζᾶς, τῆς Κορίνθου, καὶ τοῦ Νεοκάστρου, τὰς ὁποίας αὐτὰς εἰδήσεις τὰς ἐπληροφόρηθη ἐν καιρῷ ὅτε ὁ Χουρσίτ Πασσᾶς μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Τριπολιτζᾶς ἔγραψε ἔπρὸς τὸν Σουλτάνον ζητῶν νὰ τῷ δοθῶσιν ἀπὸ τὴν Πόρταν 600,000 χιλιάδες τάλληρα διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ τε καὶ τὰς τῶν οἰκείων του, τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὁποίων αὐτῶν χρημάτων ἀρνηθέντος τοῦ Σουλτάνου, ἔθετο σκοπὸν ὁ Χουρσίτ Πασσᾶς νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου, τὸν περὶ δὲ τούτου σκοπὸν του μὴ ἐμπιστευθεὶς εἰς ἄλλον, τὸν ἐκοινοποίησε τῷ Ἀλῆ Πασσᾶ διὰ τοῦ Γεωργίου Κίτζου αὐταδέλφου τῆς πολλὰ ἐρωμένης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Βασιλικῆς, τὸν ὁποῖον ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν μνηύσας αὐτῷ μὲ πολλοὺς ὄρκους τὸ νὰ ἦναι σύμφωνοι ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου, καὶ νὰ ἦναι ἀδελφοὶ ἀχώριστοι μέχρι τέλους, κάμοντες καὶ διανομὴν ὁποῖα μέρη νὰ ἔχῃ ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμεσον Δεσποτείαν του.

Ἀπελθόντος δὲ τοῦ Γ. Κίτζου καὶ ἀναγγειλαντος ταῦτα πάντα εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὰς τῶν Ἑλλήνων προόδους, καὶ τὰς κυριεύσεις τῶν φρουρίων, ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐχάρη ὑπέρμετρα, Ἀλλ' ἅμα ὅτε ἤκουσεν ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐθανάτωσεν ὅλα τὰ τέκνα του, ὕστερον ἀπὸ ἓνα ἐγκάρδιον στεναγμὸν, εἶπεν εἰς τὸν Γ. Κίτζου μὲ πολλήν του ἀγανάκτησιν. « Τώρα θὰ » τὸ παρ' ὁ διάβολος ὀρέ Μπίρω μου τὸ Κερατοσουλτάνο » ἄς ἦναι καλὰ τ' ἀδέλφια μας οἱ Ἕλληνες, καὶ τώρα » 15 φοραῖς γίνομαι Κωνσταντῆς, καὶ βαπτίζομαι διὰ » νὰ τοῦ εὔγω ἀπὸ τὸ χάκι (νὰ τὸν ἐκδικηθῶ), καὶ μὲ » τὸν μουρδάρη Χουρσίτη δὲν καταδέχομαι νὰ γίνω σύν-

» τρόφος ». Τότε ἐπρόσθεσεν εἰπών· « καλὰ μ' ἔγραφαν
 » οἱ φίλοι μου· ὁ Δεσπότης Ἰγνάτιος, ὁ Π. Πατρῶν, καὶ
 » ὁ Παππᾶ Ῥηγόπουλος, δὲν μ' ἐγέλασαν ». Ἐπὶ τούτοις
 τοῖς λόγοις ὅσα τῷ εἶπεν ὁ Γ. Κίτζου ὡς ἀπεσταλμένος
 παρὰ τοῦ Χουρσίτη, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ πεισθῆ, καθότι καὶ
 μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἠλπιζε ῥωσικὴν ὑπεράσπι-
 σιν· μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἀφοῦ εἶδε τοὺς πάντας μεμα-
 κρυσμένους καὶ προδότας τοῦ ἑαυτοῦ του, τότε πάλιν εἶπε
 « μ' ἐγέλασαν ὅλοι καὶ μ' ἔφαγαν τὸ κεφάλι μου ». Οὕτω
 δὲ ἐξέφρανίσθη ἡ οἰκογένεια ἐκείνη τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τοῦ
 ὁποίου ἡ ἐπίμονος ἀπόφασις εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποκύψῃ τὸν
 αὐχένα εἰς τὴν Σουλτανικὴν ἀπόφασιν, ἀφ' ἑτέρου δε ἡ
 τῆς πολιορκίας του διάρκεια ἐστάθησαν μεγάλα συντε-
 λεστικά μέσα διὰ τὴν πρόοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας,
 πολὺ δὲ μᾶλλον συνετέλεσεν ὁ παντελής τελευταῖον ἀφα-
 νισμὸς του, ἄλλως δὲ ἤθελον εἶσθαι ὀλέθρια καὶ θρηνώδη
 κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἀποτελέσματα.

Ἄλλ' ὅτι μὲν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς εἶχε θέλησιν διὰ τὴν
 πρόοδον τῆς Ἐταιρίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας,
 καὶ ὅτι ἡ θέλησις του αὐτῇ ἦτο μέχρι βωμοῦ, ἐκ τῶν
 ἀνωτέρω ἐκτεθέντων διεδηλώθη. (1)

(1) Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ τοῦ υἱοῦ του συνηνοεῖτο καὶ με-
 τὸν αἰδιδόν Μητροπολίτην Π. Πατρῶν Γερμανόν· δὲν γνωρίζομεν ὅμως
 ἐπὶ ποίᾳ προτάσει καὶ ἀπαιτήσει τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἱεράρχου διὰ τοῦ
 Γεωργίου Κίτζου αὐταδέλφου τῆς βασιλικῆς (τὴν 21 Μαΐου 1820) ἐστά-
 λησαν παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ εἰς τὸν Μητροπολίτην Π. Πατρῶν 12,000
 χρυσοὶ μαχμουτιγιᾶδες μὲ ἐπίτηδες ἀνθρωπὸν ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Γου-
 μενίτζας, τοὺς ὁποίους μαχμουτιγιᾶδες παραλαβὼν ὁ Π. Πατρῶν ἀπάν-
 τησεν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν διὰ τοῦ ἰδίου κομιστοῦ τὴν παραλαβὴν των.

Τοῦτο δὲ μόνον μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅ τὰ χρήματα αὐτὰ ἀποστείλας Γ. Κί-

Ἐναρξίς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας -- Σύστησις αὐτῆς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1769, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ ἐν Πελοποννήσῳ Ἑλληνικὴ ἀποστασία ἦτο σταθερώτερον ἐμπεφυτευμένη εἰς τὰς καρδίας πολλῶν καὶ διαφορῶν Ἑλλήνων τὸ αἶσθημα τῆς ἐξαλείψεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ, ἀλλ' αἱ περιστάσεις δὲν συνεχώρουν τὴν πραγματικὴν ἐνέργειαν δι' ἑνὸς διοργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδύνατο νὰ προοδεύσῃ διὰ τοῦ μέτρου μιᾶς Ἐταιρίας ὁμοίας μὲ ἐκείνην τῆς Φιλικῆς, ὁ σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦτον ἕκτοτε ἐνδιάθετος εἰς πολλῶν ὑποκειμένων ἐπισήμων τὰς ψυχὰς (1).

τῆς, ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, ὅτι τῷ ἔγραφεν ὁ Π. Πατρῶν διὰ τοῦ Βελῆ Πασσᾶ διαμένοντος ἐν Ναυπάκτῳ, νὰ σταλῶσι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος χρήματα διὰ νὰ χρησιμεύσωσι εἰς μισθοὺς πρὸς ταχυτέραν ἀναψήνησιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας· τοῦτο δὲ ἐνήργησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ δώσῃ ὁ Σουλτάνος τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστασίαν, ἐκεῖνος δὲ ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὴν κατ' αὐτοῦ ὄργην τοῦ Σουλτάνου, ἐλπίζων ἀκόμη, ὅτι ἴσως ἤθελε τὸν διορίσει διὰ νὰ καταδιώξῃ τοὺς Ἕλληνας.

Ἐκ τῶν ἀποσταλειτῶν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Π. Π. 12,000 μοχμουτιμέδων διατάττετο ὁ Π. Π. νὰ δώσῃ τὰς 6,000. εἰς τὸν Π. Μαυρομιχαλήν, καὶ ἐν μέρος εἰς τὸν Ἀνδρέαν Λόντον ἐπ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ (ὡς μᾶς ἔθεβαίωσεν ὁ ῥηθεις γνωρίζων τὰ περὶ τούτου) ἀγνοεῖται ὅμως, ἂν ὁ Π. Πατρῶν ἔδωκεν εἰς τοὺς ῥηθίντας, ἢ ὄχι· ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ Α. Λόντος μᾶς ἐπληροφόρησεν, ὅτι οὔτε ὁ Π. Πατρῶν, οὔτε ὁ Α. Λόντος ἔλαβον τοιαῦτα χρήματα, καὶ ὅτι εἶναι ὅλως δι' ὄλου ἀνύπαρκτον τὸ τοιοῦτον.

(1) Μ' ὄλον ὅτι τὸ Δοκίμιον τοῦ Ἰω. Φιλήμονος ὀρίζει ῥητῶς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ πρόσωπα τῆς φιλικῆς ἑταιρίας, ἡμεῖς ἐρευνήσαντες διεξοδικώτερον τὰ περὶ αὐτῆς, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ τὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα, ὡς τὰ κα-

Αὐτουργός, (ἢ μᾶλλον δεύτερος συνεργός) τοῦ ἔργου τούτου ἐφάνη ὁ ἐκ Βελεστίνου τῆς Θετταλίας περίφημος Ῥήγας ὁ Φεβραῖος, τοῦ ὁποίου τὰ μὲν σχέδια προώδευσαν ἀρχετὰ, ἀλλ' ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος ἀνὴρ προδοθεὶς, ἐφο- νεύθη (1).

Τῆς ἐν ἔργῳ ἀποπερατωθείσης Φιλικῆς Ἑταιρίας ὁ σχεδιαστής ἐσάθη μετὰ ταῦτα ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος (ὁ καὶ φιραρῆς, δραπέτης) ἐπινομασθεὶς, ὅστις ἐγκαταλιπὼν τὸν θρόνον τῆς ἡγεμονίας του, κατέφυγεν εἰς τὸ Ῥωσικὸν Κράτος (τὸ 1784) διατελέσας ζῶν ὑπέργηρος μέχρι τοῦ 1817, ὅτε καὶ ἐτελεύτησεν ἀφίσας μίαν μόνην θυγατέρα (2). Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀλέ: Μαυροκορδάτος Φιραρῆς ἀνὴρ ὢν πολυμαθής, ἔτι δὲ καὶ ἐστολισμένος μὲ ἠθικὰς ἀρετὰς, ἀληθὴς φίλος τοῦ ἔθνους του, εὐσεβὴς περὶ τὰ Ἀνατολικά ὀρθόδοξα δόγματα, σεβόμενος παρὰ πάντων δι' ὅλα αὐτὰ, ἀπεστρέφετο μὲ ἄσπονδον μῖτος ἐσωτερικῶς τὴν Ὀθωμανικὴν καταδυναστείαν· ἔχων δὲ πολυπειρίαν καὶ γνώσεις πολλὰς τοῦ κόσμου, ὡς ἐκ τῆς πολυμαθείας καὶ τῆς φυσικῆς του ἀγγινοίας, διαμένων δὲ καὶ εἰς Κράτος ὀρθόδοξον, καὶ ἐνασχολούμενος περὶ τὴν φιλολογίαν, καὶ τὴν τῶν θείων γραφῶν

ρελάβομεν ἀπὸ ἀπαθῆ καὶ εὐσυνείδητα ὑποκείμενα, καλῶς εἰδὸτα ἅπαντα τὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο διατρέξαντα.

(1) Τὰ περὶ τοῦ Ῥήγα Φεβραίου (τοῦ Βελεστινῆ) ἐπειδὴ συνέγραψαν ἄλλοι πρὸ ἡμῶν, περιττὸν ἐκρίναμεν νὰ τὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς. (ἴσα περὶ τούτων Δοκίμιον Φιλῆμ. καὶ προλεγ. Χριστ. Πεβραϊβοῦ).

(2) Ὑπερεπαινεῖται ἡ θυγάτηρ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου Φιραρῆ διὰ τὴν περὶ τὴν παιδείαν καὶ τὰ φῶτα ἀμίμητον πολυμαθειάν της· ὑπάρχει δὲ μέχρι τοῦ νῦν διάγουσα εἰς τὸ Ῥωσικὸν Κράτος.

μελέτην (1), λαβὼν δὲ καὶ πολλὰς μύσεις διαφόρων Ἑταχιῶν, συνέταξεν ὄργανισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ οὐδεὶς ἄλλος τὰ περὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τούτου.

Ὅτε δὲ ὁ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης (πατὴρ τοῦ Ἀλεξ. Ὑψηλάντου ἠγεμῶν ὧν τῆς Βλαχίας ἐδραπέτευσε πανοικίᾳ (τὸ 1806) καὶ προσέφυγεν εἰς τὸ Ῥωσικὸν Κράτος (2), τότε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος Φιραρῆς λαβὼν ἔντευξιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπιτυχῶν ὁμόφρονά του τὸν Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐγνώρισε τὴν κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας ἀποστροφήν του, ὀρκίσας αὐτὸν προηγουμένως τῷ ἐνεπιστεύθῃ, καὶ τῷ διεκρίνωσε τὰν σχεδιασθέντα παρ' αὐτοῦ ὄργανισμὸν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης ἀναγνοὺς τὸν ὄργανισμὸν, ἐγνωμοδότησεν εὐθὺς, ὅτι νὰ μείνῃ εἰς μεγίστην ἔχεμύθειαν, ὡς ἔργον ὑψηλὸν καὶ χρήζον πολλῶν γνώσεων καὶ βοηθειῶν, καὶ τότε μὲν ἔμεινε τὸ ἔργον εἰς σιωπὴν.

(1) Οὗτος ἐξέδωκε τὸ τρίγλωσσον λεξικὸν εἰς Ἑλληνικὴν, Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν διάλεκτον..

(2) Δραπέτευσαντος τοῦ Κωνσταντῖνου Ὑψηλάντου εἰς τὴν Ῥωσίαν, ὁ Σουλτάνος πρὸς ἐκδίκησιν τῆς δραπέτευσως αὐτοῦ, φυλακίσας τὸν ὑπεργήρων πατέρα του Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην διαμένοντα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διέταξε νὰ τὸν θείρωσιν ἀπὸ τοὺς πάδας, καὶ νὰ τὸν ἀρίσωσιν ἐλεύθερον διὰ τὸ βαλὺ γῆράς του. Ἐν ᾧ δὲ ἠτοίμαζον οἱ ὑπηρεταὶ τὰς ῥάβδους διὰ νὰ τὸν θείρωσιν, αὐτὸς ἀποταυθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν. “ εἶπατε , εἰς τὸν Σουλτάνου, ὅτι δεν εἶναι ἐμπρεπές, οὔτε τῆς τάξεως νὰ δαρθῶ , ἐγὼ ὡς ἓνας ψωμάς, ἀφ' οὗ τριτάκις ἔφερα τὰ τῆς ἠγεμονίας βασιλικὰ , Τούγια (παράσημα) διὰ τοῦτο καὶ δεν καταδέχομαι νὰ τιμωρηθῶ μὲ , τοιαύτην ἐπαισχυρτὴν τιμωρίαν. τῶν ἠγεμόνων ἡμῶν ἡ τιμωρία εἶναι, , τὸ σπαθί. , ἀφ' οὗ οἱ ὑπηρεταὶ ἀνήγγειλαν τῷ Σουλτάνῳ τοὺς λόγους τοῦ Α. Ὑψηλάντου, ὁ Σουλτάνος διέταξε καὶ ἐκατατόμησεν αὐτὸν τὸν βα-
θύγηρον, ἀλλὰ γενναῖον καὶ μεγάλῳψυχον Α. Ὑψηλάντην.

Ἄλλ' ὅτε ὁ Ἰωάννης Α. Καποδίστριας (τὸ 1812) ἀπελθὼν εἰς τὴν Ῥωσίαν, ἀπέκτησε, διὰ τὰς ὑψηλὰς γνώσεις καὶ τὴν ἀπέραντον πολιτικὴν του, τὴν παρά τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐγνωσμένην πρὸς τὸ ὑποκειμενόν του ὑπόληψιν, τότε καὶ ὁ Ἀλέξ. Φιραρῆς ἐκοίνωσε τὸν ὀργανισμόν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας εἰς τὸν Καποδίστριαν, ἐξαιτήσας τὴν περὶ τούτου γνωμοδότησίν του. Ὁ δὲ Ι. Καποδίστριας μὲ πολλὰς καὶ διαφόρους προσθαιρέσεις ὑπεστήριξε μὲν ὡς βᾶσιν τὸν, περὶ οὗ ὁ λόγος ὀργανισμὸν, τρέφων ἐν ἑαυτῷ καὶ οὗτος τὴν περὶ τούτου ὑπεράσπισιν καὶ τὴν πραγματικὴν ἐνέργειαν, ἀλλ' ἐζήτηε ἀρμοδίαν εὐκαιρίαν καὶ περίστασιν (ἔχων προηγουμένως ὡς βᾶσιν τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ὁμογενὲς ἔθνος του διάδοσιν τῶν ἐκ τῆς παιδείας φώτων), διὰ νὰ ἐπιτύχη τοῦ σκοποῦ, καὶ διὰ τινος ἄλλης βοηθητικῆς δυνάμεως, ἣ μέσου νὰ θέσῃ εἰς τὴν ἀπαιτούμενην ἐνέργειαν τὸ σπουδαῖον αὐτὸ πρᾶγμα.

Κατὰ δὲ τὸ 1814 συγκροτηθέντος ἐν Βιέννῃ Συμβουλίου τῶν Βασιλέων τῆς Εὐρώπης, ἀφοῦ πρῶτον ἀπεπερατώθησαν τὰ κατὰ τὸν Ναπολέοντα, τὰ ἀφορῶντα τὴν ἱερὰν Συμμαχίαν, κτλ., γνωρίσας ὁ Ι. Καποδίστριας, ὅτι ἦτον ἀρμοδία ἡ περίστασις, διὰ νὰ κεντήσῃ τὴν περὶ τῶν Ἑλλήνων χορδὴν, προλαβὼν ὠμίλησεν ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, διὰ νὰ λάβῃ ἡ Α. Μ. πρόνοιαν καὶ περὶ τοῦ καταταραχνομένου τούτου ἔθνους, προσθεὶς, ὅτι ἄλλον μετὰ Θεὸν προστατῆν δὲν ἔχει, εἰ μὴ τὸ ὁμόθρησκον Ῥωσικὸν Κράτος, ἀλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ τῷ ἀπεκρίθη, « δὸς σὺ τὴν αἰτίαν εἰς » μίαν τῶν συνεδριάσεών μας, καὶ ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὸ » βᾶρος ». Ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ Ἰω. Καποδίστριας ἐν μιᾷ τῶν Συνεδριάσεων ἐνώπιον τῶν Βα-

σιλίων και ἀντιπροσωπευόντων αὐτούς, εἶπε· «νομίζω
 » χρέος τῶν Υ. Υ. Μ. Μ. τὸ νὰ λάβετε ὅποιαν δῆποτε ἐγ-
 » κρίνετε πρόνοιαν και διὰ τὸ παρά τῆς Ὀθωμανικῆς ἐ-
 » ξουσίας κηταδυναστευόμενον Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸ ὅποιον
 » ὑποφέρει τόσους αἰῶνας τὸν τυραννικὸν Ὀθωμανικὸν
 » ζυγὸν, και τὸ ὅποιον διακινδυνεύει καὶ πέσῃ εἰς τὴν τε-
 » λευταίαν ἐξόντωσιν και τὸν μηδενισμόν· ὅθεν δὲν μοι
 » φαίνεται δίκαιον τὸ νὰ ἀδιαφορήσωσιν αἱ Υ. Υ. Μ. Μ. » .
 Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ιω. Καποδιστρίου ὑπολαβὼν ὁ Μέ-
 τερνιχ ἀπήντησε· «Κύριε Κόμη! ἡ Εὐρώπη δὲν γνωρίζει
 » Ἑλληνας, γνωρίζει Κράτος Ὀθωμανικὸν, ὑπὸ τὸ ὅποιον
 » εἶναι ὑπεξούσιοι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἑλλη-
 » νες. Ἐπὶ αὐτῷ τούτῳ, φαίνεται, Κύριε Κόμη, δυσσχυρί-
 » σθης τόσον, και ἄφισες ἔξω ἀπὸ τὸν σύνδεσμον τῆς ἱερᾶς
 » Συμμαχίας τὸ ἀπέραντον Ὀθωμανικὸν Κράτος· ἀλλὰ
 » δὲν ἐπιτυγχάνεις τῶν περὶ τούτων ἐλπίδων σου » . Ὁ
 Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν τὴν ὁμιλίαν τοῦ Μέ-
 τερνιχ εἶπεν· «Οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς θείας Προνοίας και
 » τῆς Εὐρωπαϊκῆς αἰχμῆς θέλουσι ἐλευθερωθῆ ἔγκαίρως,
 » και κατὰ τὰ ἀρχαῖα πατρογονικά των δίκαια θέλουσι μεί-
 » νει ἐλεύθεροι, αὐτόνομοι, και ἀνεξάρτητοι » . Ἐπὶ τούτῳ
 ὁ Ἰωάννης Α. Καποδίστριας ἔπαυσε τὴν περὶ τοῦ ἀντικει-
 κειμένου τούτου ὁμιλίαν του.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ συντάξας και μορφώσας σχέδιον περὶ
 μιᾶς φιλομούσου Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας ἀφορώσης τὴν περὶ
 τὴν παιδείαν και τὰ φῶτα πρόοδον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους,
 παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν διδάσκαλον Ἀνθιμον Γαζῆν (δια-
 τρίβοντα αὐτόσε), τὸν ὅποιον και καθοδηγήσας ὡς ἔδει, ἐ-
 παρουσίασεν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Πρωσίας, και εἰς τὸν Αὐ-
 τοκράτορα Ἀλέξανδρον, οἵτινες συνεισέφερον κατὰ πρῶ-

τον ἀνά 1000 φλωρία Ὀλλανδικὰ ἕκαστος, κατὰ συνέπειαν τῶν ὁποίων συνεισέφερον καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐπισήμων διαφόρους χρηματικὰς ποσότητας, ὥστε ἐκ τοῦ ἔργου τῆς φιλομούσου αὐτῆς Ἑταιρίας, καὶ ἐκ τῶν χρηματικῶν αὐτῶν συνεισφορῶν ἐσυστήθησαν διάφοροι Ἑλληνόπαιδες εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Εὐρώπης, ἢ περαιτέρω δὲ φροντίς ἔμενε νὰ ἐνεργηθῇ προϊόντος τοῦ χρόνου· καὶ οὕτως ἡ φιλόμουσος αὕτη Ἑταιρία ἐπροχώρει βαθμηδόν, ἥτις συνηνωμένη μὲ τὴν πρόοδον τῆς παιδείας καὶ τῶν φώτων, ἀπεκατέστη ἐντὸς ὀλίγου ζύμη τῆς Φιλικῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας. Ἐπανελθὼν δὲ ὁ Ἰω. Καποδίστριας εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας του χρέη, ἐκοίνωσεν ἅπαντα τὰ διατρέξαντα πρὸς τοὺς, Ἄλ. Μαυροκορδάτον Φιραρῆν καὶ Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην, προσθεὶς, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον πολλὰ νὰ διακοινωθῇ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς φιλομούσου Ἑταιρίας, καὶ νὰ ἐνεργῆται (εἰ δυνατὸν) πανταχόθεν, τοῦ ὁποίου ἡ κατ' ἐπιφάνειαν μὲν ἐνέργεια νὰ ᾖναι τοιαύτη· « πρόοδος τῶν φώτων καὶ τῆς παιδείας », ὑποκεκρυμμένως δὲ καὶ μετὰ πολλῆς ἐχεμυθείας, « ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων » τότε δὲ νὰ ἀνακαλυφθῇ τὸ δεύτερον, ὅτε τὰ φῶτα τῆς παιδείας διαδοθῶσι, καὶ ἐν ταύτῳ ὅτε φανῇ κατάλληλος ἐποχή. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρὰ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου μέχρι τοῦδε ἐπὶ τούτῳπραχθέντα (1).

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης ἀκολούθως ἐκοίνωσε τὸν σκοπὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλεξ. Ὑψηλάντην, οὗτος δὲ μὲ πολὺν ζῆλον

(1) Πολλὰ καὶ ἄλλα ἐπράχθησαν κατὰ συνέπειαν τούτων παρὰ τοῦ Ἰω. Α. Καποδιστρίου, τὰ ὁποῖα παραλείπομεν, ὡς μὴ εἰδότες αὐτὰ διακεκριμένως.

ὑπὲρ ἐλευθερίας, καὶ μὲ ψυχὴν στρατιωτικὴν γενναίαν (1) ἐπερίμενε πότε νὰ ἴδῃ τὴν ἑναρξίν τῆς κατὰ τοῦ τυράννου Ἑλληνικῆς ἀποστασίας (2). Ἐχων δὲ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Σκουφᾶν, διὰ νὰ διαδοθῆ ταχύτερον, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν ὄργανισμὸν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας (τὸ 1815), παραγγείλας αὐτῷ νὰ διαδοθῆ μὲν, ἀλλ' εἰς ἐπισήμους κατὰ πρῶτον καὶ νουεχεῖς, καὶ πρὸ πάντων νὰ δικτηρηθῆ ὅσον τὸ δυνατὸν ἢ ἐχεμύθεια κτλ. Ὁ δὲ Σκουφᾶς ἔχων πάλιν σχέσιν μὲ τὸν Τζακάλοφ, καὶ ὁ Τζακάλοφ μὲ τὸν Ξάνθην, ὁ δὲ Ξάνθης μὲ τὸν Ἀναγνωστόπουλον, διεκοίωσαν καὶ μεταξὺ των, καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ὅσους ἐγνώριζον οἰκειοτέρους καὶ πιστοτέρους, τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἔχοντες κέντρον ἀρχῆς τὸν Ἄλ: Ὑψηλάντην καὶ τοὺς λοιποὺς· καὶ οὕτω διαδοθεῖσα προώδευεν ἐξηπλουμένη ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία. Ὁ δὲ Ἄλέ. Ὑψηλάντης τοῖς ὑπέσχετο, ὡς δηλοῦται ἀπὸ τὰς προκηρύξεις του, ὅτι θέλει εἶναι Σύμμαχος καὶ ἡ Ρωσσία, (ἴσως ἤθελεν εἶσθαι, ἀλλ' ὄχι μὲ τοιούτους καπνοὺς μυελῶν), καὶ ὡς ἐκ τούτων οἱ προρρήθέντες τέσσαρες ὁ Σκουφᾶς, ὁ Τζακάλοφ, ὁ Ξάνθης, καὶ ὁ Ἀνα-

(1) Ὁ Ἄλέξ. Ὑψηλάντης εἰς διαφόρους ῥωσικῶν ἐκστρατειῶν μάχας ἔδειξε τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν γενναϊότητά του, διὰ ταῦτα καὶ τῷ ἐδόθη βαθμὸς στρατηγίας· ἐπιστρέψας δὲ ἀπὸ τῆς μάχης εἰς ἣν ἐκόπη ἡ χεὶρ του πληγωθεῖσα, παρουσιάσθη εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, ὅστις ἐπρότεινεν αὐτῷ τὸ νὰ νυμφεθῆ σύζυγον καὶ νὰ ἡτρυχάτῃ· ὁ δὲ Α. Ὑψηλάντης ἀπεκρίθη· “ ἡ ἐπιθυμία μου, Μεγαλειότατε, εἶναι νὰ νυμφευθῶ τὴν πατρίδα μου, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ν' ἀποθάνω ”, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ ἐπιβίβησεν ἐπ' αὐτῷ τὴν χεῖρα τῷ ἐπευχθῆ, “ Ἀμήν. ”

(2) Ἐφαντάζετο, φαίνεται, ὅτι ἤθελεν ἔχει πάντοτε πλησίον του ῥωσικὰ στρατεύματα, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατηφάνιζον πάντοτε τὴν Ὀθωμανικὴν θφρὺν, ἀλλ' ἠπατήθη.

γνωστόπουλος ἤρξαντο νὰ διαδίδωσι τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἀπὸ τὸ 1816, μύησαντες κατὰ πρῶτον εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐπιτηδεῖους μὲν, ἀλλ' ἀτημάντους Ἑλληνας, ἐπιθυμοῦντες τὴν ὅσον τάχιον καταστροφὴν τῆς Ὀθωμανικῆς καταδυναστείας διὰ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀποστασίας. Μεταξὺ τῶν μνησθέντων ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ φρόνιμοι, οἵτινες ἔδραμον εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν Τουρκίαν, εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους, καὶ πανταχοῦ ὅπου ὑπῆρχον Ἕλληνες ἐπίσημοι ἐκ τοῦ κλήρου, ἐκ τῶν πολιτικῶν, ἐκ τῶν ἐμπόρων, καὶ ἐκ πάσης ἄλλης τάξεως. Καὶ εἰς μὲν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐμύησαν κατὰ πρῶτον τὸν Παναγιώτην Σέκερην μεγαλέμπορον, καὶ τὸν Ἀναστάσιον Ἰατρὸν Κορνήλιον· εἰς δὲ τὴν Δακίαν τὸν Ἀριστείδην καὶ τὸν Γαλάτην· ὁ δὲ Γαλάτης νέος ὢν ἄστατος, καὶ φαυλόβιος, ἐναγκαλισθεὶς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας δι' ἰδίον του συμφέρον, διέδωκεν αὐτὴν εἰς πολλοὺς τῶν ἐν Δακίᾳ ἐπισήμων πολιτικῶν, καὶ εἰς τοὺς Γεώργιον Ὀλύμπιον, Σάββαν Φαρμάκην, Γεώργιον Λεβέντην, (Διερμηνέα ὄντα τότε τοῦ ἐν Δακίᾳ Ῥωσικοῦ Προξενείου), ὅστις ἀνὴρ ὢν μὲ ἀρκετὴν ἰκανότητα ἐξήλεγχε πάντοτε τὴν κατάχρησιν τῆς διαδόσεως, καὶ τὴν φαυλόβιον διαγωγὴν τοῦ Γαλάτη, ὑπερασπίζων πολλοὺς διὰ χρημάτων, καὶ εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους συμπιπτούσας ὑποθέσεις περὶ τούτου συντρέχων.

Ἐντοσοῦτῳ ὁ διοργανισμὸς τῆς Ἑταιρίας διεκχυνόμενος πανταχοῦ ἐξηπλοῦτο, καὶ ἀπόστολοι τῆς Ἑταιρίας περιήρχοντο καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ὅπου ὑπῆρχον Ἕλληνες, καὶ διέδιδον τὸ μυστήριον, κατηχοῦντες, καὶ συνάζοντες χρήματα ἀπὸ συνεισφοράς, τὰ ὅποια χαιτεδαπάνουν ἐπὶ λόγῳ ἐξόδων διὰ τὰς ὁδοιπορίας των. (χάρις εἰς τὸν Ὑψιστον διὰ τὴν διατηρηθεῖσαν ἐχεμύθειαν

μ' ὅσα καὶ ἂν ἐγίγνοντο στρεβλά!) Ἐν τούτοις δὲ ὁ Γαλάτης (1) ἀποσταλεῖς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐπαρουσιάσθη διὰ τινος Ἑταιρικός ὑποθέσεις εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφόρους τῆς Ἑταιρίας, οἵτινες τὸν ἐφωδίαζον μὲ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα τῶν ἐξόδων του, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀσωτεύων, δὲν οἰκονομεῖτο μὲ ὅσα καὶ ἂν ἐλάμβανε, καὶ πάντοτε ἐζήτει περισσότερα· διὰ τὸ νὰ δίδῃ δὲ φόβον εἰς τοὺς ἐφόρους ὑπήγγαινε συχνάκις εἰς τὸν Χαλῆτ ἐφέντην (πρόεδρον ὄντα τοῦ Ὀθωμανικοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου), ὥστε οἱ ἔφοροι φοβηθέντες μήπως ἤθελε προδώσει τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας εἰς τὸν Χαλῆτ ἐφέντην, τὸν ἐφωδίασαν μὲ προσπεποιημένα δι' ἀναγκαίας δῆθεν ὑποθέσεις γράμματα, καὶ μὲ ἄλλους δύο συνωδευμένον τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὴν Πελοπόννησον· παραγγελμένοι δὲ ὄντες οἱ μετ' αὐτοῦ δύο παρὰ τῶν ἐφόρων ἐφόνευσαν αὐτὸν εἰς μίαν θέσιν τοῦ κατὰ τὴν Ἑρμιονίδα Κρανιδίου. Οἱ δὲ Σκουφᾶς, Τζακάλοφ, Ξάνθης, καὶ Ἀναγνωστόπουλο ἔμενον εἰς τὴν Ὀδυσσὸν (2), ἐκδίδοντες καὶ λαμβάνοντες τὰς διαταγὰς τῆς ὀνομαζομένης Σεβαστῆς (ἀνάρχου) Ἀρχῆς. (3).

(1) Ο Γαλάτης ἦτον ἀσήμενος, νέος, καὶ ἄσωτος ὑπὲρ τὸ δέον· ἀλλ' εἶχε μεγάλην ἐμπειρίαν καὶ ἐπιτηδειότητα.

(2) Ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσι σήμερον ζῶντες ὁ Ξάνθης, καὶ ὁ Π. Ἀναγνωστόπουλος.

Περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ξάνθη ἐξετάσαντες, ἐὰν ὑπῆρχε τοιοῦτος δυστυχὴς καὶ τότε ὡς καὶ σήμερον, ἐβεβαιώθημεν παρ' εἰδῶτων ὅτι, ὅχι· ἀλλὰ τοιοῦτος φαίνεται σήμερον ἀπὸ δυστυχίαν περιστοιχισμένος, διὰ τὸ ἀνοικονόμητον τῆς οἰκογενείας του· ἡμεῖς δὲ ἀπηντήσαμεν, ὅτι δὲν εἶναι μόνος ὁ Ξάνθης, ὅστις πάσχει δυστυχῶν.

(3) Ταῦτα τὰ λόγια παραλαβόντες ἐξ εἰδῶτων ἀφορῶντα τὰς πηγὰς τῆς

Είσαγωγή τῆς φιλικῆς εταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ διάδοσις αὐτῆς.

Τὸ δὲ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας (τῷ 1817) ἐνεπιστεύθη εἰς πολλὰ ὀλίγα ὑποκείμενα κατὰ τὴν Πελοπόννησον· ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ ὕστερον διεδίδετο εἰς τε ἐκκλησιαστικούς καὶ πολιτικούς τῆς πρώτης τάξεως, καθὼς καὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου μέχρι τοῦ 1818· ἐξηπλώθη δὲ (τὸ 1819) πολὺ περιττότερον, ὥστε ἔφθασε νὰ διαδοθῇ καὶ εἰς ἄλλα κατὰ τὴν Πελοπόννησον Μοναστήρια, εἰς πολλοὺς ἐκ τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου Κλήρου καὶ εἰς διαφόρους πόλεις· ἀλλ' εἰς τὴν διάδοσιν αὐτῆν τοῦ μυστηρίου παρετηρεῖτο πρὸ πάντων ἡ ἐγνωσμένη καὶ ὁμολογουμένη διαγωγή ἐκάστου, καὶ ὁ χαρακτήρ, ἡ ὑπόληψις, καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη, καὶ εἰς τοιούτους ἐνεπιστεύετο ἡ καθιέρωσις τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, ἣτις συνίστατο εἰς ἑπτὰ βαθμοὺς· εἰς Βλάμιδες (ἀδελφοποιητοὺς), εἰς Συστημένους, εἰς Ἱερεῖς, εἰς Ποιμένους, εἰς Ἀρχιποιμένους, εἰς Ἀφιερωμένους, καὶ εἰς Ἀρχηγούς τῶν Ἀφιερωμένων (κατὰ τὸ Δοκίμιον. Ἰδὲ σελ. 144).

Ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους τῶν 1819 μέχρι τέλους τῶν 1820 ἡ κατήχησις τῆς Ἐταιρίας ἔφθασε νὰ ἐξαπλωθῇ καὶ

φιλικῆς εταιρίας, ἐξεθέταμεν ἐνταῦθα· οἱ δὲ γινώσκοντες πλέον διακεκριμένως τὰ περὶ τούτου, ἐλπίζομεν νὰ τὰ ἐκθέσωσιν ἐν ἀέρι, διὰ νὰ διορθωθῶσιν ὅσα κατὰ λόγον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συνεγράφησαν, τόσον ἀπὸ ἡμῶν, ὅση καὶ παρ' ἄλλων τινων.

εις τούς ποιμένας, σχεδόν και εις τούς χοιροβοσκάους χωρικούς.

Ἡ τάξις τῶν Δοκίμων καὶ Βλάμιδων ἔφθασε νὰ προσκαλῆ πολλοὺς ὄντας εἰς τὰ Καφφενεῖα καὶ Κρασοπωλεῖα, ἀκόμη καὶ τούς καθ' ὁδὸν ἀπαντῶντας αὐτούς, πρὸς τούς ὁποίους ἔλεγον « πάρε ἓνα κεράκι καὶ ἔλα κάτι » νὰ σὲ εἰπῶ ». Ἡ τοσαύτη κατάχρησις τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ 1820 καὶ ὁ ἀπερίγραφτος ἐνθουσιασμός, ἀπὸ τὴν πολλὴν τυραννίαν παραβεβιασμένος, κατήγητησε τούς ἀπλοὺς νὰ ἐκφράζωνται ἐν τῷ μεταξὺ των μὲ τόσον θάρρος, ὡς ἂν νὰ ἐπερίμενον καμμίαν ἐνδοξον καὶ λαμπρὰν πανήγυριν μὲ ὅλας αὐτῆς τὰς δόξας, καὶ εὐτυχίας· καὶ τὸ θαυμαστότερον, ὅτι εἰς τοιαύτας ἐλπίδας ἦγον καὶ πολλοὶ τῶν φρονιμωτέρων καὶ πεπαιδευμένων εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ταῦτα δὲ προήρχοντο ἀπὸ τὰς ὁδηγίας τῶν ἀποστόλων τῆς Ἑταιρίας, διότι ὁ καλύτερος φρονιμώτερος ἡρώτα μετ' ἀκριβείας, πῶς μέλλει γίνεσθαι ὁ ἀφανισμὸς τῆς τόσης πληθύος τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ δὲ κατηχηταὶ ἐνέπνεον εἰς τὰς καρδίας τῶν πάντων, ὅτι « εἶναι μία χεὶρ δυνατὴ καὶ κραταιά, καθαπλισμένη » μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν Ὀθωμανῶν » καὶ ὅσον φαίνονται οἱ Ὀθωμανοὶ δυνατοὶ καὶ πλῆθος » ἀμέτρητον, τοσοῦτον καὶ ἡ ἰσχυρὰ ἐκείνη δύναμις εἰς » τὴν στιγμὴν ἐκείνην θέλει τοὺς φέρει εἰς μίαν ἀνέλπιστον ἀπελπίσιαν, ὥστε ὁ Σουλτάνος χάνεται, καὶ » ὁ πολυἀριθμὸς τοῦ στόλου θέλει ἐξηφανισθῆ διὰ τοῦ » μηχανικοῦ πυρός, καὶ τοῦ σιδήρου, καὶ εἰς μίαν ἡμέραν » καὶ ὥραν ὅπου καὶ ἂν ὑπάρχουν Ἕλληνες, θέλουν εἶναι » μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας· εἰς δὲ τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ » στιγμὴν θέλουν γεμίσει, ἢ μὲν στερεὰ ἀπὸ στρατεί-

» μᾶλλον τῶν Βασιλείων τῆς Εὐρώπης, ἢ δὲ θάλασσα ἀπὸ
 » πολεμικὰ πλοῖα αὐτῶν. Τότε καὶ τὸν Θεὸν ἔχομεν
 » σύμμαχον, καὶ τὰς δυνάμεις ὅλας τῆς Εὐρώπης βο-
 » ηθοῦς, καὶ ὑπερασπιττάς. Καὶ ἂν ἡ Σεβαστὴ Ὑψηλὴ
 » Ἀρχὴ (ἔλεγον οἱ ἀπόστολοι) τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας
 » δὲν εἶχε τοιαύτας βασιμους καὶ θετικὰς πληροφορίας,
 » καθὼς καὶ ἡμεῖς (οἱ ἀπόστολοι αὐτῆς), δὲν ἐχάναμεν
 » τὰ μυελὰ μας νὰ φανῶμεν αἴτιοι διὰ ν' ἀφανισθῇ τὸ
 » πολυπαθὲς καὶ καταταυραννούμενον ἔθνος μας· ἡ (νο-
 » μίζετε) δὲν εἶναι γνωστὰ ὅσα ὑπέφεραν οἱ ἀδελφοί
 » μας κατὰ τὸ 1769 εἰς τε τὴν Ἡελοπόννησον καὶ τὰ
 » λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος; ».

Τὰ τοιαῦτα καὶ ἄλλα ἐμπνέοντες οἱ κατηχηταὶ εἰς
 τὰς ψυχὰς τῶν κατηχομένων, τοὺς ἐνεθάρρουν· ἂν δὲ
 ἠρώτων καὶ πολλοὶ διὰ νὰ μάθουν τὰ μέλη καὶ τὰ πρό-
 σωπα τῆς Σεβαστῆς Ὑψηλῆς Ἀρχῆς, τότε τοῖς ἔλε-
 γον οἱ κατηχοῦντες αὐτοῦς· « Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι
 » τρομερὸν, καὶ εἰς ὅποιον θέλει νὰ τὸ μάθῃ δὲν εἶναι
 » ἄλλο, εἰμὴ θάνατος; ».

Αὐτοὺς τοὺς τρόπους ἐφεῦρον τὰ μέλη τῆς Φιλικῆς
 Ἐταιρίας διὰ νὰ ἐμψυχώνουν τοὺς κατηχομένους, ἀφ'
 ἑνὸς μέρους δίδοντας ὕψος εἰς ἓν ψευδεπίπλαστον ὄνο-
 μα μιᾶς Ὑψηλῆς Ἀρχῆς ἀγνωστοῦ εἰς τοὺς κατηχο-
 μένους, καὶ ἀφ' ἑτέρου φυλάττοντες μεγάλην μυστικό-
 τητα εἰς τὸ πρᾶγμα. Τὰ δύο ταῦτα ἐστάθησαν αἴτια
 διὰ νὰ λάβῃ ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία μεγάλην εὐθυδρόμησιν,
 καὶ χωρὶς νὰ ἦτον οὔτε ἡ ἀρχὴ τῆς οὔτε αὐτὴ τὸ μη-
 δὲν, ἔφερε τοσαύτην ἐνήχησιν εἰς τὰς ἀκὰς τῶν κα-
 τηχομένων· πραγματικῶς ὁμῶς θεωρουμένη, ἡ ἐρευνω-
 μένη δὲν ἦτον τίποτε.

Οἱ προμελετήσαντες τὴν ἀπὸ τὸν τυραννικὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δὲν εἶχον ἄλλόν τινα σκοπὸν, εἰμὴ πρῶτον νὰ διαδοθῶσι τὰ φῶτα τῆς παιδείας, καὶ νὰ προσδεύσῃ ἢ μάθῃσις ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων μέσων διὰ ν' ἀποκατασταθῇ τὸ ἔθνος ἱκανὸν ν' ἀποσείσῃ ζυγὸν, καὶ ζυγὸν τοιοῦτον ἐκ τοῦ τραχήλου του, καὶ τοῦτο, ἢ ὀδηγούμενον (τοῦ καιροῦ προϊόντος) ἀπὸ ἰδίας του περιστάσεις, ἢ ἀπὸ τινος συστηματικῆν μάχην ἄλλου τινος κράτους ὠφελούμενον, νὰ δυνηθῇ διὰ νὰ ἐνεργήσῃ καὶ αὐτὸ τὴν κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας ἀποστασίαν, ὥστε διὰ τῶν μέσων αὐτῶν νὰ κερδίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀπελευθερώσεώς του καθ' ὅλους τοὺς τρόπους.

Μ' ὅλον ὅτι δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μεταξὺ τῆς ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν δουλείας του δὲν ἔμεινεν ὑστερημένον ἀπὸ διάφορα κατ' ἐποχὰς καὶ εἰς διαφόρους τέπους συστηθέντα Ἑλληνικὰ σχολεῖα, οὔτε ἔλιπον ἀπ' αὐτὸ ἄνδρες λόγιοι καὶ πεπαιδευμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, μ' ὅλα ταῦτα ἐναποαιεῖτο ἢ διάδοσις τῶν φῶτων τῆς παιδείας, καθότι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῆς πληθύος ὅλου τοῦ ἔθνους, οἱ ἐνυπάρχοντες λόγιοι ἦσαν ὀλίγοι. Κατὰ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ὁμολογῇ τὸ ἔθνος χάριτας εἰς τοὺς συστήσαντας τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα τόσον εἰς διαφόρους ἄλλους τέπους ὅσον καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου μ' ὅλας τὰς πολυειδεῖς διαφόρους τυραννίας τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ μ' ὅλας τὰς ἀφορήτους καὶ θλιβεράς δυστυχίας, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν 1760 μέχρι τοῦ

1821 τὰ σχολεῖα προώδευον ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος. (1)

Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καταδυναστειῶν, τὰς ὁποίας ὁ

(1) Διδάκτικοι καὶ Σχολάρχαι τῶν σχολείων αὐτῶν ἐχρημάτισαν οἱ ἐφεξῆς. Ὁ Χρύσανθος Νοταρᾶς ἐκ Τρικάλων τῆς Κορίνθου, ὁ Παρθένιος ἐκ Τριπολιτζᾶς (Σχολάρχης εἰς τὴν αὐτὴν, εἰς ὃν ἐμαθήτευσεν ὁ αὐτίμος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος, ὁ κατὰ τὸ 1821 θανατωθεὶς δι' ἀγγλιστῆν) ὁ Ἱερεμίας καὶ Ῥαφαὴλ (σχολαρχοῦντες εἰς τὴν ἐν Ἀργεῖ Μονὴν, τὴν ἐπονομαζομένην Κυτακεκουρμένην) ὁ Ἐμμανουὴλ Τροχάνης ἐκ Πρασοῦ (σχολαρχῶν ἐκείτε μέχρι τῆς ἀποβιώσεώς του), ὁ μικρὸς Ἀγάπιος, καὶ ὁ περιβόητος, ἐνῆρτος καὶ ὄλις, καὶ σοφὸς Χατζῆ Ἀγάπιος ἀμρότεροι ἐκ Δημητζίνας (σχολαρχοῦντες εἰς τὴν ἐν αὐτῇ σχολήν) ὁ Δανιὴλ καὶ Παρθένιος ἐκ Δημητζίνας (σχολαρχαὶ εἰς Βυτιῖναν) ὁ Οἰκονόμος Παπαδιᾶς ἐκ Καλαβρύτων (σχολαρχῶν εἰς Καλαβρυτὰ καὶ Μάξι) ὁ Παρθένιος ἐξ Ἀράχουδας τῶν Καλαβρύτων (σχολαρχῶν εἰς Τριπολιτζᾶν καὶ Ἄργος) ὁ Δανδρινός, καὶ Βενέδικτος Παριεὶ (εἰς Βοστίτζαν) ὁ Ἠσαΐας ἐκ Δημητζίνας (εἰς τὸ Ἄργος), ὁ Μάξιμος ἐκ Καρυταίνης (εἰς Λακεδαιμονίαν) οὗτοι δὲ πάντες καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἀρροῦνται, ὑπῆρξαν ἀπὸ τὸ 1760 μέχρι τοῦ 1800, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἔτους καὶ ὑπερῶν ἀνεγέρθησαν καὶ ἄλλοι, οἷος ὁ Ἰωάννης Μιμαῆς, καὶ ὁ Παρθένιος Μιμαῆς· μετὰ τούτων ἐξ ἁγίου Πέτρου (σχολαρχοῦντες εἰς τὸ ἐν ἁγίῳ Ἰωάννῃ (Κόμη τῆς αὐτῆς ἐπαρχίης) συστήθην Ἑλληνικὸν σχολεῖον παρὰ τοῦ Καριτζῆ ὠτου ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις) ὁ Ἀλέξιος Τσιμπουράκης (σχολαρχῶν εἰς Βοστίτζαν καὶ Κάρυτα), ὁ Ἰωάννης Βυζαντινός (σχολαρχῶν εἰς Κόρινθον καὶ Καλαβρυτὰ) ὁ Ἐπὶ ρόδον Γεώργιος Δημητριάδης ἐκ Καλαβρύτων τῆς Κόμης Μετορούγιου, ἀνὴρ πεπαιδευμένος καὶ μὲν ἐκὼν ἀρετὴν, ὅστις καὶ μερικῶς ἐσχολάρχει, καὶ εἰς θαλάττια σχολεῖα, Πύρου, Ἀργίνου, Τριπολιτζᾶς, καὶ ἄλλου, ὁ Κωνστ. Καπτόρχεις ἐκ Δημητζίνας, ὁ Νικηφόρος, καὶ Χαραλάμπης Παναγιώτου· δὲν ἔλειψαν δὲ καὶ ἄλλοι διάφοροι Σχολάρχαι ἀπὸ τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννηστος σχολεῖα μὲν πρόθεον ἰκανῶν· καὶ οὐ μόνον εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλάς Κομποπόλεις ὑπῆρξαν σχολεῖα, ὡς εἰς τὸν Πύργον τῆς Ἠλίδος, εἰς Ἀνδριτζαίαν τοῦ Φαναρίου, εἰς τὴν Πολιανήν, τὸ Διακοπέον, τὴν Κερπινήν, κτλ. εἰς τὰ ὁποῖα αὐτὰ σχολεῖα τότε ἀρχαιότερα, καθὼς καὶ νεώτερα ἐπίσης πολλοὶ ἐμαθήτευσαν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐφάνησαν πολλοὶ λόγιοι ἄνδρες μὲν ἰκανῶν παιδείαν ἐκ διαφόρων τάξεων ἀρχαῖοι τε καὶ νεώτεροι· ἐκ μὲν τῶν Πατριαρχῶν, ὁ αὐτί-

πέφερον τόσον οἱ Στερεοελλαδίται Ἕλληγες (1) καθὼς καὶ οἱ τῆς Πελοποννήσου ἀφ' ἧς ὥρας ἔγιναν ὀλοσχερῶς κατακτηταὶ αὐτῆς οἱ Ὄθωμανοὶ (τῷ 1715), καὶ τῶν ἀφορήτων φορολογιῶν, (τὰς ὁποίας ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ ὁ κάλαμος). ἡ τρομερωτέρα πασῶν καταδυναστευσις ἦτο τὸ νὰ μὴ δύνανται ὄχι μόνον ν' ἀναγείρουν ἐκ θεμελίων, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἐπισκευάσουν μὲ μικράν τινα ἐπισκευὴν θείους Ναοὺς, διὰ τὴν θρησκευτικὴν τῶν Ὄθωμανῶν πρόληψιν (2), ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας οἱ κατὰ καιροὺς Σουλτάνοι εἶχον ἐμποδίσει αὐστηρῶς τὴν ἀνέγερσιν καὶ τὴν ἐπισκευὴν θείων Ναῶν Χριστιανικῶν καθ' ὅλην τὴν Ὄθωμανικὴν ἐπικράτειαν (3). Αὐταὶ δὲ ὄλαι αἱ καταδυναστεύσεις καὶ τυραν-

διμος Προκόπιος ἐκ Λακεδαιμονίας, καὶ Γρηγόριος ἐκ Καυταίνης· ἐκ δὲ τῶν Ἀρχιερέων, ὁ Ἀναίας ἐκ Δημητζάνης, ὁ Γρηγόριος Δέρκων ἐκ Π. Πατρῶν, ὁ Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης ἐκ Δημητζάνης, ὁ Χαλκιδόνοσ ἐξ Ἀνδριτζαίνης, ὁ Κρύσανθος Μουμβασιῆς ἐκ Μανῆς, ὁ Γερμανὸς Π. Πατρῶν ἐκ Δημητζάνης, καὶ ἄλλοι, τοὺς ὁποίους ἡ μνήμη παρέλειψεν· ἐκ δὲ τῶν Ἱερωμένων ὁ περιβόητος Χατζῆ Ἀγάπιος ἔκ Δημητζάνης, καὶ ἄλλοι, καὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν οἱ Ζαήμει, Κρεβθατάδες, Ἄνας· Χαραλάμπης, καὶ Σωτηράκης Λόντος, Περόουκαὶ καὶ ἄλλοι πολλοί.

Παραλείπονται αἱ ἀπὸ τὰ 1700 καὶ ὕστερον συστήσεις ὀλίγων τιῶν ἐκ διαλειμμάτων κατὰ τὴν Πελοπόννησον Σχολείων· (ὄρα τὰ περὶ τούτου πλατύτερον τὸν Κ. Μ. Κούμαν, ὅστις ἀναφέρει καὶ τὰς ἐποχὰς, καὶ τὰ μέρη, καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τὰς προόδους τῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. τόμ. ἰβ.)

(1) Οἱ στερεοελλαδίται Ἕλληγες παραβλλόμενοι μὲ τοὺς Πελοποννησίους, ἔχαιρον περισσοτέραν ἐλευθερίαν καθ' ὅλα.

(2) Τοιαύτη ἦτον ἡ δυσειδαιμονικὴ θρησκευτικὴ τῶν Ὄθωμανῶν πρόληψις, ὥστε ἐδόξαζον, ὅτι κάθε κάρφος, τὸ ὅποϊον ἤθελε καρφωθῆ εἰς χριστιανικὸν Νάον ἐκαρφώνετο εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Μοαμέτη.

(3) Τὸν ἀσπληρόν αὐτὸν καὶ προληπτικὸν νόμον ἀνῆρτεν ὁ ἀγαθὸς καὶ φιλυπὴκοσ Σουλτάνος Σελῆμ ὁ γ', ὅστις ἐπὶ τῆς Βασιλείας του ἐξέδωκε πολ-

νίσι μ' ὅλον ὅτι καταπλόγιζον ἐκάστοτε τὰς ψυχὰς των, καὶ ὑπέφερον τὰ πάνδεινα γενναίως, μ' ὅλα ταῦτα ὄχι μόνον δὲν παρημέλουν καὶ τὰ θρησκευτικὰ των ἔθιμα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος καταδάπνουν ἀδράς ποσότητος χρημάτων εἰς συστήσεις Σχολείων, καὶ εἰς ὅσα ἀπήτουν πρὸς στερέωσιν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ἄλλὰ μεταξὺ τούτων ὕστερον ἀρ' ὅλα ὅσα ὑπέφερον φρικώδη δεινὰ ἀπὸ τὴν γενομένην τοσαύτην καὶ τοιαύτην καταστροφὴν καὶ ἀφανισμόν (τῷ 1769) εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ σβεσθῶν καὶ νὰ ἐξαλειφθῶσιν αἱ στερεαὶ ἐλπίδες, ἣ (νὰ εἴπωμεν) αἱ προσδοκίαι μιᾶς μελλούσης ἐπιτυχίας τοῦ ν' ἀπαλλαχθῶσι μίαν φορὰν ἀπὸ τὴν μάστιγα τῆς Ὀθωμανικῆς δυναστείας· καὶ μ' ὅλον ὅτι οἷτε Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προὔχοντες, ἢ Προεστώτες ἐφαίνοντο ὅτι εἶχον τιμὴν, δόξαν, εὐτυχίαν, καὶ λαμπρότητα, ὑποληπτόμενοι παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, (αὐτὰ δὲ πάντα χωρὶς τινα βάσιν σταθερὰν, καθὼς ἅμα ὅτε ἐπροχώρει καμμία κατ' αὐτῶν βραδουργία, ἢ ἀπὸ Ὀθωμανοῦς, ἢ ἀπὸ Ἑλλήνας, εὐθὺς ἐθάνατῶνοντο αὐθαιρέτως καὶ ἀκρίτως, δημευομένων καὶ τῶν κτημάτων των (1)) μ' ὅλα ταῦτα καὶ οἱ Προεστώτες καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς (2), οἷτινες εἶχον περιττοτέραν δόξαν, ὑπόληψιν, καὶ εἰδικὴν τινα ἐξουσίαν παρὰ

τὰ διατάγματα ὄχι μόνον δι' ἐπιτενεῖς, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκ βάθρων ἀνεγέρσεις Γερῶν Ναῶν καθ' ὅλον τὸ κράτος του, καὶ ἐπομένως ἐπειράτησε ταῦτο καὶ εἰς τοὺς διαδόχους του.

(1) Τῶν περιττοτέρων θανατουμένων προεστώτων, ἢ προκρίτων τὰ κτήματα κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα ἐδημεύοντο παρὰ τῆς ἐξουσίας, τὰ τέκνα τῶν ὀπαίων, εἰάν ἤχον ἢ ἀτομικὴν, ἢ χρηματικὴν ἰκανότητα, ἠγόραζον αὐτὰ ἑαίματα.

(2) Μόνον οἱ Ἀρχιερεῖς εἶχον πλεον σταθερὰν καὶ πραγματικῶς διακ

τῆς Ὀθωμανικῆς δυναστείας, ἔτρεπον εἰς τὴν φυχήκτων τὴν ἐλπίδα, ἢ τὴν προσδοκίαν αὐτὴν, ἐπιθυμοῦντες τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους, καὶ τὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ ἀναντιρρήτως ὁμολογούμενον, ὅτι τρεῖς τάξεις Ἑλλήνων προώδευσαν προχωρήσασαι εἰς τὴν Ἑταιρίαν, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τῶν τάξεων ὑπεκίνησαν, καὶ ἀκολούθως ἐκίνησαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, τρέξαντες τὸ στάδιον αὐτῆς· ἡ μία ἢ τῶν Προϋχόντων καὶ Προεστώτων, ἡ ἄλλη ἢ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἡ τρίτη ἢ τῶν Κλεπτῶν· μία δὲ ἀπὸ αὐτῶν ἐὰν ἤθελε μείνῃ ἀμύητος, ἢ δὲν ἤθελε συνενωθῆ μετὰ τῶν ἄλλων δύο, οὔτε ἡ Ἑταιρία, οὔτε ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἤθελον λάβει καμμίαν πρόσοδον.

κηρουμένον ὅτιν ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του, καθότι ἅπαντες οἱ Ἐπίσκοποι ἐφοδιαζοῦτο μὲ Μπεράτι, ἢ Χάττι Σερίφι (διάταγμα βασιλικὴν ἐπιεικωμένον ἰδιοχείρως παρὰ τοῦ Σουλτάνου), καὶ μὲ γράμματα ἐπίτημα τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, διὰ τὰ μένωσιν ἀνεπηρέαστοι καὶ ἀνενόητοι τὸ Μπεράτι, ἢ Χάττι Σερίφι εἶχεν ἄρθρα ῥητὰ πολλὰ ἰσχυρὰ, ἀφροῦντα τὴν διατήρησιν τῶν ἀνέκαθεν θρησκευτικῶν ἐθίμων, ἐμποδίζου καὶ καθὲ τοπικὴν Διοίκησιν καὶ ἐξουσίαν νὰ μὴ φυλακίξῃ του Ἐπίσκοπον, μίτι νὰ τὸν καταδιώκῃ διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ἂν ἤθελε φανῆ ἔνοχος κρίσεως, νὰ κρινεταί εἰς τὸ Διβάνι τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐὰν ἀκόμη ἤθελε ἐκδοθῆ κατ' αὐτοῦ καὶ ὀρισμὸς βασιλικός, κατὰ πρῶτον νὰ μείνῃ ἄκυρος, καὶ ὁ δεύτερος νὰ ἐνεργῆται, διὰ τὰ παρευτιάζεταί ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τὸ Διβάνι καὶ νὰ κρινεταί· ἀλλὰ καὶ μ' ὅλα αὐτὰ τὰ παρὰ τῶν Σουλτάνων θεσπιζόμενα προνόμια, ὡς ἄρθρα ποινικοῦ νόμου, ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ἰσχύος ἐκάστου Ἐπισκόπου, πάλιν ἐνίοτε συνέβαινε καταδρομὴ εἰς τινες τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θε, ὅσοι ἔξ αὐτῶν ἐλάβανον ἐνοχὴν εἰς τὰς πολιτικὰς θέσεις χάριν τῶν χριστιανῶν, αὐτοὶ μάλλον ἐδοκίμαζον καὶ ὑπέφερον καταδιώξεις, ἐνίοτε καὶ θάνατον παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, καθὼς συνέβη εἰς τὸν προμνημονευθέντα (κεφ. Α'. Τμ. Α') Μητροπολίτην Λακεδαιμονίας Ἀγκυλιαν, εἰς τὸν Βρεσθίνης Ἱερεμίαν, Ὀκτωαθέντα δι' ἀγχόνης εἰς τὸ Ναύπλιον, εἰς τὸν Γρηγόριον Λακεδαιμονίας, φυλακισθέντα 9 μῆνας (ὄρα κεφ. Ε'. Τμ. Α') καὶ εἰς τὸν Μιχαήλιν Χριστιανουπόλεως, ὁλοφρονθέντα (τῷ 1792) εἰς Κυπαρισσίαν παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν.

Οὕτω δὲ οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς διέδωκαν τὴν Ἐταιρίαν εἰς τὸν
 λοιπὸν κλῆρον, οἱ Προὔχοντες καὶ οἱ Προεστῶτες εἰς τοὺς
 ἐμπόρους καὶ λοιποὺς τῆς δευτέρας τάξεως, οἱ δὲ Κλέπται
 εἰς τοὺς ὁμοίους τῶν καὶ λοιποὺς· παρὰ τὰς δύο ὅμως ἄλ-
 λας τάξεις χαρακτηρίζεται ἡ τῶν Ἀρχιερέων περισσότε-
 ρον, καθότι ἐὰν αὐτοὶ ἤθελον ἀδιαφορήσῃ, ἀποβλέποντες
 εἰς τὴν ἡσυχίαν, εἰς τὰς δόξας, καὶ εἰς τὴν σταθερότητα
 τῶν θετέων τῶν, τίποτε δὲν ἤθελε κατορθωθῆ ἀφορῶν τὴν
 πρόσοδον τῆς Ἐταιρίας, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας·
 ἀλλὰ τὸ Ἱερατεῖον, κατὰ τὸ χρέος τῆς Ἱεραῆς ἡμῶν ὀρθο-
 δόξου καὶ ἀμωμῆτου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μὴ δυνάμε-
 νον νὰ ὑποφέρῃ τὰς καθημερινὰς πικρὰς καὶ θλιβερὰς ἀφο-
 ρήτους τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ τυραννίας,
 κητερρήθησε τούτων πάντων, καὶ ἐναγκασθὲν τὴν Ἐται-
 ρίαν, τὴν διέδωκεν εἰς τοὺς πλέον θερμοὺς ζηλωτὰς, καὶ
 εἰς τοὺς πλέον δραστηρίους, ἐναρέτους, καὶ ἀξίους τῆς τά-
 ξεώς του, ὥστε πρῶτοι οἱ ἱερωμένοι ἐφάνησαν αἶροντες
 τὸν Σταυρὸν καὶ τὰς Σημαίαις εἰς τὰς χεῖρας, ὀδηγοῦντες,
 ἐμφυχθῶντες, καὶ ἀρχηγοῦντες οἱ πλεῖστοι εἰς ὅλας τὰς
 στρατολογίας καὶ τὰ στρατόπεδα, ἀφ' ἑνὸς μέρους εὐλο-
 γοῦντες τὰ ὄπλα τῶν συσρατιωτῶν τῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἄλ-
 λοι μὲν μαχόμενοι καὶ αὐτοὶ πρωτοπικῶς διὰ τῶν ὄπλων,
 ἄλλοι δὲ συνεισφέροντες ἀδράς θυσίας χρηματικὰς τε καὶ
 πικνὸς ἄλλου εἶδους ἐκ τῆς καταστάσεώς των ἀπ' ἀρχῆς
 τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μέχρι τῆς καταπαύσεως τῆς Ἑλλη-
 νικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων διωγμοῦ
 παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν.

Εἰς τοιαύτην προθυμίαν, ἐνθουσιασμόν, καὶ ζῆλον τοῦ
 Ἱεροῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου Κλήρου, συγκατεμένου ἐξ
 Ἀρχιερέων, Πρωτοσυγκέλλων, Ἀρχιδιακόνων, Διακόνων,

Πρεσβυτέρων, Ἐγουμεένων, Προηγουμεένων, Ἱερεῖσμονάχων, καὶ Μοναχῶν, ἐνατενίζοντες μὲ ὄμματα προσηλωμένα οἱ Ἕλληνες, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν Προυχόντων καὶ Προεστώτων, φέροντες κατὰ νοῦν, καὶ ἔχοντες εἰς τὰς ψυχὰς των ἀνεξάλειπτον τὴν φλόγα τῶν ὁποίων ὑπέφερον παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀδιακόπων καὶ πολυειδῶν τυραννιῶν (δι' ἃς καὶ ἐς ἑνάζον σφαιραγμοὺς πικροτάτους ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἐδύναντο νὰ ἐξιλεωθῶν οἱ δυστυχεῖς οὔτε μὲ τοὺς ὄσους οἱ Κλέπται μετεχειρίσθησαν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν τρόπους, κατασφάζοντες ἀκαταπαύστως καὶ ἀφανίζοντες, διώκοντες καὶ λεηλατοῦντες, καὶ τὰ πάντα πράττοντες (1) πρὸς ἐλάττωσιν τῶν δεινῶν, τὰ ὁποῖα ὑπέφερον οἱ τολαίπωροι), ἔτρεχον προθύμως τὸ στάδιον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος, καὶ προώδευον εἰς τὰς διακρόους μάχης, ἔχοντες πάντοτε ἐλπίδας εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Ῥωσσίας, χωρὶς νὰ συλλογιζῶνται ποσῶς τὰ πε-

(1) Ὅλα αὐτὰ δὲν ἐδίδοσαν τὴν παρημικρὰν παρηγορίαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπλῶν λαῶν, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ὁ ἔνθερμος αὐτῶν ζῆλος ἠϋξανε, καὶ ἐμελέτων πάντοτε μεταξύ των, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἔλθῃ κάμμία ἐποχὴ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πελοποννήτου ἐκ τῶν Ὀθωμανικῶν χειρῶν· καθ' ὅλας δὲ τὰς τοιαύτας ὁμιλίαις καὶ τὰς ἐλπίδας των δὲν ἐβασιζόντο, εἰ μὴ εἰς δύο τιμὰς, α. εἰς τὸν βραχίονα τῆς παντοδυναμίας τοῦ ὑψίστου καὶ ἐπουρανίου Θεοῦ, καὶ β. εἰς τὰς δυνάμεις τῶν Μοσκόβων (τῆς ὁμοθρήσκου Ῥωσσίας), ἔχοντες ὡς μαρτυρίαν τὴν τῇ 1769 φανεῖσαν Ῥωστικὴν στρατολογίαν· καὶ μ' ὅλον ὅτι ἡ Ῥωστικὴ ἐκείνη μοῖρα ἐστῆθη μέτρον κατασφραγιστικῶν καὶ ἀφανιστικῶν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου διὰ τὴν ἀπροβλεψίαν αὐτῶν, μ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐσωτερικὴ θέλησις πάντοτε ἐνυπῆρχεν εἰς τὰς ψυχὰς των ἀνεξάλειπτος, καὶ ὅλον ἐν ἐπιθύμῳ τὴν Ῥωστικὴν βοήθειαν διὰ ν' ἀπαλλαγῶσιν ἐκ τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας· ἀλλὰ πάντοτε ἐφρόνον, ὅτι ἤθελε τοὺς ἀρίστους νὰ ᾔσῃαι ἔθνος αὐτόνομον, καὶ ξεχωριστὸν ἀπὸ ἄλλης σχέσεως.

κατέρω, ὅτι δηλαδὴ κανεὶς δὲν χύνει αἵματα, οὔτε δια-
σκορπίζει τὸ χρυσίον του (καὶ μάλιστα οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς)
διὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ τὸν ἄλλον, (ἢ τοὺς ἄλλους) ἐλεύθερον
καὶ αὐτόνομον καὶ τῷ ὄντι μάταιαι ἦσαν ἅπασαι αἱ περὶ
τούτου τῶν Ἑλλήνων ἐλπίδες, καθότι ἀφ' οὗ ἔλαβον αὐτοὶ
μόνοι των οἱ Ἕλληνας τὰ ὄπλα ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς
τυραννίας, τότε καὶ οἱ βασιλεῖς μετὰ τετραετίαν ἤρχησαν
να φαίνωνται φιλάνθρωπότεροι, καὶ βοηθοὶ τῶν Ἑλλήνων,
βεβιασμένοι ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν λαῶν των, ἐν ᾧ κατὰ τὰς
ἀρχὰς τῆς ἐπικρατείας οἱ μὲν ἐφάνησαν ὅλως διόλου ἀ-
διάφοροι, (ὡς οἱ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ῥωσσίας), μ' ὅλον ὅτι
ἔδειξαν εἰς πρόσφυγας Ἑλλήνας μεγάλης φιλάνθρωπίας
αἰσθήματα), οἱ δὲ, (ὡς οἱ τῆς Ἀγγλίας καὶ Αὐστρίας) ὄχι
μόνον ἐκ τοῦ πλαιγίου, ἀλλὰ καὶ κατ' εὐθείαν δὲν ἐπε-
θύμουν τὴν πρόοδον τῶν Ἑλλ. καθότι καὶ τροφὰς μετεκόμι-
ζον τὰ ὑπὸ τὰς σημαίας των πλοῖα εἰς τὰ παρὰ τῶν Ἑλλ.
πολιορκούμενα Ὀθωμανικὰ φρούρια, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπι-
κρατείας των ἐξαγωγὴν πολεμοφοδίων ἀπηγόρευον, καὶ
τὰ ὑπὸ Σημαίαν Ἑλληνικὴν πλοῖα κατεδίωκον, ἀκολούθως
δὲ καὶ Ἀραβικὰ στρατεύματα ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὰ Μεσσηνι-
κὰ φρούρια μετεκόμιζον, καὶ τόστας ἄλλας ἀντενεργείας,
ἐτέκταινον, ὅσας ὁ ἀνεξάρτητος τῆς Ἱστορίας κάλαμος
δὲν θέλει ἀποσιωπήσει. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ ἡ χάρις ἅπασα
διὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων παράδοξον ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς Ὀθω-
μανικῆς καταδυναστείας ἀποδίδεται εἰς τὸν κραταῖον βρα-
χίονα τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ τῶν Δυνάμεων, εἰς τὴν ζύ-
μην τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, εἰς τὸν ἀπαραδειγμάτιστον
ἐνθουσιασμόν, τὸν ζήλον, καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐπιμονὴν
τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν ἀνικησίαν τῶν δύο Μεγάλων
Δυνάμεων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ῥωσσίας, καὶ εἰς τὸ φιλάν-

ὄρωπον αἰσθημα τῶν φιλελευθέρων λαῶν τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ ἔθνος τῶν Ἀμερικανῶν, τὸ ὁποῖον ὅλως ἀλόλου ἐφάνη κατὰ πάντα τρόπον ὄχι μόνον ἀδιάφορον, ἀλλὰ καὶ βοηθητικώτατον, συντρέξαι εἰς τὰς διαφορὰς τῶν Ἑλλήνων ἀπελπισίας μὲ πολλὰ βοηθήματα.

Μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω διαληφθέντων τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήτῃ ἰδιαιτέρας εὐγνωμοσύνας καὶ χάριτας εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Ρωστικῆς Αὐτοκρατορίας, τόσον διὰ τὴν ὁποίαν συμπαρέλαβε πρότασιν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν γενομένην συνθήκην μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Πόρτας μετὰ τὴν παῦσιν τῆς μάχης τοῦ 1827, καθὼς καὶ διὰ τὴν γενομένην ἀκολούθως διαχώρισιν τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων (τῷ 1832), καθότι εἴν ἡ Ρωσικὴ αὐτὴ ἤθελεν ἀδιαφορήτῃ, οὔτε ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία ἄλλοτε ἄλλως ἤθελε συγκατατεθῆ διὰ τὴν αὐτονομίαν τῶν Ἑλλήνων, οὔτε ἤθελε δοθῆ ποτὲ τοιαύτη ἕκτασις ὀρίων εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἤθελεν εἶσθαι τὸ μηδὲν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο. Ἀλλὰ χάρις πάλιν εἰς τὴν κραταιὰν δύναμιν τῆς Ρωσσίας, ἣτις καταταράξασα καὶ καταπλήξασα διὰ τῶν ὀπλων τῆς τὸν Σουλτάνον, τὸν καθυπεχρέωσε νὰ παραδεχθῆ καὶ τὴν αὐτονομίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν διαχώρισιν τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων ἀκολούθως, συμπραξασῶν ἐπομένως καὶ τῶν ἄλλων δύο Συμμάχων Δυνάμεων, τῆς Ἀγγλίας, καὶ τῆς Γαλλίας. (1)

(1) Εἰς τὰ ἐπίτημα ποικίλα τῆς Ἱστορίας ταύτης θέλουσι ἀπαντήσαι οἱ ἀναγνώσται τὰ περὶ τούτων πλατύτερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἄριζις εἰς τὴν Πελοπόννησον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Δικαίου διορισθέντος παρὰ τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντου -- Συνενόησις καὶ συνένταυξις αὐτοῦ μετὰ λοιπῶν ἑταιριστῶν -- Συγκρότησις τῆς ἐν Βοστίτζῃ Μυτικικοσυνηλεύσεως -- Συνεδριάσεις αὐτῆς -- Συνεισφορὰὶ γενόμεναι ἐν αὐτῇ -- Διορισμὸς παρὰ τῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἱερθεῦ Μεγολοσπηλαιώτου εἰς περιοδεῖαν κατὰ τὴν Πελοπόννησον διὰ τὴν σύ. αἰ. των συνεισφορῶν.

Ἄφου δὲ οἱ ἀπόστολοι τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας προώδευσαν καθ' ὅλα τὰ μέρη, οἱ δὲ κατηχημένοι εἰς τὴν Πελοπόννησον μετέδιδον ἀφθονοπαρόχως εἰς τοὺς λοιποὺς τὴν κατήγησιν, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαπλωθεῖσα, τοὺς μὲν φρονίμους κατετρόμαζεν, ὡς μὴ βασίμων τῶν δικημιζομένων, εἰς δὲ τοὺς ἀπλοῦς παρεῖχε σταθεράς ἐλπίδας, ὡς μὴ διακρίνοντας τὰ περαιτέρω τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἀποτελέσματα, μὲ τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμὸν ἐφθασε νὰ λάβῃ ἀρχὴν ἡ πραγματικὴ ἐνέργεια ἀπὸ τῶν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχιφρατριάστας τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας (1), καθότι ὁ Ἄ. Ὑψηλάντης τότε ἐφοδιάσας τὸν Περβραϊβὸν, τὸν Ἰπατρον, τὸν Θέμελην, καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον Δικαῖον (τὸν καὶ παπᾶ Φλέσαν ἐπωνομαζόμενον ἰδιωτικῶς) μὲ ὁδηγίαις καὶ γράμματα, ἐκώρισεν ἕνα ἕκαστον ποῦ νὰ ἀπέλθῃ, τὸν δὲ Γρηγόριον Δικαῖον διεύθυνε (τῷ 1820 περὶ τὸν ὀκτωμ.) ἀπὸ Ἰάσιον εἰς τὴν Πελοπόννησον.

(1) Ἴδε περὶ τούτων το Δοκίμιον τοῦ Ἰω. Φιλήμονος, σελ. 280, ἐποχ. δ. κεφ. γ'.

Ὁ Γρηγόριος Δικαῖος καταβάς ἀπὸ τὸ Ἰσμαήλι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (1) μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Σπέτζας (τόν δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους) (2), καὶ ἐζήτηει γνώμην (τὴν 24 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους) κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἀ. Ὑψηλάντου, εἰς ποῖον μέρος ἐγκρίνεται τὸ νὰ συνέλθωσιν οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ νὰ σκεφθῶσι περὶ τῶν τριῶν τιμῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια ἐζήτουν τὰ ἔγγραφα τοῦ Ὑψηλάντου (3)· κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου (τοῦ 1821) συνεννοήθησαν ὁ Π. Πατρῶν Γερμανὸς μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Χριστιανουπόλεως Γερμανοῦ, καὶ τοῦ Ἀνδρέου Ζαήμη, ἐνεκρίθη δὲ νὰ συγκροτηθῇ μυστικὴ συνέλευσις εἰς Βοστίτζαν, ὡς μέρος ἀπόκεντρον, ἔχον πολλὰ ὀλίγους καὶ ἀσημάντους κατοίκους Ὀθωμανοὺς, καθὼς ὁμοίως καὶ ὀλίγους Ἕλληνας.

Ἄλλ' ἐν τούτοις ὁ Γρηγόριος Δικαῖος φθάσας εἰς Ὑδραν, Σπέτζας, καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, διεκοίνωσεν εἰς ἅπαντας τοὺς ἑταιριστὰς ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα, καθὼς ἐπίσης καὶ χρήματα ἄπειρα, ὅσα κανεῖς δὲν δύνανται νὰ φαντασθῇ, σὺν τούτοις καὶ στόλος πολλὸς, ὅτι ἅμα ὅτε ἐκραγῇ ἢ καταδιώξῃ τῶν Ὀθωμανῶν τότε καὶ ὁ Σουλτάνος ἐν ἀκαρεῖ καὶ ἀπροσδοκῆτως θέλει φονευθῆ, ὅτι ὁ στόλος του θέλει πυρποληθῆ, ὅτι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶναι πλέον τῶν 50 χιλιάδων Τζελέπιδες (μακελλᾶροι) ἔτοιμοι ὅλοι διὰ νὰ σφάζουν

(1) Ἴδε τὸ αὐτὸ Δοκίμιον, σελ. 309, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ σειράν τοῦ Δοκιμίου.

(2) Ἴδε Δοκίμιον σελ. 351.

(3) Ἴδε τὰ περὶ τούτων Δοκίμιον Ἰω. Φιλήμ. σελ. 351, 352, 354, καὶ 355.

τοὺς Ὀθωμανοὺς, νὰ πυρπολήσουν δὲ ἢ νὰ κυριεύσουν καὶ οἱ Ὑδραῖοι ταυτοχρόνως τὸν Σουλτανικὸν στόλον, νὰ καύσωσι καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀκολούθως, ὡς εἶπε τὰ πάντα εἰς μίαν στιγμήν ἐπαρουσίαζεν ὁ Γρηγόριος Δικαῖος τετελειωμένα.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ὁμοία ὄντα τὰ παρὰ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου διαφημιζόμενα, καὶ βεβαιούμενα (1) καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἱεροθέου Ἀθανασοπούλου ἐκ Τριπολιτζᾶς ἐπισφραγιζόμενα, (2) κατήντησαν νὰ ἀποκαταστήσωσι σχεδὸν φρενοβλαβεῖς ὄχι μόνον τοὺς ἀπλοῦς καὶ ἀνοήτους, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς φρονίμους καὶ βαθύνοας συνεταιριστάς. (3)

Γενομένης δὲ τῆς συνεννοήσεως αὐτῆς διὰ τὴν ἐν Βοστίτζῃ μυστικὴν Συνέλευσιν λαβὼν ἐπιστολὴν προσκλητήριον καὶ ὁ Χριστιανουπόλεως Μητροπολίτης Γερμανὸς παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν, καὶ τοῦ Ἀνδρέου Ζαήμη διὰ ν' ἀπέλθῃ εἰς Π. Πάτρας, συνεσχέφθη μετὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τοῦ Ἀμβροσίου Φραντζῆ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀπελεύσεώς του, ἥτις ἄλλως

(1) Ἐκ τῶν τοιούτων διαφημιζομένων ἔλαβον ἀφορμὴν καὶ οἱ Βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης νὰ ὑποστηρίξουν μὲ βεβαιότητα τὴν δοξασίαν των, ὅτι ἀπὸ δάκτυλον ῥωσικὸν κινεῖται ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις· καὶ εἶχον δίκαιον τόσον αὐτοί, καθὼς ἀκόμι καὶ ὁ Σουλτάνος νὰ ὑποθέσωσιν ἐν τοιοῦτον, καὶ νὰ τὸ φαντασθῶσι κατὰ τὰ διαφημιζόμενα.

(2) Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Ἀθανασόπουλος κατέβη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Πελοπόννησον περὶ τὰ τέλη Δεκεμ. 1820. ἦτον δὲ διατεταγμένος καὶ ὠδηγημένος παρὰ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου νὰ διασπείρῃ καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια εἰς ἅπαντας τοὺς συνεταιριστάς πρὸς ἐπισφράγισιν καὶ ἐπιπύρωσιν τῶν παρὰ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου διαφημισθέντων.

(3) Τοιοῦτός τις ἀπεκατέστην ἐσωτερικῶς καὶ ὁ ταπεινὸς συγγραφεὺς τῆς παρούσης Ἱστορίας.

ἤθελε δώσει ὑπόνοιαν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν. Συσχεπτόμενοι δὲ ἀμρότεροι, καὶ πληρῆεις ὄντες ἐνθουσιασμοῦ πρὸς εὐκολίαν τῆς εἰς Π. Πάτρας ἀπελεύσεώς των, ἐπεννόησαν νὰ παρουσιάσωσιν εἰς τὴν τοπικὴν Ὀθωμανικὴν Διοίκησιν ἐν φερμάνι τὸ ὅποιον εἶχε σταλῆ πρὸ πέντε μηνῶν εἰς τὸν Μητροπολίτην Χριστιανουπόλεως ἀποβλέπον τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἐν Πάτρας Μετοχίου τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀθνασίου Φίλια, κειμένης ἐν Κατζάναις τῆς Ἐπαρχίας Καλαβρῦτων, (3) τὸ ὅποιον Μετόχιον διὰ κακῆς πίστεως εἶχε πωληθῆ πρὸ τεσσάρων ἐτῶν εἰς ἓνα κάτοικον τῶν Π. Πατρῶν Ἕλληνα· ὅθεν παρουσιάσαντες τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φερμάνι εἰς τὸν Καδδῆν, καὶ Βοεβόδαν τῆς Κυπαρισσίας, ἔλαβον ἐλευθέραν τὴν ἀδειαν (τὴν 16 Ἰανουαρίου 1821) διὰ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Π. Πάτρας, καὶ οὕτως ἠτοιμάζετο ὁ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως μετὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου του νὰ ἀναχωρήσουν ὅσον τάχιστα. Ἄλλ' εἰς ἐκείνην τὴν στιγμὴν συνέπεσε νὰ φθάσῃ εἰς Ἀρχιδίαν (Κυπαρισσίαν) καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Ἀθανατόπουλος πρὸς ἐντὸς τῶν τοῦ Χριστιανουπόλεως καὶ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπιστολὰς τοῦ Γρηγορίου Δικαίου καὶ τοῦ Μητροπολίτου Μονεμβασίας· καὶ ἡ μὲν τοῦ Γρηγορίου Δικαίου ἐπιστολὴ ἐβίαζε τὴν εἰς Π. Πάτρας σύντομον ἀπέλευσιν τοῦ Χριστιανου-

(3) Τὸ φερμάνι διέταττε ῥητῶς τὸν Καδδῆν καὶ Βοεβόδαν τῶν Π. Πατρῶν νὰ κρίνουν καὶ ἀποφασίσουν, ὥστε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Μετόχιον νὰ ληφθῆ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀγοραπτοῦ, καὶ νὰ ἐπιστραφῆ εἰς τὴν Μονήν· οἱ δὲ μονάζοντες κληρικοί νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν ἀγοραπτήν, ὅσα παρ' αὐτοῦ ἔλαβον χρήματα.

νουπόλεως, ἡ δὲ τοῦ Μονεμβασίας διελάμβανεν, ὅτι νὰ ἐμποδισθῆ ἢ εἰς Πάτρας τοῦ Μονεμβασίας ἀπέλευσις, διὰ νὰ μὴ ἤθελε δοθῆ ὑποψία εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς ἐν Βοστίτζῃ συναθροίσεως διὰ τὴν Μυστικοσυνέλευσιν, τὸν δὲ Χριστιανουπόλεως ἐβίαζε νὰ ταχύνη τὴν εἰς Πάτρας ἀπέλευσίν του, καθότι δὲν ἤθελε δώσει τὴν ὑπόνοιαν, ὡς πλησιεστέρου ὄντος τοῦ μεταξύ Κυπαρισσίας καὶ Π. Πατρῶν διαστήματος ἀπ' ἐκείνου τῆς Μάνης. (1).

Τὴν 17 Ἰανουαρίου (1821) ὁ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλου του ἀνεχώρησαν ἐκ Κυπαρισσίας, καὶ τὴν 19 (τοῦ αὐτοῦ) ἔφθασαν εἰς τὰς Π. Πάτρας, τὴν δε 23 (τοῦ αὐτοῦ) ὁ Π. Πατρῶν μετὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως, τοῦ Νικολάου Λόντου, καὶ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου Ἀμβροσίου μετέβησαν εἰς τὴν Βοστίτζαν, ὅπου ἔφθασαν προειδοποιημένοι ὄντες καὶ οἱ Ἀνδρέας Ζαήμης, Σωτήριος Χαραλάμπης, Ἰωάννης Παπαδόπουλος (Μουρτογιάννης), ὁ Ἐπίσκοπος Κερνίτζης Προκόπιος, καὶ Γρηγόριος Δικαῖος, προαπελθὼν ἐκεῖσε πρὸ πάντων τῶν ἄλλων (2) τὴν δὲ 26 Ἰανουαρίου

(1) Λαθασμένως ἀναφέρει τὸ Δοκίμιον (σχολ. σελ. 355), ὅτι ὁ Μονεμβασίας καὶ ἄλλοι ἀπῆλθον διὰ τὴν ἐν Βοστίτζῃ μυστικὴν Συνέλευσιν, καὶ ὅτι περὶ τὰ τέλη αὐτῆς ἔφθασαν καθότι μὴτε ἐκινήθη εἰς ὁδοπορίαν, μὴτε ἔφθασε περὶ τὰ τέλη τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Συνελεύσεως.

(2) Λαθασμένως καὶ ἐνταῦθα ἀναφέρει τὸ Δοκίμιον (σελ. 355), ὅτι συνηλθον εἰς τὴν Συνέλευσιν τῆς Βοστίτζης καὶ οἱ, Ἀσημάκης Φωτῆλας, Ἰωάννης παππᾶ Διαμαντόπουλος, Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, καὶ Χαραλάμπης Πετρόπουλος, καθότι αὐτοὶ δὲν παρευρέθησαν εἰς τὴν Συνέλευσιν, οὔτε ἦλθον εἰς Βοστίτζαν· ταῦτο τὸ γνωρίζομεν θετικῶς καθότι ἐμμεθὰ παρόντες αὐτόπται.

ἔγινεν ἑναρξίς τῶν Συνεδριάσεων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀνδρέου Λόντου, παρόντος καὶ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου (ὡς φέροντος τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου) ὅστις κατεσχοτισμένος ὦν ἀπὸ τὸν ἀνόητον καὶ ἰδιοτελεῖ μᾶλλον ἐνθουσιασμόν, παρίστα τὰ πάντα μὲ ἀπαραδειγματιστον καὶ μεγάλην εὐκολίαν, ὅτι δηλ. ἡ Ῥωσικὴ αὐτὴ γνωρίζει τὴν ἑταιρίαν, ὅτι ἔχει ἐφωδιασμένον μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τὸν Ὑψηλάντην, κτλ. παρουσιάσας εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ τὰς ἐγγράφους ὁδηγίας τοῦ Ὑψηλάντου (1)· καὶ εἰς μὲν τὴν α. αὐτὴν Συνεδρίασιν ἠκροάθησαν τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως τὰς δοξασίας τοῦ Γρηγορίου Δικαίου, ἀνέγνωσαν δὲ καὶ τὰς τοῦ Ὑψηλάντου ὁδηγίας.

Ἐν τῷ μεταξύ τῆς Συνεδριάσεως αὐτῆς ὁ Βοεβόδας (Διοικητῆς) τῆς Βοστίτζης ἰδὼν τὴν συνάθροισιν τοσούτων ἐπισήμων ἀνδρῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν, ἔχων καὶ τὴν ἰδέαν τῶν διαφρημιζομένων, ὑπέπεσεν εὐθὺς εἰς διαφόρους συλλογισμοὺς καὶ ὑπονοίας περὶ τούτου· καὶ προσκαλέσας τὸν Σαντούκ Ἐμίνην (Ταμίαν) τῆς ἐπαρχίας, τὸν ἐξέτασεν, « εἰς τί ἀπέβλεπεν ἡ Συνέλευσις αὐτή »· ὁ δὲ Ταμίαις ἀπεκρίθη εὐθὺς εἰς τὸν Βοεβόδαν, ὅτι « Ἀγᾶ μου, τὰ δύο Μοναστήρια τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, καὶ τῶν Ταξιαρχῶν, ἔχοντα μετὰ τῶν μίαν διαφορὰν διὰ μερικὰς τοπεθεσίας κειμένης εἰς τὴν θέσιν τῆς Ῥοδιᾶς, καὶ μὴ δυνάμενα νὰ συμβιβασθῶσιν ἐν τῷ μεταξύ των, ἀνέφερον εἰς τὸν Πατριχανὲ (Πατριαρχεῖον), καὶ ἐξεδόθη διαταγὴ εἰς

(1) Ὅρα αὐτὰς εἰς τὸ Δοκίμιον, σελ. 335, 336, 337, 338, καὶ μέχρι 344.

» τοὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς νὰ παραλάβουν καὶ ὁποίους τῶν
 » Κοτζαμπασίδων ἐγκρίνουν, νὰ παρατηρήσωσιν ἐπιτο-
 » πῖως τὴν διαφορὰν αὐτὴν, καὶ ν' ἀναφέρωσιν εἰς τὸν
 » Πατριχχανέ, διὰ νὰ δοθῆ τὸ δίκαιον διὰ Φερμανίου εἰς
 » τὸ ἀνήκον μέρος ». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Βοεβόδας, ἐπέι-
 σθη λέγων, « Ὁϊλέδηρ » (οὕτως ἔχει,) ὁ δὲ Ταμίας τῷ
 ἀπεκρίθη Ὁϊλέδηρ ἐφέντημ' » (οὕτως ἔχει δηλ. ἡ ὑπό-
 θεσις διὰ τὴν ὁποίαν συνηθροίσθησαν). Ἀφοῦ δὲ ὁ Τα-
 μίας ἔπεισεν οὕτω πως τὸν Βοεβόδα, ἀνήγγειλεν εὐθὺς
 εἰς τὸν Ἀνδρέαν Λόντον τὰς ἐξετάσεις τοῦ Βοεβόδα, καὶ
 τὴν ἐπιούσῃν ἐξῆλθον οἱ δύο Ἀρχιερεῖς μετὰ δύο ἐκ τῶν
 Προεστώτων εἰς τὴν προῤῥηθεῖσαν θέσιν τῆς Ῥοδιάς, προ-
 σποιοῦμενοι ὅτι παρατηροῦν τὰς θέσεις διὰ νὰ δοθῆ ἡ φή-
 μη ὅτι τῷ ὄντι ἐγένεν ἡ παρατήρησις, καὶ οὕτω νὰ ἐπι-
 σφραγισθῶσιν οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ Ταμίας εἰς
 τὸν Βοεβόδα, ὅστις τόσῃ περιέργειαν εἶχεν ὥστε μὲ
 ὀλιγά τινα ψεύδη ἐπέισθη, καὶ ἐσιώπησε πλέον, χωρὶς
 κὰν νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν ἀνωτέραν του ἀρχὴν τὸ μηδὲν
 περὶ τούτου.

Ἐξακολουθούσης δὲ τῆς Μυστικοσυνελεύσεως, πέντε
 Συνεδριάσεις ἐγέναν κατὰ σειρὰν εἰς αὐτὴν· καὶ εἰς μὲν
 τὴν α', ἐκοίνωσεν εἰς τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως ὁ Γρη-
 γόριος Δικαῖος τὰς δοξασίας του, παρουσιάσας καὶ τὰς
 ἐγγράφους ὁδηγίας τοῦ Α. Ὑψηλάντου, ὡς εἴρηται· εἰς
 δὲ τὴν β', ἐγένετο σκέψις ἐπὶ τῶν εἰς τὴν πρώτην γε-
 νομένων προτάσεων καὶ δοξασιῶν τοῦ Γρηγόριου Δικαίου,
 τὰς ὁποίας εὔρεν ἡ Συνέλευσις μωρὰς καὶ ἀπελπισμένας
 ὡς μὴ ἐχούσας κανενὸς εἶδους βάσιν, καὶ θεμελιώδεις
 ἀπόδειξεις· εἰς τὴν γ' Συνεδρίασιν ἐπεξεργάσθησαν τὰ
 παρὰ τοῦ Α. Ὑψηλάντου γραφόμενα, τὰ ὁποῖα εἶχον μὲν

πατριωτισμόν πολὺν, ἀλλὰ δὲν ἀνέφερον βάσιμ' τινα ἀφορῶντα τὰ περὶ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ὑψηλοῦ ἔργου τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τὸ ὁποῖον ἦτον πάντῃ ἀδύνατον ἐπιχείρημα παραβαλλόμενον μὲ τὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος Δικαῖος εἰς τὴν γ' αὐτὴν Συνεδρίασιν ἄχι μόνον ἐνεθάρρυνε τὰ μέλη μὲ πολυειδεῖς καὶ ψευδεῖς ὑπόσχέσεις διὰ τὰ μακρὰν, (ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν), ἀλλ' ἀκόμη ἐπροσπάθει ν' ἀποδείξῃ εὐκολα καὶ τὰ ἐγγύς, οἷον τὰ τῶν νήσων Ὑδρας, Σπετζῶν, καὶ Ψαρῶν, ὅτι δηλ. εἶναι ἐτοίμοι οἱ πάντες, ἔχοντες τὰ πλοῖα τῶν ἐτοιμώτατα διὰ τὴν ἐναρξιν τῆς καταστροφῆς τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, πάσχων περιπλέον νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ὅτι τὰ παρὰ τοῦ Α. Ὑψηλάντου γεγραμμένα εἶναι ὁδηγία καὶ θέλησις ἐνταυτῷ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ α'.

Ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου ἐκφρασθέντων τούτων εἰς τὴν Συνεδρίασιν αὐτὴν πρῶτος πάντων ὁ Ἄνδρέας Ζαήμης ἀναλαβὼν τὴν ἀπάντησιν, εἶπεν· » Ὅλα » τὰ παρὰ τοῦ Δικαίου λεχθέντα εἶναι ἄστατά, ἀπελπι- » σμένα, στασιαστικά, ἰδιοτελῆ, καὶ σχεδὸν μπιρμπάν- » τικα· καὶ ἂν λάβωμεν αὐτὰ ὡς βᾶσιν ἔχοντα, ἀναμ- » φιβόλως πέρνομεν τὸ ἔθνος εἰς τὸν λαιμόν μας, καὶ » θέλομεν ἐπισύρει εἰς τὰς κεφαλὰς μας τὸ αἰώνιον » ἀνάθεμα, ἐπειδὴ καμμιάς λογῆς θετικότης ὑπὲρ τοῦ » ἐλπίζομένου ἰσχυροῦ καὶ ὑψηλοῦ ἔργου δὲν ὑπάρχει ». Ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῖς τοῦ Ἄνδρέου Ζαήμη ὅλα τὰ μέλη σύμφωνα, εἶπον· « ὅτι βέβαια χάνεται τὸ ἔθνος » μας, καθότι τὰ πάντα εἶναι ὄλως διόλου ἀνέτοιμα ». Ὁ δὲ Μητροπολίτης Π. Πατρῶν εἶπε· « Ποῦ πολεμοφό-

» δια; Ποῦ ὄπλα; Ποῦ χρήματα πολυάριθμα; Ποῦ στρα-
 » τὸς πεπαιδευμένοι; Ποῦ στόλος ἐφωδιασμένοι; ὁποῖον
 » ἀρχηγὸν ἔχομεν διὰ τὴν ἀντιπαλαίση τὸ τρομερώτατον
 » θηρίον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς περίστασιν
 » μιᾶς ἐποχῆς καὶ στιγμῆς ἀπελπισίας; οἱ λαοὶ μας εἶ-
 » ναι ὄχι μόνον ἀπειροὶ τῆς ὀπλοφορίας, ἀλλὰ καὶ ἄο-
 » πλοι, δυστυχεῖς ἐπομένως, καὶ ἀνίκανοι νὰ προσδεύσουν
 » εἰς τοιοῦτον ἔργον διὰ τὸ ὁποῖον φέρουν ἐπὶ τοῦ
 » τραχήλου των τοσούτων αἰῶνων Ὀθωμανικὸν ζυγόν,
 » καὶ ἐπομένως πολλὰ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουν
 » ὀπωσοῦν τὴν πείραν τοῦ πολεμεῖν· ἀλλὰ τὸ περισσό-
 » τερον πλῆθος τῶν λαῶν δὲν γνωρίζει καὶ πῶς γεμί-
 » ζονται τὰ ὄπλα, πολλῶ μᾶλλον καὶ νὰ πολεμήσῃ τὸ
 » Ὀθωμανικὸν θηρίον; ἅς φέρωμεν, ἀδελφοί, ἐνώπιόν μας
 » μίαν στιγμὴν τὴν καταστροφὴν τῆς Πελοποννήσου
 » (τῷ 1769), μ' ὅλον ὅτι τότε ἐφάνη καὶ στόλος Ῥωσ-
 » σικὸς, ὅστις ἦτον δεῖγμα τοῦλάχιστον ὅτι ἔλαβεν ἐνο-
 » χὴν ἢ Ῥωσσικὴ Αὐτοκρατορία· ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν
 » ταύτην ὅποια δεῖγματα θετικότητος ἔχομεν, διὰ νὰ
 » πιστεύσωμεν ὅσα λέγει ὁ Δικαῖος, καὶ ὅσα γράφει ὁ
 » Ὑψηλάντης; »

Ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῖς τοῦ Π. Πατρῶν Μητροπολί-
 του σκεφθέντες οἱ περὶ τὴν Συνέλευσιν, ἀπετάθησαν
 πρὸς τὸν Γρηγόριον Δικαῖον, οὕτω· « Γρηγόριε, Γρηγό-
 » ριε! ὅλας τὰς προτάσεις σου τὰς ἠκούσαμεν, καὶ σκεφ-
 » θέντες σοβαρώτερα, θεωροῦμεν τὰ περὶ τοῦ μεγάλου
 » τούτου ἔργου ἅπαντα μηδαμινώτατα καὶ σαθρά· ὅλοι
 » οἱ λόγοι καὶ αἱ προτάσεις σου εἶναι ὡς ἀποτελέσματα
 » ἀπελπισμένα· καὶ ὑποχρεοῖσαι παρ' ὅλων ἡμῶν καὶ
 » τοῦ παλυπαθοῦς ἔθνους νὰ περιορισθῆς, ἕως οὗ λάβω-

» μεν τὰς περὶ τοῦ ἔργου τούτου θετικὰς πληροφορίας^δ
 » πῶς μέλλει δηλαδή νὰ προοδεύσῃ, διὰ νὰ μὴ ἀποτύ-
 » χωμεν, καθὼς δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θέλομεν
 » ἀποτύχει ἐὰν βαδίσωμεν ἀπροστοχάστως, καὶ τότε
 » ἀφανίζεται τὸ δυστυχὲς ἔθνος· ἡμεῖς δὲν σιωπῶμεν τὸ,
 » ὅτι ἔχομεν προστάτην τὴν θεῖαν βοήθειαν, ἀλλ' ἀνθρω-
 » πίνως θεωροῦντες τὸ πρᾶγμα, ἔπεται νὰ προσέξωμεν
 » φρονίμως, καὶ νὰ βαδίσωμεν ἀργότερα τὴν ὁδὸν τοῦ
 » Ἰσχυροῦ καὶ Ἰσχυροῦ τούτου ἔργου, ἀλλ' ὄχι τυφ-
 » λοῖς ὄμμασι, καθότι δὲν γνωρίζομεν ἂν τὸ ἔθνος ἅ-
 » παν ὑπάρχη σύμφωνον περὶ τούτου· ἀγνοοῦμεν δὲ μέ-
 » ποῖον ὄμμα θέλουν θεωρήσει τὸ κίνημα τοῦτο καὶ αἱ
 » λοιπαὶ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, κατ' ἐξοχτὴν αἱ γειτονι-
 » καί· καὶ τέλος πάντων πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ἂν ἀλη-
 » θῶς θέλῃ μᾶς βοηθήσῃ ἡ Ῥωσσία, καὶ ποῖος τρόπος
 » εἶναι ὁ ὡς πρὸς αὐτὴν συμφερώτερος ».

Τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐπρότειναν αἱ περὶ τὴν Συνέλευ-
 σιν, ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν Γρηγόριον Δικαῖον· ἀλλ' αὐ-
 τὸς κατ' οὐδένα τρόπον ἐπέθετο εἰς ἄσας παρατηρήσεις
 καὶ ἂν τῷ ἐπρότειναν· ὅθεν καὶ θεωροῦντες τὸ ἀνήσυχον
 πνεῦμα τοῦ Γρηγορίου Δικαίου, ἀπεφάσισαν νὰ γίνῃ καὶ
 δ' Συνεδρίασις, τῆς ὁποίας γενομένης, ἐπανελάβον πά-
 λιν τὰ τῆς τρίτης, καὶ τὸν ἀμετάθετον σκοπὸν τοῦ Δικαίου,
 καὶ οὕτως ἐγνωμοδότησαν κατὰ πρῶτον νὰ περιορίσωσιν
 αὐτὸν εἰς ἓν τῶν Μοναστηρίων διὰ νὰ μὴ διαδοθῇ ἢ ἐκ τῆς
 ἀποστασίας του φήμη τόσον εἰς τὴν ἐξουσίαν, καθὼς καὶ
 εἰς ἄλλους, ἀλλ' ἔπειτα δὲν ἐνεκρίθη ἡ γνωμοδότησις αὐτὴ
 διὰ νὰ μὴ ἔθελε προκύψῃ κανὲν ἄλλο ἀπευκταιότερον· ἐνε-
 κρίθη δὲ νὰ τὸν μετακαλέσωσι διὰ τῆς κολακείας, καὶ νὰ
 τὸν θέσωσιν εἰς ἐμβριθεστέραν προσοχτὴν τῶν παρ' αὐτοῦ

λεγόμενων ὄθεν καὶ ἐπαναλαβόντες τὰ πρῶτα, ἐνέκριναν νὰ γράψωσι πρὸς τὸν πρῶτον Ἄρτης Μητροπολίτην Ἰγνάτιον, αὐτὸς δὲ νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου, καὶ νὰ βεβαιώσῃ τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐφεξῆς.

» Α'. Ἐὰν τῶ ὄντι ἡ Ῥωσικὴ αὐλὴ γνωρίζῃ τὸν σκοπὸν τῆς Ἑταιρίας· ἐὰν ἔχῃ ἀποφασιστικὴν θέλησιν νὰ λάβῃ μέρος, καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς κάθε συμπίπτουσαν ἀπελπισμένην ἀνάγκην· ἐὰν αὕτη θέλῃ κηρύξῃ τὸν πόλεμον μετὰ τῆς Τουρκίας, καὶ ὅποιον (αὐτῇ) τρέφει σκοπὸν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου » Β'. Νὰ συνεννοηθῶσιν ἀκαλούθως καὶ μετὰ τῶν προκρίτων τῶν Νήσων Ὑδρας, Σπετζῶν, καὶ Ψαρρῶν, διὰ νὰ μάθωσι θετικῶς ὁποίας πληροφορίας ἔχουσιν οὗτοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὁποίαν ἀπόφασιν ἔχουν περὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἔργου, ἢ ἂν ὄχι, καὶ πότε, καὶ πόσα πλοῖα θέλουσιν εἶσθαι εἰς κίνησιν, καὶ πόσος ἀριθμὸς χρημάτων ὑπάρχει ἀπὸ τὰς συνεισφοράς τῶν ἐταίρων. Περὶ τούτων πάντων σκεφθεῖσα ἡ Μυστικοσυνέλευσις, διώρισε καὶ ἔγιναν τὰ γράμματα.

Τὴν δὲ ἐπιούσαν γενομένης πέμπτης Συνεδριάσεως, ἀνεγνώσθησαν τὰ διὰ τὴν ἀποστολὴν γράμματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὑπέγραψαν οἱ περὶ τὴν Συνέλευσιν, ἀποφασίσαντες τὸν μὲν Δημήτριον Τομαρᾶν νὰ ὑπάγῃ μὲ τὰ γράμματα εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰγνάτιον, (ὅστις καὶ μετὰ τὴν Συνέλευσιν ἀνεχώρησε διὰ τῆς Ὑδρας, ἀποδοὺς καὶ τὸ πρὸς τοὺς Νησιώτας ἔγγραφον τῆς Μυστικοσυνελεύσεως), τὸν δὲ Ἰωάννην Παπαῖ Ῥηγόπουλον ν' ἀποσταλῇ εἰς τὴν Ῥωσίαν.

Ἐἰς δὲ τὴν Ε'. αὐτὴν Συνεδρίασιν ἐπροτείνθη καὶ τὸ, τὲ κοιητέρον, ἐὰν προσκληθῶσι παρὰ τῆς ἐξουσίας διὰ νὰ

ἀπέλθωσιν εἰς Τριπολιτζάν, καὶ ἐκ συμφώνου ἐγνωμαδότηθη ὅτι, ἐὰν ἡ ἐξουσία γνωρίσῃ κατὰ βάθος τὸ μυστήριον τῆς Ἑταιρίας καὶ ἔπειτα προσκληθῶσι, ἢ ἀποποιηθῇ ἕκαστος τὸν πηγαιμὸν τοῦ με ὁποιοῦνδήποτε τρόπον δυνηθῇ· ἐὰν δὲ γίνῃ ἐπὶ τούτῳ καὶ δευτέρα πρόσκλησις, τότε ἢ ἀπέλθῃ ἕκαστος εἰς ἀσφαλὲς μέρος, καὶ νὰ συνεννοηθῶσιν ὅλοι ἀπὸ τὸ μέρος εἰς ὃ ἕκαστος ἐξησφαλίσθῃ· ἐὰν δὲ ἡ ἐξουσία μὴ γνωρίσασα οὐσιωδῶς τὰ τῆς Ἑταιρίας, τοὺς προσκαλέσῃ ἐφ' ὑποψία ἀπλῆ, τότε νὰ συνεννοηθῶσι πρῶον με τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ διαμένοντας προσετώτας, τὸν Παπᾶ Ἀλέξιον, καὶ Θεόδωρον Δελιγιάννην, καὶ ἀκολούθως νὰ πράξωσιν ὅπως αὐτοὶ ἤθελον τοὺς ὀδηγήσει· ἐὰν δὲ τελευταῖον περιορισθῶσιν αὐστηρῶς διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Τριπολιτζάν, τότε νὰ τὸ κτυπήσωσιν εἰς τὸ λεγόμενον λεβέντικον, ὃ ἐστὶ, νὰ σχίσαν τὸ προτωπεῖον καὶ ἢ ἀνοιχθῇ ἢ ἀποστασία. Ἐπὶ τούτοις ὅμως δὲν ἐσυλλογίσθησαν ποῦ διαμένει ἕκαστος αὐτῶν, καὶ μ' ὅποια θηρία συγκατοικεῖ, καθὼς ἀκόμη δὲν ἔφερον κατὰ νοῦν ὅποια ἀποτελέσματα ἤθελον παρουσιασθῇ, ἐὰν αὐτοὶ δὲν ἤθελον εἰσελθῇ εἰς Τριπολιτζάν προσκεκλημένοι παρὰ τῆς ἐξουσίας, καὶ ὅποια ὀλέθρια μέτρα ἤθελον λάβει οἱ Ὀθωμανοὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἤλπιζον πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἐντὸς τριάκοντα, ἢ τεσσαράκοντα τὸ πολὺ ἡμερῶν θέλουν λάβει τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Μητροπολίτου Ἰγνατίου, καὶ τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου, πολὺ περισσότερον ἐλπίζοντες νὰ ὀδηγηθῶσι πλατύτερον καὶ ἀπὸ τῆν εἰς Ῥωσσίαν ἀποστολὴν τοῦ Ἰωάννου Παπᾶ Ῥηγοπούλου, ὅθεν καὶ ὡς ὄρον τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου ἔθεντο τῆν 25: Μαρτίου, ἐὰν ἤθελον προφθάσῃ αἱ κατ' εὐχὴν ἀπαντήσεις, τούναντίον δὲ νὰ παρραταθῇ μέχρι τῆς 23: Ἀπριλίου, ἢ τελευταῖον μέχρι τῆς

21: Μαίτου. Ἄλλ' ἐν τούτοις (εἶπον) νὰ προηγηθῆ ἡ κοινοποίησις τῆς ἐνάρξεως διὰ γραμμάτων πανταχοῦ, ὥστε νὰ φανῆ ἡ ἐνάρξις ἐξ ὄλων τῶν μερῶν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

Ταῦτα πάντα ἐγκρίναντες, ἀπεφάσισαν νὰ τὰ ἐνεργήσωσι καὶ πραγματικῶς, δὲν ἔθεσαν ὅμως ποτὲ εἰς τὸν νοῦν τῶν τὴν παροίμιαν· « ἄλλαι μὲν βουλαι ἀνθρώπων, ἄλλα » δὲ Θεὸς κελεύει »· ὁ ἔστιν ἄλλα αὐτοὶ ἐλπίζοντες ἀπεφάσισαν ἐπὶ συνελεύσεως ὄντες, καὶ ἄλλα ἐφάνησαν ὕστερον ἀνελπίστως· δὲν ἤλπιζον προσέτι οὔτε ὅτι ὁ Γρηγόριος Δικαῖος ἤθελε τρελλάνει μὲ τὰ κινήματά του τοὺς πλειοτέρους. οὔτε τὸ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Καλαβρύτων κίνημα ἤλπιζον νὰ φανῆ ποτὲ μὲ τὸν ὁποῖον ἐφάνη τρόπον (1), οὔτε δὲ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, τοῦ Ἀναγνωσταρᾶ, τοῦ Νικηταρᾶ, καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίων τούτοις, ὅσων οἱ μυελοὶ ἦσαν ἐξημμένοι ἐγνώριζον (2), οὔτε καὶν ἐφρόντισαν νὰ γνωρίσωσι πραγματικῶς τὸν ἐπαυξάνοντα βρασμὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μεταξὺ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας καὶ ἐν γένει τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον Ὀθωμανῶν διὰ τὴν ὡς θετικὴν διαδο-

(1) Ἴδε ἐμπροσθεν εἰς τὴν ἱστορίαν τὰ περὶ τούτου.

(2) Ὁ Κολοκοτρώνης· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ φρονούντες, ὅτι ἀν ἀπὸ 50, καὶ 100 ληστὰς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ληστείας των ἐγίνοντο τόσα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, πολλῶν μᾶλλον, ὅταν τὸ ἔθνος ὅλον λάβῃ τὰ ὄπλα τί μέλει νὰ γίνῃ, περιέμενον τὴν ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου, καὶ εἰς πολλοὺς τῶν Πελοποννησίων εἶχον εἰδοποιήσεις, ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς 25 Μαρτίου ἦτον πανταχοῦ τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας· καὶ ἡ εἰδοποίησις αὐτὴ ἦτον τόσον βεβαία εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων, ὥστε εἰν ἐσυνάζαντο εἰς ἐν ὅλοι οἱ σοφοὶ καὶ φρόνιμοι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, δὲν ἔθελον ὀυνηθῆ νὰ καθησυχάσωσι τοὺς μυελοὺς τῶν στρατιωτικῶν, καὶ περὶ πλεόν ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν εἰθισμένοι νὰ ζῶσι μὲ τὴν σπάθην των.

Θεΐσαν φήμην, ὅτι « ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Νικήτας ἦλθον » εἰς τὴν Μάνην μὲ 10 χιλιάδας στρατεύματα, ἧτις καὶ κα-
 » τετάραξε τοὺς Ὀθωμανοὺς ὅλους » .

Εἰς τὴν αὐτὴν Μυστικοσυνέλευσιν ἐγένετο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πρότασις διὰ νὰ ἐνεργηθῇ ἐν τῷ μεταξύ τῶν μελῶν αὐτῆς χρηματικὴ συνεισφορά διὰ τὸν ἐλπιδόμενον σκοπὸν, ἧτις ἐνεκρίθη· καὶ ὁ μὲν Π: Πατρῶν ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ 1000: δίστηλα εἰς τὸν παρὰ τοῦ Α. Ὑψηλάντου διορισθέντα Ταμίαν Ἰωάννην Παπᾶ Διαμαντόπουλον ἐκ Π: Πατρῶν, ὁ Ἄνδρέας Ζαήμης ἔδωκε 3,000: γροσίων ὑποσχεθεὶς νὰ ἐμβάσῃ ἀκολούθως καὶ ἄλλας 7,000 εἰς δίστηλα 1660, (κατὰ τὴν τότε τρέχουσαν τιμὴν τῶν διστήλων πρὸς γρόσ. 6.) ὁ Χριστιανουπόλεως ἔδωκε 2,000 γρόσια, διώρισε δὲ νὰ λάβῃ ὁ Π: Πατρῶν καὶ 6000 γροσίων διὰ λογαριασμὸν τοῦ Χριστιανουπόλεως ἐκ τῆς προσθήκης τὴν ὁποῖαν ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ὁ πρῶτος ἀγοραστὴς τοῦ Μετοχίου Φίλια, καὶ νὰ μὴ καταντήσωσιν εἰς κρισολογίας κατὰ τὴν ἀνωτέρω διαληφθεῖσαν ἔννοιαν τοῦ περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως Φερμανίου, τὰς ὁποίας καὶ ἔλαβεν ὁ Π: Πατρῶν ὅλα εἰς δίστηλα 1333. Ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης ἔδωκε 2500 γρόσ, ὑποσχεθεὶς νὰ στείλῃ καὶ εἰς τὰς Πάτρας 4500: γρόσια· ὁ Κερνίτζης Προκόπιος ἔδωκε 1500, ὑποσχεθεὶς νὰ ἐμβάσῃ καὶ 12,5000· ἔδωκε καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος Χριστιανουπόλεως Ἀμβρόσιος Φραντζῆς γρόσια 2000, εἰς τὰλληρα δίστηλα 366· ὁ δὲ Ν. Λόντος ὑπεσχέθη νὰ ἐμβάσῃ εἰς Πάτρας γρόσια 4,000. Ἡ προκαταβολὴ ἐκάστου ἐδόθη εὐθὺς εἰς Βοστίτζαν εἰς παραλαβὴν τοῦ Π. Πατρῶν, διὰ νὰ παραδώσῃ οὗτος τὰ χρήματα αὐτὰ πρὸς τὸν διορισθέντα Ταμίαν Ἰωάννην Παπᾶ Διαμαντόπουλον, ὅστις ἔλαβεν ὅλην αὐτὴν τὴν πα-

σότητα τῆς χρηματικῆς αὐτῆς συνεισφορᾶς (1), (καθὼς ὁ ἴδιος ἀκολούθως ἔδωκε τὰς πληροφορίες), καὶ μετὰ τὴν ποσότητα αὐτὴν καθὼς καὶ μετὰ ἄλλας συνεισφορὰς ἐπρομήθευσε πολεμεφόδια, ὄπλα, μετὰ τὴν ἐλπίδα πάντοτε ὅτι αἱ Π. Πάτραι θέλουν εἶσθαι τὸ πλέον ἀσφαλέστερον μέρος διὰ τὴν πλῆθὺν τῶν κατοίκων Ἑλλήνων, καὶ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν Ὀθωμανικῶν οἰκογενειῶν.

Ἐνεργηθείσης οὕτω πως τῆς συνεισφορᾶς αὐτῆς, ἡ Συνέλευσις διέταξε καὶ τὸν Ἱερόθεον Μεγασπηλαιώτην νὰ περιοδεύσῃ εἰς ὅλους τοὺς κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐταίρους, καὶ νὰ τοὺς προτρέψῃ διὰ νὰ συνεισφέρουν ἅπαντες ὄχι μόνον ὅσα χρήματα ἕκαστος εἶχεν ἀποφασισμένα κατὰ τὴν στιγμήν τῆς εἰς τὴν Ἑταιρίαν καθιερώσεώς του, ἀλλ' ἀκόμη καὶ περὶ πλέον ὅσα ἡ χρηματικὴ καὶ ἑκάστου κατὰστάσις τῶ ἐσυγχώρει· τὰ δὲ συναχθησόμενα χρήματα νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἐν Πάτραις Ταμίαν Ἰωάννην Παπαῖ Διαμυχνόπουλον.

(1) Ἡ συνεισφορά αὐτὴ ἔφθασεν εἰς τὴν ποσότητα 10 χιλιάδων διστήλων, κατατεθεῖσα ἀπὸ 9 ἄτομα μόνον· ἀλλ' εἰάν αἱ συνεισφοραὶ ὄλκε τῶν ἐταιριστῶν πανταχόθεν ἐσυνάζωντο τακτικῶς, καὶ παρεκατετίθεντο εἰς ἀσφαλῆ μέρη, πόσαι ἄρα ὑπέρογκοι ποσότητες ἤθελον εὐρεθῆ ἑτοιμαί πρὸς χρῆσιν τοῦ ἔθνους, καὶ πόσαι πρόοδοι ἤθελον γίνεαι ἐξ αὐτῶν; ἢ εἰάν πολλὰ μέλη τῆς ἐταιρίας δὲν κατεχρῶντο τὰς εἰς διαφόρους πόλεις συναχθείσας συνεισφορὰς, (πόσος ὑπέρογκος ἀριθμὸς τοιοιυτητρόπως κληρονομήθη!!!) καὶ εἰάν πάλιν τὰ συναχθέντα λάφυρα, αἱ λείαι, καὶ ἄλλα εθνικὰ κινήτὰ κτήματα, καθὼς καὶ ποίμνια, ἀγέλαι, βόες, ἵπποι, κτλ. κατετίθεντο εἰς χρῆσιν τοῦ ἔθνους, καὶ ἐδαπανῶντο τακτικῶς χωρὶς νὰ πέσουν εἰς τὴν ἀρπαγὴν ἢ τὴν κατάχρησιν τοῦ μὲν καὶ τοῦ δέ, ἤθελον ἄρα ὑποφέρει τὸ ἔθνος τόσην, ὅσην ὑπέφερε, δυστυχίαν καὶ χρηματικὴν ἀνάγκην μετὰ τῶν ἐπτατῶν πολέμων του; ἀλλὰ τίς νὰ γίνῃ κριτὴς τῶν τοιούτων συνειδήσεων!!!.

Ὁ Ἱερόθεος Μεγασπηλαιότης λαβὼν ἐγγράφως τὰς ὁδηγίας παρὰ τῆς Μυστικοσυνελεύσεως, ἐξήλθεν εἰς περιοδεῖαν, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν κατάλογον τῆς συνεισφορᾶς εἰς τοὺς ἑταιριστάς διὰ νὰ προσθέσουν εἰς τὴν καταβολήν, τὰ δὲ χρήματα νὰ ἐμβάσουν ἄνευ ἀργοπορίας εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ἀχαΐας· πρῶτα δὲ τὰ μέλη τῆς ἐν Βοστίτζῃ Συνελεύσεως κατέγραψαν εἰς τὸν κατάλογον, ἀκολούθως δὲ οἱ ἐν Καλαβρύτοις καὶ Βοστίτζῃ ἑταιρισταί· ἐσημείωσαν δὲ οἱ περὶ τὴν Συνέλευσιν καὶ ἑνδεκά ἄρθρα διὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ βραβμοῦ, (καθότι εἶχεν ἀρχήσει ν' ἀνακαλύπτεται τὸ μυστήριον τῆς ἑταιρίας), εἰς τὰ ὁποῖα ἔλεγον ὅτι νὰ παύσουν αἱ ἀλληλογραφίαι, καὶ οἱ ψιθυρισμοὶ, νὰ μὴ γίνῃ κανὲν κίνημα ἕως οὔ νὰ ἔλθῃ ὁ προσδοκώμενος, καὶ ἀφ' οὔ λάβουν παρ' αὐτοῦ τὰς ἀναγκαίαις ὁδηγίας, τότε νὰ κινηθοῦν τακτικώτερα.

Μὲ τὸν κατάλογον λοιπὸν αὐτὸν καὶ τὰς ρηθείσας ὁδηγίας ἀναχωρήσας ὁ Ἱερόθεος ἀπὸ τὰ Καλαβρυτα, ἔφθασε τὸ ἑσπέρας εἰς Ξυλόκαστρον, ὅπου εὐρὼν τὸν Πανοῦτζον Νοταρᾶν καὶ τοὺς ἀνεψιούς του Σπυρίδωνα καὶ Ἰωάννην Δασίου, ἔδωκε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἀφ' οὔ ἀνέγνωσαν, ὁ Πανοῦτζος εἶπε πρὸς τὸν Ἱερόθεον· « Δὲν πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Κόρινθον, » καθότι ὁ Κριμῆλ-Μπεης ἐμβῆκεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, » καὶ προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ ἔγγραφα, ἢ κανὲν ἄλλο » δεῖγμα· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ Ἄργος, ἐγὼ » δὲ θέλω μεταβῆ εἰς τὴν Κόρινθον, νὰ καταγράψω » τοὺς ἐκεῖ ἑταιριστάς εἰς κατάλογον ξεχωριστὸν, εἰς » τὸν ὁποῖον καταγραφόμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ πέμπω κατ' » εὐθείαν εἰς τὰς Πάτρας ». Ὁ Ἱερόθεος εὐθὺς ἀναχωρήσας αὐτόθεν, μετέβη εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τὴν

Μονήν τῆς Θεοτόκου τοῦ Βράχου λεγομένην, ὅπου Ἠγούμενευεν ὁ Δανιήλ, ἑταιριστῆς ὢν, (1) καὶ τὴν ἐπιούσαν (9 Φεβρουαρίου) μετέβη εἰς τὸ Ἄργος, καταλύσας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰω. Περρῶκα, ὅπου τὸ πρῶτ τῆς ἐπιούσης συνήχθησαν οἱ ἑταιρισταί, καὶ ἀναγνώσθωντων τῶν ἐγγράφων, εἶπεν ὁ Ἰω. Περρῶκας πρὸς τὸν Ἱεροθέον « τὰ χρήματα πρέπει νὰ συναχθοῦν καὶ νὰ » μείνουν ἐνταῦθα, ἐπειδὴ εἶναι ἡ περισσοτέρα ἀνάγκη » μὲ τὸ νὰ ἦναι φρούριον ἰσχυρόν »· ὁ δὲ Ἱεροθέος τῷ ἀπεκρίθη « ἄς γίνῃ ἡ καταγραφή τῆς συνεισφορᾶς, διὰ » νὰ γνωρίσωμεν ποῦ εὕρισκόμεθα, καὶ ἄς μείνουν τὰ » χρήματα ἐδῶ »· ὁ δὲ Ἰω. Περρῶκας τῷ εἶπεν· « Ἡμεῖς κάμομεν κατάλογον ἐδικόν μας, καὶ τὸν στέλλομεν εἰς Πάτρας »· εἰς τοὺς λόγους τούτους ἀπεκρίθη ὁ Ἱεροθέος. « Βλέπω ὅτι καθ' εἷς θέλει νὰ φυλάξῃ » τὸν ἑαυτὸν του ἀθῶον ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν Διοίκησιν, » καὶ ἐλησμονήσαμεν εὐθὺς ὅσα ὑπεσχέθημεν εἰς τὴν » κατήχησιν τῆς ἑταιρίας· ἔνεκα τούτου δὲν θέλετε νὰ » ἀπεράσετε τὸ ὄνομά σας εἰς τὸν κατάλογον εἰς τὸν » ὁποῖον εἶναι καὶ τῶν ἄλλων προϋχόντων τὰ ὀνόματα, » νὰ χαθοῦν αὐτοί, καὶ νὰ μείνετε ἡ εὐγενία σας ὡς » ἀθῶοι »· καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν εὐθὺς διὰ τὸ Ἄστρος ὅπου εὔρε τὸν Ἀναγνώστην Κονδάκην, πρὸς ὃν παρουσιάσας τὰ ἐγγραφα, καὶ ὁμιλήσας τὰ δέοντα, μετέβη εἰς Λενίδιον, (τὴν 13 Φεβρουαρίου) ὅπου εὔρεν ὁμοίως τὸν Ἰωαννοῦλην Καραμάνον, ὅστις τὸν ἐδέχθη φιλοφρό-

(1) Ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Βράχου Δανιήλ πολλὰ ἐθυσίασε, καὶ συνεισέφερεν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὡς ἔχων πολὺν ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος.

νωσ, καὶ ἀφ' οὗ ὠμίλησαν καὶ μετ' αὐτοῦ τὰ κατὰ τὰς ὁδηγίας, μετέβη εἰς Ἐλος· διανοκτερεύσας δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς προκρίτου Νικολάου, τὸ πρῶτὸ μετέβη εἰς Λακεδαιμονίαν (ὅπου ἦτον εἰς Ὀθωμανὸς διωρισμένος ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐξιχνιάσῃ τι περὶ τῆς ἐταιρίας)· ἀφοῦ δὲ ὑπῆγεν ὁ Ἱερόθεος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Π. Κρεββατᾶ καὶ τῷ ἔδωκε τὰ γράμματα τῶν ἀρχῶν, ὁ Κρεββατᾶς τῷ ἀπεκρίθη « διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, τὸ πρῶτὸ ν' ἀναχωρήσῃς » διότι οἱ Ὀθωμανοὶ ὑπεννόησαν τὴν ἐταιρίαν, καὶ πάσ-
 » χουν νὰ συλλάβουν ἔγγραφα διὰ νὰ ἀνακαλύψουν τὸ
 » μυστήριον »· τὸ δὲ πρῶτὸ τῆς ἐπιούσης (τὴν 16 Φε-
 βρουαρίου) μεταβὰς εἰς Καλαμάταν, καὶ καταλύσας εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Μπεναχοπούλας, ἔλαβεν ἔντευξιν εὐθὺς μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Μονεμβασίας, ὅστις λαβὼν τὰ παρὰ τοῦ Ἱεροθεοῦ ἔγγραφα, προσεκάλεσε τοὺς ἐκεῖ ἐταιριστάς, οἵτινες ἀφοῦ συνήχθησαν, ἔγραψαν ἕκαστος εἰς τὸν κατάλογον τὴν συνεισφοράν του προθύμως. (1)

Τὴν δὲ 18 Φεβρουαρίου ἔφθασεν ἓν γράμμα πρὸς τὸν Μητροπολίτην Μονεμβασίας παρὰ τοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη, ὅστις τὸν εἰδοποιεῖ, ὅτι, τὸ μυστήριον τῆς ἐταιρίας ἀνεκαλύφθη εἰς τὸν Ἡγεμόνα διὰ τοῦ Διερμηνέως καὶ τοῦ Σωτηρίου Κουγιᾶ, καὶ ὅτι ἐξῆλθον διάφοροι ἀνθρωποὶ τῆς ἐξουσίας διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ συλλάβουν ἔγγραφα κτλ. Οὕτω λοιπὸν ὁ Ἱερόθεος ἀναχωρήσας αὐτόθεν (τὴν 20 Φεβρουαρίου) ἔφθασεν εἰς τὸ Νησίον, καὶ

(1) Κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας εἶχε φθάσει ὁ Ἄρναουτ Ὀγλοῦς ὡς Βοεβόδα· εἰς τὴν Καλαμάταν μὲ ἓνα Μπελούκμπασην ὀνόματι Κοκκίνην, διὰ νὰ προσέχουν εἰς τὰ κινήματα τῆς Μάνης.

λαβὼν ἔντευξιν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἰωσήφ
καὶ τῶν ἄλλων ἑταιριστῶν, οἵτινες καὶ κατέγραψαν προ-
θύμως τὴν συνεισφοράν των. Ἐπειδὴ δὲ τὴν αὐτὴν σιγ-
μὴν ἦλθον καὶ ἐκεῖ γράμματα τοῦ Κανέλλου Δελιγιάν-
νη διαλαμβάνοντα τὰ αὐτὰ, ἀνεχώρησεν εὐθὺς, καὶ με-
ταβάς εἰς τὴν Ἀνδρίτζαιναν (τὴν 25 Φεβρ.), καὶ εὐρῶν
τὸν Π. Ζαριφόπουλον, καὶ τὸν Κανέλλον Παππᾶ Ἀνα-
στασόπουλον, μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Λαγκάδια. εὐρῶν δὲ
τὸν Κανέλλον Δελιγιάννην, τῷ ἔδωκε τὰ γράμματα
ὅστις ἄφ' οὗ ἀνέγνωσεν αὐτὰ, εἶπε πρὸς τὸν Ἱερόθεον
« ἐγὼ εἶμαι γεμάτος ἀπὸ ἐφόδια, τζεπχανέδες, τροφάς,
» τζαρούχια, κτλ. ἀλλ' ἐὰν δὲν ἴδωμεν κανέν σημεῖον
» ἀπὸ ὅσα μᾶς ἔχουν εἰπαμένα οἱ ἀπόστολοι τῆς ἑται-
» ρίας, δὲν ἔμποροῦμεν νὰ κινηθῶμεν, διότι χανόμεθα
» αὐτὰ νὰ εἰπῆς τῶν Ἀρχόντων ». Ἐπὶ τούτοις ὁ Ἱε-
ρόθεος μετέβη εὐθὺς εἰς Καλάβρυτα (τὴν 5 Μαρτίου),
ὅπου εὔρεν ὅλους τοὺς προὔχοντας τῶν Καλαβρύτων,
μεθ' ὧν καὶ τὸν Μητροπολίτην Π. Πατρῶν, πρὸς οὓς
ἐδιηγήθη τὰς περιουσίας του.

Ταῦτα πάντα πράξασα ἡ ἐν Βοστίτζῃ Μυστικοσυνέ-
λευσις, παρήγγειλεν εἰς τὰ μέλη αὐτῆς νὰ εἰδοποιήσῃ
ἕκαστον μέλος τὰ πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς εἰς
τοὺς πλησιεστέρους τῆς διαμονῆς του, εἰς τοὺς προκρί-
τους καὶ δυνατωτέρους τῶν ἑταιριστῶν, ὅσοι μέχρι τῆς
στιγμῆς ἐκείνης ἦσαν ἐγνωσμένοι· ὁ δὲ Μητροπολίτης
Χριστιανουπόλεως παρηγγέλη νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸν
Θεόδωρον Δελιγιάννην, εἰς τὸν Μονεμβασίας Χρύσανθον,
καὶ εἰς τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην Μπέην τῆς Μάνης,
ὅσα ἡ Συνέλευσις ἔπραξε· καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἕκαστος
εἰς τὰ ἴδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἀπέλευσις τοῦ Μητροπολίτου Χριστιανουπόλεως εἰς Μέγα Σπήλαιον -- μεταβάσις αὐτοῦ εἰς Καλάβρυτα, Βυτίνην, καὶ Καρύταιναν -- συνέντευξις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Θ. Δελιγιάννη -- ἐπιστροφή αὐτοῦ εἰς Ἀρκαδίαν.

Ἀναχωρήσας ὁ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου του Α. Φραντζῆ ἀπὸ Βοστίτζης, μετέβη πρῶτον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, διὰ νὰ κοινοποιήσωσιν ἀμφότεροι τὰ πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως εἰς τέσσαρας τῶν προκρίτων τῆς Μονῆς (1), τοὺς ὁποίους εἶχε καθιερωμένους εἰς τὴν ἑταιρίαν ὁ ἔφηθεις Πρωτοσύγκελλος κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1819, οἵτινες εἰδοποιηθέντες τὰ τῆς ἐν Βοστίτζῃ Μυστικουσυλεύσεως πρακτικὰ, ἔδωκαν ἕκαστος εἰς παραλαβὴν τοῦ Πρωτοσυγκέλλου ἀνὰ 83 δίστηλα, τὴν ἐν τῇ καθιερώσει μελετηθεῖσαν συνεισφορὰν των, (ἐκτὸς τοῦ Ἱεροθέου, ὁστις ἔμεινε νὰ ἐμβάσῃ αὐτὴν εἰς τὰς Π. Πάτρας μετὰ τῶν λοιπῶν συναχθησομένων συνεισφορῶν) μετὰ δὲ ταῦτα μετέβησαν ἐκεῖθεν εἰς Καλάβρυτα, Βυτίνην, καὶ Καρύταιναν, διὰ νὰ κοινοποιήσωσι τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸν Θεόδωρον Δελιγιάννην, τὸν ὁποῖον εὔρον ἀγανακτοῦντα καὶ ἀδημονοῦντα δι' ὅσας ἕως τότε εἶχε λάβει ὑπονοίας καὶ

(1) Οἱ καθιερωθέντες οὗτοι τέσσαρες Μεγασπηλαιῶται ἦσαν οἱ ἐφεξῆς.

Παρθένιος Μπαλάνος, Προηγούμενος.

Γρηγόριος ἐκ Κλαπατζούνης, Συνάτωρ.

Νεόφυτος Ρούβαλης Συνάτωρ.

Ἱερόθεος ἐκ Ζακτούνης, Συνάτωρ.

πληρηφορίας ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Βαλλή, καὶ οἱ λοιποὶ εἰς Τριπολιτζάν διαμένοντες Βουτζούχιδες (πρόκριτοι) Ὀθωμανοὶ τῆς Πελοποννήσου. Περιπλέον δὲ ἠγγανάκτει καθότι τὴν ἐπιούσαν εἶχε λάβει πρόσκλησιν παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας διὰ ν' ἀπέλθῃ εἰς Τριπολιτζάν.

Μεταξὺ δὲ τῆς κοινοποιήσεως τῶν ἄλλων ὄλων πρακτικῶν τῆς Συνελεύσεως τῷ εἶπον, ὅτι εἶναι γνώμη τῶν μελῶν αὐτῆς, ν' ἀπέλθῃ ὁ Χριστιανουπόλεως, ἢ (εἰς ὄλον τὸ ὕστερον) ὁ Πρωτοσύγκελλός του εἰς Καλαμάταν, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Μητροπολίτην Μονεμβασίας, καὶ τὸν Πέτρον Μαυρο-Μηχάλην Ἡγεμόνα τῆς Μάνης, νὰ παρατηρήσωσι μυστικῶς τοὺς σκοποὺς, τὴν διάθεσιν τοῦ Π. Μαυρο-Μηχάλη, καὶ τὰ τῆς Μάνης κινήματα. Ὁ δὲ Θεόδωρος Δελιγιάννης ἀκούσας ὅτι ἐσκόπευον νὰ μεταβῶσιν εἰς Καλαμάταν, ἢ ὁ Χριστιανουπόλεως, ἢ ὁ Πρωτοσύγκελλός του, εὐθὺς ἀπήντησεν οὕτω.

» Δεσπότη μου, φυλαχθῆτε, μήτε ἡ Πανιερότης σας
 » νὰ ὑπάγετε εἰς Καλαμάταν, μήτε τὸν Πρωτοσύγκελ-
 » λον νὰ στείλετε, ἐπειδὴ εἰς τὸν ὅποιον ἔφθασε βαθμὸν ὁ
 » βρασμὸς, καὶ ὅσα ἡ Πόρτα ἔμαθε καὶ καθ' ἡμέραν μαν-
 » θάνει, (ἐξαιρέτως δὲ ὅτι ἦλθον εἰς τὴν Μάνην ὄλοι οἱ
 » πρόσφυγες Κλέπται, καὶ εἰς αὐτὴν γίνονται μεγάλαι ἐ-
 » τοιμασίαι ἀπὸ στρατεύματα διάφορα, μπαρούτην, μο-
 » λύβια, ἄρματα, κανόνια καὶ ἄλλα τοιαῦτα), θὰ δώσητε
 » μεγάλας ὑποφίας εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, καθότι (ὡς μὲ
 » γράφει καὶ ὁ Οἰκονόμος Παπᾶ Ἀλέξιος) οἱ Τοῦρκοι πρὸ
 » ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβον πολλὰς ὑπονοίας, καὶ διώρισαν
 » πανταχοῦ νὰ προσέχουν μυστικὰ τὰ διαβήματα καὶ ὀ-
 » λας τὰς λέξεις μας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῶν Προεστώτων
 » καὶ Ἀρχιερέων διέταξαν ἀκόμη καὶ τοὺς ἀπεσταλμέ-

» νους των να παρατηροῦν με μεγάλην ἀκρίβειαν διὰ τὸ ἀ-
» ποκαλύψουν τί τρέχει.

» Ἐν τούτοις φοβοῦμαι πολὺ καὶ τὴν Τριπολιτζάν, νὰ
» μὴ ἀρχήσωσιν οἱ Τοῦρκοι τὴν σφαγὴν, καθότι (ὡς μὲ
» πληροφοροῦν) ὁ Ἀρβάλης ἐτρελλάθη, καὶ τρέχει ὡς
» λυσσασμένος, ἐτοιμάζει σούβλας καὶ ἄλλα τοιαῦτα διὰ
» τὴν σφαγὴν τῶν Τούρκων. Τὸ πρᾶγμα καθὼς ἐχορυ-
» φώθη καὶ ἔφθασεν εἰς ἀνόητον τρομερὰν κατάχρησιν,
» δὲν βλέπω ἄλλο, εἰ μὴ ὅτι (ὅπερ μὴ γένοιτο) οἱ Τοῦρκοι
» θ' ἀρχήσωσιν τὴν σφαγὴν εἰς Τριπολιτζάν, μάλιστα ἐν
» ᾧ (ὡς μανθάνω) ἤλθον καὶ δύο φερμάνια, τὰ ὅποια δια-
» τάττουν διὰ νὰ θανατώσωσιν οἱ Τοῦρκοι ὅλους τοὺς τῆς
» ἀ. καὶ β' τάξεως Ἐκκλησιαστικούς καὶ κοσμικούς, ὡ-
» στε εἰς τὴν στιγμήν θὰ ἴδωμεν τὰ ἴδια καὶ εἰς ὅλας τὰς
» λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἐὰν μάλιστα
» ἡ ἡ Πανιερότης Σου, ἡ ὁ Πρωτοσύγκελλος μεταβῆτε
» εἰς τὴν Καλαμάταν ὡς ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν Βοστί-
» τζην, οἱ Τοῦρκοι πλέον δὲν θέλουν ἄλλο διδόμενον διὰ
» νὰ κάμουν ἀρχὴν τῆς σφαγῆς. Τότε τί κάμωμεν; οὐδὲν
» ἄλλο, εἰ μὴ πέρνομεν τὸ ἔθνος εἰς τὸν λαιμόν μας, κα-
» θότι εἶναι ἀδύνατον πλέον ν' ἀφήσωσιν οἱ Τοῦρκοι Ἑλ-
» ληνα Πελοποννήσιον νὰ διαμένῃ εἰς αὐτήν.

» Ἄς συλλογισθῶμεν τὸ πρᾶγμα καλῆτερα, καθότι
» πιστεύω ὅτι, ὅσα τώρα ἀκούετε δὲν τὰ ἐγνωρίζετε ὄν-
» τες εἰς τὴν Βοστίτζαν. Μοὶ εἶπατε ὅτι εἰς τὴν Συνέλευ-
» σιν ὠμιλήσατε, ἐὰν γίνῃ πρόσκλησις εἰς τοὺς Ἀρχιε-
» ρεῖς καὶ προεστῶτας ἀπὸ μέρους τῆς ἐξουσίας, νὰ μὴ
» εἰσέλθουν εἰς Τριπολιτζάν. Συγχωρήσατέ μοι Δεσπότη

» μου, (1) ὅτι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου (τοῦ νὰ μὴ
 » εἰσέλθωσι δηλ. εἰς Τριπολιτζάν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προε-
 » στῶτες, ἀν προσκληθῶσιν,) ὠμιλήσατε (φαίνεται) εἰς
 » τὴν Βοστίτζαν ὡς νὰ ἦλθετε χθὲς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς
 » τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὡς νὰ μὴ ἐγνωρίζετε τὰ εἰς αὐ-
 » τὴν κατοικοῦντα Θηρία.

» : Καὶ ὁποῖαν βεβαιότητα θέλουν οἱ Τοῦρκοι τότε ἄλ-
 » λην ἀπὸ αὐτὴν δι' ὅσα καθ' ἡμέραν μαυθάνουν; διὰ τοὺς
 » λόγους λοιπὸν αὐτοὺς, Δεσπότη μου, μήτε ἡ Πανιερό-
 » τησ Σου νὰ υπάγῃς εἰς τὴν Καλαμάταν, μήτε τὸν Πρω-
 » τοσύγκελλον νὰ στείλῃς. Μεταχειρισθῆτε κάθε ἄλλον
 » τρόπον μυστικὸν τῆς ἐμπιστοσύνης Σας, διὰ νὰ κοινο-
 » ποιήσῃτε εἰς τὸν Ἅγιον (2) Μονεμβασίας ὅσα μοι εἶπατε,
 » ὁ δὲ Ἅγιος Μονεμβασίας εἰς τὸν Πετρόμπεην. Καὶ ἀ-
 » ναμφιβόλως (καθὼς προσκαλοῦν ἤδη καὶ ἐμὲ) θὰ προ-
 » σκαλέσουν βέβαια καὶ ἄλλους Προεστῶτας καὶ Ἀρχιε-
 » ρεῖς, οἵτινες ὅλοι χωρὶς κανένα ἄλλον περαιτέρω συλ-
 » λογισμὸν πρέπει ν' ἀπέλθῃτε ἅπαντες.

» Τόσον δὲ αὐτὸ (τὸ ν' ἀπέλθετε εἰς Τριπολιτζάν, ἐάν
 » προσκληθῆτε) καθὼς καὶ ἄλλα προσεκτικὰ καὶ σοβαρὰ
 » κινήματά μας, ἴσως θέλουν φέρεῖ τοὺς Τούρκους εἰς
 » ἀπάτην διὰ νὰ φανταστοῦν, ὅτι ὅλα εἶναι ψεύματα· καὶ
 » ἐλπίζω νὰ μὴ διαρκέσῃ ἡ εἰς Τριπολιτζάν διαμονή μας
 » πλεόν τῶν 15 ἡμερῶν, ἐάν δυνηθῶμεν ν' ἀπατήσωμεν

(1) Μεταξὺ τῶν ὁμιλιῶν οἱ τίτλοι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς τοιοῦτω τρόπῳ ἐδίδοτο.

(2) Καὶ οὗτος ὁ τίτλος δίδεται εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὁ Ἅγιος Μονεμβα-
 σίας, ὁ Ἅγιος Ἐφέσου κ τλ. Ὡς καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην εἰθίζεται ἡ αὐτοῦ ἀγίό-
 τησ (ὁ δεῖνα).

» τούς Τούρκους. Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ μένουں καὶ εἰς τὴν φρόνη-
 » σιντῶν ἐκτὸς τοῦ φραγμοῦ τῆς Τριπολιτζᾶς εἰς τὰς ἐπαρ-
 » χίας διαμενονόντων, διὰ νὰ μὴ δοθῆ παραμικρὰ αἰτία. Ἔως
 » οὗ λάβωμεν καὶ τὰς ἀπαντήσεις τῶν ὁποίων ἀπεστεί-
 » λατε γραμμάτων, εἰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου δοθῆ παρα-
 » μικρὰ αἰτία, ὅσοι θέλουں εἰσελθεῖ εἰς τὴν Τριπολιτζάν,
 » ἀναμφιβόλως θεὸ νὰ λυώσουں ἐκεῖ· καὶ, (ὅσον ἀπὸ τὸ
 » μέρος μου, εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημέ-
 » νον ».

Μόλις ὁ Θ. Δελιγιάννης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτοὺς
 καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἔφθασε καὶ ἄλλος μαχοῦς (ἐπί-
 τηδες) πεζὸς ἀπὸ Τριπολιτζάν μὲ γράμμα τοῦ Οἰκονόμου
 Παπαῦ Ἀλεξίου, ὅστις τῷ ἔγραφε μόνον « ν' ἀναχωρήσῃ ἄ-
 » νευ ἀναβολῆς, εἰδ' ἄλλως θέλει τῷ σταλεῖ Μουμπασίρης
 » Κιουλλιγρετλίδικος (δηλ. εἷς τῶν μεγάλων Ὑπαλλήλων
 » τῆς Πόρτας τοῦ Βαλῆ), καὶ ἄς φαντασθῆ ὅποια θέλουں
 » εἶσθαι τὰ ἀποτελέσματα », καθότι δὲν ἐτόλμα νὰ γρά-
 ψῃ πλατύτερον, φοβούμενος μήπως συλληφθῆ τὸ γράμ-
 μα του ἀπὸ τὰς καθ' ὁδοὺς φυλακάς.

Ἄναγγους δὲ τὸ γράμμα αὐτὸ ὁ Θ. Δελιγιάννης, « ἰδοὺ
 » , εἶπε Δεσπότη μου !!! τί ἐγκρίνετε; νὰ ὑπάγω; ἢ ὄ-
 χι; ὁ δὲ χριστιανουπόλεως τῷ ἀπήντησεν ὅτι « πρέπει
 » νὰ ὑπάγῃς· καὶ εἶμαι σύμφωνος εἰς ὅλα ὅσα ἐξεφράσθη-
 » τε, Κύριε Θεοδωράκη! ἔπεται δὲ ἀναγκαίως ὥστε ὅλοι
 » μας νὰ λάβωμεν μέτρα, διὰ νὰ μὴ φθάσῃ καὶ γίνῃ ἀρ-
 » χὴ σφαγῶν ἔνεκα τῆς ὑπονοίας τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ
 » Τούρκοι· καὶ βέβαια, ὅταν προσκληθέντες ἀρνηθῶμεν τὸν
 » εἰς τὴν Τριπολιτζάν πηγαίμόν μας, τότε οἱ Τούρκοι θὰ
 » λάβουں μέτρα ἀποφασιστικά, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέ-
 » σματα θὰ εἶναι ὀλέθρια· καὶ καθὼς τὸ ἔθνος εἶναι καὶ

ὅλα ἀνέτοιμον καὶ οἱ λαοὶ μας πεφοβισμένοι ἀπὸ τὸν
 πολυχρόνιον τυραννικὸν ζυγὸν, ἅμα φανῆ ἀρχὴ σφαγῆς,
 πείθονται, ὅτι τὰ πάντα θέλουν νεκρωθῆ, καὶ μήτε θῆ-
 μα δὲν θά προδεύσει τὸ ἔθνος, ἀλλὰ θ' ἀφανισθῆ καὶ θά
 σβεσθῆ διὰ παντὸς· τὸ αὐτὸ θεωρῶ καὶ ἐγὼ ὅτι, ἐὰν προ-
 σκληθῶμεν διὰ τὴν Τριπολιτζάν, εἶναι ἀνάγκη νὰ υπά-
 γωμεν, διὰ νὰ δυνηθῶμεν ἢ ἀποφύγωμεν μεγαλύτερα
 ἄλλα δεινά· Ὅτι δὲ δὲν θά ἐξέλθωμεν ἐξ αὐτῆς πλέον
 ἀποφασιστικῶς, ὅπως ἠυδόκησεν ἡ θεία πρόνοια οὕτω
 καὶ ἂς τελειώσῃ. Ταῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις ἀφ'
 οὔ ὠμίλησαν, ὁ μὲν Θ. Δελιγιάννης ἠτοιμάζετο διὰ νὰ
 ἀπέλθῃ εἰς Τριπολιτζάν, ὅπου καὶ ἀπῆλθεν.

Ὁ δὲ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως καὶ αὐτὸς ἀνα-
 χωρήσας τὴν αὐτὴν στιγμήν (10 Φεβρ.) διὰ νὰ ἀπέλθῃ
 κατ' εὐθείαν εἰς Ἀρκαδίαν (Κυπαρισσίαν), ἀπῆντησε καθ'
 ὁδὸν (εἰς τὸ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας κεί-
 μενον ξενοδοχεῖον τοῦ Κόκλα ὀνομαζόμενον) τὸν Ἀρχι-
 μανδρίτην Ἱερόθεον Ἀθανασόπουλον ἐκ Τριπολιτζᾶς (τὸν
 ὡς ἀπόστολον τῆς ἐταιρίας περιφερόμενον) ἐρχόμενον ἐξ
 Ἀγουλινίτζης, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Γρηγόριος Δικαῖος (με-
 τὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐν Βοστίτζῃ συνελύσεως) ἔγραψε νὰ
 ἀπέλθῃ εἰς τὴν Καλαμάταν διὰ νὰ λάβῃ ἔντευξιν ἐκεῖ μετ'
 αὐτοῦ. ὅθεν πληροφορηθεὶς ὁ Χριστιανουπόλεως ὅτι ὁ Ἱε-
 ρόθεος ἐμελλε νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Καλαμάταν, τῷ ἐκοίνω-
 σεν ὅλα τὰ τῆς μυστικοσυνελεύσεως πρακτικὰ, καὶ τὰ ἐν-
 δεκα ἄρθρα (1), παραγγείλας αὐτῷ νὰ τὰ γνωστοποιήσῃ

(1) Τὸ ἐνδέκατον τῶν ἄρθρων αὐτῶν δὲ λάμβανεν ὅτι, ἐὰν τὸ μυστήριον
 τῆς φιλικῆς ἐταιρίας φωραθῆ εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν τῆς Πελοποννήσου ἐξουσίαν,

εἰς τὸν Μονεμβασίας ἔλα, ἐκεῖνος δὲ εἰς τὸν Π. Μαυρομηχάλην, ἀκόμη καὶ τὸ ὅτι ἐὰν φωραθῇ τὸ μυστήριον, νὰ μὴ εἰσέλθουν εἰς τὴν Τριπολιτζάν· εἶδὲ μὴ καὶ δὲν ἀναανακαλυφθῇ, νὰ εἰσέλθωσι, διὰ νὰ κλείσωσι τὰ ὄμματα τῶν Ὀθωμανῶν ἕως οὔ λάβωσι τὰς ἀπαντήσεις ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἰς ὅσα ἔγραψαν (1), κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἰδ. ἀρθροῦ τῆς ἐν Βοστίτζη Μυστικοσυνελεύσεως.

Ταῦτα δὲ πάντα ὁ Χριστιανουπόλεως ἐμήνυσε εἰς τὸν Μονεμβασίας ὄχι μόνον μὲ τὸν Ἱερόθεον, ὡς φρονιμώτερον καὶ ὡς ἀπόστολον ὄντα τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ μεταβάς εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, εὐθὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Καλαμάταν τὸν Ζαφείριον Φραντζῆν, καὶ τὸν Νικόλαον Πονηρόπουλον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. (2)

τότε ὅσοι εὐρεθῶσιν ἔξω ὄχι μόνον νὰ μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Τριπολιτζάν, ἀν προσκληθῶσιν, ἀλλ' ἀκόμη νὰ λάβωσι καὶ μέτρα προφυλακτικὰ μὲ τὰ ὄπλα πρὸς διατήρησιν τῆς ὑπάρξεώς των.

(1) Τὸ δοκίμιον λαθυσμένως ἀναφέρει ὅτι ἐγένετο ὀριστικὴ ἀπόφασις νὰ μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Τροπολιτζάν εἴτε φωραθῇ τὸ μυστήριον, εἴτε μὴ καθότι ὁ σκοπὸς ἦτον ἀν φωραθῇ, νὰ μὴ εἰσέλθωσιν, εἶδὲ καὶ μείνη κεκρυμμένον καὶ εἰσέλθωσιν τότε, ὥστε νὰ μὴ δοθῇ ὑπόνοια καὶ ἀρχίσῃ ἡ ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν, καὶ οὕτω ματαιωθῇ τὸ διὰ τὴν ἐπανάστασιν σκοπούμενον.

(2) Λαθυσμένως ὁ ἀοίδιμος Π. Πατρῶν Γερμανὸς εἰς τὴν ἱστορίαν του (σελ. 12) δὲν γνωρίζομεν διὰ πείρους λόγους καὶ ἴδια αὐτοῦ αἰτία (τὰ ὅποια μόνος ἐκεῖνος ἐγνωρίζε γράφει, ὅτι ὁ Χριστιανουπόλεως δὲν εἰδοποίησε τὸν Μονεμβασίας, ἀλλ' ἔτρεξε ν' ἀπακρούσῃ εἰς Ἀρκαδίαν, ὡς νὰ ἦτον ὁ Χριστιανουπόλεως παιδάριον μικρὸν, καὶ ὡς νὰ ἦτον χωρικός διὰ νὰ προφθάσῃ νὰ θυσιάσῃ τὸν χοῖρον του τὴν πέμπτην τῆς ἀποκρέω κατὰ τὴν συνήθειαν· ἐκ τούτων θεωρεῖ τις καὶ ὅλα ὅσα κατὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως ἀναφέρει ὁ ἐν μακαρία τῇ λήξει μητροπολίτης Παλ. Πατρῶν, τὰ μὲν ἔχοντα ἀληθείας, τὰ δὲ συνηνωμένα μὲ λάθη, ἀλλὰ δὲ πάλιν ἀγνωστα εἰς τὸν ἀοίδιμον αὐτὸν ἄξορα, καὶ ἄλλα πλήρη ἐγωισμοῦ, κτλ. ἐνόμιζε φαίνεται ὁ ἀοίδιμος Π. Πατρῶν

Ἄφ' οὐ δὲ ἔφθασεν ὁ Χριστιανουπόλεως εἰς τὴν Μητρόπολιν του κειμένην εἰς Κυπαρισσίαν (1), ἀκόμη δὲν εἶχε πάρει τὸν καφφέ (κατὰ τὸ ἔθος), καὶ εὐθὺς ἔφθασαν εἰς τὴν Μητρόπολιν διάφοροι ἐπίσημοι Ὀθωμανοὶ γείτονες καὶ ἐκ τοῦ πλαγίου τὸν ἡρώτων, τί εἰδήσεις ἔχει; διατί ὑπῆγεν εἰς τὴν Βοστίτζαν; ἂν ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Τριπολιτζάν, καὶ ὅτι διάφορα γράμματα ἐσυλλήφθησαν εἰς τοῦ Ἀλάλα, εἰς τὴν Ἡλιδα εἰς τὴν Τριπολιτζάν, καὶ εἰς ἄλλα μέρη κτλ., εἰς ὅλα αὐτὰ ὁ Χριστιανουπόλεως τοῖς ἀπεκρίθη εὐσχήμως ὅτι, « εἰάν ὅσα λέγεται ἔχωσιν ἀληθείας, δὲν » εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὁδηγία καὶ πλάσματα τοῦ Καρὰ Ἄλῃ (2) » (τοῦ Ἄλῃ Πασσᾶ), καὶ ἴσως ἴδομεν καὶ ἄλλα ἀκόμη περὶ ρισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ὅσα ἕως τῶρα ἀκούομεν νὰ μᾶς διηγήσθε, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ ὁ Καρὰ Ἄλῃς μὲ τοιαῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια νὰ λάβῃ τὴν συγχώρησίν του ἀπὸ αὐτὸ τὸ Δοβλέτη (τὴν ἐξουσίαν), καὶ νὰ διορισθῇ εἰς τὸν Μωρέα διὰ νὰ κάμῃ πάλιν ὅσα ὁ υἱὸς του Βελῆ Πασσᾶς δὲν ἐπρόφθασε νὰ κατορθώσῃ ὅτε εἶχε τὸ Πασσαλίκι τοῦ Μωρέως· καὶ ὄχι μόνον εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες διέμενον ὡς ἐκεῖνος εἰς τὰς Π. Πάτρας, μὲ 150 μόνους οἰκογενεῖας φοροδεῶν τούρκων, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς τὸν νοῦν του ἀπὸ πότον ἀριθμὸν θηρίων ἀνημέρων ἦτον ὁ καθ' εἰς περιστοιχισμένος εἰς τὴν ἑπαρχίαν του, καὶ πόσα ὀλέθρια καὶ ἀπενεκταῖα θευὰ συμβησόμενα εἰς τὴν σφαῖραν του ἐσυλλογιζέτο κάθε στιγμὴν καὶ ὑπώπτευε !!!

(1) Καθ' ὁδὸν σιεπτόμενοι μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τούτου, ἀπεράτισαν νὰ ᾤναι σύμφωνοι καθ' ὅλα ὅσα ἠθελον ἐρωτηθῆ παρὰ τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ Ὀθωμανῶν.

(2) Ἐπειδὴ ἔγινεν ἀποστάτης τῆς Ὀθωμανικῆς Βασιλείας ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς, αὐτὸν τὸν τίτλον τῆ ἐπιδοῦν ἅπαντες, προσθέτοντες τὸ, Καρὰ, ὅ ἐστὶ Μαῖῃ ρος Ἄλῃς, καὶ οὐχὶ πλέον Ἄλῃ Πασσᾶς.

» ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Τούρκους νὰ κάμῃ μυρία κακὰ, καὶ
 » ἐπομένως νὰ γλυτώσῃ καὶ ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν ὀργὴν.

» Ἡμεῖς περιήλθαμεν τόσα μέρη ἀφ' ὅτου ἀνεχωρήσα-
 » μεν ἀπὸ ἐδῶ, καὶ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς μας δὲν ἠκούσα-
 » μεν εἰς κανέν ἄλλο μέρος τοιαῦτα τινὰ, ὅσα ἐδῶ ἀκούο-
 » μεν, καὶ μὲ τοιαῦτας μάλιστα ἐκφράσεις, ναὶ ἦναι καὶ
 » ἐκεῖθεν κάτι μικρὰ ἀνοήτων λόγια, ἀλλ' ὄχι καθὼς μᾶς
 » τὰ λέγετε· μόνον εἰς τὴν Καρύταιναν ὄντες ἠκούσαμεν,
 » ὅτι εἶναι γράμματα πιασμένα ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἄλῃ
 » Πασσᾶ, ὅστις ὑπόσχεται βίος, ἐλευθερίαν, καὶ τ. λ. τέ-
 » λος πάντων ὁ ἀπελπισμένος καὶ φοβισμένος τρόπος τοῦ
 » Καρα Ἄλῃ ἐκδίδει ἔξω τὰ τοιαῦτα, διὰ νὰ φέρῃ ταραχὴν·
 » ἀλλ' οἱ ραγιάδες ὅλοι πάσης τάξεως κυττάζουν τὴν
 » δουλείαν τοὺς ἡσυχῶς, διὰ νὰ ἤμπορέσῃ ὁ καθ' εἷς νὰ εὐ-
 » γάλῃ τὸ χρέος του· μᾶς πικραίνετε ὅμως πολὺ ὅταν
 » ἀκούωμεν τὰ τοιαῦτα εἰς τὸν Καζᾶν (ἐπαρχίαν μας),
 » καὶ δυνάμεθα νὰ σᾶς διαβεβαιώσωμεν, ὅτι δὲν πρέπει
 » καθ' ὅλους τοὺς λόγους νὰ καταδεχώμεθα διὰ νὰ ἐκδί-
 » δωνται τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν, διότι ὄχι μόνον
 » δὲν ὑπάρχουν παρόμοια εἰς τοὺς ραγιάδες τοῦ πολυχρο-
 » νίου Βασιλέως μας, ἀλλὰ μήτε τὰ ἐφαντάσθησαν ποτὲ,
 » μήτε θέλουν τὰ φαντασθῆ· καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα νομίζον-
 » ται ὡς ὄνειρα, ἐπειδὴ ὁ τρομερὸς ἀφανισμὸς, καὶ ἡ τοῦ
 » Μωρέως καταστροφή τῶν 1769 δὲν θέλει ἐκλείψῃ εἰς
 » αἰῶνας αἰῶνων ἀπὸ τὴν ἐνθύμησιν γερόντων καὶ νέων,
 » μ' ὅλον ὅτι τότε ἐφάνη καὶ μία ἄλλη ἀπάτη ἀπὸ τὸ μέ-
 » ρος τῆς Μοσκοβίας, καὶ πάλιν μ' ὅλα ταῦτα ἔφαγον τὰ
 » κεφάλιά των οἱ τότε ραγιάδες, καὶ ἄλλα παρόμοια.

» Ἐὰν δὲ πάλιν τοὺς γελάσῃ καὶ τώρα κανένας Κιρά-

ἡ λῆς (1) (Βασιλεὺς), θὰ τοὺς χάσει τοὺς παλιπραγιάδες·
 » ἐὰν ὅμως θελήσουν εἰς τοῦτο νὰ γελασθοῦν οἱ Κοτζαμ-
 » πασιδες καὶ οἱ Δεσποτάδες, ἐκεῖνοι ἐμποροῦν νὰ γελά-
 » σουν καὶ τοὺς βραγιάδες· μὰ ἅς ἦσθε βέβαιοι ὅτι τό-
 » σον οἱ Κοτζαπασιδες, καθὼς καὶ οἱ Δεσποτάδες εἶναι
 » ἀδύνατον νὰ εὐχαριστηθοῦν ποτὲ μὲ φράγκους, καὶ μὴ
 » ἀκούετε τὰς μωρολογίας τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου »·
 (2) μὲ τοιούτους λόγους καὶ ἄλλους παρομοίους ὁ μὲν
 Χριστινουπόλεως ἀφ' ἐνός μέρους, ὁ δὲ Πρωτοσύγκελ-
 λος Α. Φραντζῆς ἀφ' ἐτέρου ἔπεισαν τοὺς Ὀθωμανούς,
 οἵτινες ἀπήντησαν λέγοντες, « Βάλλαχά (μὰ τὸν Θεὸν)
 » δὲν εἶναι τίποτε, καὶ ὅλα εἶναι καθὼς λέγει ὁ Κύρ Δεσπά-
 » τῆς, (3) καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Τὴν 18 Φεβρουαρίου παρευρισκομένου τοῦ Μητροπο-
 λίτου Χριστινουπόλεως μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου του
 εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Βοεβόδα (Διοικητοῦ) τῆς Ἀρκα-
 καδίας, παρόντων καὶ τοῦ Καδδῆ (Κριτοῦ) καὶ ὄλων
 τῶν προυχόντων τῆς Κυπαρισσίας Ὀθωμανῶν, μεταξύ

(1) Οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς μὲν τοὺς Μωαμετάνους Βασιλεῖς δίδουν τὸν τίτλον τοῦ
 Βασιλέως Παδισάχ, Σάχ κτλ. εἰς δὲ τοὺς Βασιλεῖς Χριστιανοὺς τὸν τίτλον
 Κιράλ, ὃ ἐστὶν ἡγεμῶν ἢ ἐξουσιαστῆς ἀπλοῦς.

(1) Ὁ αἰδέσιμος Μητροπολίτης Χριστινουπόλεως εἰς ὅλην τὴν ὀμιλίαν
 αὐτὴν ἔλεγεν ὅλην τὴν ἀλήθειαν ἀλληγορικῶς, (ἐπιχείρημα ὀμιλίας τῶντοι
 ἐξιέπαινον!) διὰ νὰ πείσῃ τοὺς Ὀθωμανούς, ἀναμνηστικῶν τὰ παρεθόντα
 καὶ δεικνύων μετ' ὅτι « ἐὰν θελήσουν οἱ Κοτζαμπασιδες καὶ οἱ Δεσποτάδες νὰ
 γελασθοῦν, ὅτι μὲ ἄλλους λόγους ἢ ὑποκίνησις τῶν λαῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ
 τῆς θέλησιν τῶν Ἀρχιερέων καὶ προεστώτων.

(3) Ἴδου κατάστασις καὶ γνώσις Ὀθωμανικὴ! μὲ πέντε λέξεις ἐγιναν τὰ
 πάντα λίαν καλά!

διαφόρων ὁμιλιῶν γιγνομένων παρὰ τῶν συνερχομένων εἰς συνέντευξιν διαφόρων ἄλλων περὶ τῶν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν διαθρυλλουμένων, καὶ ἄλλων ἄλλοθεν φερομένων εἰδήσεων, ἤλθε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν καὶ εἰς Ἰατρὸς Ἐνετὸς τῆς πόλεως Κυπαρισσίας, Κατουρίνης ἐπιλεγόμενος· (ὅστις ὠμίλει τὴν καθομιλουμένην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν πολὺ διεσθαρμένως) ἀφοῦ δὲ ἐκάθησεν εἰς τὴν ὁμήγυριν τῶν ἄλλων, ὁ Βοεβόδας μετ' ὀλίγην στιγμήν τῷ εἶπε· « Δὲν μᾶς λέγεις κί ἐσὺ Δετόρο » τίποτες δι' αὐτὰ ὁποῦ μᾶς λέγουν, καὶ ἀκούομεν; ὁ Ἰατρὸς τῷ ἀπεκρίθη· « νὲ σέρει τίποτε Ἄγὰ ντικὸ μου » ἐπανελάβε δὲ ὁ Βοεβόδας· « Μὰ καὶ τοῦ λόγου σου εἶσαι » ἓνας Δετόρος, καὶ κάτι γνωρίζεις πολὺ ἢ ὀλίγον »· καὶ ὁ Ἰατρὸς ἀποτανθεὶς πρὸς ὄλους τοὺς παρευρεθέντας Ὀθωμανοὺς, εἶπεν· « Ἀγάντες ντικόμευ νὲ σέρει » τίποτε· τόσο καὶ καταλαβαίνει, κὲ οὔλα τοῦτα κολο- » κύττα ντικόστας κεφάλια τὰ σπάσουνε ».

Ἀκούσας ὁ Χριστιανουπόλεως τοὺς λόγους τοῦ Ἰατροῦ Κατουρίνη, ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ καὶ εὐθύς τὸν ὠνόμασε τρελλὸν καὶ μεθυσμένον· τότε ὁ Βοεβόδας εἶπεν εἰς τὸν Χριστιανουπόλεως· « Φίλε μου Κύρ Μη- » τροπολίτη, μὴ μαλώνεις τὸν Δετόρο, διότι εἶπεν ὄλην » τὴν ἀλήθειαν· κί' ἐγὼ ὁ ἴδιος διὰ μίαν στιγμήν πείθο- » μαι ὅτι δὲν εἶναι τίποτες ἀπὸ ὅσα φημίζονται· καὶ » μήτε οἱ Κοτζαπασίδες, μήτε οἱ Δεσποτάδες ἤμπορεῖ- » τε νὰ ξέρετε ἀπὸ ὅσα ἡμεῖς ἀκούομεν καὶ λέγονται » ἀλλ' ἐγὼ, Φίλε μου, φαντάζομαι, ὅτι δὲν εἶναι μπό- » σικα (εὐκαιρα, ψευδῆ) ὅλα ὅσα ἀκούομεν. Φρονῶ ὅμως » ὅτι εἶναι ἓνα πρᾶγμα κλειδομένον μέσα εἰς ἓνα ντο- » λάπι (ταμιεῖον), καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι θ' ἀνοίξει μ. τ.

» κοπανιά· και τότε ημεῖς οἱ Τοῦρκοι δὲν θὰ ἰδοῦμεν
 » ποῦ νὰ βαρέσωμεν και ποῦ νὰ σταθῶμεν ». Ἐπάνω
 εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Βοεβόδα εὐθὺς ὄλοι οἱ πα-
 ρευθέντες πρῶτιστοι τῶν Ὀθωμανῶν ἀπεκρίθησαν μὲ
 ἀγανάκτησιν· « Ἐστάφορ οὐλλάχ ἔστάφορ οὐλλάχ! (ἀν-
 » τί τοῦ ἡμαρτον ἄπαγε) μετατόπισαι. Ἄγᾶ! (1) τὴν
 » Τουρκιά ὁ ῥαππιῆς (ὁ θεὸς) τὴν ἔχει νὰ βασιλεύῃ σέ
 » τοῦτον τὸν ντουινιά (Κόσμον)· και τὸ μάτι του νὰ
 » στρέψῃ ὁ Βασιλειᾶς, χάνονται οἱ χατίνδες (ἀχάριστοι
 » παραβάται) Ῥωμαῖοι, και ὁ Μωριάς γιομίζει Ἄρβανι-
 » τιά και Τουρκιά, και ἄς ἐνθυμηθοῦν εἰ τὸν ἄλλον
 » χαρμπεδέ (τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769) τί ἔπαθον, και
 » ἄς πεισθοῦν οἱ Γκιαβούριδες (ἄπιστοι) διὰ νὰ γνωρί-
 » σουν τὸ Χάττι (τὸ εἶναι ἢ τὴν σμικρότητα τῆς ἀδυ-
 » ναμίας) των »· μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Χριστι-
 » ανουπόλεως σοβαρὰ σοβαρὰ ἀπεκρίθη· « Ἴνσ ἀλλάχ!
 » (θεοῦ θέλοντος) Ἄγάδες, θὰ ζήσωμεν μὲ τὸ κερέμι
 » (ἔλεος) τοῦ Θεοῦ, και θὰ φανῆ ποῖος εἶναι γελασμέ-
 » νος· ἐγὼ σᾶς εἶπα, ὁ ῥαγιᾶς κυττάξῃ τὴν πτωχεῖαν
 » και τὴν δυστυχίαν του »· και ἄλλα παρόμοια ὠμιλή-
 θησαν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν μεταξὺ τῶν συνδιαλεγο-
 μένων ἐκ τῆς δοθείσης αἰτίας λόγων παρὰ τοῦ Ἰατροῦ
 Κατουρῖνη, και διελύθη ἀκολούθως ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος
 ὁμήγυρις.

(1) Οἱ Τοῦρκοι ἔχουν τὴν δοξασίαν αὐτὴν, ὥστε ὄταν τις εἶπῃ κανὲν
 ἀπενκταῖον, και λέγων τὸ, ἄπαγε μετατοπίσου ὀλίγον, τότε τὸ ἀπενκταῖον
 ὁκεινο δὲν γίνεται. Τὴν συνήθειαν ὁμοίως εὐτὴν τὴν ἔλαβον και πολλοὶ Ἕλληνας,
 ὥστε λέγοντός τινος ἀπενκταῖον τί, ἀποκρίνονται εὐθὺς « μετατόπα μετα-
 » τόπα »·

Πρόσκλησις τοῦ Χριστιανουπόλεως καὶ τῶν προστώτων Ἀρκαδίας διὰ τὴν εἰς Τριπολιτζάν ἀπέλευσίν των -- Εἴσοδος τῶν Ἀρχιερέων, τῶν Προεστώτων, τοῦ Ἀναστασίου υἱοῦ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη -- Ἀπέλευσις τοῦ Χριστιανουπόλεως εἰς Τριπολιτζάν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἢ διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ὀθωμανῶν φήμη κατεβοᾶτο πανταχόθεν, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπηύξανεν, ὥστε ὁ Χριστιανουπόλεως μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τοῦ ἦσαν προσεκτικοὶ διὰ γὰ ἐξετάσουν τοὺς ἀπὸ Τριπολιτζάν, Πύργον, Καλαμάταν, Νησίον, Μεσσηνιακὰ Φρούρια, καὶ ἄλλα μέρη ἐρχομένους, καὶ πάντες διεφήμιζον ὅτι ἤνοιξε τὸ ντοῦσκο, (ἢ ἀποστασία), καὶ ὅτι πανταχοῦ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πλήρεις χαρᾶς ἐλπίζοντες ὅτι, οἱ Τοῦρκοι θέλουν χαθῆ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, ὅτι εἶναι ὡς ἀποθαμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ μ' ὅλον ὅτι τόσον ὁ Χριστιανουπόλεως καθὼς καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλός του ἐπροσποιοῦντο ὅτι δὲν ἐγνώριζον τὸ μηδὲν, οἱ Ἕλληγες μ' ὅλα ταῦτα δὲν ἐπείθοντο, διότι ἐκάστοτε ἔβλεπον ἐρχομένους εἰς τὴν Μητρόπολιν μυστικούς Ταχυδρόμους, καὶ διαφόρους χωρικούς προκρίτους ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, Φαναρίου, Ἀνδρούσης, Ἀγουλινίτζης, καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων μερῶν. Ἀλλὰ καθ' ὅλα ταῦτα καὶ ὁ Χριστιανουπόλεως, καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος ὑπώπτευον διάφορα στιγμιαῖα διὰ τὴν ὑπὲρ τὸ δέον συμπεσοῦσαν ταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν εἰς τοὺς Ὀθωμανούς, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπώπτευον τὴν προδοσίαν.

Ἐπὶ τῶν σκέψεων δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ὑπονοιῶν ἐν ᾧ διέ-

καὶ τὸ ἀμφοτέρω, τὴν 22 Φεβρουαρίου, οἱ ἐπιστρέφοντες ἐκ Τριπολιτζᾶς διάφοροι Ἕλληνες ἀνήγγειλαν, ὅτι εὔρον εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ Μακρουπλαγίου τὸν Ἀναστάσιον υἱὸν τοῦ Π. Μαυρομιχάλη, ἀπερχόμενον εἰς Τριπολιτζάν· ἡ ἀγγελία αὐτὴ ἔθεσεν ἀμφοτέρους εἰς ἔτι μᾶλλον διαφόρους σκέψεις καὶ ὑπονοίας· πρὸ πάντων δὲ μήπως συνέβη καμμία ἀπάτη καὶ προδοσία, ἢ ἴσως ὁ Π. Μαυρομιχάλης ἐπληροφόρηθη, ὅτι ἡ ἔναρξις μέλλει νὰ γίνη κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον, ἢ τὸν Μαΐον, καὶ κατὰ τὴν προμελετηθεῖσαν ἀπόφασιν ἐν τῇ Μυστικοσυνελεύσει τῆς Βοστίτζης, προσκληθεῖς, ἀπέρχεται εἰς τὴν Τριπολιτζάν· ἀλλ' ἐὰν ὑπῆρχεν οὕτω τὸ πρᾶγμα, διὰ ποίαν αἰτίαν νὰ μὴ κοινοποιήσῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Π. Μαυρομιχάλης τὴν εἰς Τριπολιτζάν ἀποστολὴν τοῦ υἱοῦ του;

Ἐν τούτοις εὐρισκόμενοι τοῖς διανοήμασι, καὶ μὴ ἐγκρίναντες ἀφ' ἑτέρου νὰ γράψωσιν εἰς Καλαμάταν διὰ νὰ ἐξετάσωσι τὰ περὶ τούτου, μήπως τὰ γράμματα συλληφθῶσι καθ' ὁδόν, καὶ παρεξηγηθῇ τὸ πρᾶγμα μεταξὺ τούτου βρασμοῦ, ἐβεβαιώθησαν τελευταῖον ἀπὸ φρονίμους τινας ἐλθόντας ἐκ Τριπολιτζᾶς, ὅτι ὁ Π. Μαυρομιχάλης ἀπέστειλε τὸν υἱὸν του εἰς Τριπολιτζάν κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Καϊμακάμη, διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἐξουσίαν, ὅτι ὅσα διαφημίζονται διὰ τὴν Μάνην (ὅτι δηλ: εἶναι στρατεύματα συνηγμένα, πολεμεφόδια, ὅπλα, καὶ ἄλλα τοιαύτης φύσεως), εἶναι ψευδῆ καὶ ἀνύπαρκτα, καὶ ὅτι διὰ πίστωσιν ἀληθείας νὰ μένῃ ὁ υἱὸς του ἐνέχειρον εἰς τὴν Τριπολιτζάν· τὴν θυσίαν δὲ αὐτὴν ἔκαμεν ὁ Π. Μαυρομιχάλης διὰ νὰ κλείσῃ τὰ ὄμματα τῶν Ὀθωμανῶν, καθότι κατ' ἐκείνας τὰς στιγμὰς ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία εἶχε γράψῃ πρὸς τὸν Π. Μαυρομιχάλην, νὰ διαβεβαιώσῃ

αὐτὴν εἰς ἀληθῶς ἔφθασεν εἰς τὴν Μάνην ὁ Κολοκοτρῶνης, καὶ λοιποὶ μὲ στρατεύματα· καὶ εἰς ὑπάρχη ἐν τοιοῦτον, νὰ συλλάβῃ αὐτοὺς ὡς Σαδίκης (πιστὸς), καὶ νὰ τοὺς διευθύνῃ εἰς τὴν Τριπολιτζάν, καὶ θέλει ἔχει ὡς βραβεῖον ἀπὸ τὴν βασιλείαν τὸ Μπεϊλίκι (Ἡγεμονίαν) τῆς Μάνης, ἐφ' ὅσῳ ὑπάρχει ἡ οἰκογένεια τῶν Μαυρομιχαλαίων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· καὶ ἐπειδὴ τότε ἐκλονίζετο νὰ πέσῃ ἀπὸ τὴν θέσιν του ὁ Π. Μαυρομιχάλης, ἀπέστειλε τὸν υἱὸν του εἰς τὴν Τριπολιτζάν καὶ διὰ τὰ παρὰ τῆς ἐξουσίας γραφόμενα πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν στέρεωσίν του εἰς τὴν κλονιζομένην θέσιν του, καὶ ἀφ' ἐτέρου διὰ νὰ κλείσῃ τὰ ὄμματα τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας.

Τὴν δὲ α'. Μαρτίου (1821) ἔφθασε Τάτταρος (Ταχυδρόμος) εἰς Κυπαρισσίαν μὲ πρόσκλησιν τῆς ἐξουσίας πρὸς τοὺς Προεστῶτας τῆς ἐπαρχίας Ἰωάννην Τομαρᾶν, καὶ Ἀντώνιον Καραπατᾶν, διὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς Τριπολιτζάν· ἐν ᾧ δὲ ἐσκέπτοντο μετὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως καὶ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τὴν εἰς τὴν Τριπολιτζάν ἀπέλευσίν των, τὴν 3 Μαρτίου ἔφθασε καὶ ἄλλος Τάτταρος μὲ πρόσκλησιν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Χριστιανουπόλεως διὰ ν' ἀπέλθῃ καὶ οὗτος εἰς τὴν Τριπολιτζάν· ὅταν δὲ ἔφθασεν ὁ διὰ τὸν Μητροπολίτην ἐλθὼν δεῦτερος Τάτταρος, ὁ Βοεβόδας, ὁ Καδδῆς, καὶ οἱ λοιποὶ Βουτζούχιδες Ὀθωμανοὶ τῆς Ἀρκαδίας ἐπροσχάλεσαν τὸν Χριστιανουπόλεως, καὶ τοὺς Προεστῶτας, διατάττοντες αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσι τὴν ἐπιούσαν (4 Μαρτίου) ἀνευ ἄλλης περαιτέρω ἀναβολῆς (φαίνεται, ὅτι κατὰ τοῦτο εἶχον μυστικὴν διαταγὴν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν), οἷτινες μόλις ἐδυνήθησαν νὰ λάβωσι προθεσμίαν διὰ ν' ἀναχωρήσωσι τὴν 5'. Μαρτίου.

Ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν Μητρόπολιν οἱ ῥηθέντες δύο προσ-
 στῶτες μετὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως καὶ τοῦ Πρωτοσυγ-
 κέλλου του ἑκαμὴν διαφόρους ὁμιλίας μεταξύ των περὶ
 τῆς εἰς Τριπολιτζὰν ἀπελεύσεώς των, ἡ μὲν καὶ ὁ μὲν
 Καραπατᾶς μετὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως ἔδιδον γνώμην
 ν' ἀπέλθουν ἀποφασιστικῶς, ὁ δὲ Ἰω. Τομαρᾶς μετὰ τοῦ
 Πρωτοσυγκέλλου ἦτον γνώμης ἐναντίας· ἐπίσθησαν ὁ-
 μως ἔπειτα ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Χριστιανουπόλεως τοὺς
 ὁποίους εἶπε, προτείνας καὶ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Θ. Δε-
 λιγιάνη, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Βοστίτζῃ Μυστικοσυ-
 νελεύσεως κατὰ τὸ ἰά. ἄρθρον αὐτῆς, ὅτι φωραθέντος τοῦ
 μυστηρίου, καὶ δοθέντων θετικῶν διαταγμάτων, τότε νὰ
 μὴν ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὑ-
 πῆρχεν ἕως ἐκείνης τῆς ὥρας καμμία εὐλογοφανῆς ἐν-
 δεῖξις, ὅτι τὸ μυστήριον ἀνεκαλύφθη, ἔνεκα τούτου ὤφει-
 λον ν' ἀπέλθωσι· πολὺ περισσότερον, διότι πρὸ τῶσων ἡ-
 μερῶν ἀπῆλθε καὶ ὁ οἶός τοῦ Πετρόμπεη καὶ ὅτι ἦτον
 πολὺ πιθανὸν νὰ ἦσαν φθασμένοι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐκ τῶν
 Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων· ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν τροπολο-
 γιῶν αὐτῶν ὁ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως εἶπε τοὺς
 ἑφεξῆς λόγους.

» Ἡμεῖς ἐὰν ἀρνηθῶμεν τὴν εἰς Τριπολιτζὰν ἀπέ-
 » λευσίν μας, νομίζω ὅτι δὲν θὰ ὠφελήσωμεν ἄλλο τί, εἰ-
 » μὴ μόνον θὰ δώσωμεν αἰτίαν νὰ σφάξωσι τοὺς Χριστια-
 » νούς· ἡμεῖς ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι φεύγομεν καὶ ἀπὸ τὸν
 » δρόμον· ἀλλὰ ποῦ θέλομεν καταφύγει; εἰς τὴν Μάνην;
 » καὶ ποῖος μᾶς βεβαιοῖ ὅτι ἐκεῖ θέλομεν εὔρει καταφύγιον
 » ἄσυλον; ποῖος μᾶς ὑπόσχεται ὅτι ὁ Πετρόμπεης (ὅστις
 » προαπέστειλεν, ὡς βλέπομεν, τὸν υἱὸν του πρὸ τῶσων
 » ἡμερῶν) θέλει μᾶς δεχθῆ διὰ νὰ μᾶς φυλάξῃ, ἢ καὶ ἂν

» λάβῃ διαταγὴν παρὰ τῆς ἐξουσίας, δὲν θέλει μᾶς δώσει
 » εἰς αὐτήν, ἐὰν ζητηθῶμεν; ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ δὲν συμ-
 » περαίνω, οὔτε πείθομαι ποτέ, ὅτι ὁ Πετρόμπης, ἂν δι-
 » αταχθῇ, δὲν θέλει μᾶς παραδώσει εἰς χεῖρας τῆς ἐξου-
 » σίας· τότε, μὲ ὁποῖα πρόσωπα θέλομεν παρουσιασθῆ ἐνώ-
 » πιον τῆς ἐξουσίας; ἢ ὁποῖα δικαιολογήματα θὰ παρου-
 » σιάσωμαν εἰς αὐτήν; ἔπειτα ἡμεῖς εἴμεθα σήμερον περι-
 » στοιχισμένοι ἀπὸ τόσα θηρία, καὶ ἰδοὺ τὰ φρούρια, ἡ Ἀν-
 » δροῦσα, τὸ Λάλα, τὸ Φανάρι, τὸ Λεοντάρι, ἐν μέσῳ τῶν
 » ὁποίων τούτων εὐρισκόμεθα ὡς πολιορκημένοι, ῥήπως
 » εὐρισκόμεθα εἰς ἄλλο κανὲν μέρος διὰ νὰ προσποιηθῶ-
 » μεν τὸν ἀσθενῆ; ὅλα ταῦτα ἐλλείπουν ἀπὸ ἡμᾶς. διὰ ταῦ-
 » τα δὲν εἶναι καὶ δίκαιον νὰ γίνωμεν αἵτιοι μιᾶς ἀνελπί-
 » στου φθορᾶς τῶν ἀδελφῶν μας Χριστιανῶν· εἶναι δί-
 » καιον ἢ ἀπέλθωμεν ἡμεῖς,, ἴσως μὲ τοῦτο δυνηθῶμεν νὰ
 » κλείσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ἐὰν
 » τὰ ἔξω πράγματά μας βαδίζουν μὲ φρόνησιν, καὶ ἡμεῖς
 » θέλομεν ἀπαλλαχθῆ, καὶ ἐξέλθῃ πάλιν εὐκόλως, (καθό-
 » τι ἕως τότε δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν καὶ τὰς ἀπαντήσεις τῶν
 » γραμμάτων μας) διὰ νὰ λάβωμεν ἀποφασιστικώτερα
 » μέτρα διὰ τὰ περαιτέρω· ἐὰν δὲ ἐκ τούναντίου γίνῃ καμ-
 » μία ἀταξία, ἢ παραδρομὴ (τὴν ὁποίαν, νὰ σᾶς εἰπῶ, φο-
 » βοῦμαι κατὰ τὰ μυελὰ τοῦ Γρηγορίου Φλέσα,) τότε δὲν
 » σᾶς ὑπόσχομαι πλέον ὅτι θὰ ἐξέλθωμεν ἐκ τῆς Τριπο-
 » λιτζᾶς. » ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις στρέψας τὸ πρόσω-
 » πόν του πρὸς τὸν ἐξάδελφόν του Πρωτοσύγκελλον Α.
 Φραντζῆν, εἶπε.

» Πρωτοσύγκελλέ μου ἀδελφέ! ἡμᾶς πλέον ἐκγράψατε
 » ὡς μὴ ὑπάρχοντες· ἀπερχόμεθα εἰς τὴν αὐθαίρετον σφα-
 » γὴν τῶν τυράννων, ἢ εἰς Τριπολιτζάν ἀπέλευσίς μας θὰ

» δώσει πολλὰς ἐλπίδας εἰς τοὺς Τούρκους μέχρι τινος
 » καιροῦ· ἀλλὰ πῶς θὰ κατακτήτουν ἀκολούθως τὰ πρά-
 » γματα, οὐδεὶς οἶδεν εἰμὶ ὁ Θεός. Σεῖς μένετε ἔξω ἀπὸ
 » τὴν θηλιάν, καὶ ὅσον ἔνεστι· ἐκπληρώσατε τὸ πρὸς τὴν
 » φίλην πατρίδα χρέος σας· λυποῦμαι ἐγκαρδίως, καθότι
 » ἐπελύμουν νὰ ἦμι καὶ ἐγὼ ἔξω, διὰ νὰ ἴδω τὴν στιγμὴν
 » ἐκείνην τῆς καταδωξέως τῶν Τούρκων, καὶ νὰ ἐκπλη-
 » ρώσω καὶ ἐγὼ τὴν πρὸς τὸν ὕψιστον ὑπόσχεσίν μου.
 » Σεῖς ὅλοι σταθῆτε γενναῖοι καὶ ἀτρόμητοι· ἐγὼ θεωρῶ
 » ὅτι εἰς τὴν ὑπόθεσίν μας αὐτὴν εἶναι Δάκτυλος Κυρίου,
 » καθότι εἶναι σχεδὸν ἱκανὰ ἔτη ἀφ' ὅτου ἔγεινεν ἡ ἀρχὴ
 » εἰς τὴν ἔταιρίαν, καὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὸ γνωρίσουν
 » οἱ τυφλοτούρκοι· τέλος πάντων, τέκνα μου, ἐὰν ζήσωμεν
 » καὶ ἀνταμωθῶμεν (τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύω), τότε θέλο-
 » μεν ἐκφρασθῆ καλῆτερον· ἐὰν συμβῆ τὸ ἐναντίον, ἐντα-
 » μώνομεν εἰς τὸν Ἄδην, ὅπου θέλομεν μάθει ὅσα ἐπράξα-
 » τε ἀγαθὰ, ἢ φαῦλα· ριζώσατε εἰς τὰς καρδίας καὶ εἰς
 » τὰς ψυχὰς σας πρὸ πάντων τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ
 » τὴν μετῆξέ σας ὁμόνοιαν καὶ ἔχοντες ὡς βᾶσιν τὰ δύο
 » αὐτὰ μὴ δειλιάσητε!

Ταῦτα καὶ ἄλλα λέγοντες εὐτόλμως καὶ θαρραλαίως
 τοῦ Μητροπολίτου Χριστιανουπόλεως ἐνώπιον καὶ τῶν
 παρευρεθέντων, τοῦ Πρωτοπαπᾶ Δημητρίου Παπᾶ Τζό-
 ρη ἐκ Σουλιμᾶ (Κώμης τῆς Ἀρκαδίας), τοῦ Ἀναγνώστου
 Οἰκονομοπούλου ἐκ Γαρόντζας, τοῦ αὐταδέλφου του Ἀν-
 τωνίου Ζαφειροπούλου, καὶ ἄλλων, ἐδάκρυσαν ἅπαντες,
 καὶ ἀσπασόμενοι τὴν δικαίαν του, ἐζήτησαν τὰς εὐχὰς
 αὐτοῦ (1), καὶ οὕτως ἤρχητε νὰ γίνεσθαι ἡ διὰ τὴν ὁδοί-

(1) Παρόμοια μὲ αὐτὰ εἶπον καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μετ' αὐτοῦ ἀναχωροῦντες τότε διὰ Τριπολιτῆζαν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ συγγενεῖς των.

πορίαν ἑτοιμασία, καθότι ἐπλησίαζε τὸ λυκαυγὲς τῆς ἡμέρας, ὅτε ὁ Χριστιανουπόλεως προετοιμαζόμενος, εἰσελθὼν εἰς τὸν κοιντῶνα του, καὶ ἀνοίξας ἐν μικρὸν κιβώτιον, ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Πρωτοσύγκελλόν του ἐν μικρὸν βαλάντιον (πουγγεῖον) ἐσφραγισμένον, τὸ ὁποῖον περιεῖχε τὴν προχείρως εὑρεθεῖσαν χρηματικὴν κατάστασιν του συγκειμένην ἐκ νομισμάτων χρυσῶν, συμποσουμένων (μὲ ἰδιόχειρον αὐτοῦ σημειώσιν) εἰς γρόσια 5014. καὶ 10 παράδες, τὰ ὁποῖα ἐγχειρίσας, ὡς εἴρηται, τῷ εἶπεν « ἐάν » δὲν λάβῃς χρεῖαν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος, φύλαξαι τὰ ὀλίγα αὐτὰ χρήματα διὰ νὰ μὲ χρησιμεύσουν » διὰ τυχοῦσας ἀνάγκας μας, ἐάν ἐπιστρέψω· εἰ δὲ καὶ » ἀποθάνω, δὸς αὐτὰ διὰ τὴν ψυχὴν μου ὅπως ὁ Θεὸς σὲ » φωτίσει, καὶ τὸ χρέος σου σὲ ὑπαγορεύσει· ἐάν δὲ λάβῃς ἀνάγκην διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος, μὴ φεισθῆς, δαπάνησαί τα, καὶ διὰ τὴν ψυχὴν μου κάμε τὸ χρέος σου. (1).

Τὸ πρωτὶ τῆς 5. Μαρτίου ἑτοιμασθέντων τῶν πάντων, ὁ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως μετὰ τῶν δύο ῥηθέντων προεστώτων τοῦ Ἰω. Τομαρᾶ, καὶ Ἄντων. Καραπατᾶ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀρκαδίας διὰ τὴν Τριπολιτζάν· καθ' ὁδὸν δὲ ἔλαβεν ὁ Χριστιανουπόλεως ἐπιστολὴν τοῦ Π. Πατρῶν διαλαμβάνουσαν μόνον ὅτι ἔλαβε τὰς 6000 γρόσια τὴν τιμὴν τῆς προσθήκης τοῦ Μετοχίου τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Φίλια, ἀνευ τινὸς ἄλλης μηδεμιᾶς ὑποθέσεως· ἔφθασαν δὲ τὴν 8. Μαρτίου εἰς Τριπολιτζάν,

(1) Ὁ Πρωτοσύγκελλος Α. Φραντζῆς διεχειρίσθη τὴν χρηματικὴν αὐτὴν ποσότητα κατὰ τὰς αὐτολεξεί παραγγελίας τοῦ ἀοιδίμου Χριστιανουπόλεως.

δπου πρὸ αὐτῶν εἶχον φθάσει ὁ Δημητρίζανης Φιλόθεος, ὁ Ναυπλίου Γρηγόριος, ὁ Τριπόλεως Δανιήλ (ὅστις εὐρέθη ἐκεῖσε ὡς Ἀρχιερεὺς αὐτῆς) καὶ πολλοὶ τῶν προεστώτων (1): ἀλλὰ πρῶτος πάντων τῶν εἰς Τριπολιτζάν εἰσελθόντων ἦτον ὁ Ἀναστάσιος Π. Μαυρομιχάλης, β', ὁ Δημητρίζανης Ἐπίσκοπος, γ', ὁ Ναυπλίου, δ', ὁ Χριστιανουπόλεως, ε', καὶ ς', ὁ Μονεμβασίας καὶ ὁ Ἀνδρούσης, ζ', ὁ Κορίνθου, ή, ὁ Ὠλένης Φιλάρετος· (2) ὀλίγον δὲ ἔλλειψε νὰ εἰσέλθῃ καὶ ὁ Βρεσθένης (νῦν Σελασίας) Θεοδώρητος· εἰσῆλθον δὲ καὶ προεστῶτες, ὁ Παππᾶ Ἀλέξιος Οἰκονόμος, Θ. Δελιγιάννης, Ἰω. Πετρόπουλος, Σωτήριος Νοταρᾶς, Κοπανίτζας, Μελέτης Μελετόπουλος, Ἰωαννοῦλης Καραμάνος, Πανάγιος Κυριακός, Ἰω. Τομαρᾶς, Ἀντώνιος Καραπατάς, καὶ ὁ Βιλαέτης ἐκ Πύρ-

(1) Κατὰ λάθος ἀναφέρει τὸ Δοκίμιον τοῦ Ι. Φιλήμονος καὶ τὸ Ἱστορικὸν τοῦ Π. Πατρῶν ὅτι πρῶτος εἰσῆλθεν εἰς Τριπολιτζάν ὁ Χριστιανουπόλεως (Ἰσθ. σελ. 12 τῆς Ἱστορίας τοῦ Π. Πατρῶν, καὶ Δοκίμιον Ι. Φιλήμονος σελ. 360 σχόλ. α', ὅστις λέγει " βεβαιούμενος ὁ Π. Πατρῶν τὴν εἰς Τριπολιτζάν εἰσοδὸν τοῦ Χριστιανουπόλεως καὶ βλέπων τὴν ἐξαγριωτὴν τῶν Τούρκων, ἀνεχώρησεν ἐκ τῶν Π. Πατρῶν ,, .) καθότι τὴν 22 καὶ 27 Φεβρ. οὔτε ἡ διαταγὴ τῆς ἐξουσίας ἦτον ἀπεσταλμένη ἀκόμη εἰς τὸν Χριστιανουπόλεως·

Ὁμοίως ἀναφέρει καὶ ὁ Π. Πατρῶν λανθασμένως, μ' ὅλον ὅτι τὸ φέρει ὡς σταθερὰν μαρτυρίαν, ὅτι ὁ Χριστιανουπόλεως ἀπῆλθεν εἰς Τριπολιτζάν τὴν 22 Φεβρ. Ὡστε οὔτε ὁ Π. Πατρῶν ὅστις λέγει τὴν 22 Φεβρ. οὔτε τὸ Δοκίμιον τοῦ Ι. Φιλήμονος, τὸ ὁποῖον λέγει τὴν 27, γνωρίζουν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ προφανέστατον αἰτῶν λάθος διαδηλοῦται ἐνταῦθα, καθότι ὁ Χριστιανουπόλεως ἀνεχώρησε διὰ Τριπολιτζάν τὴν 5 Μαρτίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχει μαρτυρίαν ὁ Συγγραφεὺς τῆς παρούσης Ἱστορίας ἰδιόχειρον τοῦ Χριστιανουπόλεως περὶ τούτου. Ὁ δὲ Π. Πατρῶν πάλιν ἀναφέρει (σελ. 14), ὅτι ἀνεχώρησε διὰ Τριπολιτζάν τὴν 4 Μαρτίου.

(2) Ὅτι ἦσαν οἱ εἰσελθόντες Ἀρχιερεῖς, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Τριπόλεως, ὅστις ἦτο διακείμενος ἐκεῖσε.

γού· και οὗτοι ἦσαν οἱ εἰσελθόντες εἰς Τριπολιτζάν (τὸ 1821), τοὺς ὁποίους αὐτοὺς θεωροῦντες οἱ Ὀθωμανοὶ εἰσερχομένους ἀφόβως και ἀτρομήτως, ὄχι μόνον ἐλάμβανον ἐμφύχωσιν μεγάλην, ἀλλὰ και τοὺς ὑπεδέχοντο μὲ προσαιγορεύσεις « χῶς γκελδινίς (1) (δηλ. καλῶς ὀρίσατε), λαβόντες θάρρος και ἐλπίδας ἀπὸ τῆν εἴσοδον αὐτῶν, ἥτις τῷ ὄντι ἔκλεισε τὰ ὄμματά των, και ἐνεποδίσθη ὡς ἐκ τούτου και ἡ σφαγὴ ἥτις ἔμελλε νὰ γίνη εἰς τοὺς α. και β. τάξεως χριστιανοὺς (κατὰ τὰ φερμάνια τοῦ Σουλτάνου (2),) και ἡ τῶν 10 χιλιάδων Ἀλβανῶν ἐκ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος ἀποστολὴ, τοὺς ὁποίους ἠτοίμαζε ν' ἀποστείλῃ ὁ Χουρσίτ Πασσᾶς κατὰ τὸ γράφειν του ὄχι μόνον δὲ καθ' ὁδὸν ἀπαντῶντες τοὺς Ἀρχιερεῖς και Πρωεστῶτας τοὺς ὑπεδέχοντο μὲ εὐπροσηγορίας, ἀλλὰ και μετὰ μεγάλης ὑποδοχῆς, εὐνοίας, και εὐμενείας ἐδέχοντο αὐτοὺς οἱ πρόκριτοι τῶν Ὀθωμανῶν Μπέηδες, Ἀγάδες, και λοιποὶ, λαμβάνοντες τόσον αὐτοὶ, καθὼς και ἡ ἐξουσία διαφόρους συνεντευξείς και ἑμιλίαις, τοὺς ὁποίους οἱ Ἀρχιερεῖς και οἱ Πρωεστῶτες τόσον ἐνεθάρ-

(1) Λέγεται, ὅτι αἱ Ὀθωμανίδες γυναῖκες ἀκόμη θεωροῦσαι ἐκ τῶν παραθύρων τοὺς εἰσερχομένους Ἀρχιερεῖς και Πρωεστῶτας ἐπροσφώνουν τὸ « χῶς γκελδιν, σεῖᾶ γκελδιν », (δηλ. καλῶς ὀρίσατε) ἐν ἀλλάχ (θεῖα χάριτι) τίποτις δὲν εἶναι τζαμπουνού ὅσοι λέγουν τὰ κακὰ λόγια γιὰ τὸ βράχιά τὸν φακίρ φουκαρᾶ (τὸν δυστυχεῖ και πτωχόν), νὰ βαλλαχᾶ! τίποτις δὲν εἶναι.

(2) Ὁ Χουρσίτ Πασσᾶς εἶχε λάβει τότε δύο φερμάνια παρὰ τοῦ Σουλτάνου, διὰ νὰ διατάξῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον οὐσαν μανσοῦπι (θετικὴ Διοικητικὴ) αὐτοῦ, διὰ νὰ βαλοῦν σπαθὶ εἰς τὴν α. και β. τάξιν τοῦ Κλήρου, και τῶν Κοσμικῶν· τὰ δὲ φερμάνια αὐτὰ ἐξεδόθησαν ἀφ' οὗ ὁ Σουλτάνος ἔλαβε διαφόρους πληροφορίας και ἄλλας ἀποδείξεις μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἀριστείδου και τοῦ Ἰπάτρου.

ῥυθάν, ὥστε τοὺς ἔπεισαν ὅτι δὲν ὑπῆρχε τὸ παραμικρὸν, καὶ ὅτι ὅλα τὰ διαφημιζόμενα ἦσαν ὑποκινούμενα ἀπὸ τὸν Καρᾶ Ἀλῆ.

Καὶ τὸ μὲν ἀτρόμητον καὶ ἀτάραχον ὕφος τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν Τριπολιτζάν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, ὅχι μόνον ἐμπόδισε τοὺς Ὀθωμανοὺς τοῦ νὰ πράξωσι τι ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, κατὰ τὰ βηθέντα διαταπτόμενα παρὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ, ἀλλ' ἐγίναν ἀκόμι καὶ ἐγγυηταὶ διὰ τὴν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐνυπάρχουσαν ἡσυχίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ἐντεῦξαι τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ εἰσελθόντων Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῆς Ἐξουσίας -- Παρεμπόδισις τῆς παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἀποφασισθείσης σφαγῆς τῶν α. καὶ β. τάξεως Κληρικῶν καὶ Ἑλλήνων, καὶ τῆς ἀποστολῆς 10 χιλιάδων Ὀθωμανῶν ἀπὸ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν Πελοπόννησον -- Ἀποποιήσις τῆς εἰς Τριπολιτζάν ἀπελεύσεως τοῦ Π. Πατρῶν καὶ τῶν Προεστώτων τῆς ἐπαρχίας Καΐαφρούται -- ἀκροβολισμοὶ βίβης -- φυλάκισις τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων ἐν Τριπολιτζᾷ.

Μ' ὅλον ὅτι δὲ αἱ διδόμεναι καθ' ἑκάστην πληροφορίαι πανταχόθεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς Πελοποννήσου, καθὼς καὶ εἰς τὸν Καϊμακάμην (ἀντιπρόσωπον τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ) περὶ τῆς διατρεχούσης Φιλικῆς Ἐταιρίας. (καὶ μάλιστα εἰς τὸν Σουλτάνον μετὰ τὴν τοῦ Ἀριστείδου,

καὶ Ἰπότηου (1) σύλληψιν, μὲν ὅλα ταῦτα καὶ ἡ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀφίξις τοῦ Γρηγορίου Δικαίου, ἡ καθ' ὅλα ἀπροσεξία, καὶ ὁ πολὺς καὶ μᾶλλον ἀνόητος ἐνθουσιασμός του, συνωδευμένα ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ μὲ τὰς πολυειδεῖς του ὑποσχέσεις (2), προσέτι καὶ ἡ ἀπὸ Ζάκυνθον ἔξοδος τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, τοῦ Ἀναγνωσταρά, τοῦ Νικηταρά, τῶν Πετμεζαίων, καὶ ἄλλων, κατετάραξαν καθ' ὑπερβολὴν τὸν ἐγκέφαλον τῶν Ὀθωμανῶν, ἐξαιρέτως δὲ τῆς ἐν Τριπολιτζᾷ διαμενούσης Ὀθωμανικῆς Ἀρχῆς, ἣτις κατὰ χρέος ἀνέφερε τὰ πάντα εἰς τὸν Χουρσίτ Πασσᾶν, ὅστις εἰσήξεν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδα κατὰ πρῶτον περίπτου τῶν 800 στρατιωτῶν Ὀθωμανῶν, διατάττων νὰ προσέξουν ἀκολούθως, καὶ νὰ τὸν εἰδοποιήσωσι πλατύτερον διὰ ν' ἀποστείλῃ καὶ ἄλλα στρατεύματα ἕως 10 χιλιάδων Ἀλβανῶν καὶ ἄλλων Τουρκῶν, καὶ ταυτοχρόνως διακελεύων, ὥστε ἐὰν ἴδωσι θετικὸν σκοπὸν ἀποστασίας ἀπὸ μέρους τῶν Φαγιάδων καὶ λάβωσι διδόμενα, ν' ἀκολουθήσωσιν εὐθὺς κατὰ τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εἰς τὰ ἀποσταλέντα παρὰ τοῦ Σουλτάνου πρὸς αὐτὸν δύο Φερμάνια, τῶν ὁποίων κρατήσας εἰς χεῖρας του τὰ πρωτότυπα, ἀπέστειλεν εἰς τὸν Καϊμακόμην του Μεχμέτ Σαλήχ Πασσᾶν, δυνάμει τῶν ὁποίων ἐδίδοτο εἰς τὸν Χουρσίτ Πασσᾶν ἀπόλυτος ἐξουσία παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ὡς εἴρηται, (Κεφ. δ.) νὰ θανατώσῃ ὅλους τοὺς Κληρικοὺς, Προεστῶτας, Ἐμπόρους, καὶ λοιποὺς τῆς α' καὶ β' τάξεως. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν διαταγῶν αὐτῶν καὶ τῶν διαταττομένων εἰς τὰ μνησθέντα ἀντίγραφα τῶν Φερμανίων ἔλαβε σκέψεις βαθεῖας

(1) Ἰὸς Δοκίμιον, σελ. 278, καὶ 279.

(2) Ἰὸς Ἱστορίαν Π. Πατρῶν, σελ. 8, 9, καὶ 10.

ὁ ῥηθὴς Μεχμέτ Σαλιχ Πασσᾶς Καϊμακάμης μετὰ τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ του ὑπαλλήλων καὶ τῶν Βουτζούχιδων Ὀθωμανῶν τῆς Πελοποννήσου τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ διαμενοντων, Μπέδων, Ἀγάδων, καὶ Ἐφέντιδων (Ἑλληρικῶν τῆς Ὀθωμανικῆς θρησκείας), ἀλλ' αὐτοὶ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐγνωμοδότησαν διὰ τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων, ἕως νὰ ἴδωσι διεξοδικώτερον τὴν ἐνέργειαν πραγματικῶς τῶν διαφημιζομένων· κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ φιλησυχώτατος Μουσταρᾶ-Μπεης ἐκ Τριπολιτζᾶς ἐπρότεινεν οὕτω·

« Δὲν εἶναι δίκαιον ν' ἀποφασισθῇ φόβος κατὰ τῶν
 » ραγιαδῶν ὡς ὄντων ἐμάνετ οὐλλὰχ (ἐνέχυρον θεῖον)
 » εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας· καὶ ἐὰν
 » ἀποφασισθῇ σφαγὴ, τότε καὶ ὁ Θεὸς θέλει ἀποστείλει
 » ἀφανισμόν εἰς τὸ Βασίλειόν μας· καὶ ἐπομένως εἶναι
 » πιθανόν ὅτι καὶ ὁ ραγιαῖς τότε θέλει βιασθῆ νὰ κλείσῃ
 » τὰ ὄμματα, καὶ ὡς ἀπελπισμένος νὰ πράξῃ ὅσα οἱ
 » Ὀθωμανοὶ δὲν ἐλπίζουν· ὁ δὲ Θεὸς θέλει εἶσθαι βοηθὸς
 » τῶν ραγιαδῶν καθ' ὅλα· ἐὰν ὁμῶς φανῇ ζορμπάλικι
 » (ἀποστασία) ἀπὸ ὅλους τοὺς ραγιαδες, τότε εἶναι μι-
 » νασίπι (κατάλληλον) νὰ φέρουν ἀπὸ τὴν Ρούμελην
 » οἱ Ὀθωμανοὶ ὅσα στρατεύματα ἤθελον ἐγκριθῆ πρὸς
 » ἀντίκρουσιν τῆς ἀποστασίας, καὶ ἄς ἦναι τὸ κρίμα εἰς
 » τὸν λαϊμόν των, καθὼς ἔγινε καὶ εἰς τὸν ἄλλον χαρ-
 » μπεδέ (ἀποστασίαν τῶν 1769) ».

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα προτείναντες, τροπολογοῦντες καὶ παρατηροῦντες, ἐνέκριναν τελευταῖον νὰ γράψωσι πρὸς τὸν Χουρσίτ Πασσᾶν ὅτι· « Ἐπειδὴ προσκληθέντες οἱ
 » Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτες νὰ ἔλθουν εἰς τὸ Τόχτ
 » γερὶ (καθέδραν) κατὰ τὴν προσταγὴν σας, ἦλθαν ἄ-

» παντες μ' όλον τὸ ἰταέτι (ὑποταγὴν), διὰ τοῦτο εὐλο-
 » μῶμεν νὰ γνωμοδοτήσωμεν ἐνώπιον τῆς Ὑψηλότητός
 » σας, διὰ νὰ μᾶς δώσετε ἔμρι (προσταγὴν Σας) νὰ μὴ
 » θανατωθοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ λοιποὶ, ἐὰν ὁμως ἴδωμεν
 » αἰτίας καὶ σημεῖα Χαίνικα (ἀποστατικά) τότε ἐκτε-
 » λοῦμεν τὸ ἔμρι σας κατὰ τὰ Ὑψηλά Βασιλικά Φερ-
 » μάνια ».

Ἀφ' οὗ ἀνέφερον τὰ ἀνωτέρω εἰς τὸν Χουρσίτ Πασ-
 σᾶν, διὰ νὰ γνωρίσωσι πλατύτερον τὴν διεύθυνσιν καὶ
 τὸν σκοπὸν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, τὴν 11
 Μαρτίου ἀπεφάσιζαν οἱ ῥηθέντες Ὀθωμανοὶ νὰ υποβά-
 λωσι εἰς ἔρανον χρηματικὸν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Προε-
 στῶτας ἀπὸ ποσότητος 2,000 - 1500, καὶ 1000 γροσιῶν
 ἀνὰ ἕκαστον, τὸν ὅποιον αὐτὸν ἔρανον ἀπεδέχθησαν χω-
 ρὶς τινος προβλήματος, ἢ ἀντιλογίας, πληρώσαντες ἕκα-
 στος μὲ πρόσωπον χαρίεν τὴν ἀποφασισθεῖσαν δι' αὐτὸν
 ποσότητα (1) ἐκ τούτου περισσότερον ἐπέεθησαν, οἱ
 Ὀθωμανοὶ ὅτι τῷ ὄντι δὲν ὑπάρχει μηδὲν ἐκ τῶν φη-
 μιζομένων ἀληθές· ὁ δὲ Καϊμακάμης ἀνέφερον εἰς τὸν
 Χουρσίτ Πασσᾶν καὶ τὰ περὶ τῆς ταχείας καὶ προθύμου
 ἀποδόσεως τοῦ ψηφισθέντος εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ
 Προεστώτας χρηματικοῦ ἐράνου. Ταῦτα δὲ πάντα ἐσά-
 θησαν ὡς πλέον βοηθητικά μετὰ τοῦ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἀπο-
 στολὴ στρατευμάτων ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν
 Πελοπόννησον, καθὼς καὶ ἡ σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν (2).

(1) Τὰ Τουρκικὰ 1000 γρόσια κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἰσχυροῦντο μὲ
 δίτηλια 200.

(2) Ἴδε τὰ περὶ σφαγῆς τῶν Ἑλλήνων Δοκίμ. σελ. 369, καὶ Ἱστορικὸν Π.
 Πατρῶν σελ. 7 καὶ 8, ὅπου ἀναφέρουν ὅτι, « οἱ Ὀθωμανοὶ τῆς Καθίδεμας

Ἄλλὰ μ' ὅλον ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία παρετήρησε μετὰ τῶν λοιπῶν Ὀθωμανῶν ὅσα ἀνωτέρω προείπομεν,

Τριπόλεως, ὁ ὄχλος τῶν Τούρκων τῆς Καθέδρας ἐξαγριούται καὶ ἐπαπειλεῖ τραγῆν. Ἄλλὰ τὴν περὶ τούτων βεβηκότερον πληροφορίαν, ὅτι ἦτον ἀπόρησις διὰ τὴν τραγῆν, καὶ ὅτι ἦτο καὶ δύο φερμακίαι ἀπεσταλμένα περὶ αὐτῆς παρὰ τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν Χουρσίτ Πατσᾶν, καὶ ὅσα εἶπομεν ἐνταῦθα κατὰ συνέπειαν ἀμφότεροι οἱ Συγγραφεῖς τῶν ἀνωτέρω Ἱστορικῶν Συγγραμμάτων ἔγνωρίζον.

Τὰς βεβηκίας δὲ περὶ τοῦ ἀδικειμένου τούτου πληροφορίας ἐλάβομεν περὶ τοῦ ἐκ Φιλιατρῶν τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας Ἀντωνίου Καρκαπατᾶ (ἐνὸς τῶν συμφυλικιθέντων μετὰ τῶν λοιπῶν ὡς Προεστῆτος τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης), ὅστις παρέδωκεν αὐτὰς ἀπὸ τινος Ὀθωμανοῦ Μεχμέτ Μουρακμπούτην αὐτόχθονα Ἀρκαδίου, ὡς ἀκολουθεῖς.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Μουρακμπούτης κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1820 ἐφάνη προήκορος τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουτικῆς, καὶ ὡς ἀπαστάτης διὲν ὑπέταττετο εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῆς, ἧτις διαταξάτω τὴν καταδίωξίν του, διώρισε κατ' αὐτοῦ 1500 Ὀθωμανοὺς, διὰ νὰ ἐκτλέωσι τὴν καταδίωξίν του, αὐτὸς δὲ μετὰ ἐλιγίττων τινῶν Ὀθωμανῶν μιθωτῶν ὠχυρωθῆναι εἰς τοὺς Γαργαλιανούς (Κωμοπολιν τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας (Τρυφυλλίας)). Ἡ κατ' αὐτοῦ γενομένη πολιορκία διήρκεσεν εἰς τὴν ῥηθείταιν Κοιμῶσιν ὀκτὼ ἡμέρας περὶ τοῦ, μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὁποίων οἱ ποδάρκατ ἐ αὐτοῦ τῆ παρεχώρησαν τοῦτον, ὥστε δραπετεύσας διὰ Φιλιατρῆς, (παρολίου οὐσῆς τῆς Κωμοπολεως) διεσώθη ἀποδῆς εἰς τὴν Πρέβεζαν, ὅπου διέμενε μέχρι ὅτου ὁ Χουρσίτ Πατσᾶς διωρίθη νὰ πολιορκίῃ τὴν Ἄλῃ Πατσᾶ εἰς τὰ Ἰωαννίνα, ὑπο τὴν ὁδηγίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν καὶ ὁ Μουρακμπούτης ὑπομίθιος διατελῶν.

Ὅτε δὲ ὁ Χουρσίτ Πατσᾶς διεύθυνε τὸν Κριζαρχάμπεϊν του διὰ τὴν Πελοπόννησον (περὶ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1821), διώρισε καὶ τὸν Μουρακμπούτην αὐτὸν ὡς Μπίμπατιν (χειμάρχον) καθ' αὐτόχθονα Πελοποννήσιον καὶ πολυπείρον ἄνδρα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κριζαρχάμπεϊν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθασεν εἰς τὴν Τριπολιτζάν ὁ Κριζαρχάμπεϊς, σκέψας γενομένης μετὰ τῶν λοιπῶν, ἐπειδὴ ἐνεκρίθη νὰ στρατολογήσῃται πρῶτον διὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια, νὰ διαλύσῃται τὰς ἐκεῖ πολιορκίας, νὰ παραλάβῃται δὲ καὶ τοὺς αὐτῶς εὑρισκομένους Ὀθωμανοὺς διὰ νὰ εὐτύχῃ καὶ ἀπολέσῃται τὸς εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Μεσσηνίας Ἑλλήνας, κάκειθεν δὲ νὰ μεταβῇ καὶ

καὶ ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν Ὀθωμανῶν ἐξηλείφθη πᾶσα πλῆ-
ρον παντὸς εἶδους ὑποψία, μ' ὅλα ταυτα ἢ συνείδησις πάν-

εἰς τοῦ Λάλα διὰ τὴν διαλύσασαι καὶ τὴν ἐκεῖ πολιορκίαν, καὶ τὴν συμπαράλα-
βωσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς Λαλαίους, αὐτόθεν δὲ τὴν ἀναβῶσιν εἰς τὴν Καρύ-
ταιναν καὶ τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας διὰ τὴν καταστρέψωσι καὶ ἐξαλείψωσι τὰ
πάντα κατὰ τὰς ἐλπίδας των, (καὶ ἀναμφιβόλως ἐπετύγχανον τὸν σκοπὸν των
ἂν ἤθελον ἐνεργῆσαι τὴν στρατολογίαν ἐκείνην, καθότι, ὡς προείπομεν, ἦτον
ἀρχὴ τῆς ἀποστασίας, καὶ ἐν ᾗ ἦτο τρομερὰ ἔλλειψις πολεμοφοδίων, ἦτον ἀ-
κόμη καὶ ἡ δειλία εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων,) εἰς τὴν στρατολογίαν ἐκεί-
νην διωρίσθη ὡς εἷς τῶν δυνατῶν καὶ στρατηγηματικῶν καὶ ὁ διαληφθεὶς
Μουραμπούτης, ὅστις ἔχων φιλίαν καὶ σχέσιν στενὴν μετὰ τοῦ Ἀντωνίου
Καραπατᾶ (ὡς χρηματίσας πολλάκις ἐνοικιαστῆς τῶν προσόδων τῆς Κωμο-
πόλεως Φιλιατρῶν), θῆλον δὲ ἀφ' ἑτέρου τὴν διδάσκηται καὶ ὀδηγηταὶ ἀπὸ τὸν
Καραπατᾶν τὸ πόθεν, καὶ πῶς ἐπήγασεν ἢ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀποστασία
τῶν Ἑλλήνων, ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς τὸν Καραπατᾶν, ὑποσχόμενος, ὅτι
τὸν ἀπαλλάττει τῆς φυλακῆς, καὶ τὸν συμπαράλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν
κατὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια μελετωμένην στρατολογίαν, φρονῶν καὶ ἐλπί-
ζων, ὅτι ἀπηλπισμένοι ὡν ὁ Καραπατᾶς ἀπὸ τὴν φυλακῆν, τὴν γῆν ὠφέ-
λιμος εἰς τὴν στρατολογίαν αὐτήν. (Ἐπεὶ τούτων, φαίνεται, ὅτι συνεσχέθη
πρῶτον μετὰ τοῦ Κρηχαγγάμπη διὰ τῆς ἀδείας τοῦ ὁποίου ἐξήγαγεν ἐκ τῆς
φυλακῆς τὸν Καραπατᾶν.) Ἄλλ' ἀφ' οὗ δὲν ἐδυνήθη τὴν λάβῃ ἀπὸ αὐτὸν ὅσας
ἠλιπῆζε πληροφορίας, (καθότι ἤρνεϊτο ὁ Καραπατᾶς, ὅτι δὲν ὑπῆρχε μυστικὴ
καυνὸς εἶδους συνωμοσία, οὔτε στοχασμὸς τῶν Ἑλλήνων δι' ἀποστασίαν, ἢ
φρόνησις καὶ σθερότης εἰς τοὺς ὄρκους τῆς Ἐταιρίας καὶ τῆς Πατρίδος!!!,
μᾶλλον δὲ ἠπόρει καὶ αὐτὸς πῶς ἐπήγασεν ἢ ἀποστασία αὐτή.) Καὶ ἐπειδὴ
ὁ Μουραμπούτης δὲν ἐξῆξεν ὡς ἠλιπῆζε, τὸ μηδὲν, τότε ἐξηγήθη εἰς τὸν Καρα-
πατᾶν, ὅτι ὁ Σουλτάνος καὶ ὁ Πασσᾶς ἔλαβον πολλὰς καὶ διαφόρους πληροφο-
ρίας περὶ τῆς ἀποστασίας, διηγηθεὶς αὐτῶ καὶ ὅλα τὰ περὶ τῶν μνησθέν-
των δύο φερμανίων, καὶ διὰ ποίους λόγους τῶν πρωτίστων Ὀθωμανῶν καὶ
τοῦ Καϊμακάμη δὲν ἐξετελέσθησαν τὰ διαταττόμενα εἰς τὰ φερμάνια (ἢ σφι-
γῆ ὄηλ. καὶ ἢ τῶν στρατευμάτων ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰσοδος), καὶ ὅτι
συντέλεσεν ἐπὶ πολὺ ἢ εἰς τὴν Τριπολιτζᾶν ἔλευσις τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προε-
στάτων, ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἠπάτησε τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ ἔδωκεν τότεν
πίστιν, καὶ ὅτι ὅλα ὅσα διεφημίζοντο ἐφάνησαν τελευταῖον ἀληθῆ καὶ
πραγματικά· ἀλλ' ὁ Καραπατᾶς ὠρκεῖτο, καὶ ἐξῆται τὴν βεβαιώσασθαι, ὅτι

τότε ἤλεγχε τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ αἰ ὑποψίασι των δὲν ἐδύναντο νὰ ἐξαλειφθῶσιν ὀλοτελῶς, διότι δὲν ἐφαίνοντα καὶ οἱ Προεστῶτες τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων ὁ Ἄνδρέας Ζαήμης καὶ Σωτήριος Χαραλάμπης· ὅσον δὲ περὶ

δὴν ἦτο κανεὸς εἴδους προμελέτη δι' ἀποστασίαν, καὶ διὰ τ' ἀπαλλαγῆ τῆς φυλακῆς ἐκαινοῦσε τὸ σχέδιον τῆς στρατολογίας, ὑποσχόμενος ὅτι θελεῖ φανῆ καὶ αὐτὸς ὠφέλιμος, πολὺ περισσότερον πείθων τοὺς ραγιάδες ν' ἀφίσουν τὰ ὄπλα, καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν· εἶπεγ δὲ εἰς τὸν Μουραμπούτην νὰ δώσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ὅ,τι λογιῆς ὑπόσχεσιν ἐγκρίνει εἰς τὸν Κλεχαγιάμπεην εἰν γνωρίζῃ τὸν Καραπατᾶν ὁποῖος εἶναι.

Ἄρ' οὐ δὲ συνωμίλησαν αὐτὰ καὶ ἄλλα ὁ Μουραμπούτης μετὰ τοῦ Καραπατᾶ, εἰσάχθη πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Καραπατᾶς, ἐπιφυλαττόμενος νὰ συμπαραληφθῆ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν στρατολογίαν. Ἄλλὰ τὸ περὶ αὐτῆς σχέδιον διὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια ἐματαιώθη, ἐνεκρίθη δὲ νὰ στρατολογήσῃσι κατὰ τοῦ Βαλτετζίου, διὰ νὰ ματαιώσῃσι τοὺς σκοποὺς τῶν ἐκείσε συσσωματωμένων Ἑλλήνων, καὶ ἀκολουθῶν νὰ καταδῶσι διὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου.

Ἴδου λοιπὸν ἡ ἀληθεστάτη μαρτυρία περὶ τῆς μελετηθείσης σφαγῆς, καὶ τῆς ἀποστολῆς 10 χιλιάδων Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν Πελοπόννησον, ληφθεῖσα ἀπὸ τὸν Δ. Καραπατᾶν, ἄνθρωπον ἐγνωσμένον καὶ ἀποδεδειγμένον ὡς τιμίον καὶ σταθεροῦ χαρακτῆρος. Ἴδου καὶ πόσον ὠφέλιμος ἐστάθη ἡ εἰς τὴν Τριπολιτζάν εἰσοδος τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστῶτων, καὶ πόσον ἐκλείπει τὰ ὄμματα τῆς ἐξουσίας κτλ. κτλ.

Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ παρουσιάσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ματαίως προσπαθοῦντινες νὰ κατηγορήτωσι τοὺς εἰς Τριπολιτζάν εἰσελθόντας ὅτι δὲν ἐπραξάν καλῶς. Καὶ μ' ὅλον ὅτι ἀρετὰ ὠμιλήσαμεν περὶ τούτου εἰς τὸ κείμενον (Κεφ. γ'), ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν καὶ ἐνταῦθα ὅτι ἡ μὲν εἰσοδος αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι βέβαια ἀξιοπιστοτέρα μαρτυρία διὰ νὰ ἦναι ἡ φθορὰ προφανῆς καὶ ὡς ἐξ αὐτῆς νὰ θεσθῆ ἔλας διάλου ἡ ἐναρξίς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. ἔχομεν ἐν τούτοις ἐπιθυμίαν νὰ μάθωμεν, ποίους ἤθελον ἀρά γε νὰ κατηγοροῦν τότε, καὶ νὰ φρυάττουσιν κατ' αὐτῶν ὅσοι φοροδεεῖ, δεῖλοι, καὶ ἄνθρωποι τολμῶσι νὰ κατηγορήτωσι τοὺς εἰς Τριπολιτζάν εἰσελθόντας Ἀρχιερεῖς καὶ προεστῶτας; τότε βέβαια ἤθελε γεμίσει ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀσία, καὶ ἡ Ἀφρική ἀπὸ δυστυχεῖς Ἑλλήνας Πελοποννησίους, εἰν ἤθελε γίνῃ ἀρχὴ φόνων ἀλλ' ὅταν ἀπαξ ἡ θεῖα πρόνοια ὑπέγραψεν

τοῦ Π. Πατρῶν ὀλίγον ἐφρόντιζον ἕαν δὲν ἤθελεν εἰσέλθῃ εἰς τὴν Τριπολιτζάν μετὰ τῶν ἄλλων ὅστις ὅτε ἔλαβε τὴν πρόσκλησιν παρὰ τῆς ἐξουσίας λίγγοντος τοῦ Φεβρουαρίου, ἀπῆλθεν εἰς τὰ Καλάβρυτα διὰ νὰ συσκεφθῶσι μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Ζαΐμη καὶ τοῦ Σωτηρίου Χαραλάμπους. Ἐν τούτοις ὁμως ἐκοινοποίησεν εἰς τὰς Π. Πάτρας, ὅτι ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Τριπολιτζάν (1)· εἰς δὲ τὴν θέσιν τοῦ Προεστῶτος των Π. Πατρῶν Νικολάου Λόντου ἀπέστειλαν εἰς Τριπολιτζάν τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογάρτην, Ταμίαν ὄντα τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. (2).

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασεν εἰς Καλάβρυτα ὁ Π. Πατρῶν, μετὰ δύο ἡμέρας ὑπῆγε καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόντος. Συσκευθέντες δὲ μετὰ τῶν ἐν Καλαβρύτοις διαμενόντων, δὲν ἐνέκριναν τὴν εἰς τὴν Τριπολιτζάν εἰσοδόν των (3).

ἀποφατιτικῶς τὴν ἀπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων τὴν τρέλλαν καὶ ἀνοησίαν αὐτῇ ἢ ἀνωτάτῃ Πρόνοια ἀπέδειξεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον ὡς ἐπιχείρημα ὑψηλῶν γνώσεων, ἃς καυχᾶται πλέον ὅτου καὶ ἂν θέλῃ ἕκαστος, λέγων· “ ἐγὼ, καὶ ἐγὼ ἔσσοσα ,, τὸ ἔθος ,, δε ἀποτιωπῶμεν μὲ τοῦτο ὁμως καὶ τὸ “ Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ ,, χεῖρα δεῖ κινεῖν ,, καὶ τὸ “ Προσευχῇ, παιδιὰ, καὶ πέτρας ,, (ἐνός Ἡγουμένου πολιορκηθέντος ποτὲ ἀπὸ ληστῆς)· ἀφίνομεν δὲ εἰς ἄλλους νὰ ἐξηγηθῶσιν ὅ,τι ἂν, περὶ τῶν ὅτων εἴπωμεν ἐνταῦθα, γνωρίζουσι πλατύτερον.

(1) Ἴδε Ἱστορίαν Π. Πατρῶν, σελ. 13.

(2) Τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογάρτην ἀπέστειλαν εἰς Τριπολιτζάν ὡς μὴ μεμυημένον τὰ τῆς Ἐταιρίας, καὶ διὰ νὰ ἦναι ὑπὸ τὸν κίνδυνον αὐτός, καὶ ὅχι ὁ Νικόλαος Λόντος.

(3) Τοῦτο δὲ ἐπραξάν διὰ λόγους περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν ὁμιλήσει ἀκολούθως, ἐξ ὧν θέλει φανῆ τὸ αἴτιον εἰς τῆς Τριπολιτζάν μὴ ἀπελεύσεως των.

Ἐνέκριναν δὲ νὰ δικαιολογήσωσι τὴν μὴ ἀπέλευσίν των (1) μὲ τὸν ἐφεξῆς τρόπον (2).

Ἐγραψαν ἐν ἐπίπλαστον γράμμα ὡς νὰ ἐστάλη δευ-
θεν πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τινος Ὁθωμανὸν ἐκ Τριπολιτζᾶς,
τὸ ὁποῖον διελάμβανε τὰ ἐφεξῆς·

« Φίλοι μου Ἀνδρέα Ζαήμε, Σωτ. Χαραλάμπη, Ἀν-
δρέα Λόντε, καὶ λοιποί·

» Μὴν τύχη καὶ ἀποφασίσετε νὰ ἐμβῆτε εἰς τὴν Τρι-
» πολιτζᾶν, δ.ὅτι ἐσᾶς θὰ σκοτώσουν προτίτερα ἀπὸ
» τοὺς ἄλλους· ἐγὼ σὰν φίλος μπιστεμένος σᾶς δίδω
» τὸ χαμπέρι (τὴν εἶδησιν), καὶ, ἔ ὁ Θεὸς καὶ ἡ γῆς·
» καὶ τὸ γράμμα μου νὰ τὸ κάψετε· ταῦτα καὶ ὄχι
» ἄλλο ». Μαρτίου 8.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος γράμμα ἐγχειρίσαντες εἰς ἓνα ἀν-
θρωπον τῆς ἐμπιστοσύνης των ἐκ τῆς Κώμης Σούβαρ-
δον τῷ εἶπον, ν' ἀπέλθῃ δι' ἄλλης ὁδοῦ, καὶ νὰ τοὺς περι-
μένῃ εἰς μίαν παρ' αὐτῶν διορισθεῖσαν θέσιν· τὴν δὲ ἐνάτην
Μαρτίου ὁ Π. Πατρῶν, ὁ Κερνίτζης Προκόπιος, ὁ Α.
Ζαήμες, ὁ Α. Χαραλάμπης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Α. Φω-
τῆλας, καὶ Σ. Θεοχαρόπουλος ἐξῆλθον ἐπὶ προσχήματι

(1) Μ' ὅλου ὅτι οἱ Ὁθωμανοὶ ἠδύνατο μετὰ τὸ εἰς Τριπολιτζᾶν ἰθά-
σιμον τοῦ Ἀνδρέου Ζαήμε, καὶ Σ. Χαραλάμπους νὰ φονεύωσιν ὅλους
τοὺς ἐν φυλακῇ, μ' ὅλα ταῦτα ἢ μὴ ἀπέλευσίς των οὔτε συνετέλεσεν ὡς
μηδενὸς εἶδους βοηθητικῶν μέσων διὰ τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ ὄντας, οὔτε δὲ
ἐνεπαδίσεν ἀφ' ἐτέρου καὶ τὴν ἐναρξίν τῆς τῶν Ὁθωμανῶν καταδωξίως
καθότι πρῶτον θηρόσιον τουφέκι ἠνυίγη μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ὁθωμανῶν
εἰς τὸν λόφον τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου ἀντικρὺ τῆς Καρυταίνης ἀπὸ τοῦ
Θ. Κολοκοτρώνη, ἔχοντα ὑπ' αὐτὸν 300 Μανιάτας.

(2) Εἰς τὴν ὁμήγηριν αὐτὴν ἦσαν καὶ ὁ Ἀσημάκης Φωτῆλας, καὶ ὁ
Σωτήριος Θεοχαρόπουλος.

εις ὁδοιπορίαν διὰ τὴν Τριπολιτζάν, καὶ εἰς τὴν διορισθεῖσαν θέσιν, παρουσιασθεὶς ὁ παρ' αὐτῶν ἀποσταλεὶς ἄνθρωπος παρενδεδυμένος ὡς πεζοδρόμος ἀπὸ Τριπολιτζάν ἐρχόμενος, ἐνεχείρισεν εἰς αὐτοὺς τὸ ῥηθὲν γράμμα, τὸ ὁποῖον λαβόντες, ἐκοινοποίησαν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενα καὶ εἰς ὅλους τοὺς συνοδοιπόρους των· προσποιούμενοι δὲ ὅτι ἐλυπήθησαν, μὲ μεγάλην κατῆφειαν καὶ πικρίαν των ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Λαύρας, ἀπέχουσαν τῶν Καλαβρῦτων μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ὅπου ἔλαβον εὐθὺς ἐπιστολὴν τοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη πρὸς τὸν Α. Ζαήμην, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραφε μετὰ δακρῦων, ὅτι, διὰ ὄνομα Θεοῦ νὰ ὁμιλήσῃ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων, ὥστε νὰ μείνῃ ὀπίσω ἢ ἔναρξις τῆς ἀποστασίας, διότι καὶ τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ ἀνθρώπους των θὰ στερηθῶσι, καὶ ἡ ὑπόθεσις δὲν θὰ προοδεύσῃ ὡς ἀνετοιμῶν ὄντων τῶν πάντων διὰ τοὺς πάντας, πολὺ δὲ μᾶλλον διὰ τὴν παντελεῖ ἔλλειψιν πολεμεφοδίων, ἕως οὗ ληφθῶσιν αἱ περιμενόμεναι ἀπαντήσεις. κτλ, (1)

Διαμείναντες δὲ οἱ ἀνωτέρω διαληφθέντες εἰς τὴν Μονὴν τῆς Λαύρας, εἰδοποίησαν ἐκεῖθεν τὸν Βοεβόδαν τῶν Καλαβρῦτων τὰ περὶ τοῦ γράμματος. προσθέτοντες ὅτι, ἔχοντες πάθη κατ' αὐτῶν τινὲς ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς διέβαλον εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ λόγῳ ὅτι θὰ ὑπάρξει ἀποστασία, καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν εἶναι ἔνοχοι καὶ αὐτοὶ, καὶ οὕτω φοβούμενοι μήπως καὶ φονευθῶσι παρὰ τῆς ἐξουσίας κατὰ

(1) Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις ἔγραψεν ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην Μομεβασίας νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Μπέην τῆς Μάνης διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἔναρξις, καθότι τὰ πάντα ἦσαν ἀνετοιμα· καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἦτον τρόπος ἀξίας φρονήσεως ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.

τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εἰς τὸ γράμμα, (τὸ ὁποῖον εἶναι ἀληθέστατον καὶ ἀπὸ φίλων των πιστὸν ἀποσταλὲν), ἐμποδίσθησαν ἕνεκα τούτου ἀπὸ τοῦ ν' ἀπέλθωσιν εἰς Τριπολιτζάν· καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ταυτοχρόνως ἔγραψαν καὶ ἀπέστειλαν καὶ εἰς τὴν Τριπολιτζάν.

Ὁ δὲ Βοεβόδας λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν των, ἔγραψε καὶ εἰς τὸν Καίμακάμην τὰ διατρέξαντα, ἀπήντησε δὲ καὶ πρὸς ἐκείνους ὅτι, δὲν κάμουν καλὰ νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς λόγους τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου οἵτινες θέλουν τὸ καχόν των· Ἡ Ὀθωμανικὴ ἔξουσία ἀναγοῦσα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βοεβόδα τῶν Καλαβρύτων, ἔλαβεν εὐθὺς συνεντεύξεις μετὰ τῶν ἄλλων προκρίτων Ὀθωμανῶν, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ὑπονοίας, ποῖος ἄρα νὰ ἔγραψε τὸ γράμμα, καὶ ἐφόβισεν αὐτοὺς τόσον· σκεφθέντες δὲ καὶ μετὰ τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, παρεκίνησαν αὐτοὺς νὰ τοῖς γράψωσιν, οἵτινες ἀπέστειλαν τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογδάρτην πρὸς αὐτοὺς, ἀπαντῶντες ὅτι ὅλα εἶναι ψευδῆ καὶ ἀνύπαρκτα, ὀρκιζόμενοι ὅτι οὔτε ὑπάρχει ποτὲ τοιοῦτον τι, οὔτε συνέλαβε ποτὲ τοιοῦτον σκοπὸν ἡ ἔξουσία κατ' αὐτῶν, ἢ κατ' ἄλλων Ἑλλήνων.

Φθάσας εἰς τὴν Μονὴν τῆς Λαύρας ὁ Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης μὲ τὰ ρηθέντα γράμματα ὡς γνωστὸς εἰς πάντας, καὶ ὡς Πρέσβυς διὰ νὰ τοὺς πείσῃ ν' ἀπέλθουν εἰς τὴν Τριπολιτζάν, ἐπροσπάθει μυριωτρόπως νὰ τοὺς πείσῃ· ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον· τελευταῖον τῷ εἶπον, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὴν ἔξουσίαν ὡς ἀπὸ μέρους των, ὅτι ἔλαβον πολὺν φόβον, καὶ ἕνεκα τούτου δὲν δύνανται νὰ ὑπάγωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ' ὅτι θέλουν διαμείνει μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἡσυχίαν, καὶ ὅσα ἄλλα συνεφώνουν μὲ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην· καὶ οὕτως, ὁ μὲν Καλαμογδάρτης ἀνεχώ-

ρησε, (μ' ὄλον ὅτι τὸν ἐσυμβούλευσαν πλῆγίως νά μὴ
 ὑπάγῃ, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ ὡς μὴ γνωρίζων τὸ
 μυστήριον τῆς ἐταιρίας, ἄλλως δέ, δὲν ἐπέστρεφεν· ἀλλὰ
 καὶ τοῦτο ἦτον κατ' εὐδοκίαν θεῖαν, καθότι ἐάν δὲν ἐπέστρεφεν
 εἰς τὴν Τριπολιτζάν ὁ Καλαμογδάρτης, τίς οἶδεν, ὅποιον
 ἀπεικτατὸν ἐδύνατο νά προκύψῃ) οἱ δὲ ἐν τῇ Μονῇ ἐπε-
 ρίμενον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Καλαμογδάρτου ἀπάν-
 τησιν ἐκ Τριπολιτζᾶς, νομίζοντες ὅτι θέλουν τοῖς γρά-
 φωσι πάλιν, ἡ ὅτι θέλουν τοῖς ἀποστείλει καὶ ἐκ δευτέρου
 ἄνθρωπον διὰ τὴν εἰς Τριπολιτζάν εἰσοδὸν τῶν σκεφθέν-
 τες δὲ ἐπὶ τούτῳ, εἶπον, ὅτι ἐάν καὶ ἐκ δευτέρου τοῖς γρά-
 φωσιν ἡ ἀποστείλωσιν ἄνθρωπον, νά μὴ ὑπάγουν· ἀλλὰ, νά
 γράψωσι πάλιν· καὶ οὕτως ἠτοίμασαν μίαν ἐπιστολὴν
 διὰ νά τὴν ἔχουν πρόχειρον νά τὴν ἐγχειρίσωσιν εἰς τὸν
 ἀπὸ Τριπολιτζᾶς ἀποσταλησόμενον, διαλαμβάνουσαν τὰ
 ἐφεξῆς.

» Ἐνδοξότατοι καὶ πολυχρόνιοι Μπέηδες, καὶ Ἀγάδες!

» Καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν πρόσκλησιν τῶν
 » Δεσποτάδων καὶ Κοτζαμπασιδῶν ἐλάβομεν, καὶ εἶδαμεν
 » ὅσας ὑποσχέσεις μᾶς δίδετε, καθὼς καὶ ἀσφάλειαν, διὰ
 » τὸν χωρὶς φόβον καὶ ὑποψίαν εἰς τὴν Τριπολιτζάν ἐρ-
 » χομόν μας· ἡμεῖς, ἐνδοξότατοι, δὲν εἴμεθα ἀτίδες (ἀπει-
 » θεῖς) τοῦ πολυχρονίου Βασιλέως μας, καθὼς καὶ τοῦ
 » Βελιγρουνάμ Πασσᾶ ἐφέντη μας (τοῦ Σατράπου).

» Μήτε τὸν νοῦν μας ἐχάσαμεν (μὲ τὸ θέλημα τοῦ
 » Θεοῦ) μήτε καμμιάς λογιῆς ὑποψίαν ἔχομεν, ἔξω μόνον
 » ἀπὸ τὸ γράμμα ὅπου ἐλάβομεν εἰς τὸν δρόμον ἐρχόμε-
 » νοι εἰς Τριπολιτζάν, ἀπὸ αὐτὸ ἐμποδίσθημεν, καὶ ὑπο-
 » πτευόμεθα νά ἐλθωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι ἔχομεν
 » πολλὰ ἄδικα εἰδομένα ὅπου ἔγιναν, καὶ ἐχάθησαν ἀν-

» θρωπιοι χρήσιμοι, ὠφελιμοί, καὶ ἀναγκαῖοι διὰ τὴν Πόρ-
 » ταν· γνωρίζομεν ὅπου ἔχομεν καὶ πολλοὺς ἐχθροὺς, καὶ
 » ἔχομεν πιθανότητα κατὰ τὸ γράμμα ὅπου ἐλάβαμεν,
 » ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν μᾶς ἔχουν ἄδικα προδομένους·
 » ἀλλὰ καθὼς ἡ ἐνδοξότης σας μᾶς ὑπόσχεσθε ἀσφάλειαν
 » τῆς ὑπάρξεώς μας, καὶ ὀρκίζεσθε δι' αὐτὴν, παρομοίως
 » καὶ ἡμεῖς, ὡς πιστοὶ ραγιαδες τοῦ πολυχρονίου Ἡμῶν
 » Βασιλέως, καὶ Χαήρδουβατζίδες (εὐχέται) σας, ὑποσχό-
 » μεθα εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς τὴν ἐνδοξότητά σας μὲ
 » τὴν ζωὴν μας καὶ μὲ τὸ αἷμα μας, ὅτι ὅσον θέλομεν δι-
 » αμείνει ἐνταῦθα ἕως νὰ ἔλθωμεν αὐτόσε προσωπικῶς,
 » θέλομεν διατηρεῖ καθ' ὅλα τὴν ἐντελῆ ἡσυχίαν, διὰ νὰ
 » μὴ σεισθῆ εἰς ταῦτα τὰ μέρη μήτε φύλλον· καὶ θέλομεν
 » συνάξει μὲ τὸ χέρι τοῦ Ζαμπίτη (Διοικητοῦ) ὅσα χρή-
 » ματα ἡ Πόρτα ἔχει νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ Ματλουπάτια
 » (ἀπαιτήσεις καθυστερούσας) καὶ ἄλλα, χωρὶς νὰ λείψῃ
 » καὶ ὁ παρᾶς ὅλα ταῦτα δὲ θέλομεν κάμει μὲ γράμμα
 » μόνον τοῦ Δραγουμάνου τῆς Πόρτας (τῆς πελοποννή-
 » σου), χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ διὰ μερικὰς ἡμέ-
 » ρας ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας· ὅλα αὐτὰ σᾶς τὰ βεβαιώνο-
 » μεν μὲ τὸ αἷμα μας, καὶ ἡ ἐνδοξότης σας πληροφορήσα-
 » τε τὴν Πόρταν μὲ ὄλην τὴν ἐμπιστοσύνην, καὶ χωρὶς νὰ
 » ἔχη πλεόν παραμικρὰν ὑποψίαν, ἐπειδὴ ὅσα φημίζον-
 » ται εἶναι ὅλα ψεύματα καὶ κινήματὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ διὰ
 » νὰ φέρῃ γκιουρουλτι (ταραχὴν) ὥστε μὲ αὐτὸ νὰ γλυ-
 » τώσῃ τὸν γιακὰν (τράχηλόντου) ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν ὀρ-
 » γήν.

» Εἰς ὅλα αὐτὰ κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ σᾶς προσθέσω-
 » μεν, καὶ νὰ καθυποβάλωμεν ὑπ' ὄψιν σας, παρακαλοῦν-
 » τες θερμῶς τὴν ἐνδοξότητά σας, ν' ἀναφέρετε εἰς τὸν

» ὑψηλότατον Καϊμακάρυ ἐφέντην μας, νὰ δώσῃ ἄδειαν
 » χωρὶς τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν διὰ νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς
 » Τριπολιτζᾶς, ὅσοι Δεσποτάδες καὶ Κοτζαμπασίδες ἤλ-
 » θον προσκεκλημένοι καὶ τοῦτο ὄχι διὰ κανέν ἄλλο αἴ-
 » τιον, εἰμὴ διὰ νὰ προοδεύσῃ ἡ εὐταξία καὶ ἡσυχία, καὶ
 » [διὰ νὰ μὴ γίνεταί ὡς ἐκ τούτων ἐρεθισμὸς ἀπὸ τὸ μέρος
 » τοῦ Ἄλῃ Πασσᾶ.

» Ταῦτα καθυποβάλλομεν εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας ἐν-
 » δοξότητος μὲ τὰς θερμὰς ἡμῶν παρακλήσεις, καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ὄχι μόνον θὰ εἰσακουσθῶμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ
 » γραφόμενά μας νὰ μὴ νομισθῶσιν ἄλλως πῶς, καὶ τὰ
 » παρεξηγοῦν οἱ ἐχθροὶ μας, καὶ διότι καλῶς εἶδομεν καὶ
 » γνωρίζομεν ὅσα ὑπέφερον οἱ πρόγονοὶ μας εἰς τὰ 1769
 » ἀρκετὰ εἶναι ἐκεῖνὰ πρὸς ὁδηγίαν καὶ διδασκαλίαν ὄχι
 » μόνον τῶν φρονίμων, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ τῶν ἀνοήτων. »

1821 Μαρτίου 10.

Οἱ Χαῖρ Δουβατζίδες σας.

» Π. Γερμανὸς, Κερνίτζης Προκόπιος, Ἄνδρέας Ζαήμης
 » Σ. Χαραλάμπης, Ἄνδρέας Λόντος, Α. Φωτήλας, Σ. Θεο-
 » οχαρόπουλος.

Πράξαντες δὲ ταῦτα πάντα ὑποπτεύοντες μὲν καὶ κάθε
 ἄλλην περίστασιν, μὴ ἔχοντες δὲ σκοπὸν διὰ νὰ κινήσωσι
 τὴν ἑναρξιν τῆς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀποστασίας, ἕως οὗ
 λάθωσι καὶ τὰς περιμενομένας ἀπαντήσεις τῶν γραμμά-
 των, (περὶ ὧν εἴρηται κεφάλ. Γ.) χωρὶς νὰ γνωρίζωσι δὲ
 ἀφ' ἑτέρου καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἀποτελέσματα, καὶ διότι
 παρήκουσαν εἰς τὰς προσκλήσεις καὶ ἀπέφυγον τὴν εἰς
 τὴν Τριπολιτζάν εἰσοδόν των, ταῦτα πάντα σκεπτόμενοι
 ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὸ μνησθέν ἰά. ἄρθρον τῆς ἐν
 Βοστίτζῃ Μυστικοσυνελεύσεως, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐνέκρι-

ναυνά γίνῃ καὶ ἐν ἀρζουχάλι (ἀναφορὰ) ἀπὸ μέρους τῶν ἰδίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν πέντε Προεστώτων κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δικαιολογοῦν τὰ αἷτια διατι δὲν ὑπῆγον εἰς Τριπολιτζάν, καὶ ὅτι ὡς πιστοὶ βασιλῆδες τοῦ κραταιοῦ Δοβλετιῦ, ἐὰν ἐγκρίνη ὁ Σουλτάνος τὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπέλευσίν των, νὰ τοὺς προστάξῃ διὰ μέσου τοῦ Πατριαρχείου, καὶ θέλουν φθάσει ταχύτατα εἰς τὸ Διδάμι τῆς Βασιλείας του (1), ἐὰν δὲ ὁ Καίμακάμης τοῦ Μωρέως ἀναφέρει κατ' αὐτῶν ἐναντία, ἢ ὑψηλῆ Πόρτα νὰ μὴ δώσῃ πίστιν ἕως οὗ φθάσωσιν αὐτοὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τότε ἐὰν ἦναι πταῖσται, νὰ δοκιμάσουν παρὰ τῆς Βασιλείας του τὰ πλέον μεγαλύτερα δεινά.

Μὲ τὴν ρηθεῖσαν αὐτὴν ἐννοίαν ἀρῶ ἐγίνε τὸ ἀρζουχάλι, καὶ ὑπεγράφη παρὰ τῶν ἐν τῇ Μονῇ Ἀρχιερέων καὶ προεστώτων, περικλείσαντες αὐτὸ εἰς ἄλλην των ἀναφορὰν πρὸς τὸν αἰόδιμον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον, ἐνεχείρισαν εἰς ἓνα τῶν Ἱερομονάχων τῆς Μονῆς Εὐγένιον, δόντες αὐτῷ καὶ γρόσια 350 δι' ἕξοδα τῆς ὁδοιπορίας του, ὅστις καὶ ἀναχώρησε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν 14 Μαρτίου· ἀγνοεῖται δὲ ἂν ἀπῆλθεν, ἢ ὄχι, καθότι οὔτε ἐφάνη μέχρι τοῦδε, οὔτε θέλει φανῆ πλέον.

Ταῦτα καλῶς καὶ ἀρίστως διαθέσαντες, ἀνεχώρησαν ἅπαντες ἐκ τῆς Μονῆς· καὶ ὁ μὲν Π. Πατρῶν, καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης ἀπῆλθον εἰς Ἅγιον Βλάσιον, ὁ δὲ Σ.

(1) Ταῦτα δὲ πάντα ἐπραττοῦ διὰ νὰ οικονομήσωσι τὴν τρομερὰν ἐκείνου ἐποχὴν, νὰ ἀκολουθήτωσι δὲ ἐπομένως καθὼς ἐβίβουν ὁδηγηθῆ ἀπὸ τὰς περιστασεῖς τῶν ἰδίων πραγμάτων.

Χαραλάμπης, καὶ Σ. Θεοχαρόπουλος εἰς Ζαρούχλαν, ὁ Κερνίτζης καὶ ὁ Α. Φωτήλας εἰς Κερπινήν, ὁ δὲ Α. Λόντος εἰς Δικχοπτὸν, ὠδηγήθησαν δὲ ἅπαντες διὰ νὰ ᾔηται προσεκτικοὶ καθ' ὅλα, καὶ διὰ νὰ ἔχωσι στρατιώ-
τας προητοιμασμένους, ἀλλὰ πάντοτε μὲ μεγάλην προ-
σοχήν, ἕως οὗ τὰ πράγματα τοὺς ὠδηγήσωσιν ἐπὶ τὸ
βέλτιον. Ἄλλ' ἐν τούτοις οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπέστειλαν πρὸς
αὐτοὺς ἐκ Τριπολιτζᾶς καὶ ἐκ δευτέρου τὸν ἐκ Μεθώνης
Νικόλαον Γεωργακόπουλον διὰ νὰ τοὺς προσκαλέσῃ
κατὰ τὰς ἐλπίδας των· ἀλλ' ὁ Νικόλαος Μεθωνιὸς οὔτε
ὑπῆγεν, οὔτε δὲ ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν Τριπολιτζάν.

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν (14 Μαρτίου) ὁ Νικό-
λαος Σολιώτης ὁμοῦ μὲ 15 συμπολίτας του ἐφόνευσεν
εἰς τὴν Κώμην Ἀγρίδι 3 Ὀθωμανοὺς κατὰ τὴν θέσιν
ὀνομαζομένην Πόρταις, ἐρχομένους ἀπὸ Τριπολιτζάν,
τὴν δὲ 16 Μαρτίου ὁ αὐτὸς πάλιν συνωδευμένος μὲ
τοὺς Πετμεζαίους ἐφόνευσεν εἰς τὴν Κώμην ὀνομαζο-
μένην Βερσοβάν ἄλλους 28 Ὀθωμανοὺς ἐρχομένους
ἀπὸ Σάλωνα, καὶ ἀποβάντας εἰς Ἀκράταν, ὀδεύοντας
δὲ ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Χασσιῶν διὰ Τριπολιτζάν. Ἄλλ'
οἱ δύο οὗτοι ἀκροβολισμοὶ ἔγιναν ὡς ὑποκεκρυμμένοι
ὑπὸ τὸ πρόσχημα ληστρικοῦ κινήματος, καὶ οὐχὶ δημο-
σίως γεγονότος ἀποστατικοῦ. Ἐγένοντο δὲ καὶ ἀπὸ
ἀνοησίαν, ἥτις οὐχ' ἤττον τότε ἔλαβεν ἀρχὴν νὰ προ-
χωρῇ.

Συνέπεσε δὲ ταυτοχρόνως νὰ εὑρεθῇ εἰς τὰ Καλά-
βρυτα δι' ὑποθέσεις του ἰδιαίτερας καὶ τις Σεϊδικεχαγηᾶς
ὀνομαζόμενος, καθὼς καὶ ὁ ἐκ Βυτινῆς Νικόλαος Ταμ-
πακόπουλος ἔχων καὶ αὐτὸς νὰ λαμβάνῃ χρήματα, ὡς
μεγαλέμπορος καὶ Σαράφης (Τραπεζίτης) διατελῶν εἰς

Τριπολιτζάν. Ἀμφότεροι οὗτοι ἐμελέτων πρὸ ἡμερῶν
τινων νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ Καλαβρῦτων διὰ τὴν Τρι-
πολιτζάν, καὶ τὴν 16 Μαρτίου ἐξήλθον εἰς ὁδοπορίαν
δρομομαδόν Ἕλληνας δέ τινες ἐκ Καλαβρῦτων (στοχαζό-
μενοι ὅτι μεθ' ἐκυτοῦ ἔφερε χρήματα ὁ Σεϊδικεχαγιᾶς,
καὶ μήπως γενομένης τῆς ρήξεως ὠφεληθῶσιν ἄλλοι
Ἕλληνας ἐξ αὐτῶν τῶν χρημάτων, πολὺ δὲ μᾶλλον
διότι ὁ ἀνόητος ἐνθουσιασμός ἦτον ἐξηπλωμένος καὶ
ἐκεῖ) ἐνεδρεύσαντες εἰς τὴν θέσιν Χελωνιοσπηλαιάν, ἅμα
φθάσαντα τὸν Σεϊδικεχαγιᾶν μετὰ τοῦ Ν. Ταμπακοπού-
λου, ἐπυροβόλησαν αὐτόν· ἀλλὰ, εἴτε ἐκ δειλίας τινός,
εἴτε ἐκ προσοχῆς διὰ νὰ μὴ φονεύσωσι τὸν Ν. Ταμπα-
κόπουλον, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ φονεύσωσι τὸν Σεϊδικε-
χαγιᾶν, οὐδὲ κἂν νὰ τὸν πληγώσωσιν.

Ἐπὶ τῷ αἰρνιδίῳ τούτῳ πυροβολισμῶ ὁ Σεϊδικεχα-
γιᾶς μετὰ τοῦ Ταμπακοπούλου κτυπήσαντες τοὺς ἵππους
των, δρομαίως διεσώθησαν ἀβλαβεῖς εἰς τὴν πεδιάδα
τοῦ Φονῆ (Φενεώ), κἀκεῖθεν δὲ ὁ μὲν Σεϊδικεχαγιᾶς
ἀπῆλθεν εἰς τὴν Τριπολιτζάν, ὁ δὲ Ν. Ταμπακόπουλος
εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Βυτίνην. Οἱ δὲ πυροβολήσαντες
κατὰ τοῦ Σεϊδικεχαγιᾶ Ἕλληνας παρέλαβον μόνον τὸν
Σεησχανᾶν (τὰ ἐπὶ τοῦ φορτηγοῦ ἵππου ἐπιπλα) τοῦ
Ν. Ταμπακοπούλου, τὰ ἐνδύματα, καὶ ἀρκετὰ χρήματα,
τὰ ὁποῖα (κατὰ τὰς δοθείσας πληροφορίας) μέχρι τοῦδε
δὲν ἐπεστράφησαν καθ' ὀλοκληρίαν.

Συνέπεσε δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν νὰ ἦναι Βοεβόδας
τῶν Καλαβρῦτων ὁ Ἰμπραήμ Ἀγάς Ἀρναοὺτ ὀγλαῦς, ὅς-
τις λαβὼν στενὴν φιλίαν μετὰ τοῦ Μιχαὴλ Κοῦκα (διατε-
λοῦντος παρὰ τῷ Σωτηρίῳ Χαραλάμπη, ὡς μυστικοῦ
γραμματέως, εἶχε συνεχεῖς μετ' αὐτοῦ μυστικὰς συν-

διαλέξεις. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐπιβουρίζοντο τὰ τῆς ἑταί-
 ρίας, καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ ὑπόπτευσον τὴν παρὰ τῶν Ἑλλή-
 νων ἀποστασίαν, ἡρώτα συνεχῶς ὁ Ἄρναουτ ὀγλοῦς
 τὸν Μιχαὴλ Κοῦκαν μυστικὰ διὰ τὴν κοινοποίησιν
 εἰς τὴν ὑπάρχει τί ἀφ' ὅσα αὐτὸς ἤκουε καὶ οἱ ἐν Καλα-
 βρύτοις Ὀθωμανοὶ τῷ ἐβεβαίουν. Ἄλλ' ὁ Μιχαὴλ
 Κοῦκας φρόνιμος ὢν, μὲ λόγους καταπειστικούς ἐπεισε
 τὸν Βοεβόδα, καὶ ἀνέφερεν εἰς τὴν ἐν Τριπολιτζᾷ
 Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν ὅτι εἰς τὰ Καλαβρύτα ἐπάρχει
 ἄκρα ἡσυχία, καὶ ὅτι οἱ ἐν Καλαβρύτοις Ὀθωμανοὶ ἐπι-
 θυμοῦντες νὰ φέρωσι δυστυχῆ ἀποτελέσματα εἰς τὸν
 βασιλῆα διαφημίζουσιν τοὺς ἀνυπάρκτους αὐτοὺς λόγους,
 ὥστε ἐκ τούτου ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία πληροφορηθεῖσα,
 ἐξώρισε 5 - 6 Καλαβρυτινοὺς Ὀθωμανούς. Ὁ τρόπος
 οὗτος τοῦ Μιχαὴλ Κοῦκα συνετέλεσεν ἐπὶ πολὺ διὰ
 νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶσι τὰ σχέδια τῶν προϋχόντων Ἑλ-
 λήνων· ὅχι μόνον δὲ κατὰ τοῦτο συνετέλεσεν ὁ Μιχαὴλ
 Κοῦκας, ἀλλὰ καὶ συνεισέφερε καὶ πυρίτιδα ἰκανῆς πο-
 σότητος, καὶ μόλυβδον, παρφευρεθεὶς καὶ ἀγωνισθεὶς
 μετὰ τῶν Πετμεζάδων, καὶ τοῦ Σολιώτου εἰς διαφό-
 ρους μάχας.

Πεπεισμένος ὅθεν ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Μ. Κοῦκα
 ὁ Βοεβόδας τῶν Καλαβρύτων Ἄρναουτ ὀγλοῦς ὅτι δὲν
 ὑπάρχει τί, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Τριπολιτζάν (τὴν πρω-
 ταν τῆς 17 Μαρτίου) ἐπὶ σκοπῶν νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς
 τὴν θέσιν του μετ' ὀλίγας ἡμέρας· ἀλλὰ πρὸ δύο
 ἡμερῶν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀπέστειλε τὸν Καφφετζῆν
 τοῦ διὰ νὰ προφθάσῃ εἰς τὴν Κώμην Ντάρα, (ἰδιοκτη-
 σίαν του οὔσαν) καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὰ πρὸς τροφήν

διὰ τὸ γεῦμα, ἐγγύς οὐσης τῆς Κώμης αὐτῆς ἐπὶ τῇ ὁδοποιίᾳ του.

Φθάσας ὁ Καρφετζῆς αὐτοῦ πλησίον τῆς Χελωνοσπηλιάς, καὶ πληροφορηθεὶς ὅσα τὴν παρελθοῦσαν ἐγένοντο αὐτόσε κατὰ τοῦ Σεϊδικεχαγῆ, καὶ ὅτι ἐνεδρεύουν καὶ ἄλλοι παρέμπροσθεν (διὰ ποῖον δὲ ἢ ἐνεδρα αὐτῇ, ἠγνοεῖτο), γενόμενος ἔντρομος ὄλου διόλου ὑπέστρεψεν ὀπίσω, καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Κύριόν του Βοεβόδαν, ἀνήγγειλεν αὐτῷ ὅσα καθ' ὁδὸν ἔμαθε πραχθέντα κατὰ τοῦ Σεϊδικεχαγῆ, καὶ ὅτι ἐνεδρεύουν καὶ ἄλλοι πολλοὶ κλέπται εἰς τὰς ὁδοὺς, διὰ ποῖον ὁμως, ἀγνοεῖται· ἀκούσας ὁ Βοεβόδας Ἄρναούτ ὀγλοῦς ταῦτα παρὰ τοῦ Καρφετζῆ του, καὶ σκεφθεὶς ὀλίγον, τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἐπέστρεψεν εἰς Καλάβρυτα μεθ' ὧν εἶχε μεθ' ἑκυτοῦ διὰ συνοδίαν.

Ἄλλ' ὁ πυροβολισθεὶς κατὰ τὴν χελωνοσπηλίαν Σεϊδικεχαγῆς Λαλιώτης ἀπελθὼν εἰς Τριπολιτζάν, ἀνήγγειλεν ὅσα καθ' ὁδὸν τῷ συνέβησαν εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ εἰς ὅλους τοὺς προκρίτους τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες πληροφορηθέντες ταῦτα πάντα παρ' αὐτοῦ, κχτεταράχθησαν, θορυβηθέντες ὄχι ὀλίγον.

Οἱ δὲ Ἄρχιερεῖς καὶ προσετώτες ἦσαν συγγεμένοι εἰς τὴν Τριπολιτζάν μέχρι τῆς 17 Μαρτίου, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν εἶχον ἰδιαίτερον κατάλυμα ἕκαστος ὡς ἐκ τῆς ἐπαρχίας του, περιφερόμενοι ἐλεύθεροι μέχρι τῆς 19 Μαρτίου, ὁ δὲ Κορίνθου Κύριλλος καὶ ὁ Σωτήριος Νοταρᾶς ὑπήγον κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Σκρέγι (Πα-

λάτιον) τοῦ Κιαμήλ Μπεη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ. (1)

Μετὰ δὲ τὸ κατὰ τοῦ Σεϊδίκεχαγιά συμβάν εἰς τὴν Χελωνοσπηλίαν (τὴν 19 Μαρτίου) ἔφθασεν εἰδησις εἰς Τριπολιτζάν ὅτι ἐτουφέκισαν καὶ τὸν Ἄρναούτ ὀγλοῦν Βοεβόδαν τῶν Καλαβρύτων ἐρχόμενον διὰ Τριπολιτζάν, ὅστις διασωθεὶς ἀκινδύνως, ἐπέστρεψεν εἰς Καλάβρυτα· καθ' ἣν δὲ στιγμήν ἔφθασεν ἡ περὶ τοῦ Ἄρναούτ ὀγλοῦ εἰδησις, ἔτυχε νὰ εὔρεθῶσιν εἰς τὸ παλάτιον οἱ Ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Προεστώτες, ὅπου καὶ ἐγένετο λόγος διὰ νὰ δοθῇ ἄδεια νὰ ἐξέλθωσιν ἐν μέρος ἐκ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων διὰ νὰ διατηρῶσι τὴν ἡσυχίαν, καὶ νὰ δώσωσιν ἰχτιμαλέτι (ἐμπιστοσύνην), οἷτινες κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔτροπολόγουν τὴν κατὰ τοῦ Σεϊδί κεχαγιά πράξιν, ὅτι ἦτον ἔργον κλεφτομπιρπάντιδων, πραχθὲν ἀνοήτως μᾶλλον, καὶ ὄχι ἐκ προμελέτης, φέροντες πρὸς πίστωσιν ἀληθείας τὸν Ν. Ταμπακόπουλον, καὶ ἄλλας ὅσας ἔλαβον δῆθεν βεβαιωτέρας πληροφορίας.

Ἐνῶ δὲ ἐπρόκειτο ὅτι, ἐὰν ἤθελον ἔλθῃ εἰς Τριπολιτζάν

(1) Ἡ θέλησις αὐτὴ τοῦ Κιαμήλ Μπέη παραλαβόντος εἰς τὸ ἴδιόν του ἄκρημα τὸν Μητροπολίτην Κορίνθου, καὶ τὸν Σ. Νοταρῶν εἶναι ἐλίγον περιέργος· φαίνεται, δὲ ὅτι ἐπράξε τοῦτο ἐπὶ σκοπῶ, ἢ διὰ νὰ καταφάγῃ καὶ ροφήσῃ αὐτοὺς ἐν καιρῶ ὄδοντι καθ' ὅλα ὅσα αὐτὸς ἐφαντάζετο, ἢ ἄλλως, (συλλογίζομενος πολλά), διὰ νὰ τοὺς φυλάττῃ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἑαυτοῦ του ἐν καιρῶ ἀνάγκης· ἐκ τῶν δύο τούτων τὸ δεύτερον δύναται νὰ ᾖναι καταλληλότερον καὶ ἀληθέστερον, καθότι τοὺς ἐκράτησεν εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Τριπολιτζᾶς περιποιοιμένοις καθ' ὅλα μόνον δὲ τὴν ἡμέραν ἔθετε τὰ σιδηρα (δεσμὰ) εἰς τοὺς πόδας των διὰ νὰ τοὺς βλέπουσι οἱ εἰς τὴν οἰκίαν του εἰσερχόμενοι Ὑθωμανοὶ, ἀλλὰ τὴν νύκτα ἔμνον ἐλεύθεροι, παρατηρούμενοι μόνον ἀπὸ ἀστυνομικὴν τινα φύλαξιν.

ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα ὁ Σ. Χαραλάμπης, ὁ Ζαΐμης ὁ Φωτήλας, ὁ Θεοχαρόπουλος, καὶ ὁ Λόντος ἐκ Βοστίτζης, δὲν ἤθελε δὲ διαδοθῆ ἔνταυτῶ καὶ ἡ ψευδὴς ἐκείνη φήμη διὰ τὸν πυροβολισμὸν τοῦ Βοεβόδα τῶν Καλαβρύτων τὴν 19 Μαρτίου, ἤθελεν ἐκδοθῆ ἄδεια εἰς τινὰς ἐκ τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ εἰσελθόντων Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων διὰ νὰ ἐξέλθωσιν, ὡς εἶρηται, πρὸς διατήρησιν τῆς ἡσυχίας, (τίς οἶδε καὶ κατὰ τοῦτο δι' ὅποια ἄλλα ἐνδεχόμενα ἠδούκῃσεν οὕτως ἢ θείῃ πρόνοια!), ἅμα ὅτε ἔφθασεν ἡ μνησθεῖσα εἰδησις διὰ τὸν πυροβολισμὸν τοῦ Βοεβόδα Ἀρναούτ ὀγλοῦ (ἄνδρὸς ἐπιτήμου, ὄχι μόνον διότι ἦτον Βοεβόδας, ἀλλὰ καὶ Ἀρναούτ ὀγλοῦς, ὀρμώμενος ἀπὸ μιᾶς τῶν πρωτίστων καὶ λαμπρῶν ἀρχαίων Ὀθωμανικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἔφερον λαμπρὰ ὀφφίκια (ἀξιώματα) καὶ τίτλους, οἷον χωτζαγκιάνιδων, Καπιτζίμπασίδων, Σαλαχώριδων, κ τ λ. ἔχων δὲ καὶ βασιλικά εἰσοδήματα, καὶ ἰδιοκτησίας λαμπρὰς συγκευμένας ἐξ ὀλοκλήρων Κωμῶν, καὶ χωρίων), ἐξηγγρίωσεν ὑπὲρ τὸ δέον καὶ τὴν Ὀθωμανικὴν διοίκησιν καὶ ὅλους τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Ὀθωμανοὺς· καὶ μ' ὅλον ὅτι δὲν ἔγινε τὸ παραμικρὸν ἐναντίον τοῦ Βοεβόδα, μόνον ἐπὶ τῇ φήμῃ ἐπιστηριχθέντες τόσον αὐτοῦ, ὅσον καὶ τῶν κατὰ τοῦ Σεῖδι κεχαγρὰ καὶ τοῦ Ν. Ταμπακοπούλου συμβάντων, καὶ ὅτι κατὰ φαντασίαν ὑπάρχουν ἐνεδρεύοντες καὶ ἄλλοι Ἕλληγες διὰ τὸν Ἀρναούτ ὀγλοῦν, (ὅστις διὰ ταῦτα καὶ ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ὁδοῦ νομίσας ὅτι δι' αὐτὸν ἐνεδρεύουν), ἐφρύαξαν ὡς λυσσώδεις οἱ Ὀθωμανοὶ ἐναντίον τῶν Ἀρχιερέων καὶ προεστώτων, ὥστε ἐὰν ἤθελον εὔρεθῆ εἰς τὰ καταλύματά των, τοὺς ἐφόνευαν ἅπαντας διὰ τῆς πρώτης ὀρμῆς· τοῦτο δὲ ἀπεδείχθη πραγματικῶς, καθότι ὄντας αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Πασσᾶ ἔ-

τρεξαν ἀγεληδὸν ζητοῦντες τὴν ἄδειαν νὰ τοὺς φογεύω-
σιν· ἀλλ' ἡ ἐξουσία δὲν ἐνέδωκεν εἰς τοῦτο, καθησυχάσασα
αὐτοὺς μὲ τὸν λόγον ὅτι « εἰς τὸ χέρι μας τοὺς ἔχομεν
» καὶ ὅταν θελήσωμεν τοὺς θανατώνομεν· » ὅθεν καὶ ἀπὶ
ἐκείνης τῆς στιγμῆς δὲν ἄφησαν πλέον τοὺς περὶ ὧν ὁ λό-
γος Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας νὰ ἐξέλθωσιν ἐξωθεν τοῦ
παλατίου, ἀλλ' ἐκράτησαν αὐτοὺς εἰς τὸν Δαῖρῆ (κατάστη-
μα) τοῦ Χαζναδάρ Ἀγᾶ (Ταμίου τοῦ Πασσᾶ) μέχρι τῆς
18 Ἀπριλλίου. (1)

Ἄλλὰ πρὸ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης καὶ ὀδυνηρᾶς φυλακί-
σεως τῶν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προεστῶτες ὄντες ἐν τῷ
παλατίῳ διῆσχυρίζοντο μυριωτρόπως ν' ἀποδείξωσιν ὅτι
τὰ τῆς δοθείσης φήμης περὶ τοῦ Ἄρναούτ ὄγλου καὶ τ. λ.
εἶναι ὅλως διόλου ψευδῆ καὶ πεπλασμένα, μὴ ἐλπίζοντες

(1) Τότε κατεβίβασαν αὐτοὺς εἰς τὴν δημοσίαν καὶ τρομερὰν δυτάδη φυ-
λακὴν (ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ σκόληξ ἦτον ἀτελεύτητος), θέσαντες ἄλυσιν εἰς
τοὺς τραχήλους αὐτῶν, ἐξαιρεθέντος τοῦ Ἀναστασίου Π Μαυρομιχλή, τὸν
ὁποῖον παραλαβὼν ὁ Καϊμακάμης, ἐφύλαττεν εἰς δυνδάν (θάλαμον) ἰδιαιτερον
χορηγῶν αὐτῷ ὅλας τὰς ἀπαιτουμένας ἀναπαύσεις· κατ' αἴτησιν τοῦ ὁποῖ-
ου συμπαρέλαβε καὶ τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογάρτην· ἐπραξε δὲ τοῦτο ὁ Καϊ-
μακάμης καθότι εἶδε τὸν Κιζιμὴλ Μπεην παραλαβόντα εἰς τὸ κατάλυμά του
τὸν Μητροπολίτην Κορίνθου, καὶ τὸν Σ. Νοταρᾶν, ἢ ἄλλως διὰ μέλλοντας
ἄλλους στοχασμοὺς (ὡς φαίνεται) ἀφορώντας τὴν ἐν καιρῷ ἀνάγκης διατή-
ρησιν τῶν χαρεμιῶν, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκάστοτε καὶ εἰς κάθε πρὸς τὸν Καϊμα-
κάμην ἐπιστολῆν του ἔγραφεν ὁ Κουρσίτ Πασσᾶς. Τὰ χαρέμια, τα χαρέμια
νὰ ᾖναι ἐξησφαλισμένα, καὶ διατηρημένα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας συνεφυλάκισαν ταυτοχρόνως
καὶ τοὺς ὑπηρετάς αὐτῶν 18 τὸν ἀριθμὸν· τοὺς ὁποίους ἐπειδὴ ἡ ὁλίστις
δὲν ἐχώρει, διετάχθη ὁ Δελίμπασης (ἀρχηγὸς μιᾶς στρατιωτικῆς φρουρᾶς τοῦ
Πασσᾶ) καὶ ἐξαγαγόντων αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προαυλίου, ἐφόνησεν ἀπην-
τας κατὰ σειρὰν διὰ τῶν πυροβόλων ὄπλων αἰωνία ἢ μνήμην τῶν ἀδελφῶν αὐ-
τῶν καὶ ὁμολογητῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατριδος.

ὅτι ἤθελον φανῆ ἀκολούθως αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπαναστατικῆς ἐνάρξεως· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἔμεινον ἀδυσώπητοι (μάλιστα δὲ ὁ τότε διερμηνεὺς τῆς Πελοποννήτου Σταυράκης Ἰωβίχ ἐδείχθη ὁ πλέον ἀπανθρωπότερος καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, λυσσῶν ἐναντίον αὐτῶν, διὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν σταθερότητα τῆς εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν αὐλὴν ὀλοσχεροῦς ἀφοσιώσεώς του) καὶ οὔτε ἐνέδιδον πλέον κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὰς παρατηρήσεις καὶ εἰς τὰς προτάσεις τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, οἵτινες ἐπροσπάθουν νὰ δικαιοῦσιν τοὺς λόγους των, καὶ ν' ἀποσβέσωσι τὰ τῆς διαδοθείσης περὶ τοῦ Ἀρναούτ ὀγλοῦ κτλ. φήμης· πολὺ μᾶλλον μὴ εἰδότες ὅτι ἡ φλόξ τῆς ἐπαναστάσεως ἠνῆφθη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς 20 Φεβρουαρίου εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ Μπογδανίαν παρὰ τοῦ Αλ. Ὑψηλάντου, ὅτι κατὰ συνέπειαν αὐτῆς ἐσπινθηροβόλει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὡς καὶ ἠνῆφθη κατὰ τὴν 20 Μαρτίου εἰς τὰ Καλάβρυτα, εἰς τὰς Π. Πάτρας, κατὰ δὲ τὴν 23 Μαρτίου εἰς τὰς Καλάμας καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον, ὡς ἀναφέρονται τὰ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς τμήμασι καὶ κεφαλαίοις τῆς παρούσης ἱστορίας διεξοδικώτερον.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡγεμόνες χρηματήσαντες ἐν Δακίᾳ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1812, μέχρι τοῦ 1821. - Τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον Ν. Σούτζον Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας.

Κατὰ τὸ 1812 ἔτος ἠγεμόνευσε τῆς Βλαχίας ὁ Ἰωάννης Γ. Καρατζᾶς, ὅστις διαπρέφας εἰς τὴν ἡγεμονίαν μέχρι τοῦ 1821, ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ δὲν ἐμνήθη τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, μὲν ὅλον ὅτι ἐστάθη φιλόμουσος καὶ φιλογενής, συστήσας σχολεῖα ἐπίσημα, καὶ διδασκάλους σχολαρχοῦντας ἐμαυτοῖς ὡς τὸν Βενιαμίν, τὸν Βαρδαλάχον, τὸν Νεόφυτον Δοῦκαν καὶ ἄλλους, καταδιώξας ἐν ταύτῳ καὶ τὸ τῆς ληστείας εἶδος ὑπὲρ τὸ δέον, συντάξας δὲ καὶ νόμους γραπτοὺς δικαιωτέρους καὶ ἐπωφελεστέρους διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Βλαχίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ κκετερέχθη παρὰ τοῦ Χαλὲτ Ἐφέντη, πτοηθεὶς (ὡς ἦτο καὶ ἐπόμενον βεβαίως) τὴν καρατομίαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων ὀδηγηθεὶς, ἐδραπέτευσεν εἰς τὴν Εὐρώπην διασωθεὶς ἐκεῖσε.

Μετὰ τὴν δραπέτευσιν τοῦ Ἰω. Καρατζᾶ διωρίσθη ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας ὁ Ἀλέξανδρος Ν. Σούτζος, ὅστις διέπρεψεν εἰς τὸν τῆς Βλαχίας θρόνον μέχρι τοῦ 1820 (1).

(1) Ἐπειδὴ περὶ τοῦ Α. Σούτζου πολλὰ διεφημίσθησαν ὅτι δηλ. ἐπρόδωκε τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν, τοὺς ἀποστόλους αὐτῆς, τὸν Ἀριστείδην, καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις εἰς τὸν Σουλτάνον, ἐξερευνήσαντες πολὺ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ πληροφορηθέντες ἀπὸ ὑποκείμενα γνωρίζοντα τὰ περὶ τούτου πραγματικώτερον καὶ ἐκ τοῦ σύννεγκυς, ἐκθέτομεν ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ παρόντος κεφαλαίου τὰ κατὰ τὸν Α. Σούτζον διὰ δύο λόγους· α. διὰ νὰ ἐξάξωμεν ἀπὸ τὴν ἀπάτην ἐκείνου, ὅσοι περιπλανῶνται εἰς τὴν τοιαύτην

ὅτε καὶ ἐτελεύτησεν Ἡγεμῶν ὦν, τὴν 12 Δεκεμβρίου, Ὁ Α. Σουτζος, μ' ὄλον ὅτι ὡς ἐκ τινων ἀκουσμάτων ἐδύνατο νὰ συμπεράνη τί περὶ τῶν τότε διατρεχόντων, ἐξερευνῶν δὲ μετὰ περιεργείας καὶ προσοχῆς ν' ἀνακαλύψῃ τὸ μυστήριον τῆς Ἐταιρίας, μ' ὅλα ταῦτα (ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων ἀποδεικνύεται) ἐάν καὶ ὑπώπτευσε ποτὲ ἐν τριοῦτον, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ ἀνακαλύψῃ, μάλιστα ὁσάκις ἤκουε τί περὶ τοιούτων ἔλεγεν, ὅτι εἶναι ἴσως Ῥωσικὰ πράγματα.

Ὅτε δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὁ Ἀριστείδης, ἐξητήσατο διὰ τοῦ Σπυρίδωνος Βαλέτα (μυστικοῦ γραμματέως τοῦ Α. Σούτζου), διὰ νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Α. Σουτζον, παρουσιασθεὶς δὲ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν του διὰ τὴν ἐκδοσιν Ἱστορικῶν τινων βιβλίων, συνταχθέντων δηθεν παρ' αὐτοῦ καὶ τινων ἄλλων δύο συμπραξάντων αὐτῶ. Ὁ δὲ Α. Σουτζος περιποιηθεὶς τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ τὴν ἀνήκουσαν τάξιν, ὑπέσχέθη νὰ τῷ χορηγήσῃ 15,000 γροσίων πρὸς εὐκολίαν τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἱστορικῶν, περὶ ὧν προέκειτο, βιβλίων. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀριστείδης ὠμολόγησε μεγάλας τὰς εὐχαριστήσεις του διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Α. Σούτζου εἰς τὸν Σ. Βαλέταν, ἐξηγηθεὶς ἐν ταῦτῳ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συμβουλῆς τοῦ Ἴω: Καποδιστρίου, ὅστις εἶχεν ὀδηγήσει τὸν Ἀριστείδην διὰ νὰ σχετισθῇ, εἰς μὲν τὸ Βουκουρέστιον μετὰ τοῦ Σ. Βαλέτα, εἰς δὲ τὸ Ἰάσιον μετὰ τοῦ Ἰακώβου Ρίζου Πρωθυπουργοῦ τοῦ τότε ἐν Ἰασίῳ ἡγεμονεύοντος Μιχαήλ Γ. Σούτζου.

• Προχωρουσῶν δὲ τῶν συνεντεύξεων μεταξὺ τῶν ἐν Βου-

σφαλερὸν ἰδέαν, καὶ β'. ἐάν τὸ περὶ προδοσίας κεφάλαιον ἔχῃ ἄλλως πως, παρ' ἡμῶν δὲ ἀγνοεῖται, καὶ φωραθῇ τὸ ἀληθέστερον.

κουρεστίω ἐφόρων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἐνεκρίθη παρ' αὐτῶν, πρὸ πάντων δὲ παρὰ τοῦ Γ. Λεβέντη (διερμηνέως τοῦ Ῥωσικοῦ Προξενείου), ἢ ἀποσταλῆ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὴν Σερβίαν καὶ νὰ διαπραγματευθῆ περὶ τῆς ἐπαναστάσεως μετὰ τῶν Σέρβων. Ἐπὶ τούτῳ ἀπεστάλη ὁ Ἀριστείδης παρενδεδυμένος τζαράνικα (χωρικὰ βλάχικα) χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν, καὶ τὸ χεῖριστον ἔχων τὸν μύστακα ἐξυρημένον, ἐφωδιασμένος δὲ καὶ μὲ διαβατήριον ἐσφραγισμένον μὲν μὲ τὴν ἡγεμονικὴν σφραγίδα, ἀλλ' ἄνευ τῆς εἰδήσεως τοῦ Ἡγεμόνος, καθότι ὁ Γρηγόριος Σουτζος ὁ Σφραγιδουχος τοῦ Α. Σουτζου μέλος ὦν τῆς Ἑταιρίας, καὶ ὑποκλέψας (οὕτως εἰπεῖν) τὴν σφραγίδα, ἐξέδωκε τὸ, περὶ οὗ ὁ λόγος, τοῦ Ἀριστείδου διαβατήριον (1).

Ἐν τοσοῦτῳ διαβαίνων ὁ Ἀριστείδης διὰ ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Σερβίαν, ἐσυλλήφθη εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, ἀπήχθη εἰς τὸ Βυδίνιον, καὶ ἐθανατώθη (2). Ὁ συλλαβὼν τὸν Ἀριστείδην Ὀθωμανὸς ἐξουσιαστὴς συνέλαβε μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλον ταχυδρόμον φέροντα ἐπιστολὰς γεγραμμένας διὰ συμβολῶν (τζιφρῶν) ἐκ Βουκουρεστίου εἰς τὴν Σερβίαν τὰς ὁποίας ἀπέστειλε, πρὸς τὸν Α. Σουτζον, ἐξετάζων περὶ αὐτῶν καὶ ἐξαιτῶν πληροφορίας. Ὁ Α. Σουτζος ἐπεθύμει νὰ ἀναγνώσῃ τὰς ἐπιστολὰς ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο. Ἐρωτηθεὶς δὲ παρ' αὐτοῦ ὁ Σ. Βαλέτας περὶ τοῦ πρακτέου, ἀπεκρίθη ὅτι ἡ Σερβία καταγίνεται εἰς τὰ συμφέροντά της

(1) Τὴν ἀλήθειαν ταύτην οὔτε ὁ Σ. Βαλέτας, οὔτε ὁ Γ. Λεβέντης δύνανται νὰ ἀρνηθῶσι.

(2) Τὰ περὶ τοῦ Ἀριστείδου ἐκτίθενται ἐκτενέστερον ἐμπροσθεν ἐν τῷ ὑπαρκτῷ τόμῳ.

ὑπερασπιζομένη ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν· καὶ ἐπειδὴ ἡ Ῥωσσικὴ Πρεσβεία ἀνταποκρίνεται μὲ τὴν Σερβίαν διὰ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Ῥωσσικοῦ Προξενείου, πιθανὸν εἶναι ὅτι αὐτὸ δίδει εἰς αὐτοὺς ὁδηγίας τί νὰ ἀποκριθῶσιν εἰς τὴν Πόρταν. Ὁ Α. Σουτζος ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῖς τοῦ Βαλέτα ἔκρινε περιττὸν νὰ ἐπεμβῆ εἰς αὐτὰ, καὶ ἔτι μᾶλλον δοξάζων, ὅτι ἤθελε προξενήσει δυσαρέσκειαν εἰς τὴν Ῥωσσικὴν αὐλήν, ὅθεν καὶ ἐπιστρέψας τὰς ἐπιστολάς εἰς τὸ Γ. Προξενεῖον, ἀπεκρίθη εἰς τὸν Ὀθωμανὸν, ὅτι δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅτι νὰ μὴ τὸν ἐνοχλῆ ἄλλοτε περὶ τούτων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦλθε καὶ ὁ Γρηγόριος Δικαῖος εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ὅστις μετ' ὀλιγοήμερον διαμονὴν του καὶ τὰς συχνὰς τῶν ἐφόρων συνελύσεις ἤτοιμάσθη ν' ἀναχωρήσῃ διὰ Κωνσταντινούπολιν· παρουσιασθεὶς δὲ εἰς τὸν Βαλέτα μετὰ τοῦ Χρησταρῆ ἱατροῦ ἐζήτησε τὸ διαβατήριόν του, ὃ δὲ Βαλέτας προσεκάλεσεν ἐπὶ τούτῳ τὸν Γ. Σουτζον διὰ νὰ τὸ ἐκδώσῃ. Ἀλλὰ μεταξὺ τούτου ὁ Α. Σουτζος πληροφορηθεὶς τὰ περὶ τοῦ Γ. Δικαίου, καὶ παρουσιάσας ἐνώπιόν του τὸν Βαλέταν, τῷ εἶπεν « ἐδῶ εὐρίσκειται κάποιος Γρ. Δικαῖος, ὅστις ἔχει συχνὰς μυστικὰς συνελύσεις εἰς τὴν κατοικίαν του, ὅπου ὀρκίζονται πολλοί· θέλω ἀφεύκτως νὰ μάθω ὁποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Γρηγόριος, καὶ ποῖον τὸ ἀντικείμενον τῶν συνελύσεων του » ὁ Βαλέτας ἐπὶ τούτοις, ὡς μέλος ὦν τῆς Ἐταιρίας ἐξεταράχθη, καὶ τρέμων ἀπεκρίθη « αὐτὴν τὴν στιγμήν ὁ Γρηγόριος εὐρίσκεται εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅστις ἦλθε ζητῶν διαβατήριον· δότε μοι τὴν ἄδειαν νὰ ἔμβω μετ' αὐτοῦ εἰς ὁμιλίαν, καὶ ἴσως ἐννοήσω τί ἐκ τούτου » εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ δωμάτιόν του ἀπετάθη σοβαρὰ πρὸς τὸν

Γρηγόριον « ποῖος εἶσαι; καὶ τί ἔκαμες διατρίβων ἐν τῷ-
 » θα; ὁ Γρηγόριος τῷ ἀπεκρίθη, ἐσύναξα βοήθειαν περὶ συ-
 στάσεως ἐνὸς σχολείου, « ἐσύναξες πολλὰ χρήματα; τῷ
 εἶπεν ὁ Βαλέτας· ὁ δὲ εἶπεν « ἀρκετὰ » « τί τὰ ἔκαμες »;
 εἶπεν ὁ Βαλέτας· ὁ Γρηγόριος ἀπεκρίθη, « τὰ ἔμβασα εἰς
 » τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Δημήτριον Παπᾶ Ῥη-
 » γόπουλον διὰ τοῦ Χ. Μόσχου »· ὁ Βαλέτας ἠρώτησε,
 » ποῖοι ἔκαμαν τὴν συνδρομὴν αὐτὴν, καὶ ἐὰν ἔχη κατά-
 » λογὸν αὐτῶν »· ὁ Γρηγόριος ἀπεκρίθη, ὅτι τῷ συνέ-
 δραμον καὶ ἐντόπιοι καὶ ξένοι κατὰ τὸν κατάλογον τὸν ὁ-
 ποῖον εἶχεν ἀνά χειρας, καὶ τὸν ὅποιον κανεῖς δὲν δύναται
 ν' ἀρνηθῆ· ὁ δὲ Βαλέτας τῷ εἶπεν, ἐὰν ἔχη μὲ ἄλλον τινα
 ἀλληλογραφίαν, καὶ μαθὼν ὅτι δὲν ἔχει, τῷ παρήγγειλε
 νὰ φέρῃ τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν (1).

Τὴν δὲ ἐπιούσαν λαβὼν ὁ Βαλέτας τὸν κατάλογον τῶν
 συνδρομητῶν, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς τὸν Ἀλέξαν-
 δρον Σουτζόν, εὔρεν ἐκεῖ καὶ τὸν Μητροπολίτην Οὐγ-
 κροβλαχίας, ὅστις εἶχεν εἰδοποιήσει τὸν Ἄλ. Σουτζόν
 τὰ περὶ τῶν συνελεύσεων τοῦ Γρηγορίου, καὶ συνωμί-
 λουν τὰ περὶ τούτου· ὁ δὲ Ἄλ. Σουτζός ἰδὼν τὸν κατά-
 λογον, διέταξεν ὥστε τὸ μὲν διαβατήριον νὰ δοθῆ εἰς τὸν
 Γρηγόριον, ἀλλὰ τρεῖς Ἄλβανοὶ τῆς φρουρᾶς νὰ ἀναφα-
 νῶσιν ὡς λησταὶ ἐνοπλοὶ, καὶ τὸν μὲν Γρηγόριον νὰ μὴ
 βλάβωσιν, οὔτε δὲ τὰ χρήματά του νὰ ἐγγύσωσιν, εἰ μὴ
 μόνον νὰ λάβωσιν ὅλα του τὰ ἔγγραφα καὶ νὰ ἐπιστρέ-

(1) Ἐξ αὐτῶν τῶν ἐρωτήσεων πᾶς τις δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὁ Βαλέτας
 εἶδεν αἰτίαν εἰς τὸν Γρηγόριον νὰ οἰκονομήτῃ τὰς ὑποθέσεις του καλῶς, ὥστε
 νὰ μὴ δοθῆ καμμία λαβὴ ὑποψίας εἰς τὴν Ἡγεμονικὴν ἐξουσίαν.

φαινί· ὁ δὲ Βαλέτας ἀπεκρίθη· « ὁ Γρηγόριος ὡς ἐκ τοῦ καταλόγου φαίνεται ὅτι ἐζήτησε συνδρομὰς διασχολεῖον, τὰ χρήματα ἐστάλησαν πρὸς τὸν ἰδίον σας Τραπεζίτην Παπα Ῥηγόπουλον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὁ Γρηγόριος εἶναι ἄνθρωπος τοῦ Μητροπολίτου Δέρκων συστημένος ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, καὶ ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἐν τούτοις εἶναι πολλὰ δυσάρεστον ν' ἀκουσθῆ ὅτι ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας σας ἔξω ἀπὸ τὸ Βουκουρέστιον ληστεύουν κακοῦργοι, διότι κανεῖς δεν θέλει πεισθεῖ ὅτι οἱ λησταὶ ἤρπασαν ἔγγραφα μόνον· πρὸ πάντων δὲ θέλει εἶσθαι δυσάρεστον νὰ ὑπολαμβάνουν ὅτι δὲν ἔχουν ἀσφάλειαν οἱ ὁδοιπόροι· » ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις τοῦ Βαλέτα ὁ μὲν Ἄλ. Σουτζος ἐπείσθη, ὁ δὲ Γρηγόριος Δικαῖος ἀνεχώρησεν ἀγεπηρεάστως. (1).

Τούτων οὕτω πραττομένων διέτρεξαν καὶ τὰ ἐφεξῆς περιστατικά· ἡγεμονεύσας τῆς Μολδαυίας ὁ Μιχαήλ Γ. Σουτζος, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ὑπάλληλόν του τὸν Δημήτριον Μάνον (εἰς ἄλλην ἡγεμονικὴν αὐλὴν διατελοῦντα πρότερον)· τὸν ὁποῖον περιεποιήθη κατατάξας αὐτὸν

(1) Ἐὰν ἤθελεν ἐρωτήσῃ τις, διατί ὁ Βαλέτας μέλος ὦν τῆς φιλικῆς ἑταιρίας ἐκρύπτετο ἀπὸ τὸν Ἄλ. Σουτζου, καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ συμπεράσῃ ὅτι ὁ Βαλέτας γνωρίζων τὴν διάθεσιν τοῦ Α. Σουτζου, ἐκρυπτε τὸν σκοπὸν τῆς φιλικῆς ἑταιρίας, δεν δύναται νὰ καταδικάσῃ τὸν Βαλέταν καθότι ὁ Βαλέτας δεν ἐγνώριζε τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἐμελλε νὰ ἐκτραγῆ ἡ ἐπανάστασις, καθὼς δεν ἐγνώριζον τὸν καιρὸν καὶ πολλοὶ ἄλλοι συνετυρισταί· ἀπ' ἐτέρου δὲ ὁ Βαλέτας ἐζήτηε ἀρροδίαν περίστασιν καὶ εὐκαιρίαν διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Ἄλ. Σουτζου περὶ τῆς φιλικῆς ἑταιρίας, τὴν εὐκαιρίαν δὲ ταύτην ἐνόμιζε κατάλληλον κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ἄλ. Σουτζου, ἢ καὶ πρότερον ἐὰν ἡ ἀνάγκη ἤθελε τὸ κατέσῃ.

εἰς τὰ πρῶτα ἀξιώματα, καὶ ἀποστείλας μάλιστα αὐτὸν Καϊμακόμην (τοποτηρητὴν του) μετὰ τοῦ Ἰακώβου Ῥίζου εἰς Μολδαυίαν (1), ὅπου ἀφ' οὗ ἔφθασεν ὁ Μιχαὴλ Σουτζος διώρισε τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος, Δ. Μάνον χάτμανον τῶν ὀρίων (Στρατάρχην). ἀλλ' αὐτὸς ὡς ἀνήκων πρότερον εἰς ἄλλην αὐλήν, ἐραδιούργει κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Σούτζου, διὰ τὴν ἀντικατασταθῆ ἀπ' ἄλλης τινὸς αὐλῆς. Πληροφορηθεὶς τὰ περὶ τούτου ὁ Μ. Σουτζος, ἀπέπεμφεν αὐτὸν τοῦ Κράτους του, οὗτος δὲ ἐλθὼν εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ἐζήτησεν ἄσυλον ἀπὸ τὸν Ἄλ. Σουτζον, ὅστις μὴ θέλων νὰ φανῆ ὡς περιποιούμενος τὸν Μάνον καθὸ ἀποβεβλημένον, ἔγραψε πρὸς τὸν Μ. Σουτζον, ἐκεῖνος δὲ τῷ ἀπεκρίθη συνιστῶν τὸν Μάνον εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ Ἄλ. Σουτζου, παρακαλέσας αὐτὸν νὰ τὸν περιποιηθῆ· ὁ δὲ Ἄλ. Σουτζος ὑπεδέχθη μὲν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ Κράτους του, τὸν διώρισε δὲ νὰ διάγῃ ἐξωθεν τοῦ Βουκουρεστίου.

Παρελθόντων δὲ ὀλίγων μηνῶν ὁ Α. Μάνος ἔγραψε πρὸς τὸν Σπυρ. Βαλέταν, ὅτι ὁ Ἡγεμὼν τῆς Μολδαυίας ἔχει συνευτεύξεις εἰς τὸ Σκουλένιον μετὰ τῶν Ῥώσων· ὁ Ἄλ. Σουτζος ἐπίστευσε μὲν τὸ πρᾶγμα, ὑπέθεσεν ὅμως ὅτι ἡ συνέντευξις γίνεται ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων, περὶ τοῦ ὁποίου τούτου συνήργει συμφώνως καὶ ὁ ἴδιος· (2)· μετὰ τοῦτο ὁ Μάνος ἐπανέλαθε τὴν αὐ-

(1) Τὰ ταιαῦτα ἀξιώματα ἐσυνεθίζον νὰ δίδονται εἰς τοὺς πιστοτέρους καὶ εὐχευτέρους τῶν Ἡγεμόνων.

(2) Μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ (1812), οἱ Ῥῶσοι συμφώνως μὲ τὴν Πόρταν ἀπέκοψαν μὲν πολλὰς προσόδους τῶν δύο αὐτῶν ἡγεμονιῶν, ἀλλὰ δὲν ἠλάττωσαν καὶ τὰ ἐξοδα αὐτῶν· ὅθεν οἱ Ἡγεμόνες συμφώνως κατεγίνοντο

τὴν εἶδῃσιν, προσθεῖς ὅτι ὁ Μ. Σούτζος διὰ τοῦ Ποσελ-
νίκου τοῦ Ἰακώβου Ῥίζου ἔχει ἀνταποκρίσεις καὶ συνεν-
τεύξεις μετὰ τοῦ Ἄλ. Ὑψηλάντου· ὁ δὲ Ἄλ. Σούτζος
ὑπέθεσε μὲν πάλιν τὰ αὐτὰ, ἐφρόνει δὲ ὅτι τὸ περὶ τῆς
μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου συνεννόησεως τοῦ Μ. Σούτζου
ἦτο προσθήκη τοῦ Μάνου· ἀλλὰ μὴ ὄλκ ταῦτα ἔγραψε
πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπους του, ἐρω-
τήσας αὐτοὺς ἐὰν ἔχουν εἶδῃσιν περὶ τούτου, ἢ τί φρο-
νοῦν περὶ τῶν διαφημιζομένων· οἱ ἐπίτροποι τῷ ἀπήντη-
σαν ὅτι πρέπει νὰ περιστοιχισθῇ ἀπὸ πιστοῦς δορυφό-
ρους, καθότι εἶναι ἐπανάστασις Ἑλληνική· τὰ αὐτὰ δὲ τῷ
ἔγραψε καὶ ὁ ἰατρός Χριστόδουλος Πασχάλης· τὴν ἀπάν-
τησιν ὁμῶς αὐτὴν δὲν ἐπρόφθασε νὰ τὴν ἀναγνώσῃ ὁ
Ἄλ. Σούτζος, διότι ἦτον νεκρὸς τριταῖος, ὅτε ἐφθασεν
ὁ ταχυδρόμος, τὰς ἐποίας ἐπιστολάς τῆς ἀπαντήσεως
λαβοῦσα ἢ σύζυγος αὐτοῦ Εὐφροσύνη, χωρὶς ν' ἀποσ-
φραγίσῃ αὐτάς, τὰς παρέδωκε τῷ Βαλέτα, τὰς ἀνέγνω-
σεν δὲ ὁ Βαλέτας μετὰ τῆς Ῥαλοῦς θυγατρὸς τοῦ
Ἄλ. Σούτζου, ἣτις μόνῃ ἐγνώριζε τὴν ἰδιαιτέραν ἐκεί-
νην τοῦ πατρὸς τῆς ἐπιστολήν.

Ἄλλὰ τὸ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἄλ. Σούτζου, περὶ
τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι ἐφαρμακεύθη, δὲν ἔχει φαίνεται
ἀληθείας (κατὰ τὰς δοθείσας ἀξιοπιστωτέρας πληροφο-
ρίας) καθότι πρὸ εἴκοσι χρόνων τοῦ τέλους τῆς ζωῆς
του ἀσθενήσας βαρέως εἶχεν ὑποφέρει ἀπὸ τὴν αὐτὴν
νόσον, ἐθεραπεύθη δὲ ἀπὸ τὸν Ἀρμένιον ἰατρὸν, ὅστις
ἔκτοτε προεῖπεν εἰς τὸν Δ. Παπ. Ῥηγόπουλον, ὅτι εἰς

ἢ νὰ ἔχουν τὰς ἰδίας προτύπους, ἢ νὰ εἰλατόσσουν καὶ τὰ ἐξῆς· ὁ Ἄλέ-
ξανδρος Σούτζος λοιπὸν ἐξέλαβε τὴν συνεννόησιν αὐτὴν ἐνεκὸν τούτου.

ὅποιονδήποτε καιρὸν τῷ ἐπανέλθει ἡ ἀσθένεια αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσῃ· ὁ δὲ Παππᾶ Ῥηγγόπουλος τραπεζίτης ὢν τοῦ Ἄλ. Σούτζου ἐπὶ τῆς Ἡγεμονείας του, ἅμα ὅτε ἔμαθεν ἐπανελθοῦσαν τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν, ἔγραψεν εἰς τὸν Βαλέταν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι δὲν ἤλπισε πλέον νὰ ζήσῃ ὁ Ἄλ. Σούτζος· ἄρα ὁ θάνατός του ἦτον ἀπὸ ἀσθένειαν σωματικὴν, καὶ ἔχι ἀπὸ δηλητήριο, ὡς θέλουν πολλοί. (1).

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἄλ. Σούτζου, ἡ σύζυγός του Εὐφροσύνη ἔλαβε φροντίδα νὰ συστήσῃ τοὺς ἀνήλικας υἱοὺς της εἰς τὸν ἀνεψιὸν της Ἄλ. Ὑψηλάντην, ὅστις ἀπεποιήθη αὐτὸ διὰ τὴν παιδικὴν των ἡλικίαν. Ἡ χήρα ὅμως, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐφωδίασεν (ὡς λέγεται) μίαν ἑκατονταρχίαν Ἱερολοχιτῶν μὲ ὄπλα, μὲ τροφάς, μὲ ἐνδύματα κτλ. ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἦτον ὁ Δημήτριος Σούτζος (ὁ Κερμάκης)· οἱ δὲ Ἱερολοχῖται οὗτοι πολεμήσαντες εἰς τὸ Δραγασάνι, ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐχθροὺς, ἐφρονεύθησαν δὲ καὶ αὐτοὶ πεσόντες εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καθὼς καὶ οἱ λοιποί· ἡ δὲ χήρα Ἄλ. Σούτζου ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ εἰσέβαλον εἰς τὸ Βουκουρέσιον, ἐδραπέτευσεν εἰς τὴν Αὐστρίαν μετὰ τῶν τέκνων

(1) Ὅταν ὁ Ἄλ. Σούτζος ἀπέθανε, διωρίσθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ πάλιν ὁ Σκαρλάτος Καλλιμάχης· τότε ὁ Θᾶνος Κανακάρης ἐκ Π. Πατρῶν διατρίβων ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶπεν εἰς τινος τῶν ἑταιριστῶν “ καὶ ὁ Καλλιμάχης θέλει ὑπάγει ὅπου ὑπῆγε καὶ ὁ Ἄλ. Σούτζος· „ ἐκ τούτου συμπαράγεται μὲν ὅτι τὸν ἐφαρμάκωσαν, ἀλλ' ἐξετάσαντες τὸν Γ. Λεβέντην περὶ τούτου, ἐβεβαιώθημεν ὅτι, ἀποθανόντος τοῦ Ἄλ. Σούτζου ὁ Γεώργιος Λεβέντης προσεγγίσας εἰς τὸν νεκρὸν του προσέψαυσε τὸ γένειόν του, δοκιμάσας εἰν πίπτουν αἱ τρίχες. Ἀλλὰ δὲν ἐφάνη κανὲν τοιοῦτον σημεῖον, τὸ ἔπαυον σημεῖαι εἰς τοὺς φαρμακωμένους.

της (Γ), καὶ λυπούμενη καιρίως ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα της ὑστερούμενη χρηματικῶν μέσων, ἔχουσα μάλιστα τὴν μεγαλητέραν προθυμίαν νὰ φανῇ χρησιμώτερα εἰς τὴν περίστασιν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ τοῦ Ἀλ. Ν. Σούτζου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Διάδοσις τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐν Δακίᾳ -- Πρῶτον δειγμα ἀποστασίας τοῦ Θεοδώρου Βλαδιμηρέσκου -- Σύλληψις τοῦ Ἀριστείδου.

Ἡ δὲ Φιλικὴ Ἑταιρία ἔλαβε τὰς ἀρχὰς τοῦ νὰ διακοινοῦται καὶ νὰ διαδίδεται εἰς τὴν Δακίαν ἀρχομένου τοῦ 1817 ἔτους. Κατὰ πρῶτον δὲ διαδιδόμενη σπανίως

(1) Εἰς μίαν πολύτιμον λίθον ἐστηρίζοντο (ὡς ἐπληροφόρηθημεν) αἱ ἐλπίδες ὅλαι τῆς οἰκογενείας αὐτῆς. Καθ' ὃν καιρὸν δὲ ἡ χήρα Σούτζου ἔλαβε μίαν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ πρῶτου Μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας Ἰγνατίου, δι' ἧς προετρέπετο νὰ συνεισφέρῃ βοήθειαν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος, εὐθὺς συνήθροισε περὶ ἑαυτὴν τὰ τέκνα της, καὶ ἀναγκουσα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἰγνατίου, δεῖξασα δὲ εἰς τὰ τέκνα της τὴν πολύτιμον λίθον, εἶπεν· αὐτὸ μόνον ἔχω· ἐὰν τὸ δώσω, θὰ στερηθῶμεν καὶ τοῦ ἐσχάτου μέσου· ἐὰν δὲν τὸ δώσω, θὰ φανῶ παρήκοος εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος· ἐπὶ τούτῳ τὰ τέκνα της ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος εἶπον, νὰ δώσῃ τὴν λίθον, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἰγνάτιον.

Ταῦτα πληροφορηθέντες κατεχωρήσαμεν ἐνταῦθα, σταθερωτέρας δὲ καὶ βασιμωτέρας ἀποδείξεις δὲν ἔλαβον, ἐὰν ὅλῃ ὁ Μητροπολίτης Ἰγνατίος ἐξητήσατο τὴν συνδρομὴν τῆς, περὶ ἧς ὁ λόγος, χήρας, καὶ ἐὰν ὡς ἐπισήμου προσφοράς ἀπάντησεν εἰς αὐτὴν τὴν παραλαβὴν τῆς λίθου.

εις πολλά ὀλίγους τῶν ἐπισήμων Δακῶν αὐτοχθόνων Κληρικῶν τε καὶ Κοσμικῶν (ὅσους ἐξ αὐτῶν ἐθεώρουν οἱ ἀπόστολοι σταθεροὺς καὶ προθύμους μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἑταιρίας), μετὰ ταῦτα διεδόθη καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους πολιτικούς, ἐμπόρους, Κληρικούς καὶ Στρατιωτικούς, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς ἐν ὑπηρεσίαις δημοσίαις διαπρέποντας τῶν δύο Ἡγεμονικῶν τῆς Δακίας· ἡ διάδοσις δὲ τοῦ μυστηρίου τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐγένετο μὲν καὶ παρ' ἄλλων, ἐξαιρέτως δὲ ἀπὸ τὸν Γαλάτην καὶ Ἀριστείδην προϊόντος τοῦ χρόνου προεχώρει ἐπὶ τὰ πρόσω, καὶ ὑπὲρ τὸ δέον μᾶλλον εἰσεχώρησεν εἰς τοὺς ἐν Δακίᾳ παροίκους διατελοῦντας Ἑλληνας, Κωνσταντινουπολίτας, Θράκας, Μακεδόνας, Ἡπειρώτας, Θεσσαλοὺς, Στερεοελλαδίτας, Πελοποννησίους, Κρήτας, Χίους, Αἰγαιοπελαγίτας, Ἐπτανησίους κτλ. πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ, εἰς τοσοῦτον ὥστε, ὅπου ὑπῆρχεν Ἑλλήνι κατα τὴν Δακίαν φέρων ὀλίγην, ἢ καὶ πολλήν ἐπισημότητα, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας (1). Τότε δὲ μᾶλλον ἐφθασεν εἰς τὴν γνώσιν τῶν ὅλως διόλου ἀπλῶν Ἑλλήνων, ὅτε ὑπῆγεν εἰς τὴν Δακίαν ὁ Γρηγόριος Δικαῖος ὅστις ἐσύναξε καὶ ἀρκετὴν ποσότητα χρημάτων ἐπὶ τῷ προσχήματι συστήσεως Ἑλληνικοῦ σχολείου· προοδεύ-

(1) Διὰ τοῦτο μᾶλλον προεχώρει εἰς τὴν Δακίαν ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία τοσοῦτον, διότι εἰ Ἕλληνες διέμενον εἰς εὐθερωτέρας τῆς Δακίας γαίας, διότι ἦσαν πλησιέστεροι εἰς τὸ Ῥωσικόν Κράτος, μᾶλλον δὲ διότι εἶχον τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ ἡ Ῥωσσία ἦτον βοηθὸς εἰς τὸν σκοπὸν τῶν Ἑλλήνων, ὥστε ἡ ἡχώ αὐτῆ ἐνθουσίαζε τοὺς πάντας. Τοῦτο δὲ κωεῖς τῶν ἑταιριστῶν μέχρι τῆς σήμερον οὐκ ὀφείλουσι νὰ τὸ ἀρνηθῆ ὅτι διαφημίζετο πανταχόθεν.

σάσα ὅθεν ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1817 μέχρι τῆς τοῦ 1821, καὶ ἐξαπλωθεῖσα εἰς ὅλους τοὺς ἐν Δακίᾳ κατηχηθέντας, ἔθεσεν αὐτοὺς εἰς ἓνα ἐνθουσιασμὸν τοιοῦτον, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀπλουστέρους, ὥστε ἐπερίμενον μὲ πολλὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὥραν καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀποστασίας, χωρὶς νὰ συλλογιζῶνται καὶ αὐτοὶ τὰ περαιτέρω.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλ. Ν. Σούτζου, ὁ Γεωργιάκης Ὀλύμπιος κατέταξεν εἰς τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν καὶ τὸν Θεόδωρον Βλαδημιρέσκον Δάκα ὄντα, χαίροντα πολλὴν ὑπόληψιν, καὶ ἔχοντα ἐπιρροὴν εἰς τοὺς Δάκας, ὡς ἐπίσημον στρατιωτικόν, ἔμπειρον δὲ καὶ ἄξιον, χρηματήσαντα μάλιστα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Ρώσων, καθ' ἣν ἐποχὴν κατείχετο ἡ Δακία ἐξαετίαν ὀλόκληρον παρὰ τῆς Ῥωσικῆς ἐξουσίας. Κατηχηθέντος δὲ τοῦ Θ. Βλαδημιρέσκου εἰς τὴν Ἑταιρίαν, ἡ ἐν Δακίᾳ διατελοῦσα ἐφορία συνεννοηθεῖσα καὶ μετὰ τινῶν ἄλλων ἐταιριστῶν, ἐνέκριναν νὰ λάβωσιν ἀρχὰς τῆς ἀποστασίας, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅμως ἄλλης αἰτίας, καὶ οὕτως ὀδηγήσαντες τὸν Θεόδωρον Βλαδημιρέσκον, τῷ προσέφερον μερικὰ χρήματα, καὶ ὀλίγους ἐκλεκτοὺς κατὰ πρῶτον Ἕλληνας καὶ Σέρβους περίπου τῶν 50, ἐπαρουσιάσθη δὲ κατ' ἀρχὰς ὡς ἀπὸ μέρους τῶν Δακῶν ἐξαιτῶν τὰ δίκαια τῆς Δακίας, ὅτι δηλ. δὲν στέργουν νὰ δεχθῶσιν εἰς τὸ ἔθνος οἱ Δάκες Ἡγεμόνας ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰμὴ αὐτόχθονας, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὰς τῶν Φαναριωτῶν καταδυναστείας. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Θεόδωρος Βλαδημιρέσκος ἐνεφανίσθη ὡς ἀποστάτης ἐπὶ τῷ ῥηθέντι προσχήματι, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτῶν ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐπαυξάνων, ἐπληθύνετο προὐδεύων.

Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος, τελευτήσαντος τοῦ Ἀλ. Ν. Σελτζου, διώρισεν Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας τὸν Σκαρλάτον Καλλιμάχην, τὸν ὁποῖον διέταξεν αὐστηρῶς νὰ λάβῃ μέτρον διὰ νὰ καταπαύσῃ τὰς διαφημισθείσας ταραχὰς τῆς Βλαχίας καθ' ὅσον ἐφαίνοντο παρὰ τοῦ Θεοδώρου βλαδημιρέσκου· ὁ Σ. Καλλιμάχης ὑποσχεθεὶς εἰς τὸν Σουλτάνον τὴν κατάπαυσιν τῶν ταραχῶν, ἀπέστειλεν ἐπὶ τούτῳ τὸν Ἰω. Σαμουρκάσην Καϊμακάμην του, τὸν ὁποῖον διέταξε νὰ μεταχειρισθῇ ὅλα τὰ μέσα, νὰ καθησυχάσῃ τὸν βλαδημιρέσκον· ἀπελθὼν δὲ ὁ Σαμουρκάσης εἰς τὰ Βουκουρέστιον, ἐπροσκάλεσε τὸν Γεώργιον Ὀλύμπιον καὶ τὸν Ἰω. Φαρμάχην, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀφ' οὗ ὠμίλησε τὰς συνήθεις Σουλτανικὰς ἀπειλὰς, τοὺς ἠρώτησε τελευταῖον ἐὰν ἦναι ἱκανοὶ νὰ συλλάβωσι τὸν Θεόδωρον Βλαδημιρέσκον, οἵτινες ἀφ' οὗ τῷ ὑπεσχέθησαν τὴν σύλληψιν τοῦ Βλαδημιρέσκου, τοὺς ἐξωδίασε μὲ χρήματα ἀρκετὰ, διὰ τῶν ὁποίων παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν περίπου τῶν 1200 στρατιωτῶν, ἐξῆλθον τοῦ Βουκουρεστίου διὰ νὰ ἐκ πληρώσωσι τὰς (ἐπὶ προσχήματι) διαταγὰς τοῦ Σαμουρκάση, ὅστις μὴ γνωρίζων τὰ τῆς φιλικῆς εταιρίας, περιέμενε νὰ φέρωσιν ἐνώπιόν του δέσμιον τὸν Θ. Βλαδημιρέσκον.

Ὁ δὲ Γ. Ὀλύμπιος, καὶ Ἰω. Φαρμάχης μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Βουκουρέστιον ἐξοδόν των, βραδυποροῦντες μεθ' ἡμέρας ἱκανὰς ἔφθασαν εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, καὶ διέμενον εἰς τὴν Κραϊόβαν (πρωτεύουσαν τῆς μικρᾶς Βλαχίας)· ὁ δὲ Θεόδωρος Βλαδημιρέσκος ἔμενε εἰς τὸ Μοναστήριον, Μότρου καλούμενον, μετὰ τοῦ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατοῦ, ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὁποίου πληθυνθεὶς, εἶχε φθάσει εἰς 8-10 χιλιάδας· ἀλλ' ὁ Ὀλύμπιος καὶ

Φαρμάκης ἔγραφον πρὸς τὸν Σαμουρκάσην ὅτι νὰ ἔχη ὑπομονήν, ἕως οὗ νὰ εὕρωσι τρόπον νὰ διαφθείρωσι τοὺς ὑπαρχηγούς τοῦ Θεοδώρου, ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς των ἦτον ὑπερηυξημένος, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐδύναντο νὰ τῷ ἀντιπαραταχθῶσιν· ὅθεν ἐπὶ τούτῳ διαμένοντες οἱ Ὀλύμπιος καὶ Φαρμάκης εἰς τὴν Κραιόβαν, κατήχησαν εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ τὸν στρατιωτικὸν πρωταρχηγὸν τῆς μικρᾶς Βλαχίας Ἰω. Σολομῶν Δάκα ἀνδρα μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ γενναιότητα φέροντα ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ 400 περίπου στρατιώτας. Ἐν τούτοις οἱ μὲν, Γ. Ὀλύμπιος, ὁ Ἰω. Φαρμάκης, ὁ Ἰω. Σολομῶν, καὶ ὁ Διαμαντῆς Σερδάρης Ἡπειρώτης συνωδευμένοι ἀπὸ 2,000 περίπου στρατιώτας, διέμενον εἰς τὴν Κραιόβαν ἐπὶ τῷ προσχήματι τοῦ ν' ἀντιπολεμήσωσι τὸν Βλαδημιρέσκον.

Ὁ δὲ Θ. Βλαδημιρέσκος χωρὶς νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰ μέρη τῆς Κραιόβας, οὔτε δὲ καὶ οἱ ἐν Κραιόβα κατ' αὐτοῦ, ἔμενον εἰς τὰ ἴδια· κατὰ δὲ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1821 ἐξεστράτευσεν ὁ Θεόδωρος μ' ὅλον τὸ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ στρατιωτικὸν σῶμα διὰ τὸ Βουκουρέστιον· τὸ ὅποῖον αὐτὸ πληροφορηθεὶς ὁ Σαμουρκάσης, ἀνεχώρησε πάραυτα, καὶ μετέβη εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους· οἱ δὲ ἐπιστημώτεροι Ἄρχοντες καὶ Ἐμποροὶ Δᾶκες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἀνεχώρησαν κατὰ τὰ μέρη τῆς Τρανσυλβανίας εἰς τὸ Αὐστριακὸν Κράτος, προσέτι καὶ οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ διαμένοντες Πρόξενοι τῶν ξένων δυνάμεων ἀνεχώρησαν ἅπαντες. Εἰσελθόντος δὲ τοῦ Θ. Βλαδημιρέσκου εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ἔφθασαν μετὰ ταῦτα καὶ οἱ λοιποὶ ὀπλαρχηγοί, μεθ' ὧν ἦτο καὶ ὁ Σάββας Πάτριος ἔχων ὑπ' αὐτὸν 1000 περίπου ἵππεῖς,

τὸ δὲ Βουκουρέστιον ἐγένεν εὐθὺς θέατρον τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας, τῆς ἀναρχίας δὲ καὶ ἀταξίας ἐνταυτῷ ἕνεκα τῆς πολυαρχίας.

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων πάντων ἡ Ὄθωμανικὴ ἐξουσία ἐπληροφορεῖτο περὶ τῶν κατὰ τὴν Δακίαν διατρεχόντων, ἠγνέει δὲ οὐσιωδῶς τὰς πηγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς τούτων. Τελευταῖον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπεστέλλετο καὶ ὁ Ἀριστείδης παρὰ τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου μὲ γράμματα πρὸς τὸν Ἡγεμόνα τῆς Σερβίας Μηλόσην· ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν ὁ Ἀριστείδης εἰς τινὰ Κώμην Κιρέσχου καλουμένην (ἀπέναντι τοῦ Ἄντὰ Καλέ, ἐπὶ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάθως κειμένην) συνελήφθη ἀπὸ τινὰ Γιοβὰν Ρογκομπέτην καλούμενον (ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν Ὄθωμανικὴν ὑπηρεσίαν διατελοῦντα)· ὁ Ἀριστείδης ἰδὼν ὅτι ἐμελλον νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς τὸν Πασσᾶν τοῦ Ἄντὰ Καλέ, ἔλαβε μέτρον, καὶ μὲ πολλὰ ἐπιτήδειον τρόπον ἔκρυψε τὰ γράμματα τοῦ Ὑψηλάντου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Ρογκομπέτης μεταβάς εἰς τὸν Ἄντὰ Καλέν παρέδωκε τὸν Ἀριστείδην εἰς τὸν Πασσᾶν, ὁ Ἀριστείδης ὕστερον ἀπὸ ὀλίγας τουρκικὰς ἀπειλὰς ὠμολόγησεν ὅσα ἐγνώριζε, μαρτυρήσας καὶ τὰ γράμματα, καὶ ποῦ τὰ ἔκρυψε, τὰ ὁποῖα ὁ Πασσᾶς ἀποστείλας τὸν Ρογκομπέτην τὰ μετέφερον ἀφ' ὅπου ὁ Ἀριστείδης τὰ εἶχε κρύψει, τὰ ἀνέγνωσε δὲ ἐνώπιον τοῦ Πασσᾶ ὁ Ἴω. Μπλατζιώτης (πρωτέμπορος τοῦ ἰδίου Πασσᾶ).

Ἀκούσας δὲ ὁ Πασσᾶς τὰ ἐμπεριεχόμενα εἰς τὰ γράμματα, τὴν αὐτὴν στιγμὴν διὰ Ταττάρου (Ταχυδρόμου) τὰ μὲν γράμματα ἀπέστειλεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸν δὲ Ἀριστείδην ἔστειλεν εἰς τὸ Βυδίνιον

πρὸς τὸν ἀνώτερόν του Πασσάν, διὰ νὰ τὸν στείλῃ ἐκεῖνος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς ὁποίας ἤθελε λάβει διαταγὰς παρὰ τοῦ Σουλτάνου Ἄλλ' ἀπὸ τὴν εἰς Βυδίνιον τοῦ Ἀριστείδου ἀποστολὴν καὶ ὕστερον ἀγνοεῖται τί ἔγινεν ὁ Ἀριστείδης, καθότι διάφοροι μὲν γινώμαι θέλουν ὅτι ἐφονεύθη παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, διάφοροι δὲ ἄλλοι βεβαιοῦν ὅτι ὁ ἴδιος ἔλαβε δηλητήριον καὶ φαρμακευθεὶς ἀπέθανεν. Ἐνὶ λόγῳ ἀγνοεῖται ἢ περὶ τοῦ θανάτου του θετικὴ ἀλήθεια, εἴαν δηλαδὴ ἐφονεύθη, ἢ πῶς ἄλλως ἐξέλιπεν.

Ἄμα δὲ ὅτε ἐφθασαν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος γράμματα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τότε ἐξύπνησεν ὁ Σουλτάνος, καὶ ἐγνώρισεν ὅτι ἀληθῶς ὑπάρχει Ἑλληνικὴ ἀποστασία, καὶ ἔλαβε μέτρον καταδικαστικὸν κατὰ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ σύλληψις τοῦ Ἀριστείδου κατετάραξε τὰς ἐφορίας τῆς φιλικῆς ἐταιρίας τὰς ἐν τῇ Δακίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἡ μὲν ἐν Δακίᾳ ἐφορία εἰδοποίησε τὸν Αλ. Ὑψηλάντην τὰ περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἀριστείδου, ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔλαβε μέτρον νὰ ἐφεύρῃ τρόπον διὰ νὰ μὴ φθάσῃ ζῶν ὁ Ἀριστείδης εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὑποπτεύουσα μήπως μαρτυρήσῃ ὁ Ἀριστείδης τὰ πρόσωπα τῶν ἐφοριῶν, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπέθετεν ἄξια ὑποψίας, ὥστε ἐνεκα τούτου παρεβίαζε τὸν Ἀναστάσιον Μανάκην Ἡπειρώτην (τζελέπην) νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποφασίσαι ὁδοιπορίαν διὰ τὴν Δακίαν, ἐπ' ἐλπίδι εἴαν ἀπαντήσῃ καθ' ὁδὸν τὸν Ἀριστείδην ἀπαγόμενον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, νὰ ἐνεργήσῃ ὥστε νὰ φονευθῇ καὶ ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ φέροντες αὐτὸν Ὀθωμανοὶ, καὶ ταῦτα δὲ καθότι ἡ ἐφορία δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Ἀριστείδης εἶχε φονευθῆ εἰς τὸ Βυδίνιον· ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς Α. Μα-

νάκης, μόλις λήγοντος τοῦ Μαρτίου ἠδυνήθη νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Δακίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ἐξοδος τοῦ Ἄλ. Ὑψηλάντου εἰς τὸ Ἰάσιον -- Συνέντευξις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Μ. Σούτζου -- Προκηρύξεις αὐτοῦ -- Ἀναχωρήσεις αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἰασίου.

Πληροφορηθεὶς δὲ ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης τὴν σύλληψιν τοῦ Ἀριστείδου, παρεβιάσθη ὡς ἐκ τούτου τοῦ ἀντικειμένου διὰ ν' ἀλλάξῃ σχέδιον, καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν διὰ τὴν ἔξοδόν του ἀποφασισθεῖσαν ἡμέραν, ἣτις κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα ἦτον ἡ ἡμέρα τῆς 25 Μαρτ. 1821 βίχσθεις πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπὸ τὴν τοῦ Θεοδώρου Βλαδημιρέσκου φανείσαν ἀποστασίαν μετὰ τοσοῦτου πολυαριθμοῦ στρατοῦ καταλαβόντος τὴν καθέδραν τοῦ Βουκουρεστίου, συνελθόντων ἐνταυτῷ ἐκεῖσε καὶ τῶν λοιπῶν Καπιτάνων τοῦ Γ. Ὀλυμπίου τοῦ Ιω, Φαρμάκη, καὶ τοῦ Σάββα (τῶν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν ὄλων αὐτῶν σωματίων ὁ ἀριθμὸς ὑπερέβαινε τὰς 13,000 Ἴππικοῦ καὶ πεζικοῦ στρατεύματος)· ἐκ τούτου ὅθεν κινούμενος ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης ἀπεφάσισε τὴν εἰς τὴν Δακίαν ταχυτέραν ἔξοδόντου· ἀλλ' οἱ ἐν Γαλατζίῳ διαμένοντες Ἕλληνες πληροφορηθέντες τὴν ταχείαν τοῦ Ὑψηλάντου ἔξοδον, πρὶν ἢ φθάσῃ ὁ Ὑψηλάντης, κατέσφαξαν τοὺς ἐν τῷ Γαλατζίῳ εὑρεθέντας ὀλίγους Ὀθωμανοὺς (τὴν 20 Φεβρουαρ.).

Ἐν τούτοις ὁ Ἀλ. Ὑψηλάντης μετέβη εἰς τὸ Ἴασιον πρὸς τὸ ἑσπέρας τῆς 22 Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Νικολάου, τοῦ Γεωργ. Μάνου, καὶ τοῦ Γ. Λασσάνη, κατέλυσε δὲ τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰακώβου Ρίζου Νερουλοῦ, ὅπου τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ὑπήγε καὶ ὁ Μιχαὴλ Γ. Σουτζος πρὸς ἐντάμωσίν του· τὴν δὲ πρωτὴν τῆς 22 Φεβρουαρίου εὐρέθησαν τοιχοκολλημένα εἰς διάφορα μέρη τοῦ Ἰασίου ἀντίγραφα πάμπολλα τῆς ἐφεξῆς προκηρύξεως.

» Κάτοικοι τῆς Μολδαβίας·

» Σᾶς γνωστοποιῶ ὅτι σήμερον ὅλη ἡ Ἑλλάς ἐσήκωσε μετὰ τὴν θείαν βοήθειαν καὶ ἔλεος τὰ δεσμὰ τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ, ζητοῦσα τὰ ἀνήκοντα δικαιώματά της, καὶ ἐγὼ ὑπάγω μετὰ τοὺς ὁμογενεῖς μου ἐκεῖ, ὅπου ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ τῆς πατρίδος μου μετὰ προσκαλεῖ.

» Σᾶς ὑπόσχομαι τόσον ἀπὸ μέρους μου καθὼς καὶ ἀπὸ μέρους ἐκείνων τῶν ὁμογενῶν μου, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο ἐδῶ, καὶ τοὺς ὁποίους ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διοικῶ, τὴν ἀσφάλειαν, καὶ τὴν ἐγγύησιν, ὅτι θέλετε ἀπολαύσει ἐντελῆ ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τόσον ἀτομικὴν, ὅσον καὶ τῆς περιουσίας σας.

» Ἡμπορεῖ λοιπὸν ὁ καθεὶς νὰ μείνῃ εἰς τὰ ἴδια, καὶ νὰ ἀσχολῆται εἰς τὰς ὑποθέσεις του· κανεὶς δὲν θέλει ἀνησυχῆσαι εἰς τὸ παραμικρὸν διὰ τὰς κινήσεις τὰς ὁποίας μέλλω νὰ κάμω, διότι ἡ κυβέρνησις καὶ ἡ διοίκησις ταύτης τῆς Ἡγεμονίας μένουσιν ἀμετάβλητοι, καὶ οἱ μέχρι τοῦδε χρηματίσαντες νόμοι μένουσιν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς ἐνέργειαν.

» Σᾶς βεβαιῶ εὐσυνειδότως ὅτι ἡ θεία πρόνοια Σᾶς ἐχάρισεν εἰς τὸ ἄτομον τοῦ Ἡγεμόνος Μιχαὴλ Σού-

» τζου, ὁ ὁποῖος ἤδη ἡγεμονεῖει, ἓνα ὑπερασπιστὴν τῶν
 » δικαιωμάτων τῆς πατρίδος σας, ἓνα πατέρα, καὶ ἓνα κα-
 » λοβηλητὴν ἐνεργητὴν.

» Γνωρίσατε ὅτι ἡ ὑψηλότης του ἀξίζει αὐτὰς τὰς ιδιό-
 » τητας· ὅθεν ἐνωθῆτε μὲ τὴν ὑψηλότητά του, διὰ νὰ ἐνερ-
 » γήσητε τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς γενικῆς εὐτυχίας· ἂν
 » τινες ἀπληπισμένοι Τούρκοι ἤθελον τολμήσῃ νὰ πατή-
 » σωσι τὸ ἔδαφός σας, μὴ φοβηθῆτε δι' ὅλου. Διότι μία κρα-
 » ταὶά δύναμις εἶναι ἐτοίμη νὰ παιδεύσῃ αὐτὴν τὴν αὐθά-
 » δειαν.

Ἐν Ἰατίῳ τὴν 23 Φεβρ. 1821.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς προκηρύξεως αὐτῆς, τὴν 24
 ἐξέδωκε καὶ τὴν ἐφεξῆς προκήρυξιν.

Ἄνδρες Ἕλληνες!

» Σηκωθῆτε, σηκωθῆτε διὰ τὴν θρησκείαν καὶ διὰ τὴν
 » πατρίδα· ἡ ὥρα πλέον ἔφθασε· πρὸ πολλοῦ ἤδη τὰ ἔθνη
 » τῆς Εὐρώπης πολεμοῦν διὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἐλευ-
 » θερίαν των, καὶ μᾶς παρακινουσι διὰ νὰ τοὺς μιμηθῶμεν,
 » καὶ εὐθὺς ὅπου ἐλευθερώνονται, προσπαθοῦν μὲ πολλήν
 » δραστηριότητα νὰ στερεώσουν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐπο-
 » μένως δι' αὐτῆς τὴν εὐτυχίαν των.

» Οἱ φίλοι καὶ ἀδελφοί μας οἱ Σέρβοι, καὶ Σουλιῶται
 » εἶναι παντοῦ ἐτοιμοὶ ὅλη ἡ Ἡπειρος ὠπλισμένη καὶ ἐν-
 » θουσιασμένη διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας Σᾶς περιμένει ἡ
 » πατρίς μᾶς φωνάζει νὰ σηκωθῶμεν· ἡ Εὐρώπη μᾶς βλέ-
 » πει μὲ δυσάρεστον ὄμμα, θεωροῦσα τὴν ἀργοπορίαν καὶ
 » ἀδράνειάν μας.

» Ὅλη ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐτοίμη πρὸς βοήθειάν μας, καὶ
 » ἡ πολεμικὴ Σάλπιγξ ἀντηχεῖ εἰς ὅλα τὰ μέρη· ἡ Εὐρώ-

» τῆ περιμένει θαύματα ἀπὸ τὴν γενναιότητά μας· οἱ
 » τυραννοί μας τρέμουν γεμάτοι ἀπὸ φόβον, καὶ ἐτοιμά-
 » ζονται νὰ φύγουν· οἱ φωτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης
 » εἶναι ἀσχολησμένοι μὲ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν
 » εὐτυχίας, καὶ πληροφορημένοι ἀπὸ τὸν εὐγενῆ χαρα-
 » κτῆρα τῶν προπατόρων μας, εὐχονται τὴν ἐλευθερίαν
 » τῆς Ἑλλάδος.

» Ἡμεῖς θέλομεν δεῖξει τὸν ἑαυτόν μας ἀξίους τῆς γεν-
 » ναιότητος τῶν προπατόρων μας, καὶ ἔχομεν τὰς χρη-
 » στοπέρας ἐλπίδας, διότι ἔχομεν νὰ ἐλπίσωμεν εἰς τὴν
 » βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν πολλῶν, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ἀ-
 » γάπῃν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρχονται εἰς ἡμᾶς, καὶ θέ-
 » λουν μᾶς χορηγήσει βοήθειαν.

» Ἐνωθῆτε, φίλοι μου, καὶ θέλετε ἰδῆ μίαν κραταιὰν
 » δύναμιν, ἥτις θέλει ὑπερασπισθῆ τὰ δικαίωμάτά μας·
 » θέλετε ἰδῆ καὶ πολλοὺς οἱ ὅποιοι μὴ σεβόμενοι τὴν ἰε-
 » ρότητα τοῦ ἀγῶνος μας, θέλουν ἐπιστρέφει ἐχθρικῶς
 » τὰ νῶτα πρὸς ἡμᾶς, καὶ θέλουν μᾶς μυχτηρίσει. Οἱ τοι-
 » οὔτοι ἔχασαν τὸ λογικόν των.

» Ἡ πατρίς ζητεῖ ἑνωσιν τῶν αἰσθημάτων. Ποῖος θέ-
 » λει ἡμπορέσει νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν τὴν μεγάλην δύναμιν;
 » Μόνον ὁ ἀδύνατος καὶ ἀνάνδρος εἶναι ἐχθρὸς μας· οἱ
 » Στρατηγοί μας εἶναι πολλὰ δεδοκιμασμένοι καὶ συμ-
 » φωνοῦν ὅλως διόλου μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν μας. Συνέλ-
 » θετε ὡ ἀνδρεῖοι, καὶ τολμηροὶ πολεμισταί! ἐτοιμασθῆτε
 » μὲ τὰς ἀνηκούσας ἡμῶν φάλαγγας, καὶ δεῖξατε ἑαυτοὺς
 » ὡς πατριώτικους λόχους, κρημνίσατέ αὐτὸν τὸν πα-
 » λαιὸν τοῦ δεσποτισμοῦ Κολοσσόν.

» Ἐνώπιόν σας προπορεύονται αἱ θριαμβεύουσαι σημαῖαι,
 » εἰς τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος θέλουν ἀκολουθήσει ὅλοι

» οἱ κάτοικοι τῶν Ἰονικῶν καὶ Αἰγαιϊκῶν Νήσων· τὰ Ἑλ-
 » ληνικὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐνησχολοῦντο
 » μὲ τὸ ἐμπόριον, θέλουν συμπολεμήσει μὲ ὑμᾶς καὶ θέ-
 » λουν φέρει ἀφανισμόν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ τυ-
 » ράννου διὰ τοῦ πυρός καὶ τῆς σπάθης.

» Ποία Ἑλληνικὴ καρδιά θέλει μείνει ἀδιάφορος καὶ ἀ-
 » δρανής εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος; Ἐνας μόνος φίλος
 » φίλος τοῦ Καίσαρος ἔφερεν ὅλον τὸν Ῥωμαϊκὸν λαὸν
 » εἰς κίνησιν, παρουσιάσας εἰς αὐτὸν τὸ ἡματωμένον ἔν-
 » δυμα τοῦ Κυρίου του. Τί ἠθέλαμεν κάμει ἡμεῖς, Ἑλλη-
 » νες, ὅταν ἡ καταπιεσμένη πατρίς μᾶς προσκαλῆ,
 » μᾶς δεικνύῃ τὰς πληγὰς τῆς, καὶ μὲ κατατεθλιμ-
 » μένην φωνὴν ἐπικαλῆται τὴν βοήθειαν τῶν τέκνων
 » τῆς;

» Φίλοι καὶ Πατριῶται! ἡ Θεία Πρόνοια παροργι-
 » σθεῖσα διὰ τὴν δυστυχίαν μας, ἐγκρίνει τὴν ἐπιχείρη-
 » σίν μας, ὅταν ὁ πλέον παραμικρὸς ἀγὼν διὰ τὴν ἐλευ-
 » θερίαν καὶ εὐτυχίαν μας δὲν ᾔηται πολὺς· ἂν μένω-
 » μεν ἡμεῖς ἀπὸ ἀξιοκατηγόρητον ἀνοησίαν ἀδιάφοροι,
 » τότε θέλει γίνεαι ἡ ἀγριότης τῶν τυράννων μεγαλητέρα
 » καὶ ὅλη ἡ δυστυχία ἀνωθεν ἀπὸ τὰ νέφη θέλει πέσει εἰς
 » ἡμᾶς.

» Σύντροφοι! ὑψώσατε τὰ ὄμματά σας καὶ παρτηρή-
 » σατε τὴν ἀξιοθρήνητον κατάσασιν. βλέπετε τοὺς ναοὺς
 » σας βεβηλωθέντας, τὰς θυγατέρας σας ἀρπαγείσας
 » πρὸς ἀναίσχυντον ἀνάπαυσιν τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν μας·
 » τὰς οἰκίας σας κενὰς, τοὺς ἀγροὺς σας ἐρήμους, ὑμᾶς
 » δὲ ἑαυτοὺς δυστυχῆ ἀνδράποδα.

» Καιρὸς εἶναι νὰ συντρίψωμεν τὸν ἀνυπόφορον ζυγόν·

» ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν πατρίδα· παύσα-
 » τε τοῦ νὰ ἡμεθα ἡμιέλληνες· ἀναπετάσατε τὰς ση-
 » μαίας ὑποκάτω τῶν ὁποίων παντοῦ θέλετε νικῆσαι·
 » κάμετε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ οὕτως ἡ πατρίς
 » καὶ ἡ Ἱερά θρησκεία μας θέλουν εἶσθαι ἐλευθερωμέ-
 » ναι ἀπὸ τὸ ὄνειδος τῶν Ἀθηνῶν· ἐστὲ ὅμως μεγαλό-
 » ψυχοι καὶ ὑπερασπίσθητε ὡς ἄνδρες τὰ δίκαια τῆς πα-
 » τρίδος· ἅς παύσῃ ἡ δουλεία· ἅς συναθροισθῇ ὁ λαός,
 » καὶ ἅς συναθροίζωνται στρατιῶται δι' αὐτὸν τὸν ὑψη-
 » λὸν σκοπὸν· τὸ πρῶτον ἐπακόλουθον τῆς ἀποφάσεώς μας
 » ἅς ἦναι τὸ γενικὸν αἶσθημα.

Οἱ πλούσιοι πρέπει νὰ προσφέρουν ἐν μέρος τῆς πε-
 » ριουσίας των· οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ προσπαθήσωσιν, ὥστε
 » μὲ τὸ καλὸν παράδειγμα νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὸν λαὸν
 » τὸ θάρρος· αὐτοὶ πρέπει νὰ τὸν φωτίσωσιν διὰ τὸ συμ-
 » φέρον του· οἱ παρὰ ταῖς ξένας δυνάμεις δουλεύοντες
 » στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θέλουν ἀφίσει τὴν ὑπηρε-
 » σίαν των· εἰς ὁποιανδήποτε Διοίκησιν ὑποκάτω καὶ ἂν
 » εὐρίσκωνται αὐτοὶ, πρέπει ὅλοι νὰ συνεργήσωσιν δι' αὐ-
 » τὸν τὸν λαμπρὸν σκοπὸν, νὰ προσφέρουν πρὸς τὴν πα-
 » τρίδα τὴν χρεωστούμενην θυσίαν ὡς εὐγενεῖς ἄνδρες,
 » χωρὶς ἀργοπορίαν νὰ ὀπλισθῶσι, καὶ νὰ ἐτοιμασθῶσι
 » μὲ τὰ ἀήττητα ὄπλα τῆς γενναιότητος·

Σᾶς ὑπόσχομαι μίαν ταχεῖαν νίκην, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐ-
 » τὴν κάθε εὐτυχίαν· ἀντικρούσατε εἰς τοὺς ἀνάνδρους
 » καὶ μισθωτῶς σκλάβους ἐν ἀνδρεῖον ἔθνος, τὸ ὁποῖον
 » ἐνθυμεῖται τοὺς ἥρωας τῶν πρόπατόρων του· ἐνθυμή-
 » θητε τὴν Ἰσπανίαν, ἣ ὁποία κατὰ πρῶτον καὶ μόνη ἐνί-
 » κησε τὸν μέγαν στρατὸν τοῦ ἄρπαγος κατακτητοῦ
 » τῆς αὐτῆ ὅμως ἡ ἐνώσις τῶν πολιτῶν διὰ τὴν θρησ-

» κείαν και τούς νόμους ὑπὸ τὴν ὑποταγὴν τῶν στρατηγῶν
 » σας ζητεῖ ἀποφασιστικότητα, και σταθερὰν γενναιοτή-
 » τα· τότε ἡ νίκη βεβαίως εἶναι ἐδική μας, δὲν μᾶς γλυ-
 » τώνει, και θέλει στεφανώσῃ τὸν Ἡρωϊκὸν μας ἀγῶνα
 » μὲ δάφνας τῆς δόξης, θέλει δείξῃ τὸν χαρακτήρα μας
 » εἰς τὸ καλῆτερον φῶς, και θέλει σημειώσῃ τὰ ὀνόματά
 » μας εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἀθανασίας πρὸς παράδειγμα τῶν
 » μεταγενεστέρων.

Ἡ πατρίς θέλει ἀνταμείψῃ τούς ζηλωτὰς αὐτῆς, και
 » θέλει χορηγήσῃ εἰς τὰ γνήσια τέκνα τῆς τὴν εὐκλειαν
 » τῆς δόξης και τῆς τιμῆς· τούς δὲ ἀνυποτάκτους θέλει
 » τούς παιδεύσῃ ὡς νόθους, και τὰ ὀνόματά των καθὼς
 » και ἐκεῖνα τῶν προδοτῶν θέλει τὰ καταρᾶται, και τὰ
 » βλασφημεῖ.

Σᾶς ἐπικαλοῦμαι ἐπανεληγμένως, ἄνδρες και μεγα-
 » λόφυχοι Ἕλληνες, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς κατακερ-
 » ματισμένης πατρίδος μας, ἡμεῖς θέλομεν στήσῃ τὸ
 » στρατόπεδόν μας μεταξὺ Μακεδονίας και τῶν Θερμο-
 » πυλῶν· ἡμεῖς θέλομεν φέρῃ τὸν πόλεμον ἐπάνω εἰς
 » τούς τάφους τῶν προπατόρων μας, οἱ ὅποιοι ἐπολέμη-
 » σαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, και ἔμειναν ἐκεῖ.

Τὸ αἷμα τῶν τυράννων θέλει χρησιμεύσῃ ὡς διὰ σπον-
 » δὰς εἰς τὰς σκιάς τοῦ Θηβαίου Ἐπαμινώνδα, τοῦ Ἀθη-
 » ναίου Θρασυβούλου· (οἱ ὅποιοι κατεδίωξαν τούς τριά-
 » κοντα τυράννους των)· εἰς τὰς σκιάς τοῦ Ἀρμοδίου
 » και Ἀριστογείτονος (οἵτινες ἀπέσεισαν τὸν ζυγὸν τοῦ
 » Πεισιστράτου)· εἰς τὰς σκιάς τοῦ Τιμολέοντος, (ὅστις
 » εἰς τὴν Κόρινθον και εἰς τὴν Συρακοῦσαν ἀπεκατέστη-
 » σε τὴν ἐλευθερίαν). Κυρίως ὅμως εἰς τὰς σκιάς τοῦ
 » Μιλτιάδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Λεωνίδα, και τῶν

» τριακοσίων (οἱ ὅποιοι κατεστρεψαν ἀναρίθμητα πλήθη
 » Περσῶν)· αὐτοὶ οἱ βαρβαρικοὶ καὶ ἀνάνδροι ἀπόγονοι
 » τῶν Ἀσιανῶν ἀπαιτοῦσιν εἰς τὰς ἡμέρας μας πολὺ ὀ-
 » λιγώτερον κόπον διὰ τὸ ἀποκτήσωμεν ἡμεῖς τὴν ἀνε-
 » ξαρτησίαν μας.

Φίλοι! ἡ πατρίς μᾶς προσκαλεῖ εἰς τὰ ὅπλα· εἰς τὰ
 » ὅπλα!!!

Ἐν Ἰασιῷ, τὴν 24: Φεβρουαρίου 1821. (1).

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν τῶν προκηρύξεων αὐτῶν ὁ

(1) Ἡ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτὴ προκήρυξις τοῦ Ὑψηλάντου διεδόθη πα-
 ραυτα πανταχοῦ· εἰς κάθε δὲ μέρος ὅπου ἐφθασε, παρεμορφοῦτο μὲ πολυμι-
 δῆ χρώματα τῆς προόδου τοῦ Ὑψηλάντου, ὅτι ὄηλ. φέροι στρατεύματα ὑπὲρ
 τὰς διακοσίας χιλιάδας κτλ. εἰς δὲ τὸν Σουλτάνον ἐφθασε νὰ κοινοποιηθῇ τὴν
 12 Μαρτίου, ὅστις ὅταν εἶδεν τὴν περίοδον ὅτι « μίᾳ κραταιᾷ δύναμιν »
 κτλ. τότε ἐξέλαβεν ὅτι αὐτὴ ἡ δύναμις εἶναι ἡ Ῥωσσία, καὶ οὕτως ἐλαβε στα-
 θερὸν μέτρον νὰ κατασφάξῃ τοὺς πανταχοῦ ὑπάρχοντας Ἕλληνας· τότε δὲ
 προσεκάλεσε καὶ τὸν πατριάρχην Γρηγόριον καὶ ἐζήτησε νέαν ἐγγύησιν· (κατ'
 αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐξεδόθη τὸ συνοδικὸν ἀφοριστικὸν ἐγγράφον κατὰ τοῦ Ἄλ.
 Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Μιχαὴλ Σούτζου ὡς ἀρχηγῶν τῆς ἀποστασίας ἀναπα-
 νήντων)· τότε δὲ ἐφυλάκισε τοὺς Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἤρ-
 χισε δὲ καὶ τὴν σφαγὴν ἐν αὐτῇ· εἰς ὅμως ἡ λέξις ἐκεῖνη δὲν ἔθελεν ἡσθαι κα-
 τακεχωρημένη εἰς τὴν προκήρυξιν τοῦ Ὑψηλάντου, βέβαια ὁ Σουλτάνος δὲν
 ἤθελε λάβει τὴν θηριώδη μανίαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ διατάξῃ τὴν
 σφαγὴν τῶν πανταχοῦ· ἀλλὰ τίς οἶδε καὶ κατὰ τοῦτο τὴν βουλὴν τοῦ Ὑψί-
 στου! ἡ φήμη μ' ὅλα ταῦτα τῆς τοῦ Ἄλ. Ὑψηλάντου ἀποστασίας διεδόθη
 πανταχοῦ, καὶ ὅλον ἐν διεφραμίζετο ὅτι ὁ Ὑψηλάντης προσδεύει καὶ ἐγένοντο
 πανταχοῦ δοξολογίαι, ὡς ἔγιναν αἱ λαμπρότεραι ὅτε ἐφθασεν ἡ φήμη εἰς τὴν
 Πελοπόννησον (μεσοῦντος τοῦ Ἀπριλ 1821) ὅτι ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης ἐκυρίευ-
 σε τὴν Ἀδριανούπολιν, τῆς ὁποίας τὴν δοξολογίαν ἐψάλαμεν καὶ ἡμεῖς μὲ δά-
 κρυα χαρὰς, καὶ ἀγαλλιᾶσθαι μ' ὅλον ὅτι δὲν ἐπιστεύοντο αἱ τοιαῦται φή-
 μαι παρὰ τῶν φρονίμων, διὰ τὴν ἐυθάρρυνσιν τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ τὰ τοιαῦτα
 διεδίδοντο ὡς βεβηλῆ, καὶ ἐβεβηλοῦντο διὰ τῶν τελευτῶν καὶ δοξολογιῶν κτλ.

ἐνθουσιασμός τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἦτο μέγας· ὅλοι ἔχονον δάκρυα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως· δὲν ἤκουέ τις ἀπὸ τὰ χεῖλη ὧν ἄλλο τι, εἰ μὴ «ἡ Ἑλλὰς ἐλευθεροῦται»· οἱ στ. ατιωτικὸι περιερέροντο σοβαροὶ καὶ ὑπερήφανοι, διότι ἐμελλον νὰ πολεμήτωσι πρὸς ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος των· οἱ πολιτικοὶ τοὺς συνώδευον μὲ δεδακρυσμένα ὄμματα, ὁ κληρὸς μὲ τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς του, πάντες δὲ προσέφερον τὴν κατὰ δύναμιν ἕκαστος βοήθειαν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν (23· Φεβρουαρίου) ὁ Ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Μιχαήλ Σουτζος διέταξε νὰ ἔλθῃ ὁ Μπᾶς Μπεσλῆ Ἀγᾶς (πρωταρχηγὸς τῆς πολιτικῆς φρουρᾶς) εἰς τὴν Ἡγεμονικὴν Καμάραν· ἐλθόντα δὲ τὸν εἰδοποίησεν ὁ Καμαράσης Ἀναστάσιος Καλλιάρχης (αὐτᾶδελφος τοῦ ἀπαγχονισθέντος Μητροπολίτου Ἐφέσου Διονυσίου) ὅτι κατὰ προσταγὴν τοῦ Ἡγεμόνος νὰ ἀφοπλισθῶσιν οἱ ὑπάλληλοί του καὶ ν' ἀφίσωσι τὰ ὄπλα των εἰς τὴν Καμάραν, ὅστις πάραυτα διώρισε τοὺς συνοδεύσαντας αὐτὸν, καὶ ἀφοπλίσθησαν· τὴν νύκτα δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ Ἕλληνες κλείσαντες τοὺς Ὀθωμανοὺς ὄλους τοὺς ἐν Ἰασίῳ εὐρισκομένους εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Μπᾶς Μπεσλῆ Ἀγᾶ, ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν τὰ ὄπλα, τὰ ὁποῖα καὶ ἔλαβον, θανατώσαντες μόνον τοὺς ἀντιστάνας ἐξ αὐτῶν· τὴν δὲ ἐπιούσαν ἡμέραν ἡ ταραχὴ ἦτο μεγαλητέρα, καθότι ἀπὸ διάφορα μέρη ἤρχοντο εἰδήσεις ὅτι ἐφόρευσαν, ἢ ἔφερον τοὺς εἰς τὰ διάφορα Καδδηλίτικα (Νομοὺς) εὐρισκομένους Ὀθωμανοὺς, ἐμπόρους, ἢ καὶ ὑπαλλήλους.

Ἐντὸς δὲ ὀκτῶ ἡμερῶν τῆς ἐν Ἰασίῳ διατριβῆς του ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης ἠτοιμάσθη διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν

Βλαχίαν ἐκ πάσης δὲ τάξεως ἄνθρωποι ἔτρεχον διὰ νὰ καταγραφῶσιν ὡς στρατιῶται, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ συντρέξωσι προσωπικῶς εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης προσέφερον χρήματα διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀποστασίας· πρῶτος δὲ πάντων ἔδειξε τὸ παράδειγμα τῆς συνεισφορᾶς ὁ τότε Ἡγεμῶν τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Γ. Σουτζος, ὁστις προσέφερεν ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων, Ἴππους, ὄπλα, καὶ ἐνδύματα στρατιωτικά· κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ αὐτοῦ συνεισέφερον καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίτημοι πολιτικοὶ τε καὶ κληρικοὶ ἕκαστος καθ' ἣν εἶχε προαίρεσιν καὶ δύναμιν ἢ τοιαύτη συνεισφορὰ ἐγένετο ἐν ὅλῃ τῇ Δακίᾳ ἐκ πασῶν τῶν ἐπισήμων Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν καὶ προσώπων Πολιτικῶν, Κληρικῶν, καὶ ἐμπόρων.

Τὴν δὲ 29 Φεβρουαρίου οἱ μέλλοντες νὰ ἐκστρατεύσωσι συνήχθησαν εἰς τὸν Ναὸν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν (Μοναστήριον ἀνήκον εἰς τὴν κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους), ὅπου τελεσθείης τῆς θείας λειτουργίας, ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης καὶ λοιποὶ ἐκοινώνησαν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, εἶτα ἐψάλη δοξολογία καὶ παράκλησις κατάλληλος διὰ τὴν ἐκστρατείαν· μὲτὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἱερουργήσας Μητροπολίτης Μολδαβίας Βενιαμὴν λαβὼν τὴν σπάθην ἔξωσε τὸν Ἄλ. Ὑψηλάντην, ὁ δὲ Ὑψηλάντης ὑψώσας ἔπειτα τὸ ξίφος καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐτοῦ, ὠρκίσθησαν εἰς τὸν Ναὸν ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ νὰ μὴ βάλωσι τὸ ξίφος των εἰς τὴν θήκην, ἐὰν δὲν ἐλευθερωθῇ ἡ Ἑλλάς· ὁ δὲ ἐπίορκος νὰ ᾔηται ἔθνοκατάρατος.

Τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν περιεστώτων πάντων ἔτρεχον ποταμῆδόν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, καθ' ἣν πολλοὶ ἠρκήθησαν γυναῖκας, τέκνα, συγγενεῖς

γοισι, και ἔτρεξαν εἰς τὴν ρωνὴν τῆς Μαρίας, ὡς περισσότεροι ἐκ τῶν ὁποίων ἐφρονεύθησαν, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν ἐπιζησάντων ἔσπευσαν νὰ εὕρωσιν ἄλλο στάδιον πολέμου εἰς τὰ σπάγγα τῆς κοινῆς μητρός των. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης μετὰ τοῦ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατοῦ ἐξελθὼν τοῦ Ναοῦ, διέειπεν διὰ τῆς Ἡγεμονικῆς Αὐλῆς, προηγουμένου τοῦ νῦν ἀρχιερατεύοντος Κέας, ἐνδεδυμένου τὸν ἱερὸν Μανδύαν, καί κρατοῦντος τὸν σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας· ἦλθον δὲ ἅπαντες εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Γαλατᾶ (ἀνήκον εἰς τὸν ὄρον τῆς Ἱερουσαλήμ) (1), ὅθεν ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης μεθ' ὄλου τοῦ στρατοῦ ἐξεκίνησε διὰ τὸ Βουκουρέστιον, ἐκδοὺς προκήρυξιν πρὸς τοὺς Δάκας· ἡ δὲ περὶ τῆς ὁ λόγος προκήρυξις εἶχεν ὡς ἐφεξῆς.

Πρὸς τοὺς Δάκας.

« Ἄνδρες Δάκας! Σήμερον ἀφίνω τὴν εὐλογημένην
» γῆν τῆς Μολδαβίας, καὶ πατῶ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς
» ἡγαπημένης σας πατρίδος· μετ' ἀγάλας ἀνοιχτάς, καὶ

(1) Ἐάν εὐκρινῶς καὶ ἀπαθῶς ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν δι' ἧς ὅσα ὁ τότε Ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σουτζος εἰς τὴν ἐξοδὸν τοῦ Α. Ὑψηλάντου ἐπραξεν, εἶναι πάντα μετ' Ἑλληνικὰ καὶ πατριωτικὰ αἰσθήματα, καθότι ἡ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ὑποδοχὴ του εἶδεν δειγμάτων καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς νὰ ἀκολουθήσωσι τὰ ἴδια καὶ κατὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ κατὰ τὰς πρῶτας καὶ τελευταίας χρηματικὰς συνεισφορὰς του. Ἐνὶ λόγῳ ὁ Μ. Σουτζος εἶναι εἶχε ἐναντίαν θέλησιν, ἢ εἶναι εἶδεινε διαγωγὴν διεφθαρμένην κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἔμενεν εἰς τὴν θέλησιν του νὰ μὴ δεχθῆ τὸν Ὑψηλάντην, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν συλλάβῃ, καὶ νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ ὡς ἐν τούτῳ ὄχι μόνον δὲν ἔθελεν ὑστερηθῆ τὴν ἀπὸ χεῖρας του ὁξὺν καὶ εὐδαιμονίαν, ἀλλ' ἔθελε προσθέσει ὁξὺν ἐπὶ ὁξῆς, καὶ εὐδαιμονίαν ἐπ' εὐδαιμονίας παρὰ τοῦ Σουλτάνου. Ἄλλ' ὁ Μ. Σουτζος καταφρονήσας τῶν πάντων, ἐστάθη τοιοῦτος ἐνθερμὸς ζήλωτικὸς τῆς πατρίδος, εἰς ἀπεδείχθη διὰ τῶν πατριωτικῶν του πράξεων.

» με δάκρυα χαρᾶς μᾶς ὑπεδέχθη ὁ φιλελεύθερος λαὸς
 » τῆς Μολδαβίας· με αἰσθήματα τοιαῦτα περιμένω νὰ
 » ἰδῶ καὶ τὰ εὐγενῆ τέκνα τῆς Δακίας.

Ἄνδρες Δάκες! πορευόμενος ὅπου ἡ φωνὴ τῆς πα-
 » τρίδος μου προσκαλεῖ, ἔρχομαι καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς
 » ἄγγελος καὶ τῆς ὑμετέρας πολιτικῆς ανεξαρτησίας
 » καὶ εὐδαιμονίας. Αἰῶνας ἀρκετοὺς ἡ δυστυχῆς πατρίς
 » σας κλίνουσα τὸν αὐχένα εἰς τὸν ἀπάνθρωπον ζυγὸν
 » τοῦ τερατώδους Δεσποτισμοῦ, εἶχε χάσει καὶ αὐτὰ τὰ
 » λείψανα τῶν δικαιωμάτων τῆς, ἐνῶ ἡ τυραννία τῶν
 » Ἡγεμόνων σας εἶχεν ἐξαμβλύνει τὰς πνευματικὰς
 » δυνάμεις σας, καὶ ἐξαχρειώσει τὸν ἐθνικὸν ἐκείνον χα-
 » ρακτῆρα, δι' οὗ ἐδυνήθητε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους
 » νὰ φυλάξητε τὴν πολιτικὴν σας ανεξαρτησίαν, καὶ νὰ
 » ἀντιπαραταχθῆτε χρόνους ἰκανοὺς εἰς τὰς ἐφόδους
 » τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος· ἡ ὥρα
 » τέλος πάντων καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας
 » σας ἐκτύπησεν. Ἐνα μέγα ἔθνος, μέγα διὰ τὴν ἀπα-
 » ραδειγμάτιστον γενναϊότητα τρέχει τὸ λαμπρὸν στά-
 » διον τῆς ἐλευθερίας του, καὶ μακρὰν δὲν εἶναι νὰ
 » θερίσῃ τοὺς καρποὺς τῶν γενναίων καὶ ἐνδόξων ἀγώ-
 » νων του. Ὑμεῖς δὲ τί ἐτι περιμένετε; πότε θέλετε
 » εὔρει προσφορωτέραν εὐκαιρίαν εἰς ἀνάκτησιν τῶν πρὸ
 » τῶν αἰῶνων καταπατουμένων ἱερῶν δικαιωμάτων
 » σας; κενὸς λοιπὸν, φίλοι Δάκες, νὰ ἐξυπνήσετε, και-
 » ρὸς νὰ αἰσθανθῆτε, καὶ νὰ ζητήσετε τὰ φυσικὰ καὶ
 » τὰ πολιτικὰ ἐκεῖνα δικαιώματα, τὰ ὅποια ἡ φύσις
 » ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡ πολιτικὴ κοινωνία
 » χρεωττεῖ νὰ ὑπερασπίζεται καὶ νὰ ἀσφαλίζει· ἐστὲ
 » βέβηκοι ὅτι πικρῆλθαι ὁ κενὸς, καθ' ἣν ἡ φωνὴ τοῦ

» ὄχλου ὀλίγον εἰσακούετο εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν κρατούσ-
 » των. Τὴν σήμερον βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἀρ-
 » χηγούς τῶν ἐθνῶν ἐκουσίως νὰ ἀποδίδωσι τὰ εἰς τοὺς
 » λαοὺς ἀνήκοντα ἐθνικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ σπεύδωσι
 » νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς εὐλόγους ἐπιθυμίας των.

Ἄνδρες Δᾶκες! ἐν ᾧ εἰσέρχομαι εἰς τὸ ἔδαφος τῆς
 » φίλης πατρίδος σας, ἡ πρωτίστη μου φροντίς θέλει
 » εἶναι νὰ φυλάξω τὴν στρατιωτικὴν ἐκείνην εὐταξίαν,
 » τὴν ὁποίαν χρεωστεῖ νὰ διατηρῇ ἔθνος ἐμψυχούμενον
 » ἀπὸ τὰ γενναῖα τῆς ἐλευθερίας φρονήματα· εἰμὶ δὲ
 » βέβαιος ὅτι καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀπαντήσῃ ἐκ μέρους
 » σας τὴν φιλοφρονεστάτην ὑποδοχὴν, καὶ τοιαύτην, ὅσα
 » χρεωστεῖται εἰς ἀνδρας ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς κοι-
 » νῆς ἐλευθερίας ».

Ἐν Ἰασίῳ τὴν . . . Μαρτίου 1821.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Μεταβάτης τοῦ Α. Ὑψηλάντου εἰς τὴν Βλαχίαν -- Ἐναρξίς τῆς ἀπο-
 στασίας ἐν τῇ Βλαχίᾳ, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διατρέξαντα.

Ἐκστρατεύσας δὲ ὁ Ὑψηλάντης ἀπὸ τὸ Ἰάσιον τῆς
 Μολδαβίας μετὰ τοῦ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ στρατοῦ,
 ἐτοποθετήθη εἰς τὴν Κολεντῖνα, δύο ὥρας ἀπέχουσαν
 τοῦ Βουκουρεστίου, ἀφοῦ πρῶτον ἀπέστειλε τὴν ἐμπροσ-
 θοφυλακὴν τοῦ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Δούκα Κωνσταν-
 τίνου, συγκειμένην ἐκ 300 στρατιωτῶν, ὅπου ὑπῆγον

καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ ὁ Γ. Ὀλύμπιος, Ἰω. Φαρμάκης, καὶ ὁ Σάββας, καὶ προσέφερον τὴν ὑποταγὴν των. Ὁ δὲ Θεόδωρος Βλαδημιρέσκος (διὰ ποῖα αἷτια καὶ λόγους ἀγγοσούμενα) δὲν ὑπῆγεν εἰς τὸν Ἄλέ. Ὑψηλάντην, ὅστις μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸν προσεκάλεσε διὰ νὰ παρουσισθῆ, ἀλλ' αὐτὸς τῷ ἀπήντησεν ὅτι νὰ τῷ στείλῃ πρῶτον ἓνα τῶν ἀξιωματικῶν του διὰ νὰ μείνῃ ὡς ἐνέχυρον εἰς τὸν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του στρατὸν, καὶ οὕτω ν' ἀπέλθῃ. Ὁ Ὑψηλάντης ἀκούσας τὴν ἀνέλπιστον αὐτὴν τοῦ Βλαδημιρέσκου ἀπάντησιν, γενόμενος ἄλλος ἐξ ἄλλου, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ἐξάξῃ ἐν ποίῳ σκοπῷ ζητεῖ ταῦτα ὁ Βλαδημιρέσκος, μὴ γνωρίζων δὲ ἄλλο μέσον λυσιτελέστερον διὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην, ἀπέστειλεν ἐνέχυρον τὸν Σάββαν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ὁ Θ. Βλαδημιρέσκος ἀπῆλθεν εἰς ἀντάμωσιν τοῦ Ὑψηλάντου.

Μετὰ μίαν δὲ μακρὰν συνέντευξιν, διαφόρων μεταξὺ των ὁμιλιῶν γενομένων, τελευταῖον ὁ Θ. Βλαδημιρέσκος ἠρώτησε τὸν Ὑψηλάντην, ἐὰν κατὰ τὰς δοθείσας παρὰ τῶν Ἐταιριστῶν ὑποσχέσεις ἦναι καὶ ἡ Ῥωσσία βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς Ἑλλ. ἀποστασίας, καὶ ἐὰν ἀληθεύουν ὅσα ἄλλα κατὰ συνέπειαν οἱ Ἐταιρισταὶ ὑπέσχοντο εἰς τοὺς κατηχομένους. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων αὐτῶν τοῦ Βλαδημιρέσκου χωρὶς νὰ κρύψῃ τι, ἢ ἄλλως νὰ αἰτιολογήσῃ τὰς προτάσεις τοῦ Βλαδημιρέσκου τῷ ἐξηγήθη ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δηλ. ἡ Ῥωσσία δὲν θέλει λάβει ποτὲ μέρος βοηθητικὸν ἀναφανδόν, ἀλλὰ δὲν θέλει ἀποφύγει καὶ παντοιοτρόπως τὴν πλαγίαν ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας κτλ. Ἐπὶ τούτοις ὁ Θ. Βλαδημιρέσκος τότε μὲν ἐσιώπησεν, ἐσωτερικῶς δὲ ἀπεφάσισε τί νὰ πράξῃ.

Γενομένης δὲ καὶ δευτέρας μεταξύ τῶν ῥηθέντων συνεντεύξεως, ὕστερον ἀπὸ ἄλλας διαφόρους διατάξεις καὶ προτάσεις, ὁ Ἀ΄ Ὑψηλάντης προέτεινεν εἰς τὸν Θ. Βλαδημιρέσκον νὰ συμπαραλάβῃ τὸν ὑπ' αὐτὸν στρατὸν, καὶ νὰ μεταβῶσιν ὁμοθυμαδὸν τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ Δουνάβεως, προσθεῖς ὅτι ἅμα ὅτε ἀναφανῶσιν αὐτόσε, θέλουν συνενωθῆ μετ' αὐτῶν πολλαὶ χιλιάδες Σέρβων καὶ Βουλγάρων (1). Ἄλλ' ὁ Βλαδημιρέσκος ἠρνήθη τὴν ἀπέναντι τοῦ Δουνάβεως μετάβασίν του, ἀπήντησε δὲ εὐθὺς εἰς τὸν Ὑψηλάντην, ὅτι ὄχι μόνον δὲν μεταβαίνει πέραν τοῦ Δουνάβεως, ἀλλ' ἀκόμη δὲν θέλει φανῆ καὶ ἐναντίος εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς νὰ τοὺς κτυπήσῃ, μήτε δὲ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας θέλει γίνεῃ καταδιώκτης. Ἀκούσας δὲ ὁ Ὑψηλάντης τοὺς ἀπατόμους αὐτοὺς λόγους τοῦ Θ. Βλαδημιρέσκου, ἐξεταράχθη· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Βλαδημιρέσκος ἦτον ἐνδυναμωμένος ἀπὸ ἀρκετὸν πλῆθος στρατοῦ, ἄλλως τε δὲ καὶ ἐπειδὴ ἦτον αὐτόχθων Δάξ, ὁ Ὑψηλάντης ἀφ' οὗ δὲν ἐδυνήθη νὰ τὸν φέρῃ διὰ τῆς πειθοῦς εἰς τὸν ὅποιον ἤθελε σκοπὸν, δὲν μετεχειρίσθη κανέν ἄλλον μέτρον ἐναντίον αὐτοῦ, μὴ οὔσης ἀρμοδίας τῆς περιστάσεως.

Ἄλλ' οἱ λόγοι καὶ τὰ κινήματα τοῦ Βλαδημιρέσκου ἔθεσαν τὸν Ὑψηλάντην εἰς διαφόρους καὶ πολυειδεῖς ὑπονοίας, ὑποπτεύοντα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐνδεχομένην τὴν κατ' αὐτοῦ ἀποστασίαν, ὑπενεργουμένην ἀπὸ τὸν Θ.

(1) Ἦτον ἀληθές (ὡς μᾶς ἐβεβαίωσαν αἱ εἰδοτές), ὅτι ἅμα ὅτε ἤθελε ἀναφανῆ τότε εἰς τὴν Σερβίαν καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν μία δύναμις συγκειμένα τοῦλάχιστον ἀπὸ 5-6 χιλιάδας στρατοῦ, ἀναφανέντος τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὴν Βλαχίαν, ἀναμφιβόλως πολλαὶ χιλιάδες Σέρβων καὶ Βουλγάρων ἤθελον λάβει τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας ἐναντίον τῶν Τούρκων.

Βλαδήμιρέσκον, καθότι ὁ Ὑψηλάντης οὔτε τὰ μέσα, οὔτε τὸν χαλινὸν τοῦ στρατοῦ εἶχεν εἰς χεῖράς του, διὰ νὰ πληρώνωνται τακτικῶς οἱ μισθοί, νὰ δίδωνται δὲ αἱ τροφαὶ κτλ. διὰ τὰ ὁποῖα ἦτο χρεῖα μιλλιουνίων ταλλήρων, ὥστε ἐπκυξνομένων ὅλον ἐν τῶν ὑπονοιῶν του διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις, τὰ ὁποῖα καλῶς ἐμελέτα, ἀποφασίσας τελευταῖον ὁ Ὑψηλάντης ν' ἀσφαλίσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἄλλως, μετέβη εἰς τὸ Τριγόβιστον, μέρος ἀπέχον μὲν μακρὰν τοῦ Βουκουρεστίου, πλησιάζον δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ὄρια τῆς Αὐστρίας· συστήσας δὲ μεταξὺ τούτων ἐν σῶμα στρατιωτικὸν ἐν εἶδει τακτικοῦ, καὶ ἐπωνομάσας αὐτὸ Ἰερὸν Λόχον (1), τὸ ὁποῖον τότε ἐξεσκεῖτο περὶ τὴν μέθοδον τῆς τακτικῆς, τοποθετήσας ἐν ταύτῳ τὸν Ἰωάννην Κολοχοτρώνην (τὸν καὶ Τασκούλιαν) μὲ τὸ ὑπ' αὐτὸν σῶμα εἰς ἐν Μοναστήριον μεταξὺ τοῦ Βουκουρεστίου καὶ Τριγοβιστίου κείμενον, τὸν δὲ Γ. Ὀλύμπιον καὶ Φαρμάκην εἰς Κίμπιναν. Ἄλλ' ἐν τούτοις τρομεραὶ καταχρήσεις ἐγένοντο εἰς τὸ Βουκουρέστιον καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ, ὄχι μόνον παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν αὐτοχθόνων Βλάχων, ἄλλων μὲν ἀπὸ ἀντιπάθειας κινουμένων, ἄλλων δὲ, ἀπὸ παντοίων εἰδῶν αἰτία (2).

(1) Οἱ ἱερολοχῆται ὠνομάζοντο καὶ μαυροφόροι, ἀποφασισμένοι δηλ. διὰ θάνατον.

(2) Ὅλα ταῦτα ἐγένοντο καθότι οἱ Τούρκοι συνῆλθον μὲν πολλαὶ χιλιάδες ἐπὶ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ πατήσωσι τὸ ἔδαφος τῆς Δακίας, χωρὶς προηγουμένης ἀδείας τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας (κατὰ τὰς μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας συνθήκας). Εἰσῆλθον δὲ ἀφ' οὗ ἔλαβον τὴν ὄρειαν ἀπὸ τὴν Ῥωσίαν. Εἰς τοῦτο δὲ ὠδήγησαν τὸν Σουλτάνον φίλοι τινες καὶ ἔλαβε προηγουμένως τὴν ἄδειαν ἐκ ὁμοῦ, ἤθελον εἰσβάλλῃ τὰ Ὀθωμανικὰ

Μεταξύ δὲ τούτων (λήγοντος τοῦ Μαρτίου) ἔφθασεν εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν καὶ ὁ προῤῥήθεις Ἀναστάσιος Μανάκης, καὶ ὑψώσας τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν, προεκήρυξεν ἀπόδοσιν μισθοῦ εἰς ὄσους, ἤθελον τῷ ἀκολουθήσει, ὥστε ἐκ τούτου ἐν ὀλίγῳ διαστήματι συνεσωματώθη μὲ ἵππεις ὑπὲρ τοὺς 600, συνεννοούμενος μὲ τὸν Ἴω. Σολομῶν, καὶ τὸν Διαμαντὴν Σερδάρην Ἡπειρώτην, κάκεινους διαμένοντας εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν μὲ τὰ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν των στρατιωτικὰ σώματα. Οἱ δὲ πέραν τοῦ Δουνάβεως διαμένοντας Ὀθωμανοὶ ἀπέστειλαν εἰς τὴν Κώμην Κλενόβι κατὰ τοῦ Μανάκη τὸν συλλαβόντα τὸν Ἀριστείδην Γιωβάν Ῥογκομπέτην, μὲ Ὀθωμανοὺς ὑπὲρ τοὺς 200 διὰ νὰ τὸν συλλάβωσιν, ἢ νὰ τὸν θανατώσωσι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, ἀλλ' ἀπέτυχον τῶν ἐλπίδων των, καθότι ὄχι μόνον δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τοὺς βλάψωσιν, ἀλλ' ἀκόμη οἱ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Μανάκη διπλάσιοι ὄντες, τοὺς μὲν κατεδίωξαν τραπέντας εἰς τὰ ἴδια, ἐκ δὲ τῶν συλληφθέντων τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ἀφοπλίσαντες ἤλευ θέρωσαν· συνέλαβον δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τὸν Γιωβάν Ῥογκομπέτην, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν.

Τὴν δὲ γενομένην αὐτὴν νίκην, καθὼς καὶ τὸν φόνον τοῦ Γιωβάν Ῥογκομπέτου, ὁ Α. Μανάκης ἔγραψεν εἰς τὸν Ἀλ. Ὑψηλάντην, προσθεὶς ὅτι ἐγκρίνει τὸ νὰ μεταβῇ ὁ Α. Ὑψηλάντης μὲ τὰ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του στρατιωτικὰ σώματα εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, ὡς εἰς μέρη ἐχυρὰ, δασώδη καὶ γειτνιάζοντα μετὰ τὴν Σερβίαν· ὁ δὲ Ἀλ. Ὑψη-

στρατεύματα ἀνευ ἀδείας, ἤθελε φανῆ βέβαια εἰν καὶ τότε ἤθελε σταθῆ ἀδιάρρητος ἡ Ῥωσσία. Ἡ βραδεία δὲ αὐτῆ εἴσοδος τῶν Ὀθωμανῶν εἰς τὴν Δακίαν ἐστάθη πολλὰ συντελεστικὴ διὰ τοὺς Ἕλληνας μέσου.

λάττης τῷ ἀπήντησεν εὐχαριστήρια μὲν διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν του, ἀλλ' ὅσῳ περὶ τῆς εἰς τ' αὐτόθι μεταβάσεώς του, ὅτι θέλει σκεφθῆ· ταῦτοχρόνως δὲ καὶ ὁ Μανάκης ἔγραψε τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὸν Θ. Βλαδημιρέσκον.

Ὁ δὲ Ἄλ. Ὑψηλάντης πολλὰ συλλογιζόμενος ἐναντία ἀπὸ μέρους τοῦ Θ. Βλαδημιρέσκου, ἀνησυχῶν, πάντοτε ἦτο προσεκτικὸς, μὴ συγχωρῶν εἰς ἕκαστον ἐλευθέραν τὴν πρὸς αὐτὸν εἰσοδὸν· ἀλλ' ὁ Γ. Ὀλύμπιος καταφλεγόμενος ἀπὸ αἰσθήματα πατριωτικὰ, ὑπέσχετο πρὸς τὸν Ὑψηλάντην νὰ φέρῃ ἐνώπιόν του τὸν Βλαδημιρέσκον, καὶ συμπαραλαβὼν τὸ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατιωτικὸν σῶμα, μετέβη εἰς Γολέστι ὅπου διέμενεν ὁ Βλαδημιρέσκος, παρὰ τοῦ ὁποίου λαβὼν τὴν ἄδειαν, μετ' ὀλίγων μόνον στρατιωτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Βλαδημιρέσκου, περιστοιχισμένου ὄντος ἀπὸ ἱκανὸν πλῆθος στρατιωτῶν· εἰσελθὼν δὲ, καὶ ὄρθιος ἰστάμενος, εἶπε πρὸς τὸν βλαδημιρέσκον τὰ ἐφεξῆς.

» Ἀδελφέ Καπετᾶν Θεόδωρε! ἐνθυμήσου ὡς παλικάρι ὁποῦ εἶσαι, ὅταν ἔδωκες τὸν ὄρκον σου εἰς τὸν Θεὸν
 » διὰ τὴν πατρίδα, καὶ ὠρκίσθης (καθὼς καὶ ὅλοι ἡμεῖς),
 » ὑποσχέθης νὰ χύσης τὸ αἷμα σου διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς
 » πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, καὶ νὰ γλυτώσωμεν μίαν φορὰν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν· αὐτὸν τὸν λόγον τῆς
 » παληκαργιᾶς σου καὶ τὸν ὄρκον σου δὲν τὸν ἔδωκες εἰς
 » ἐμέ, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν· καὶ ἂν ἦσαι τιμημένον παλικάρι
 » μὴν καταδεχθῆς ποτὲ νὰ πάρῃς τὸν λόγον σου ὀπίσω καὶ
 » πατήσῃς τὸν ὄρκον σου, ἐπειδὴ τότε δὲν εἶσαι ἐκεῖνος
 » ὁποῦ σὲ γνωρίζει ὁ κόσμος, καὶ τοῦτοι (δείξας μὲ τὴν
 » χεῖρα του τοὺς περιστοιχοῦντας τὸν Θεόδωρον στρατιώτας) δι' αὐτὴν τὴν τιμὴν καὶ τὴν παληκαργίαν ἀκο-

» λουθοῦν καὶ ἐσένα καὶ ἔμένα· ὅσα ὑποστεύεσαι· θεὸς γὰρ ἔ-
 » λειώσουν, κύτταξε ὅτι οἱ Τοῦρκοι δὲν κοιτοῦν ἀπὸ τὸ
 » θηρίον νὰ πατήσουν τὰ χώματα αὐτά, καὶ μὴν ἐπῆρ-
 » ὁ νοῦς σου ἀέρα καὶ ἐδειλίαιες ἀπὸ τοὺς βρωμοτούρ-
 » κους· ἐγὼ, ἀδελφέ, μὲ ὀλίγα παληκάρια ἦλθα εἰς τὸ κοι-
 » νάκι σου σταλμένος ἀπὸ τὸν Πρίγκιπα τὸν πατέρα μας
 » καὶ ἀπὸ ὅλον τὸ στράτευμα, διὰ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν
 » Πρίγκιπα νὰ ἰδῆς καὶ τὰ νέα γράμματα, καὶ ὅλα τὰ πρά-
 » γματα ὅσα δὲν γνωρίζεις, νὰ σὲ συγχωρήσῃ ὁ Ὑψηλό-
 » τατος Πρίγκιψ, καὶ πάλιν νὰ ἐπιστρέψῃς διὰ νὰ κυττά-
 » ξωμεν τί θὰ κάμωμεν διὰ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος σας
 » καὶ τῆς πατρίδος μας. »

Ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸν Θεόδωρον ὁ Γ. Ὀλύμπιος, στρα-
 » ῖφεις πρὸς τοὺς στρατιώτας τοῦ Θεοδώρου, εἶπε, « τί λέ-
 » τε κί ἐσεῖς, ἀδέλφια; νὰ ὑπάγῃ ὁ ἀρχηγός σας εἰς τὸν
 » Πρίγκιπα τὸν πατέρα μας νὰ ἐξετασθῇ, νὰ συγχωρηθῇ,
 » καὶ πάλιν νὰ ἐπιστρέψῃ, ἢ ὄχι, οἱ δὲ στρατιῶται, ἐφελ-
 » κισθέντες ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Γ. Ὀλυμπίου, εἶπον
 ἅπαντες, ναι, νὰ ὑπάγῃ, νὰ ὑπάγῃ. »

Ὁ δὲ Θ. Βλαδημιρέσκος ἰδὼν καὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν
 του ἐπὶ τούτῳ ἔγκρισιν, ἐξεπλάγη, μὴ προσδοκῶν ἐν τοι-
 οῦτον· ἀλλ' ὁ Γ. Ὀλύμπιος θεωρήσας τὴν συναίνεσιν τῶν
 στρατιωτῶν τοῦ Βλαδημιρέσκου, ἀπλώσας τὴν χεῖρα του,
 ἔλαβε τὴν ἐπὶ τοῦ πλαγίου τοίχου κρεμαμένην σπάθην
 τοῦ Θεοδώρου Βλαδημιρέσκου, καὶ αὐτὸν, μὲν ἀπέστειλε
 πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἐφωδιασμένον καὶ συνωδευμένον μὲ
 στρατιώτας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, αὐτὸς δὲ ἔμεινε
 εἰς τὴν θέσιν του. Φθάσαντα δὲ τὸν Βλαδημιρέσκον ἐνώ-
 πιον τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ Ὑψηλάντης ἔκρινεν αὐτὸν διὰ πο-
 λεμικοῦ δικαστηρίου, καὶ καταδικασθέντα, ὡς ἐπίορκον

καὶ προδότην, διέταξε καὶ τὸν ἐφόνευσεν ὁ Βασιλεὺς Καραβιάς· διώρισε δὲ ὁ Α. Ὑψηλάντης πάραυτα ἀρχηγούς τοῦ ὑπὸ τὸν Θ. Βλαδημιρέσκον στρατοῦ τὸν Χατζῆ Πρόδαν, Μακεδόσκη, οἱ ὅποιοι καὶ ἀνεχώρησαν εὐθὺς μετὰ τοῦ ῥηθέντος στρατοῦ εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξόντωσιν ὁ Αλ. τοῦ Θ. Βλαδημιρέσκου Ὑψηλάντης ἠτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, ὅτε μᾶλλον αἰσθῆται τοῦ Δουνάβεως ἐπλημμύρου ἀπὸ Ὀθωμανικὰ στρατεύματα τὰ ὅποια εἶχον ἀρχήσει κατὰ τὰς τοῦ Σουλτάνου διαταγὰς διὰ νὰ διαβιβάζωνται εἰς τὴν Δακίαν πανταχόθεν· ἀλλ' ὁ Σουλτάνος μόλις ἔλαβε τότε τὴν παρὰ τῆς Ῥωσσίας ἄδειαν (φθίνοντος τοῦ Μαΐου), καθ' ὃν καιρὸν καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἀπεκήρυξε μὲν διὰ πολιτικούς λόγους τὴν τοῦ Ὑψηλάντου πρᾶξιν, αὐτὸν δὲ συνεβούλευε διὰ τοῦ Ἰωάν. Α. Καποδιστρίου νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια του, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἤθελε φροντίσει περὶ τῶν δικαίων τόσον τῆς οἰκογενείας του, ὅσω καὶ τοῦ ἔθνους του. (1)

Ἄλλ' ὁ Α. Ὑψηλάντης χωρὶς νὰ κοινοποιήσῃ καθ' ὅλα ὅσα συνεβουλεύετο, ἐνήργει βαδίζων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀποστασίας· ὅστις καὶ ἐτοιμάσας τὰ διὰ τὴν ἐστρατείαν του, (ἀρχομένου τοῦ Μαΐου) μεταβάς εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, ἐτοποθετήθη εἰς τὸ Ῥίμνικον (πόλιν τῆς μικρᾶς Βλαχίας) μ' ὄλον τὸν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατόν. Ἐρχησαν δὲ νὰ διαβιβάζωνται καὶ Ὀθωμανικὰ στρατεύματα, καὶ κατὰ πρῶτον διεβιβάσθησαν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Βυδινίου 3000

(1) Τὰ περὶ τούτων πλεονέκτερον θέλουσιν ἐκτεθεῖ εἰς τὰ κατὰ τὴν Μολδαβικὴν δικτυρέξαντα (ὄρα ἐμπροσθεν).

Ἰθωμανοὶ πεζοὶ τε καὶ ἵππεις, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ Δραγασάνι (πόλιν τῆς μικρᾶς Βλαχίας)· ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς Ῥίμνικον ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης, προδιέμενον εἰς τὴν Κώμην Ζαβιδένι τῆς μικρᾶς Βλαχίας ὁ Μανάκης καὶ ὁ Σολομῶν μετὰ τὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν των στρατεύματα· οἱ δὲ ἐν Δραγασανίῳ Ἰθωμανοὶ ἀπῆλθον κατ' αὐτῶν, καὶ συγκροτηθείσης πεισματώδους μάχης, ἡ νίκη ἐδόθη εἰς τοὺς Ἰθωμανοὺς, ὥστε ἐκινδύνευσεν ἂν συλληφθῆ καὶ ὁ Μανάκης. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ἐκείνην οἱ προῤῥηθέντες Μακεδόνες, καὶ ὁ Χ. Πρόζας μετὰ τὰ ὑπ' αὐτοὺς στρατεύματα ἀπῆλθον ἐναντίον τῶν ἐν Δραγασανίῳ Ἰθωμανῶν, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἂν τοὺς καταδιώξωσιν ἀπὸ τὰ ὀχυρώματά των· ἀλλὰ μετὰ τριήμερον μεταξὺ αὐτῶν μάχην μὴ δυνηθέντες ἂν κατορθώωσιν ὅσα ἤλπιζον, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Ῥίμνικον περιμένοντες τὴν ἐκεῖσε ἔλευσιν τοῦ Ἄλ. Ὑψηλάντου, καὶ τῶν λοιπῶν.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης μαθὼν τὴν εἰς τὸ Δραγασάνι μετάβασιν τῶν Ἰθωμανῶν, ἠτοίμασε τοὺς περὶ αὐτὸν διὰ τὰς κτυπήσασιν. Ἐτοιμασθέντων δὲ πάντων τῶν διὰ τὴν ἀντίκρουσιν, τὴν 6 Ἰουνίου, διέταξε ἂν διαβαίνωσι τὰ στρατιωτικὰ σώματα κατὰ τάξιν, καὶ ἂν τοποθιθῆνται ἐντεῦθεν τοῦ Δραγασανίου πλησίον ἐνὸς ξηροῦ ρύακος καὶ τῆς ἐπικειμένης ἐπ' αὐτῷ γεφύρης. ἀλλὰ ἂν μένωσιν αὐτόσε ἕως οὗ συνέλθῃ ἅπας ὁ στρατὸς, καὶ ὁ ἴδιος Ὑψηλάντης, διὰ τὰς δῶσῃ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας καὶ διαταγὰς διὰ τὴν μελετηθεῖσαν μάχην, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ 6 κανόνια. Ὅθεν κατὰ πρῶτον ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἱερολοχιῖται, ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν προσδιορισθεῖσαν θέσιν, συνήρχετο δὲ ἐκ διαλειμμάτων καὶ ὁ ὑπόλοιπος στρατὸς αὐτόσε. τὸν δὲ Γ. Ὀλύμπιον καὶ

ἀλλοὺς τινὰς Καπιτάνους διώρισε νὰ καταλάβωσι καταλλήλους θέσεις διὰ νὰ δώσωσι βοήθειαν ἐν καιρῷ ἀνάγκης.

Ἄλλ' οἱ ἐν Δραγασανίῳ στρατοπεδεύσαντες Ὀθωμανοὶ ἰδόντες τοὺς Ἑλλήνας συναθροισμένους εἰς τὴν προῤῥηθεῖσαν θέσιν, ἤρχησαν νὰ ἐτοιμάζωνται εἰς ἀντιπράταξιν. Ἰποπτεύοντες δὲ μήπως ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς προκαταλάβῃ μερικὰς οἰκίας, αἰτνες ἔκειντο εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Δραγασανίου, αὐταὶ δὲ ἤθελον εἰσθαι ἐμπόδιον εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀντίκρουσίν των, ἔκκινον τὴν περὶ ᾧν ὁ λόγος οἰκίας, διὰ νὰ μείνῃ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐλεύθερον διὰ τὴν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἀντιπράταξίν των. Ἄλλ' ὁ Βασιλεῖος Καραβιάς (ὁ καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Ἱεροῦ Λόχου) μετὰ τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντου καὶ ὄσων ἄλλων ὀλίγων (τῶν κατὰ πρῶτον συναθροισθέντων) ἰδόντες τὴν παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν γιγνομένην πυρπόλησιν εἰς τὰς ῥηθείσας οἰκίας, καὶ νομίσαντες ὅτι αὐτὴ προῤῥηθεν ἀπὸ δειλίαν καὶ φόβον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ ὅτι ἀφ' οὗ καύσωσι τὰς οἰκίας οἱ Ὀθωμανοὶ, κυριευμένοι ἀπὸ δειλίαν καὶ φόβον τῶν Ἑλλήνων, ἤθελον ἀρίτει τὸ Δραγασάνι, καὶ ἤθελον ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ Βυθῖνον, ἐνθαῤῥυνθέντες δὲ ἐκ τῆς σκέψεως ταύτης, καὶ ἐπιθυμοῦντες δὲ νὰ μὴ χάσωσι τὰ τῶν Ὀθωμανῶν λάφυρα ἐνεκα τῆς φυγῆς των, πρὶν ἢ φθάσῃ ἄπας ὁ στρατὸς καὶ ὁ Ὑψηλάντης κατὰ τὰς διαταγὰς του, οἱ περὶ ᾧν ὁ λόγος, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλουσι τοὺς νικήσωσι διὰ νὰ κερδίσωσι καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν λάφυρα, χωρὶς νὰ φέρωσι κατὰ νοῦν τὴν ἀποτυχίαν, καὶ ὅσα ἄλλα πρέπει ἀναγκαίως νὰ σκέπτονται ὅσοι ἐκ-

στρατεύουσιν εἰς τὰς μάχας, καὶ μάλιστα οἱ πρωτόπειροι διὰ τὰς τοιαύτας.

Ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν ὄθεν αὐταῖς ἐπιστηριχθέντες οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος Ἱερολοχῖται καὶ οἱ ἄλλοι, προητοιμάσθησαν εἰς μάχην. Τὴν δὲ 11 Ἰουνίου μὲ ἀργὸν βῆμα ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Δραγασανίου ἐναντίον τῶν ἐκεῖσε Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἰδόντες τὸ ὀλιγάριθμον τῶν Ἑλλήνων, καὶ συγκρίναντες τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἀνωτέρας τῶν κατ' αὐτῶν εἰσερχομένων, μετὰ τὴν συνήθη τῶν Ὀθωμανῶν πρώτην ὁρμὴν ἐπέπεσον ἐπ' αὐτοὺς ἅμα πλησιάζοντας εἰς τὸ Δραγασάνι, καὶ οὕτως ἠκολούθη ἡ μάχη ἐκατέρωθεν μὲ πολλὴν ἀντίστασιν καὶ γενναϊότητα ὥστε ἐφονεύθησαν ἱκανοὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Ἐξεληθόντες δὲ οἱ Ὀθωμανοὶ ἅπαντες ἐκ τοῦ Δραγασανίου, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐφόνευσαν πολλοὺς, καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν κωτεδίωκον αὐτοὺς οἱ Ὀθωμανοὶ μέχρι τοῦ προβήθέντος ξηροῦ ρύακος καὶ τῆς γεφύρας.

Ἀφ' οὗ δὲ οἱ καταδιωκόμενοι Ἕλληνες ἐφθασαν ὅπου ἦσαν στρατοπεδευμένοι, ἐκεῖ τότε εἶδον ὅτι ἐφονεύθησαν οἱ περισσότεροι, πρὸ πάντων δὲ ὅτι δὲν ἔμεινεν οὔτε τὸ ἐν τέταρτον τῶν Ἱερολοχιτῶν, καὶ ὅτι πολλοὶ ἦσαν τετραυματισμένοι μὲ τρομερὰς πληγὰς, ὥστε ἢ ἐν Δραγασανίῳ γενομένη ἐκείνη θραῦσις εἰς τε φονευθέντας καὶ πληγωθέντας Ἕλληνας ἐνεφύτευσεν εἰς τὰς καρδίας τῶν λοιπῶν μεγάλην ἀπελπισίαν. Διαλυθείσης δὲ τῆς μάχης οὕτω πως, ἤρχετο καθ' ὁδὸν καὶ ὁ Ἰψηλάντης μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀρχηγῶν τοῦ Χ. Πρόδα, τοῦ Μακεδόσκη καὶ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ, ἀλλὰ ματαίᾳ ἐστάθη ἡ γενναϊότης, αἱ συμβουλαί, καὶ ἡ ἐμ-

ψύχωσις τοῦ Ἄλ. Ὑψηλάντου, καθότι δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀπαραδειγμάτιστον δειλίαν καὶ τὸν ἐμφυτευθέντα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων πανικὸν φόβον. Ἐν τούτοις ἐπανελθόντες εἰς τὸ Ῥίμνικον, καὶ μὴ εὐρόντες οὐδένα τῶν κατοίκων, καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ δάση, μετέβησαν κακείθεν εἰς τινὰ Μονὴν Κόζια καλουμένην, ὅπου συνήλθον καὶ ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος καὶ ἄλλοι διάφοροι ἀρχηγοὶ σωμάτων καὶ Καπιτᾶνοι, οἵτινες συνεκρότησαν συμβούλιον περὶ τοῦ τί νὰ πράξωσιν. Ἡ ἀπαραδειγμάτιστος ὅμως δειλία, καὶ ὁ ἐνριζωθεὶς πανικὸς φόβος εἰς τοὺς πρωτοπείρους πολεμιστὰς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ χρηματικὴ καὶ ὄλων τῶν λοιπῶν διὰ τὴν πρόοδον μέσων ἔλλειψις ᾧδήγησαν τοὺς φρονιμωτέρους τῶν ὀπλαρχηγῶν, καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Γ. Ὀλύμπιον, νὰ συμβουλευσῶσι καὶ νὰ παρακινήσωσι τὸν Ἄλ. Ὑψηλάντην διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Δακίαν, ὡς ἐπομένης καὶ τινος ἐνδεχομένης προδοσίας αὐτοῦ εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐπὶ τούτοις ὁ Ὑψηλάντης μ' ὄλον ὅτι δὲν ἐπέιθετο, μ' ὅλα ταῦτα ἀφ' οὗ τῷ παρέστησαν ὅτι χάνεται ἀδίκως, καὶ μάλιστα ἀπὸ Ὀθωμανοῦς, ἀποδεικνύοντες πραγματικώτερον τὸν ἐπικείμενον ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν ἀφανισμόν του, ἐπέισθη τελευταῖον, καὶ ἀποφασίσας τὴν εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀναχώρησίν του, (μηδὲ ὅπως φρονῶν ὅτι ἤθελε μείνει ἐκεῖσε ὑπὸ κράτησιν) ἀνεχώρησε (μεσοῦντος τοῦ Ἰουνίου) μεταβάς εἰς τὸ Κράτος τῆς Αὐστρίας.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Α. Ὑψηλάντου ἀναχώρησιν ὁ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν αὐτοῦ διατελῶν στρατὸς διελύθη, ἀπελθόντος ἐνὸς ἐκάστου εἰς ζήτησιν ἀσύλου μέρους πρὸς διάσωσιν τῆς ὑπάρξεώς του· ἔμειναν δὲ μόνον ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς

μικρᾶς Βλαχίας ὁ Διαμαντῆς Σερδάρης, ὀχυρωθεὶς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν εἰς τὴν Μονὴν Μπίστριτζαν, καὶ ὁ Ἀναστάσιος Μανᾶκης μετὰ τοὺς ὑπ' αὐτὸν εἰς τὴν Μονὴν Τοσμάναν, καθότι ὁ Ι. Σολομὼν ἀσθενήσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἐγκαταλιπὼν τὸ ὑπ' αὐτὸν στρατιωτικὸν σῶμα ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Α. Μανᾶκη· ἐβοηθούντο δὲ ἀμοιβαίως εἰς τὰς κατ' αὐτῶν γιγνομένας ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν, ἕως οὗ διελύθησαν κάκεινοι. Ὁ δὲ Γ. Ὀλύμπιος ὑπέγχε διὰ τὴν ἐνταρωθῆ μετὰ τοῦ Ι. Φαρμάκη διαμένοντος εἰς τὴν Μονὴν Κούρτε δὲ Ἄρτης ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς μικρᾶς Βλαχίας κειμένην (1).

Ἄλλ' ἀφ' οὗ οἱ Ὀθωμανοὶ εἰσέβαλλον εἰς ὅπασαν τὴν Δακίαν, καὶ ἤ ἐν τῷ Δραγασχίνῳ ἀποτυχίᾳ τῶν Ἑλλήνων ἐνεψύχωσεν αὐτοὺς ὑπὲρ τὸ δέον (μὴ ὅλον ὅτι δὲν ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ὀλίγον ἄφανισμόν παρὰ τῶν Ἑλλήνων), προεχώρου ἐντὸς τῆς Δακίας μετὰ πολλὴν προθυμίαν· καὶ ὁ μὲν Σιλιχτάρης τοῦ Βύδου Βαλησι ἐπὶ κεφαλῆς περίπου 10,000 Ὀθωμανῶν ἐστρατοπέδευεν εἰς τὴν Κραϊόβαν (πρωτεύουσαν τῆς μικρᾶς Βλαχίας), ὁ δὲ Κιεχαγιόμπεης τοῦ Συλίστρα Βαλησι ἐπὶ κεφαλῆς περίπου 20,000, ἐστρατοπέδευεν ἐντὸς τοῦ Βουκουρεστίου (2).

Ὁ δὲ Σάββας Πάτριος, εἴτε ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν κολακευθεὶς διὰ τινῶν, εἴτε αὐτὸς κατασχεθεὶς ἀπὸ δειλίαν καὶ φόβον, διεπραγματεύθη τὴν ὑπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς ὑπο-

(1) Τὰ περὶ τῶν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν γενομένων ἀνδραγαθιῶν τοῦ Γ. Ὀλύμπιου, καθὼς καὶ τὰ κατὰ τὴν εἰς τὴν Αὐστρίαν εἴσοδον τοῦ Α. Ὑψηλάντου διατρέξαντα Σέλομεν εἰρήσει ἐν τῷ οἰκίῳ μέρει διεξοδικώτερον.

(2) Πρωτεύουσαι τῆς μεγάλης Βλαχίας· σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ Δακία διαιρεῖται εἰς Μολδαυίαν, εἰς μεγάλην Βλαχίαν, καὶ μικρὰν Βλαχίαν.

τήν του, εἰς τὸν ὅποιον ἀφ' οὗ οἱ Ὀθωμανοὶ (κατὰ τὴν
 τὴν συνθήκην των ὑπεχέθησαν τιμὰς, εὐτυχίαν, καὶ δό-
 ξιν, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ ὅτι ὁ μὲν Σάββας νὰ λαμβάνῃ τὰς
 διατχὰς τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας, αὐτὸς δὲ νὰ τὰς δίδῃ
 εἰς τὸν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του στρατὸν συγκεῖμενον ἀπὸ
 1,000 περίπου Ἑλλήνων, Σέρβους καὶ Βαυλγάρους, μόνοι
 δὲ οἱ μισθοὶ καὶ τὰ σιτηρέσια νὰ δίδωνται παρὰ τῆς Ὀ-
 θωμανικῆς ἐξουσίας, τῷ ἀνεπέωσαν ἐν ταυτῷ καὶ τὸν βαθ-
 μὸν τοῦ Μπίμπασι (Συνταγματάρχου). Ἐνεργήσας δὲ
 ταῦτα πάντα ὁ Σάββας, ἐξετέλει μετὰ πολλῆς προθυμίας
 τὰ τῆς ὑπηρεσίας χρέη, νομίζων ὅτι ἐξησφαλίσθη καθ'
 ὅλα, χωρὶς νὰ φέρῃ κατὰ νοῦν τὴν παροιμίαν ὅτι, « Οἱ
 » Ὀθωμανοὶ μεταχειρίζονται καὶ δολίους τρόπους ». Ἄλ-
 λά καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ διὰ νὰ ἐνθαρρύνωσιν ἐπὶ μᾶλλον τὸν
 Σάββαν, τῷ προσέφερον πολλὰ κολακευτικὰ δείγματα
 καιροφυλακτοῦντες, ἕως ὅτου διὰ τοιούτων κολακευμά-
 των τὸν κατέπεισαν νὰ πρᾶσῃ καὶ τὸν Διαμαντὴν με-
 τὰς ἰδίας ὑποσχέσεις εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν Ὀθωμανῶν,
 διὰ νὰ μένῃ καὶ οὗτος ἀνεπηρέεστος, νὰ τῷ δοθῇ δὲ καὶ
 βαθμὸς, καὶ μισθοὶ κτλ.

Οὕτω δὲ μετ' ὀλίγον καιρὸν ὁ Σάββας ἀπελθὼν εἰς τὴν
 Μονὴν Μπίστριτζαν, ὅπου διέμενον ὁ Διαμαντὴς Σερδά-
 ρης, κατέπεισεν αὐτὸν μετὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς ὑποσχέ-
 σεις του, ὥστε ὁ Διαμαντὴς μετὰ τοῦ Σάββαν ἀπῆλθον ὁμο-
 θυμαδὸν εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν Ὀθω-
 μανῶν, ἀφ' οὗ πλέον ὁ Σάββας τῷ ἔδωκεν ὅλας τὰς διὰ
 τοὺς Ἑλλήνας ἀπελπισίας. Ὁ δὲ Κιρχαγρίμπεης τὸν ἀ-
 πέστειλεν ἐνώπιον τοῦ Πασαῖ τῆς Σουλίστρας, ὅστις τὸν
 διεύθυνεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ ἐθανατώ-
 θη εἰς τὸ Μπαλοῦκ παζάρι. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ὄχι πολλὰ

ἄργα συνέβρασαν καὶ τὰ κατὰ τοῦ Σάββα, ὅστις ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἅμα τῇ πρωΐᾳ ἐν ᾧ ἀπήρχετο διὰ νὰ λάβῃ τὰς διαταγὰς τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὸν Κιεχαγιάμπη, νὰ τῷ προσφέρῃ δὲ καὶ τὰ σεβάσιμκά του κατὰ τὴν συνθήκην, προτδιωρισμένοι ὄντες παρὰ τοῦ Κιεχαγιάμπη τινες τῶν ὑπ' αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ ἐνεδρεύοντες, ἅμα ἀναβάντα τὸν Σάββαν ἐν μέσῳ τῆς ἀναβάθρας, πυροβολήσαντες κατ' αὐτοῦ τὸν ἐφόνευσαν (1), σύραντες μὲ μεγάλην ἀπανθρωπίαν τὸ πτώμά του, καὶ ῥίψαντες αὐτὸ ἐξώθεν τοῦ προκυλίου· ἀφ' οὗ δὲ ἐφόνευσαν τὸν Σάββαν κατὰ τὴν δοθεῖσαν παρὰ τοῦ Κιεχαγιάμπη εἰς αὐτοὺς διαταγὴν, ἐξήλθον θηριωδῶς διὰ νὰ φονεύσωσι καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του στρατιώτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐφόνευσαν κατὰ πρῶτον ὄχι ὀλίγους, ἐφόνευον δ' ἔπειτα καὶ οἱ περὶ τὸν Σάββαν πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν μὲ μεγάλην ὀρμὴν καὶ ὠμότητα· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν Σάββαν Ἑλλήνων φυγαδευθέντες δισώθησαν· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν μόνος ὁ Ἀθανάσιος Χειμαῤῥιώτης ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ 27 Ἑλληνας, ἠσφαλίσθη μετ' αὐτῶν ἐντὸς τῆς εἰς τὸ Βουκουρέστιον κειμένης Μονῆς, Ὀτλένι καλουμένης, οἵτινες πολιορκηθέντες τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας ἐξώθεν ἀπὸ ἕν πληθὸς Ὀθωμανῶν, καὶ μ' ὅλον ὅτι εἶχον ὑστερηθῆ τροφῶν, πολεμεφοδίων, καὶ ὕδατος, ἐστάθη μ' ὅλα ταῦτα ἀδύνατον νὰ παραδοθῶν

(1) Εἰς τὸ αὐτὸ παλάτιον ὅπου ὁ Σάββας εἶχεν ὀρκισθῆ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, εἰς τὸ αὐτὸ ὁ παραβάτης τοῦ ὅρκου του ἐφονεύθη παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς μᾶς ἐβεβαίωσαν οἱ εἰδότες· λυπούμεθα δὲ εἰς τοιοῦτους παραβάτας ἔθειξε θάματα ἢ θεία δίκη, πολὺ δὲ ἀργοπόρησε νὰ δείξῃ καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τοιοῦτους, οἵτινες δὲν ἐλπίζομεν ἀποφύγῃσι τὴν θείαν δίκην, καθότι “ὁ Θεὸς (κατὰ τὴν καινὴν παροιμίαν) ἀργοπορεῖ, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ,,

εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν (οἵτινες εἶχον ἀπαυδήσει ἀπὸ τὸν προξενηθέντα εἰς αὐτοὺς ἀφανισμόν παρὰ τῶν πολιορκουμένων), τελευταῖον μετὰ τὴν τρίτημερον πολιορκίαν ἐξήλθον ἐκ τῆς Μονῆς ξιφῆρεις φονεύοντες τοὺς ἐχθροὺς, καὶ φονευόμενοι παρ' αὐτῶν, ὥστε ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων Ὀθωμανῶν ἀνέβη εἰς 600 περίπου μεταξὺ τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἐξόδου των, ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν τῇ Μονῇ πολιορκηθέντων τρεῖς μόνοι διεσώθησαν μετὰ τῆς ξίφης εἰς τὰς χεῖρας, οἱ δὲ λοιποὶ ἔπεσον ἡρωικῶς θύματα ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Ὁ δὲ Γ. Ὀλύμπιος νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὀδεύων ἐπὶ τῶν ὀρίων ἔφθασεν εἰς ἐντάμωσιν τοῦ Ἰω. Φαρμάκη καὶ μ' ὄλον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ Ὀθωμανικὰ στρατεύματα εἶχον ἐξαπλωθῆ καθ' ὅλην τὴν Δακίαν (συγκείμενα ἀπὸ 80,000: περίπου), καὶ ἐκαθάριζον διὰ τοῦ ξίφους ὅσους ἔλαβον τὰ ὄπλα ἐναντίον τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, μ' ὅλα ταῦτα ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος καὶ ὁ Ἰω. Φαρμάκης ἐσοχάσθησαν νὰ διασωθῶσιν εἰς τὸ ρωσικὸν κράτος· ἀλλ' ἐξηπλωμένων ἄντων πανταχοῦ τῶν ὀθωμανῶν, δὲν ἐδυνήθησαν μ' ὅλας τὰς διὰ νυκτὸς διὰ τῶν ὀρεινῶν θέσεων ὀδοιπορίας των, νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω, εἰμὴ ἕως εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σιέκου καλουμένην (ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς Μολδαβίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσελθόντες, ὠχυρώθησαν μετὰ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς 700 περίπου Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους πολιορκήσαν περίπου τῶν 10 000 Ὀθωμανοὶ ἐντὸς τῆς ρηθείσης Μονῆς, ἣ δὲ πολιορκία ἐκείνη διήρκησε 40 ἡμέρας σχεδὸν, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τὰς 2,000 Ὀθωμανοί· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ πολιορκούμενοι ἐστεργήθησαν τροφῶν, ἔχοντες καὶ σπάνιν πολεμεφοδίων, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐξοδὸν τῶν στρατιωτῶν μὴ δυνάμενοι γὰ

ὑποφέρωσι τὴν πείναν καὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων ὑστέρησιν, ἐκ τούτων πάντων ὁ Ἰω. Φαρμάκης διαπραγματευθεὶς μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑποταγὴν, παρεδόθη εἰς αὐτοὺς μετὰ τῶν ἐν λιμῶ καὶ δίψει διατελούντων στρατιωτῶν, ἐκτὸς ἐκείνων εἰς ὅσους παρεχωρεῖτο ἡ ἀδεια καὶ ἀνεχώρουν πρὶν ἢ ὁ Ἰω. Φαρμάκης παρεδοθῆ.

Ἀλλ' ὁ Γ. Ὀλύμπιος μὴ καταδεχθεὶς νὰ συμμετέξῃ εἰς τὴν τοῦ Ἰω. Φαρμάκη μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν διαπραγματευτικὴν, οὔτε δὲ νὰ δώσῃ τὴν ὑποταγὴν του εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ οὕτω προπαρασκευασθεὶς καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ἐν Βαρέλλιον μὲ πυρίτιδα ἰκανῆς ποσότητος, ἠσφαλίσθη εἰς τὸ Κωδωνοστάσιον (Κομπαναρεῖον) (1) τῆς Μονῆς ἐκείνης· παραδοθέντος δὲ τοῦ Ἰω. Φαρμάκη καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, εἰσέβαλον εἰς τὴν Μονὴν οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ κατὰ πρῶτον ὑπέσχοντο ἀμνηστειᾶν καὶ ἄφεσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ὑπακούτῃ εἰς τὰς πονηρὰς ὑποσχέσεις των, τελευταῖον ἀπελπισθέντες τοῦ νὰ δυνηθῶσιν νὰ τὸν γέρωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν των, βλέποντες δὲ ὅτι ἦτον ἄλλως ἀδύνατον νὰ τὸν φονεύωσι, καὶ μὴ γνωρίζοντες ὅτι ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν δηθεῖσιν πυρίτιδα, ἀπεφάσισαν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸ Κωδωνοστάσιον ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ τὸν συλλάβωσι ζῶντα· ἄμα δὲ ὅτε ὁ Γ. Ὀλύμπιος εἶδε τοὺς Ὀθωμανοὺς ἀναβάντες εἰς τὸ Κωδωνοστάσιον, καὶ πλησιάζοντας νὰ τὸν συλλάβωσιν, ἔδωκε πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα, καὶ οὕτως ὁ μὲν ὑψώθη παρὰ τῆς φλογὸς εἰς τὸν ἀέρα, τελευτήσας ἤρωϊκῶς

(1) Τὰ εἰς τὴν Δακίαν Κωδωνοστάτια δεῦν εἶναι μονόστηλα καθὼς εἰς ἄλλα μέρη, ἀλλ' ἔχουσι ἰκανὴν ἔκτασιν πλάτους, καὶ εὐρύχωρον περιφέρειαν.

καὶ γενναίως ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, τὸ δὲ Κωδωνοστάσιον κρημνισθὲν, κατηράνισε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἱκανὸν πλῆθος Ὀθωμανῶν· τὸν δὲ Ἰωάννην Φαρμάκην ἀπέστειλαν πύρροδέξιμον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (1), ὅπου ἐκαρατομήθη κατὰ τὸ Μπαλοῦκ παζάρι (πύλην τῶν ὀφθαροπωλείων) τριουῦτεν δούς τέλος καὶ οὗτος τῆς ζωῆς του, καὶ ἀπολαύσας τοῦ Μαρτυρίου τὸν στέφανον· ὁ μείνας δὲ τελευταῖος εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν ἦτο ὁ Α. Μανίκης μετὰ τὸ ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν του σῶμα, (ἀφοῦ ὁ μὲν Σολομῶν εἶχεν ἀπέλθῃ εἰς τὴν Αὐστρίαν, ὁ δὲ Δικμαντῆς Σερδάρης εἶχε δώσει διὰ τοῦ Σάββα εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τὴν ὑποταγὴν του), ὅστις περιλυκλωθεὶς ἀπὸ ἱκανὰς χιλιῆδας Ὀθωμανοὺς, καὶ διαδράσας τελευταῖον, (μεσοῦντος τοῦ σεπτεμβρίου) διετώθη εἰς τὴν Αὐστρίαν.

Ἐν τούτοις ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης μεταβάς εἰς τὸ κράτος τῆς Αὐστρίας, ἐξήτήσατο τὴν εἰσοδὸν του, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐδόθη μὲν ἡ ἄδεια τῆς εἰσόδου του μετὰ τοὺς περὶ αὐτὸν, τῷ ἐπροβλήθη δὲ ὅτι θέλει μένει ὑπὸ κράτησιν, χωρὶς νὰ ἔχη τὴν παραμικρὰν κοινωνίαν καὶ ἀλλήλογραφίαν· παραδεχθεὶς δὲ τὴν συμφωνίαν ταύτην, καὶ εἰσελθὼν, ἐφυλακίσθη εἰς ἓν φρούριον τῆς Οὐγγαρίας Μουκάτςι καλούμενον, εἰς τὸ ὁποῖον διέμενε μετὰ πολὺν περιορισμὸν, χωρὶς νὰ ἔχη τὴν παραμικρὰν κοινωνίαν μετὰ ἄλλου τινὸς ἐκτὸς τῆς φρουρᾶς, καὶ χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ἢ γὰρ διδῆ γραμματα μέχρι τοῦ ἔτους 1825. καθ' ἣν ἐπο-

(1) Ὅτε ὁ Ἰω. Φαρμάκης ἀποσταλεὶς παρὰ τῶν ἐν Δακίᾳ Ὀθωμανῶν, ἀπήγετο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διεδόθη φήμη ὅτι ἐφέρετο ὁ Μ. Γ. Σούτζος· ἐπὶ τούτῳ ἐπλήσθησαν θεατῶν αἱ ἀριεὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ νὰ τὸν ἴδωσι φερόμενον· ἀλλ' ἡ φήμη ἐστάθη ψευδής.

χὴν ὁ Αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Νικόλαος διέ-
δέχθη τὸν θρόνον (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἡγεμονεῖα τοῦ Μιχαὴλ Γρηγορίου Σούτζου -- διακρίσεις τῆς Φιλικῆς
ἐταιρίας εἰς τὸν Μ. Σούτζου, -- ἐναρξίς τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας ἐν
Μολδαβίᾳ -- τὰ κατὰ τὴν Μολδαβίαν διατρέξαντα ἀκολούθως -- συνωμο-
σία κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Σούτζου -- συνεννόησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Αὐτοκρά-
τορος Ἀλεξάνδρου -- ἀναχώρησις αὐτοῦ ἐκ τῆς Μολδαβίας -- μεταβασίς
αὐτοῦ εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ κράτησις αὐτοῦ.

Τὸν Σκαρλάτον Καλλιμάχην διεδέχθη ὁ Μιχαὴλ Γρη-
γορίου Σούτζος, διωρισθεὶς (τὸ 1818) Ἡγεμὼν (2) τῆς

(1) Τὰ περαιτέρω τούτων θέλουσιν ἐκτεθῆ ἐν τῷ οἰκίῳ μέρει.

(2) Οἱ Ἡγεμόνες τῆς Δακίαις ἔφερον παράστημα χορηγούμενα παρὰ τῆς
Ὀθωμανικῆς Πόρτας τὰ Τούγρια, τὴν Κοῦκην, καὶ τὴν Καπανίτζαν. τὰ
Τούγρια ἦσαν κατεσκευασμένα ἕκαστον ἀπὸ τρίχας τῆς οὐρᾶς τοῦ ἵππου.
λευκᾶς, ἐρυθρᾶς, καὶ κυανᾶς· αἱ ὁποῖαι ἦσαν συνδεδεμέναι ὡς εἶδος κροσ-
σωτοῦ (φουντας) μὲ ἀργυροῦς δετμοῦς τεθειμένους εἰς μακρὸ ξύλον (κον-
τάρι), ἀλλ' αἱ τρίχαις αὐταὶ ἔπιπτον ἐκ τοῦ ἀνάπαλιν ἐπάνω εἰς τὸ μα-
κρὸ ξύλον, ἐκχυόμεναι ἀνωθεν πρὸς τὰ κάτω· αἱ δὲ τελευταῖαι τῆς καρυφῆς
τρίχαις οὐσαι κεκομμέναι, ἐτχημάτιζον τὸ κέντρον αὐτῶν ὡς εἶδος ἄν-
θους. Τὰ Τούγρια ταῦτα ἐδίδοντο τρία εἰς ἑκάστην τῶν δύο Ἡγεμονιῶν
μὲ τὴν διαφοράν μόνην ὅτι τὸ ἐν τῆς Βλαχίας ἠγοράζετο μὲ 500,000.
γροσιῶν. Ἡ Κοῦκη ἦτον πῖλος Κωνοειδῆς περιχρυσωμένος, ἔχων ἐπὶ τὸ
κέντρον ἕν μέγα ἡμικύκλιον ἐκ πτερῶν λευκῶν ἱκανοῦ μήκους καὶ πλάτους
κλίνοντος τοῦ μὲν ἐνὸς μέρους αὐτοῦ ἔμπροσθεν, τοῦ δὲ ἄλλου ὀπίσθεν.

Ἡ δὲ Καπανίτζα ἦτο γούνα Βασιλική, τὴν ὁποῖαν μόνος ὁ Σουλτάνος ἐφόρει
κεκοσμημένη μὲ ἀδάμαντας, καὶ μὲ δέρμα μελαίνης ἀλώπεκος· κανεὶς δὲ

Μολδαυίας· ὅτε δὲ ὁ Ἄλ. Ὑψηλάντης ἐμελλε νὰ διαβῆ τὸν Προῦτον, τότε καὶ οἱ ἐν Ἰασίῳ ἔφοροι τῆς φιλικῆς ἐταιρίας (1) ἠγοίμαζον μὲ πολὺν ζῆλον καὶ μυστικότητα τὰ τῆς ἐκστρατείας συνεννοούμενοι μετὰ τῶν λοιπῶν, καὶ μετὰ τοῦ συνεταίρου Ἰακώβου Ῥίζου τοῦ Νερουλοῦ, (πρωθυπουργοῦ ὄντος τοῦ Μ. Σούτζου· πολὺς δὲ λόγος ἐγίνετο μεταξὺ τῶν ἐφόρων καὶ τοῦ Ὑψηλάντη διὰ γραμμάτων, ἐὰν πρέπη νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς τὸν Μιχ. Σούτζον τὴν φιλικὴν ἐταιρίαν, ἢ ὄχι· καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐγνώριζον τὴν διάθεσίν του, προσέτι δὲ καὶ ὅτι ἦτον μέλος τῆς φιλομούσου ἐταιρίας, ὑπόπτειον μ' ὅλα ταῦτα, ὅτι ἐδύνατο νὰ μὴν ἀποδεχθῆ τὴν ἐταιρίαν αὐτὴν διὰ πολλοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ μεταξὺ των ἐσχέπτοντο.

Ἀλλὰ τελευταῖον ὁ Ἰακώβος Ῥίζος καὶ ὁ Φλωρεστίου Λουκάς ἀποφασίσαντες νὰ κοινοποιήσωσι τὸν σκοπὸν των αὐτὸν, (τὴν 2ῃ Νοεμβρίου τοῦ 1820) ἐν ᾧ ὁ Μ. Σούτζος ὑπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰακώβου Ῥίζου, συνεννοήθησαν, ὥστε νὰ παρευρεθῆ ἐκ προμελέτης καὶ ὁ Φλωρεστίου Λουκάς χωρὶς ἄλλων προσιμίων εἶπεν εἰς τὸν Μ. Σούτζον, ὅτι πρέπει ν' ἀκούσῃ μυστήρια τινὰ συντείνοντα διὰ τὸν Ἡγεμονικὸν του χαρακτῆρα καὶ δι' ὅλον τὸ Ἑλληνικόν

ἄλλος τῶν Ἡγεμόνων Ὀθωμανῶν δὲν ἐδύνατο νὰ ἐνδύθῃ αὐτὴν, εἰμὴ μόνοι οἱ Χριστιανοὶ Ἡγεμόνες τῆς Δακίας· τὰ δὲ Τούγχα ἐδίδοτο δύο μὲν εἰς τοὺς Μιρμιρανίδες, τρία δὲ εἰς τοὺς Πασσάδες καὶ Βαλῆδες.

(1) Ἐφοροι τῆς Ἐταιρίας εἰς τὸ Ἰάσιον ἦσαν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Σεραφεῖμ Καρακαλινὸς Ἡγούμενος τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Λουκάς Λεονταρίδης Φλωρεστίου Ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου Ἐσφιγμένου, ὁ Φώτιος Ἡλιάδης, ὁ Παναγιώτης Διογενίδης Πελοποννήσιοι, ὁ Παναγιώτης Πάνου, ἐσχάτως δὲ καὶ ὁ Μητροπολίτης Εἰρηνοπούλεως Γρηγόριος ὁ Βατοπεδινός.

ἔθνους· ἀφ' οὗ δὲ τὸν ὄρκιστε, τῷ εἶπε τὰ τῆς ἑταιρείας, ἐφ' οἷς εὐχαριστηθεὶς ὁ Μ. Σουτζος τῷ ἔδωκεν ἔγγραφον ὑπόσχεσιν διὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ σκοπούμενου, ἡ δὲ πρῶτα ἐστάλη πρὸς τὸν Ἄλ. Ὑψηλάντην συνωδευμένη ἀπὸ μίαν συνεισφοράν 1000 Ὀλανδικῶν φλωρίων· ἐπὶ τούτῳ, δὲ ἀμφότεροι οἱ ῥηθέντες συνησθάνθησαν μεγάλην χαρὰν, καθότι εἶδον τὸν σκοπὸν τῶν πραγματοποιηθέντων.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ ἰκανῶν ἡμερῶν εἰδοποιήθη ὁ Μιχαὴλ Σουτζος ὅτι ὁ Καμαρινὸς ἐρχόμενος ἀπὸ Πετροπόλεως, καὶ διαβαίνων διὰ τοῦ Γαλατζίου εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Πελοπόννησον μὲ ἔγγραφα ἀνήκοντα εἰς τοὺς προὔχοντας πολεμικοὺς καὶ πολιτικοὺς Ἕλληνας, ἐδολοφονήθη, ἡ δὲ δολοφονία αὐτοῦ ἐξετελέσθη ἐπίτηδες παρὰ τοῦ Καραβιά, διὰ τὴν ἀφαρπασθῶσι τὰ παρ' αὐτοῦ φερόμενα ἔγγραφα ἐπὶ σκοποῖς ἀγνοουμένοις, καὶ ὅτι ταυτοχρόνως ἐφονεύθη καὶ εἷς ἀνεψιὸς τοῦ Παν. Διογενίδου· τὸ συμβῆν τοῦτο κατετάραξε μὲν τὸν Μ. Σουτζον, δὲν ἠθέλησεν ὅμως νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τούτου τὸν Ἄλ. Ὑψηλάντην, ἀλλ' ἐπερορτίσθη ὁ Φλωρεστίου Λουκᾶς λαβῶν πληρεξουσιότητα ἀπὸ τὸν Μ. Σουτζον καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἀδελφότητα, καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην τὴν ταραχὴν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Μ. Σουτζος καὶ ἡ ἐν Ἰασίῳ λοιπὴ ἀδελφότης ἕνεκα τῆς δολοφονίας τοῦ Καμαρινοῦ, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου εἷς ἕκαστος θέλει ὑποπτεύει ὅτι μέλλει νὰ δολοφονηθῇ· ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἀπήντησε (τὴν 4. Ἰανουαρίου τοῦ 1821) ὅτι δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ κοινοποιῇ τὰς πράξεις του, διωριτιμένον ὢν πληρεξούσιος ἐπίτροπος παρὰ τῆς Σ. Ἀρχῆς, καὶ ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Καμαρινοῦ (ἔστις δὲν ἦτον συναινέσει αὐτοῦ) μ' ὅλον ὅτι ἐτάραξε τοὺς ἀδελφοὺς, μ' ὅλα

πάντα εξετάσας ἀκολούθως, θέλει τιμωρήσει τοὺς αἰτίους, καὶ ὅτι μετὰ τὴν εἰς τὸ Σκουλένιον ἔλευσίν του θέλει ἐξηγηθῆ περὶ πούτου διεξοδικῶς. Ἄλλ' ἐρχόμενος εἰς τὸ Σκουλένιον, καὶ ἀσθενήσας καθ' ὁδόν, ἀπέσειλε τὸν αὐτάδελφόν του Νικόλαον Ὑψηλάντην, καὶ τὸν Γ. Καντακουζηνὸν μὲ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Φλωρεστίου Λουκᾶν, γράφας νὰ ἐκφρασθῶσιν ἀμοιβαίως ἐλεύθερα περὶ ὅλων τῶν ὑπεθέσεων.

Γενομένης δὲ συνεντεύξεως μετ' αὐτῶν, πρώτη ἐρώτησις τοῦ Φλωρεστίου Λουκᾶ ἦτον, ὅποια εἶναι ἡ Σεβαστὴ Ἀρχὴ ἢ διορίζεται τὸν Ἀλ. Ὑψηλάντην πληρεξούσιον ἐπιτροπὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν μὲ βασιμους λόγους, ὥστε κατέπειταν τὸν Φλωρεστίου Λουκᾶν ὅτι ὑπάρχει Σεβαστὴ Ἀρχὴ, καὶ ὅτι ἡ Ὑψηλάντικὴ οἰκογένεια δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην νὰ μεταχειρισθῆ χαμερτεῖς τρόπους πρὸς ἀπάτην ὁμογενῶν, καὶ ὅτι τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸ νὰ γίνῃ ἡ ἔναρξις τοῦ πολέμου ἀπὸ τὴν Μολδαυίαν, ὥστε ἡ Ὄθωμανικὴ Πόρτα νὰ θέσῃ ἅπασαν τὴν προσοχὴν της εἰς τὰ περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Δουναβέως, τούτου δὲ γινομένου νὰ εὐρωσιν εὐκαιρίαν οἱ Ἕλληνες ἐν ἄλλοις μέρεσι ν' ἀποκρούσουν τὸν ἐχθρὸν, καὶ ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ κεκρυμμένος σκοπὸς τῆς ἀρχῆς (1). ἐπὶ τούτοις ἔλαβον βᾶσιν νὰ ἐλπίζωσι καὶ ἄλλας πολλὰς ὠφελείας ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Δακίᾳ εἰσβολῆς τῶν Ὄθωμανῶν ἀλλὰ μετὰ ταῦτα αἱ ἐλπίδες τόσον τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου, ὅσω καὶ τοῦ Μ. Σούτζου ἐματακώθησαν, καθότι λόγοι πολιτικοὶ ἀνέτρεψαν τὰ σχέδιά των,

(1) Τῇ ὅντι ὁ συμπερατμὸς των ἦτον ὀρθός. καθότι ἡ Ὄθωμανικὴ Πόρτα ἐστῆσεν ὅλην τὴν προσοχὴν της εἰς τὸν Δουναβίον, καὶ ἡ ἀποσταλεῖσα ἐκ διαλαίματων στρατιωτικῆ αὐτῆς δύναμις ὑπερέβαινε τὰς 60,000.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τὸ Ἰάσιον ἀναχώρησιν τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου ὁ Μιχ. Γρ. Σουτζος ἔμεινεν Ἡγεμονεύων εἰς τὴν Μολδαυίαν μέχρι τινος προέλεπων δὲ καὶ προμηθεύων μετὰ τῆς ἐν Ἰασίῳ ἐταιρικῆς ἐφορίας τὰ τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης· ἐν τούτοις δὲ τὰ πράγματα ἔλαβον ἄλλην ὅλως δι' ὅλου παρὰ τὴν ἐλπιζομένην μορφήν, καθότι οἱ Ὀθωμανοὶ ὀδηγούμενοι διὰ πολιτικούς λόγους ἀπὸ ἄλλας δυνάμεις κατὰ πρῶτον δὲν εἰσέβαλλον εἰς τὴν Δακίαν, πρὶν ἢ λάβωσι τὴν περὶ οὐδετερότητος ὑπόσχεσιν τῆς Ῥωσσίας ἣτις ἀπεφασίσθη εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ Λαϊμπάχ, κατὰ συνέπειαν τῆς ὁποίας ἡ Ῥωσσία ἀπεκήρυξε τὴν εἰς τὰ σπλάγγνα τοῦ Κράτους τῆς πρὸ χρόνων ἐνεργουμένην Ἑλληνικὴν ἐταιρίαν, συγκατανεύσασα τότε νὰ εἰσβάλωσι τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα εἰς τὴν Δακίαν πρὸς καταδίωξιν τῶν ἀποστατῶν· καθ' ἣν δ' ἐποχὴν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὸ Λαϊμπάχ, ὁ Μ. Σουτζος ἀπέστειλεν ἕκτακτον Ταχυδρόμον πρὸς τὴν Α. Μ. μὲ ἐπιστολὴν τοῦ τῆς ὁποίας τὸ μὲν ἐμπεριεχόμενον ἀγνοεῖται, κατὰ δὲ συμπερασμὸν πολλῶν ἐπεκαλεῖτο τὴν Ῥωσσικὴν βοήθειαν· ὁ δὲ Αὐτ. Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ Ιω. Καποδιστρίου τῷ ἀπήνητησεν, ὅτι μὲ ἀπορίαν του εἶδε τὸ πῶς ἐδέχθη ὁ Μ. Σουτζος τὸν Ἀλ. Ὑψηλ. ἐντὸς τῆς ὑπὸ τὴν Ἡγεμονίαν του ἐπικρατείας, καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου γνωρίζων ὁ Αὐτοκράτωρ ὅτι ὁ Μ. Σουτζος δὲν εἶχεν ἱκανὰ στρατεύματα διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντου, τῷ δίδει τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ ἀφόβως αὐτὸς τοῦ Ῥωσσικοῦ Κράτους διαβάς τὴν Πρεῦτον οἶαν ὥραν ἤθελεν ἴδῃ κίνδυνον ἀπὸ μέρους τῶν περὶ τὸν Δούναβιν Πασσάδων, ὅχι μόνον δὲ ὁ Μ. Σουτζος νὰ καταφύγῃ ἐκεῖσε, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ὅσοι ἔλαβον μέρος μὲ τὸν Ὑψηλάντην, καὶ ὅτι περὶ τούτου ἐξέδωκε τὰς ἀπαι-

τομμένας διαταγάς εἰς τοὺς περὶ τῶν συνόρων διατελοῦν-
τας πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς νὰ τοὺς δέχωνται ἀνεμ-
ποδίστως.

Ἄφου δὲ ἔφθασεν ἡ ἀπάντησις αὐτὴ εἰς τὸν Μ. Σουτζον,
(τὴν 24 Μαρτίου 1821) μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν τῷ ἀ-
πεστάλῃ καὶ ἀντίγραφον τῆς πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἐπιστο-
λῆς τοῦ Ιω. Καποδιστρίου διαλαμβανούσης, ὅτι ὁ Αὐτο-
κράτωρ Ἀλέξανδρος ἐταράχθη εἰς τὸ κίνημα τῆς ἐκλαμ-
πρότητός του, μ' ὅλον ὅτι γνωρίζει τὰ κατὰ τῆς Πόρτας
δίκαια παράπονα τῆς Ὑψηλαντικῆς οἰκογενείας του, καὶ
διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Α. Μ. εἶχε πρὸ πολλοῦ διαταξεί τὸν ἐν Κων-
σταντινουπόλει Πρέσβυν του Στρόγγανοφ νὰ διαπραγμα-
θῇ μετὰ τῆς Πόρτας περὶ αὐτῶν, καὶ ὅτι τούτου ἕνεκεν
δὲν ἔπρεπε παντελῶς νὰ ἐπιχειρισθῇ ὁ Ὑψηλάντης ἐν τοι-
οῦτον ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα· ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα ὅτι ὁ
Αὐτοκράτωρ ἀπὸ πολλὴν πρὸς τὴν Ὑψηλαντικὴν οἰκογέ-
νειαν πατριωτικὴν του διάθεσιν προτρέπει τὸν Ὑψηλάντην
νὰ παραιτηθῇ, ἀπὸ τὸ ὅπεῖν ἐπεχειρίσθη ἔργον, καὶ νὰ
ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Κράτος του, ὅπου εὔρε πάντοτε ἄσυλον,
καὶ ὅτι ἐπομένως θέλει διατάξῃ κατ' ἐπανάληψιν τὸν ἐν
Κωνσταντινουπόλει Πρέσβυν του, διὰ ν' ἀπαιτήσῃ σπουδαί-
ως τὰ δικαιώματα τόσον τῆς οἰκογενείας, ὅσω καὶ τοῦ ἔ-
θνους του.

Ὁ δὲ Μιχ. Σουτζος λαβὼν τὴν ἀνωτέρω ἀπάντησιν, ἀ-
πέστειλε τὸν ἀδελφόν του Κωνσταντῖνον Σουτζον εἰς τὸ
Σχαυλένιον, διὰ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ἀδείας, εὔρε δὲ
αὐτὴν γεγραμμένην, ἀποσταλείσαν εἰς ὅλα τὰ παραπρού-
πτα ὅρια εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς τὸ Ἰάσιον διάβασιν τοῦ Ἀλ.
Ὑψηλάντου, καὶ διαλαμβάνουσιν, ὅτι εἰς ὁποιανδήποτε
ᾠραν καὶ στιγμὴν θελήσουν νὰ εἰσεέλθουν εἰς τὸ Ῥωσι-

κὸν Κράτος ὁ Ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας, οἱ ὑπάλληλοί του, καὶ πάσης ἄλλης τάξεως ἄνθρωποι, νὰ τοὺς δέχωνται ἀνεξικρέτως καὶ ἀνεξετάτως· ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ Μολδαβοὶ πληροφρονηθέντες τὴν οὐδετερότητα τῆς Ῥωσσίας ἤρχισαν νὰ καταφεύγουν εἰ μὲν εἰς τὴν Τουρκικὴν ὑπεράσπισιν συνεννοούμενοι μὲ τοὺς Ὀθωμονοὺς, οἱ δὲ εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπενεργήθη μυστικὴ συνωμοσία κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Σουτζου, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν καὶ ἄνθρωποι κατέχοντες τὰς πρώτας ἐν Μολδαβίᾳ πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς θέσεις, οἵτινες ἐυνώμωτον νὰ δολοφονήσωσι τὸν Μ. Σουτζον μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς πρώτην εὐκαιρίαν· ἀλλὰ τὴν συνωμοσίαν αὐτὴν ἀνακλύψας ὁ Ἐμμανουὴλ Βερνάρδος Κρής, (1) τὴν κατεμήνυτεν εἰς τὸν Μ. Σουτζον, ὅστις ἐξακριβώσας τὸ πρᾶγμα, ἤρχισεν νὰ λαμβάνη μέτρα ἀναλογα μὲ τὰς περιστάσεις· καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐκ τῶν συνωμοστῶν ἄλλοι μὲν κτέφυγον εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἄλλοι δὲ ἐκρύβησαν εἰς τὸ Ἰάσιον, μ' ὅλα ταῦτα ὁ Μιχ. Σουτζος δὲν ἔκρινεν εὐλογον τὸ νὰ τοὺς καταδιώξῃ, ἀλλ' ἀσφαλισθεὶς μὲ ἰκανὴν φρουράν, ἐδιοίκει τὰ τῆς Ἡγεμονίας του.

Ἐπειδὴ δὲ εἶχε κατλάβει φόβος πανικὸς πάντας τοὺς ἐν Ἰασίῳ αὐτόχθονάς τε καὶ Ἑλληνας, (καθότι ἦτον

(1) Ὁ Ἐμμανουὴλ Βερνάρδος ἦτον πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν φιλικὴν ἐταιρίαν, ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ὁποίου ἦτον ἀποραδιγεγραμμένος· οὗτος ἔχει καὶ ὑπομνήματα τῶν ἐν Μολδαβίᾳ διατρεξαντῶν λεπτομερέστερα καὶ διεξοδικώτερα ἐδαπάνησε δὲ ἀρκετὴν ποσότητα χρημάτων ἀγοράσας ὅπλα καὶ ἐνδύματα μὲ τὰ ὁποῖα ἐφωδίσθη πολλοὺς στρατιώτας· διὰ τὸν πόλεμον ἔστρεψε δὲ εἰς τὸ νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς δυστυχεῖς, νὰ μεσιτεύῃ, καὶ νὰ συνοῦξῃ βοήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν· ἐνὶ λόγῳ ἐξιπλήρωσε μὲ πολλὴν προθυρίαν τὰ ὑπὲρ τῆς πατρίδος χρεὴ του, ὥστε ὅτε ἐμέλλε νὰ καταβῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑστέρητε καὶ τῶν ἐξόδων του

ὑποψία καὶ εἰς τὰ δύο μέρη, καὶ ὅλοι οἱ ἔμποροι εἶχον κλείσει τὰ ἐργαστήριά των) ὁ Μ. Σουτζος ἐξήλθε περιφρουρούμενος, καὶ περιήλθεν ὅλην τὴν πόλιν τοῦ Ἰασιού πεζός, ὥστε διὰ τῆς παρουσίας του ἐβεβαίωσεν εἰς τοὺς ἔμπόρους τὴν ἀσφάλειάν των, καὶ μὲ τὴν περιοδείαν του αὐτὴν ἐπανήγαγε τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν· ἰδὼν δὲ τελευταῖον τὸν κίνδυνον τόσον τῆς ἰδίας του ζωῆς, ὅσω καὶ ἄλλων πολλῶν, προσεκάλεσε τοὺς ἐν Ἰασιῷ εὐρισκομένους (καθότι μερικοὶ εἶχον φύγει κρυφίως) ἄρχοντας τοῦ Διβανίου του μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Βενιαμίν, παρέδωκε τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἡγεμονίας εἰς αὐτούς, καὶ διορίσας ἐκτελεστικὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν, τοὺς εἰδοποίησεν ὅτι ἀναχωρεῖ ἐπὶ τούτῳ δυσαρεστηθέντες ἅπαντες τῷ προέτεινον, ὅτι ἡ ἀναχώρησις του θέλει ἐπιφέρει ζημίαν εἰς τὸν τόπον· ὁ δὲ τοῖς ἀπεκρίθη ὅτι ὁ τόπος δύναται νὰ ὑποφέρῃ περισσότερον ἂν αὐτὸς διαμεῖνῃ εἰς τὸ Ἰάσιον, καθότι οἱ Τοῦρκοι ἐρχόνται, καὶ ἂν μείνῃ εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς πολεμήσῃ, μὴ ἔχων δὲ ἀνάλογα στρατεύματα νὰ ἀντιπαρατάχῃ εἰς αὐτούς θέλει ἀποτύχει βέβαια, καὶ οἱ Τοῦρκοι τότε ἀνεξαιρέτως θέλουσι κατακόψει καὶ ὑπευθύνους καὶ ἀθώους· ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν πρέπει νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι ἡ διαμονὴ του θέλει βλάψει τὸν τόπον· ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις αὐτοὶ μὲν ἐπέισθησαν τότε, μὴ ὅλον ὅτι οἱ περισσότεροι ἐδραπέτευσαν τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν.

Ἀποφασίσας ὅθεν ὁ Μιχαὴλ Σουτζος, ἀμετάθετος, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ Ἰάσιον, καὶ μετέβη εἰς τὸ Σκουλέγιον, ὅπου τὸν ἐδέχθησαν μὲ πολλὴν εὐνοϊκότητα ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λοιμοκαθαρηρίου, ὑπασπιστῆς τοῦ Πληρεξουσίου Διοικητοῦ τῆς Βασαραβίας Ἰγτζόφ, καὶ ὁ Κων-

σταίνης Κατακάζη ὁ Νομάρχης τῶν Βαλτῶν. Ἐκεῖθεν λαβὼν ἐπίσημον ἐπιστολήν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου (τὴν 24 Δεκεμβρίου 1821), δι' ἧς ἀνηγγέλη ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκτὸς τοῦ Κράτους του, καθότι λόγοι πολιτικοὶ δὲν συνεχώρουν τὴν περαιτέρω εἰς τὴν Ῥωσίαν διαμονήν του, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Κισινόβην (τὴν 25 Δεκεμ.), ἐκκινήσας διὰ τὴν Ἑλβετίαν· ἀλλὰ διαβαίνων τὴν Αὐστρίαν, ἐκρατήθη εἰς τὴν Κόρτζιαν ὡς εἰς φυλακὴν, ὅπου διέμεινε χρόνους τρεῖς καὶ μῆνας ἐννέα.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰάσιον ἀναχώρησιν τοῦ Μιχαὴλ Σούτζου ὁ Γεράσιμος Πάγκαλος διωρισμένος ἀπὸ τὴν ἐφορίαν εἶχε τὴν ἐκτελεστικὴν ἀρχήν· ἠκολούθει δὲ τὸ ἔργον του κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑψηλάντου. Μετὰ δὲ παρέλευσιν πέντε ἡμερῶν οἱ ἀπὸ τοὺς Μολδαυοὺς κερυμμένοι Τούρκοι περίπου τῶν 43 καὶ πολλοὶ Μολδαυοὶ φέροντες ἐπὶ κεφαλῆς Κοκάρδαν ἀσπροκόκκινην, ἐξελθόντες κατεδίωκον τοὺς Ἕλληνας. Ἐπολέμησαν δὲ εἰς τὸ Μοναστήριον Φορμώσας (ἀνήκον εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος) μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ὅπου ἐφονεύθησαν Ἕλληνες 2, πληρωθέντων καὶ 4, ἐξ ὧν εἰς ἦτο καὶ ὁ Γεράσιμος Πάγκαλος· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ὀρμήσαντες κατεδίωξαν τοὺς Τούρκους, ἀποκλείσαντες αὐτοὺς εἰς τὴν Κούρτην (παλάτιον τοῦ Ἡγεμόνος).

Ὁ δὲ Πεντεδέκας μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας διωρισμένος ἂν ἀπὸ τὸν Ἀλ. Ὑψηλάντην διὰ νὰ παραλάβῃ τοὺς στρατιώτας καὶ πολεμεφόδια ἀπὸ τὸν Γεράσιμον Πάγκαλον καὶ νὰ τὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ὑψηλάντου, δὲν ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μ. Σούτζου ἔμεινεν ἡγεμονεύων αὐτοχειροτένητες

Ἡγεμῶν τῆς Μολδαβίας εἰς τὸ Ἰάσιον μέχρι τῆς 13 Μαΐου· μετὰ δὲ ταῦτα μετέβη εἰς τὸ Σκουλένιον. Ἐν δὲ ἀπόσπασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ συγκεείμενον ἀπὸ 92 στρατιώτας, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Γεράσιμος Πάγκαλος καὶ ὁ Βλάδεν, ἦλθεν εἰς τὴν Χέρσαν. Σταθέντες δὲ ἅπαντες οὗτοι ἔξωθεν, ἀπέστειλαν 4 διὰ νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῶν διατρεχόντων. Ἄλλοι ἑβραῖοι ἐθανάτωσαν τοὺς δύο ἐξ αὐτῶν, τὸν δὲ τρίτον ἔδεσαν, καὶ ὁ τέταρτος τοὺς διέδρασεν, ὅστις ἐλθὼν ἔδωκε τὴν εἰδήσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας, οἱ ὁποῖοι ὀρμήσαντές ἐφόνευσαν 72 οἰκογενεῖας ἑβραϊκᾶς· ἀπατηθέντες δὲ μετὰ ταῦτα παρὰ τῶν χωρικῶν ὅτι ἔρχονται 5,000 Τοῦρκοι, ἔφυγον καὶ ὁ μὲν Βλάδεν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αὐστρίαν, ὁ δὲ Πάγκαλος μετὰ 25 ἀπῆλθεν εἰς τὸ Λιπκάνι (ἀνῆκον εἰς τὴν Ῥωσσίαν), τοὺς δὲ λοιποὺς κατεδίωξαν οἱ Τοῦρκοι, ἐκ τῶν ὁποίων πεσόντων εἰς τὸν ποταμὸν μόλις διεσώθησαν ὀκτώ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐφονεύθησαν· οἱ διασωθέντες δὲ 8 ἐστάλησαν εἰς τὸ Ὀρχέι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Τὰ κατὰ τὸ Γαλάτζιον διατρέξαντα -- μάχαι συμβᾶσαι μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Τοῦρκων αὐτότε -- ὑπεράσπισις τῶν διασωθέντων Ἑλλήνων εἰς τὸ Ἰένιον παρὰ τοῦ Ἰντζόφ -- προτοίμασιαι τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν κατὰ τὸ Σκουλένιον μάχην -- προδοσίαι καὶ καταδιώξεις τῶν Ἑλλήνων παρὰ τινῶν αὐτεχθόνων Μολδαβῶν.

Ἄλλ' ὅτε ἀπεφασίσθη ἡ ἔναρξις τῆς Ἑλληνικῆς ἀπο-

στασίας ἐν τῇ Δακίᾳ συνέβη ταυτοχρόνως καὶ εἰς τὸ Γαλάτζιον (1) εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴν πόλιν εὐρίσκετο πάντοτε εἰς Ὀθωμανὸς ἐν εἴδει Προξένου, Τοπουζτζῆς καλούμενος, διωρίζετο δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς, καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ Γαλατζίου Χριστιανὸς Προκαλάμος καλούμενος, παρὰ τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας· ὁ Τοπουζτζῆς δὲ οὗτος ἐξετέλει τὰ χρέη του περιοριζόμενα εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζῃ τοὺς ἐκεῖσε εὐρισκομένους Ὀθωμανοὺς ἐμπόρους· κατὰ δὲ τὴν 20 Φεβρουαρίου αἰ ἐν Γαλατζίῳ τὰ ὄπλα δράξαντες Ἕλληνες ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν ἐφόνευσαν κατὰ πρῶτον τοὺς εὐρισκομένους ἐκεῖσε ὀλίγους Ὀθωμανοὺς, κατεδίωκον καὶ τοὺς εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ Γαλατζίου ὑπάρχοντας σποράδιον, καὶ ἐφόνευον αὐτούς· διασωθεῖς δὲ μόνος του ὁ Τοπουζτζῆς, κατέφυγεν εἰς τὴν οἰκίαν μιᾶς παλλακῆς του, ὅπου παρακολουθήσας αὐτὸν ὁ Ιω. Καλογερόπουλος Πελοποννήσιος μετὰ τριῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τὸν ἐφόνευσαν· ἀλλὰ διὰ τὸν γεγονότα αὐτὸν φόνον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων δυσηρεστήθη κατὰ πολλὰ ὁ Μ. Σουτζος, καθότι ἡ θέλησίς του ἦτο νὰ ἀφοπλίσῃ μόνον τοὺς Ὀθωμανοὺς, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ τοὺς φονεύσῃ· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐδικαιολόγησαν τὴν πράξιν των ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ δώσῃ τὰ ὄπλα,

(1) Τὸ Γαλάτζιον κεῖται ἐπὶ τὰς ὄχθας τοῦ Δουναβέως, ἀποτελεῖ δὲ μέρος τῆς Μολδαβίας, τῆς ὁποίας εἶναι σκάλα κατοικεῖται δὲ ἀπὸ πολλὰς χιλιάδας Χριστιανῶν, ὧν τὸ πλεῖστον μέρος εἶναι ἐμποροὶ ἢ πόλις αὕτη καθὼς καὶ ὅλος ὁ Νομὸς αὐτῆς διοικεῖται ἀπὸ ἑνα ἑπαρχον Προκαλάμου ὀνομαζόμενον, διοριζόμενον δὲ κατ' ἔτος παρὰ τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, καὶ ἀπὸ ἑνα Τοῦρκου ἐν εἴδει προξένου, Τοπουζτζῆν λεγόμενον, διοριζόμενον ὅτι καὶ αὐτὸν παρὰ τοῦ Ἡγεμόνος, τοῦ ὁποίου τὰ χρέη περιορίζοντο εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζῃ τοὺς ἐν Γαλατζίῳ ἐμπορευομένους Ὀθωμανοὺς.

καὶ ὡς ἐκ τούτου τοὺς ἐφόνευσαν, μᾶλλον δὲ διότι οἱ Ὀθωμανοὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς Ἑλληνας, τοὺς περισσοτέρους δὲ μὲ ἀπάτην, καθότι οἱ Ὀθωμανοὶ ἔρριπτον ἀπὸ τὰ παραθύρα των ὄπλα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, τὰ ὅποια ἐνῶ ἔτρεχον οἱ Ἕλληνες νὰ τὰ λάβωσιν, αὐτοὶ ἄνωθεν πυροβολοῦντες τοὺς ἐφόνευσαν μετὰ δὲ ταῦτα ἔγινκν καὶ τρεῖς συγκρούσεις μεταξὺ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες, εἰς δὲ τὴν τρίτην ἐνίκησαν οἱ Τούρκοι, βαθμηδὸν πολυπλασιασθέντες, καὶ κατέσφαξαν περίπου τῶν 4,000 Χριστιανῶν ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, διασωθέντων τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν ὑπολοίπων εἰς τὸ Ῥωσικὸν Κράτος διὰ φυγῆς.

Κατὰ δὲ τὴν 30 Ἀπριλλίου (τοῦ 1821) ὁ παρὰ τοῦ Αἰ. Ὑψηλάντου διορισμένος χιλιάρχος Ἀθανάσιος Καρπενησιώτης μετὰ τοῦ Καρὰ Γεώργη Παπᾶ Ἀδριανουπόλιτου συνηνωμένοι, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν 41 στρατιώτας, συνεκρότησαν μίαν πεισματώδη μάχην πρὸς τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ Σερέτη· τὴν δὲ ἐπιούσαν (ἅ. Μαΐου) ἐκλείσθησαν εἰς τὰ ὀχυρώματα, ἐπιστηριζόμενοι εἰς τὸν μικρὸν στολίσκον συγκεῖμενον ἀπὸ 15—17 πλοῖα, κυριευθέντα μὲν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, διοικούμενα δὲ ἀπὸ τῶν ναύαρχων Σφαέλου Κεφαλῆνα, καὶ ἐφωδιασμένα μὲ κανόνια ἀναλόγως ἐκάστου πλοίου, τὰ ὅποια καὶ ἀνεχώρησαν ἰδόντα τὸ σμῆνος τῶν ἐχθρῶν, καὶ προσώρμησαν πρὸς τὴν Τομάροβαν τῆς Βασαραβίας· οἱ δὲ ῥηθέντες 41 στρατιῶται μετὰ τῶν δύο ἀρχηγῶν των κλεισθέντες εἰς τὰ ὀχυρώματα, ἐπολέμησαν 23 ὥρας ἀκαταπαύστως· περὶ δὲ τὴν πρωΐαν τῆς 2 Μαΐου ἰδόντες τὸν κίνδυνον, ὑστερούμενοι δὲ πολεμοφοδίων καὶ τροφῶν, ἀπεφάσισαν νὰ φύγωσιν.

Ἐπὶ τῇ ἀπαρᾷσι ὄθεν αὐτῶν ὁ ῥηθεὶς Καρὰ Γεώργης

τοὺς ὠδήγησε νὰ γαμίσωσι τὰ δύο κανόνια καὶ νὰ ἐπιπέσωσιν ἐπὶ αὐτὰ μακρὰ φυτίλια, διὰ ν' ἀνάψωσι μετὰ τὴν φυγὴν των, ἔπειτα διώρισεν αὐτοὺς νὰ δέσωσι τὰ ἐνδύματά των, καὶ νὰ τὰ ρίψωσιν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον πρὸς τὸ μέρος, ὅπου τοὺς ἐφύλαττον 500 Τοῦρκοι· οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ νομίσαντες ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξῆλθον τοῦ ὀχυρώματος διὰ νὰ ἐπιπέσωσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἐπυροβόλησαν κατὰ τῶν ἐνδυμάτων· τότε ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ φωνάζωσι· Τουρκιστί μὲ φωνὰς πολλὰ δυνατὰς « ἐπάνω τους παιδιὰ, ὀρμάτε ἐπάνω τους, τί τοὺς βλέπετε; » οὕτω δὲ γυμνοὶ καὶ μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας ἐξῆλθον, καὶ διευδύναντο πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου προεμελέτησαν, ἀλλ' ὅλον ἐν φωνάζοντες » ἐπάνω τους. » Ἐν τούτοις δὲ οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ τοὺς κατεδίωξαν, οἱ δὲ μαχόμενοι καὶ φεύγοντες ἀπεμακρύνθησαν ὀλίγον· ταῦτοχρόνως ἐπυροβόλησαν καὶ τὰ ἐν τῷ ὀχυρώματι κανόνια τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὥστε ἐκ τούτου ὑποπτευθέντες οἱ Ὀθωμανοὶ ὅτι εἶναι καὶ ἄλλαι πολλοὶ εἰς τὰ ὀχυρώματα, καὶ φοβηθέντες μήπως εὐρεθῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἑλλήνων περιστοιχισμένοι, ἐπέστρεψαν διὰ νὰ σπασσωματωθῶσιν· οἱ δὲ ἄλλοι τυχόντες εὐκαιρίας, ἔφυγον, καὶ ἀπαντήσαντες καθ' ὁδὸν μίαν νυκτοφυλακὴν Ὀθωμανῶν κοιμωμένων, ἐφόνευσαν αὐτοὺς ὅλους, διεσώθησαν δὲ εἰς τὸν Προῦτον ἀντικυρ τοῦ Ρενίου εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος, ὅπου διέμειναν τριάκοντα ἡμέρας.

Ἄλλ' ἐκ τῶν 43 αὐτῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ἐφανεύθησαν τρεῖς, ἐπληγώθησαν δὲ ἀβλαβῶς ἐξ, δύο δὲ Φιλιππουπολίται ὁ μὲν I., ὁ δὲ Δημήτριος φεύγοντες ἐπλανήθησαν, καὶ ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὰ ὀχυρώματα, ὅπου τοὺς συνέλαβον ζῶντας οἱ Ὀθωμανοὶ, καὶ τοὺς παρουσίασαν ἐνώπιον τοῦ Ἰσοῦφ Πασσᾶ Βερκόφτζαλη, ὅστις

τοὺς ἠρώτησε: « πῶς ἐτόλμησατε νὰ σηκώσετε μιὰρὴν
 » χεῖρα κατὰ τοῦ Βασιλέως » ; Ὁ Δημήτριος λόγιος ὦν
 ἀπεκρίθη: « Δὲν ἔχομεν Βασιλέα· τελευταῖος Βασιλεὺς
 » μας ἦτον ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ὁ Δράγασης,
 » τὸν δὲ Σουλτάνον θεωροῦμεν κατακτητὴν τῆς Ἑλλάδος
 » ἄνομον, ἐπειδὴ ποτὲ δὲν ὠρκίσθημεν νὰ ἡμεῖθα πιστοὶ εἰς
 » αὐτόν, ὅθεν καὶ δὲν πολεμοῦμεν, εἰμὴ κατὰ ἀνόμου κα-
 » τακτητοῦ· ἡμεῖς ὡς ἀπόγονοι τῶν προγόνων μας εἰ-
 » μεθα ὑπόχρεοι νὰ διώξωμεν τοὺς ληστὰς τῆς πατρίδος
 » μᾶς, οἵτινες ληστρικῶς τὴν κατέχουν » (1). Ὁ δὲ Πασσᾶς
 ἀκούσας τὰς λέξεις αὐτάς, καὶ θεωρῶν τὴν τόλμην τοῦ
 νέου, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ κρυφίως διὰ τὰς ἡρω-
 ικὰς τῶν ἀποκρίσεις, εἰπὼν πρὸς τοὺς Γενητζάρους, ὅτι
 ἔχει διαταγὴν νὰ τοὺς ἀποστείλῃ εἰς τὴν Κωνσταντινού-
 πολιν, ἀλλ' οἱ Γενητζάροι, καθὰ ἄτακτοι, ὀρμήσαντες τοὺς
 κατέκοψαν μεληδόν.

Ἐν τούτοις ὁ Γενικὸς στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῆς Βα-
 σαραβίας, ὁ Σεβάσμιος ἐκεῖνος γέρων Στρατηγὸς Ἰβάν
 Νικήτητζ Ἰντζόφ (2) μετέβη τὸ Ῥένιον διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς εἰς

(1) Εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτὴν ἦτο παρὼν ὁ Πέτρος Νέγρος, ὅστις ἑπαρχὸς
 ἦν τοῦ Φωξάνιου, διωρίσθη παρὰ τοῦ Διθανίου Μολδαβίας νὰ παρυσυρισματι-
 μέ τὸν Πασσᾶν· ἀλλὰ καὶ τοι ἐχθρὸς ἄσπονδος τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας
 καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐθαύμασε μ' ὅλα ταῦτα τὴν τόλμην τῶν δύο ἐκείνων Φιλιπ-
 πουπολιτῶν

(2) Ἡ Ἑλλὰς χροσταιτᾷ μὲν καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς φιλέλληνας εὐγνωμο-
 σῶνην, ἰδιαιτέρως δὲ ὀφείλει εἰς τὸν Σεβάσμιον γέροντα Ἰντζόφ, τοῦ ὀπίου
 ἡμέροτης, ἡ γλυκύτης, ἡ συμπάθεια καὶ περιθάλψις (καθ' ὅς θλαβόμεν πλο-
 ρορίας), τὴν ὁποίαν ἐδειξεν εἰς τοὺς ἐν Βασαραβία καταφυγόντας δυστυχεῖς
 Ἑλληνας· ἐστάθησαν ἔργα φιλανθρωπίας ἀπαραδειγματίστα.

Ἄν ἀποσιωπῶνται δὲ καὶ τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐδειξεν ὁ
 Κωνσταντῖνος Ἀυγούστοτζ Κατανάξας (πολιτικὸς Διοικητὴς ἦν τότε τῆς Βα-

τὸ Γαλάτζιον πολεμήσαντας ὀλίγους Ἕλληνας τοὺς προσεκάλεσεν ἐνδεδυμένους μὲ ἐνδύματα Εὐρωπαϊκά, τὰ ὅποια οἱ ἐν Ἰσμαηλίῳ ἔμποροι τοῖς ἔδωκαν, τοῖς εἶπε δὲ νὰ ἐνδύσῃσι τὰ ἰδικά των μὲ τὰ ὅποια ἐπολέμησαν, ὅστις ἀφ' οὗ τοὺς εἶδε, δακρύτας τοὺς ἠρώτησε « πόσοι ἐφονεύθησαν » ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας » ; οἱ δὲ εἶπον « πέντε » (μὴ γνωρίζοντες τοὺς δύο πλανηθέντας)· ὁ Ἰντζόφ τοὺς ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου « πῶς ἀποφασίζετε τοσοῦτοι ὀλίγοι ὄντες ν' » ἀντιπαραταχθῆτε ἐναντίον τῶσων χιλιάδων » ; ὁ δὲ Καραγιώργης ἀπεκρίθη « ἡ Ἑλλὰς μᾶς προσκαλεῖ ἐξ ὀχῶ » τατε, νὰ τὴν ἐλευθερώσωμεν, ἀλλὰ δὲν μᾶς διορίζει καὶ » τὸν ἀριθμὸν πόσοι νὰ ἡμεῖθα εἰς κάθε μάχην ». Ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ὁ γέρον Ἰντζόφ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὰ δάκρυά των, καὶ οὕτως ἀπεσύρθησαν· ὁ δὲ Ἰντζόφ διέταξε νὰ περιποιηθῶσι καθ' ὅλα τοὺς Ἕλληνας.

Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἡμέραν ἦλθε πάλιν ὁ στρατηγὸς καὶ τοὺς ἠρώτησεν, ἐὰν ἔχουν τροφάς, εἰδοποιήσας αὐτοὺς, ὅτι ὁ Πασσᾶς τῆς Σιάξας (1) ἦλθε πρὸς ἐντάμωσίν του, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἡμποροῦν νὰ σταθῶσιν εἰς δεύτερον οἰκίσκον, διὰ ν' ἀκούσωσιν οἱ ἴδιοι τὰς προτάσεις του· μεταξὺ τούτου ἦλθε καὶ ὁ Βερκόφτζαλῆς Ἰσοῦφ Πασσᾶς, ὅστις προέβαλε τρία ζητήματα εἰς τὸν γέροντὰ Ἰντζόφ.

Α. Νὰ διώξῃ τοὺς Κλέπτας ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς Ρωσ-

σαραβίας, ὅστις κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας, ἔχει μόνον εὐηργέτει τοὺς καταφυρόντας ἐκεῖσε Ἕλληνας, ἀλλὰ τὰ πλείοτερα τῶν εὐεργετημάτων ἐχορήγει ἐν τῷ κρυπτῷ (κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐντολήν). Οἱ εἰδότες, κυλῶς τὰ περὶ τούτου, καὶ οἱ εὐεργετηθέντες μᾶς ἐπληροφόρησαν ἀκριβῶς,

(1) Φρούριον Παράδουναβίου.

« σίας, με τὴν ὁποίαν ἡ Πόρτα εἶναι τόσον στενὰ φιλιω-
 » μένη ».

« Δὲν εἶναι οἱ ὀνομαζέμενοι αὐτοὶ Κλέπται ἐπάνω
 » εἰς τὸ κράτος μας » ἀπεκρίθη ὁ Στρατηγὸς Ἰντζόφ,
 » εἶναι ἐπὶ τῆς Ὀθωμανικῆς γῆς, καὶ διώξατέ τους
 » σεῖς ».

Β'. « Νὰ μὴ τοῖς δίδῃ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια. »

« Δὲν πωλῶ ἐγὼ τοιαῦτα πράγματα », ἀπεκρίθη, οἱ
 » ἔμποροι τὰ πωλοῦσι, καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι πάντοτε
 » ἐλεύθερον, ὥστε μήτε ὁ Αὐτοκράτωρ μου δὲν τὸ ἐμ-
 » ποδίζει ».

Γ'. « Νὰ μᾶς δώσουν τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἤρπα-
 » σαν ».

« Δὲν εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ Στρατηγὸς, ὑπήκοοι Ῥῶσσοι.
 » νὰ τοὺς προστάξω· εἶναι ξένοι ».

Μεταξὺ δὲ τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Ἰντζόφ καὶ τοῦ Βερκόφτζα-
 λη Ἰσοῦφ Πασσᾶ, ὁ στρατηγὸς Ἰντζόφ ἠρώτησε τὸν
 Πασσᾶν, « Πόσοι Ὀθωμανοὶ ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην
 » τοῦ Γαλατζίου »; Ὁ δὲ Πασσᾶς ἀπεκρίθη· 960, ἐκτὸς
 τῶν πληγωμένων· ἦσαν δὲ ὀλίγοι Ῥωμαῖοι (προσέθεσεν
 ὁ Πασσᾶς), ἀλλὰ μᾶς ἠπάτησαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου προέκυ-
 ψε πολλὴ ζημία εἰς τὸ στράτευμά μας.

Μετὰ τοῦτο ὁ Ἰντζόφ καλέσας τοὺς Ἑλληνας παρόν-
 τος τοῦ Πασσᾶ, τοῖς εἶπεν· « ἤκούσατε τί ζητεῖ ὁ Πασ-
 σᾶς; Ὁ δὲ Πασσᾶς εὐθύς μετὰ τὴν Μουσουλμανικὴν ἐκεί-
 νη περιφρόνησιν καὶ μετὰ θηριώδη μανίαν ἀποτανθεὶς πρὸς
 τοὺς Ἑλληνας, ὕβρισεν αὐτοὺς ὡς τολμήσαντας νὰ ὑ-
 ψώσωσι βέβηλον χεῖρα κατὰ τοῦ Σαντζάκ Σεριφιοῦ, καὶ
 ἄλλα τοιαῦτα συνήθη τοῖς Ὀθωμανοῖς, καὶ μάλιστα εἰς
 τοιαύτας περιπτώσεις· ἀλλ' ὁ Καραγιώργης μὴ δυνάμενος

καὶ ὑποφέρει τὸν Ὀθωμανόν, καὶ λησμονίᾳ τοῦ εὐφρα-
σκετο, ἤρχησε νὰ ὑβρίζει καὶ αὐτὸν, καὶ τὸν Σουλτάνον,
καὶ τὸν Μοάμετ, ἐπαπειλῶν ὅτι θέλει πράξει τὰ πάνδεινα.
Ὁ δὲ Στρατηγὸς Ἰντζόφ ἀπὸ τὸν θυμοειδῆ τρόπον ἐννο-
ήσας τὴν φιλονεικίαν, ἠρώτησεν εἰς τί ἀποβλέπει ἡ τόση
ἔρις; τῷ εἶπον δὲ ὅτι ὁ Πασσᾶς ὕβρισε τὴν πίστιν τοῦ
Χριστοῦ, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἕλληνες ὕβρισαν τὴν πίστιν
τοῦ Μοάμετ. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἰντζόφ εἰπὼν « ὁ βάρβαρος
ἔχει χρεῖαν βαρβαρωτέρων » ἀπεσύρθη ἐν τούτοις ὁ Πασ-
σᾶς ἐπανελάβε προστακτικῶς πρὸς τὸν Καραγιώργην
» νὰ δώσετε τὰ πλοῖα ἀμέσως » ὁ δὲ Καραγιώργης ἀ-
πήνησεν· ἐλάτε νὰ τὰ πάρετε, ἐπειδὴ ἡμεῖς μὲ τὴν σπά-
θην μας τὰ ἐπήραμεν ».

Ἐφοδιασθέντες δὲ μετὰ τούτα οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ Ῥέ-
νιον, ἔσυραν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ πλοῖα, καὶ κατέβησαν
εἰς τὸν Προῦτον μέχρι Λεώβας· ἐκεῖθεν δὲ θέντες τὰ τῶν
πλοίων κανόνια ἐπὶ ἀμαξῶν, κατέβησαν εἰς τὸ Σκουλένιον,
ὅπου εὔρον τὸν Γεώργιον Καντακουζηνόν εἰς τὸ χωρίον
Στίγμα, ὅστις τοὺς ὑπεδέχθη εὐμενῶς, τοὺς ἐνηγκαλί-
σθη, ἐδάκρυσε, καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Ἀθανάσιον ἐν δα-
κτυλίδιον ἀδαμάντινον, καὶ ἐν ζευγος πιστόλων· εἰς δὲ
τὸν Γεώργιον Παπᾶ προσέφερε δέκα φυσέκια, τὰ ὅποια,
τῷ εἶπεν « εἶναι ἡγιασμένα » μετὰ δὲ δύο ἡμερῶν ἐπανά-
παυσιν τῆς ὁδοιπορίας των, διώρισεν ὁ Καντακουζηνός
τὸν Ἀθανάσιον Καρπενισιώτην καὶ τὸν Γεώργιον Παπᾶν,
(οἵτινες ὠρκίσθησαν νὰ ἦναι ἀχώριστοι) διὰ νὰ συμπαραλάβωσι
τοὺς στρατιώτας των, νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Ἰάσιον,
διὰ νὰ συσσωματωθῶσι μετὰ τοῦ Πεντεδέκα, καὶ τοῦ
Λιτγαρά, καὶ νὰ ἐκκινήσωσι πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ ἐχ-
θροῦ.

Οἱ σπασματωθέντες αὐτοί, (οἵτινες δὲν ἦσαν περισσό-
 τεροι τῶν 126) διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ἐκείνην, ἐλθόντες εἰς
 τὸ Ἰάσιον μόλις ἔμειναν 81, ἐξεστράτευσαν δὲ ἐκεῖθεν
 πρὸς ἀπάντησιν τῶν Ὀθωμανῶν· ἀλλ' ὁ Καντακουζηνός
 προλαβὼν τοὺς εἰδοποίησε δι' ἐκτάκτου ταχυδρόμου νὰ ἐ-
 πανέλθωσιν εἰς τὸ Σκουλέμιον, καθότι οἱ Ὀθωμανοὶ ἦσαν
 πολλοὶ ἐρχόμενοι ἀπὸ διάφορα μέρη, ὥστε ἦτον ἀδύνατον
 νὰ τοὺς ἀντικρούσωσιν οἱ Ἕλληνες χωρὶς νὰ κινδυνεύσω-
 σαι. Καὶ τῷ ὄντι] οἱ Τούρκοι ἤρχοντο ἀπὸ διάφορα μέρη
 ὅλον ἓν, ὁδηγούμενοι ἀπὸ κάποιον Ἱεροκῆρυκα Γεννά-
 διον Ῥωσσέτον Μολδαυὸν, ὅστις ὑπῆγεν αὐτόκλητος ἀπὸ
 τὸ Ἰάσιον εἰς τὴν Ἱμπραήλαν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆν
 μόνην, τὸν ὁποῖον συλλαβόντες ἔπειτα οἱ Ἕλληνες, δὲν
 τὸν ἐφόνευσαν, ἀλλ' ἐτίλον τὰς ὀλίγας τρίχας τῆς ξανθῆς
 του γενειάδος, εἰπόντες ὅτι δὲν φοβοῦνται τὰς ραδιουρ-
 γίας τῶν Μολδαυῶν, οὔτε τὴν μετὰ τῶν Τούρκων ἐνωσίν-
 των, καθότι οἱ Ἕλληνες ὠρκίσθησαν ἅπαξ, ἢ νὰ ἐλευθε-
 ρώσωσι τὴν Ἑλλάδα, ἢ ν' ἀποθάνωσιν ὅλοι.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τοῦ διαστήματος τούτου οἱ Ἕλληνες
 ἦσαν πάντοτε ἄγρυπνοι καὶ προσεκτικοί, μ' ὅλον ὅτι κα-
 τεδιώκοντο ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
 τοὺς Μολδαυούς· δὲν ἦσαν ὅμως καὶ οἱ Ἕλληνες πάντο-
 τε καὶ ὅλοι ἀθῶοι· ἀλλ' ὁπόταν εὔρισκον καὶ αὐτοὶ εὐκαι-
 ρίαν ἐφέροντο σκληρῶς· οἱ περισσότεροι δὲ τῶν ἀτάκτων
 δὲν ἦσαν αὐτόχρημα Ἕλληνες, ἀλλ' ἐπραττον τὰς κακὰς
 των πράξεις ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολλοὶ
 μεταξὺ τούτων ἐλευθέρως εἶναι δίκαιον νὰ δικαιολογηθῶ-
 σιν, ὡς λαμβάνοντες τὴν αἰτίαν ἀπὸ τοὺς ἰδίους καθὼς π.χ.
 ἔλαβον ἀφορμὴν ἀπὸ ἓνα Ἱερέα ἀπὸ τὸ χωρίον Βράντζα.

ὅστις μετὰ τιος Κυρίας (1) καθήμενος εἰς ἕν χωρίον Κωρᾶ ὀνομαζόμενον, καὶ ἀπατῶντες τοὺς Ἕλληνας, τοὺς προέδιδον εἰς τοὺς Τούρκους λαμβάνοντες ἀνά 8—10 γρόσια δι' ἕνα ἕκαστον· ἀλλ' ὁ Γεώργιος Παπᾶ καιροφιλaktήσας διὰ τὴν συλλάβην καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς προδότας, ἐπέτυχεν μόνον τὸν Ἰερέα, τοῦ ὁποῦ τὴν ζωὴν ματαίως ἐπροσπάθησε νὰ σώσῃ ἀπὸ τοὺς στρατιώτας του, οἵτινες φονεύσαντες αὐτὸν ἀνιλεῶς, καὶ ρίψαντες εἰς τὸν ποταμὸν, ἐλιθοβόλουν αὐτὸν ὡς προδότην. Ἐκ τῆς τοιαύτης ὄθεν διαγωγῆς τινῶν Δακῶν ἐκινουῦντο καὶ οἱ Ἕλληγες εἰς ἐκδίκησιν. Οἱ αὐτοὶ δὲ περὶ τὸν Γεώργιον Παπᾶν συνέλαβον καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Κίρτζα (ὁδηγοῦ ὄντος καὶ αὐτοῦ τῶν Ὀθωμανῶν), διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Κίρτζας ἀπέστειλε λύτρα δύο χιλιάδας Ὀλλανδικῶν φλωριῶν, καὶ οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπέειθοντο νὰ τὴν ἀποστείλωσι καὶ νὰ λάβωσι τὰ λύτρα, οἱ δὲ ἐπέμενον νὰ τὴν φέρωσιν εἰς τὸν Καντακουζηνόν· ὑπερσχύσαντες δὲ οἱ δεῦτεροι, μετέφερον αὐτὴν μεθ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ συγκροτηθείσης τῆς ἐν Σκουλενίῳ μάχης, ἐφονεύθη καὶ ἡ, περὶ ἧς ὁ λόγος, οἰκογένεια (2).

(1) Λιδοῦμενοι τὴν ἐπισημότητα τῶν οἰκογενειῶν τῶν σιωπῶμεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματά των.

(2) Τὸ λάθος αὐτὸ τῶν Ἑλλήνων ἦτον ἀσυγχώρητον, καθότι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπολεσθῇ ἡ ἀθῶα οἰκογένεια τοῦ Κίρτζα ἕνεκα τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπικουρῆστος διαγωγῆς τοῦ οἰκογενειάρχου Κίρτζα.

Μ' ὅλα ταῦτα δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὴν τιμότητα καὶ τὸν ἐνάρετον τῶν Ἑλλήνων τρόπον, τὴν ἡμερότητα, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ τὴν ὁποῖαν ἐφέρθησαν πρὸς τὰ ἀθῶα ἐκείνα θύματα· κατὰ τοῦτο εἶναι ἄξιοι ἐπαίνου κατὰ πάντα λόγον διὰ τοῦ ὁποῦν ἰδειξάν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα.

Τὰ κατὰ τὸ Σκουλένιον διατρέξαντα -- μάχη συμβᾶσα μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Προῦτου ἀπέναντι τοῦ Σκουλενίου.

Εἰς δὲ τὸ ἀπέναντι τοῦ Σκουλενίου (1) μέρος περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Προῦτου ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Μολδαβίας ὅπου κεῖνται τινὲς ἀποθῆκαι, (τὴν 8--10 Ἰουν.) συνέρρευσαν ὅλαι σχεδὸν αἱ Τουρκικαὶ δυνάμεις συγκεείμεναι ἀπὸ 9--1,000 στρατοῦ, τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὁποίου συνέκειτο ἀπὸ Γενητζάρους ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Σαλήχ Πασσᾶς τῆς Βάρνης· ἔφθασαν δὲ εἰς τὸ Σκουλένιον καὶ 750 περίπου Ἕλληνες (τὴν 13 Ἰουνίου), ἐξ ὧν οἱ μὲν ἦσαν Βούλγαροι καὶ Σέρβοι, Ζακύνθιοι Ἰθακήσιοι, Κεφαλήνες, Σουλιῶται, Κρήτες, Σφακιανοὶ, καὶ Πελοποννήσιοι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγένετο σταθερὰ ἀπόφασις μεταξὺ τῶν νὰ πολεμήσωσι μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν, συναθροισθέντες ἅπαντες ἠρωτήθησαν ἀλλεπαλλήλως, ποῖοι ἐξ αὐτῶν θέλουν νὰ μείνουν, καὶ ποῖοι θέλουν νὰ περάσουν εἰς τὸ ἀντίπεραν τοῦ ποταμοῦ μέρος· οἱ Βούλγαροι καὶ Σέρβοι (ἐκτὸς ὀλίγων) καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀφίσαντες τὰ ὄπλα τῶν ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ λοιποὶ μείναντες 350

(1) Τὸ Σκουλένιον κεῖται ἐπὶ τοῦ Προῦτου ποταμοῦ τοῦ διαχωρίζοντος τὴν Μολδαβίαν ἀπὸ τὴν Βασαραβίαν· ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ῥωσσίας καὶ μέρος τῆς Βασαραβίας, εἰς τὸ ὅποιον εἶναι καὶ Λοιμοκαθαρτήριον τῆς Ῥωσσίας· καὶ εἰς τὸ μὲν Ῥωσσικὸν μέρος αὐτοῦ κεῖται ἓν μικρὸν χωρίον ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπέχον τοῦ ποταμοῦ, εἰς δὲ τὸ μέρος τῆς Μολδαβίας ἦσαν ὀλίγαι τινὲς ἀποθῆκαι.

ἄλλοι ὠρκίσθησαν πάλιν, ἢ νὰ φογευθῶσιν ἅπαντες ἢ νὰ νικήσωσιν.

Ὁ δὲ Πληρεξούσιος Στρατηγὸς Ἰντζόφ, καὶ οἱ ἔφοροι τῆς ἐν Ἰασιῷ Φιλικῆς Ἐταιρίας διὰ τοῦ Φιλοσόφου Στεφάνου Δούγκα ἐμήνυσαν τοὺς Ἑλληνας νὰ διαβῶσι τὸν Προῦτον, καθότι ὀλίγοι ὄντες θὰ κινδυνεύσουν, ὥστε δὲν θὰ διασωθῇ κανεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἄλλ' οἱ Ἑλληνες τῷ ἀπήντησαν « ἡμεῖς ὠρκίσθημεν ν' ἀποθάνωμεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ». Βλέπων δὲ ἀκολούθως ὁ Ἰντζόφ ὅτι τὸ πλῆθος τῶν Ὀθωμανῶν (τὴν 15 Ἰουνίου) ἐπλησίαζε πρὸς τὸ μέρος ὅπου οἱ Ἑλληνες ἦσαν στρατοπεδευμένοι ὀπισθεν τινῶν καλύβων, ἀπέστειλε πάλιν πρὸς αὐτοὺς τὸν Δούγκα μετὰ τοῦ Λουκᾶ Λεονταρίδου διὰ νὰ καταπείσωσιν ἀνυπερθέτως τοὺς Ἑλληνας νὰ διαβῶσι τὸν Προῦτον, ὑπόσχόμενος εἰς αὐτοὺς πολλὰ ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου.

Συναχθέντες δὲ ὅλοι οἱ Ἑλληνες περὶ τοὺς ἀποσταλέντας, εὐχαρίστησαν μὲν τὸν Στρατηγὸν Ἰντζόφ, ἀλλ' εἶπον ἐνταυτῷ ὅτι δὲν ὠρκίσθησαν οὔτε περὶ ἰδίων τῶν συμφερόντων, οὔτε περὶ τῶν συμφερόντων μερικῶν τινῶν, ἀλλ' ὠρκίσθησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πρὸς τὴν ὁποίαν τοὺς προσκαλεῖ ἡ Φιλτάτη Πατρίς, καὶ ὅτι ὁ ὄρκος ἀποβλέπει ἢ ν' ἀποθάνωσιν, ἢ νὰ ζήσωσιν ἐλεύθεροι. Ἐν μόνον ἐζήτησαν τὸ νὰ μεταλάβωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων· τότε ὁ Λουκᾶς Λεονταρίδης λαβὼν μερίδας τοῦ Ἁγίου Ἄρτου, καὶ θεῖς αὐτὰς εἰς σταφίδας, αὐτὰς δὲ ἐντὸς ἐνὸς ἀπλοῦ ἄρτου τὸν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς, οἵτινες μετὰ δακρῶν κατανύξεως ἄραν. τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, δακρυῖροσῦντες δὲ καὶ

ἀσπαιζόμενοι ἀλλήλους, ἔλεγον· «αὐτὴ εἶναι ἀδελφοὶ ἢ
 » τελευταία μας τροφή». Ἀφοῦ δὲ μετέλαβον ἅπαντες,
 προσκαλέσας αὐτοὺς ὁ Ἀθανάσιος τοῖς εἶπεν.

» Ἀδελφοί, ἡ μεγαλητέρα εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι
 » τὸ νὰ εὐεργετήσῃ τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ ποῖαν ἄλλην
 » εὐεργεσίαν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ κάμωμεν πρὸς τὴν
 » πατρίδα μας, παρὰ τὸ νὰ θυσιάσωμεν ἑαυτοὺς διὰ νὰ
 » ζήσῃ ἐκεῖνη ἐλευθέρα;

Μόλις δὲ ἐτελείωσεν ὁ Ἀθανάσιος τὸν λόγον, καὶ
 πάντες εὐθὺς ὑψώσαντες τὰ ξίφη των ἐκραύγασαν·

« Ἀποθνήσκομεν, ἀποθνήσκομεν διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ
 » ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ ἱερά μας θρησκεία ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ
 » τυράννου· ὁ δειλὸς καὶ ὁ μὴ ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν
 » τῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας δὲν εἶναι χριστιανὸς
 » καὶ ἀληθὴς Ἕλλην ».

Αἱ δὲ κραυγαὶ τῶν αὐταῖ ἐκίνησαν τὴν συμπάθειαν
 ὅλων τῶν προεστώτων εἰς τὸ ἀντίπεραν τῆς ὄχθης τοῦ
 Προύτου, Οἱ Μολδαυοὶ ἄρχοντες καὶ τοὶ παθόντες πολλὰ
 ἔνεκα τῆς ἀποστασίας τῶν Ἑλλήνων, μὲ ὅλα ταῦτα
 ὑψοῦντες τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἠύχοντο « νίκην
 » εἰς τοὺς Ἕλληνας! νίκην εἰς τοὺς Ἑρῳας». Ἀλλ'
 οἱ Ἕλληνες ἐντοσοῦτω ἐζήτησαν ὀλίγον οἶνον διὰ νὰ
 βρέχωσι τὰ χεῖλη των, ὅλοι ὄντες πεπεισμένοι ὅτι θέ-
 λουν ἀποθάνει, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου μέρους ἦσαν καὶ ὑπε-
 ρήφανοι, διότι ἐμελλόν νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευ-
 θερίας τῆς πατρίδος των. Ἐν τούτοις δὲ διατελούντων
 τῶν Ἑλλήνων, Στρατηγοὶ Ῥῶσσοι, ἄρχοντες Δᾶκες,
 καὶ πλῆθος ἀνθρώπων πάσης τάξεως συνέρρευσαν ἐκεῖ
 ἀπέναντι τοῦ Προύτου εἰς τὸ Ῥωσσικὸν Κράτος, διὰ
 νὰ γίνωσι θεαταὶ τῆς τραγικῆς αὐτῆς σκηνῆς.

Περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς 16 Ἰουνίου ἤρχησαν οἱ ἀκροβολισμοὶ ἐκατέρωθεν, διήρκεσαν δὲ μέχρι δείλης χωρὶς τινος φθοράς. Ἄλλ' οἱ Τούρκοι δὲν ἐτόλμων νὰ προχωρήσωσι πολὺ εἰς τὴν μάχην, ὑποπτεύοντες ἀνέλπιστόν τινα εἰς τοὺς Ἕλληνας βοήθειαν· πληροφορηθέντες δὲ τελευταῖον τὴν ἀρνήσιν τῆς βοήθειας ἀπὸ τινα ὑπάλλληλον τοῦ Λοιμοκαθαρητηρίου Νακράσοφ ἐξ Ὀθωμανῶν (1), ὅστις κατασκοπεύων τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ ἓν παράμερον μέρος, ἐκοινολόγει τὰ τῶν Ἑλλήνων, λαβόντες ἐμφύχωσιν ἐκ τῆς κατασκοπίας τοῦ Νακράσοφ, ἠτοιμάσθησαν εἰς μάχην· ὅθεν (τὴν 17 Ἰουνίου) συνεκροτήθη πεισματιώδης ἡ μάχη. Ὁ Ἀθανάσιος Καρπενησιώτης ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τῶν 350, ἔχων βοηθόν του τὸν ἐπιτήδειον καὶ τολμηρὸν μαχητὴν Γεώργιον Παπαῖ, εἰς τὸν ὁποῖον ἄφισε τὴν διοίκησιν τῶν στρατιωτῶν, αὐτὸς δὲ μετὰ 20 στρατιώτας ἐφύλαττε τὴν ὄχθην

(1) Ὁ Λουκάς Λεονταρίδης παρατηρήσας τὸν Νακράσοφ ἤκουσε τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα εἰς τοὺς Τούρκους (ἀγνοοῦντος τοῦ Νακράσοφ ὅτι ὁ Λεονταρίδης ἐγνώριζε τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν), ὅστις ἀφ' οὗ τὸν ἤκουσε θυμωθεὶς ὡς ἐξω φρενῶν, τὸν ἐκτύπησε τρίς μετὰ τὸ βιάττον του κατὰ κεφαλῆς, εἶτα ῥίψας αὐτὸν κατὰ γῆς, τὸν κατεπάτει με τοὺς πόδας· ὁ δὲ Νακράσοφ μόλις διασωθεὶς ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Λεονταρίδου ἔτρεξε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Λοιμοκαθαρητηρίου στρατηγὸν Ναβρόσκη παραπονούμενος· ἐλθὼν δὲ ταυτοχρόνως καὶ ὁ Λεονταρίδης φρυάττων κατ' αὐτοῦ, εἶπε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν παρόντος τοῦ Ἰντζόφ· «ὅταν οἱ Ὀθωμανοὶ ἔχουν τοὺς ὑπάλ-»,
 ,, λήλους σας κατασκόπους τῶν Ἑλλήνων, εἶναι περιττὸν νὰ πολεμήσωσιν
 ,, οἱ Ἕλληνες, ἅς ἀφίσωσι λοιπὸν οἱ Ἕλληνες τὰ ὄπλα, καὶ ἅς ἔλθου· οἱ
 ,, Τούρκοι νὰ τοὺς κατασφάζουν ἐμπροσθέν σας ,, ἐπὶ τούτοις τοῖς λό-
 γοις τοῦ Λεονταρίδου ὁ ἀρχηγὸς εὐθὺς ἐπρόσταξε ν' ἀφαιρέσουν τὸ σπαθὶ τοῦ Νακράσοφ καὶ νὰ τὸν φυλακίσουν· ἔπειτα ἐγένετο ἀφαντος· εἰς δὲ τὸν μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ρωσσίας πόλεμον (τοῦ 1828) ἔτους εὐρέθη εἰς τὴν Ἰμπραήλιαν πάλιν Τούρκος.

τοῦ Προύτου κατὰ συμβουλήν τοῦ Καραγώργη, ὑπο-
 πτεύοντος ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ δειλιάσωσιν οἱ Ἕλλη-
 γες καὶ νὰ λειποτακτῆσουν βλέποντες τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν,
 ὅποταν δὲ ἤθελε πέση ὁ Καραγώργης, νὰ ἀναλάβῃ ὁ
 Ἀθανάσιος τὴν διοίκησιν. Ἐν τούτοις δὲ οἱ Ἕλλη-
 γες, ὡς ἄλλοι Σπαρτιᾶται, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὸ ὀχύρωμά
 των ἐπέπιπτον εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν
 μέρους ἐπυροβόλουν κατ' αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ
 ξίφος εἰς τὰς χεῖρας κατέστρεφον τοὺς πλησιάζοντας
 αὐτοῖς Τούρκους.

Ἐβοηθοῦντο δὲ πρὸς τούτοις οἱ Ἕλληγες καὶ ἀπὸ 16
 μικρὰ κανόνια, τὰ ὁποῖα ἔχοντες εἰς τὸ ὀχύρωμά των,
 ἐπροξένησαν δι' αὐτῶν τὴν μεγαλητέραν εἰς τοὺς Τούρ-
 κους φθοράν, καθότι ἀφοῦ ἐδαπάνησαν ὅσας δι' αὐτὰ
 εἶχον σφαῖρας, οἱ ἔφοροι τοῖς ἀπέστειλαν Καπίκια
 (χάλκινα Ῥωσικὰ νομίσματα), μὴ ἔχοντες ἄλλας
 σφαῖρας, καὶ ἐγέμιζον ἐξ αὐτῶν τὰ κανόνια· δαπανη-
 θέντων δὲ σὺν τῶν Καπικίων, τοῖς ἔστειλαν
 καρφία, τὰ ὁποῖα ἔφερον τὴν μεγαλητέραν φθοράν·
 μετὰ δὲ ταῦτα μὴν ἔχοντες πλέον ἄλλο κανὲν εἶδος
 διὰ νὰ πυροβολήσωσιν, ὀρμοῦντες μετὰ τὰ ξίφη εἰσῆρχοντο
 μεταξὺ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐξῆρχετο μετὰ
 πὸν διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ ὁμῶς ἐπέστρεφον νικηταί, ἐ-
 ξῆρχοντο δὲ πάλιν ἀφ' οὗ ἔβρεχον ὀλίγον τὰ κατεψηγ-
 μένα χεῖλη των.

Ἐν δὲ τῶν 350 αὐτῶν Ἑλλήνων ἑφιπποὶ ἦσαν ἕξ· ὁ
 Ἰλίας Μίγγλερης· ὁ Ἱερομόναχος (ἤρωσ) Παρθένιος ὁ
 Καρακαλινός· ὁ Μαρίνος Γαλατζιώτης· ὁ χρηματῆσας
 εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν Μιχαὴλ Χίος· καὶ ὁ
 Ἰντζές· καὶ οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐφρονεύθησαν εἰς τὴν

μάχην ἐκεῖνην ἐνδόξως· ἀλλ' ὅταν ἐξήρχοντο, τρόμος κατελάμβανε τοὺς Τούρκους, καὶ μάλιστα ὅταν ἐβλεπον τὸν Παρθένιον ἐξερχόμενον ἐφιππον οἱ Τούρκοι, ἐφώνηζον “ ὀπίσω . . . ὁ Παπᾶς εὐγῆκε, ” (1) ὅλοι δὲ ἐφιλοτιμοῦντο ποῖος ἐξ αὐτῶν νὰ φανῆ πρῶτος κατὰ τὸν ἥρωισμόν· ὅταν ὁμως ἐπιπτε κανεὶς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν μάχην, οἱ Ὄθωμανοὶ ἐπλήρωναν τὸν θάνατον αὐτοῦ διὰ μυρίων θανάτων ἰδικῶν των.

Ἐν τοσούτῳ οἱ Ἕλληγες δὲν παρετήρουν πόσοι ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν· τότε δὲ μόνον ἐταράχθησαν ὅταν εἶδον ὅτι ἔλειπεν ὁ ἐπιτήδειος μαχητῆς Καραγεώργης, ὅστις πληγῶθεις εἰς τὸν ἀριστερόν του πόδα, ἔπεσεν, οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ μὲ τὰ ὄμματά των ἐζήτουν νὰ εὕρωσι τὸ πτώμα τοῦ Καραγιώργη διὰ νὰ τὸ πάρωσιν· ἀλλ' οἱ Τούρκοι ἀφ' οὔ εἶδον τὸν πεσόντα, ὥρμησεν εἷς ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ πάρῃ τὴν κεφαλὴν του· ὁ δὲ Καραγιώργης ἐξαπλωμένος ὢν, ἅμα ὅτε εἶδε τὸν Ὄθωμανὸν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτὸν καὶ πλησιάσαντα, ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐρρίψε νεκρόν· τότε δὲ ὁ ἀνεψιός του Μανόλης ὀρμήσας, ἤρπασε τὸν Θεῖόν του ἀπὸ τὸν τράχηλον, καὶ τὸν ἔσυρεν εἰς τὸ ὀχύρωμα· οἱ δὲ σύντροφοὶ του ἠθέλησαν νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς τὸ ἀντίπεραν τοῦ Προύτου, ἀλλ' αὐτὸς δὲν συγκατετέθη εἰπῶν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ συνταφῇ ἐκεῖ μὲ τοὺς ἀδελφούς του.

Μαχομένων δὲ τοιουτωτρόπως τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἡ μάχη διήρκεσε μέχρι δειλῆς ἑσπέρας· 3-

(1) Οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔλεγον ὅτι εἰν ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ἔχει 50 τοιούτους παπαδες, βίβαια ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ φονεύσωσι τοὺς Τούρκους ὅλους.

λοι δὲ διέπρεψαν εἰς τὴν μάχην ἐκείνην, ἀλλὰ διεκρίνοντο ἐκ μὲν τῶν Κρητῶν οἱ δύο ἀδελφοὶ Σφακιανοὶ Γεώργιος καὶ Ἰωσήφ Δαιμονόπουλοι (1), ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ὁ Σπῦρος Ἀπατηέλος Κεφαλῆν, ὁ Παναγιώτης Στασινόπουλος Ἀργεῖος, ὁ Ναύαρχος Σφαέλος Κεφαλῆν, ὁ Κοντογούνης, ὁ Ἀπόστολος Καλαμαῆς Λευκάδιος, ὁ Νικόλαος Καλαμαῆς Ζακύνθιος, ὁ Θεοδόσιος Καλαμαῆς Ζακύνθιος ὁ Παλλάδης, ὁ Σπῦρος Καμβύσης, ὁ Πασχάλης Παπᾶ, ὁ Σταῦρος Παπᾶ, ὁ Μιχαὴλ Παπᾶ, ὁ Δημήτριος Παπᾶ Ἀδριανουπολίται, ὁ Μανουὴλ Παπᾶ, καὶ ὁ Ἰωάννης Καλογερόπουλος ἐκ Τριφυλίας (2). ἐθανατώθη δὲ καὶ ὁ Σοφιανός, ὅστις δὲν εὑρέθη μὲν εἰς τὴν μάχην κατὰ πρῶτον, μετέβη δὲ ἔπειτα ὅπου ἔφερε τὰ βαρέλλια μὲ τὰ καρφιά ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἐμάχοντο· ὁ δὲ Πεντεδέκας (καίτοι ὦν ἀρχηγός) δὲν ἐστάθη εἰς τὴν μάχην, ἀλλὰ διέβη τὸν Προῦτον μετὰ τῶν ἄλλων.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐπληρώθη ὁ Καραγιώργης, ἀναλαβὼν ὁ Ἀθαγάσιος Καρπενισιώτης (3) τὴν Διοίκησιν, ἐδοκίμασε νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ ὄχυρωμα, δὲν προέλαβε δὲ νὰ εἰσέλθῃ, καθότι αὐτὸ ἦτο πλέον κυριευμένον ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· τοῦτο ἰδὼν ἐπυροβόλησε μὲ τὸ ὄπλον του, εἶτα δὲ μὲ τὰς

(1) Ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν Ἰωάννης ἔπescen εἰς τὴν μάχην ἐκείνην, ὁ δὲ Ἰωσήφ ἔλθων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐτελεύτησεν ἔπειτα εἰς τὴν Αἴγυπτον.

(2) Οὗτοι πάντες ἐφονεύθησαν εἰς τὴν αὐτὴν μάχην· πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἦσαν οἱ εἰς τὸ Σκουλένιον φονευθέντες, οἵτινες δὲν ἦσαν κατώτεροι τῶν ῥηθέντων, ἀλλ' ἀγνοοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδόξων αὐτῶν Ἑλλήνων.

(3) Ἀγνοοῦμεν ὁποῖους στεφάνους νὰ πλέξωμεν διὰ τὸν ἐνδοξὸν αὐτὸν ἥρωα, τὸν ἄλλον Λεωνίδα τῆς ἐποχῆς· τοῦ ὁποῖου τὴν κεφαλὴν κοσμεῖ μὲν ὁ τῆς δόξης τοῦ μαρτυρίου στέφανος, ἢ δὲ Ἱστορία δὲν δύναται νὰ παρασιωπήσῃ τὸν ἠρωϊσμόν του.

δύω πιστάλας τῶν, τὰς ὁποίας ρίψας, ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τοὺς ἐχθροὺς μὲ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας, καὶ κατέκοψε πολλοὺς· ἀλλὰ τελευταῖον κοπέντος τοῦ ξίφους του εἰς δύο, μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ξίφους του ἐφόνευσεν ἐξ ὀθωμανοῦς· ἐπιπεσόντων δὲ πολλῶν ἐχθρῶν ἐπ' αὐτὸν, ἔπεσε καὶ αὐτὸς θῦμα ὑπὲρ πατρίδος, τὸν ὁποῖον καὶ νεκρὸν τὸν κατέκοψαν μεληδὸν οἱ Τοῦρκοι.

Φονευθέντος δὲ τοῦ Ἡρώος ἀρχηγοῦ τῶν Ἀθηνῶν Καρπενησιώτου, οἱ στρατιῶται ὀρμήσαντες πρὸς βοήθειαν τοῦ ὀχυρώματος, κυριευθέντος ἤδη ἀπὸ τοῦ Ὄθωμανοῦς, συνεπλάκησαν μετ' αὐτῶν. Ἄλλ' ἰδόντες ὅτι δὲν ἐδύναντο ν' ἀντιπαραταχθῶσι πλέον, ὤρμησαν διὰ νὰ διασωθῶσι πέραν τοῦ Προῦτου· καταδιωκόμενοι δὲ παρὰ τῶν Ὄθωμανῶν, οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν πλέοντες τὸν ποταμὸν, τοὺς δὲ πληγῶθέντας εἶχον μεταφέρει προτιήτερα εἰς τὸ ἀντικρυ μέρος, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτον ὁ Γεώργιος Παπᾶ, καὶ ὁ γενναῖος Δαλῶστος μὲ ἐννέα πληγὰς. Ὁ δὲ γέρον Ἰντζόφ διέταξεν εὐθὺς καὶ ἦλθον οἱ ἰατροὶ τοῦ Λοιμοκαθαρητηρίου πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πληγῶμένων, διώρισε δὲ καὶ δύο φαρμακοποιούς νὰ πλησιάσωσι τοὺς πληγῶμένους, καὶ ν' ἀκολουθῶσι τὰς διαταγὰς τῶν ἰατρῶν· διέταξε πρὸς τούτοις ἡσυχίαν καὶ καθαριότητα καὶ ὅσα ἄλλα ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς ἀνάρρωσιν τῶν πληγῶμένων. Ἄλλ' ἰκούσας περὶ τοῦ Δαλῶστου, τὸν ἐπισκέφθη μόνος του, καὶ ἰδὼν αὐτὸν εἰς τὴν ὁποίαν διέκειτο κατάστασιν, τὸν ἠρώτησε μειδιῶν, ἐὰν ἀφοῦ ἰατρευθῆ θὰ ἐξέλθῃ πάλιν εἰς τὸν πόλεμον; ὁ δὲ ἀπαντήσας εἶπεν, ὅτι « ἔχι μόνον μὲ τὰς ἐννέα πληγὰς τὰς ὁποίας ἔχω, » ἀλλὰ καὶ ἑκατὸν ἐὰν εἶχον θέλω πολεμήσει, ἀρκεῖ

μόνον νὰ μοι βοηθοῦν οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες μου», ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέθανε· τὸ ὁποῖον πληροφορήθεις ὁ Ἰντζόφ, καὶ λυπηθεὶς καθ' ὑπερβολὴν, διέταξε νὰ ἐνταφιάσουν τὸν νεκρὸν τοῦ Δαλώστου μετὰ πομπῆς μεγάλης. Ἐκ τῶν διασωθέντων δὲ αὐτῶν ἐξ ἐκείνης τῆς μάχης ὑγιεῖς μὲν ἦσαν περίπου τῶν 60, πληγωμένοι δὲ 52· οἱ δὲ λοιποὶ 248 ἔπεσον ἄπαντες θύματα ὑπὲρ πατρίδος.

Ἀποπερατωθεῖσης δὲ τῆς σκηνῆς ταύτης τοῦ πολέμου, ἔφθασε περὶ τὴν 4 ὥραν Μ. Μ. καὶ ὁ Βασίλειος Τουφεκτζή-Μπασης τοῦ Καλλιμάχη ἐκ Σιατίστης ἐπὶ κεφαλῆς 800 περίπου στρατιωτῶν, ἐρχόμενος πρὸς βοήθειαν τῶν ἐν τῷ Σκουλενίῳ μαχομένων· ἀλλὰ βραδυπορῶν ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος τῆς μάχης, ὅθεν καὶ παρήλλαξε τὴν ὁδοπορίαν του διὰ νὰ φύγῃ μακρὰν τῶν Ὀθωμανῶν. Τότε ὁ Γκίκας Ἡπειρώτης, καὶ ὁ Γυνακαδελφός του Νικόλαος Τζοπάνος, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ 58 ἀδελφοί, πλησιάσαντες εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Προῦτου εἰς τὴν θέσιν γλῶσσαν ὀνομαζομένην (1), ἔστησαν τὴν σημαίαν των καὶ ἐν μικρὸν κανόνιον, καὶ ἐπολέμουν τοὺς Τούρκους πυροβολοῦντες καὶ ὀρμοῦντες κατ' αὐτῶν, ἕως οὗ κατέλαβεν αὐτοὺς τὸ σκότος τῆς νυκτός· μετὰ δὲ ταῦτα ἐζήτησαν τὴν κινητὴν γέφυραν διὰ νὰ διαβῶσι

(1) Ἡ θέσις αὕτη σχηματίζει ὡς μίαν γλῶσσαν, ἐμβαίνουσα εἰς τὸ Δοιμοκαθαρτήριον· πολλοὶ λέγουσιν ὅτι ἐὰν εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ἔθελον στήσῃ οἱ Ἕλληες τὴν σημαίαν των, οἱ Τούρκοι δὲν ἔθελον τοῖς πλησιάσει· ἀλλ' οὕτε δὲ καὶ τὰ κανόνια ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῶσι καθότι ἔθελον πυροβολεῖ τὸ Δοιμοκαθαρτήριον, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰντζόφ προσεῖχεν ἄλλαις συνάμεσι διὰ νὰ μὴ βλαφθῇ ἢ ἐπηρεασθῇ.

τὸν ποταμὸν, τὴν ὁποίαν ὁ κάτοχος αὐτῆς ἤρνεϊτο νὰ χορηγήσῃ, μεσολαβήσας δὲ ἔλαβεν αὐτὴν καὶ τινὰ πλοῖα ὁ Λουκ. Λεονταρίδης, καὶ διεβίβασε τοὺς γενναίους αὐτοὺς 58 Ἕλληνας ἐν οἷς τρεῖς ἦσαν μόνον ἐλαφρὰ πληγωμένοι. Οἱ δὲ δύο ἐξ αὐτῶν (οἱ καὶ ἀρχηγοί) ὁ στρατηγὸς Βλάδεν Σέρβος, καὶ ὁ Παπαῦ Χρῆστος δὲν εἰτῆλθον εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἀλλὰ διαβαίνοντες ἀπὸ ὄρους εἰς ὄρος, κατέφυγον εἰς τὴν Αὐστρίαν, τοὺς ὁποίους ζητήσαντες οἱ Ὄθωμανοὶ ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τοὺς λάβωσιν· ἐγένετο δὲ μόνον ἡ χάρις εἰς τοὺς ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν νὰ ἐξέλθωσιν ἑνοπλοὶ, οἵτινες φονεύσαντες 17 Τούρκους ἔπεσον καὶ αὐτοὶ μεληδὸν κατακεκομμένοι.

Μεταξὺ δὲ τῆς ἐν τῷ Σκουλενίῳ γενομένης μάχης ἐφονεύθησαν Ὄθωμανοὶ 1646, ἐπληγώθησαν δὲ (ἀπὸ τὰ καρφιά μᾶλλον) 2900, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ Κυρίου Ῥάπ Γενικοῦ Προξένου τῆς Αὐστρίας ἐν Μολδαυίᾳ. Ἀλλὰ κατὰ τὰ γράμματα τῶν ἐφημερίων ἱερέων τοῦ Μοναστηρίου τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ τῆς Γκόλιας πρὸς τὸν Μητροπολίτην Εἰρηνοπούλεως, οἱ μὲν πληγωθέντες Τούρκοι ἦσαν περίπου τῶν 3000, καθότι οἱ πληγωθέντες ἰατρεύοντο εἰς τὰ δύο αὐτὰ Μοναστήρια τὰ ὁποῖα οἱ Τούρκοι μετεχειρίσθησαν ὡς νοσοκομεῖα. Ὅθεν ἐκ τούτου βεβαιοῦται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πληγωθέντων ἦτον μὲν σύμφωνος μὲ τὴν ἐκθεσιν τοῦ Ῥάπ, ἡ δὲ προσθήκη τῶν ἐφημερίων εἶναι μόνον ὅτι ἀπέθνησκον οἱ περισσότεροι ὄντες πληγωμένοι καιρίως. Ἀλλὰ τὸ περίεργον εἰς τὴν μάχην αὐτὴν εἶναι (ἐὰν δὲν νομισθῇ μυθολογία) ὅτι κανεὶς Ἕλληνα δὲν συνελήφθη ζῶν ἀπὸ τοὺς Ὄθωμανούς.

• Ἐν τούτοις δμως οἱ Ἕλληγες δὲν ἔμειναν μόνον μετὰ τὰς δυστυχίας αὐτὰς, ἀλλ' ἀρχήσασα ἡ πολιτικὴ τῆς Εὐρώπης τοὺς κατεδίωκεν ἀκόμη καὶ εἰς τὸ ἄσυλον τῆς Ῥωσσίας διατελοῦντας, ἥτις ἀρνούμενη τὴν ὑπεράσπισίν των, καίτοι κατ' ἐπιφάνειαν, μ' ὄλα ταῦτα ὄλους αὐτοὺς τοὺς ἀπὸ τὸ Σκουλένιον ἀπομάχους μετ' ἄλλων πολλῶν καταφυγόντων ἀπὸ διάφορα μέρη τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Κωμόπολιν τῆς Βασαραβίας Ὁρχέτῳς εἰς φυλακὴν, ὅπου διήγον δύο περίπου μῆνας δυστυχοῦντες μ' ὄλην τὴν περὶ τῆς τροφῆς των πρόνοιαν τῆς Κυβερνήσεως· ἐξηγηθέντες δὲ τὴν δυστυχίαν των πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα μετ' ἀναφορὰν των διὰ τοῦ Ἰντζόφ, ἔλαβον τὴν ἄδειαν καὶ εἰσήλθον εἰς τὴν Κισνόβην (πρωτεύουσαν τῆς Βασαραβίας), ὅπου διεσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη.

• Ἄλλ' ὁ Μιχαὴλ Σουτζος (ἔτι διατρίβων εἰς Κισνόβη) μετὰ τοῦ Ἰακώβου Ρίζου ὑποπτεύοντες ὅτι οἱ δυστυχεῖς οὔτοι ὡς ἐκ τῆς πενίας των ἠδύνατο νὰ ὑποπέσωσιν εἰς ἀτοπήματα, ἐσκέφθησαν νὰ προτείνωσιν εἰς τινὰς εὐποροῦντας καὶ εἰς τοὺς ἐφόρους, διὰ νὰ καταθέσωσι χρήματα πρὸς ἐξοικονόμησιν αὐτῶν διὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνας ἕως οὔ νὰ γράψωσι περὶ αὐτῶν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν ἄδειαν διὰ νὰ τοὺς ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἡ πρότασις αὐτὴ παρεδέχθη ἀπὸ πολλοὺς εὐχαρίστως, κατέθεντο δὲ τὰ χρήματα ὁ Μιχαὴλ Σουτζος (1), ἡ Ἐλισάβετ Ὑψηλάντη, ὁ Γρηγόριος Μητρο-

(1) Πολλοὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν ἐλθόντων μᾶς ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὁ Μιχαὴλ Σουτζος, καὶ ὁ Ἰακώβος Ρίζος ἐπώλουν μετὰ τιμὰς ἐκπεσμένας τὰ ἀργυρᾶ των σκεύη, καὶ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων των τὰ πολύτιμα διὰ νὰ χορηγήσωσι τὴν ἀνωτέρω ὑποσχεθεῖσαν συνδρομὴν.

πολίτης Ειρηνοπόλεως, ὁ Ἰάκωβος Ρίζος, ὁ Γρηγόριος Ἀρχιμανδρίτης Μπουρτουζενίου, καὶ ἄλλοι τινες καθὰ ἕκαστος εἶχε δυνάμειος καὶ προαιρέσεως τὰ δὲ χρήματα χορηγούμενα ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐκ διαλειμμάτων, ἐδίδοντο εἰς τὸν Ἰωάννην Ἀπέργην Τήνιον διὰ τοῦ ἐφόρου Μαρίνου, ὅστις ἐπρομήθευε τὰ περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν τῶν δυστυχῶν, οἵτινες συναζόμενοι εἰς τὰς διωρισμένας ὥρας ἐτρέφοντο.

Ἄλλ' ὅποταν ἐφθασεν ἡ ἄδεια διὰ ν' ἀναχωρήσωσι, τότε πάλιν οἱ ἀνωτέρω κατέθεντο χρήματα, πρὸ πάντων δὲ ὁ Εἰρηνοπόλεως (1) καὶ οἱ ἐφοροί, καὶ ἀπέστειλαν τοὺς θελήσαντας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν τοὺς μὲν ἀπέστειλεν εἰς τὰ χωριά του ὁ Εἰρηνοπόλεως, τοὺς δὲ ὁ Λουκάς Λεονταρίδης, τοὺς δὲ ὁ Γρηγόριος Μπουρτουζενίου διὰ νὰ ζῶσι τρεφόμενοι ἐκεῖ· ὁ δὲ Ἰάκωβος Ρίζος ἔστησε μίαν σκηνὴν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας του, ὅπου σκηνοῦμενοι ἐτρέφοντο ὅσοι ἐχώρουν.

(1) Ὁ Σεβασμιος οὗτος Μητροπολίτης Εἰρηνοπόλεως ἐθυσίασε πολλὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἐπεμψεν εἰς τὸν Βαϊανὸν Παλαιολόγου μίαν ποσότητα ἱκανὴν ρουβλίων διὰ ν' ἀγοράσῃ (εἰάν δὲν λανθανώμεθα) κανόνια, τὰ ὅποια εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν του ἐφαίνοντο δέρματα διὰ ὑποδήματα τῶν στρατιωτῶν, καὶ νὰ τὰ στείλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ἀγνοοῦντες ἐμπεριστατωμένως καὶ τὴν ποσότητα καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ἐφίνομεν νὰ τὰ σαφηνίσωσιν οἱ γνωρίζοντες.

Τοῦτο μόνου γνωρίζομεν, ὡς βέβαιον, ὅτι ἐβραβεύθη ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας μὲ τὸν μέγαν Σταυρὸν τῆς Ἁγίας Ἄννης ἕνεκα τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐκδουλεύσεων καὶ θυσιῶν του· εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως οὔτε καὶ τὸ ὄνομά του ἠκούσαμεν ποτὲ μέχρι τοῦδε.

Τὰ κατὰ τὴν Βασσαραβίαν διατρέξαυτα - Πρόσφυγες Ἕλληνες εἰς αὐτὴν ἐκ διαφόρων μερῶν - Ὑπεράσπισις αὐτῶν καὶ περίθαλψις παρὰ τῆς Ῥωσσίας - Προπαρασκευὴ νέας ἐστρατείας τῶν ἐν Βασσαραβίᾳ Ἑλλήνων - Ἀποτυχία αὐτῆς - Ἀπελευθέρωσις τοῦ Α. Ὑψηλάντου - Τελευτὴ αὐτοῦ ἐν Βιέννῃ.

Ἐκραγείσης τῆς ἀποστασίας ἐν τῇ Δακίᾳ, καὶ γενομένης ἀποτυχίας εἰς τὴν πρόοδον αὐτῆς, ἔτι δὲ ἐνεργηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ τῆς σφαγῆς καὶ τῆς καταδιώξεως τῶν Ἑλλήνων, πολὺ πλῆθος Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν Κωνσταντινουπολιτῶν καὶ ἄλλων προσέφυγον εἰς τὸ ἄσυλον τῆς Ῥωσσίας καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Δακίας, καὶ ἀπὸ διάφορα ἄλλα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁποίων ἦσαν γυμναί, καθ' ἑκάστην φύγει διὰ νὰ διασώσῃ μόνην τὴν ὑπαρξίν των.

Εἰς τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς οἰκογενείας ἡ Ῥωσσία ἐστάθη τῷ ὄντι ὡς μήτηρ φιλοστοργωτάτη, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος (ὁ εὐλογημένος) διώρισεν ἐπιτροπὴν, Πρόεδρος τῆς ὁποίας ἦτον ὁ Κωνσταντῖνος Κατακάλης (ἐπαρχος πολιτικός τῆς Βασσαραβίας), μέλη δὲ αὐτῆς, ὁ Νεδόπας Νάξιος (αὐλικὸς Σύμβουλος), καὶ ὁ Ἰάκωβος Ῥίζος. Ἡ, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐπιτροπὴ ἐξετάζουσα τὴν κατάστασιν καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκάστης οἰκογενείας, ἐχορήγει ἀναλόγως τὴν χρηματικὴν βοήθειαν τακτικῶς καὶ κατὰ μῆνα, (1) τακτοποιηθείσης δὲ τῆς μηνιαίας ἐνός

(1) Πολλὰ οἰκογένειαι μέχρι τῆς σήμερον ζῶσιν ἀκόμη εἰς τὴν Ῥωσσίαν λυμβάνουσαι κατὰ μῆνα τὴν χρηματικὴν ἐκάστη ποσότητα.

ἐκάστου βοηθείας, ἣ μὲν ἐπιτροπὴ διελύθη, διωρίσθη δὲ ταμιεῖον τακτικόν, ὅπου παρουσιαζόμενοι οἱ βοηθούμενοι δυνάμει τοῦ ἀνά χειράς των ἐγγράφου τῆς διαμονῆς των, ἐλάμβανον τὴν κατὰ μῆνα διορισθεῖσαν αὐτοῖς ποσότητα καταγραφομένην εἰς τὸ ρηθὲν ἐγγράφον, ὑπέγραφον δὲ τὴν παραλαβὴν εἰς τοὺς Κώδικας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλήφθη τὸ αὐτὸ τῆς βοηθείας μέτρον καὶ διὰ τοὺς πρόσφυγας στρατιώτας καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς Ἑταιρίας, οἵτινες εἰς μὲν τὸ φαινόμενον ἐφαίνοντο ἀποτρόπαιοι ἄνθρωποι διὰ τὴν ὀνομαζομένην πολιτικὴν τῆς Εὐρώπης, ἐβοηθοῦντο ὅμως δι' ἄλλων μέσων. Διωρίσθη ὅθεν καὶ περὶ τούτων ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα, περὶ ἐξαγορᾶς τῶν αἰχμαλώτων, Πρόεδρος τῆς ὁποίας ἦτον ὁ Μιχαὴλ Συμεώνοβιτς Βόραντζοφ (Γενικὸς πληρεξούσιος Διοικητὴς τῆς Μικρᾶς Ῥωσσίας) ἀντιπρόεδρος δὲ ὁ φιλάνθρωπότατος Ἀρχιεπίσκοπος Βασσαραβίας Δημήτριος, μέλη δὲ αὐτῆς ὁ Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως Γρηγόριος, ὁ Ἐπίσκοπος Μπουζαίου Παρθένιος, ὁ Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Γαλατᾶ Παρθένιος (ἐξάρχος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων), ὁ Ἰάκωβος Ρίζος, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης Σχινᾶς. Γραμματεὺς δὲ τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς ὁ Πέτρος Λανσκόφσκης (Πρωτοῖερεὺς τῆς Καθέδρας), τὰ χρέη δὲ αὐτῆς ἦσαν τὸ ν' ἀνταποκρίνωνται τὰ μέλη αὐτῆς με' ὅλας τὰς προισταμένας ἀρχὰς τῆς Ῥωσικῆς Ἐπικρατείας, διὰ νὰ συνάξωσι χρηματικὰς βοηθείας πρὸς ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων Ἑλλήνων, νὰ διορίζωσι δὲ καὶ ὑποεπιτροπὰς εἰς διάφορα μέρη ὅπου ἐνεκρίνετο· ἐκ δὲ τῶν συναζομένων αὐτῶν χρημάτων τὰ μὲν μετεχειρίζοντο δι' ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων, τὰ δὲ δι' ἐξοικονόμησιν τῶν ρηθέντων

στρατιωτικῶν περί δὲ τὸ τέλος τῶν πράξεων τῆς ἐπι-
 τροπῆς αὐτῆς (ἣτις διήρκεσε τέσσαρα περίπου ἔτη) ἀφ'
 οὗ κατωπεβλήθησαν τὰ πρακτικά της ὑπ' ὄψιν τοῦ Αὐτο-
 κράτορος Ἀλεξάνδρου, ὁ Εἰρηνοπόλεως Γρηγόριος ἀν-
 τεμείφθη μὲ τὸν μέγαν σταυρὸν τῆς Ἁγίας Ἄννης (ὡς
 προεῖρηται) διὰ τὸν ζῆλόν του.

Κατὰ δὲ τὸν Μάιον, ἢ τὸν Ἰούνιον (τοῦ 1823) ἐσυ-
 στήθη εἰς τὴν Κισνόβην μία νέα ἑταιρία τῶν Ἑλλήνων,
 ἣτις ἔσχε τὰς ἀρχάς της κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον· ὁ
 Γεώργιος Παπᾶ, ἢ Καραγιώργης, ὁ Ναοῦμ Μπρατόβιτς
 Ἑλληὴν, ἀλλὰ γεννημένος εἰς Οὐγγαρίαν, καὶ ὁ Δημή-
 τριος Οὐγγρος συνεννοήθησαν μὲ τοὺς προὔχοντας χω-
 ρίων τινῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως τῆς Βουλγαρίας, οἵτι-
 νες ἦλθον ὡς ἔμποροι δῆθεν εἰς τὴν Βασσαραβίαν, ἐπὶ
 σκοπῷ νὰ συμφωνήσωσι καὶ προετοιμάσωσιν αὐτοὶ μὲν
~~τὸν~~ Βουλγάρους, ὁ δὲ Καραγιώργης μὲ ὅσους ἤθελε δυ-
 νηθῆ νὰ περάσῃ διὰ τῆς Μολδαυίας (ἡγεμονεύοντος τοῦ
 Ἰωάννου Στούρτζα), καὶ χωρὶς νὰ πειράξωσι τὴν Μολ-
 δαυίαν, νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος, νὰ
 συσσωματωθῶσι μὲ τοὺς Βουλγάρους, καὶ νὰ ἐκκινήσω-
 σιν ὅπως αἱ περιστάσεις ἤθελον τοῖς συγχωρήσει· ἀλλ'
 εἰς τὴν ἑταιρίαν αὐτὴν ἐπειδὴ ἦσαν πολλοὶ, καὶ τὸ πρᾶγ-
 μα ὠκονομήθη κατ' ἀρχὰς μὲ πολλὰ ἐπιτήδειον καὶ μυ-
 στικὸν τρόπον, ὅλοι μὲν οἱ φαινόμενοι ἀρχηγοὶ, οἵτινες
 ἦσαν ὁ Δημήτριος Σχινᾶς Θεσσαλονικεὺς, ὁ Δημήτριος
 Βούλγαρης, ὁ Δημήτριος Χώτζογλους Βούλγαρης, ὁ
 Γιαννάκος Μπελούκμπασης Ἡπειρώτης, κατεγίνοντο εἰς
 τὰ περὶ τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ
 ἐπιτηδειότητα, ὁ δὲ Εἰρηνοπόλεως Γρηγόριος ἔδιδε χρή-
 ματα εἰς τὸν Καραγιώργην διὰ νὰ δίδῃ οὗτος ἀνά γρόσια

100 εἰς ἕκαστον στρατιώτην διὰ τὸ ἀπέρχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ Καραγιώργης ὅμως μετεχειρίσθη τὰ χρήματα αὐτὰ διὰ τὴν ρηθεῖσαν ἑταιρίαν, καθότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λαβόντας χρήματα ἐξερχόμενοι εἰς τὰ χωρία τῆς Βασσαραβίας ἐδαπάνων αὐτὰ, ἐπιστρέφοντες δὲ ὀπίσω ἐπροφασίζοντο, ἢ ὅτι δὲν τοὺς ἄφινον νὰ περάσωσιν ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν (τὸ ὁποῖον ἀληθῶς συνέβαινε εἰς πολλούς), ἢ ὅτι τὰ ἐξόδα δὲν τοῖς ἐξήρκουν (1).

Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἑταιριστῶν ἦτο καὶ ὁ Χατζῆ Μιχάλης Σιλήμνιος, ὅστις ἐδαπάνησε πολλὰ χρήματα εἰς τὴν ἑταιρίαν αὐτὴν, ἐκκινήσας μάλιστα διὰ τὸ Πρασθὸν, ὅπου ἦσαν Βούλγαροι, Ἕλληνες, καὶ Ὀγγροὶ διὰ νὰ τοὺς κινήσῃ εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν, νὰ ἔλθωσι δὲ αὐτοὶ εἰς τὸ ἴδιον μέρος τῆς Βουλγαρίας, ὅπου ἐμελλον νὰ συνέλθωσι καὶ οἱ ἐν Βασσαραβίᾳ ἀφ' οὗ δὲ ἠτοιμάσθησαν, ἐξεκίνησαν καὶ οἱ ρηθέντες ἀρχηγοὶ μετὰ στρατιώτας πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ Προύτου, ὁπόθεν ἐμελλον νὰ περάσωσι διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Μολδαυίαν, ἔχοντες ἐτοιμοὺς καὶ 100 Κοζάκους, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὁποίων ἦτο Βούλγαρος ἀπὸ τὴν Γκάμπροβαν τῆς Βουλγαρίας, εἶχον δὲ καὶ ἕως 4000 Βουλγάρων ἐκ τῶν εἰς τὴν Βασσαραβίαν ἀποίκων, οἵτινες ἦσαν κατηχημένοι εἰς τὴν ἑταιρίαν ἀπὸ τοὺς ἰδίους των ἱερεῖς.

Ἄλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἐπροδόθησαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν οἱ ἐν Βασσαραβίᾳ ἀπὸ τινος Ἀρμένιον γαμβρόν τοῦ Μανούκ Μπεη (2)· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὁ γέρον Ἰντζόφ ἤρχη-

(1) Ὁ τρόπος οὗτος καὶ ἡ παρεμπόδισις τῆς ἐξόδου τῶν στρατιωτικῶν ἐγέννησαν τὴν νέαν αὐτὴν ἑταιρίαν.

(2) Τραπεζίτου τοῦ Μουσταφᾶ Μπαϊρακτάρη, χρηματήσαντος μεγάλου Βεζύρη ἐπὶ τῆς Βασιλείας Μαχμούτ τοῦ Β΄.

να ἐξετάζη μὲ πολλὴν γλυκύτητα καὶ ἀργοπορίαν, μετακαλέσας ἐν τούτοις ὀπίσω εἰς τὴν Κισνόβην τοὺς στρατιώτας Ἑλλήνας, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐξάξη τίποτε ἀπὸ αὐτοὺς, εἰ μὴ μόνον ὅτι ἐπέσρεφον ἕκαστος εἰς τὰς πατρίδας των, χωρὶς νὰ εἶπη κανεὶς ὅτι γνωρίζει τὸν ἄλλον. Μ' ὅλα δὲ ταῦτα ἐφυλακίσθησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰ φρούρια, ἐφυλακίσθησαν δὲ εἰς τὴν Κισνόβην καὶ οἱ ἀρχηγοὶ Σαχίνης Χώτζογλους, καὶ λοιποὶ, ὅπου ἀπέθανον ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἠλευθερώθησαν· δ' ἀκολούθως οἱ στρατιῶται μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου καιροῦ, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν ἐπολιτογράφησαν, οἱ δὲ ἐδραπέτευσαν χωρὶς νὰ τοὺς ζητήσῃ κανεὶς, καὶ οὕτω διελύθησαν τὰ τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς ἀπρακτί· ὁ δὲ Καραγιώργης ἀναχωρήσας αὐτόθεν, μετέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Ναοῦμ, καὶ ὁ μὲν Ναοῦμ ἐτελεύτησεν (1), ὁ δὲ Καραγιώργης παρευρέθη εἰς διαφόρους μάχας

(1) Ὁ Καραγιώργης ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα (τὸ 1823), ἀπῆλθεν εἰς τὸ Μεσολόγγιον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Μαυροκορδάτου· εἶτα παρευρέθη ἐπὶ Ἱμπραχίμῃ εἰς τὴν μάχην τοῦ Νεοκάστρου μὲ τὸν Χατζῆ Χρῆσον· παρευρέθη δὲ καὶ εἰς τὴν Πολιανὴν τῆς Δραμπάλας μὲ τὸν Γενναῖον Κολοκοτρώνην, καὶ μετὰ τοῦ Περρῆαιβοῦ μὲ τὸ Μακεδονικὸν τάγμα. Ἐχηρημάτησε δὲ καὶ ἑκατόνταρχος ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην εἰς τὴν μάχην τοῦ Χαϊδαρίου, καὶ εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἄλβανῶν ἐν Δομπρένα μάχην 18 ἡμερονύκτια· εἶτα εἰς τὸ Δίστομον καὶ εἰς τὴν Ἀράχοβαν, εἰς τὴν Δειλιτζαν καὶ Τουρκοχώρι, καὶ πάλιν εἰς τὸ Δίστομον κατὰ τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ· ἔπειτα δὲ εἰς τὴν ἐν Πειραιεῖ μάχην μετὰ τοῦ Καραϊσκάκη, κἀκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Κρήτην μετὰ τοῦ Χατζῆ Μιχαῆλ, ὅπου ἐφονεύθησαν ὅλοι οἱ εἰς τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην ἀπελθόντες, ἐκτὸς 22 μόνου διασωθέντων. Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἀγωνιστὴς ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐξοικονόμησιν καὶ ἀντιβράβευσιν πτωχεύει τὰ μέγιστα, καὶ μετέρχεται τὸν ῥακοπώλην ἐκ θανάτων οἰκονομῶν τῆ κεφάλαια τῆς βιομηχανίας του, τὸν ὅποιον ἐπισκεφ-

καὶ περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος ἐπαποδυθεὶς εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος, καὶ συνεισενεγκῶν ὄχι ὀλίγας θυσίας καὶ ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν φίλην Πατρίδα. Οὕτω δὲ ἔλαβον τὴν διάλυσίν των ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν Δακίαν διατρέξαντα.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης διέμεινεν ἐν τῇ φυλακῇ ἐντὸς τοῦ προῤῥηθέντος Φρουρίου τῆς Οὐγγαρίας Μουκάτζι καλουμένου· ἀλλ' ὅτε ὁ Αὐτοκράτωρ Πασῶν τῶν Ῥωσιῶν Νικόλαος ὁ Α'. ἀνέλαβε τὰς Κυβερνητικὰς ἡνίας διαδεχθεὶς τὸν αὐτάδελφόν του Ἀλέξανδρον, (τὸ 1825), τότε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας καλοκἀγαθία κινούμενος ἔδωκε τὴν ἄδειαν τοῦ ν' ἀπελευθερωθῆ ὁ Ἀλ. Ὑψηλάντης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μὲ τοιαύτην προφορικὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Ὑψηλάντου, νὰ ἐκλέξωσι μὲν ὅποιανδήποτε εὐχαριστοῦνται πόλιν ἐντὸς τοῦ

θέντες αὐτοφί ἀσθενῆ ὄντα, ἐθρηνήσαμεν τὴν ἀξιοδάκρυτον καὶ ἀθλίαν του κατάστασιν, ὅτε εἶδομεν καὶ τὰ διάφορα ἀποδεικτικὰ τῶν λαμπρῶν του στρατιωτικῶν ἐκδουλεύσεων.

Τὰ ἀποδεικτικὰ δὲ αὐτὰ εἶναι ἐκδοσθέντα καὶ ὑπογεγραμμένα ὡς ἐφεξῆς.

Ἀποδεικτικὸν τῆς 20 Ἰουνίου 1821 διὰ τὰς ἐν τῷ Σκουλενίῳ ἀνδραγαθίας του, ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Φλωρεστίου Λουκά, τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἐσφιγμενίτου, τοῦ Παναγ. Α. Πανσέατου, τοῦ Διογενίδου, καὶ τοῦ Φωτίου Ἡλιάδου.

Ἔτερον παρὰ τοῦ Χριστοφορ. Πεῤῥαιβοῦ, τοῦ 1827.

Ἔτερον παρὰ τοῦ Χατζῆ Χρήστου, (1833)

Ἔτερον παρὰ τοῦ Γ. Ἀγαλοπούλου (1833)

Ἔτερον παρὰ τοῦ Μαυρίκου, τοῦ Βασιλείου Ἀθανασίου, τοῦ Κ. Παλάσκα, καὶ Νικολάου Τζομπάνου (1833)

Ἔτερον παρὰ τοῦ Γ. Αἰνιάν, καὶ Ἰω. Φιλήμονος (1833)

Ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποδεικτικῶν βεβαιοῦνται ὅλα τὰ περὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα ἐξιστορηθέντα.

Αυστριακοῦ Κράτους, καὶ νὰ διαμένωσιν ἐλεύθεροι, χω-
 ρίς, ποτὲ νὰ δραπετεύσωσιν· ἐπὶ τούτῳ δὲ δόντες τὸν λό-
 γον τῆς τιμῆς, ἐξελέξαντο τὴν πόλιν τῆς Τεργέστης διὰ
 διαμονὴν των· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ Ὑψηλάντης ἀσθενή-
 σας καθ' ὁδόν, ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας (1).
 καὶ οὕτω μὲν ἔλαβον τὴν διάλυσίν των ἅπαντα τὰ κατὰ
 τὴν Δακίαν διατρέξαντα.

Ἄλλ' ἡ τῶν ἐναντίων αὐτῶν περιστάσεων συναρμολο-

(1) Ὅφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἂν καὶ δὲν προώδευσαν τὰ τῆς
 Δακίας διὰ πολλοὺς λόγους, ἡ πατρίς ὅμως χρεωστῆ νὰ γνωρίξῃ τὴν
 σημερινὴν της ἀποκατάστασιν μετὰ Θεόν, ἀπὸ τὴν γενναίαν καὶ σταθε-
 ρὰν ἀπόφασιν τῆς Ὑψηλαντικῆς οἰκογενείας, καθότι τὸ τοσοῦτον τολ-
 μηρὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα, καίτοι μὴ προοδεύσαν, ἐστάθη
 τοῦλάχιστον πολλὰ βοηθητικὸν μέσον διὰ τὴν πρόοδον τῶν λοιπῶν
 ἐπαναστατησάντων μερῶν· δὲν συνέτεινε δὲ κατ' ὀλίγον καὶ ἡ τοῦ αὐ-
 ταδελφου τοῦ Δ. Ὑψηλάντου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔλευσις, ὅστις ἂν καὶ δὲν
 εἶχε τὰ ἀπαιτούμενα μέσα καὶ τὰς γνώσεις, μ' ὅλα ταῦτα ἠγωνίσθη
 ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς πατρίδος καὶ χρηματικῶς, καὶ στρατιωτικῶς, καὶ
 πολιτικῶς.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Μιχαὴλ Σουτζὸς δὲν ἐστάθη ὀλιγώτερος καθ' ὅσα προε-
 ξεθέμεθα πραγματικὰ αὐτοῦ κινήματα, ἐφ' ὧν ὑπέφερε καὶ τεσσαράκοντα
 πέντε μηνῶν πανοικί φυλάκισιν, ὑποστὰς δυστυχήματα ἀξιοδάκρυτα
 μεθ' ὅλης του τῆς οἰκογενείας· τὸν φυλακισμὸν πολλοὶ δὲν τὸν στοχάζ-
 ζονται ὡς δυστύχημα, ἀλλ' ὅστις δὲν ἐγέυθη αὐτὸν, πολὺ δὲ μᾶλλον
 τὸν πολύμηνον καὶ πολυετῆ, βέβαια δὲν αἰσθάνεται ὁποίας ἡδύτητας
 ἔχει· εὐχόμεθα νὰ μὴ τὸν ὑποφέρῃ καμμία ψυχὴ ἀνθρώπινος...

Ἐκ τῶν ὅσα ἐνταῦθα ἐξεθέσαμεν κατὰ τὴν Δακίαν διατρεξάντων τὰ
 πλεῖστα παρελάβομεν ἐξ ὑποκειμένων ἀξιοπίστων καὶ εὐυπολήπτων, πολ-
 λά δὲ ἐξερανίσθημεν καὶ ἐκ διαφόρων γραμμάτων, καὶ ἐκ Γερμανικῶν
 Ἐφημερίδων τῆς Αὐγούστης, καὶ ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἐγχειριδίου τοῦ Γ.
 Καντακουζηνοῦ· πολλὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν προφορικῶν παραδόσεων. Δὲν καυ-
 χόμεθα δὲ ὅτι διετηρήσαμεν τὴν ἀπαιτουμένην λεπτομέρειαν καὶ ἀκρι-
 θεῖον ἔλων αὐτῶν, ἀλλ' ὅταν ἐδυνήθημεν.

γία, ἥτις συνέτρεξε διὰ τὴν παρευδοκίμησιν ἢ κατὰ τὴν Δακίαν κινήθεισα Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ἢ τοῦλάχισον τὴν συντέμνη τὴν παράτασίν της, (ἢ ὅποια ἤθελε φέροι εἰς μεγάλα ἄτοπα τὰ Ὀθωμανικὰ στρατεύματα, ἄτοπα, τὰ ὅποια βέβαια δικαιωματικῶς δὲν ἤθελεν ὑποφέρει ἢ μεγαλοδύναμος Ῥωσσία, ἐρειδομένη μάλιστα εἰς ἐπισήμους συνθήκας), συνίσταται,

α. Εἰς τὴν ἀνικανότητα καὶ εἰς τὰ λάθη τὰ προκύψαντα ἀπὸ τὸν Μακαρίτην Ἄλ. Ὑψηλάντην, ὅστις εἶχε μὲν τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ζῆλον, ἀλλὰ δὲν ἦτον ὁ ἄνθρωπος τοῦ μεγάλου τούτου καὶ πολυκινδύνου ἐπιχειρήματος (ὡς ἀπεδείχθη τελευταῖον)· διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐγνώριζε νὰ διοικήσῃ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιωτικούς τε καὶ πολιτικούς, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν πειθαρχίαν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν δικαιοσύνην, προτερήματα ἀναγκαιοῦντα μάλιστα διὰ τὰ πρῶτα βήματα μιᾶς ἀποστασίας· ὅθεν καὶ ἀπὸ παντοίας καταχρήσεις δοξομανίας, καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν διαγωγὴν πολλῶν περὶ τὸν Α. Ὑψηλάντην ἀνοήτων ὑποκειμένων ψυχρανθέντες πολλὰ γρήγορα οἱ ξένοι ἐκεῖνοι λαοί, μετέβαλον εἰς ἐναντίαν τὴν ὁποίαν ὑπὲρ Ἑλλήνων εἶχον συλλάβει ἐν ἑαυτοῖς γνώμην.

β'. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης λαβὼν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν τοῦ Ῥωστικοῦ Πρέσβευος Μπαρῶν Στρόγγανοφ (δὴ ἧς ἐξέφραζε τὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν διὰ τὸ ἀποστατικὸν του κίνημα, τὸν παρεκίνει δὲ νὰ μεταμεληθῇ τέλος πάντων νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ σχέδιά του καὶ νὰ διασωθῇ), καὶ ἀπατηθεὶς, ἢ ἄλλως πως ἀναγκασθεὶς, ἐκοινοποίησε πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εἰς τὴν

Ἐπιστολήν, ὥστε ἐκ τούτου οἱ μὲν συνενοχοὶ ἐμικρο-
φυύχησαν, ὁ δὲ λόγος διαδοθεὶς, ἐνεθάρρυνε καὶ τοὺς
ἐναντίους, πολλοὺς δὲ προσηλύτους τῶν ἐναντίων με-
τέβαλεν εἰς ἔχθραν, καὶ ἀντιπολίτευσιν κατὰ τοῦ
Υψηλάντου.

γ. Τουδόσκης τὴς ὀνόματι Διερμηνεὺς τῆς ἐν Βου-
κουρεστίῳ Αὐστριακῆς Ἀντιπρεσβείας (ἀτζέντζας) μεί-
γης τοποτηρητῆς τοῦ Ἀντιπρέσβεως Φλεισάνιρ, μετα-
βάντος εἰς Χερμενιστὰν τῆς Τρανσυλθανίας, μετὰ τὴν
ἐκρήξιν τῆς ἀποστασίας ἐκίνησε πάντα λίθον, μετελθὼν
ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους διὰ νὰ παραλύσῃ τὸ σῶμα
τῶν ἐνόπλων Ἑλλήνων, ταυτοχρόνως δὲ ν' ἀποκατα-
στήσῃ ἐναντίους καὶ τοὺς ἐντοπίους, ποτὲ μὲν ἐπαπει-
λῶν καὶ φοβίζων αὐτοὺς, ποτὲ δὲ περιθάλπων καὶ ἐπι-
χορηγῶν ὅλην τὴν δυνατὴν συνδρομὴν καὶ ἀσφάλειαν
εἰς τοὺς ἐντοπίους διὰ ν' ἀναχωρήσουν, ὥστε διὰ τοῦ
τρόπου αὐτοῦ νὰ δυνηθῇ διὰ ν' ἀφαιρέσῃ ὅλα τὰ μέσα
τῶν Ἑλλήνων, διὰ ν' ἀπελπισθῶσι καὶ διαλυθῶσιν.

δ. Ὁ διαβόητος ἀρχηγὸς τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἀποστα-
τησάντων Θεόδωρος ὁ Βλαδημιρέσκος (περὶ οὗ εἴρηται
Κεφ. Δ'), ἄλλως τε ἀνὴρ ὢν ὑπουργός, ὑποκριτὴς, δη-
μαγωγικὸς, καὶ ριψοκίνδυνος, προσποιηθεὶς κατὰ πρῶτον
τὸν φίλον καὶ σύμμαχον, εἶτα δολιευθεὶς, ἐνέπνευσε
εἰς τοὺς ἐντοπίους μῖσος κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀποκα-
ταστάς τοσοῦτον ἐπικίνδυνος ὡς ἐκ τούτου, ὥστε ἡναγ-
κάσθησαν οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον Υψηλάντην νὰ τὸν
φονεύσωσι, διότι ἄλλως ἤθελεν ἐπάξει τῷ ὄντι τὸν
παντελεῆ ὄλεθρον τοσούτων Ἑλλήνων. Οὗτος, ὡς εἴρη-
ται, μεταβληθεὶς εἰς τὸν ἀντιπολιτευόμενον, καὶ σκοπὸν
προέφρων φιλόδοξον, ἐπιθυμῶν τε ἄλλως ν' ἀποκατασταθῇ

ἑθνάρχης, συνέλαβε τὴν ἀπάνθρωπον ἰδέαν τοῦ νὰ θανατώσῃ πάντας τοὺς αὐτόχθονας ἄρχοντας, ὡς αἰτίους δὴθεν τῆς τυραννίας καὶ τῶν δυστυχημάτων τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου αὐτὸς ἐκηρύχθη ἑνοπλος προστάτης· παρεμποδισθεὶς ὁμως ἀπὸ παντοίας διατρεξάσας ἄλλας περιστάσεις διὰ νὰ θέσῃ εἰς ἔργον τὰς, ὅσας ἐμελέτησεν ἀνοσιουργίας, ἀπεφάσισε τελευταῖον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του νὰ κολακεύσῃ τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπέστειλε καὶ ἀναφοράς ὑπογεγραμμένης παρὰ πολλῶν ἐντοπίων, δι' ὧν ἐπροσπάθει νὰ δείξῃ τὴν εἰς τὴν Πόρταν ἐμπιστοσύνην καὶ ὑποταγὴν του· ἔπραξε δὲ τοῦτο ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ, ὥστε εἰάν οἱ πονηροὶ Τοῦρκοι ἐσκόπευον νὰ τὸν ἀπατήσωσι καὶ εὐρίσκοντες ἓνα στρατὸν ἕτοιμον νὰ τὸν μεταχειρισθῶσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τότε αὐτὸς μὲν ἐξάπαντος ὡς εἰδήμων τῶν ἐπιτοπίων θέσεων, νὰ τοποθετήσῃ τὰ στρατεύματα εἰς τὰς ἐξόδους, οἱ δὲ Ἕλληνας ἀναγκασόμενοι πλέον ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ἐμποδιζόμενοι ἀμφοτέρωθεν, νὰ γίνωσι τελευταῖον παρανάλωμα τῆς ἐπιβουλῆς, τῆς σφαγῆς, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἐ. Ἐπειδὴ ἦτον ἔλλειψις χρημάτων, ὄπλων, καὶ τροφῶν, οἱ Ἕλληνες δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φανῶσι πλέον δίκαιοι, ἀλλὰ καταχρασταί· διὰ τοῦτο ἡ τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ αὐτῶν γνώμη μεταβληθεῖσα εἰς ἐναντίαν, συνέτρεχε τὰ μάλιστα διὰ τὴν ταχυτέραν διάλυσιν αὐτῶν.

Ἀφ' ἑτέρου μέρους ἐξ αἰτίας τῶν ἀνωμαλιῶν αὐτῶν οἱ πρῶτιστοι τῶν ἀρχόντων καταφυγόντες εἰς τὸ Αὐστριακὸν ἔδαφος, καὶ μὴ ἀκούοντες αὐτόσε, εἰμὴ ὅλα τὰ ἐναγτία, καὶ τὸν ἀναπόφευκτον ἐν γένει τῶν Ἑλλήνων

ᾤεθραν πολιτικῶς τε καὶ στρατιωτικῶς, ἄλλως τε καὶ ἰδόντες, ὅτι δὲν ἐπικλήθεισιν οὔτε τὰ περὶ Ῥωσσίας λεγόμενα, οὔτε δὲ καὶ πάντα τὰ παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου προκηρυχθέντα, μετεβλήθησαν ἐκ φίλων εἰς ἐχθροῦς, καὶ ἤθελον ἐπιπέσει κατὰ τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ, ἀκούοντες τὰς συμβουλὰς τινῶν Ἑλλήνων, ἐὰν δὲν ἐφοβῶντο τὴν Ῥωσσίαν, καὶ ἐὰν τινες ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπώπτευσον νὰ μὴ διακινδυνεύσωσι καὶ αὐτοὶ μαρτυρηθέντες ὡς κατηχημένοι εἰς τὴν Ἑταιρίαν, καὶ θεωρούμενοι ὡς συνένοχοι.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρος καὶ τοὶ τρέφων ἐν τῇ ψυχῇ του ὄλην τὴν ἀγαθὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων προαίρεσιν, δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ δείξῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν του, τὸ μὲν διὰ νὰ μὴν ἐπικυρώσῃ τὴν διεκχυθεῖσαν φήμην ὅτι ὑπάρχει Ῥωστικὸς δάκτυλος μεταξὺ τῆς ἀποστασίας τῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ διὰ νὰ μὴ γεννηθῶσιν εἰς τὴν Εὐρώπην αἰτίαι μεγάλης ψυχρότητος μεταξὺ τῶν ἀντιζήλων Δυνάμεων, αἵ ὁποῖαι ἦτο πιθανὸν νὰ ἐκρήξωσι καὶ Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, φόβου καὶ τρόμου ἄξιον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες ἤρξαντο νὰ κινήσωσι τὴν κατὰ πρῶτον ἐν Δακίᾳ ἐπανάστασιν, (μ' ὄλον ὅτι ἔλαβεν εἰς αὐτὴν μέρος πραγματικὸν καὶ ὁ τῆς Μολδαυίας Ἡγεμὼν Μιχαὴλ Γρ. Σοῦτζος, μὲ χρήματα καὶ στρατεύματα ἱκανὰ, ἀλλὰ διὰ τοὺς προῤῥηθέντας λόγους δὲν προώδευσεν ἢ ἐπανάστασις εἰς τὴν Δακίαν) καὶ τὴν ἐκραγεῖσαν ἀκολούθως εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη, ὅτε καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπληθύνετο πανταχοῦ τὸ φιλοπόλεμον ἐκεῖνο πνεῦμα, τὸ ὁποῖον διὰ νὰ κατευνασθῇ καὶ νὰ σβέσῃ

ἐδέησε νὰ συμφωνηθῆ καὶ ἡ Ἰερά ἐκείνη συμμοχία τῶν Βασιλέων τῆς Εὐρώπης.

Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις ἐν τοσοῦτῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν τρόπον τινα ἀπρωρημέναι, καὶ ἡ μία ὑπέβλεπε τὴν ἄλλην, ποία ἐξ αὐτῶν ἤθελε φανῆ ὑπερασπίζουσα τοὺς Ἕλληνας· καὶ ὅμως οὐδέποτε ἠλπίζον ὅτι ἐμελλε νὰ λάβῃ πρόοδον τινα ἢ τῶν 1821 Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, (νομιζόντες καὶ πολλοὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν), ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐν σμῆνος ἀνθρωπαρίων ὑποδεδουλωμένων ἀπὸ ἑνα μέγαν δυνάστην, ὅστις κατὰ καιροὺς κατετρόμαζε τὴν πεφωτισμένην καὶ μεγαλοδύναμον Εὐρώπην. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐκραγῆ ἡ Ἑλληνικὴ ἀποστασία διάφοροι ἐκ τῶν πεπαιδευμένων καὶ σοφῶν Ἑλλήνων ἐκ διαφόρων μερῶν καὶ ἔγραψαν, καὶ προφορικῶς προέτρεψαν τοὺς ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπισημοτέρους, νὰ περιστείλωσι τὴν καταχρηστικὴν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας διάδοσιν, καὶ νὰ προσέξωσι πολὺ διὰ νὰ μὴ ἐκραγῆ ἀκόμη ἡ ἀποστασία, μὴ οὔσης καταλλήλου τῆς ἐποχῆς διὰ πολλοὺς λόγους, καὶ ὅτι ἐὰν ἤθελεν ἐκραγῆ, ἀμαχητὶ ἤθελε χαθῆ ἐξ ὀλοκλήρου τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος χωρὶς τινος ἀμφιβολίας. Εἷς ἐκ τῶν ρηθέντων ἦτο καὶ ὁ Ἰω. Καποδίστριας, ὅστις ἐν ᾧ ἐμήνυσε τὰ περὶ τούτου μὲ πολλοὺς ἄλλους, ἔγραψε καὶ μὲ τὸν ἀπὸ Καλάμας Καμαρηνὸν τὰ αὐτὰ καὶ ὅσα ἄλλα τὸ ὑψηλὸν καὶ σοφὸν τῆς πολιτικῆς του πνεῦμα τὸν ὠδήγει ἀλλ' οἱ ἐπιθυμοῦντας τὸ νὰ ἐκραγῆ ὅσον ταχύτερον ἢ Ἑλληνικὴ ἀποστασία ἐπ' ἄλλων προφάσεων, ὅτι δηλ. ὁ Καμαρηνὸς διεφάρη, καὶ ὅτι ἤθελε νὰ προδώσῃ τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, τὸν ἐδολοφόνησαν, διὰ νὰ μὴ φανερωθῆ καὶ τὸ γράμμα ἐκεῖνο τοῦ Καποδιστρίου, καὶ ἐμποδισθῆ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐναρξὶς τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας, ὡς

(καθ' ὅσα προηγουμένως εἰρήται) ἡ Ἑλληνικὴ ἀποστασία ἔλαβεν ἑναρξίν (τῷ 1821 Μαρτίου 25), ὄχι τόσον ἀπὸ φρονίμων, ἀλλ' ἀπ' ὀρμητικῶν τινῶν κινήθεισα.

Ἐκτὸς δὲ τῆς Ῥωσσίας, ἣτις ἐφάνη ἀδιάφορος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστασίαν, αἱ λοιπαὶ Εὐρωπαϊκαὶ αὐλαὶ δὲν ἐθεώρησαν μὲ ἰλαρὸν ὄμμα τὴν ἀποστασίαν αὐτὴν, ἐπερίμενον δὲ νὰ ἴδωσι κατεστραμμένον καὶ βυθισμένον ἀπὸ τὸν Σουλτάνον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος· ἀλλ' ὕστερον ἀπὸ πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους ἐξερευνήσεις ἀφ' οὗ εὑρέθη ἡ Ῥωσικὴ αὐλὴ ἀθῶα καὶ ἀμέτοχος τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, τότε ἔθεντο κατὰ νοῦν, ὅτι τὸ μόνον μέσον τὸ ὁποῖον ἐδύνατο νὰ καταστρέψῃ τοὺς Ἕλληνας ἦτον ἡ Ἱερὰ συμμαχία· ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια ἠδόκησε νὰ συνεργήσῃ καὶ κατὰ τοῦτο, ὥστε νὰ μὴν εὑρεθῇ τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος εἰς τὴν χορείαν τῆς Ἱερᾶς συμμαχίας, ἀλλὰ νὰ συμπεριλαμβάνωνται εἰς τὸν σύνδεσμον αὐτὸν μόνα τὰ Χριστιανικὰ Κράτη· καὶ τοῦτο τὸ βεβαιοῖ τὸ πρωτόκολλον τῆς Ἱερᾶς συμμαχίας (1) διαλαμβάνον τὰ ἐφεξῆς.

» Ἱερὰ Συμμαχία.

« Μεταξὺ τῶν Α. Α. Μ. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος πα-
 » σῶν τῶν Ῥωσσιῶν, τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας,
 » καὶ τοῦ Βασιλέως τῆς Πρωσίας ὑπογραφεῖσα ἐν Πα-
 » ρισίοις τὴν 14 (26) Σεπτεμβρίου 1815.

» Ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας καὶ ἀδιαίρετου Τριάδος.

« Κατὰ συνέπειαν τῶν μεγάλων καὶ σημαντικῶν

(1) Πρὸς γνήσιον τῶν ἀναγνωστῶν μας καταχωροῦμεν ἐνταῦθα τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἐξηρημένου ἐκ τοῦ τύπου.

» συμβάντων, τὰ ὁποῖα ἐγαράκθησαν εἰς τὴν Εὐρώ-
 » πην τὴν ἐποχὴν τῶν τριῶν τελευταίως παρεληλυθό-
 » των χρόνων, καὶ ἐξόχως κατὰ συνέπειαν τῶν εὐερ-
 » γημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ θεία πρόνοια ἠδούκησε νὰ
 » ἐπιδαφιλεύσῃ εἰς τοὺς λαοὺς, ὅσων αἱ Κυβερνήσεις
 » εἶχον εἰς αὐτὴν μόνην ἀναθέσει τὴν ἐλπίδα καὶ πε-
 » ποίθησίν των, αἱ ΑΑ. ΜΜ. ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐ-
 » στρίας, ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσίας, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ
 » πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν ἀποκτήσαντες τὴν ἐνδόμυχον
 » πεποίθησιν ὅτι ὑπάρχει πᾶσα ἀνάγκη τὸ νὰ ἐπιστη-
 » ρίξωσι τὸ σύστημα τῶν πρὸς ἀλλήλας ἀμοιβαίων τῶν
 » δυνάμεων σχέσεων ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἀληθειῶν τῶν
 » πρεσβευομένων ὑπὸ τῆς αἰωνίου θρησκείας τοῦ Σω-
 » τῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διακηρύττουσιν ἐπισήμως, ὅτι ἡ
 » παροῦσα ἐπίσημος πράξις των σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχει,
 » εἰμὴ τὸ νὰ γνωστοποιήσῃ ἐπὶ προσώπου ὄλου τοῦ
 » κόσμου τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασίν των, τοῦ νὰ μὴ πα-
 » ραδεχθῶσιν εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν Διοίκησιν
 » τῶν σχετικῶν ἡγεμονιῶν των, εἴτε ὡς πρὸς τὰς
 » τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πρὸς πᾶν ἄλλο κράτος
 » σχέσεις των, ἄλλον τινα κανόνα τῆς διαγωγῆς των,
 » εἰμὴ μόνον τὰ παραγγέλματα τῆς ἱεῖρας ταύτης θρη-
 » σκείας, παραγγέλματα δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ εἰρή-
 » νης, παραγγέλματα, τὰ ὁποῖα μακρὰν τοῦ νὰ δύνανται
 » νὰ προσαρμοσθῶσιν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν μόνον βίον, πρέ-
 » πει ἀπὲν ἐναντίου νὰ ἔχωσι μεγίστην εἰς τὰς βουλάς
 » καὶ ἀποφάσεις τῶν Ἡγεμόνων τὴν ἐπιρροίαν, καὶ νὰ
 » διευθύνωσι τὰ κινήματά των, ὡς ὑπάρχοντα τὸ μόνον
 » εἰς τὴν στερέωσιν τῶν ἀνθρωπίνων θεσμοθεσιῶν, καὶ εἰς
 » τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων ἐκ τῶν συντείνον μέσον

ο Ὅθεν αἱ ΑΑ. ΜΜ. συνεργώησαν περὶ τῶν ἐξῆς
 ἄρθρων.

ΑΡΘΡΟΝ Α'

» Συμμορφούμενοι μετὰ τοὺς λόγους τῶν ἱερῶν γραφῶν
 » ἐπιτάττονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ διάγωσι πρὸς
 » ἀλλήλους ὡς ἀδελφοί. Οἱ συνυπογράφωντες τρεῖς
 » Μονάρχαι θέλουσι διαμείνει ἡνωμένοι μετ' ἀλλήλων
 » μετὰ δεσμοὺς μιᾶς ἀληθοῦς καὶ ἀδιαλύτου ἀδελφότητος,
 » καὶ θεωροῦντες ἑαυτοὺς ὡς συμπατριώτας, θέλουσι
 » χορηγήσει πρὸς ἀλλήλους, κατὰ πάντα τόπον καὶ
 » κατὰ πᾶσαν περίστασιν, ὑποστήρηξιν, βοήθειαν, καὶ
 » συνδρομήν, λογιζόμενοι πρὸς τούτοις ἑαυτοὺς ὡς
 » οἰκογενειάρχας τῶν ὑπηκόων καὶ στρατῶν των· θέ-
 » λουσιν ὡσαύτως διευθύνει κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτῆς
 » ἀδελφότητος, τὸ ὁποῖον ἐμφυχώνει αὐτοὺς πρὸς ὑπε-
 » ράσπισιν τῆς θρησκείας, τῆς εἰρήνης, καὶ δικαιοσύνης.

ΑΡΘΡΟΝ Β'

» Κατὰ συνέπειαν τούτου ἡ μόνη κυριεύουσα ἀρχὴ
 » εἴτε μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω Κυβερνήσεων, εἴτε μεταξὺ
 » τῶν ὑπηκόων των θέλει εἶναι ἡ τοῦ νὰ χορηγῶσι
 » πρὸς ἀλλήλας βοήθειαν, τοῦ νὰ ἐμφαίνωσι δι' ἀπα-
 » ρατρέπτου εὐνοίας τὴν ἀμοιβαίαν φιλίαν, ἣτις τοὺς
 » ἐμφυχώνει τοῦ νὰ λογιζῶνται ὅλοι εἰς ἑαυτοὺς ὡς
 » μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστιανικοῦ ἔθνους, ὡς
 » καὶ αὐτοὶ οἱ τρεῖς συμμαχοῦντες Ἡγεμόνες δὲν θεω-
 » ροῦν ἑαυτοὺς, εἰμὴ ὡς παρὰ τῆς θείας προνοίας
 » ἀπεσταλμένους διὰ νὰ κυβερνῶσι τρεῖς κλάδους ἐνὸς
 » καὶ τοῦ αὐτοῦ οἴκου; ἤγουν τὴν Αὐστρίαν, Πρωσίαν,
 » καὶ Ῥωσίαν, ὁμολογοῦντες διὰ τούτου, ὅτι τὸ χρι-
 » στιανικὸν ἔθνος τοῦ ὁποῖου αὐτοὶ καὶ οἱ λαοὶ των

» εἶναι μέρη, δὲν ἔχει ἀληθῶς Ἡγεμόνα, εἰμὴ ἔχειναι,
 » εἰς ὃν κατὰ κυριότητα ἀνήκει ἡ δύναμις, καθότι εἰς
 » αὐτὸν μόνον ἐνυπάρχουσιν οἱ θησαυροὶ τῆς ἀγάπης,
 » τῆς ἐπιστήμης, καὶ τῆς ἀτελευτήτου σοφίας, τουτέστι,
 » τὸν Θεὸν τὸν θεῖον ἡμῶν Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστὸν,
 » τὸν λόγον τοῦ Ὑψίστου, τὴν φωνὴν τῆς ζωῆς· ὅθεν
 » αἱ ΑΑ. ΜΜ. συστήνουν μετὰ πατρικῆς προνοίας καὶ
 » ἐνθέρμου ζήλου εἰς τοὺς λαοὺς των ὡς τὸ μέσον
 » πρὸς ἀπόλαυσιν ἐκείνης τῆς εἰρήνης, ἣτις πηγάζουσα
 » ἀπὸ καλῆν καὶ καθαρὰν συνείδησιν, εἶναι ἡ μόνη ἡ διαρ-
 » κῆς, συντεῖνον μέσον τοῦ νὰ στερεώνωνται καθ' ἡμέ-
 » ραν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν
 » ἀσκησιν τῶν χρεῶν, ὅσα ὁ θεῖος ἡμῶν Σωτῆρ ἐδί-
 » δαξε τοὺς ἀνθρώπους.

ΑΡΘΡΟΝ Γ'.

» Ὅλαι αἱ δυνάμεις ὅσαι ἐπισήμως ἤθελον συνομο-
 » λογῆσαι τὰς αὐτὰς ἱεράς ἀρχάς, αἰτινες ὑπηγόρευσαν
 » τὴν παροῦσαν συνθήκην, καὶ ἤθελον ἀναγνωρίσει πό-
 » στον εἶναι συντεῖνον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν πολῶν
 » ἤδη χρόνον διαταραχθέντων λαῶν τὸ νὰ ἐξασκῶσιν
 » αὐταὶ αἱ ἀλήθειαι εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρωπί-
 » νων τυχῶν πρέπουσαν ἐπιρροήν των, θέλουσι συμπα-
 » ραληφθῆ μετὰ τόσης προθυμίας ὅσης καὶ φιλίας εἰς
 » ταύτην τὴν ἱεράν συμμαχίαν.

» Ἐγιναν τριπλᾶ ὁμότυπα, καὶ ὑπεγράφησαν ἐν Πα-
 » ρισσίοις, κατὰ τὸ 1815 ἔτος τῆς χάριτος τὴν 14
 » (26) Σεπτεμβρίου.

» Φραγκῆσκος Φρεδερίκος, Οὐλιέλμος, Ἀλέξανδρος ».

Τοιαύτης δὲ αὔσης τῆς Ἱεράς Συμμαχίας, ἐκτὸς
 τῆς ὁποίας ὄντες τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, εἰς μάτην

ἐπερίμενον πολλοί, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ Σουλτάνος, διὰ τὰ ἴδωσι καταστρεφομένους τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῆν ἀπόφασιν τοῦ Λαϊμπάχ (τὸ 1822 καὶ 23) Βασιλικῶν Συνεδρίου, καθότι δὲν ἔμενε πλέον κανὲν δίκαιον εἰς τὸ νὰ λάβωσιν οἱ Βασιλεῖς καταστρεπτικὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας μέρος, διὸ καὶ ἐστερεώθη τότε ἡ οὐδετερότης ἀπὸ μέρους τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων· ταῦτοχρόνως δὲ εἶχον παρουσιασθῆ καὶ δύο ἀναφοραὶ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς, ἡ μία μὲν ἀπὸ τῆν πρώτην τῶν Ἑλλήνων ἐθνοσυνέλευσιν, ἔξαιτουμένων μετὰ δακρύων τῆν ὑπεράσπισιν ὄλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, (ἥτις ἐκίνησεν ὄχι ὀλίγον τὰ φιλάνθρωπικὰ τῶν Μοναρχῶν αἰσθήματα ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων), ἡ δὲ ἄλλη συνωδευμένη μὲ ἓνα κατάλογον τῶν δικαίως καὶ ἀδίκως φονευθέντων Ἑλλήνων, δοθεῖσα ὑπὸ ἀνωνύμου τινος τῆ ὁδηγίᾳ καὶ συνεργείᾳ τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου (1).

Ἄλλὰ ταῦτα πάντα καὶ ὅσα ἄλλα ἡ Ἱστορία δὲν γνωρίζει πραχθέντα ἐμβριθέστερον πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἑλλήνων, ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς θείας προνοίας, ὄχι δὲ ὀλιγώτερον ἐβοήθησαν τοὺς Ἕλληνας βασιλικῶς, φιλάνθρωπως, καὶ ὁμοθρήσκως ὅλαι αἱ Βασιλικαὶ Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, ἐξαιρέτως δὲ ἡ Ῥωσσία ἡ συμπρεσβεύουσα τῆν αὐτὴν θρησκείαν τοῦ ἀνατολικῶ ὀρθοδόξου δόγματος, πολὺ δὲ μᾶλλον φιλοτιμηθεῖσα κατὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους 1812, καὶ ἔπειτα, ὅτε παρέλαβε πλησίον ταυ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος τὸν σοφὸν καὶ ἐνάρετον ἄνδρα τοῦ ἸΗ' Αἰῶνος, τὸν Ἕλληνα Ἰω. Καποδίστριαν,

(1) Τὰ περὶ τῶν ὁ λόγος ἔγγραφα θέλομεν καταχωρήσει περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου Τόμου τοῦ Συγγράμματος τούτου χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας.

ἀπέφυγε τὸ νὰ παρευρεθῆ εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Βασιλέων εἰς Λαϊμπάχ, διὰ νὰ μὴ ὑπολάβωσιν, ἴσως, οἱ λαίποιοι Βασιλεῖς, ὅτι ἔνεκα τοῦ Καποδιστρίου ὑπεράσπιζεν ἑαυτοκράτωρ Ἀλέξανδρος τοὺς Ἕλληνας.

Ἐξ αὐτῆς ὄθεν τῆς διὰ τὴν οὐδετερότητα ἀποφάσεως τῶν συνελθόντων ἐν Λαϊμπάχ Βασιλέων (1) εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες εὐγνωμονοῦσι μέχρι συντελείας αἰώνων), προῖκτος τοῦ χρόνου διεσώθησαν τελευταῖον οἱ δυστυχεῖς Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν τυραννίδα καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν.

(1) Ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ὑποκειμένων ἠκούσαμεν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὅτι ἡ ἐν Λαϊμπάχ ἀποφασισθεῖσα οὐδετερότης ἐτάραξε πολλοὺς τῶν τῆς Εὐρώπης, ὧν εἷς ἦτο καὶ ὁ Κ. Μέτερνιχ (ἐχθρὸς ἄσπονδος τῶν Ἑλλήνων), ὅστις ὡς θέλουσιν πολλοὶ ἐπεχείρησε νὰ γείνη αὐτόχειρ (νὰ σφαγῆ) ὡς ἀποστρεφόμενος ἕως θύλου τὴν πρόσθεον τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπιθυμῶν τὴν παντελῆ ἐξόντωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ἀλλ' ἡμεῖς οὐδέποτε διδομεν πίστιν εἰς τοιαύτας φήμας.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Καταδρομή τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Προϋχόντων κλπ. παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν - Φυλάκισις τῶν συνοδικῶν Ἀρχιερέων - Ἀπαγχόνισις τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου καὶ τῶν Ἀρχιερέων - Σφαγαὶ διαφόρων Προϋχόντων Χριστιανῶν - Ἐγγραφὰ τινα ἀλληλογραφίας τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφόρων τῆς Ἑταιρίας.

Ἐκτραγείσης δὲ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα σημεῖα ἐδείχθησαν εἰς τὸ Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας, ὅπου ἡγεμόνευε τότε ὁ Μιχαὴλ Σουτζας, ἔφθασαν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν αἱ εἰδήσεις πάραυτα, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία κατεταράχθη, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον εἶχε προλαβούσας ἰδέας τῆς ὑποδιενεργουμένης ἐπιβουλῆς, καὶ τῆς στάσεως τῶν Φιλικῶν Ἑταιριῶν, εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ Κράτους τῆς, κατ' ἐξοχὴν δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἀριστείδου.

Τὴν πεποίθησιν αὐτὴν εἶχον ὑποστηρίξει καὶ τινα ἄλλα φανέντα ἐπίσημα διδόμενα, οἷα ἦσαν, ἡ πρό τινων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως λαθραία καὶ αἰφνίδιος φυγὴ σχετικῶν τινων ὑποκειμένων τοῦ ῥηθέντος Ἡγεμόνος, οἵτινες ἦσαν οἱ ἐκ τῶν Σχινιάδων Καπικεχαγιάδες καὶ ἄλλοι, ὥστε ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία ἐξηρέησατο παρὰ τοῦ Πατριάρχου μέλητινα ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνοδικῶν καὶ ἐγκρίτων Ἀρχιερέων ὀνομαστῶν, διὰ τὰ ἐχθρὰ ὡς ὀνόμαζον πρὸς ἀσφάλειαν τῶν διατρεχόντων πραγμάτων, καὶ καθότι τόσον αὐτοὶ, ὥσπερ καὶ ὁ Πατριάρχης θεωροῦνται ἐνώπιον αὐτῆς ὡς

ἐγγυηταὶ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ρη-
 γιδῶν ἐντοσούτω ἀπεφασίσθησαν νὰ παρουσιασθῶσιν
 οἱ ζητηθέντες ὄμηροι Ἀρχιερεῖς, ὁ Ἐφέσου Διονύσιος
 Καλλιάρχης (ὅστις εἶχε τὸν αὐτάδελφόν του ἐν τῇ
 Ἡγεμονείᾳ τῆς Μολδαυίας), ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος,
 καὶ ὁ Δέρκων Γρηγόριος, μεθ' ὧν μετήγαγον καὶ τὸν
 Ἀγχιάλου ἐπίσκοπον Εὐγένιον Ἐπτανήσιον, ἄνδρα σοφόν,
 ὡς ὑποπτον. δὲ καὶ αὐτὸν διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὰς
 μετὰ τοῦ φυγάδος Ἰω. Καρατζᾶ Ἡγεμόνος τῆς Βλα-
 χίας σχέσεις του, τοὺς ὁποίους αὐτοὺς τέσσαρας Ἀρ-
 χιερεῖς ἅμα παρουσιασθέντας, διώρισεν ἀμέσως ἡ Ὄθω-
 μανικὴ ἐξουσία νὰ φυλακίσωσιν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ
 Μποστταντζίμπαση χωρὶς τινος προηγουμένης ἐπισήμου
 ἐξετάσεως, ἢ ἐρωτήσεως περὶ οὐδενός.

Μετὰ τὴν φυλάκισιν αὐτῶν ὁ τότε Βεζύρης μετα-
 καλέσας τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, καὶ παρουσιάσας
 αὐτὸν ἐνώπιόν του, τὸν ἠρώτησε περὶ τῶν κατὰ τὴν
 Μολδοβλαχίαν πραγμάτων, ὅσῳ καὶ περὶ τινῶν ἄλλων,
 τὰ ὁποῖα ἀνεφύοντο σχεδὸν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ὄθω-
 μανικῆς ἐπικρατείας, ἐπίσης ἐπαναστατικά· ὁ δὲ Πα-
 τριάρχης ἀπεκρίθη, ὅτι καθ' ὅσον ἀφώρα τὰ περὶ τῆς
 ἐν Βλαχομπογδανία ἐπαναστάσεως μὴ γνωρίζων τι μετὰ
 θετικότητος, δὲν ἐδύνατο νὰ δώσῃ καμμίαν πληροφορίαν
 εἰς τὴν Ὑ. Πόρταν, ὡς μὴ ἐκτεινομένης τῆς δικαιοδο-
 σίας του τόσοσιν πολὺ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἀλλ' ὅσον
 ἀφώρα τὰ περὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄλλων τιῶν
 μερῶν, εἶπεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πειραχθῇ τόσοσιν ἡ
 ἐξουσία, καθότι δὲν ἐστοχάζετο ὅτι αὐτὰ προῆλθον ἀπὸ
 πνεῦμα ἐπαναστατικόν, ἀλλ' ἴσως ἀπὸ ἰδιαιτέρας τῶν
 ραγιδῶν μετὰ τῶν Τούρκων τοπικᾶς τινος διαφορᾶς.

καὶ ὅτι ἐὰν εἶχον φθάσῃ ἀκόμη νὰ ἐφαρπασθῶσι μερικοὶ
 ραγιάδες, αὐτὸς ἐδύνατο διὰ τῆς πειθοῦς καὶ τῆς πνευμα-
 τικῆς του δυνάμεως νὰ τοὺς καθησυχάσῃ, ἦρχει δὲ μό-
 νον τὸ νὰ εἶχε τὴν ἐπὶ τούτῳ ἄδειαν τῆς Πόρτας, διὰ νὰ
 ἀποστείλῃ ἀνθρώπους καὶ γράμματα πρὸς τὰ, περιῶν ὁ
 λόγος, μέρη (1).

Ἐπὶ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης ὁ Βεζύρης παρήγγειλε
 τὸν Πατριάρχην, νὰ προσέχῃ, νὰ συλλέξῃ τὰ ὄπλα ἀπὸ
 τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Χριστιανοὺς, καὶ νὰ τὰ παρα-
 δώσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ οὕτω τὸν ἀπέλυσεν. Ἄλλ' αἱ
 παρὰ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Βεζύρην δοθεῖσαι ἀπαν-
 τήσεις, ἀντὶ τοῦ νὰ κατευνάσῃ τὴν ὀργὴν τῆς Ὀθωμα-
 νικῆς ἐξουσίας, ἔγιναν αἰτίαι νὰ ἐξαγριωθῇ ἔτι μᾶλλον,
 καθότι ἐσυμπέρανεν εὐθὺς ὅτι ὁ μετὰ τῆς παρ-
 ῥησίας ὑποσχόμενος τὴν καθησυχασιν τῶν πραγμάτων

(1) Ὑστερον ἀπὸ τὴν μετὰ τοῦ Βεζύρη ἐντευξιν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης
 Γρηγόριος προσκαλέσας τὸν Ῥήγαν Παλαμίδην παρευρεθέντα τότε ἐν
 Κωνσταντινουπόλει, τῷ ἐνεχείρισε μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Μητρο-
 πολίτας Π. Πατρῶν Γερμανὸν καὶ Τριπόλεως Δανιὴλ (ὡς συμπατριώτας
 του) διὰ τῆς ὁποίας προέτρπευεν αὐτοὺς μετὰ πολλῶν παρακλήσεων νὰ δυ-
 νηθῶσιν οἰωδῆποτε τρόπῳ συνεινοοῦμενοι μετὰ τῶν λοιπῶν ἄλλων Ἀρχιερέων
 καὶ πρωτίστων, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔκρηξιν παραμικροῦ κινήματος
 ἀπὸ μέρους τῆς Πελοποννήσου, καθότι ὡς ἐκ τούτου ἤθελεν ἀπολεσθῆ
 τὸ ἔθνος ὀλοσχερῶς, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς ἀκολούθως δύναται νὰ γίνῃ διδά-
 σκαλός· ἀλλὰ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, σωζομένην ἔτι εἰς χεῖρας του, λαβὼν
 ὁ Ῥήγας Παλαμίδης, καὶ μὴ εὐκολυνθεὶς ν' ἀναχωρήσῃ ἐγκαίρως ἀπὸ
 Κωνσταντινουπόλεως, ἐκόμισεν αὐτὴν, ἐλθὼν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν εἶχε
 πλέον ἐκρηγῆ ἢ ἀποστασία ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· ὁ αἰμίμητος Οἰκου-
 μενικὸς Πατριάρχης Κ. Γρηγόριος, ἐγνωρίζεν ὅτι τὰ γράμματά του δὲν
 θέλουσιν οὔτε ἰσχύσει, οὔτε ἀκουσθῆ, ἀλλὰ Κύριος οἶδεν, ἐπὶ τινι σκοπῷ
 τὰ ἔγραψεν.

Πατριάρχης, αὐτὸς βέβαια συνήργησεν εἰς τὴν ἀποστασίαν διὰ τῆς μεγάλης του ἐπιβρότης, καὶ ἐπὶ τούτῳ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τῷ ἐμήγυσεν ὅτι πρέπει νὰ στείλῃ καὶ ἄλλους Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Μποσταντζήμπαση· ὅθεν καὶ ἀπέστειλε τοὺς δύο σχετικωτέρους του Μητροπολίτας τὸν Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ Πελοποννήσιον, καὶ τὸν Τουρνόβου Ἰωαννίκιον Φωκαέα, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸν Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεον Χῖον, ἄνδρα λόγου ἀξίον διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὰς Εὐρωπαϊκάς του γνώσεις.

Εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην ὁ φόβος καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παραχῆ τῶν πολιτῶν ἦτον ἀπερίγραπτος, καθ' ὅτι ἀφ' ἑνὸς μέρους συνηθροίζοντο τὰ ὄπλα δι' ἀνθρώπων τοῦ Πατριάρχου συνωδευμένων μὲ Τούρκους, οἵτινες εἰσῆρχοντο ὡς ἐμμανεῖς εἰς τὰς οἰκίας, τὰ ἐργαστήρια κτλ. πρὸς ἐξερεύνησιν ὄπλων, τῶν ὁποίων ἡ ὑποψία ἦτον τόσο μεγάλη, ὥστε ἤνοιγον καὶ τάφους ὄχι μόνον πεπαλαιωμένους, ἀλλὰ καὶ ἀλύτων ἔτι σωμάτων, μήπως ἤθελον εὔρει ἐν αὐτοῖς ὄπλα καταρορυγμένα. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ τούτῳ πολλαὶ οἰκογένειαι, μάλιστα Φαναριωτῶν, εὔρισκον τὴν σωτηρίαν των διὰ τῆς φυγῆς μὲ πλοῖα Ἑλληνικὰ ὑπὸ σημαίας Εὐρωπαϊκῆς, καὶ μὲ ἄλλα ἀκόμη, τὰ ὁποῖα συνέτρεξαν κατὰ μέγα μέρος νὰ διασώσῃσι πολλοὺς, οἵτινες ἀναμφιβόλως ἤθελον γείνει θύματα τῆς σφαγῆς ἐὰν συνελαμβάνωντο ἔπειτα ὅτε ἐγένοντο περὶ αὐτῶν μεγάλαι ἐρευναι. Οὕτω, δὲ παρῆλθε σχεδὸν ἐκείνη ἡ μεγάλη τεσσαρακοστὴ, μεταξύ τῆς ὁποίας ἐκατατομήθησαν πρῶτος, ὁ μέγας Λογοθέτης Θεόδωρος, ὁ Μιχαὴλ Μᾶνος (ὁ χρηματίας διεργμενὸς τοῦ στόλου) τὴν δὲ δευτέραν τῆς μεγάλης

Ἐξδομάδος τῶν παθῶν, ἐκατατομήθη ὁ διερμηνεὺς τῆς
 Πέρτας Κωνσταντῖνος Μουρούζης, καὶ ὁ αὐτάδελφός
 τοῦ Νικόλαος Μουρούζης (διερμηνεὺς ὧν τότε τοῦ
 στόλου) ἀπηγγενομένη ὁ Δημήτριος ΠαπαΨηγγόπουλος
 Πελοποννήσιος (ὡς ἔχων σχέσεις καὶ μὲ τὴν Πελο-
 πόννησον, καὶ μὲ τὴν τῆς Βλαχίας Ἡγεμονίαν), καὶ
 εἰς τῶν Φαναριωτῶν Α. Μαυροκορ. εἰς τὸ μέγα ρεῦμα (ἀρ-
 ναούτσιοι) (ὡς ὑποπτος καὶ αὐτός, διότι κατὰ δυσυχίαν εἶ-
 χον εὐρεθῆ εἰς τὸ προαύλιον τῆς οἰκίας του μερικὰ κανόνια
 ἐμπορικῶν πλοίων ἀποφορτισθέντα ἐκεῖσε πρὸς καιρὸν, τὸ
 ὁποῖον αὐτὸ μόνον κατέστη αἴτιον ὑποψίας), ὁ θάνατος δὲ τῶν
 περιῶν ὁ λόγος, καὶ μάλιστα τῶν δύο πρώτων, ἔφεραν
 εἰς ἀπόγνωσιν τὸν Πατριάρχην, ὥστε περιέμενε ἀπὸ σιγ-
 μῆς εἰς στιγμήν τὸν θάνατον, ἐρωτῶν συνεχῶς τοὺς περὶ
 αὐτὸν « Ποῖος εἶναι ἄρα ὁ γλυκύτερος θάνατος; ὁ διὰ
 » τῆς ἀγχόνης, ἢ ὁ διὰ τοῦ ξίφους » ; μὲ ὅλα δὲ ταῦτα ἐνε-
 θάρρυνε πολλοὺς, ἤρχετο τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἔθνους, καὶ
 τὴν καταστροφὴν τοῦ τυραννικοῦ κράτους, ἔλεγε περὶ ἐ-
 αυτοῦ « συμφέρει ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἓνα ἀπολέσθαι » κτλ.

Τὴν δὲ Κυριακὴν τοῦ Πάσχα (10 Ἀπριλίου 1821) ἀφ'
 οὗ συνελειτούργησε μετὰ τινῶν παρευρεθέντων Ἀρχιερέων
 καὶ ἀνέβη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον πολλὰ πρωτὶ, ἦλθεν ἐκεῖσε
 ὁ πρὸ μιᾶς ἡμέρας διορισθεὶς διάδοχος τοῦ κατατομη-
 θέντος μεγάλου Διερμηνέως, Σταυράκης Ἀριστάρχης,
 ὅστις ἀναβάς κατ' εὐθείαν εἰς τὸ μέγα Συνοδικὸν (ἐν ᾧ
 ὁ Πατριάρχης προεγεύετο εἰς ἓν ἄλλο δωμάτιον), ἐζήτη-
 σε τοὺς αὐλικοὺς τοῦ Πατριαρχείου, διεμύνησε τοὺς Ἀρ-
 χιερεῖς, τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ κοινοῦ, καὶ ἄλλους τοὺς
 ἐπισημοτέρους ἐκ τοῦ σύνεγγυς, τῶν ὁποίων συνελθόντων
 ἐν ἀχαρεῖ, ἐπαρουσίασεν αὐτοῖς φερμάνι (βασιλικὴν δια-

ταγήν), δι' ἧς προσεκαλοῦντο νὰ κάμωσι νέου Πατριάρχου ἐκλογὴν κατὰ τοὺς τύπους (1), καθαιρουμένου τῆς Πατριαρχείας τοῦ Γρηγορίου. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν στιγμήν ἔφθασε δι' ἄλλης ὁδοῦ καὶ ὁ ἐπὶ τῆς καταβιβάσεως τῶν Πατριαρχῶν ἀπεσαλμένος παρὰ τῆς Πόρτας Τσαουσλάρ Ἐμίνης, ὅστις παραλαβὼν τὸν Πατριάρχην ἀκολουθούμενον ἀπὸ τὸν Ἀρχιδιάκονόν του, καὶ ἕνα ἄλλον Διάκονον, ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ μέρος τοῦ Μποστατζήμπαση, ὅπου κρατηθεὶς ὀλίγας ὥρας, ἤρωτήθη περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδε τί ἀπεκρίθη κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην.

Συνελθόντων δὲ τῶν προσκληθέντων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ ἄλλων, ἐξελέχθη νέος Πατριάρχης ὁ Πεισιδεῖας Εὐγένειος, Φιλιππουπολίτης, ὅστις μετὰ τοῦ Διερχμηνέως καὶ τῶν λοιπῶν διευθυνθεὶς εἰς τὴν Ἰ. Πόρταν, καὶ ἐπενδυθεὶς τὸν χρυσοῦν ἐπενδύτην τῆς Πατριαρχείας, καὶ ὅλα τ' ἄλλα τῆς παρατάξεως παραδεχθεὶς, γεγονότα ἀπὸ μέρους τῆς Πόρτας κατὰ τὴν ἀνάκαθεν συνήθειαν, ἐπέστρεψε λαμπρῶς εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὅπου ἐκτελεσθεΐσης τῆς συνήθους δοξολογίας, καὶ τῆς ἐπιευφημίσεως, ἅμα ὅτε ἐξελθὼν τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέβη εἰς τὰ Πατριαρχικὰ καταστήματα, ἦγαγον οἱ δῆμιοι καὶ τὸν παυθέντα Πατριάρχην Γρηγόριον (2) εἰς τὴν αὐλὴν τῆς

(1) Πολλοὶ ἀπατηθέντες ἔγραψαν πολλάκις, καὶ εἰσέτι δι' ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ Πατριάρχαι διωρίζοντο κατ' ἐθέλειαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου· ἀλλ' ἔχουν μέγα λάθος, καθότι πάντοτε ἐγένετο ἐκλογὴ διὰ ψήρων εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἀπεστέλλετο ὁ νέος ψηφισθεὶς Πατριάρχης εἰς τὴν Πόρταν, ὅπου ἐλάμβανε τὰ παράσημα καὶ λοιπὰ τῆς ἀναγνωρίσεώς του, ἢ ἄλλως τῆς ἐπικυρωτικῆς ὀριστικῆς ψήρου τοῦ Σουλτάνου.

(2) Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος ἐπαύθη παρὰ τοῦ Σουλτάνου ὡς ἐγγληματίας ἐπ' ἐσχάτην προδοσίαν· ἐκρεμάσθη δ' ἐπειτα (κατὰ τὸ Ὁθωμανικὸν νόμον) ὡς ἀπλοῦς καλόγερος, καὶ ὄχι ὡς Πατριάρχης κλειν.

Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸ ὄμμα τοῦ νέου Πατριάρχου, ἕως οὗ νὰ ἐτοιμάσῃσι τὸν βρόχον εἰς τὴν μεσαιάν θύραν τοῦ Πατριαρχείου, ὅπου ἀπαγαγόντες, ἀπηγγόνισαν αὐτὸν, κρεμάσαντες ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν αἰτίαν γεγραμμένην ὅτι ἐνείχeto εἰς τὴν ἀποστασίαν, συνεννοούμενος μετὰ τῶν συμπατριωτῶν του Πελοποννησίων κτλ.

Τὸ Ἱερὸν λειψάνον τοῦ ὁποίου καταβιβάσαντες οἱ δημιοὶ μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, ἀδεία τῆς ἐξουσίας παρέδωκαν εἰς χεῖρας τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες σύροντες αὐτὸ εἰς τὰς ἀγυῖας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πτύοντες καὶ ἐξυβρίζοντες, τελευταῖον ἐβύθισαν αὐτὸ εἰς τὴν θάλασσαν (1).

Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν ἀπηγγόνισαν ἔτι καὶ τὸν Ἐφέσου Διονύσιον, τὸν Νικομηδείας Ἀθανάσιον, ὅστις ὑπέργηρως ὦν, καὶ ἀπαγαγόμενος εἰς τὴν ἀγχόνην, πρὸ τῆς ἀπάγξεως του ἐτελεύτησε καθ' ὁδὸν, καὶ τὸν Ἀγγιλίου Εὐγένιον (2) τὸν δὲ Δέρκων Γρηγόριον ἐπεφύλαξαν διὰ τινὰς προσφύεις καὶ συνετάς ἀποκρίσεις, τὰς ὁποίας ἔδιδε περὶ τῶν πραγμάτων τῆς ἐπαναστάσεως ἐξεταζόμενος (καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ) ἀπὸ ἑνα Κιατίτην (Γραμματέα), ὅστις περὶ τούτου ἀπεστέλλετο συχνάκις εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Μπισταντζήμπασση· ὁ δὲ φόβος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐξηκολούθησε νὰ γίνῃ εἰς διαφόρους, καὶ εἰς ὄσους

(1) Τὰ περὶ τοῦ Ἱεροῦ τούτου λειψάνου περαιτέρω ἴδρα διεξοδικώτερον εἰς τὸν ἐν Ὀδησσῷ ἐκφωνηθέντα Ἐπιτάριον λόγον παρὰ τοῦ Σοφωτάτου Ἱεροδιδασκάλου Κ. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων ἐκ Θεσσαλίας τῆς Ἠπείρου.

(2) Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν Ἱερομαρτύρων αὐτῶν καὶ ὁμολογητῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς θρησκείας!

μάλιστα ἐλαμβάνοντο ὡς ὕπερτοι διὰ τὰς ὁποίας εἶχον σχέσεις μὲ τοὺς Αὐθέντας τῆς Δακίας, καὶ μὲ τοὺς Πελοποννησίους, διὰ τὴν ὑποψίαν τῶν τελευταίων· ἐκατατομήθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ μεγαλεμπόρου Ἰελλᾶ Νικήτα Πελοποννησίου ἐκ Δημητζίανης τῆς Καρυταίνης καταγομῆνου, ὁ Σταυράκης καὶ ὁ Θεόδωρος, ἀποδρασάντων τῶν ἄλλων δύο. Οἱ δὲ μείναντες εἰς τὴν φυλακὴν Ἀρχιερεῖς ἐπέζησαν μέχρι τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ὅτε μετὰ τὴν αὐξήσιν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς διάφορα μέρη καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξ αἰτίας δὲ καὶ τῶν νέων αἰτιῶν, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει ὁ Σουλτάνος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πνέων θυμὸν, ἀπεφάσισε καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν, ὅτε ἀπηγχονίσθησαν ὁ Δέρκων Γρηγόριος, (1) καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ Πελοποννήσιος, ὁ Τουρνόβου Ἰωαννίκιος, καὶ ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος (2).

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν (τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα) ἀπηγχονίσθη ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπηγχονίσθη καὶ ὁ προκάτοχος αὐτοῦ Πατριάρχης Κυ-

(1) Πολλοὶ μᾶς ἐπηροφῆρασαν τὴν γυναικότητα, τὴν ὁποίαν εἰδείξεν ὁ αἰσιμὸς Δέρκων Γρηγόριος ἀπαγόμενος εἰς τὴν ἀγχύνην· καθάτι ὄχι μόνον ἐπιθάρρυνε τοὺς ἄλλους εἰς τὸν θάνατον μὲ τὸν λόγον, “ μὴ θείειδῃς ἀδελφέ, ἀλλ' ἀπόρη ἐνῷ ἐκείνοι ἀπηγχονίζοντο, αὐτὸς ἐψάλλεν εἰς αὐτοὺς τὰ νεκρώσιμα, δηλαδὴ: “ Μετὰ πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων κτλ. ἄχρις οὐ ἀπηγχονίσαι καὶ αὐτόν.

(2) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Κοσμητοὶ καπαιδευμένοι, αἵτινες ἔβησαν θύματα τῆς σπαθῆς. Ὁ Κορυφαῖος δὲ πάντων κατὰ τὴν μόθησιν καὶ τὴν συστηματικὴν παιδείαν μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων ἦτον ὁ Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος ὁ Πρώτος, ὅστις ἱσχυλάρχησεν εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν Κουρουτζεσμὲν σφησαν Ἑλληνικὸν Σχολαῖον, ἢ Γυμνάσιον.

φιλλος Ἀδριανουπολίτης, διατελῶν ἡσυχος ἐν Ἀδριανουπόλει μετ' οὐ πολὺ ἀπηγγονίσθη καὶ ὁ Σωζουπόλεως Παΐσιος, ὁ Γάνου καὶ χώρας Γεράσιμος, ὁ δὲ ὑπέργηρος Μυριοφύτου ἐκατατομήθη· πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ ἀνωτέρου Κλήρου ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ μὲν ἀπηγγονίσθησαν, οἱ δὲ ἐκατατομήθησαν, ὡς ὁ Ἐπίσκοπος Θεοδωρουπόλεως, καὶ ὁ Κύτρου Μελέτιος μετὰ τινων Κληρικῶν ἐν Θεσσαλονίκη, ὁ Κρήτης Γεράσιμος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπων καὶ ἄλλων Κληρικῶν, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν τεσσάρων Ἐπισκόπων, καὶ ἄλλοι πολλοὶ οἵτινες ἀγνοοῦνται. Ἄλλ' εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴν ὁ Σουλτάνος διέταξε σφαγὴν καὶ ἀπαγχόνισιν τῶν Πατριαρχῶν, καὶ τοσοῦτων Ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν Κληρικῶν, ὅχι μόνον ἐπραξεν ἔργον ἀπάνθρωπον καὶ ἐναντίον παντὸς νόμου, ἀλλ' οὔτε καὶ ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν, οὐδ' ἐσυλλογίσθη ποσῶς τὴν ὁποίαν ἔδωκαν οἱ προκάτοχοί του Σουλτάνοι ὑπόληψιν, ἰσχὺν, καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς Πατριάρχας, καὶ ἀκολούθως εἰς ὅλον τὸν Κλῆρον διὰ Μπερατίου (1). Ἐν τοσοῦτω

(1) Τὸ Μπεράτι αὐτὸ καταχωροῦμεν ἐν τῷ Γ'. Τόμῳ τοῦ παρόντος Συγγράμματος, πρὸς ἔλεγχον τῆς ἀπαθροῦς πράξεως τοῦ Σουλτάνου, (ὅστις ἐδύνατο μὲν νὰ φυλακίσῃ τοὺς Πατριάρχας, καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικούς, ἀλλ' οὐχὶ νὰ τοὺς θανατώσῃ χωρὶς προηγουμένης ἐξετάσεως καὶ κρίσεως) καὶ πρὸς γνῶσιν πολλῶν ἀντιλεγόντων καὶ ἐπὶ πολλαῖς καταγομμένων εἰς τὰ περὶ Πατριαρχικῆς Θρησκευτικῆς ἐξουσίας

Πρότερον ἐξεδίδοτο φερμάνια (ἀπλά διαταγαί) παρὰ τῶν Σουλτάνων. Πρῶτον δὲ Μπεράτι ἐξεδόθη (τὸ 1750) ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας τοῦ ἐνδόξου καὶ θαυμαστοῦ Σαμουήλ τοῦ αὐτίμου Πατριάρχου, ἐνῶ συνήρθησαν πάσαι αἱ Θρησκευτικαὶ τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Ἀρχιερέων ἐξουσίαι, αἵτινες πρότερον ἦσαν ἀνίσχυροι, κυρτεχυνόμεναι, καὶ ἐν μεγίστῃ ἀνωμαλίᾳ.

ὄλον ἐν ἐξηκολούθει ἀδιακόπως ἢ τῶν Ἀρχιερέων ἐν Κωνσταντινουπόλει φυλάξεις, τὸ ὁποῖον αὐτὸ ἐν ᾧ ἐνομιζέτε παρὰ τοῦ Σουλτάνου μέτρον ἀσφαλείας, πὸ νὰ ἔχη δηλ. κρατούμενους Ἀρχιερεῖς ἐν τῇ φυλακῇ, συνεισέφερον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ οὐχ ἤττον καὶ ἡ ἰδιορρυθμία τῶν μεταγενεστέρων Πατριαρχῶν, ὥστε τοὺς προβρῆθέντας διεδέχοντο ἐν τῇ φυλακῇ ἄλλοι, καὶ πάλιν ἐκείνους ἄλλοι, ἐξακολουθούσης τῆς φυλακίσεως μέχρι τοῦ 1828, καθ' ἣν ἐποχὴν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Κυβερνήτης Ἰω. Καποδίστριας, ὅτε πλέον ἔπαυσεν ἡ φυλάξεις, ἀποσταλέντων εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τῆς Πόρτας καὶ τῶν τεσσάρων Ἀρχιερέων (περὶ ὧν γίνεται λόγος ἔμπροσθεν) χωρὶς νὰ θανατώνονται οὗτοι πλέον, ἢ διὰ τὰς μεγάλας παρατηρήσεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν περὶ τῆς σφαγῆς τῶν ἀρχηγῶν τῆς θρησκείας, ἢ διὰ τὸ ἀσυντελές τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ δυστυχία παρησεῖξεν εἰς τὸ μέσον καὶ τινα Ἀσημάκην ὀνόματι, Πελοποννήσιον ἐκ Ζατούνης ὀρμώμενον, ὅστις ἐπιβουλευόμενος τοὺς συμπατριώτας του, καὶ καταδιωκόμενος ὑπ' αὐτῶν, εἶχε καταφύγει εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν διαμείνας παρὰ τῷ Μεχμέτ' Ἀλῆ ἱκανὸν καιρὸν, κακείμενος δὲ μεταβάς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μυθεῖς τὰ τῆς Ἐταιρίας, δλέθριος ὢν, ἀσυνεῖδητος, καὶ αἰμοχαρῆς, ἐδράξατο ὡς ἔρμαιον τὸν καιρὸν διὰ νὰ συνεργήσῃ, ὥστε εἰ δυνατόν, νὰ κατασφαγῇ ὄλον τὸ ἔθνος, αὐτὸς δὲ διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ συστηθῇ πιστὸς καὶ εἰλικρινὴς εἰς τοὺς Τούρκους, πολὺ δὲ μᾶλλον εἰς τὸν Χαλέτ' Ἐφέντην, Πρόεδρον ὄντα τότε τοῦ Τουρκικοῦ Ὑπουργείου, ὅστις ἐπεθύμει οὐχ ἤττον τὴν ἐπαύξεισιν τῶν ταραχῶν διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς προσβολὰς

σῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτῶ· καθότι μὴ θελόντων τῶν ἄλλων, ἐπιμένων αὐτὸς εἶχε κατορθώσει νὰ δοθῇ ἡ Ἡγεμονία τῆς Μολδαβίας εἰς τὸν Μ. Σοῦτζον, ὅπου ἐπὶ τῆς Ἡγεμονείας τούτου ἐπήγαγε τελευταῖον καὶ ἡ τῆς Δακίας ἀποστασία. Αὐτὸς ὅθεν ὁ θεοστυγέστατος Ἀσημάκης γνωρίζων τὰ γράμματα τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, καὶ ἀναγινώσκων αὐτὰ, κατήντησε νὰ διαβάλλῃ ὡς Ἐταιριστῆς καὶ συνένοχος ὅλους ὅσους αὐτὸς ἤθελεν, ὥστε κατεσφάγησαν πολλοὶ ἐκ τῶν Φαναριωτῶν, καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων τάξεων ἀνθρώποι· ἀλλὰ τελευταῖον καὶ αὐτὸς δὲν διέφυγε τὴν ἀγχόνην, καθότι οἱ Πελοποννήσιοι μαθόντες τὰς ὁποίας ἔπραξε προδοσίας, καὶ μὴ ὑποφέροντες νὰ πηγάζωσιν αὐτὰ ἐκ Πελοποννησίου, ἐνήργησαν, ὥστε ἐγράφησαν προσπεποιημένα πρὸς αὐτὸν γράμματα, ὅτι δηλ. συνεννοεῖτο μετὰ τῶν Πελοποννησίων, τὰ ὁποῖα σταλέντα ἐπίτηδες, τὰ παρέλαβεν ἡ ἐξουσία, ἥτις καὶ ἀληθῆ νομίσασα τὰ γεγραμμένα, ἐφυλάκισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Μποσταντζήμπαση (τὸν φούρνου) καὶ κακὴν κακῶς ἀπῆλθε τελευταῖον καὶ αὐτὸς ὅπου ἔδει.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπαγχόνισιν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ συνέπειαν, πολλαὶ καὶ ἄλλαι παντοίως εἰδῶν καταδρομαὶ καὶ καταδιώξεις ἐξηκολούθουν νὰ πράττωνται ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς ὅλον ἐν εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Χριστιανοὺς Ἑλληνας, οἵτινες διεδίδρασκον προσφεύγοντες, ὡς εἰς ἄσυλον, εἰς τὴν Ὀδυσσὸν καὶ εἰς ἄλλα ἐλεύθερα μέρη, ὑποστάντες ἀπειρα δεινὰ, κατὰ τὴν ὑπομνηματικὴν ἐκθεσιν ἐξιστοροῦσαν αὐτὰ περιληπτικῶς, ὡς ἐφεξῆς. (1)

(1) Μὴ ἀρκεσθέντες εἰς μόνους τὰς ἀνωτέρω σημειώσεις τὰς ὁποίας ἐνταῦθα παρελάβομεν τῶν κατὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν διατρεφέντων,

Μὴ γράψαις Σεβάσμιε Πάτερ, ὅτι ἐπεχειρίσθης τῶν

ἔχοντες δὲ καὶ πολλὰς καὶ διαφόρους ἰδέας ὅτι πολλοὶ τινες κατηγοροῦν τοὺς Κωνσταντινουπόλιτας ὄχι μόνον ὡς ἀδιαφορήσαντας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ἀλλὰ καὶ ὑπενεργήσαντας καταστρεπτικῶς κατ' αὐτῆς, ἐνεκρίναμεν νὰ μὴ παρασιωπήσωμεν καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς, διὰ νὰ ἴδῃ πᾶς τις, ὅταν ἀπαθῶς συλλογισθῇ τὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκοντο οἱ κάτοικοι τῆς μεγαλοπόλεως αὐτῆς ὁμογενεῖς μας, καὶ οὕτω νὰ μὴ θελήσῃ ποτὲ νὰ δώσῃ κατ' αὐτῶν ψῆφον μέλαιναν, πολὺ θε μᾶλλον ὅταν ἴδῃ αὐτοὺς συμπράξαντας, συνεργήσαντας, καὶ πολλῆν (ὅσον ἦν αὐτοῖς δυνατόν) πρόνοιαν λαβόντας πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ μεγίστου κινδύου τοῦ ἐπικαιμένου εἰς τὸν τράχηλον ἐκάστου Χριστιανοῦ πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Ἡμεῖς μακρὰν ὄντες τῶν ἀδελφῶν μας τούτων, καὶ ἐν τοῖς δευνοῖς τῶν Πελοποννησιακῶν διατελοῦντες, οὔτε ἠδυνάμεθα, οὔτε δὲ εὐκολοῦ ἦτο τὸ νὰ δυνηθῶμεν ὄχι μόνον νὰ ἠξυρώμεν τὰ κατ' αὐτοὺς, ἀλλ' οὔτε κἄν νὰ ἐρωτήσωμεν οὔτε δὲ καὶ εἰὰν ἐξετάζωμεν ἠδυνάμεθα νὰ πληροφορηθῶμεν, οὔτε δὲ πίστιν ἔπρεπε νὰ δώσωμεν εἰς τὰς ἐξ ἀπλῆς εἰκασίας φήμας, διεσπαρμένας οὖσας κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰ φρονήματα ἐκάστου, προστεθείτω, καὶ πρὸς ἀπάτην τῶν ἐπαναστατησάντων μερῶν καθότι οἱ μὲν διὰ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς ἀπλισμένους, οἱ δὲ δουλάρικα ἀγορασμένα ὄντες, διὰ νὰ ταρακῶσι καὶ καταφροβήσωσι τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἱερᾶς αὐτῶν Ἐλευθερίας ἀγωνιζομένους, συνέκλωθον τὰ ἀσύγλωστα, καὶ τὰ ἔσπειρον πανταχοῦ, πανυγρρίζοντες οἱ μὲν πρῶτοι τὴν ἐπιτυχίαν, οἱ δὲ δεῦτεροι τὴν ἀποτυχίαν ἐντεῦθεν ἦτον ἀδύνατον νὰ γνωρίσῃ τις ἀληθῶς τὰ ἀπόντα, ἐν ᾧ εὐκόλως ἠπατᾶτο εἰς τὰ παρόντα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ Θεοῦ ἀντιλήψει, ἐπεχειρήσαμεν νὰ γράψωμεν τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, ἐξητήσαμεν πολλὰ καὶ ἀπὸ πολλοὺς φίλους τῶν καλῶν ὑπομνήματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν ὑπόθεσίν μας, ἐξ ὧν ὅσα εὐρομεν σύμφωνα καὶ ἀμερόληπτα, κατεχωρήσαμεν ἐν τοῖς οἰκείαις μέρεσιν, ἀφέντες σάδιον ἀνοιχτὸν καὶ ἐνέχυρον εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐξελέγξωσι τὰ γραφόμενα. Μ' ὅλον ὅτι δὲ πολλὰς καὶ ἄλλας σημειώσεις καὶ ὑπομνήματα ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εὐρόντες αὐτὰ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπομένην ἔχθεις, διὰ νὰ μὴ μακρυγορῶμεν ἐνεκρίναμεν νὰ ἐκθέσωμεν μόνον τὴν ὑπομνηματικὴν αὐτὴν ἔχθεις ἀπαράλλακτον ὡς ἐγγράφῃ παρὰ τοῦ ἀποστείλαντος αὐτὴν πρὸς ἡμᾶς ἀξιοπίστου καὶ ἀξιοσεβάστου ὑποκειμένου.

σύνταξιν ιστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως· τὸ ἔργον εἶναι ἐπίπονον, καὶ κατὰ τοσοῦτον καθίσταται ἐπιπονώτερον, καθ' ὅσον δεῖται ἐμβριθοῦς καὶ σοβαρᾶς προσοχῆς, ἀληθείας, εὐκρινείας καὶ ἀπαθείας· καθότι εἰς μὲν τὰς προφορικὰς συνομιλίαις ἔχει τις κριτὰς, καὶ ἐπικριτὰς τοὺς ἀκούοντας μόνον τῆν ἑναυλον φωνήν του, ἀλλ' εἰς τὴν γραφὴν ιστορίας δὲν ἔχει μόνον αὐτοῦς, εἰμὴ ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὴν Εὐρώπην, εἰς γενεὰς γενεῶν εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας.

Μὲ ζῆτεῖς, τίμιε Πάτερ, σημειώσεις καὶ ὑπομνήματα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρεξάντων· ἐπεθύμουν πολλὰ νὰ γίνω ὠφέλιμος εἰς τὴν αἰτήσίαν σας. Ἄλλ' ὁ τότε εἰς ἕνα ἕκαστον ἐπικείμενος κίνδυνος τῆς ζωῆς του, ποῖον ἄφινε νὰ συλλογισθῆ νὰ σημειώσῃ τὰ συμβαίνοντα καθ' ἡμέραν; μόλις ἤκουσθη ἡ φωνὴ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἕκαστος ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἀγόμενον εἰς τὴν σφαγὴν, εἰς τὴν ἀγχόνην· εἰς κάθε φωνὴν συνάζετο καὶ ὁ θάνατος, εἰς κάθε βροντὴν συνείπατο καὶ αὐτός.

Ἐν τοιούτοις λοιπὸν δεινοῖς, οὐτ' ἐγὼ, οὐτ' ἄλλος τις ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ἡμερολόγιον· καὶ ἂν τις ἤρχησε ποτὲ τοιοῦτον τι, τὸ παρέδωκεν ἔπειτα εἰς τὰς φλόγας, ὑποπτευόμενος καὶ ἀπὸ αὐτὰς ἀκόμη, μήπως τὸν μαρτυρήσωσιν· ὁ ἐπικρεμάμενος λοιπὸν κίνδυνος τῆς ζωῆς μου εἰς ἐκείνην τὴν δεινὴν καὶ τραγικὴν περίσασιν, ἡσπαραχὴ τῆς ψυχῆς μου, τὴν ὁποίαν διεδέχθησαν ἄλλα δευὰ ἐλθόντος μου εἰς ἄσυλον τῆς Ῥωσσίας, ὀλίγα τινα μὲ ἄφησαν εἰς τὴν μνήμην μου, τὰ δὲ λοιπὰ κληφάνιεν ἢ λήθη, ἢ οὔσα ἀχώριστος ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ναύτας, καὶ ἀπὸ τικτούσας γυναῖκας, ἀλλ' εἰς

πάντας ἐν γένει τοὺς ἀνθρώπους· πρόσθε δὲ καὶ ἡ ἡλικία μὲ ἀποσύρει ἀπὸ τὴν αἴτησίν σου. Ἄλλ' ἵνα μὴ φανῶ καὶ ὀκνηρὸς καὶ ἀπειρόκαλος, σημειῶνω ὅσα διατηρήθησαν εἰς τὴν μνήμην μου.

Ὅταν ἤρχησεν ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Δακίαν, Πελοπόννησον, καὶ τινὰς νήσους, ὁ Σουλτάνος ἐπρόσταξε νὰ ὀπλισθοῦν ὅλοι οἱ Μουσουλμάνοι, καὶ ὀπλίσθησαν ὑποπευδόμενοι καὶ ἐδῶ ἀποστασίαν· ἔπειτα ἐξέδωκεν ἐπιτίμιον ὁ Σουλτάνος ἀναγνωσθὲν εἰς τὰ Μουσουλμανικὰ Τεμένη, καὶ ἀφορίζον ὅλους ἐκείνους τοὺς Μουσουλμάνους, οἵτινες ἤθελον προστατεύσει Χριστιανόν.

Ἐζήτησε δὲ αὐστηρᾶς προσταγῆς ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τὰ ὄπλα. (ἐδῶ ἐννοεῖς Σεβάσμιε Πάτερ μὲ ποῖον τρόπον εἰσήρχοντο οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν Χριστιανῶν, πῶς τοὺς μετεχειρίζοντο, καὶ τί ἔπραττον!!! κάθε εὐαίσθητος δύναται νὰ φαντασθῇ) ὅλαι δὲ αἱ Ἄγυιαὶ τῆς μεγαλουπόλεως ταύτης σχεδὸν ἦτον ἡρημωμένα ἀπὸ Χριστιανούς, εἰς δὲ τὰς οἰκίας, τὰ ἐργαστήρια, εἰς τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, καὶ πανταχοῦ δὲν ἐφαίνετο ἄλλο τι, εἰμὴ λύπαι, ἀναστεναγμοί, ἀπελπισίαι, δάκρυα ποταμηδόν, καὶ περιστοιχισμένοι ἀπὸ τελείαν ἀπελπισίαν. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτων ἐκρέμασε τοὺς αἰοιδίμους Πατριάρχας, τὸν μὲν Γρηγόριον ἐνταῦθα μετὰ πολλῶν γηραιῶν Ἀρχιερέων, τὸν δὲ Κύριλλον ἐν Ἀδριανουπόλει· περὶ τούτων ἴσως ἤθελαν εἰπεῖ πλατύτερον, ἂν δὲν ἦτον γνωστὰ μέχρι τοῦδε εἰς πάντας. Ἐφόνευσαν θηριωδῶς διαφόρους τῶν προὔχόντων, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐζώγρησαν· τὰ ἴδια ἔκαμαν καὶ εἰς τοὺς ἐπίσημοτέρους τῶν ἐμπόρων καὶ εἰς τοὺς πά-

της άλλης τάξεως ἐκ τε τῶν Κοσμικῶν καὶ τῶν τοῦ Κλήρου.

Πολλοὶ ἐκ τούτων διεσώθησαν διὰ τῆς φυγῆς ὡς ἐκ θαύματος, πολλοὶ ὑπὸ φιλανθρωπίας κινούμενοι, καὶ καταφρονοῦντες τὸν κίνδυνον τῆς ἰδίας τῶν ζωῆς, συναμιλλῶντο ποῖος νὰ σώσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ πτὴν ὑπαρξιν τῶν πλειοτέρων· μεταξύ δε τούτων τῶν φιλανθρώπων καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν, διακρίνεται καὶ ὁ μεγαλύτερος καὶ κατὰ πάντα ἐντιμὸς Κυριακὸς Κουμπάρης, ὅστις ὑπὸ τὴν Αὐστριακὴν σημαίαν ὦν, ἐφυγάδευσε πολλοὺς καὶ μετὰ τὰ ἰδιά του πλοῖα, καὶ μὲ πολλὰ φιλικὰ του· αὐτὸς τέλος πάντων ὡς ἐκ θαύματος τολμήσας, ἔσωσε καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Πρίγγιπος Δημητρίου Μουρούζη, συγχειμένην ἐκ τῆς συζύγου του Πριγγιπέσσας Εὐφροσύνης, τρεῖς υἱοὺς του καὶ τρεῖς θυγατέρας, ὑποκλέψας αὐτὴν τὴν οἰκογένειαν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, παρακληθεὶς περὶ αὐτῆς παρὰ τοῦ Ῥωσικοῦ Πρέσβειος Στρόγγανοφ· αὐτὸς ἔσωσε τὸν Σεβάσμιον Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον, τὸν ἐξ Οἰκονόμων, τὸν ὁποῖον ἔχει σήμερον ἡ Ἑλλάς εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐναμβруνομένη εἰς τὴν πολυμάθειάν του· διὰ νὰ μὴ φανῶ κόλαξ ἢ ὅτι λέγω ταῦτα ἐκ συμπαθείας κινούμενος πρὸς τὸν Κ. Κουμπάρην, καταχωρῶ ἐνταῦθα, Σεβάμιε Πάτερ, τέσσαρα ἀποδεικτικὰ πρὸς αὐτὸν σωζόμενα παρὰ τῶν ἰδίων διασωθέντων (ἐὰν δὲ καὶ ἀμφιβάλλετε περὶ τούτων, λάβετε τὴν καλοσύνην καὶ ἐνόρχως ζητήσατε καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου τὰς πληροφορίας ταύτας, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλετε λάβει καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τὰς αὐτὰς πληροφορίας) καὶ ἐκ τούτων τῶν τεσσάρων ἀποδεικτικῶν σαφηνίζεται ἡ ἀλήθεια. Ἐνόμιμα καὶ τοῦτο χρέος μου διότι ἡ Ἱστορία πρέπει νὰ

γνωρίξη καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ στρεβλά, τὰ δὲ ἀποδοκιματικά εἶναι τὰ ἐφεξῆς.

ἈΝΤΊΓΡΑΦΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΝ.

Ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι Γραικοὶ χριστιανοὶ
 » πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ὁμολογοῦμεν ἐν καθαρῷ
 » συνειδότι, ὅτι ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν Κύριος, Κυριακὸς Δη-
 » μητρίου Κουμπάρης, Γραικὸς τὸ γένος, μεγάλουμπορος
 » τῆς Ἀουστριακῆς προστασίας, κατοικῶν πρὸ πολλῶν
 » χρόνων εἰς τὸν Γαλατᾶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μᾶς
 » διέσωσεν τὸν παρελθόντα 1821 χρόνον εἰς τὸν καιρὸν
 » τοῦ διωγμοῦ τῶν χριστιανῶν, παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν
 » ἀπὸ τὸν ἀδίκον θάνατον.

» Ἡμεῖς εὐρισκόμενοι εἰς τὸν ἐσχατὸν κίνδυνον τοῦ
 » νὰ γίνωμεν θύματα τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας, καθὼς
 » ἔγιναν πάμπολλοι ὁμογενεῖς, συγγενεῖς, καὶ φίλοι μας,
 » μὴν ἐπιτυχόντες μέσον νὰ τὸν ἀποφύγωσι, καὶ γνω-
 » ρίζοντες ἀπὸ πολλὰ παραδείγματα τὴν ἔμφυτον φιλο-
 » γένειαν τῆς φαμηλίας ταύτης, κατεφύγαμεν πρὸς αὐ-
 » τὸν, ἄλλοι γυμνοὶ, ἄλλοι διαφυγόντες τὴν φρουράν,
 » ἄλλοι προωδευμένοι, καὶ ζητούμενοι κατ' ὄνομα ἀπὸ
 » τὴν διοίκησιν, καὶ ἄλλοι μὲ ὅ,τι ἤ τρομερὰ καὶ φορικῆ
 » περίστασις μᾶς ἐσυχώρησεν ἀπὸ τὰ κινητὰ μας νὰ
 » φέρωμεν, αὐτὸς ὑποδεχθεὶς ὅλους τοὺς προσφυγόν-
 » τας μὲ ζῆλον φιλογενείας διάπυρον, καὶ καταφρονη-
 » σας ἐπιχειρήσεις, καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν, ἀφιερῶθη
 » ὅλως διόλου εἰς τὴν θεάρεστον πράξιν τῆς σωτηρίας
 » τῶν ὁμογενῶν του χριστιανῶν, καθυποβάλλων τὸν ἑαυ-
 » τόν του εἰς τὸν ἴδιον κίνδυνον, ἐμεθοδεύθη παντοίους
 » τρόπους παραμυθῶν πολλοὺς ἐνδεεῖς, χήρας, καὶ ὀρ-

» φανὰ, με χρήματα, ἐνδύματα καὶ ζωοτροφίας, ἄλλους
 » προμηθεύων διαβατήρια, καὶ ἄλλους ἄλλως, ὥστε χω-
 » ρὶς δαπάνηνας μᾶς διέσωσεν ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον
 » κίνδυνον, καὶ μᾶς ἐφυγάδευσεν με διάφορα πλοῖα εἰς
 » διαφόρους λιμένας τῆς Ῥωσσικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐκ
 » τῶν ὁποίων τὰ γενικώτερα ὅσα ἤλθον εἰς Ὀδησσὸν εἴ-
 » ναι τὰ ἀκόλουθα: πρῶτον τοῦ πλοιάρχου Ἀντωνίου
 » Πεταλᾶ Μαράτου, με σημαίαν Ῥωσσικὴν, με ψυχὰς
 » ἐξήντα, δεύτερον τοῦ Πλοιάρχου Παναγῆ Καληγᾶ με
 » σημαίαν Ῥωσσικὴν με ψυχὰς ἑκατὸν σαράντα μίαν, τὸ
 » ὁποῖον ἐπροδόθη ἐν ᾧ οἱ ἄνθρωποι εὐρίσκοντο μέσα
 » εἰς αὐτὸ, καὶ ἐμποδίσθη παρὰ τῆς διοικήσεως διὰ νὰ
 » ἐρευνηθῆ, ἀλλὰ διὰ συνεργείας τοῦ εἰρημένου Κουμ-
 » πάρη διέφυγε τὸν προφανέστατον κίνδυνον: τρίτον τοῦ
 » πλοιάρχου Ἀντωνίου Νικόλα με σημαίαν Ἀουστρια-
 » κὴν με ψυχὰς ἑκατὸν ἑνδεκα, καὶ πολλὰ ἄλλα μερι-
 » κῶς, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν ἤλθον εἰς Ὀδησσὸν,
 » καὶ ἄλλα εἰς ἄλλους λιμένας, τῆς μαύρης καὶ ἄζοφι-
 » κῆς θαλάσσης.

» Ὁ φιλογενέστατος οὗτος ἄνδρας δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ
 » τὴν φιλόανθρωπον καὶ θεάρεστον πράξιν τῆς σωτηρίας
 » τῶν ὁμογενῶν του χριστιανῶν, εἰ μὴ ὅταν προδοθεῖς
 » δι' αὐτὰς τὰς φυγαδεύσεις, καὶ φοβηθεῖς ἔφυγε καὶ ὁ
 » ἴδιος με τὴν οἰκογένειάν του εἰς τοῦτο τὸ φιλόανθρω-
 » πῶτατον ἄσυλον τῆς κραταιᾶς Ῥωσσικῆς προστασίας
 » ἐγκαταλιπὼν τὰς ἀκινήτους καὶ πολλὰς κινήτας
 » περιουσίας του, καὶ τὸ ἐμπόριόν του.

» Πρὸς ἀπόδειξιν λοιπὸν τῆς ὀφειλομένης ἡμῶν εὐ-
 » γνωμοσύνης, ὅσοι τῶν διατωθέντων διὰ συνεργείας του

- » εὐρέθημεν ἐνταῦθα, εἴ ὅποιοι εἴμεθα μέρος τῶν δλα
- » δίδομεν τὸ παρὸν ἡμῶν μαρτυρικὸν ἐνυπόγραφον.

Ὁδέσσα. τὴν 17 Ἰανουαρίου 1822.

- » Καγὼ μετὰ τῆς οἰκογενείας μου συμποσομένης
- » εἰς ψυχὰς δώδεκα, διεσώθην διὰ τοῦ αὐτοῦ προδο-
- » θέντος καραβίου τοῦ Καλληγᾶ, καὶ ὁμολογῶ τὴν ὡς
- » ἄνω συνέργειαν τοῦ κυρίου Κυριακοῦ Κουμπάρη.

Σπυρίδων Κωνσταντᾶς.

- » Ὁ ὑποσημειούμενος μετὰ τῆς οἰκογενείας μου συμ-
- » ποσομένης εἰς ψυχὰς ἕξ, διεσώθην διὰ τοῦ αὐτοῦ προ-
- » δοθέντος καραβίου τοῦ Κ. Καλληγᾶ, καὶ ὁμολογῶ τὴν
- » ὡς ἄνωθεν συνέργειαν τοῦ Κυρίου Κυριακοῦ Κουμπάρη.

Δημήτριος Α. Παπᾶ.

Μαριώρα Βασιλείου με ψυχὰς ἕξ.

Ἐλέγκω Νικολάου Λεβίδη οἰκογ. τεσσάρων.

Δημήτριος Μειμάρογλους ὁμολογῶ ὡς ἄνωθεν.

Δημήτριος Λεονάρδου.

Νικόλαος Ἀθανασίου.

Κωνσταντῖνος Σεβαστόπουλος μετὰ τοῦ υἱοῦ μου,
Σκαρλάτου.

Ἀθανάσιος Βασιλείου.

Σκουλῆς Σιλιβέργος με ψυχὰς ἕξ.

Ἀλέξης Ῥουσσόπουλος ὁμ. ἕξ.

Παναγιώτης Σέκκερης ὁμ. τεσσάρων.

Χρῆστος Χ. Γεωργίου ὁμ. ἑπτὰ.

Λάζαρος Ἄλ. Σίμου με τὸν υἱόν μου καὶ ἀνθρω-
πόν μου.

Σωτήριος Χ. Γεωργίου με ψυχὰς ἑπτὰ.

Μανόλης Θεοχάρη.

Νικόλαος Θεοχάρη.

Χρήστος Χειμῶνας με ἄλλους δύο ἀνθρώπους μου.

Μιχαήλ Ἀναγνωστάκης Κρής.

Ἐλέγκω Βλάχκαλη με μίαν ψυχοπαῖδα μου καὶ με μίαν καλογραίαν.

Σμαράγδα Γεωργίου.

Παναγιώτης Κωνσταντίνου.

Πάγκαλος Ἀντωνίου.

Κωνσταντῖνος Θωμᾶ με ψυχὰς ὀκτώ.

ἈΝΤΙΓΡΑΦΟΝ.

Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου γράμματος ὁμολο-
 » γοῦμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι, ὅτι ὁ κύριος Κυριακὸς
 » Κουμπάρης γραικὸς τὸ γένος τίμιος ἔμπορος ὑπὸ
 » τὴν Ἀουστριακὴν προστασίαν, κατοικῶν πρὸ χρόνων
 » πολλῶν εἰς Γαλατᾶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κινού-
 » μενος ἀπὸ ζήλον φιλογενείας διάπυρον, συνήργησεν
 » ἔλαις δυνάμεσιν εἰς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ διαφυγὴν
 » ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας, ἄλλους
 » μὲν ἐξ ἡμῶν ὑποκρύψας πρότερον εἰς ἰδιαιτέραν οἰ-
 » κίαν, ἄλλους δὲ καὶ ἐμβαρκαρίσας εἰς διάφορα πλοῖα,
 » καὶ ἐπιστατήσας με κίνδυνον τῶν κτημάτων του καὶ
 » τῆς ἰδίας του ζωῆς, ἕως οὗ διεσώθημεν εἰς τοῦτο τὸ
 » φιλανθρωπότατον ἄσυλον τῆς κραταιᾶς Ῥωσικῆς
 » προστασίας, ὅθεν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης
 » ἡμῶν πρὸς τὸν φιλόχριστον τοῦτον ἄνδρα, ὅστις
 » ἐπροτίμησεν ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν του ἡσυχίαν καὶ ἐπι-
 » κερδῆ ἔμπορίαν του, νὰ συγκακουχηθῆ, καὶ νὰ συνκιν-
 » δυνεύσῃ καὶ νὰ συμφυγαδευθῆ καὶ αὐτὸς με τοὺς
 » ὁμογενεῖς του καὶ κατὰ Χριστὸν ἀδελφούς του ὑπὲρ.

» τῆς σωτηρίας των, δίδομεν τὸ παρὸν γράμμα ἑνυπό-
 » γραφον καὶ ἐνσφράγιστον.

1822 Ἰαννουαρίου 17 ἐν Ὁδησσῷ.

Εὐφροσύνη Μουρούζη.

Πριγ. Κωνσταντῖνος Δ. Μουρούζης.

Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος καὶ καθολικὸς ἱεροκῆρυξ.

» τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν ὑπὸ
 » τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξων τοῦ Θεοῦ Ἐκ-
 » κλησιῶν.

Μαρία Δόμνα Μαυροκορδάτου.

Ῥαλοῦ Μουρούζη.

Ῥωξάνδρα Μουρούζη.

Ἱεραπόλεως Φιλόθεος.

ἈΝΤΙΓΡΑΦΟΝ.

Ἐντιμώτατοι αὐτάδελφοι, Κύριοι Χ. Κυριακέ καὶ
 Σταμάτη Κουμπάρη.

1825 Ἰουλίου 20 ἐκ Πετροπόλεως.

Δὲν σὰς ἔγραψα καμμίαν ἐπιστολὴν ἀφοῦ ἀνεχώ-
 » ρησα ἐκ τῆς Ὁδησσοῦ, καὶ ἴσως ἐκλαμβάνετε τὴν
 » σιωπὴν μου ὡς σημεῖα λήθης καὶ ἀμνημοσύνης τῶν
 » πρὸς ἐμὲ εὐεργεσιῶν σας, ἀλλ' ὄχι ἀγαπητοί! ἀν αἱ
 » περιστάσεις μὲ κάμνουν νὰ σιωπῶ, δὲν θέλω ὅμως
 » λησμονήσῃ διὰ βίου τὴν χάριν σας. Ἔχω πάντοτε
 » πρὸ ὀφθαλμῶν μου Κύριε Χ. Κυριάκε, τὴν φοβερὰν
 » ἐκείνην στιγμὴν, καθ' ἣν καταφυγόντα εἰς τὴν οἰκίαν
 » σου μὲ ὑπεδέχθης καὶ μὲ συνώδευσες ἀλλὰ μπρα-
 » τζέτα ἕως εἰς τὸ πλοῖον σου, καὶ μὲ παρέδωκες

» εἰς τοῦ φιλτάτου ἀδελφοῦ σου τὴν προστασίαν, καὶ ὅσον
 » εἴπῃ ἐπὶ σοί, ἐξησφάλισες τὴν κινδυνεύουσαν ζωὴν μου,
 » στιγμὴν τὴν ὁποίαν οὔτε νὰ λησμονήσω, οὔτε νὰ ἀντα-
 » μείψω πρεπόντως, θέλω δυνηθῆ ποτέ· ἐνθυμοῦμαι διὰ
 » πάντα, Κύριε Σταμάτη, τὰς φιλοφροσύνας σου καὶ πα-
 » ρηγορίας, μὲ τὰς ὁποίας καὶ εἰς τὸ πλοῖον μὲ ἐγκαρ-
 » δίωνες, καὶ εἰς τὴν καραντίναν τῆς Ὀδησοῦ μοι ἐνε-
 » φύχεις, καὶ εἰς τὴν εὐγενῆ οἰκίαν σας μὲ περιέβαλ-
 » πες· σὰς εἶμαι εὐγνώμων ἀδελφοὶ διὰ βίου, δι' ὅλας
 » ταύτας τὰς χάριτάς σας, ὁμολογῶ τὴν περὶ ἐμὲ
 » φιλογενίαν καὶ φιλανθρωπίαν σας εἰς τοιοῦτον ἐπίω-
 » δυνον καὶ ἐπικίνδυνον καιρὸν, καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ
 » μὲ φρονῆτε πάντοτε εὐαίσθητον καὶ μνήμονα τοῦ
 » πρὸς τὴν ἀγάπην σας τούτου χρέους μου· κανὲν ση-
 » μεῖον τῆς εὐγνωμοσύνης μου, Κύριοι αὐτάδελφοι, δὲν
 » συνέπεσε μέχρι σήμερον νὰ σὰς δεῖξω, καμμίαν χρεί-
 » αν μου δὲν ἐλάβετε, καὶ ἴσως δὲν θέλετε λάβει ποτέ·
 » ἀλλ' ἔχετε μὲν ἐκ τῆς θείας προνοίας τὴν ἀμοιβὴν,
 » ἔχετε δὲ ἐκ τῆς ἰδίας σας συνειδήσεως τὴν εὐφρόσυ-
 » νον ἀγαλλίασιν, ὅτι ἐκάματε καλόν· ἔμεινε μόνον εἰς
 » ἐμὲ τὸν εὐεργετηθέντα νὰ σὰς πληροφορήσω ὅτι ἐκά-
 » ματε τὸ καλόν εἰς ἄνθρωπον, ὅστις τὸ γνωρίζει, καὶ
 » σὰς εὐγνωμονεῖ· δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ
 » εἰς τῶν ὁποίων τὴν σωτηρίαν συνηργήσατε, σὰς εὐ-
 » γνωμονοῦσι παρομοίως. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ τελεία
 » ἀρετὴ δὲν παρατηρεῖ εὐγνώμονας ἢ ἀγνώμονας· κά-
 » μνει τὸ καλόν, δι' αὐτὸ τὸ καλόν, διότι τὸ ἀγαπᾷ·
 » ἀλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη ἐκ μέρους τῶν εὐεργετημένων
 » εἶναι φόρος ἱερὸς πρὸς τὴν ἀρετὴν τῶν εὐεργετῶν,
 » φόρος τὸν ὁποῖον ὅσοι χρεωστοῦντες δὲν πληρώνου-

» σιν, ἀπὸ μὲν τοὺς εὐεργέτας τίποτε δὲν ἀραιοῦσθε
 » διότι τούτων ὁ μισθὸς εἶναι ἀναφαίρετος· αὐτοὶ δὲ
 » ἀποδείκνυνται ἀχάριστοι καὶ ἀνάξιοι τῆς ὁποίας ἔλαβον
 » εὐεργεσίας, εἴτε μεγάλης, εἴτε μικρᾶς. Ταῦτα κύριε
 » Κουμπάρη ἐπρόσθεσα ὑποπτεύων, μήπως τινὲς ἀπὸ
 » τοὺς ὅσους ἐβοηθήσατε νὰ σωθῶσιν ὁμογενεῖς μας,
 » ἐλησμόνησαν τὴν χάριν σας· ἂν τύχη κανεὶς τοιοῦτος
 » μὴ τὸν συνερισθῆτε ἀγαπητοί, ἔχετε παρὰ τοῦ Θεοῦ
 » τὴν ἀμοιβήν, τὸν ὅποιον ἐμιμήθητε, καὶ ὁ ὅποιος ἀνα-
 » τέλλει τὸν Ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, εὐλογη-
 » τὸν τὸ ὄνομά του, ὅτι σᾶς ἠξίωσεν εἰς τοιοῦτον και-
 » ρὸν νὰ φανῆτε δοῦλοι ἀγαθοὶ τῆς παναγάθου προνοίας
 » του, ἥτις ἠθέλησε νὰ σώσῃ μὲ τὸ μέσον σας, ὅσους
 » ἠθέλησαν. Εἶθε πάντοτε νὰ σᾶς βοηθῆ εἰς ἐκπλήρωσιν
 » τοῦ ἀγίου του θελήματος! Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας
 » ἀναχωρῶ πρὸς τὸ παρὸν ἔκ Πετροπόλεως εἰς Βιέννην
 » πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας μου· σᾶς ἀσπάζομαι
 » λοιπὸν ἀγαπητοί, καὶ ἐκ τῆς θεοσώστου ταύτης Μη-
 » τροπόλεως ὡς νὰ σᾶς ἔχω παρόντας, καὶ σᾶς εὐχο-
 » μαι θεόθεν πᾶν ἀγαθὸν, καὶ πολυχρόνιον ζωήν· τὰς
 » εὐγενεστάτας κυρίας ἀρχοντίσσας καὶ τὰ φίλτατα
 » τέκνα σας εὐχομαι ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ μετὰ πάντων
 » τῶν οἰκείων σας· ὅταν γράψετε πρὸς τὸν φίλτατον
 » αὐτάδελφον εἰς Μόσχαν, ὅπου νομίζω ὅτι διατρίβει
 » ἀκόμη, προσφέρετε παρακαλῶ, καὶ πρὸς τὴν ἀγάπην
 » του τὰς ἐγκαρδίους μου εὐχὰς καὶ εὐχαριστίας, διὰ
 » τὰς ἰδιαιτέρας πρὸς ἐμὲ φιλοφρονήσεις του. Ὑγειάι-
 » νοιτε καὶ οἱ τρεῖς ἀγαθοὶ αὐτάδελφοὶ Κουμπάρη,
 » καὶ εὐτυχεῖτε καὶ μὴ λησμονεῖτε τὸν διὰ βίου εὐ-
 » γνώμονα πρὸς τὴν ἐντιμότητά σας καὶ θερμὸν εὐχά-

τηνας, Κύριοι! Οικονόμον Κωνσ. Οικονομίδην (1).»

Ἐκαστος Ὀθωμανὸς ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ φονεύῃ τὸν τυχόντα χριστιανὸν, ἀνεξετάστως, καὶ ἀκρίτως· κατεδάφιζον ἐκκλησίας, ἔσκαπτον μνημεῖα νεοταφέντων χριστιανῶν, ζητοῦντες εἰς αὐτὰ ὄπλα κεκρυμμένα.

Ἔστειλαν τὸν Μύραλη Βεκίρ Πασοῦν Σατράπην εἰς Ἰβραήλαν, ὅστις διαβαίνων τὰ παράλια τοῦ εὐξείνου πόντου, κατέσφαξε πάντας τοὺς προύχοντας τῶν πόλεων, κωμοπόλεων, καὶ χωρίων, χωρὶς κρίσεως, χωρὶς ἐξετάσεως, χωρὶς διακρίσεως.

Ὅλοι οἱ κατὰ τόπους Σατράπαι, ὅλοι οἱ Τοπάρχαι, ὅλοι οἱ συμμεριζόμενοι ἀρχῆς τινὸς ἐκτελεστικῆς, ἐπραττον τὰ ἴδια. Τοιαῦτα, Πάτερ, συνέβησαν (καὶ συνομολογεῖς βεβαίως τὴν ἀλήθειαν) ἐξ αἰτίας τῆς ἀνοήτου ἐγκυκλίου διακηρύξεως τοῦ ἐνδόξου μὲν, ἀλλ' ἀτυχοῦς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου· ἡ διακήρυξις αὕτη διέλμβανεν ὅτι ἀπὸ τῆς Δακίας μέχρις ὅλης τῆς Πελοποννήσου οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἔτοιμοι εἰς τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν· ἡ φήμη αὕτη διασπαρεῖσα κατεδίωκεν ὡς φλογοφόρος ἐριννὺς τοὺς ἐνόχους καὶ τοὺς ἀθώους πάντας· πρόσθετες ὅτι καὶ ὁ φόνος τῶν ἐν Ἰασίῳ καὶ Γαλατζίῳ ὀλίγων εὐρεθέντων Ὀθωμανῶν πόσον ἐξῆψε καὶ ἐσκήρυνε τὴν θηριωδίαν τῶν Μουσουλμάνων.

(1) Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι τινὲς ἐκ τῶν διασωθέντων τούτων ὁμογενῶν εἴτε ἐξ ἀπάτης, εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐκ τῶν περιστάσεων, ἢ ἄλλως πως, συνώμοσαν ἐλθόντες ποτὲ εἰς Ὀδησσὸν νὰ ζημιώσωσι τὰ μέγιστα τὸν Κομπάρην, τὸν ἐπικληθέντα παρ' αὐτοῖς τοῖς ἰδίῳι Σωτῆρα των! οὐ φέρομεν, εἶπον, καλεῖσθαι αὐτὸν Σωτῆρα, καθὼς ποτὲ ὁ χωρικὸς τοῦ Ἀριστείδου, δὲν ὑπέφερε νὰ ἀκούῃ τὸ, ὁ δίκαιος Ἀριστείδης.)

Διὰ τὴν γράψην τῆς Ἱστορίας, πρέπει νὰ γράφη τὴν ἀλήθειαν, γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν· ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ ἐγνωμονῇ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὴν ἐμποδίζει νὰ κατακρίνη καὶ τὴν ἀπροβλεψίαν του.

Κατὰ τὸ 1836 εἶδον μίαν ἱστορίαν, ἐπεγράφετο, νομίζω, δοκίμιον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, πρώτη καὶ ποῦ ἐτυπώθη, καὶ ποῖος ὁ ἐκδότης, δὲν ἐνθυμοῦμαι, τὴν ἀνέγνωσα ὁμοίως, εἶδον εἰς αὐτὴν πολλὰ λάθη, τολμῶ νὰ εἰπῶ, ὡς ἀπὸ πάθος εἶδον εἰς αὐτὸ ἐπαινουμένους ὄχι μόνον τοὺς κατηγορίας ἀξίους, ἀλλὰ καὶ καταδίκους, καὶ μάλιστα ἐπαινούμενον ὅστις ἦτον ἐδῶ, καὶ ὅστις ἦτο μέλος τῆς ἀνάρχου ἀρχῆς, καὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν συνεισέφερον, ἤρπασε καὶ ἀπὸ τὰς συνεισφορὰς τῶν ἄλλων· δὲν θέλω νὰ τὸν ὀνομάσω (1) ὡς γνωστὸν εἰς πολλοὺς ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς ἰδίας του συνειδήσεως· αὐτοὶ λοιπὸν οἱ ἐπαινούμενοι ἠπάτουν τοὺς ἀθῶους, καὶ ἐκ τῆς ἀπάτης ταύτης προέκυψαν τὰ μεγαλύτερα δεινὰ καθῶς καὶ ὁ μεγαλύτερος ὀλεθρος εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας.

Πρὸς τοῦτοις γράφει τὸ δοκίμιον αὐτὸ τῆς φιλικῆς Ἑταιρίας, ὅτι οἱ ἐδῶ ἔφοροι δὲν ἔκχμαν τίποτε, ὃ ἐστὶ δὲν ὠπλίσθησαν νὰ φονεύσουν τὰ σμήνη τῶν ἐνταῦθα Ὀθωμανῶν! πόση ἀνοία! πόση ἀπειρία εἰς τοὺς γνωρίζοντας τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ πλῆθος τῶν Ὀθωμανῶν, τὴν θέσιν τῆς πόλεως ταύτης, εὐρισχομένης μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἀγνοίαν των περὶ ἐπαναστάσεως, καὶ τὴν ἀθειότητα των.

(1) Ἰσως ὁ Π. Σ.

Καί μ' ὅλα ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔκαμον ὅ,τι ἤθύναντο, καὶ ὅστις ἐγνώριζε τὴν δεινὴν τότε περίστασιν, ἐν ἣ εὐρίσκειτο, θέλει ὁμολογήσει ὅτι ἔκαμαν ὑπὲρ ἀνθρώπων· ἐκ δὲ τῶν ἐπισυναπτομένων δύο ἐπιστολῶν πρὸς τὴν ἀναρχὸν ἀνύπαρκτον ἀρχὴν, ἃς πληροφορηθῆ ἡ ἀνθρωπότης τὰς πράξεις τῶν ἐνταῦθα ἐφόρων· βλέπεις πῶς ἐκφράζονται, καὶ τί ἐπρότειναν διὰ νὰ γένη ἐδῶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατὰ φαντασίαν ἐπλαττόν, καὶ τί ἠμπόρεσαν νὰ κάμουν ἀφ' ὅ,τι ἔκαμαν· εἰς αὐτὰ βλέπεις εἰς ποίαν θέσιν εὐρίσκοντο, καὶ εἰς ποῖον κίνδυνον, ἀπατώμενοι ἀπὸ τοὺς ψευδαποστόλους καὶ ψευδοπροφήτας, κατὰ τὰς ἐφεξῆς δύο ἐπιστολάς.

Ἐντιμοὶ καὶ φιλογενέστατοι ἔφοροι τῆς Σεβαστοτάτης Ἑταιρίας! εἰς Ὀδησσόν.

Διορισθέντες ἔφοροι εἰς ταύτην τὴν βασιλεύουσαν
 » παρὰ τοῦ Ἐκλαμπρότατου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑ-
 » ψηλάντη γενικοῦ ἐφόρου τῆς φιλοπάτριδος Ἑταιρίας,
 » σπεύδομεν νὰ σᾶς κοινοποιήσωμεν ὅσα ἐκρίναμεν ἀναγ-
 » καῖα εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, καὶ νὰ ζητήσωμεν
 » τὴν ἀδελφικὴν σας συμβουλὴν καὶ συνδρομὴν.
 » Ἐπειδὴ ἡ Ἐκλαμπρότης τοῦ μᾶς ἐδωκόρισε νὰ πλη-
 » ρώσωμεν 400 χιλιάδας γροσίων εἰς τοὺς φιλογενε-
 » στάτους συμπολίτας κυρίους Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον
 » Δικαῖον καὶ Χριστόφορον Περδέβον, τὰς μὲν, 300 χι-
 » λιάδας εἰς τὸν πρῶτον εὐοδοθέντα ἐδῶ πρὸ ὀλίγου, τὰς
 » δὲ 100 χιλιάδας εἰς τὸν δεύτερον ἀργοποροῦντα ἴσως
 » ἐκ τῶν ἐναντίων ἀνέμων, καὶ προσδοκώμενον νὰ φθάσῃ
 » ἀπὸ στιγμῆν εἰς στιγμῆν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἀνά
 » χεῖρας τὴν τοσαύτην ποσότητα, διότι ἡ προδιοργανώ-

» μένη συνεισφορά δὲν ἐτελεσφόρησαν, ἕνεκα μοχθηροῦ
 » τινός, ὁ ὁποῖος μαθὼν κατὰ κακὴν περίστασιν τὴν περὶ
 » τούτου συγκροτηθεῖσαν σινέλευσιν, διέσπειρε τόσας κα-
 » κολογίας, ὥστε πανικοὶ φόβοι κατέλαβον ὅλους ἡ τοὺς
 » ἐνταῦθα ἀδελφούς, καὶ μᾶς ἐβίασαν νὰ τὴν ἀναβάλω-
 » μεν ἄνευ τῆς ἐπανόδου τοῦ Κυρίου Γρηγορίου Δικαίου
 » ἀπὸ τὸ Ἰσραήλ· τέως, ἐπειδὴ ἐκρίθη προϋργιαίτα τον
 » νὰ κινήτουν δίχως ἀναβολῆς οἱ ῥηθέντες ἄριστοι ἄνδρες
 » διὰ νὰ ἀπέλθουν ὅπου τοὺς προσκαλεῖ ἡ Ἱερὰ φωνὴ
 » τῆς πατρίδος, συνεβουλευθῆμεν πολλάκις, καὶ καταγινό-
 » μεθα ἐπιπόνως νὰ τοὺς ἐφοδιάσωμεν μὲ ὅσα χρήματα
 » ἤμπορέσομεν, ἐξευρίσκοντες τοὺς τρόπους πρὸς ἐπι-
 » τυχίαν τοῦ ποθουμένου, καὶ ἐπομένως νὰ φροντίσωμεν
 » νὰ τοῖς προφθάσωμεν ὅσον τάχος τὰ ἐπίλοιπα εἰς
 » ἀπόσωσιν τοῦ προσδιωρισμένου ἀριθμοῦ.

Ἴσως ἀπορήσετε ἀδελφοί διὰ τὰς ὁποίας σᾶς παρι-
 » στῶμεν δυσκολίας εἰς τὴν σύναξιν τῆς τριαύτης ποσό-
 » τητος τῶν 400 χιλιάδ. γροσίων, ἥτις λογίζεται μικρὰ
 » ὡς πρὸς τὴν πολυανθρωπίαν τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν,
 » ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ συλλογισθῆτε ὅτι ἐξ αὐτῶν ὀλιγό-
 » τατοι αἰσθάνονται τὴν ἀξίαν τοῦ εἶδους των καὶ τὰ δι-
 » καιά των, καὶ οἱ πλείότεροι φεροῦνται, κατὰ τὸν σκληρὸν
 » ὄρισμὸν τῆς ὀλεθρίας εἰμαρμένης, τοῦ ὅσα φρονήματα
 » ἀπαιτεῖ ἡ πεφωτισμένη ἀρετὴ. τούτου ἕνεκα δὲν ἀπο-
 » τολμῶμεν, ὄχι μόνον νὰ τοὺς ζητήσωμεν συνεισφοράν,
 » ἀλλ' οὔτε νὰ τοὺς ἐμπιστευθῶμεν τὸ παραμικρὸν, διότι
 » μέγας ἐκτούτων ὁ κίνδυνος, καὶ ὀλίγον τὸ ὄφελος.

Ἄρα πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ ἐμπόδια τοῦ νὰ συνάξωμεν
 » ἐδῶ ἱκανὰ χρήματα· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀνάγκη τῶν πλει-

» στέρων αἱ χρεῖαι εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν παρὰ κάθε
 » ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ ἐδῶ εὐρίσκονται σχεδὸν αἱ πλείοτε-
 » ραι δυνάμεις τοῦ Βαρβάρου κατὰ πάντα λόγον, καὶ διὰ
 » τὰ ὀχυρώματάτου καὶ διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀσεβῶν, ἐ-
 » πειδὴ οἱ ἐδῶ κάτοικοι ὁμογενεῖς εἶναι ὡς πρὸς αὐτοὺς
 » ὀλιγώτεροι, εἶναι καὶ ἄοπλοι, εἶναι καὶ γωθοὶ καὶ φέρουν
 » καὶ ὅλα τὰ ἐκ τῆς δουλείας δυστυχήματα δι' αὐτὰ καὶ
 » διὰ ἄλλα πολλὰ αἴτια ἔχομεν ἀνάγκην- ἐδῶ ἀπὸ μεγά-
 » λας ποσότητος χρημάτων καὶ ἐπειδὴ διὰ τούτων τὰ
 » πάντα κατορθοῦνται, ἀνάγκη πᾶσα νὰ μᾶς προφθάσετε
 » ἀπὸ αὐτοῦ τὴν ἀποχρῶσαν ποσότητα, διὰ νὰ τὴν μετα-
 » χειρισθῶμεν εἰς τὰς διοργανίσεις ὄλων τῶν προφυλα-
 » κτικῶν καὶ βοηθητικῶν πρὸς εὐκόλον καταστροφὴν τοῦ
 » τυράννου, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μεγάλης αἵματοχυ-
 » σίας ὅπου περιμένει τοὺς ὁμογενεῖς, ὅταν ὑστερηθῶμεν
 » τῶν ἀναγκαίων μέσων.

Ἐξὸν δὲ τῆς τοιαύτης χρηματικῆς ἀνάγκης ἔχομεν
 » καὶ τὴν (ἧς οὐκ ἄνευ) ἀνάγκην ἀπὸ τρεῖς ἐμπείρους ἀρ-
 » χηγούς πολεμικούς, δύο στεριανούς, καὶ ἓνα θαλασσινόν,
 » ἂν ἦναι ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν περισσοτέρους, τοὺς καλη-
 » τέρους καὶ τοὺς ἀξιωτέρους διὰ νὰ βάλουν τὰ πράγμα-
 » τα εἰς τάξιν καὶ νὰ κινήσουν τὴν μηχανὴν εἰς τρόπους
 » ἐπαγγελιομένους ἀναπόφευκτον τὴν καλὴν ἐκβασιν
 » τῶν ἐπιχειρημάτων μας ἐναντίον τοῦ τυφῶνος τοιού-
 » τος ἀνθρώπους ἐδῶ δὲν εὐρίσκομεν· ἔχομεν ὅπως οὖν
 » τὸν Ἄρην, ἀλλὰ χρειαζόμεθα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν· εἰς τοῦτο
 » εἶναι ἐπ' ἀνάγκης ὁμοῦ μετὰ χρήματα νὰ μᾶς προφθάσε-
 » τε τὸ γρηγορώτερον καὶ τοὺς τοιούτους ἀρχηγούς διὰ
 » νὰ μὴν τρέχωμεν χωρὶς βάσιν. κρίνομεν πρὸς τούτοις
 » εὐλόγον νὰ σᾶς εἴπωμεν ἔτι ὁ σῶλος τοῦ Βαρβάρου εἶ-

» ναι τὸ αὐστηρικώτερον τῆς δυνάμεός σου, ὡς πρὸς ἡ-
 » μᾶς, διότι μὴ αὐτὸν (ὡς δὲν σᾶς λανθάνει) ἔμπορεῖ νὰ πα-
 » ρεμβάλλῃ μέγιστον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ
 » μας. ἔπειτα ἔμπορεῖ νὰ πλεύσῃ διὰ τὸ Ἀρχιπέλαγος (ἂν
 » δὲν ἔμπορέσῃ νὰ κατορθώσῃ τίποτε ἄλλο ἐδῶ) καὶ ἐκεῖ
 » οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ἀδελφούς μας, λεηλατεῖ,
 » κατακαίει, ἀφανίζει, νήσους, παράλια καὶ πλοῖα, παντα-
 » χοῦ ἐπιφέρει φθορὰν, θάνατον, καὶ προξενεῖ ἄπειρα κα-
 » κὰ εἰς τὸ γένος· διὰ ταῦτα εἶναι ἀναγκαιότατον πρὸ
 » πάντων, ἢ νὰ πυρποληθῇ ὁ στόλος, ἢ νὰ κυριευθῇ
 » παρ' ἡμῶν. καὶ στοχασθῆτε πόσων χρεῖαν ἔχομεν ἀπὸ
 » ἀνθρώπους ἀξίους καὶ ἀπὸ χρήματα, διὰ νὰ καθυποβά-
 » λωμεν τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ ὑπερβῶμεν τὰς δυσκολίας· εἰ-
 » ναι δὲ τῆς ἀρίστης φρονήσεως νὰ ἐκτραγῆ συμφώνως ἡ
 » μηχανὴ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, εἰς ὅλα τὰ μέρη
 » καὶ τότε ἀφανιζομένου κατὰ πρῶτον τοῦ στόλου, καὶ κυ-
 » ριευομένων τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως, εὐκολώτατα
 » ἔπειτα λαμβάνει τέλος αἴσιον καὶ χωρὶς αἵματοχυ-
 » σίας μεγάλης. Ὁ Βάρβαρος ἔχει τὴν πρόληψιν· ἤγγισεν
 » ἡ ὥρα (τὸ γράφουν τὰ κιταπιάτους)· ἔχει καὶ ὅλας τὰς
 » ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ μοχθηρίας, καὶ ἅμα ὅπου πάθη τὴν
 » παραμικρὰν δυστυχίαν ἀπώλετο εἰς τὸν αἰῶνα· αὐτὰ
 » ἐκρίναμεν κατὰ τὸ παρὸν συμφέροντα· συμβουλευσατέ
 » μας καὶ ἡ ἀδελφότης σας, καὶ προφθάσετέμας καθ' ὅλα
 » βοήθειαν διὰ τὴν Ἱερὰν μας πατρίδα.

Κωνσταντινούπολις.

29 Νοεμβρίου 1820.

Π. Ε.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κύριοι ἔφοροι εἰς Ὀδησσόν.

Κωνσταντινούπ. τῆ 29 Ἰβρίου 1820 Ε. Π.

Καὶ εἰς τὰς 15 τρέχοντος σᾶς ἐγράψαμεν διὰ τοῦ τα-
 » χυδρόμου ἀναγγέλλοντες κατεπειγούσας χρείας μας
 » πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ, καὶ ζητοῦντες
 » χρήματα ἱκανὰ εἰς τὰς ἀφεύκτους χρείας μας, καὶ τρεῖς
 » ἀρχηγούς μὲ πείραν πραγμάτων καὶ φρόνησιν ἱκανήν
 » διὰ νὰ κινήσουν τὴν μεγάλην μηχανὴν κ. τ. λ. ἀλλὰ
 » σκεφθέντες ὠριμώτερα, ἐγκρίνομεν νὰ σᾶς κοινοποιή-
 » σωμεν τὰς ἐξῆς σκέψεις μας.

Εἶναι πασιδῆλον ὅτι ἐδῶ ἔχει τὴν ἐστίαν τῆς ἡ πολυκέ-
 » φαλος Ὑδρα, ἐδῶ εἶναι καὶ αἱ τῆς θαλάσσης δυνάμεις
 » τῆς, καὶ μέγας ἀριθμὸς ὀπλισμένων στρατιωτῶν ἐδῶ
 » εἶναι ὁ θησαυρὸς τῆς, αἱ ὀπλοθῆκαι, καὶ τὸ κέντρον, ἢ
 » μᾶλλον τὸ πρῶτον ἐλατήριον τῆς ἐχθρικῆς μηχανῆς,
 » διὰ ταῦτα κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ γενῆ ἔφοδος κατὰ τῆς
 » πρωτευούσης, καὶ κατὰ τοῦ στόλου συγχρόνως μετὰ
 » λοιπὰ μέρη κατωρθουμένης δὲ τῆς ἀλώσεως τῆς Κων-
 » σταντινουπόλεως καὶ τοῦ στόλου, ἢ τοῦ ἀφανισμοῦ του,
 » ἔπονται τὰ ἐξῆς.

Διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ στόλου ὁ τύραννος χάνει τὸ ἡμι-
 » σι τῆς δυνάμεώς του, κόπτεται ἡ κοινωνία τῆς Ἀσίας,
 » ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ πλημμυρήσουν πολλὰ σμήνη πρὸς
 » ὑπεράσπισιν τοῦ θρόνου καὶ τοῦ γένους του.

» Ὅλαι αἱ νῆσοι τῆς Μεσογείου εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς
 » Ἑλλάδος μένουσι τότε ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν ἔφοδον τῶν
 » ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ στόλου τῶν δύνανται νὰ ἀφα-
 » νίσουν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἕλα τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, νὰ

» καύσειν, νά ληληλατήσουν ὅλας τὰς παραλίους πόλεις
 » καὶ χώρας, καὶ νά ἐμπνεύσουν τρόμον εἰς τοὺς ἡμετέ-
 » ρους· διὰ νά ἀποφύγωμεν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ τὰ δεινὰ,
 » τῶν ὁποίων τὴν μακρὰν περιγραφὴν κρίνομεν περιττὴν,
 » διότι εἶναι εὐκόλον νά τὴν συμπεράνουν οἱ φρόνιμοι,
 » εἶναι ἀναγκαῖον νά γείνη ἡ προσβολὴ καὶ κατὰ τῆς Μη-
 » τροπόλεως ταύτης καὶ κατὰ τοῦ στόλου εἰς τὴν αὐτὴν
 » ὥραν καὶ συγχρόνως μὲ τὰς κινήσεις τῶν λοιπῶν με-
 » ρῶν τῆς Ἑλλάδος· διὰ νά κατορθωθοῦν δὲ τὰ μεγάλα
 » ταῦτα ἐπιχειρήματα, μᾶς χρειάζονται τὰ ἑξῆς.

α. Τριάκοντα πλοῖα τῆς Ὑδρας Σπετσῶν, καὶ Ψαρρῶν,
 » ἀπὸ τὰ μεγαλήτερα, ἐφωδιασμένα μὲ ἀνθρώπους ἱκανοὺς,
 » καὶ μὲ ὅλα τὰ πολεμικὰ ἐφόδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα στερούμεθα
 » παντελῶς, καὶ μήτε ἔμποροῦμεν νά τὰ προμηθεύσωμεν
 » ἐδῶθεν, διότι δίδομεν εὐθὺς ὑπόκειαν εἰς τὸν ἐχθρόν· ἀπὸ
 » δὲ πολεμικὰ ἐφόδια παντὸς εἶδους, πρέπει νά ᾗναι προ-
 » μηθευμένα, ὅχι μόνον τὰ εἰρημένα τριάκοντα πλοῖα,
 » ἀλλὰ νά σταλοῦν πρὸς ἡμᾶς ἱκανὰ διὰ νά ὀπλίσωμεν
 » τοὺς ἐνταῦθα, καὶ νά γένη ἡ χρῆσις τῶν ὀπλῶν.

β. Τρεῖς ἀρχηγοὶ ἀπὸ τοὺς καλητέρους ὅπου δύναν-
 » ται νά εὑρεθοῦν εἰς τὴν Ἑωσσίαν, ὁ ἓνας' διὰ τὴν ξηρὰν
 » καὶ οἱ ἄλλοι διὰ τὴν θάλασσαν, μὲ τοὺς ἀναγκαίους
 » ὑπασπιστάς δευτέρους καὶ τρίτους, διὰ νά διατάξουν,
 » ὀργανίσουν, καὶ ἐκτελέσουν τὰ πολεμικὰ σχέδια,
 » τοιοῦτοι δὲ ἄνδρες ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν.

γ. Χρήματα ἱκανὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ ψυχὴ πάσης ἐπι-
 » χειρήσεως, καὶ τὰ ὁποῖα σερούμεθα, καὶ δὲν ἔμποροῦμεν
 » νά προμηθεύσωμεν ἐδῶ διὰ πολλοὺς λόγους ἀποχρῶντας·

δ. Στράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐδῶ δυνάμεθα εἰς προφθά-
 » σωμεν, νά διοργανίσωμεν: 4: ἢ 5: χιλιάδας, ἀλλὰ τ ἑσσι

» μήτε εἶναι ἱκανοὶ μήτε ἀποχρώντως ὤπλισμένοι· διὰ
 » τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ μᾶς προφθάσητε αὐτόθεν, στέλ-
 » λοντες ὅλους τοὺς πολεμικοὺς ὁμογενεῖς ὁμοῦ μὲ παν-
 » τοίων εἰδῶν πολεμικῶν ἐφοδίων, καὶ βαρούτης, καὶ παν-
 » τὸς εἶδους ὅπλα, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ συντρίψωμεν
 » τὴν κεφαλὴν, καὶ τότε ὅλον τὸ σῶμα τῆς Ὑδρας μένει
 » νεκρόν· ἀπορον εἶναι τῇ ἀληθείᾳ εἰς ἡμᾶς, πῶς ἡ Σεβα-
 » σμία ἀρχὴ παρέβλεπεν ἐν τοιοῦτον οὐσιῶδες περὶ τῶν
 » ἀπαιτουμένων διὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως καὶ τοῦ σό-
 » λου, ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν, ἢ ἐπιτυχίαν τῶν ὁποίων, θὰ
 » πηγάζουν ἀφεύκτως τόσα καλὰ καὶ κακὰ.

» Διὰ ταῦτα ἀναγγέλλοντες πρὸς τὴν τιμιότητά σας
 » τὰς παρατηρήσεις μας, τῶν ὁποίων τὸ βᾶρος γνωρίζο-
 » μεν ἡμεῖς καλλήτερον, καὶ ἔχοντες κατὰ δυστυχίαν πρὸ
 » ὀφθαλμῶν τὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἐχθρὸν, παρακαλοῦμεν
 » νὰ τὰς ἀναγγείλετε πρὸς τὴν Σεβασμίαν ἀρχὴν, πρὸς
 » τὸν ἐνδοξὸν Ἐταιριάρχην (ἂν ἦναι πλησίον) καὶ πρὸς πάν-
 » τας τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ νὰ λάβετε δραστήρια μέτρα πρὸς
 » ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῶν δικαίων ζητημάτων μας, πλη-
 » ροφορημένοι ὅτι δὲν ἔχομεν μήτε καιρὸν διὰ νὰ ἐκ-
 » τελέσωμεν τὰ δυνατὰ, καὶ εἰς τοῦτο δὲν πταίομεν ἡμεῖς·
 » ὑγιαίνετε.

Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν αὐτῶν τότε λεγομέ-
 νων ἀδελφῶν, δὲν ἔλειψαν ἡ ἰδιοτέλεια, ἡ αἰσχροκέρδεια,
 ἡ ἀπάτη, καὶ ἡ ὑπόκρισις· ἡ περιγραφὴ τούτων εἶναι ἐκ-
 τεταμένη, καὶ περιορίζομαι μόνον νὰ σοῦ εἰπῶ, ἐν συν-
 τόμῳ, τὰ ἀκόλουθα.

Ὅταν ἔφθασαν οἱ δύο ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ Ὑψη-
 λάντου, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος, (ἢ Φλέσιος)
 καὶ ὁ Χριστόφορος Πεβραϊβός, οἵτινες ἀπεστέλλοντο νὰ

ἐνεργήσουν ἐν Πελοποννήσῳ τὴν ἐπανάστασιν, ἔγραφε δ' Ὑψηλάντης πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐφορίαν νὰ δώσουν εἰς τοὺς δύω ἀπεσταλμένους χρηματικὴν ποσότητα.

Τότε ἦτον ἀνάγκη νὰ συνεισφέρουν οἱ ἔφοροι καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν, τῶν ἐμπιστευμένων παρὰ τῶν ἐφόρων.

Ὅθεν περὶ τούτου ἔγεινε συνέλευσις διὰ νὰ καταγράψῃ ὁ καθεὶς τὴν συνεισφοράν του, καὶ ἐν ᾧ πρότερον πάντες ἦσαν ἐνθουσιασμένοι καὶ ἔτοιμοι μὲ λόγους μεγάλους, καὶ μὲ λέξεις παντοίας νὰ θυσιάσωσι ζωὴν καὶ κατάστασιν διὰ τὸ ἔθνος, εἰς τὴν συνέλευσιν περὶ συνεισφορᾶς ἕκαστος ὀπισθοδρόμει· ἕκαστος ἔβλεπε τὸν ἄλλον ἀγανακτησμένον, καὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ πρωτογράψῃ μόνον ὅτι ἦσαν οἱ εὐπορώτεροι εἰς τὴν συνέλευσιν, καὶ ἡ συνέλευσις ἤθελε διαλυθῆ χωρὶς νὰ γένη ὁ σκοπὸς περὶ τοῦ ὁποίου συνήχθησαν· ὁ Κυριακὸς Κουμπάρης τότε πρῶτος ἔγραψε νὰ συνεισφέρῃ τριάκοντα χιλιάδας· τὰ παράδειγμα του ἠκολούθησαν καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ κατέγραψαν, ὁ μὲν πέντε, ὁ δὲ δέκα, ὁ δὲ δεκαπέντε, καὶ οἱ πλουσιώτεροι 20: χιλιάδας γρόσια, διορίσαντες Ταμίαν καὶ εἰσπράκτορα τῆς συνεισφορᾶς ταύτης τὸν Σπυρίδωνα Β. Μαῦρον· ὁ δὲ Κύριος Δημήτριος Παλαιολόγος εἰς ἄλλας συνελύσεις παρευρίσκετο, εἰς δέτην περὶ συνεισφορᾶς, ἠγόρασεν ἀγρόν· τὸν ἐπρότειναν ἔπειτα νὰ συνεισφέρῃ, ἀλλ' ἐπροφασίσθη, ὅτι διώρισεν εἰς τὴν Λιβοῦρνον νὰ στείλωσι τέσσαρας χιλιάδας τουφέκια εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου ἔμελλε νὰ στείλῃ καὶ δύω φορτία σίτου, καὶ οὕτω δὲν ἔδωκε τίποτε.

Ἄλλ' ἀνάγκη νὰ συναχθῇ ἡ συνεισφορὰ διὰ νὰ ἀναχωρήσωσιν οἱ ἀπεσταλμένοι· εἰς δὲ τὴν εἰσπραξίν τῶν καταγραφέντων ἦτον ἡ μεγαλύτερα δυσκολία· ὁ μὲν, ἐ-

προφασίζετο ὅτι δὲν εἶχε καιρὸν, ὁ δὲ ὅτι δὲν τοῦ ἐμβή-
καν, ὁ δὲ ἔδωκε τὸ ἥμισυ τῆς ὑποσχεθείσης του ποσότη-
τος, ὁ δὲ τὸ τρίτον· μόνος καὶ εἰς τοῦτο ἐφάνη γενναιώτερος
ὁ Κουμπάρης, διὰτι πρῶτος ὑπεσχέθη νὰ συνεισφέρει, καὶ
πρῶτος ἐμέτρησεν ὅλην τὴν συνεισφοράν του τῶν τριά-
κοντα χιλιάδων γροσίων.

Ὅσα λοιπὸν χρήματα συνήχθησαν τότε παρὰ τοῦ
Ταμίου Σ. Β. Μαύρου ἐδόθησαν εἰς τοὺς δύο ἀπεσαλ-
μένους Γρηγόριον Δικαῖον (Φλέσιαν) καὶ Χ. Περρραϊδὸν,
καὶ ἀνεχώρησαν· ἔπειτα συνήχθησαν καὶ ἄλλα μερικά
χρήματα, ἐκ τῶν ὁποίων μέρος ἐδόθησαν εἰς τοὺς
Ἀποστόλους· πόσα δὲ ἔμειναν εἰς τὸν Ταμίαν, τοῦτο εἰς
ἡμᾶς εἶναι ἀδύνατον, ἐπεὶ τὸ βιβλίον τῆς δοσοληψίας
καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς ἐφορίας εἶπεν ὁ Σ. Β. Μαῦρος,
ὅτι τὰ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὸν φόβον του,
ἀλλ' ἐφεύσθη· διότι αὐτὰ ἦσαν καλῶς ἐξησφαλισμένα
εἰς Ῥωσικὸν πλοῖον· εἰς Ὀδησσὸν ἐλθὼν ἔπειτα ἔλε-
γεν ὅτι ἔμειναν 17 χιλιάδες γρόσια, τὰ ὁποῖα ἕνας κά-
ποιος (ἴσως ὁ Ε.) ἐπιτήδειος φιλογενῆς τὰ ἐπῆρε, διὰ
νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' οἱ ἄνεμοι τὸν ἔφερον
εἰς Τεργέστην, ὅπου διέμεινε μέχρι τοῦ τέλους αὐτῶν.

Αὐτὰ ἐνθυμοῦμαι, αὐτὰ καὶ ἐκθέτω, ὡς μὴ δυνηθεὶς
νὰ εὐχαριστήσω περισσότερον τὴν ἐπιθυμίαν σας. (1).

(1) Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι οἱ Κωνσταντινουπολίται δὲν ἐστάθησαν
ἀδιάφοροι εἰς τὴν ἐπανάστασιν μας, ἀλλ' ἐφάνησαν θερμουργοί, καὶ
μὲ πολὺν ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐν τῆς Ὀθωμανικῆς κατα-
δυναστείας. Ἐπὶ τούτοις ἔχομεν πρῶχειρα δείγματα καὶ τὰ τοῦ Μιχαὴλ
Σούτζου, ἡγεμονεύοντος τότε ἐν Μαλλαυίᾳ, ὅστις καταλιπὼν καὶ κατα-
φρονήσας τὴν Ἡγεμονικὴν δόξαν κτλ. θυσιάσας καὶ χρηματικὴν κατάστα-

Τούτων οὕτω διατρεξάντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀδριανουπόλει, ἐν Κρήτῃ, ἐν Κύπρῳ, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας (1), τίς ἄρα ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἐδύνατο πλέον νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτὸν του ὑπάρχοντα εἰς τὸν κόσμον; διὰ ταῦτα καὶ ὅσοι ἐδύνατο ἀπεδιδόρασκον ὅλον ἐν, ζητοῦντες νὰ διασωθῶσιν· οἱ πλεῖστοι δὲ αὐτῶν κατέφευγον εἰς τὸ ὁμόθησκον Ῥωσικὸν κράτος (ὡς εἴρηται), τὸ ὁποῖον δεχόμενον αὐτοὺς ἐπεριποιεῖτο καθ' ὅλα, περιθάλλον, καὶ παρηγοροῦν τὴν τεθλιμένην αὐτῶν ἀπελπισίαν, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς φιλανθρωπικῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐπικουρίας διασωθέντες, ἠξιώθησαν νὰ ἐπανέλθωσι πάλιν εἰς τὰς ἐστίας των, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν νὰ πατήσωσι καὶ τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθερωθείσης Ἑλλάδος.

σιν ὑπὲρ πατρίδος, ὑπέφερον ὄχι ὀλιγώτερα θειὰ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν καὶ κατάπαυσιν τῆς ἐν Δακίᾳ ἀποστασίας· δὲν εἶναι δὲ καὶ μακρὰν τῆς ἀληθείας ὅτι πολλοὶ Κωνσταντινουπολίται ἐφάνησαν κατὰ διαφθόρου ἔποχας καὶ περιστάσεις διώκται τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὑπερασπισταὶ τῆς Ὀθωμανικῆς καταδυναστείας, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄς ὑποτεθοῦν ὡς θεῖα καὶ ἀνθρώπινα· ὡς θεῖα μὲν, ἐκ τοῦ διότι ἀφοῦ ὁ θεὸς ἐποίησε τὴν ἡμέραν μὲ τὸ ἀπέραντον φῶς τοῦ Ἥλιου, ἐποίησε καὶ τὴν νύκτα μὲ τὴν Σελήνην, κτλ. ὡς ἀνθρώπινα δὲ, ἐκ τοῦ διότι συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια, δικαιοσύνη, καὶ ἰδιοτέλεια, κτλ. τρέχουν ἁμοῦ ὑπῆρχον λοιπὸν καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (καθὼς καὶ πανταχοῦ) καὶ ἀγαθοὶ καὶ στρεβλοὶ, ἀλλὰ τούτων ὁ θεὸς ἔστω κριτῆς.

(1) Εἶναι ἀξία διηγήσεως, ὡς θαυμασμοῦ πλήρης, ἡ περὶ τὴν θρησκευτικὴν σταθερότητα τῶν πελεκισθέντων, καὶ ἀπαγχονισθέντων τοσούτων ἀνδρῶν τότε, Κοσμικῶν τε καὶ Κληρικῶν, καθότι κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν ἐξάμωσεν διὰ τὴν ἀποφύγη τὸν θάνατον· τοῦτο ἐθαυμάζετο καὶ παρὰ τῶν ἰδίων Ὀθωμανῶν, οἵτινες μὲ ἄλλῳ λόγῳ ἐπῆρουν τὴν σταθερότητα αὐτῶν. «Οἶδε καὶ πολέμιος ἀνδρὸς θαυμάζειν ἀρετῶν»,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Τὰ κατὰ τὴν Σμύρνην διατρέξαντα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας (1).

Κατὰ τὴν 23 Μαρτίου 1821 κοινοποιηθείσης εἰς Σμύρνην τῆς ἐν Μολδαυία ἀφίξεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἀπεστάλη διαταγὴ τοῦ Σουλτάνου, νὰ ὀπλισθῶσιν ἅπαντες οἱ Ὀθωμανοὶ, λόγῳ ὑποψίας διὰ νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ ὀπλισμὸς τῶν Ὀθωμανῶν δὲν ἦτο χωρὶς τῆς συνειθισμένης αὐτῶν ἀταξίας καὶ ἀγριότητος, ἥτις μάλιστα προηγεῖται εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις κατὰ τῶν ἀόπλων.

Τὴν 26 (τοῦ αὐτοῦ) λόγου γενομένου παρὰ τῶν Φιλοταράχων περὶ Πολέμου μεταξὺ Ῥωσσίας, καὶ Τουρκίας, ἠγοίγη πεδῖον εὐρύχωρον εἰς τὰς θλίψεις, καὶ δυστυχίας τῶν Χριστιανῶν.

Τὴν δὲ 28 πολλοὶ ἀφίνοντες τὴν πέριουσίαν των, ἐζήτουν τὴν σωτηρίαν των διὰ τῆς φυγῆς. Τὸ παράδειγμα τούτων ἠκολούθησαν καὶ οἱ Ῥωστικοὶ ὑπήκοοι, ἀκατάπειστοι εἰς τὰς διακηρύξεις τοῦ Ῥωστικοῦ Προξένου Κ. Δεστούνη, κατὰ τῆς ψευδοῦς περὶ πολέμου φήμης.

Τὴν δὲ 23-εικοσιδύω ἐλεεινὰ θύματα κατεσφάγησαν, ἡ δὲ σφαγὴ ἤρχησεν ἀπὸ τινος δυστυχῆ ἀρτοποιὸν, ἐπὶ λόγῳ νὰ τρομάξωσι τὸν εἰς τὴν σφαγὴν παρόντα

(1) Τὰς περὶ τῶν κατὰ τὴν Σμύρνην διατρέξαντων πληροφορίας ταύτας λαβόντες ἐξ ἀμερολήπτου καὶ ἀξιοπίστου μέρους, ἐξεθέσαμεν ἐνταῦθα πρὸς γνῶσιν τῶν ἀναγνωστῶν.

Ῥωστικὸν τοῦ Προξενείου Διερμηνέα Κ. Παπᾶ Ρηγέ-
πουλον, καὶ δι' αὐτοῦ τὸ Προξενεῖον· (τοιαύτη ἐστάθη ἡ
τύχη τῶν διατελούντων ὑπὸ τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος
Χριστιανῶν).

Μέχρι δὲ τῆς 15-Ἀπριλίου οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ στή-
σωσι τὴν εὐτυχίαν των ἐπὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἄλλων,
διέσπειρον ψεύδη, συνέθετον Φερμάνια (διατάγματα),
ἔφερον ταχυδρόμους μὲ τὴν εἰδησιν τοῦ πολέμου, οἱ
μὲν εἰς τὸ Ῥωστικὸν Προξενεῖον, οἱ δὲ εἰς τὸν Μου-
σελλήμην, τὸ δὲ περιεργώτερον, καὶ ἄξιον θαυμασμοῦ
ἦτον, ὅτι τινὲς τῶν νομιζομένων καλῶς ἀνατεθραμμέ-
νων, ἢ ἐχθροπαθοῦντες πρὸς τοὺς μὲν καὶ δέ, ἢ σκοποῦ
τινὸς χάριν καὶ ἰδιοτελείας, ἐξῆπτον τὴν λύσσαν τῶν
Ὄθωμανῶν, καὶ προσέθετον φόβον ἐπὶ τοῦ φόβου, τὸν
ὁποῖον ματαίως ἢ φιλανθρωπία τινῶν κατεγίνετο νὰ
καταπαύσῃ.

Τὴν 6-(τοῦ αὐτοῦ) οἱ Ὄθωμανοὶ ἐπληροφορήθησαν τὴν
ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῶν Νήσων Ὑδρας,
Σπετζῶν, καὶ Ψαρῶν· μόλις ὁ λόγος ἠκούσθη, καὶ
ἐξήκοντα κεφαλαὶ ἐκυλίσθησαν εἰς τὴν ἀγοράν· κατὰ
τὴν ἡμέραν ταύτην δὲν ἔβλεπέ τις, εἰμὴ γυμνὴν τὴν
αἰμοσταγῆ τῶν τυράννων σπάθην, ἀπειλοῦσαν ἀδιακρί-
τως εἰς θάνατον πᾶσαν συναντωμένην τάξιν, πᾶσαν
ἡλικίαν, τὴν δὲ φρίκην ἐνδεδυμένην τὸν μέλαινα χιτῶνα
καὶ συνοδεύουσαν πανταχοῦ τοὺς πάντας.

Τὴν 10-Ἰουδαῖοι τινὲς ἀπὸ τὸν Ἰτζεσμὲ εἰς Σμύρνην
προσορμήσαντες, ἀνήγγειλον ψεύδη πολλὰ, καὶ ὅτι οἱ
Ἕλληνες ἀλείφοντες ῥητίνην τοὺς συλλαμβανομένους
Ὄθωμανοὺς τοὺς παραδίδουσιν εἰς τὰς φλόγας. Ἡ εἰ-
δησις αὕτη ὡς φλογοφόρος ἐρίωνὺς περιελθοῦσα τὴν

πόλι, κατέστρεψε τὰ πάντα, καὶ οὐδὲν Ἱερὸν ἦτον πλέον διὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς, οὔτε λόγος οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ κατευνάσῃ τὴν μανίαν αὐτῶν. Ἐβλεπέ τις εἰς τὰς ὁδοὺς Γυναϊκας ἐγγύους ἀποβαλλούσας, Μητέρας ἀνυποδύτους, λησμονούσας τὰ τέκνα των, Βρέφη κλαυθμηρίζοντα, καὶ διὰ τῶν γοερῶν ὀλολυγμῶν των ζητοῦντα τὰς μητέρας των. πᾶσαν δὲ ἡλικίαν ζητοῦσαν τὴν σωτηρίαν της εἰς τὸν λιμένα τῆς Σμύρνης.

Τὴν νύκτα τῆς-13-Ὀθωμανοὶ τινὲς ἰδόντες ἐν Πλοιαρίον Αὐστριακὸν ἀγρευθὸν εἰς τὸν Αἰγιαλὸν, καὶ ἐπιθάντες εἰς αὐτὸ διὰ λέμβου, ἐφόνευσαν τοὺς δύο τῶν ἀγρευόντων, τοὺς δὲ τρεῖς ἔφερον εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Μουσελλήμη, καταβοῶντες κατ' αὐτῶν νὰ κρεμασθῶσιν, ὡς σκοπὸν ἔχοντες δῆθεν νὰ καύσωσι τὰ εὐρισκόμενα Ὀθωμανινὰ πλοῖα.. Ἡ ὑπεράσπισις τοῦ Αὐστριακοῦ Προξένου ἐστάθη εἰς μάτην· κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐφόνευσαν καὶ δύο Ἐπτανησίους· ὅθεν οἱ ξένοι ἰδόντες τὸν ἀδιάκριτον εἰς ὅλους θάνατον, ἐπέβησαν μὲν εἰς τὰ πλοῖα, ἀλλ' ὅλοι δὲν ἀπεγυμνώθησαν καὶ ἀπὸ τὰς ἐχθροπραξίας των κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Τὴν-18-ὁ Ῥωσικὸς Πρόξενος ἐκοινοποίησεν ἐν ὀνόματι τοῦ Αὐτοκράτορός του τὸ ψήφισμα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρέσβεως Στρόγγανοφ, δι' οὗ ἐκώλυε πᾶσαν πράξιν τῶν ὑπηκόων του ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐβεβαίωνε τὴν ἐπιθυμίαν του περὶ εἰρήνης καὶ ἀρμονίας τῶν δύο Αὐλῶν.

Τὴν-20-οἱ Πρόξενοι ξένων δυνάμεων βλέποντες τὴν ἀναρχίαν, ἐζήτησαν κοινῶς συνέντευξιν μετὰ τοῦ Μολλᾶ, καὶ τῶν Πρωτίστων παραδεχθείσης δὲ αὐτῆς, τὴν ἐπισκοπῆσιν συνήλθον, καὶ ἀπῆρτησαν συμφώνως τὴν ἀσφάλειαν.

λειαν τῶν ὑπηκόων των,. Ὁ Μολλάς, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν συγκατέθεντο νὰ διορισθῶσι φρουραὶ περὶ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας.

Τὴν 20-οὶ Προὔχοντες Ὀθωμανοὶ ἐκάλεσαν ὅλους τοὺς Προξένους· ἐλθόντων δὲ, ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν.

α. Κανὲν Εὐρωπαϊκὸν πλοῖον νὰ μὴν δέχεται βραγιᾶν.

β. Τὰ εἰσπλέοντα, καὶ ἐκπλέοντα πλοῖα πάσης σημαίας νὰ ἐπισκέπτονται ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ νὰ παραδίδωνται εἰς τοὺς ἰδίους οἱ καταφυγόντες εἰς τὰ πλοῖα βραγιάδες καθὼς καὶ τὰ ὄπλα, καὶ αἱ τροφαί, ὅσα τυχοῖ· εἶναι περισσότερα τῶν ἀναγκαίων.

γ. Νὰ ἐμποδισθῶσιν ὅλα τὰ πλοῖα διὰ δέκα ἡμέρας.

δ. Νὰ διωχθῶσιν ὅλοι οἱ βραγιάδες οἱ καταφυγόντες εἰς τὰ πλοῖα, καὶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν Εὐρωπαίων, καὶ νὰ μὴ δεχθῶσιν ἄλλους.

Οἱ Πρόξενοι τῆς Ῥωσσίας, καὶ Αὐστρίας παρετήρησαν ὅτι τὸ ἐμπόδιον τῶν πλοίων εἶναι ἐπιζήμιον, τὸν δὲ διωγμὸν τῶν ζητούντων ἄσυλον, ἀπάνθρωπον· οἱ τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας συμφώνως μὲ ἄλλους, ἐνέκριναν τὰ ζητήματα τῶν Ὀθωμανῶν, πλην τοῦ διωγμοῦ, καὶ τῆς μὴ παραδοχῆς τῶν καταφευγόντων εἰς αὐτούς. Ὁ δὲ τῆς Προυσίας Πρόξενος Κύριος Πίζαρης ἐνέκρινε καὶ τοῦτο τὸ ἀπάνθρωπον ζήτημα.

Τὴν 17 Μαΐου ὁ Χασσάν Πασσᾶς ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Καισάρειαν, ἔφθασεν εἰς ἕν χωρίον πλησίον τῆς Σμύρνης συνωδευμένος ἀπὸ πέντε ἕως ἑξ̄ χιλιάδας στρατοῦ, καὶ διευθυνόμενος διὰ τὸ Ναύπλιον πρὸς φύλαξιν τοῦ φρουρίου. Ἀλλὰ φοβηθεὶς τὴν τῶν Ἑλλήνων θαλάσσιον δύναμιν, ἐπέτυχε ζητήσας ἀπὸ τὴν αὐλήν του διὰ συνδρομῆς τοῦ Μολλά καὶ Μπάς-ἀγκράνη νὰ μείνη εἰς τὴν Σμύρνην

διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς πόλεως αὐτῆς, ὅπου συνεχῶς συνέ-
βαινον ἀδιάκοποι φόνοι.

Τὴν 3 Ἰουνίου μία ναῦς Ῥωσικὴ ἀπὸ Κωνσταντινου-
πόλεως διαβαίνουσα τὰ παράλια τῆς Σμύρνης, ἔχουσα
πεντακοσίους ἐξήκοντα ἐπιβάτας, ὑπηκόους διαφόρων δυ-
νάμεων, καὶ πλησιάσασα εἰς τὸν λιμένα, ἔπεσκέφθη παρὰ
τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἐπιμένοντες νὰ πραγματοποιηῶσι
τὰς ὑποψίας των, δυσκόλως ἐπέιβοντο εἰς τὴν ἀλήθειαν,
ὅθεν ἦτον ἐπόμενον νὰ ἐξερευνοῦν τοὺς ἐπιβάτας. εἰς τὸ
πλεῖστον μέρος ἦσαν γυναῖκες καὶ παῖδια ὡς βραγιάδες,
ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχον οὔτε κἂν ἐνδείξεις περὶ τούτου, ἔ-
δωκαν τὴν ἄδειαν ἔκπλου· τοῦτο ἰδόντες οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ
εὐρόντες εὐκαιρίαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ μελετω-
μένου σκοποῦ των, ὤρμησαν ἔνοπλοι, καὶ ἐπέμενον εἰς
κράτησιν τῆς νηὸς, ὡς δῆθεν ἐχούσης ἀποστάτας καὶ πο-
λεμεφόδια.

Ἀλλὰ γενομένης καὶ δευτέρας καὶ τρίτης ἐπισκέψεως
κατ' ἐπίμονον θέλησιν λαοῦ βαρβάρου, καὶ ἐξηγριωμένου,
ἐκρατήθη μὲν ἡ ναῦς ἀναιτίως, ἀλλὰ μὲ τρόπον προσώρ-
μητε μεταξύ τοῦ εἰς Σμύρνην εὐρισκομένου Γαλλικοῦ
Στόλου.

Ὁ δὲ λαὸς ἀποτυχὼν ἀπὸ τὸν μελετηθέντα σκοπὸν
του, ἤτοι τὴν λαφυραγωγίαν τῆς νηὸς, ὤρμησαν κατὰ τοῦ
Μολλᾶ, τοῦ Μπάς Ἀγρᾶνη, καὶ τοῦ Μπάς Ναίπη, τοὺς
ὁποίους ἀφ' οὗ κατέκοψαν εἰς κομμάτια, διασκορπισθέν-
τες εἰς τὴν πόλιν, κατέβαρον τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως μὲ
τὸ χριστιανικὸν αἷμα τῶν πρῶστυχόντων ἀνδρῶν, γυναι-
κῶν, παίδων, ἀδυνάτων γερόντων, νηπίων, ὥστε ἕκαστος
εἶχε σύντροφόν του τὸν θάνατον εἰς κάθε βῆμα κατὰ
πᾶσαν στιγμὴν. Ὁ Ὀθωμανὸς δὲν ἦτον πλέον ἀνθρω-

πος, ἀλλ' ἦτον ἀγριώτερος ἐξηγγριωμένης Λααίνης, (τῆς ὁποίας τὰ νεογνά ἠρπάγησαν ἀπὸ τὴν ἀπρόσβιτον φωλεάν της.) Ἐκαστος Τοῦρκος μυρίους ἔχων θανάτους ὑπὸ τὰς διατυχὰς του, τοὺς διέταπτεν ὅπου, καὶ ὅπως ἔθελεν.

Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ Γαλλικὸν Προξενεῖον καὶ οἱ εἰς Σμύρνην εὐρισκόμενοι Γάλλοι ἀξιωματικοὶ ἀτρόμητοι εἰς τὸν κίνδυνον, συναμιλλῶντο τίς καὶ σώσῃ περισσοτέρους ἀπὸ τὴν σφαγὴν. Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος Γάλλους, διὰ τὰ ἀδάμαστα τῆς φιλανθρωπίας αὐτῶν αἰσθήματα!!!

Τὸ δὲ Ῥωσικὸν Προξενεῖον καθυβριζόμενον καὶ διωκόμενον κατέφυγεν εἰς τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον, (1) πολλοὶ δὲ τὴν σφαγὴν ταύτην τὴν ἀπέδωκαν ὅτι ἔγινεν ἐξ αἰτίας τοῦ ἐλλιμενισμοῦ τοῦ Ῥωσικοῦ πλοίου· ἀλλ' ὅσοι γνωρίζουσιν ἐκ πείρας τὸ ἄστατον τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τὴν γαυριῶσαν αὐτῶν ὑπερηφάνειαν, δὲν ἀποδίδουσιν ὅλην τὴν αἰτίαν εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος εἰς τὴν διάθεσιν, καὶ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ραδιουργίαν, καὶ ἀπάνθρωπον διαγωγὴν ὀλιγίστων τινῶν Δυτικῶν Ἑλλήνων.)

Ἐν τούτοις οἱ Ὀθωμανοὶ βλέποντες τὸ πλοῖον ἐξησφαλισμένον μεταξὺ τῶν Γαλλικῶν πλοίων, καὶ ὄχι μεταξὺ τῶν ἀρπακτικῶν αὐτῶν ὀνύχων, ἐζήτησαν ἐπιμόνως, καὶ τετάρτην ἐπίσκεψιν, ἀπειλοῦντες τοὺς Προξένους

(1) Οἱ Τοῦρκοι ὅσάκις δυσαρεστηθῶσι μὲ ὅποιονδήποτε, τὸν ὑβρίζουσι μὲ τὴν λέξιν Μ ο σ κ ὀ β Γ κ ε α β ο ὄ ρ, ἅπιστε Μόσκοβε, καὶ ἀναφέροντες εἰς τὰς μεταξὺ των συνομιλίας τοὺς Ῥώσους τοὺς ὀνομάζουσιν, ἐχθροὺς τῆς πίστεώς των, καὶ ἐν τοσούτῳ οἱ Ῥώσοι πάντοτε συντρέβουν τὰ ὀστά των.

ἄλλων τῶν δυναμειῶν, καὶ προβάλλοντες τὸ πρόχειρον αὐτῶν σύνηθες καταφύγιον, ὅτι δηλαδὴ θέλουσιν καύσει ἄλλην τὴν πόλιν, καὶ ὅτι θέλουσιν σφάζει ἀνεξαιρέτως ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Οἱ Πρόξενοι μὴ δυνήθentes νὰ καταπέισωσι τὸν Ῥωσικὸν συναδελφόντων διὰ λόγου, διεμαρτυρήθησαν συμφώνως κατ' αὐτοῦ, ὅστις διαλογιζόμενος τὰ δεινότερα, καὶ τὴν πρᾶγματοποίησιν τῶν βαρβάρων ἀπειλῶν, ἐνέδωκε διὰ τὰ γένη καὶ ἡ τετάρτη ἐπίσκεψις, ἀλλ' ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Προξένων τῶν ἄλλων Δυνάμεων, διαμαρτυρηθεὶς ἐναντίον αὐτῶν ἐν περιπτώσει ἀμελείας προελευσομένης ἀπὸ μέρος αὐτῶν διὰ πᾶν ὅ,τι δῆποτε ἀνόσιον καὶ ἄδικον.

Τούτων πάντων ἀκριδῶς γενομένων, οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν εὖρον αἰτίαν διὰ νὰ δικαιολογηθῶσι διὰ τῆς ἀνοσιουργίας τῶν· διὸ καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, (ὅπερ αὐταῖς εἶναι εὖπορον πάντοτε,) κοινολογήσαντες δηλαδὴ τοὺς παροτρύνοντας τὰ τοιαῦτα (1).

Τελευταῖον τὴν 4. Ἰουλίου ἐδόθη ἡ ἀδεία νὰ ἐκπλεύσουν ὅλα τὰ εἰς Σμύρνην εὐρισκόμενα Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ἡ πολυπαθὴς Ῥωσικὴ Ναῦς, ἔχουσα σέντροφον ἀχώριστον εἰς τὰ κᾶθη τῆς τὸν Ἰω. Παπᾶ Ῥηγόπουλον (2).

(1) Ἡμεῖς σιωπῶμεν τὰ περὶ τούτων, ὡς μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν. Οἱ δὲ περίεργοι θελοῦσιν εὖρει αὐτὰ εἰς τὰς Ἱστορίας καὶ εἰς τὰ ἡμερολόγια τῶν ἀλλοθενῶν.

(2) Ἄμα ἐκοινοποιήθη εἰς τὴν πόλιν τῆς Σμύρνης ἡ Ἑλληνικὴ ἀποστασία ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς ὁ Κ. Ἰω. Παπᾶ Ῥηγόπουλος (ὡς μᾶς ἐβεβαίωσαν τίμει αὐτῶν) ἐδείξεν ἀπαρρηγμάτιστον ζῆλον καὶ προθυμίαν, μὲ κίνδυνον μᾶ-

Ὁ δὲ Χασάν Πασσᾶς, ὁ ζητήσας νὰ μείνῃ εἰς Σμύρνην διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς πόλεως αὐτῆς, ἔμεινε διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς, καὶ διὰ τὴν σφαγὴν τόσων ἀθῶων, καὶ ἡ ἄλλοτε φαινομένη πλουσία καὶ ὠραία πόλις τῆς Σμύρνης ἦτον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χασάν Πασσᾶ, ἡ πόλις τῶν δυστυχιῶν καὶ τοῦ κλαυθμῶνος, ἐπειδὴ μετὰ τὸ τοῦ διαστήματος τούτου κατεσφάγησαν ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας ἀθῶων θυμάτων, (1) ὥστε αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως καθημαγμέναι παρίστανον τὴν πόλιν ὡς ἄλλο μακελλεῖον. Πτώματα κατακομματιασμένα ἀντὶ ταφῆς ἐπύροντο εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους παιανίζοντας, εἰς δὲ τὴν τραγικὴν αὐτὴν περίστασιν ἀλλοίμονον εἰς τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον Χριστιανὸν ὅστις ἤθελε ρίψει ὄμμα συμπαθείας! εὐθὺς ὁ θάνατος ἦτον ἐπὶ κεφαλῆς του!!

Κατὰ τὴν δεκάτην Ὀκτωμβρίου ἔφθασαν εἰς τὴν Σμύρνην Ὀθωμανοὶ τινὲς ἐκ Μονεμβασίας, τοὺς ὁποίους οἱ Πελοπόννησιοι διὰ πλοίων Σπετζιωτῶν μετεβίβασαν εἰς τὴν Σκάλαν Νόβα· οὗτοι δὲ ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας τὴν ὁποίαν οἱ Πελοποννήσιοι Ἑλληνας ἔδειξαν εἰς αὐτούς· οἱ Ὀθωμανοὶ οὗτοι ἅμα πατήσαντες τὸ ἔδαφος

ἄστα τῆς ζωῆς του διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν χιλιάδων Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους διέσωσεν ὑποκρίσας ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ἱστία τῶν Ῥωσικῶν πλοίων, ἐφοδιάζων αὐτούς καὶ μὲ χρήματα διὰ τὴν ὁδοπορίαν των.

Ἐκ τῶν διασωθέντων καὶ βοηθηθέντων αὐτῶν ὑπάρχουσι πολλοὶ καὶ εἰς διάφορους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους. Ἐξ ὧν πολλοὺς ἰδίους ὧσιν ἠκούσαμεν ἀναπέμποντας εὐχριστηρίους εὐχὰς διὰ τὰς παρὰ τοῦ Ἰωάννου Παπαῦ Ῥηγοπούλου γενομένας εἰς αὐτούς διασώσεις, εὐεργεσίας, καὶ χρηματικὰς περιβάσεις.

(1) Μεταξὺ τῶν φονευθέντων ἦσαν καὶ πολλοὶ ὑπῆκοοι τῶν ξένων ἀννάμων.

της Ἀσίας, ἔβαψαν τὴν πόλιν τῆς Σμύρνης μὲ τὸ αἷμα τριακοσίων ἐξήκοντα Χριστιανῶν.

Κατὰ δὲ τὴν ὀγδόην Νοεμβρίου συνηθροισμένων ὄντων εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Ταξιάρχων ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, οἱ Ὀθωμανοὶ περιπλέον τῶν χιλίων πεντακοσίων παρευρέθησαν εἰς τὰ περίε τοῦ Ναοῦ ἐξεληθόντων δὲ τῶν Χριστιανῶν, οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπανθρώπως καὶ θηριωδῶς ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους ἐξήκοντα Ἑλληνας, καὶ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ θηριωδία τῶν Ὀθωμανῶν μέχρι τῆς διαληφθείσης ἐποχῆς, ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν καὶ εἰς τὰ Προξενεῖα τῶν μεγάλων Δυνάμεων, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὸ Ῥωσικόν, ὡς προεῖρηται. Οἱ δὲ δυστυχεῖς Χριστιανοὶ ἐκλείοντο ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των χωρὶς νὰ τολμῶσι ν' ἀνοίξωσι παράθυρον ἢ θύραν, καὶ τοῦτο διότι τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διαταγὴ τοῦ Ὀθωμανοῦ Διοικητοῦ, διὰ νὰ φαίνωνται σφραλισμένοι αἱ οἰκίαι ὡς νὰ ἦσαν ἔρημοι. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διατρέξαντα εἰς τὴν Σμύρνην, τὰ περαιτέρω δὲ ἀγνοοῦμεν.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Προετοιμασίαι τῶν Ἐταιριστῶν διὰ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἑναρξιν τῆς ἀποστασίας - σχέδια προκαταρκτικὰ αὐτῶν - βίαιαι ληρθεῖσαι ἐπὶ τοῦ ἀρ-
θμοῦ τῶν ἐπιτοπίων ὀπλοφόρων Ἑλλήνων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν - αἱ αὐταὶ ἐπι-
πῆς ναυτικῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεις.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ μετὰ τὴν 22 Μαρτίου (τοῦ 1821) ἀφ' οὗ ἐκλείσθησαν αἱ ὁδοὶ χωρὶς πλέον νὰ ἐξέρ-
χωνται Μενζιλια (ταχυδρομεῖα), οὐδ' Ἕλληγες, οἱ δὲ κά-
τοικοι τῶν τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχιῶν Ὀθωμανοὶ ἤρ-
χισαν νὰ εἰσέρχωνται ὁμοῦ μετὰ τὰς οἰκογενεῖας τῶν εἰς
τὴν Τριπολιτζάν καὶ εἰς τὰ φρούρια (1) διὰ νὰ ἀσφαλισ-
θῶσι, (2) καὶ ὡς ἐκ τῶν συμβάντων ἀκροβολισμῶν καὶ τῶν
διαφημισθέντων, ὅτι δηλ. ὑπάρχουσι στρατεύματα, πο-
λεμεφόδια, καὶ λοιπὰ εἰς τὴν Μάνην καὶ εἰς ἄλλα μέρη,
ὑποπτεύοντες μήπως ἤθελεν ἐκτραγῆ ἢ ἀποστασία καὶ εὐ-
ρεθῶσιν ἀπροφύλακτοι, τότε οἱ Ἕλληγες ἑταιρισταὶ ἔθεντο
σκοπὸν νὰ κάμωσιν ἑναρξιν τῆς ἀποστασίας πλέον, κα-

(1) Τὴν μὲν 23 Μαρτίου εἰσῆλθον εἰς τὴν Τριπολιτζάν οἱ κάτοικοι Ὀθω-
μανοὶ τῆς Μεγαλοπόλεως (Λεονταρίου) ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδια, καὶ γέρον-
τες χωρὶς νὰ μείνῃ οὐδὲ εἰς ὀπίσω τὴν δὲ 25 τοῦ αὐτοῦ εἰσῆλθον οἱ κά-
τοικοι τῆς Λακεδαιμονίας (Μιστρᾶ), καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Μπαρδουλιῶν (κώ-
μης τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας) ἦτον ὁμοῦ ἀδύνατον νὰ καταβλίψωσι καὶ στενο-
νοχωρήτωσιν οἱ Ἕλληγες τοὺς Μπαρδουλιώτας, καθότι εἶχον περίπου τῶν
40. πύργους ὄχυρους, οἵτινες ἐπέχον σχεδὸν τόπον τέσων ἄλλων φρουριῶν

(2) Τὰ περὶ τούτων βέβαιον ἀθεῖται ἐπιτακτικῶν ἐν τῇ αἰσίῳ τέπῳ.

ὅτι ἄλλως δὲ ἐδύναντο ἢ ἀφίσωσι παρημελημένην τὴν ἀποστασίαν, πολὺ δὲ μᾶλλον ἔχοντες ἀνά χειρας τὰ βοηθητικά μέσα. α. τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν καὶ ἐλπίδα (ὡς καὶ ἀλλαγῆς εἴρηται), β. διὰ τὴν ἀμετάβλητον τοῦ Σουλτάνου ἀπόφασιν, διὰ τὴν τοῦ Ἄλη Πασσᾶ καταστροφὴν ἐνασχολουμένου περὶ αὐτὴν καὶ τοῦ Χουροίτ Πασσᾶ μετὰ πολυαριθμίων στρατευμάτων καὶ λοιπῶν, γ. τὸν διεκχυθέντα τρόπον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς Πελοποννήσου, οἵτινες ἐξασφαλισθέντες εἰς τὴν Τριπολιτζάν, καὶ εἰς τὰ φρούρια, ἐνεψύχωσαν πολὺ τοὺς Ἕλληνας (1) δ. τὴν τοῦ Σουλίου διάρκειαν ἐναντίον εἰς τὴν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀντίστασιν, καὶ ε. τὴν ἐναρξίν τῆς ἐν Βλαχομπογδανία ἀποστασίας, ἣτις προσεκάλεσεν ὄχι ὀλίγον τὴν τῶν Ὀθωμανῶν προσοχὴν.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὄντες ἐπιστηριγμένοι οἱ ἀρχηγεῖται τῆς Ἐταιρίας καὶ οἱ μετὰ ταῦτα καταταχθέντες ἔταιρισται, ὁσάκις ἐξέφραζον ὑποσχέσεις περὶ τῆς συμμετοχῆς καὶ συμπράξεώς των εἰς τὴν Ἐταιρίαν, ἐλάμβανον ὡς θεϊκὸν μέτρον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ὀθωμανῶν, παραβάλλοντες αὐτὸν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπηριθμίου δὲ ὑποθετικῶς κατὰ μὲν τὴν Πελοπόννησον ὄχι πλειοτέρους τῶν 20,000 Ὀθωμανῶν ὀπλοφόρων, Ἕλληνας δὲ ὑπὲρ τὰς 60,000· δηλαδὴ ἐκ μὲν τῆς Μάνης, 10,000· ἐκ δὲ τῶν δυνατωτέρων ἐπαρχιῶν, οἷον τῆς Ἀρκαδίας, Καρυταίνης, Ἀνδρού-

(1) Ὁ ἀποκλεισμός τῶν Μπαρδουνιωτῶν Ὀθωμανῶν ἐνεψύχωσε πολὺ τοὺς Ἕλληνας, καθότι ἦταν ἀδύνατον νὰ τοὺς καταθλίψωσι διὰ τὴν ῥαβδίταν αἰτίαν, καὶ τούτους μᾶλλον, καθὼς καὶ τοὺς Λαλαίους ἐφοβοῦντο πολὺ περισσότερο οἱ Ἕλληνας ὡς ἰσχυροτέρους· τὸν ἄλλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον Ὀθωμανῶν.

σης, Λεονταρίου, Καλαβρύτων, Λακεδαιμονίας, καὶ Κορώνθιας 30,000. ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν 20,000, ὅλησ συμποσομένης εἰς 60,000. κατὰ δὲ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν (ὑποθέτοντες καὶ αὐτὴν ἀναστατωμένην) τοῦλάχιστον 30,000. 5 : δὲ ἢ 6,000 ἐκ τῶν περὶ τὸν Ἀλγῆ Πασσᾶν ὀπλοφόρων Ἑλλήνων ἐπηρόθιμον δὲ καὶ Ὀθωμανοὺς ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων ὄχι πλείους τῶν 10 ἢ 16 : χιλιάδων, εἶχον δ' ἐπομένως καὶ τοιαύτην πεποίθησιν, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον τὸ νὰ δυνηθῶσιν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ διακῶσιν ἀπὸ τόσα ὄχυρά καὶ δύσβατα μέρη τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἐλθῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἐφεύσθησαν τῶν ἐλπίδων αὐτῶν καθότι οἱ Ὀθωμανοὶ ἦσαν περισσότεροι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἴσως καὶ κατὰ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Θεσσαλίας, καθότι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον Ὀθωμανῶν τῶν αὐτοχθόνων, τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν διατελούντων, καὶ τῶν εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας εὐρεθέντων, καὶ τῶν ἐκ διαλεμμάτων εἰσβαλόντων ἐκινδύνευε νὰ τριπλασιάσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποθετικῶν 60,000 Ἑλλήνων τῆς Πελοποννήσου (ὡς θέλουσι ἐκτεθῆ τὰ περὶ τούτου ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ)· κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐφεύσθησαν αἱ διὰ τοὺς Μανιάτας ἐλπίδες τῶν ὅλως διόλου.

Ἐπεστηρίζοντο πρὸς τούτοις καὶ εἰς τὴν ναυτικὴν δύναμιν καὶ τὴν πληθὺν τῶν πλοίων τῶν τριῶν νήσων Ὑδρας, Σπετζῶν, καὶ Ψαρῶν, τοῦ Γαλαξειδίου, τῆς Κάσσης, καὶ τῶν λοιπῶν νήσων· καὶ ὅσα μὲν διὰ τὰ πλοῖα τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ἃν καὶ εἰς τὴν ἐναρξιν ἔγινεν ὀλίγη ἀργοπορία, ἃν δὲ καὶ παρεισέφρυσαν πολλαὶ καταχρήσεις, ἐλλείψεις, καὶ παραδρομαί, αἱ ἑποικίαι λογίζονται τὸ

μηδὲν ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴν οὐσίαν τῶν κατορθωμάτων των, καθότι καὶ χρήματα ἐθυσιάσθησαν ἀπὸ μέρους τῶν δυνατῶν ναυτικῶν, καὶ τὰ πλοῖα ὅλα ἐξετέλεσαν τὰ πρὸς τὴν πατρίδα χρέη των περισσότερον ἀπὸ τὰ ἐλπίζόμενα· δὲν ἀπέτυχον μὲ ὅλα ταῦτα οἱ ἀρχηγέται καὶ λοιποὶ Ἑταιρισταὶ Ἕλληνες τῶν ἐλπίδων των, καθότι τὰ Ἑλληνικά πλοῖα ἐπέφερον τρόμον ἀπερέγραπτον εἰς τὸν ἰσχυρὸν Σουλτάνον, ὅχι δὲ καὶ ὀλιγωτέραν ἐκπληξὴν καὶ θαυμασμόν εἰς τοὺς σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους ἀνδρας τῆς Εὐρώπης, ὡς συνέβη εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποσταλέντα Πρέσβυν τῆς Γαλλικῆς αὐλῆς Κ. Γκιλμινώτ ἐπὶ Καρόλου διὰ τὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπροσάτευτα, ὅς τις κατὰ τὴν διὰ Κωνσταντινουπόλιν ὁδοπορίαν του συνέπεσε νὰ εὐρεθῆ τὸ πρῶτ ὀλίγον μακρὰν τῆς γῆσου Λέσβου (Μιτυλήνης) καθ' ἣν ἡμέραν συνεκροτήθη ναυμαχία μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων· ὁ Γκιλμινώτ διὰ νὰ μὴ παραδράμῃ τὴν ἀξιοθέατον ἐκείνην καὶ παράδοξον εὐκαιρίαν, ἀπεφάσισε καὶ ἐστάθη μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης, γεγονῶς αὐτόπτης ὅλης αὐτῆς τῆς ναυμαχίας, ἣτις ἐξέπληξε καὶ αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄντας ἐν τῷ πολεμικῷ πλοίῳ· ἀπηλπισμένος δὲ ὢν ἄτε εἶδε τὰς μικρὰς τῶν Ἑλλήνων ναυτικὰς δυνάμεις παραβαλλόμενας μὲ τὰς γιγαντιαίας τῶν Ὀθωμανῶν, εὐθὺς ἐξεπλάγη θεωρήσας τὰς ταχείας κινήσεις, τοὺς εὐκόλους ἐλιγμούς τῶν ἰσθῶν, τὴν περὶ πάντα ἐπίδεξιότητα, καὶ τὴν ἡρωικὴν τῶν Ἑλλήνων γενναϊότητα, καὶ ἐπὶ τέλος τὴν νίκην αὐτῶν, τὰ ὅποια ὅλα οἱ ἐν τῷ Γαλλικῷ πλοίῳ εὐρεθέντες ἅπαντες ἀπευφήμησαν σκιρτῶντες, καθὼς ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος Πρέσβυς αὐτὸς ὠμολόγει, ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελε πιστεῦσαι εἰς τὰ γενόμενα αὐτά, εἰ δὲν ἤθελεν ἴσθαι ὁ ἴδιος αὐτόπτης.

Κατὰ συγκαίριαν δὲ Ἔτυχε νὰ εὑρεθῆ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ Γαλλικοῦ πλοίου καὶ ὁ περίφημος ὀπλοποιὸς τῆς Γαλλίας Φατοῦ καλούμενος, (γνωστὸς καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τὴν περὶ τὰ ὄπλα καλλιτεχνίαν του) ὅστις τότε ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ διὰ νὰ πωλήσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διάφορα πολυειδῆ καὶ πολυτελῆ ὄπλα· γνωρισθεὶς δὲ καὶ ὑποδεχθεὶς εὐνοϊκῶς παρὰ τῶν Μεγιστάνων καὶ τῶν περὶ τὸν Σουλτάνον ἑπαλλήλων πρωτίστως μετὰ τὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπέλευσίν του ἀποῦ μετὰ τὸν μηισθέντα Πρέσβυν, ἐνεκρίθη ὡς μόνος ἱκανὸς διὰ ν' ἀναδεχθῆ τὴν γενικὴν ἐφορίαν τῆς ὀπλοποιίας διὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς μετὰ ἀλλεπαλλήλους προτάσεις καὶ ὑποσχέσεις κολακευτικὰς, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἤθελεν ὠφεληθῆ, ὥστε ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶν προτροπῶν ἐπέδωκε νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς διαπραγματεύσεις συναινέσει καὶ τοῦ Πρέσβεως· παρελθόντων δὲ τινῶν μηνῶν εἰς μόνας αὐτὰς τὰς περὶ ὀπλοποιίας συνδιαλέξεις καὶ σχέδια, μετακλήθεισ ἀίφνης παρὰ τοῦ Πρέσβεως, ἔμαθεν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας μετεβλήθη, τὰ δὲ πράγματα ἔλαβον διαφορετικὴν μορφήν, δὲν ἤθελε φανῆ ὡς ἐκ τούτου ἀρεστή εἰς τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν ἡ τιαύτη ἐργολαβία, τὴν ὁποίαν διεπραγματεύετο μετὰ τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος, καὶ ὅτι ἦτον μ' ὅλα ταῦτα ἐλεύθερος ἀφ' ἐτέρου μέρους, εἰάν ἤθελε θελήσῃ ν' ἀναδεχθῆ αὐτήν.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Φατοῦ συμμορφωθείς μετὰ τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεώς του, ἄλλως τε συλλαβὼν καὶ ὑπὲρ Ἑλλήνων χρηστὰς ἰδέας, ἔτι δὲ καὶ συμπάθειαν, ἀποδοκιμάσας ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι τὰ προβλήματα τῆς Πόρτας, ἔσπευσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γαλλίαν ἐφα-

ἀφαιρέσας τῆς ἰσοκράτειας τοῦ διὰ ξηρᾶς. Ἐκ τούτου δὲ οἱ Ἕλληνας ἐχάρησαν μαθόντες, πρὶν ἢ διακηρυχθῆ ἡ διάθεσις τῆς Γαλλίας, τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων μεταβολὴν τῆς γενναίουφρονος Γαλλικῆς αὐτῆς· ἀλλὰ ταῦτα συνέβησαν καθ' ὃν κερὸν διοργανισθεῖσα ἐτελείωσεν ἡ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τριπλῆ συμμαχία, ἔκτοτε δὲ ἠλλάξε καὶ ἡ φωτεινὴ Γαλλία τὸν ὑπὲρ Ἑλλήνων δρόμον αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Συστατικά τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας -- Διέκχυσις αὐτῆς πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου -- Ὁδηγία καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ τῆς Ὑ. Σ. Ἀρχῆς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας

Πρώτην δὲ βᾶσιν εἰς τὴν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐναρξεν τῆς ἐπαναστάσεως εἶχον οἱ Ἕλληνας τὸν ἀλλεπάλληλον σύνδεσμον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἣτις συνέκειτο ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς διδασκαλίας (1), ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις καὶ κατηγήσεις, ἀπὸ τοὺς ὄρκους, καὶ τὰ παρὰ τῆς ὀνομαζομένης Ὑψηλῆς Σεβαστῆς Ἀρχῆς

(1) Πρὸς γνώσιν τῶν, ὅσοι οὐκ εἶδον, οὐδ' ἐγνώριζον τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ μέσα [τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ὅλα τὰ συστατικά αὐτῆς κατὰ σειράν, παραλείποντες τὰς πλατυτέρας ἐρμηνείας καὶ ὀδηγίας· τὸ Δοκίμιον τοῦ Γω. Φιλόμονος ἀναφέρει σχεδὸν μὲ πλατυτέραν λεπτομέρειαν τὰ περὶ τούτου.

διαίτερα γράμματα (1), τὰ ὅποια ἅπαντα ἐκτίθενται
κατὰ λεπτομέρειαν ἐνταῦθα, ὡς ἐφεξῆς·

Μέρος πρῶτον τῆς Διδασκαλίας τῆς
Φιλικῆς Ἑταιρίας,

« Ἀφ' οὗ γνωρίζεις ἓνα Γραικὸν ὅτι εἶναι βέβαια
» τοιοῦτος ἐραστὴς τῆς πατρίδος, καὶ καλὸς ἄνθρωπος,
» ὅτι δὲν εἶναι μέλος εἰς καμμίαν ἄλλην Ἑταιρίαν
» μυστικὴν, ὁποῖα καὶ ἂν ᾖναι, καὶ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ
» κατηχηθῆ εἰς τὴν Ἑταιρίαν μας ὄχι διὰ περιέργειαν
» ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἀλλ' ἀπὸ καθαρὸν πατριωτισμὸν
» κινούμενος, τότε τῷ δίδεις τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θέλεις τὸν
» δεχθῆ εἰς τὴν Ἑταιρίαν· καὶ πρῶτον τὸν κάμεις ἀδελ-
» φοπητόν σου (κοινῶς βλάμην) εἰς τὸ εὐαγγέλιον μὲ τὰ
» σημεῖα . . . ἀνίσως ὁμοῦς ἤθελεν εὐρεθῆ ἔξω τῆς
» Γραικίας καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ αὐτὸ διὰ τοῦ
» Ἱερέως, τότε τῷ ἐξηγεῖς τὰ σημεῖα καὶ τοὺς λόγους,
» καὶ αὐτὸς ἔχει χρέος νὰ γίνῃ ἀδελφοπητὸς μὲ ὅποιον
» μέλος τῆς Ἑταιρίας συναπαντήσῃ, ὅταν τῷ παρουσια-
» σθῆ καιρὸς, ἢ εὐκολία.

Μετὰ τρεῖς ἢ περισσότερον ἡμέρας τὸν πηγαίνεις εἰς
» ἓνα Ἱερέα, καὶ λέγεις, ὅτι θέλεις νὰ ὀρκώσῃς αὐτὸν τὸν
» ἄνθρωπον, ἀνίσως ἐκεῖνα, τὰ ὅποια λέγει διὰ μίαν γνω-
» στὴν ὑπόθεσιν, εἶναι ἀληθινά· (κατὰ μέρος ὁμοῦς διὰ νὰ
» μὴν ἀκούσῃ ὁ Ἱερεὺς), τῷ λέγεις λοιπὸν τὸν ὄρκον πρῶ-
» τον, καὶ αὐτὸς τὸν ἐπαλαμβάνει τρεῖς φοραῖς μὲ χαμη-

(1) Τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος γράμματα ἐστάλησαν πρὸς ὀλίγους τινὰς
τῶν καθιερωθέντων εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἱερέων· καὶ τοῦτο διὰ τὸ ἀ-
ποκαθιστῶσι τοὺς καθιερωμένους εἰς διαξοδικώτερον ἐνθουσιασμὸν.

ἢ λήν φωνήν ὑστερον τὸν ἐρωτᾶς μὲ δυνατὴν φωνήν, διὰ
 ἢ ἄκωύση καὶ ὁ Ἱερεὺς, ἐὰν αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶπε τρεῖς φο-
 ἢ ραῖς, ἦναι ἀληθινὰ· αὐτὸς θέλει ἀποκριθῆ, » εἶναι, καὶ θέ-
 ἢ λου εἶναι ἀληθινὰ, καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν ὀρκίζομαι
 ἢ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, » θέλει τὸν ἐρωτῆσει καὶ ὁ Ἱερεὺς
 ἢ τοὺς αὐτοὺς λόγους, καὶ ἀφ' οὗ ἀποκριθῆ κατὰ τὸν αὐ-
 ἢ τὸν τρόπον, ὁ Ἱερεὺς τὸν προτρέπει καὶ κάμει τὸν ὄρκον
 ἢ κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν Νόμον.

Εἰς τοὺς ἔξω τῆς Γραικίας εὐρισκομένους εἶναι συγχω-
 ἢ ρημένον νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ ὄρκος καὶ ἐνώπιον Ἱερέως τῆς
 ἢ Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν δὲν ἦναι τρόπος νὰ γίνῃ εἰς Ἱε-
 ἢ ρέα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· μετὰ τὸν
 ἢ ὄρκον τὸν λαμβάνεις εἰς κρύφιον μέρος, καὶ τῷ κάμεις
 ἢ τὴν διωρισμένην ἐξομολόγησιν μὲ ὄλην τὴν ἀπαιτουμένην
 ἢ ἀκρίβειαν, ἔπειτα τῷ λέγεις » ἐστοχάσθη καλῶς ἐὰν ἦ-
 ἢ ναι ἀρκετὰ δυνατὸς νὰ βαστάσῃ τὸ Μυστήριον μὲ τὸν
 ἢ κίνδυνον τῆς ζωῆς του τυχούσης ἀνάγκης; ὅτι αὐτὰ τὰ
 ἢ ὁποῖα μέλλει νὰ μάθῃ εἶναι πράγματα Ἱερά ἀπὸ τὰ ὁ-
 ἢ ποῖα κρέματα ἢ τύχη τοῦ ἰδίου ἔθνους, ὅτι ἐμβαίνων εἰς
 ἢ τὴν Ἑταιρίαν, πρέπει νὰ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνα-
 ἢ τον μὲ ὄλα τὰ σκληρὰ βάσανά του, καὶ ὅτι εἰς περίστα-
 ἢ σιν ἢμπορεῖ νὰ τύχῃ διὰ νὰ φονευθῆ ἓνας παραβάτης
 ἢ τῆς Ἑταιρίας, ἀν ἦναι καὶ ὁ πλησιέστερος συγγενῆς του,
 ἢ αὐτὸς δὲ πρέπει νὰ τὸ ὑποφέρῃ. Ἔλεος πάντων νὰ στο-
 ἢ χασθῆ ὅτι οἱ ἄλλοι δεσμοὶ καὶ αἱ ὑποχρεώσεις, ὅσας ἔχει
 ἢ εἰς τὸν κόσμον, εἶναι σχεδὸν ὡς οὐδὲν ἔμπροσθεν τοῦ δεσ-
 ἢ μου τῆς Ἑταιρίας καὶ ὅτι ἢμπορεῖ ἀκόμη, ἐὰν δὲν αἰσ-
 ἢ θάνεται ἀρκετὴν δύναμιν καὶ ἀπόφασιν εἰς τὸν ἑαυτὸν
 ἢ του, νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τοῦ νὰ γείνη μέλος εἰς τὴν Ἑται-
 ἢ ρίαν· πρῶτον γὰρ τῷ ἐξηγγῆς τὸν σκοπὸν τῆς Ἑταιρίας

- » χωρὶς πολυλογίαν καὶ χωρὶς τινὸς προσθήκης· ὕστερον
 - » τὸν ἀφίνεις, καὶ τῷ λέγεις ὅτι, τὴν αὔριον θέλτε ἀντα-
 - » μωθῆ δια νὰ τῷ εἴπης μερικὰ ἀκόμη, καὶ νὰ μὴ λησμο-
 - » νήσῃ νὰ προμηθευθῇ μὲ ἐν πολλὰ μικρὸν κύτρινον κηρίον·
 - » αὐτὰ ἑλα πρέπει νὰ γίνουσι εἰς μίαν νύκτα μὲ ἄκραν σιω-
 - » πῆν, καὶ προσοχὴν διὰ νὰ μὴ δοθῇ ἡ παραμικρὰ ὑποψία.
- Εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ ἔχῃς
- » ἐκτεταμένους ὀμλίας.

Ὁ μετὰ τὴν συνήθη ἐξομολόγησιν καὶ κατήχησιν ὀρκω-
 μένος προσήλυτος ὀνομάζεται, Ἰερεὺς τῶν φιλικῶν.

Ὁ Πρῶτος Ὀρκος.

- » Ὀρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης
- » ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, νὰ φυλάξω μυστικόν,
- » θυσιάζων καὶ τὴν ζωὴν μου τὴν ἰδίαν, ὑποφέρων καὶ τὰ
- » πλέον σκληρότερα βάσανα καθ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς λέ-
- » ξεως, τὸ μυστήριον τὸ ὅποιον θέλει μοῦ ἐξηγηθῆ, καὶ
- » ὅτι θέλω ἀποκριθῆ τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅ,τι ἐρωτηθῶ. »

Ἐξομολόγησις.

- » Πῶς ζῆς; Καὶ πόθεν ὁ πόρος τῆς ζωῆς σου;
- » Τί συγγενεῖς ἔχεις; Τί ἐπαγγέλματος, καὶ ὁποίας
- » καταστάσεως;
- » Ἐσυγχίσθης ποτὲ μὲ κανένα ἀπὸ αὐτούς; ἢ φίλον
- » σου, ἢ ἄλλον τινά;
- » Ἐφιλώθης μὲ αὐτούς; Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν τὸ ἐν καὶ
- » τὸ ἄλλο;
- » Εἶσαι νυμφευμένος; Ἐχεις σκοπὸν νὰ νυμφευθῆς;
- » Ἐχεις ἔρωτα; ἢ εἶχες ποτέσου; σοῦ ἐπέρασε; καὶ
- » ἀπὸ τί ὤκιρον;

» Σὺ ἠκολούθησε ποτὲ ζήμια μεγάλη, ἢ μεταβολὴ τῆς
» καταστάσεώς σου;

» Εἶσαι εὐχαριστημένος εἰς τὸ ἐπ' ἀγγελμα ὅπου εὐρί-
» σκεσαι, καὶ ποῖον ἐπιθυμεῖς περισσότερον;

» Ἐχεις κανένα φίλον πιστόν; καὶ ποῖος εἶναι;

» Πῶς στοχάζεσαι νὰ ζήσης; καὶ ποῦ εἰς τὸ ἐξῆς;

Ὁ Σκοπὸς τῆς Ἑταιρίας.

Ἡ Ἑταιρία συνίσταται ἀπὸ ἀνθρώπους καθ' αὐτὸ Γραι-
» κοὺς φιλοπατριώτας, καὶ ὀνομάζεται, Ἑταιρία.

Ὁ Σκοπὸς αὐτῶν εἶναι ἡ καλητέρευσις τοῦ ἔθνους, καὶ
» ἐὰν ὁ Θεὸς τὸ συγχωρήσῃ, καὶ ἡ ἐλευθερία του ».

Μετὰ μίαν, ἢ δύο ἡμέρας, τὴν νύκτα σιωπῶντες πη-
» γαίνετε εἰς ἀσφαλὲς μέρος· καὶ πρῶτον βάζεις ἐπάνω
» εἰς μίαν τράπεζαν μίαν εἰκόνα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀφίνει
» αὐτὸς (ὁ κατηγούμενος) τὸ κύτρινον κηρίον· ἔπειτα τῶ
» λέγεις· ἐὰν δὲν στοχάζεται τὸν ἑαυτὸν του με' ἄρκετὴν
» δύναμιν, ἔχει καιρὸν ἀκόμη νὰ παραιτηθῇ, ὅτι ἀπὸ τὸν
» δεσμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἐμβαίνει, μόνον ὁ θάνατος ἡμ-
» πορεῖ νὰ τὸν ἐλευθερώτῃ, ὅτι μετ' ὀλίγην ὥραν καὶ αὐ-
» τὴ ἢ μεταμέλειά του εἶναι ἀσυγχώρητος. Μετὰ ταῦτα
» γονατίζει μετὰ τὸ δεξιὸν μόνον γόνυ κοντὰ εἰς τὴν τράπε-
» ζαν, κάμει τρεῖς φοραῖς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, τῶ
» δίδεις ν' ἀσπασθῇ τὴν εἰκόνα, βάνει τὸ δεξιὸν του χεῖρι
» ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀνοιχτόν, ἀνάπτει τὸ κύτρινον κηρίον
» σβέννων κάθε ἄλλο φῶς, τῶ δίδεις τὸ κηρίον διὰ νὰ
» τὸ βαστάσῃ μετὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, καὶ τῶ λέγεις·
» « αὐτὸ τὸ καιράκι εἶναι ὁ μόνος μάρτυς, τὸν ὁποῖον ἡ
» δυστυχησμένη πατρίς μας λαμβάνει, ὅταν τὰ τέκνα τῆς
» κάμουν τὸν ὄρκον τῆς ἐλευθερίας των· καὶ οὕτω κάμωμεν

» μίαν φοράν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, σὺ ἀναγινώσκεις
 » αὐτὸς δὲ ἐπαναλαμβάνει τὸν μέγαν ὄρκον μὲ ὄλον τὸ ἄ-
 » νῆκον σέβας εἰς τὴν Ἱερότητα καὶ μεγαλειότητα τοῦ
 » πράγματος. Τελεσθέντος τοῦ ὄρκου, ἀφίσεις τὸ ἀντίγρα-
 » φόν του, καὶ θέτων τὴν δεξιάν σου χεῖρα ἐπάνω εἰς τὸν
 » ἀριστερόν ὤμον αὐτοῦ, μὲ τὴν δεξιάν σου δὲ σηκώνων τὴν
 » εἰκόνα, (τὴν ὁποίαν βασιάζει καὶ αὐτὸς μὲ τὴν δεξιάν του),
 » ἐκφωνεῖς τὰ ἀκόλουθα. » Ἐνώπιον τοῦ ἀορά-
 » του καὶ πανταχοῦ παρόντος ἀληθινοῦ
 » Θεοῦ, τοῦ καθ' αὐτὸ δικαίου τοῦ ἐκδι-
 » κοῦντος τὴν παράθασιν, καὶ παιδεύον-
 » τος τὴν κακίαν, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς
 » Φιλικῆς Ἑταιρίας, καὶ μὲ τὴν δύναμιν
 » τὴν ὁποίαν ἔδωκαν οἱ μεγάλοι Ἱερεῖς
 » τῶν Ἐλευσινίων, καθιερώνω τὸν. . . .
 » ἐκ πατρίδος ἐπαγγέλματος. . .
 » καὶ δέχομαι διὰ μέλος, καθὼς καὶ ἐγὼ
 » ἐδέχθην, εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῶν Φιλι-
 » κῶν. »

Μετὰ τὴν καθιέρωσιν αὐτὴν σβύνεται τὸ κύτρινον κη-
 » ράκι, καὶ τῷ λέγεις, νὰ τὸ φυλάττη καλῶς, ἐπειδὴ ἡμ-
 » πορεῖ πάλιν νὰ τῷ χρειασθῇ· καὶ τὸ περισσότερον διὰ
 » νὰ ἔχη πάντοτε τὸν μάρτυρα τῶν μεθ' ὄρκου ὑποσχέ-
 » σεών του, καὶ ὅτι ἄλλην φοράν θέλεις τῷ ἐξηγήσει
 » τὰ στοιχεῖα καὶ σημεῖα τῶν Ἱερέων τῆς Φιλικῆς Ἑ-
 » ταιρίας. »

Ὁ Μέγας Ὁρκος.

Ὁρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ αὐτοθελήτως
 » ὅτι θέλω εἶμαι πιστὸς εἰς τὴν Ἑταιρίαν κατὰ πάντα

«καὶ διὰ πάντα· δὲν θέλω φανερώσει τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὰ
 «σημεῖα ἢ λόγους τῆς· μήτε θέλω δώσει νὰ καταλά-
 «βουν ποτὲ ὅτι ἐγὼ ἤξεύρω τί περὶ τούτου κατ' οὐ-
 «δένα τρόπον, μήτε εἰς τοὺς συγγενεῖς μου, μήτε εἰς
 «πνευματικόν μου, μήτε εἰς τὸν φίλον μου. Ὁρκίζομαι
 «ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλω ἔμβει εἰς «καμμίαν ἄλλην
 «Ἑταιρίαν, ὅποια καὶ ἂν ᾖναι, μήτε εἰς κανένα ἄλλον
 «δεσμὸν ὑποχρεωτικόν, ἀλλὰ μάλιστα ὅ,τι δεσμὸν
 «ἤθελον ἔχει εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὸν πλέον ἀδιάφορον,
 «ὡς πρὸς τὴν Ἑταιρίαν θέλω τὸν μετρά ὡς οὐδέν.
 «Ὁρκίζομαι ὅτι θέλω τρέφει εἰς τὴν καρδίαν μου ἀδί-
 «λειπτον μῖσος ἐναντίον τῶν τυράννων τῆς πατρίδος
 «μας, τῶν ὀπαδῶν των καὶ ὁμοφρονούντων· θέλω ἐνερ-
 «γεῖ κατὰ πάντα τρόπον πρὸς βλάβην των, καὶ ὅταν
 «ἡ περίστασις τὸ συγχωρήσῃ, καὶ τὸν ἐξολοθρευμὸν
 «των ἀκάμῃ. Ὁρκίζομαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλω μεταχει-
 «ρισθῆ βίαν διὰ νὰ γνωρισθῶ μὲ ἓνα ἀδελφόν, ἀλλὰ
 «θέλω προσέχει μὲ τὴν πλέον μεγαλητέραν ἐπιμέλειαν
 «διὰ νὰ μὴ λανθασθῶ, καὶ ὕστερον ἀκολουθήσει ἐναντίον
 «τί. Ὁρκίζομαι ὅτι ὅπου εὖρω συναδελφὸν θέλω τὸν
 «προστρέχει καὶ βοηθεῖ μ' ὄλην τὴν δύναμιν καὶ κα-
 «τάστασίν μου, θέλω προσφέρει εἰς αὐτὸν σέβας καὶ
 «ὑπακοήν, ἂν ᾖναι μεγαλύτερος εἰς τὸν βαθμὸν· καὶ
 «ἀνίσως αὐτὸς ἔτυχε νὰ ᾖναι προτῆτερα ἐχθρὸς μου,
 «τόσον περισσότερον θέλω τὸν ἀγαπῶ καὶ συντρέχω
 «ὅσον ἢ ἐχθρα μας ᾖτον μεγαλητέρα. Ὁρκίζομαι ὅτι
 «καθὼς ἐγὼ ἐδέχθην εἰς τὴν Ἑταιρίαν, θέλω δέχομαι
 «ἀδελφόν, θέλω μεταχειρίζομαι κάθε τρόπον καὶ ἄρ-
 «γηταν ἕως νὰ γνωρίσω ὅτι εἶναι ἀληθινὸς Ἕλληνας,
 «θερμὸς ὑπερασπιστὴς τῆς δυστυχοῦς πατρίδος μας

» ἐνάρετος καὶ καλὸς ἄνθρωπος, ἄξιός νὰ φυλάττῃ τὸ
 » μυστικὸν καὶ νὰ κατηχήσῃ καὶ ἄλλους. Ὁρκίζομαι
 » ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δὲν θέλω ὠφελῆθῃ ἀπὸ τὰ
 » μετρητὰ τῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ θέλω τὰ στοχάζομαι
 » ὡς πρᾶγμα Ἱερὸν, καὶ ἐνέχυρον ἀνήκον εἰς ὅλον τὸ
 » ταλαίπωρον ἔθνος μας, καθὼς καὶ τὰ λαμβανόμενα καὶ
 » στελλόμενα ἐσφραγισμένα γράμματα. Ὁρκίζομαι ὅτι
 » ποτὲ δὲν θέλω ἐρωτήσῃ τινα φιλικόν, ποῖος τὸν ἐδέχ-
 » θῃ εἰς τὴν Ἑταιρίαν, μήτε ἐγὼ θέλω φανερώσῃ μήτε
 » θέλω κάμει νὰ καταλάβουν τὰ λεχθέντα μας, καὶ ἀνί-
 » σως γνωρίσω τὸ σημεῖον εἰς τὸ ἐφοδιαστικόν τινος,
 » θέλω προσποιηθῆ ὅτι δὲν τὸ ἐγνώρισα. Ὁρκίζομαι ὅτι
 » θέλω προσέχει πάντοτε εἰς τὴν διαγωγὴν μου νὰ
 » ἦμαι ἐνάρετος· θέλω εἶμαι εὐλαβὴς εἰς τὴν θρησκείαν
 » μου χωρὶς νὰ καταφρονῶ τὰς ξένας, θέλω δίδει τὸ
 » καλὸν παράδειγμα, θέλω βοηθεῖ καὶ συντρέχει τὸν
 » ἀσθενῆ, τὸν δυστυχῆ καὶ ἀδύνατον, θέλω σέβομαι τὴν
 » Διοίκησιν, τὰ ἔθιμα, τὰ κριτήρια, τοὺς μετόχους
 » τῆς Διοικήσεως τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον διατρέχω.
 Ἐτέλος πάντων ὀρκίζομαι εἰς Σέ, ὃ Ἱερὰ καὶ ἀθλία
 » πατρίς! ὀρκίζομαι εἰς τὰς πολυχρονίους βασάνους σου!
 » ὀρκίζομαι εἰς τὰ πικρὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα τόσους αἰῶ-
 » νας ἔχυσαν τὰ ταλαίπωρα τέχνα σου! εἰς τὰ ἰδιά μου
 » δάκρυα, τὰ ὁποῖα χύνω αὐτὴν τὴν στιγμὴν! εἰς τὴν
 » μέλλουσαν ἐλευθερίαν τῶν ὁμογενῶν μου, ὅτι ἀφιε-
 » ρώνομαι ὅλος εἰς Σέ! ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς Σὺ θέλεις εἶσαι
 » ἡ αἰτία καὶ ὁ σκοπὸς τῶν διαλογισμῶν μου· τὸ ὄνο-
 » μά σου, ὁ ὁδηγὸς τῶν πράξεών μου, καὶ ἡ εὐτυχία
 » σου, ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν λόγων μου· ἡ θεία δικαιοσύνη
 » καὶ ἐξαντλήσῃ ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν μου ὅλος τὸς

« κέραιονός τῆς δικαιοσύνης τῆς τοῦ ὄνομα μου ἄς ἦναι
 « εἰς καταστροφήν, καὶ τὸ ὑποκείμενόν μου τὸ ἀντικεί-
 « μενον τῆς κατάρτας καὶ τοῦ ἀναθέματος τῶν ὁμογε-
 « νῶν μου, ἀνίσως λησμονήσω μίαν στιγμὴν τὰς δυ-
 « στυχίας των, καὶ δὲν ἐκπληρώσω τὸ χρέος μου· καὶ ὁ
 « θάνατος ἄς ἦναι ἡ ἀφεύκτος τιμωρία τοῦ ἁμαρτήμα-
 « τός μου, διὰ νὰ μὴ μολύνω τὴν Ἱερότητα τῆς Ἐται-
 « ρίας μὲ τὴν συμμετοχὴν μου ».

Ὁ Τελευταῖος Ὀρκος.

Ὀρκίζομαι ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ὡς ἄνθρωπος ἐπιθυ-
 « μῶν τὴν εὐτυχίαν τῶν συμπατριωτῶν μου, ἀπὸ τὴν
 « ὁποῖαν ἐξήρτηται καὶ ἡ εὐημερία, εἰς ὅ,τι ἔχω ἀκρι-
 « βὸν καὶ Ἱερόν εἰς τὸν κόσμον, ἐπειδὴ καὶ αὐτοθελή-
 « τως ἔδωσα τὰς ὀρκωμένας ὑποσχέσεις μου εἰς αὐτὴν,
 « ὅτι θέλω τὰς φυλάξει ἀπαρалаλλάκτως, θέλω εἶμαι πι-
 « στὸς ἐφ' ὄρω ζωῆς μου εἰς τὸ ὅλον τῆς Ἐταιρίας γε-
 « νικῶς, καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς μερικῶς. καὶ εἰς ὅ,τι πε-
 « ρίστασιν εὐρεθῶ, θελω ὀδηγηθῆναι ἀπὸ τὰς θεμελιώδεις
 « ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι διδάσκονται εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἧ-
 « τις μοι ἐμπιστεύθη· ὅλα αὐτὰ ἐνοῦνται καθ' ὅλην τὴν
 « δύναμιν τῆς λέξεως. » (1)

(Γ. Σ.) Κύριε Ἀμβρόσιε Πρωτοτύγκελλε!

« Ἐλάβομεν γράμμα τῆς Σεβασμιότητός σου 20 Φε-
 « βρουαρίου 1818 γεγραμμένον, ἐν ᾧ ἔγνωμεν ὅσον
 « ἔχεις ζῆλον ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατριδος ὑπέ-
 « ρευγε! ἀδελφὲ Ἀμβρόσιε! Σὺ ἐξελέξω τὴν ἀγαθὴν

(1) Παρλείπονται αἱ διάφοροι ὀδηγίαι καὶ νοθεσίαι τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας διὰ τὰς τάξεις καὶ σημεία, ἃ ἔφερον ἐκαστὴ τάξις κατὰ τὸν βυθμὸν αἰτῆς, κτλ. κτλ.

» μερίδα. Σὲ ἡ πατρίς μετ' ὀλίγον εἰς τὸν χορὸν τῶν
 » ἐκλεκτῶν θέλει συγκατατάξει διὰ νὰ ζῆς αἰώνια. Ἀλλὰ
 » διὰ νὰ γνωρίσῃ αὐτὴ πραγματικῶς τοὺς γνησίους υἱ-
 » οὺς τῆς, ζητεῖ τώρα νὰ τοὺς μάθῃ ἐν καιρῷ ἀνάγκης,
 » διὰ νὰ τοὺς διαχωρίσῃ ἔπειτα ἀπὸ τοὺς νόθους καὶ τὰ
 » βάρη τῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι μόνον ἴσως μὲ τὴν λέξιν ὀνο-
 » μάζονται Ἑλληνας.

Ἡ πατρίς, φίλε! βλέπουσα εἰς τὸν ὀρίζοντά τῆς τὸν
 » λαμπρὸν ἥλιον, διὰ νὰ σκορπίσῃ τὴν ἐπιπροσθοῦσαν ἀ-
 » χλὺν, ἣτις ἔτι καλύπτει τὰς χρυσοφαεῖς τοῦ ἀκτῖνας,
 » ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῶν τέκνων τῆς, διὰ νὰ κινήσῃ
 » τὰς μηχανάς τῆς ὅσον τάχος, μήποτε πάλιν καὶ πα-
 » ρέλθῃ αὐτὸς ὁ χρυσοῦς καιρὸς, καὶ μείνωμεν εἰς τὸ
 » σκότος, εἰς τὴν κατάκρισιν, καὶ εἰς τὴν δουλείαν· λοι-
 » πὸν καὶ ἡ Πανοσιότης σου ἅμα λάβεις τὰ παρόντα
 » μας, πρόφθασον τὴν πατρίδα, καὶ κατάβαλε τὴν ὑπο-
 » σχεθεῖσαν σοι συνεισφοράν, καὶ ὅ,τι ἄλλο δύνασαι, πα-
 » ρακινῶν καὶ τοὺς πλησίον γνωστοὺς σοι εὐκαταστά-
 » τους καὶ φιλοπάτριδας ἵνα καταβάλωσι καὶ αὐτοί. Ἐν-
 » θυμηθῆτε τὴν χήραν τοῦ Εὐαγγελίου· αὐτὴ εἶχε δύο
 » λεπτὰ, καὶ δὲν ἐκράτησε κανένα· λοιπὸν, τί στέκεσθε;
 » διὰ τί δὲν θυσιάζετε τὸ πᾶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος; ναί,
 » ἀγαπητοί, προφθάσατε μὲ χεῖρα, μὲ γνώμην, μὲ φω-
 » νήν· τρέξατε εἰς τὸ στάδιον τῆς δόξης· διὰ τὰ χρή-
 » ματα μὴ μείνετε ἄδοξοι καὶ ταπεινοί, ἀνάξιοι τῶν
 » προγόνων σας!

Ἡ συνεισφοράς καὶ βοήθειάς θέλεις μετρήσει τῶν
 » ἀγίῳ Χριστιανουπόλεως Κυρίῳ Γερμανῶ, ὅστις εἶναι
 » μέλος τῶν διορισθέντων ἐφόρων, εἰς τοὺς ὁποίους ὀ-
 » φείλετε νὰ πείθεσθε, ἐπειδὴ ἄνευ ὑπακοῆς μήτε πόλις,

» μήτε πλοῖον, μήτε καλύβη συνίσταται· πρέπει λοιπὸν
 » ν' ἀκολουθῆτε τὰ νεύματά των, διὰ νὰ μὴ γένη χασ-
 » μωδία, ὅταν ἠχήσῃ ἡ σάλπιγξ τῆς φωνῆς ἡμῶν ἔρ-
 » ρωσο. (σημεῖον τοῦ καθιερωμένου.)

Τῷ Πανοσιωτάτῳ Πρωτοσυγκέλλῳ τοῦ Χριστιανου-
 πόλεως Κυρίῳ Ἀμβροσίῳ.

Εἰς Πελοπόννησον. Εἰς ἀριθ. 113.

Αἱ παρὰ τοῦ Α. Ὑψηλάντου στελλόμε-
 ναι ὁδηγίαι.

» Πανιερώτατοι καὶ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, καὶ
 » εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ προεστώτες τῆς Πελο-
 » ποννήσου! μετὰ τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὴν Πανιερό-
 » τητά σας μετ' εὐλαβείας προσκύνησίν μου, καὶ πρὸς
 » τὴν [εὐγενίαν σας ἀδελφικοὺς ἀσπασμούς μου δὲν λεί-
 » πω νὰ ἐξαποστείλω πρὸς ὑμᾶς διὰ τῶν ἐν Κωνσταν-
 » τινουπόλει, ἀγίου Ἀρχιμανδρίτου Κ. Γρηγορίου Δι-
 » καίου, καὶ Κ. Παναγιώτη Σέκερη, τὸ παρόν μου, ἐν
 » ᾧ ἐμπερικλείεται ἡ παροῦσα παρὰ τῶν Κυρίων ἐπι-
 » στολή, ἣν τινα λαμβάνοντες, θέλετε ἐξακολουθήσει
 » κατὰ τὰ γραφόμενα· καὶ ταῦτα μὲν κατὰ χρέος· ἡ
 » δὲ ὁμόνοια, καὶ πίστις, καὶ ἀγάπη, εἴησαν μεθ' ἀπάν-
 » των ὑμῶν.

1820. Ἐν Πητρούπολει.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Πανιερώτατοι καὶ Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
 » καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, καὶ προεστώτες ἀπάσης
 » Πελοποννήσου. Τὴν Πανιερότητά σας εὐλαβῶς προσ-
 » κυνῶ ἀσπαζόμενος τὴν δεξιάν σας, καὶ τὴν εὐγενίαν
 » σας ἀδελφικῶς κατασπάζομαι.

Ἡ παροῦσα πρόσφορος εὐκχιρία μοι δίδει ἀφορμὴν νὰ

» γράψω καὶ δεύτερον πρὸς ὑμᾶς Ὁ ἐπιφέρων τὸ πλῆ-
 » ρόν μου Κύριος Ἰω. Πλ. Ῥηγόπουλος γνωστός ὢν
 » πᾶσιν ὑμῖν ἐπὶ φιλογενεῖα καὶ πατριωτισμῷ, ἀποπε-
 » ρατώτατος φρονίμως καὶ εὐτυχῶς πᾶσαν ὑπόθεσιν, ἀ-
 » κέρχεται ἤδη διὰ τὰ αὐτό σε ἀπὸ στόματος τοῦ ῥη-
 » θέντος θέλετε ἀκροασθῆ ὅσα ἐγγράφως δὲν δύναμαι νὰ
 » σᾶς δηλώσω, εἰς τὰ ὁποῖα θέλετε δώσει κάθε πίστιν.
 » Σεβασμιώτατοι γέροντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ ἄρχοντες,
 » πρώτη θάσις τοῦ ἐπιχειρήματός μας εἶναι ἡ μεταξὺ
 » ὑμῶν σύμπνοια καὶ ὁμόνοια καὶ ἄνευ τούτου οὐδὲν ἀ-
 » γαπητόν· ὁ καιρὸς ὅπου ἤδη ἔχομεν δὲν πρέπει νὰ
 » ἐξοδεύηται εἰς ἄλλο, εἰ μὴ εἰς τὰς ἀναγκαίας προ-
 » παρασκευὰς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κοινῷ ἡμῶν σκο-
 » ποῦ, ἐπειδὴ μία εὐκταιοτάτη περίστασις δὲν βραδύνει
 » καὶ ἂν (ὃ μὴ γένοιτο) εὐρεθῶμεν ἀνέτοιμοι, ὡς καὶ ἄλ-
 » λοτε, θέλομεν δικαίως γενῆ τὸ ὄνειδος ὅλου τοῦ κόσμου.
 Ἐὴν παύετε λοιπὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐργάζεσθε ἀόκνως
 » ὅσα πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν ἀφορῶσι, καὶ ἡ ἐπιτυχία ἀ-
 » φευκτος.

αὐκ· Αὐγούστου 23 Ὀδησσός.

Ἰῆς Πανιεράτητός σας, καὶ εὐγενείας σας υἱὸς ἐν
 Χριστῷ, καὶ ἀδελφὸς ἀγαπητός,
 Α. Ὑψηλάντης.

» Πανιερώτατοι καὶ Σεβαστοὶ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, Ἐξ-
 » γενέστατοι Ἀρχοντες καὶ λοιποὶ ἀδελφοί

Ἡελοποννήσιοι Χαίρατε

» Ἀγκαλιὰ καὶ βραδέως, μ' ὅλον τοῦτο τὰ χρέη πρὸς
 » τὸν πληρόν καθὼς ἱερά καὶ ἀπαρέβαστα μᾶς ἠνείκεσον,

καὶ τοὶ ἀσχολουμένους εἰς πολλὰ καὶ πολυειδή, νὰ σᾶς
 ἀποκριθῶμεν ὅσα σεμνὰ καὶ συμφέροντα, ὑπὲρ ὧν ἀνα-
 φέρετε πρὸς ἡμᾶς. Προηγουμένως οὖν πληροφορηθέν-
 τες ἐκ τῶν γραφομένων σας ἅπαντα τὰ πρακτικά σας,
 ἐπηνέσαμεν ἀναλόγως τὸν ἐνθερμον ζήλόν σας, τὴν
 αἰκινον προθυμίαν καὶ ἐπιμονὴν σας, τὴν ὁποίαν διατη-
 ρεῖτε ἀπαραμειώτως εἰς ὄφελος τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν
 ἔθνους· ὁ τρόπος σας, δι' οὗ μέχρι τοῦ νῦν τὸ πρᾶγ-
 μα ἐνεργεῖται, ἀποδεικνύει ἐναργέστατα ὅσους κόπους
 καὶ ἀγῶνας καὶ θυσίας καταβάλλετε, τὰς ἐποίας θέ-
 λει ἀνταμείψει ἀφθόνως μίαν ἡμέραν ἡ πατρίς, ἣτις
 θέλει συναριθμήσει καὶ ὑμᾶς εἰς τὴν σειρὰν τῶν τοι-
 ούτων ἀθανάτων υἱῶν της.

Περιττὸν στοχαζόμεθα μὲ λέξεις καὶ μὲ φράσεις νὰ
 σᾶς ἀποδείξωμεν τὸ, πόσον πρᾶγμα ὑπάρχει κατορ-
 θωτὸν, ὅταν τὸ συνοδύσωμεν μετὰ τῆς ἀπαιτουμέ-
 νης ἐπιμελείας, ἐπιμονῆς καὶ ἀποφάσεως, καθότι ὡς
 οἴδατε, τὸ κρῶτον μέσον εἰς τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐκτέ-
 λειν παντὸς ἐπιχειρήματος εἶναι ἡ ἐπιμονή, τὴν
 ὁποίαν ὅτι ἔχετε κατὰ κληρονομίαν ἐκ τῶν προγό-
 νων, δὲν ἀμφιβάλλομεν ταύτην λοιπὸν φυλάττετε
 καὶ μὴ πτοεῖσθε· συμβοηθεὺς γὰρ εἰς τοῦτο ἔχετε
 ἀπείρους· πρῶτον τὸν ἅγιον Θεόν, ἐξ οὗ τὰ πάντα
 κινοῦνται, καὶ ἐπομένως ὅλα τὰ πεπολιζμένα ἔθνη,
 τὰ ὁποῖα, θαυμάζοντα τὴν ἐλεεινὴν ταύτην ὑπομονήν,
 ἔφθασαν νὰ μᾶς θεωρῶσιν ὡς ἀπογόνους τῶν ἀθανά-
 των προγόνων μας, τὸ ὁποῖον πρᾶγμα ἰδίως καὶ
 ἀπρολήπτως κρίνοντες καὶ ἡμεῖς, δὲν θέλομεν εὐρεῖ
 ὅτι ἀδίκως μᾶς καταδικάζουσι· καθότι, πότε, καὶ εἰς
 πῶσον μέρος ἐκτίμησε τὸ γένος τὰ προγόμια τῆς ἐλευ-

» θερίας του με κοινήν φωνήν, και δέν εισηκούσθη;
 » ποία ἄλλη ἦτον ἡ αἰτία ἡ ἐμποδιζουσα τοσούτους
 » χρόνους τὴν εὐλογωτάτην ζήτησιν του, εἰμὴ ἡ ἐσχά-
 » τη ἀμάθεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον τὸ ἔθνος καταβεβυ-
 » θισμένον; τώρα δὲ ἀπόταν τὸ σκότος ἐκεῖνο τῆς ἀμα-
 » θείας ἐξέλιπε, και ἀρχησε τὸ γένος νὰ αισθάνεται
 » τὴν ἐλευθερίαν στάσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται, και νὰ
 » καταγίνεται διὰ τῆς μαθήσεως και παιδείας νὰ γνω-
 » ρίση τὰ δικαιώματά του, και νὰ προβαίη γιγαντιαίοις
 » βήμασιν εἰς τὸν φωτισμόν, δέν χρειάζεται ἄλλο διὰ
 » νὰ καταλάβῃ τόσον, ὅπόσας δεξιωτάτας περιστάσεις
 » ἐκ τῆς διχονοίας και ἀπρονοησίας του ἔχασεν, ὅσον
 » και τὴν συνδρομὴν και βοήθειαν τὴν ὁποίαν θέλει
 » λάβει ἅμα μετὰ τὴν κίνησίν του, και ἐπομένως πόσον
 » ἡ ἐπιτυχία ἔπεται ἀφευκτος.

Διὰ νὰ γένη λοιπὸν αὕτη ἡ κίνησις και ταχύτερον
 » και εὐκολώτερον, πρέπει ὅσον τάχος νὰ ἀποκτήσωμεν
 » τὰ ἀναγκαῖα μέσα, διὰ τῶν ὁποίων τὴν ἐξοικονόμησιν
 » ἐνεκρίθη νὰ συστηθῇ μία κοινὴ ἐθνικὴ Κάσσα, ἐφο-
 » ρευσμένη ἀπὸ τοὺς ἐγκριτωτέρους και φιλογενεστε-
 » ρους τοῦ ἔθνους. Ἐζητήθη δὲ και ὅθεν ἔδει ἡ ἀνή-
 » κουςα βοήθεια και ὑπεράσπισις, και ἐχορηγήθη
 » ἀφθόνως.

Συσκεφθῆτε λοιπὸν, και καταβάλετε πᾶσαν φρον-
 » τίδα και ἐπιμέλειαν, ἵνα κατὰ τὴν ζήτησίν σας
 » ἀποκαταστήσετε ἐν Πελοποννήσῳ Κάσσαν κοινήν,
 » και ἀναλογοῦσαν τῷ ὀνόματι τῶν Πελοποννησίων,
 » τῶν ὁποίων τοὺς ἀποσταλέντας στοχασμοὺς λαβόν-
 » τες και σκεψάμενοι, ἀπεφασίσαμεν τὰ ἀκόλουθα·

α. Διορίζομεν γενικοὺς ἐπιτρόπους τῶν πραγμάτων

• ἐκ μὲν τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων τὸν ἅγιον Π. Πατρῶν
 » Κ. Γερμανόν, τὸν ἅγιον Μονεμβασίας, Κ. Χρῦσανθον,
 » καὶ τὸν ἅγιον Χριστιανουπόλεως Κ. Γερμανόν· ἀπὸ
 » δὲ τῶν εὐγενεστάτων Ἀρχόντων, τοὺς εὐγενεστά-
 » τούς Κυρίους Ἀσημάκην Ζαήμην, Κ. Σωτήριον Χαρα-
 » λάμπην, Κ. Ἀναγνώστην Κοπανίτζαν, Κ. Πανοῦτζον
 » Νοταρᾶν, καὶ Κ. Θεοχάρην Ῥέντην. Ἐπὶ τούτων
 » πάντων τὸν Ἐκλαμπρότατον Γενικὸν Κόνσολον Κύ-
 » ριον Ἰωάννην Βλασόπουλον.

β'. • Οἱ Κύριοι Ἐφοροὶ θέλουσι ὑπακούει καθ' ὅλα
 » εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῶν
 » ἀρχόντων διορισθέντος Γενικοῦ Ἐφόρου τῆς Ἐταιρίας
 » Σεβαστοῦ ἀνδρὸς Κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου,
 » φυλάττοντες ἀπαρασαλεύτως ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸ
 » πρὸς αὐτοὺς ἐγχειρισθὲν ἐπιτροπικὸν γράμμα μας.

γ'. Ἐπιτρέπονται εἰς τὸ νὰ ἐξετάζωσι λεπτομερῶς
 » τὸν ἐν Πελοποννήσῳ ἀριθμὸν τῶν μελῶν ἅπαντα καθ'
 » ὃν οἶδαςι τρόπον, ἵνα μάθωσι παρ' ἐνὸς ἐκάστου, πῶς,
 » καὶ εἰς ποῖον ἔδωκε τὸ γράμμα καὶ τὴν ποσότητα
 » τῆς χρηματικῆς βοήθειας του ἵνα, εἰς ὑπότινος κατα-
 » κρατῶνται ἀλόγως τὰ Ἱερὰ χρήματα, ἀπαιτηθῶσιν
 » εἰς πληροφορίαν τοῦ ἐποίου ὀφείλουσιν οἱ ῥηθέντες
 » Κύριοι ἔφοροι νὰ ζητήσωσι τὰς ἀποδείξεις τῶν ὁποί-
 » ων ἔδωσαν χρημάτων, καὶ νὰ μᾶς στείλωσιν αὐτὰς διὰ
 » τοῦ γνωστοῦ μέσου.

δ'. Ἐκαστον μέλος ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ὀφείλει νὰ
 » πρὸςφέρει πρὸς τοὺς ῥηθέντας Κυρίους ἐφόρους σέβας
 » καὶ ὑπακοήν, ὡς ἀγρυπνοῦντας καὶ κοπιῶντας ὑπὲρ
 » αὐτῶν καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας, καὶ μηδεὶς νὰ μὴ δύ-
 » ναται νὰ κινήσῃ κανένα πρᾶγμα τῆς Ἐταιρίας ἀνευ

- » ἡμετέρας γνώμης, μήτε ἂν δοκῇ ὁ σοφώτατος πάντων
- » ἐπειδὴ καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ ὑπακοή, καὶ ὄχι ἡ αὐ-
- » θάδεια ὠφελεῖ τὰ πράγματα.

έ. Διορίζομεν χρηματικὸν ταμιεῖον (Κάσσαν), καὶ τα-

- » μίας τῶν κοινῶν χρημάτων τὸν τιμιώτατον Κ. Ἴω.
- » Πα. Διαμαντέπουλον, καὶ τὸν Κ. Παναγιώτην Ἀρβά-
- » λην, καὶ ὅποιον ἄλλον διὰ φρόνησιν καὶ ἀφιλοχρημα-
- » τίαν ἐγκρίνουσιν οἱ σεβάσμιοι καὶ φιλογενεῖς ἐπίτροποι,
- » πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ χρηματικοὶ Ταμίαι οὗτοι ὀφεί-
- » λουσι νὰ ἀποδίδουν λόγον εἰς τεταγμένους καιροὺς,
- » καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ δαπανῶσιν οὔτε ὀβολὸν χωρὶς
- » αὐτῶν· διὸ πρέπει νὰ σημειώσουσιν περιστατικῶς τὰ
- » ἔσοδα καὶ τὰς δαπάνας.

ς'. Ἄπαντα τὰ μέλη διὰ γραμμάτων μας ἰδιαιτέρως

- » διορίζονται ἵνα καταβάλωσιν εἰς τὸ κοινὸν ταμιεῖον ὄ-
- » χι μόνον τὴν ὑποσχεθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν δυνατὴν
- » χρηματικὴν βοήθειαν, καθὼς καὶ οἱ περὶ τὴν Πελο-
- » πόννησον, τὰς Ἴωνικὰς καὶ Κυκλάδας νήσους οἰκοῦν-
- » τες οὗτοι καθὸ ἓν μέλος μετὰ τῶν Πελοποννησίων
- » διορίζονται παρ' ἡμῶν νὰ συντρέξωσιν αὐτό σε καὶ νὰ
- » καταβάλωσι τὰς βοηθείας των, περὶ ὧν ἀπαιτεῖται κα-
- » ταγραφὴ ἰδιαιτέρα καὶ ἀκριβοῦς ἐκάστης νήσου· μετὰ
- » δὲ τὴν καταβολὴν ταύτην ὀφείλουσιν οἱ Κύριοι ἔφο-
- » ροὶ νὰ στείλωσιν εἰς ἡμᾶς καθαρὸν κατάλογον, φυ-
- » λαττόμενοι ἀπὸ μηδεμίαν δαπάνην, ἕως οὗ λάβωσι
- » τὰς ἀποκρίσεις μας.

ζ'. Πολλὰ ἄτοπον νομίζομεν καὶ ἀσύμφορον εἰς τὰ

- » πράγματα καὶ εἰς πᾶν μέλος διὰ νὰ παρακούσῃ εἰς
- » τὰς ὁδηγίας τῶν ἐφόρων· ὅθεν ἂν κανένας ἐξ αὐτῶν
- » φωραθῇ ὅτι ἀτάκτως φέρεται, μὴ φυλάττων τὰ ἀνή-

» ποντα αὐτῆ καὶ εἰς τὸν πλησίον χρέη, θέλει νομι-
 » σθῆ ὡς μέλος σεσηπὸς (ὃ μὴ γένοιτο). Ἐχουν λοιπὸν
 » τὴν ἀδειαν αἱ γενικοὶ ἔφοροι νὰ ἐξετάζωσι τὸ σφάλ-
 » μα, καὶ νὰ παιδεύουν μὲ εὐλογοφανῆ παιδεῖαν, συνερι-
 » γούντων καὶ τῶν λοιπῶν προϋχόντων, ἀπαθῶς ὁμῶς
 » καὶ ἀφιλοπροσώπως καὶ ἐνβάρει συνειδήσεως.

ἦ. Οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Καπιτάνιοι ἅπαντες συμφέροι
 » νὰ ὀδηγηθῶσι διὰ τῶν γνωστῶν μέσων εἰς τὰ κοινὰ
 » συμφέροντα, ὥστε ἐν μιᾷ καὶ πρώτῃ φωνῇ νὰ ὀρμή-
 » σωσιν εἰς κοινὴν καὶ γενικὴν βοήθειαν εἰς τοῦτο πα-
 » ρακαλοῦνται οἱ κύριοι ἔφοροι.

θ. Εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις ὅσα ὡς εὐλογα ἀ-
 » ποφασισθῶσι, διορίζομεν νὰ εἰδοποιῆται καὶ ὁ κοινὸς
 » ἡμῶν φίλος ἐνδοξώτατος Π. Μαυρομιχάλης, διὰ νὰ
 » συνεργῆ καὶ ἡ ἐνδοξότης του τὰ δυνατὰ καθὸ μέλος
 » γενικῶν.

ι. Περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἀλληλογραφίας μας διορίζομεν
 » τὸν εἰς Ὑδραν τιμώτατον Κύριον Γεώργιον Γκιόνην
 » διὰ νὰ φροντίσῃ νὰ λαμβάνῃ τὰ παρὰ τῆς Ἑταιρίας
 » εἰς ὑμᾶς, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν εἰς ἐκείνην γράμματα,
 » ἢ ἄλλα ὁποιαδήποτε ἔγγραφα, καὶ ἀσφαλῶς νὰ ἀπο-
 » στέλλῃ ὅπου προσήκει ἕκαστον.

Σεβ. Πελοποννήτιοι. Ταῦτα ἡμεῖς, καθ' οὓς ἐγράψατε
 » στοχασμοὺς, ἀποφασίσαντες ἀντεπιστέλλομεν, εἰς τὰ
 » ἑποῖα μὴν ἀμφιβάλλοντες οὐδαμῶς τοῦ ὅτι θέλετε
 » ἐμμένει ἀπαρασαλεύτως, προπαρακαλοῦμεν ἅπαντας εἰς
 » τὸ ἀγαθὸν καὶ θεῶ φίλον, ὅπερ ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν
 » πλησίον ἀγάπη· ἀλλ' ἐπειδὴ ἄνθρωποι ὄντες διαφε-
 » ρόμεθα ἐνίοτε, τὰ πάθη ἡμῶν ταῦτα πρέπει νὰ ἐξο-
 » μελογώμεθα ἀλλήλοις, καὶ νὰ ἰατρεύωμεν μὲ τὰς

» φρονίμους συμβουλὰς τῶν ὁμογενῶν, καὶ ὄχι μὲ τὰς
 » ποινὰς καὶ ἐκτιμήματα τῶν ἑτερογενῶν, ἴδια τῶν
 » βαρβάρων καὶ ἀνοήτων, καὶ ἀπάδοντα εἰς Ἑλληνικὰς
 » ψυχὰς, τὰς ὁποίας καυχόμεθα ὅτι ἔχομεν.

Πελοποννήσιοι! ἡ παροῦσα περίστασις εἶναι ἡ πλέον
 » εὐτυχῆς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν σκοποῦ·
 » ὅθεν καὶ πρέπει ὅλαις δυνάμεσι νὰ κερδήσωμεν ἐξ
 » αὐτῆς καταβάλλοντες κάθε κόπον καὶ ἀοκνίαν· ἡμεῖς
 » ἀπὸ τὸ μέρος μας κάμνομεν ὅλα τὰ δυνατὰ, διὰ νὰ
 » λάβωμεν ὅθεν δεῖ τὴν ἀνήκουσαν βοήθειαν, ἔπειδὴ
 » δὲν πρέπει νὰ προσμένωμεν παρ' ἄλλοτρίων τὰ πάντα,
 » διότι μειοῦνται τότε τὰ δικαιώματά μας,

Πρέπει λοιπὸν, ὡ φίλτατοι συμπατριῶται, ἀφοῦ μίαν
 » φορὰν ἀπεσεύσαμεν τὴν παχείαν ἀχλὺν τῆς ἀγνοίας
 » καὶ ἀμαθείας, καὶ διηνοίξαμεν τέλος πάντων τοὺς
 » ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ εἶδαμεν τὴν βοδοδάκτυλον καὶ
 » τερπνοτάτην αὐγὴν τῆς μεγάλης ἡμέρας, καθ' ἣν
 » θέλει ἀναλάμψει ὁ λαμπρὸς καὶ ζωογονικώτατος
 » ἥλιος τῆς τοσοῦτον ἐπιθυμητῆς τοῦ γένους ἡμῶν
 » ἀναγεννήσεως καὶ ἀναπλάσεως, πρέπει λέγομεν, νὰ
 » ἐνθυμηθῶμεν, ἢ μᾶλλον νὰ αισθανθῶμεν μέχρι βάρους
 » καρδίας, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἐποχὴ, ἣτις θέλει ἐπισ-
 » φραγίσει ἢ τὴν ἀθάνατον ἡμῶν δόξαν, ἢ τὸ ἀνεξάλει-
 » πτον ὄνειδος καὶ τὴν παντοτεινὴν κατασχύνην, ἂν
 » ῥαθυμῆσωμεν.

Ἡ μηχανὴ τοῦ μεγάλου ἔργου ἐτεχνουργήθη τῇ
 » τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ ἀντιλήψει κατὰ τὸν θαυμασι-
 » ὄτατον καὶ ἀρίστον τρόπον, καὶ δὲν χρειάζεται ἄλλο
 » πλέον, παρὰ ἓνας μοχλὸς μόνος διὰ νὰ τὴν κινήσῃ
 » καὶ γὰρ τὴν βάλῃ εἰς ἐνέργειαν· καὶ αὐτὸς ὁ μοχλὸς

» αὐτῇ ἢ ἐμφύχωσις τῆς φοβεράς μηχανῆς ἤρτηται
 » ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἢ πρόθυμος καὶ
 » γενναία συνεισφορά. ὅτι ἄνευ τούτων, καθὼς καὶ ὁ
 » Δημοσθένης εἶπε ποτὲ, τίποτε, ἢ μικρὰ καὶ ὀλίγου
 » ἄξια κατορθοῦνται.

Ἐὰν λοιπὸν ἡμεθα ἀληθῆ τέκνα τῆς Σεβαστῆς καὶ
 » Ἱερᾶς Ἑλλάδος, ὡς καυχόμεθα, ἂν σώζωμεν τῷ
 » ὄντι εἰς τὴν καρδίαν μας τὸν θεῖον σπινθῆρα τοῦ
 » ὑπὲρ τοι αὐτῆς εὐκλεεστάτης καὶ ἀθανάτου πατρίδος
 » ἔρωτος, ἂν αἰσθῶμεθα τέλος πάντων τὸ βάρος τοῦ
 » πολυχρονίου ζυγοῦ τῆς ἐπωνειδίστου καὶ αἰσχροτάτης
 » δουλείας, καὶ ἂν ἔχωμεν τὴν εὐγενῆ καὶ ὄντως Ἑλ-
 » ληνικὴν μεγαλοφροσύνην νὰ τὸν ἐκτεινάξωμεν ἀπὸ τὸν
 » τράχηλόν μας, ποίαν ἄλλην ἁρμοδιωτέραν προσμένο-
 » μεν ἐποχὴν; ποία πρόφασις ὅπως οὖν εὐλογοφανῆς
 » ἡμπορεῖ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἀναβάλωμεν τὸν χρυσοῦν
 » τοῦτον καιρὸν, τὸν ὅποιον λαμπρότατα φαίνεται ὅτ
 » ἡ θεία πρόνοια ὄντως ἐπροσδιώρισε διὰ τὴν ἐκπλήρω-
 » σιν ὄλων τῶν προρρήσεων, ὄλων τῶν χρησμῶν, ὅσοι
 » διαλαμβάνουσι περὶ τῆς τοῦ γένους ἐλευθερίας, περὶ
 » τῆς ὀρθοδοξίας; βέβαια, ἀδελφοί! δὲν μᾶς μένει καμ-
 » μία πρόφασις πλέον, οὔτε εἶναι εἰς τὸν παρόντα
 » καιρὸν, ἀλλ' οὔτε εἶναι δυνατὸν, στοχαζόμεθα, νὰ εὐ-
 » ρεθῇ τις μεταξὺ τῶν ἀπογόνων τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ
 » Λεωνίδα, τοῦ Θεμιστοκλέους, Ἀριστείδου, Κίμωνος,
 » Ἐπαμεινώνδου, καὶ μυρίων ἄλλων εὐκλεεστάτων προ-
 » γόνων μας, νὰ ἀμφιβάλλῃ πλέον διὰ μίαν καὶ μόνην
 » στιγμὴν περὶ τῆς ἀφεύκτως εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ
 » μεγάλου σκοποῦ· ἢ ἐναντία γνώμη μένει τοῦ λοιποῦ
 » ὁ κλῆρος τῶν νόθων ἐκείνων ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι θεμε-

» λιώνουσι τὴν κακοδαίμονα εὐδαιμονίαν των εἰς τὸ κα-
 » ἀποταμιεύσωσι μόνον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον,
 » καὶ παραδεδομένοι δι' ὄλου εἰς τὴν μισαρὰν καὶ θεο-
 » στυγῆ λατρείαν αὐτῶν τῶν μετάλλων, κλίνουσι τὴν
 » ἀμάλακτόν των καρδίαν ἕως καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἡδύτε-
 » ρον, τὸ εὐγενέστατον, καὶ ἱερώτατον αἶσθημα τῆς
 » πρὸς τὴν φιλότατην πατρίδα ἀγάπης, χωρὶς νὰ αἰσθά-
 » νωνται, ὅτι ἡ ἄκαιρος φιλοχρηματία κατασταίνει τὸν
 » δεδουλωμένον ὑπὸ τοῦ ψυχοσωματοφθόρου αὐτοῦ
 » πάθους καὶ αὐτῶν τῶν ἀνδραπόδων ἀνδραποδέστερον·
 » ἀλλ' εἶθε, ὦ παντοδύναμε Κύριε! ὦ πολιούχον πνεῦμα
 » τῆς ταλαίνης καὶ πολυσηνάκτου Ἑλλάδος! εἰς τὴν κρι-
 » σιμον ταύτην ἐποχὴν, ἐν ᾗ μέλλει νὰ διαχωρισθῇ ὁ σῖτος
 » ἀπὸ τὸ ἄχυρον, ὁ χρυσὸς ἀπὸ τὴν σκωρίαν, καὶ οἱ ἀληθεῖς
 » ἀδάμαντες ἀπὸ τοῦς ψευδεῖς καὶ πεποιημένους· εἶθε λέγω
 » νὰ μὴν εὐρεθῇ κανεὶς ἀναμεταξύ μας ἀνάξιος τοῦ Ἑλ-
 » ληνικοῦ ὀνόματος, καὶ τοῦ κακοδαίμονος ἐκείνου καὶ
 » ἀγενεστάτου κόμματος! ἀλλ' ἅπαντες οἱ κλητοὶ εὐρε-
 » θέντες χωρὶς ἐξαιρέσιν ἐκλεκτοὶ, ἄς συνδράμωμεν
 » ὁμοθυμαδὸν, ὄλη ψυχῇ, ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν ἐκτέ-
 » λεσιν καὶ στέφιν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου σκοποῦ, ὅστις
 » φαίνεται καθαρὰ, ὅτι εἶναι εὐδοκία τῆς θείας προνοίας,
 » καὶ ἄς ἀνοίξωμεν γενναίαν καὶ δαψιλῆ χεῖρα εἰς
 » ἐκείνους ὅπου προσφέρουσι κεφαλὴν, στήθος, καρδίαν,
 » καὶ βραχίονας διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ γένους..

Καὶ ταῦτα μὲν, ἀδελφοί, ἐγράψαμεν πρὸς ἡμᾶς ὄχι
 » πλατύτερον τυῦ δέοντος· ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα, καθὸ μέ-
 » γα, καὶ ἱερόν, καὶ φοβερόν, ἀπαιτεῖ πολλὰ καὶ γενναῖα
 » ἐπιχειρήματα εἰς τὸ νὰ ἐγκαρδιώσῃ ἡμᾶς νὰ νική-
 » σωμεν πρῶτον τὸ πάθος τῆς φιλοχρηματίας καὶ

» ἐπομένως τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν· ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔχον-
 » τες ἐλπίδα στερεὰν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καρδίας σας,
 » αἱ ὁποῖαι ἐκ φύσεως εἶναι αὐθόρμητοι εἰς τὴν ἀρετὴν
 » σὰς ἐδώκαμεν αἰτίαν· Σεῖς δὲ ἀναπληρώσατε τὰ
 » ἑλλείποντα. Φανήτε Ἕλληνες, δείξατε εἰς τοῦ κόσ-
 » μου τὸ θέατρον ὅτι δὲν ἀπεθάνατε, καθὼς σὰς νομί-
 » ζουν, ἀλλὰ ζήτε καὶ ἔχετε τὰς ἀρετὰς ὅλας τῶν
 » προγόνων σας. Ἐρρώσθαι

Εἰς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ἐναντίων, καὶ διόρθωσιν
 » τινῶν συμβασῶν καταχρήσεων, ἔτι δὲ καὶ ἀσφαλε-
 » στέραν ἐνέργειαν εἰς τὰ κοινὰ τοῦ συστήματος τῆς
 » Φιλικῆς Ἑταιρίας τῶν ὁμογενῶν ἀδελφῶν, ἐκρίθη παρὰ
 » τῆς Βουλῆς τῶν ἀρχόντων, ἵνα διορισθῶσιν ἔφοροι
 » κατὰ τόπους, οἵτινες προνοοῦντες πάντοτε περὶ τῶν
 » ἀναγκαίων, νὰ ἀναφέρωνται ἀμέσως εἰς τὰ τῆς Φι-
 » λικῆς Ἑταιρίας, διακρατοῦντες ἀμεταθέτως καὶ τοὺς
 » οἷακας τῆς κοινῆς ἰσορροπίας κατὰ τὰς περιστάσεις.

Κατὰ ταύτην οὖν τὴν ἐφεξῆς ἀπόφασιν τῆς Βουλῆς
 » εἰς 6 ἄρθρα διηρημένην, διορίζονται ἔφοροι τῶν ἐν Πε-
 » λοποννήσῳ κοινῶν ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας,
 » ἐκ μὲν τῶν Πανιερωτάτων Ἀρχιερέων, ὅ,τε Π. Πα-
 » τρῶν Κ. Γερμανός, ὁ Μονεμβασίας Κ. Χρῦσανθος,
 » καὶ ὁ Χριστιανουπόλεως Κ. Γερμανός· ἀπὸ δὲ τῶν
 » εὐγενεστάτων ἀρχόντων ὁ Κ. Ἀσημάκης Ζαήμης, Κ.
 » Σωτήριος Χαραλάμπης, Κ. Ἀναγνώστης Κοπανίτζας,
 » Κ. Πανοῦτζος Νοταρᾶς, καὶ ὁ Κ. Θεοχαράκης Ῥέν-
 » της· ἐπὶ τούτων δὲ πάντων ὁ ἐκλαμπρότατος γενι-
 » κὸς Κόνσολος Κ. Ἰωάννης Βλασόπουλος.

Καταστηθέντες τοίνυν ἔφοροι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
 » πραγμάτων ἦτε Σεβαστὴ αὐτῶν Πανιερότης καὶ φι-

» λογενῆς αὐτῶν εὐγένεια, ἐπιτρέπονται ἵνα προσέχω-
 » σιν εἰς τὰ ἐφεξῆς ἐξ ἄρθρα προσεκτικῶς, καθὼς οἱ ἀ-
 » πανταχοῦ ἰσότιμοι αὐτοῖς ἀδελφοὶ καὶ Ἕλληνες.
 » Ὅθεν·

δ. Ἐχθυσιν ἀδειαν νὰ δέχωνται τὰ παρὰ τῶν μελῶν
 » γράμματα, ἀνκφορὰς, χρήματα, καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο ἀ-
 » νάγεται εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῆς πρώτης βάσεως,
 » ἐξ ἧς ἤρτηται τὸ κοινὸν σύστημα τῆς Φιλικῆς Ἐται-
 » ρίας τῶν ὁμογενῶν ἀδελφῶν, τὰ ὅποια θέλουν στέλλει
 » ἀσφαλῶς εἰς τὸ ἐγνωσμένον μέσον καὶ ἐξ ἐκείνου εἰς
 » ἡμᾶς, τὰ δὲ χρήματα νὰ μετρῶσιν εἰς τοὺς γνωστούς
 » αὐτοῖς φύλακας τῶν κοινῶν χρημάτων.

ε'. Ὑποχρεοῦνται νὰ ἐξετάζωσιν ἐπιμελῶς ἐν ἑκα-
 » στον τῶν μελῶν ἐρχόμενον ἀλλαχόθεν, ἢ ἀπερχόμε-
 » νον, ἢ διατρίβον αὐτοῦ, ἢ κάτοικον, γινομένης τῆς
 » ἐρεύνης, εἰ δυνατὸν, ἀδιακόπως περὶ ἐκάστου καὶ πε-
 » ριστατικῶς, ποῖος, πότε, πῶς, καὶ διατὶ ἦλθεν, ἢ ἀ-
 » πῆλθε, καὶ ποῦ ὑπάγει; πῶς πολιτεύεται; ὁποίους ἔ-
 » χει σχετικωτέρους; καὶ ἐν συντόμῳ νὰ ἐξετάζωνται
 » ἀνεπαισθήτως ὅλα αὐτῶν τὰ βήματα, ἵνα μὴ τι ἄτο-
 » πον συμβῆ.

γ'. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν μελῶν τινὲς μὲν ζῶσιν ἐν ἀφθο-
 » νία ὡς εὐκατάστατοι, ἄλλοι δὲ ὑστεροῦνται καὶ τοῦ
 » ἐπιουσίου ἄρτου, προτρέπονται οἱ Κύριοι ἔφοροι νὰ ἐ-
 » πιμελῶνται παντοίως, ὥστε αἱ δυνάμενοι νὰ βοηθῶσι
 » τοὺς ἀδυνάτους, προνοοῦντες ἀδελφικῶς περὶ πάντων
 » τῶν ἀναγκαίων, συνιστῶντες αὐτοὺς εἰς ὑπουργήματα·
 » κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ ἐπιτηδειότητα ἐκάστου, ἵνα μὴ
 » μένωσιν ἀργοὶ καὶ ἄκαρποι· ἔτι δὲ νὰ οἰκονομῶσι καὶ
 » τοὺς ἀμετόχους φρονήσεως.

• 8. Ἄν δὲ εὐρεθῶσιν ἄνθρωποι αἰσχροκερδεῖς, ἀνυ-
 » πότακτοι, ὀρμητικοί, ἢ ἐπιχειρηματῖαι, ἀνάγκη πᾶσα
 » νὰ ἀναστέλλεται ἡ ὄρμη τῶν τοιούτων, νοουητουμέ-
 » νων κατὰ διαφόρους τρόπους, ἐνθυμούμενοι, ὅπου ἡ
 » ἀταξία ἔμεινεν ἀδιόρθωτος, ἐκεῖθεν ἡ εὐταξία καί σε-
 » μνοπρέπεια δι' ὅλου ἐξέλιπε. « Παιδεύετε τοὺς ἀτά-
 » κτους, » λέγει ἡ Ἐκκλησία.

έ. Τούτων οὕτω κατ' εὐχὴν κινουμένων, οἱ ἔφοροι
 » ἀνάγκη νὰ εἰδοποιήσωσι τὴν ὀλομέλειαν μὲ τὸν ἀσ-
 » φαλέστερον τρόπον, ὅτι ἄνευ τῆς συναινέσεως καὶ
 » ἀδείας αὐτῶν νὰ μὴ συγκαταλέγηται προσήλυτος εἰς
 » τὴν ἀδελφότητα· ἀλλὰ γενομένης πρῶτον ἀκριβοῦς
 » ἐρεύνης περὶ πάντων, ἔπειτα θέλει δίδεται ἡ ἀδελφικὴ
 » ἄδεια διὰ νὰ συγκαταριθμηθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν λοι-
 » πῶν μελῶν.

Σημειωτέον ὅτι, οἱ κατὰ τόπους ἔφοροι τῶν πραγ-
 » μάτων ἀνάγκη νὰ γνωρίζουν ἀκριβῶς πᾶν ὅ,τι ἀνα-
 » φέρεται εἰς τὸ σύστημα τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ποῖος
 » δηλαδὴ ἐκατήχησέ τοῦτον, ποῖος ἐκεῖνον, τί ἐγένετο
 » ἢ συνεισφορά, ἢ τὸ γράμμα, ἢ ἀναφορά ἐκεῖνου, καὶ
 » ὅ,τι ἄλλο, εἰδοποιοῦντες ἐν καιρῷ τὴν ἀρχὴν περὶ
 » τῶν γενομένων, γιγνομένων, καὶ ἐν ἀμφιβολίᾳ εὐ-
 » ρισκομένων.

ζ. Ἡ συνέλευσις τῶν κατ' ἐκλογὴν ἐγκριθέντων
 » μελῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας νὰ γίνεται, εἰ δυνατὸν,
 » ἅπαξ τοῦ μηνός, ὅπου εὐκολώτερον, ἔνθα συνελθόν-
 » τες ὅσοι μέτοχοι φρονήσεως ἐκ τῶν μελῶν, καὶ πραγ-
 » μάτων ἔμπειροι, καὶ συσχεπτόμενοι κατὰ τὸ εἶκος
 » περὶ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ γέ-

» νους, ἀποφραζέσθων τὰ δοκούντα. ἀλλὰ πάντοτε ἔσσε
 » τῶν ὀρίων, καὶ μηδέποτε ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ μεταξύ των ἀναστρέφονται ὄχι ὀλίγοι
 » μὲ θηριώδεις ψυχὰς, ἀπατῶντες καὶ βλάπτοντες τὰ
 » μέγιστα ἀπλοιστάτας καρδίας, καὶ ἐκ τούτου συμβαί-
 » νει οἱ μὲν χρηστοὶ καὶ καλοὶ μὴ γνωριζόμενοι, νὰ
 » μὴ πιστεύωνται, ὡς φύσει κεκρυμμένης τῆς διαθέ-
 » σεως, διὰ τοῦτο ἐπεννοήθησαν νόμοι, ὄρκοι, καὶ λοιπὰ,
 » δι' ὧν διατηρεῖται ἡ πολιτικὴ κοινωνία· ἐπειδὴ πάν-
 » τες ἐκόντες ἄκοντες, φοβούμενοι ἢ τοὺς κεραυνούς
 » τῆς θείας ὀργῆς, ἢ τὴν νομικὴν ἀπειλὴν καὶ τιμωρί-
 » αν, βιάζωνται νὰ ἐμμένωσιν εἰς τὰ ὅρια τῆς εὐθύ-
 » τητος.

Ὅθεν οὖν καὶ οἱ Κύριοι ἔφοροι κατὰ τοὺς ἱεροὺς νό-
 » μους τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας ὀφείλουσι νὰ ἐπιβεβαιώ-
 » σουν τὰ πιστὰ τῆς καρδίας των μὲ τὸν ἐφεξῆς ἐν
 » τῷ παρόντι ἡμετέρῳ ἐνσφραγίστῳ συστατικῷ Ὁρκῶν,
 » τὸν ὁποῖον ἔπειτα ἀντιγράφαντες, ὡς κεῖται μετὰ
 » τοῦ συστατικοῦ, καὶ ὑπογραφόμενοι, θέλουσι ἀποσεῖλαι
 » τὸ ἴσον εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ φυλάττηται εἰς τὰ ἀρχί-
 » βεια εἰς ἔνδειξιν τῶν πιστῶν ἐκδουλεύσεων αὐτῶν,
 » καὶ μνημόσυνον εἰς γενεὰς γενεῶν.

» Οὕτω λοιπὸν ποιήσατε ».

Πρὸς τούτοις ἐάν τις τῶν παρ' ἡμῶν ἐγκρινομένων
 » ἐφόρων ἢ διὰ σωματικὴν ἀσθένειαν, ἢ διὰ τὸ βάρος τοῦ
 » πράγματος, ἀδυνατεῖ νὰ ἀναδεχθῇ τὴν ἐφορίαν, ὅτι
 » λοιποὶ ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ ἐκλέξουν ὁποῖον στοχά-
 » ζονται ἱκανὸν, ἵνα οἱ ἐργαζόμενοι, μὴ ἀναγκαζόμενοι,
 » ἢ νὰ προαιρούμενοι ἐργάζωνται εἰς τὰ κοινὰ ».

Ὁρκος.

Ὁρκούμεθα ὡς τιμιοῖ ἀνθρώποι, καὶ ἄνθρωποι. οἵτινες
 » ἔχοντες πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἀκοίμητον ὄμμα
 » τοῦ παντεπόπτου, οὗ ὁ ἄγγελος μεγαλοφόνως κε-
 » λεύει. « Προσέχετε ἄνθρωποι νὰ φανῆτε
 » ἄξιοι, καὶ φύλακες ἀκριβεῖς τῶν ἐμπιστευ-
 » θέντων ὑμῖν » ... προβάλλοντες καὶ ὅτι ἄλλο
 » σεμνὸν ὄνομα ἐν καθαρῷ συνειδότι, ... βεβαιούμενον
 » ἀπὸ καρδίας, ὅτι θέλομεν φυλάξει ὅσα ἐγγράφως καὶ
 » ἐν τῷ παρόντι ἀναφέρονται ἀπαραβάτως πάντα.

Ὁρκούμεθα προσέτι ὅτι θέλομεν φυλάξει καὶ πρὸς
 » ἀλλήλους ὁμόνοιαν εἰλικρινεστάτην, χωρὶς ποτὲ νὰ
 » ἐνεργήσωμεν τι ἰδιαιτέρως ἀνευ τῆς γνώμης τῶν
 » λοιπῶν ».

Ἐδίδετο δὲ καὶ ἐφοδιαστικὸν εἰς τοὺς κατιχηθέντας
 καὶ ὀρκωθέντας ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἱερέων, εἰς ἐνδει-
 ξιν τῆς καθιερώσεώς των, καὶ ἀναγνώρισίν των ὡς μέ-
 λων ἀναποσπάστων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. (1)

Ἀλφάβητον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.

η. ξ. υ. φ. ω. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 4^α. 8. 9.

α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π.

θ. α. β. γ. δ. 9^α.

ρ. σ. τ. φ. χ. ψ.

Καὶ ταῦτά μὲν ἦσαν ὅλα τὰ συστατικὰ τῆς Φιλικῆς
 Ἑταιρίας, ἀφ' ὧν ἐξήρτηντο κατὰ συνέπειαν καὶ τὰ παρα

(1) Ἐπειδὴ τὰ διδόμενα ἐφοδιαστικὰ ἦσαν τριῶν εἰδῶν, δὲν ἐνεκρίμα-
 μεν νὰ καταχωρήσωμεν κανὲν εἶδος αὐτῶν, περιττὴν κρίναντες τὴν κα-
 ταχώρησιν οὔτε τοῦ ἐνός εἶδους, ὡς διαφέροντος τῶν ἄλλων δύο, εἴτε
 καὶ τῶν τριῶν εἰδῶν, διὰ τὸ ἀποφύγωμεν τὴν βεβαίαν καὶ πολυλογίαν.

τῆς Υψηλῆς Ἀρχῆς σαλέντα γράμματα πρὸς διαφόρους τῶν καθιερωθέντων, ὡς εἶρηται.

Διεδόθη δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον κατὰ πρῶτον καὶ ἀκολουθῶς ἐκ τῶν ἐλθόντων ὡς ἀποστόλων τῆς Ἐταιρίας, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κατὰ πρῶτον φανέντες εἰς τὴν Πελοπόννησον ἦσαν, ὁ Ἀντώνιος Πελοπίδας ἐκ Στεμνίτζης, ὁ Ἡλίας Χρυσοσπάθης, καὶ ὁ Περῆραιβός, οἵτινες καθιέρωσαν πολλὰ ὀλίγους ἀπὸ τὰ ἡμίση τοῦ 1817 ἔτους καὶ ἔπειτα· περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1820 καταβάς ἐξ Ὀδησοῦ ὁ Ἀναγνώστης Παπαῖ Γεωργίου (ὁ καὶ Ἀναγνωστάρας) ἀπέβη εἰς Ὑδραν, ὅπου κατηχήσας πολλοὺς ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Νήσου ἐκείνης, μεταβάς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐκατήχησε καὶ διαφόρους Πελοποννησίους· περὶ δὲ τὸν Αὔγουστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του Πολιανὴν (Σαμπάζικα), κακεῖθεν δὲ μετέβη εἰς τὴν Μάνην, κατηχῶν καὶ νοουθετῶν ὅσους ἠδύνατο α. καὶ β. τάξεως ἀνθρώπους· (κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον διέδιδον τὴν κατήχησιν τῆς Ἐταιρίας καὶ ὁ Ἡλίας Χρυσοσπάθης, καὶ ὁ Περῆραιβός.) Εἰς δὲ τὴν Τριπολιτζὰν ἀφικόμενος ὁ Νικηφόρος Παμπούκης (τὸ 1819), καθιέρωσε καὶ ἐδίδαξε τὸν σκοπὸν τῆς Φιλ. Ἐταιρίας τινὰς ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ πολλοὺς ἀκόμη διατελοῦντας εἰς τὰ πράγματα τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας. Ἐκ δὲ τῶν εἰς Τριπολιτζὰν καὶ εἰς ἄλλα προῤῥηθέντα μέρη κατηχηθέντων, ἐξηπλώθη ἡ διάδοσις τῆς κατηχήσεως καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας· οὗτοι λοιπὸν οἱ εἰς τὴν Ἐταιρίαν μεμνημένοι πάντες, ἐπιτυχόντες ἀρμοδίων, ὡς εἶρηται, περιστάσεων καὶ συνεννοηθέντες μετ' ἀλλήλων, ἐνήργησαν καιροῦ λαβόντες τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν Πελοπονήσῳ ἐπαναστάσεως, κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Ἐλευσις τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη * τοῦ Νικηταρᾶ - καὶ τοῦ Ἀναγνωστᾶ
εἰς τὴν Μάνην - συνάθροισις αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχηγῶν Ἑλλήνων
μεθ' ἰκανῶν στρατευμάτων ἐν Καλαμάτᾳ - ἐναρξίς τῆς ἀποστασίας αὐ-
τάθην τὴν 25 Μαρτίου, 1821.

Ἄμα ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ Ζακύνθου ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνη-
νης (τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821), καὶ ὁ Νικηταρᾶς ἀκο-
λούθως (τὸν Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους), φθάσαντες
δὲ οὗτοι εἰς τὴν Πελοπόννησον διέμενον εἰς τὴν Μάνην,
διαδοθείσης τῆς φήμης περὶ τῆς ἐξόδου καὶ τῆς ἐν Μάνη
διαμονῆς αὐτῶν, κατεταράχθη ἡ Ὀθωμανικὴ ἐξουσία, ἣτις
καὶ ἀπέστειλε διαφόρους Ταττάρους (ταχυδρόμους) πρὸς
τὸν Π. Μαυρομιχάλην Ἡγεμόνα τῆς Μάνης, ἐξαιτου-
μένη ἀκριβεῖς πληροφορίας, ἵ διατί ἦλθεν ὁ Θ. Κολοκο-
τρώνης, καὶ τί ζητεῖ; ὁ Π. Μαυρομιχάλης (κατὰ τὴν αὐτο-
λεξί τοῦ ἰδίου παράσ τασιν) ἀπεκρίνετο ὅτι, ὁ Κολοκο-
τρώνης ἦλθε κατατρεχόμενος, μὴ ἔχων δὲ ποῦ νὰ κατα-
φύγῃ, ὡς ἄσυλον καταφυγῶν εἰς τὴν Μάνην, διέμεινεν
ἐκεῖσε, διὰ νὰ τρέφεται ἀπὸ ὀλίγον ἄρτον τοῦλάχισον
καθότι δὲν ἐνεπιστεύετο νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν Πελοπόννη-
σον, φοβούμενος μὴ πως τὸν φονεύσωσι τὰ αὐτὰ δὲ
ἔλεγε καὶ εἰς τὸν Βοεβόδαν τῆς Καλαμάτας ὁ Π. Μαυ-
ρομιχάλης ὁσάκις παρ' αὐτοῦ ἐρωτήθη περὶ τούτου.
Περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ Φεβρουαρίου (τοῦ 1821) ὅτε
ὁ Γρηγόριος Δικαῖος (Φλέσας) ἐπιστρέψας ἀπὸ τὴν ἐν
Βοστίτζη Μυστικοσυνέλευσιν μετέβη εἰς Μαρδάκι τῆς
ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος, κάκειθεν δὲ εἰς Καλαμάταν
καὶ Μάνην, τότε διώθυγε μὲ ἐπιστολάς του πρὸς τὸν

Ἄλ. Ὑψηλάντην τὸν Ἀρχιμενδρίτην ἱερῶθειον Ἀθῶναί-
 σόπουλον, ὅστις ἀναχωρήσας (περὶ τὸ τέλος Φεβρουα-
 ρίου) ἔφθασε μετὰ πολλοὺς κινδύνους εἰς τὴν Κωνσταν-
 τινούπολιν (τὴν 23 Μαρτίου). Εὐρῶν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ
 τεταραγμένα καὶ τοὺς ὁποίους ἐζήτηνὰ ἐγχειρίσῃ τὰς
 ἐπιστολάς τοῦ Δικαίου, φυγαδευθέντας ἐκεῖθεν, παρέ-
 δωκεν αὐτάς εἰς ἄλλους διὰ ν' ἀποσταλῶσιν εἰς τὸν
 πρὸς ἄν ὄρον· τὴν δὲ 2 Ἀπριλίου ἀναχωρήσας ἐκ Κων-
 σταντινουπόλεως, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Πελοπόννησον,
 φθάσας εἰς τὰ Βέρβενα (τὴν 17 Ἀπριλίου)· ἐπεῖτα δὲ
 ἔλαβε συγέντευξιν ὁ Γρηγόριος Δικαῖος εἰς τὴν Μάνην
 μετὰ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη, τοῦ Μούρτζινου, καὶ τῶν
 λοιπῶν πρωτίστων τῆς Μάνης, καὶ ἐν τῇ συνεντεύξει
 αὐτῇ ἐγίνοντο διάφοροι τροπολογίαι, προτάσεις, σχέδια
 καὶ λοιπὰ περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανα-
 στάσεως· ὅσα δὲ ἐβουλεύοντο, ἐκοινοποιοῦν αὐτὰ καὶ
 εἰς τὸν Θ. Καλοκοτρῶνην, εἰς τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, καὶ
 εἰς τὸν Νικηταρᾶν.

Ἄλλ' ὁ Γρηγόριος Δικαῖος κατεπάραττε συνεχῶς
 τὸν ἐγκέφαλον τῶν πάντων, παρουσιαζόμενος ὡς ἀν-
 τιπρόσωπος προσωρινὸς τοῦ Α. Ὑψηλάντου, καὶ παρι-
 στάνων θετικῶς ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως εἶναι
 διωρισμένη πανταχοῦ ἡ 25 του Μαρτίου, ὅτι τὴν
 αὐτὴν ἡμέραν πυρπολεῖται ὁ Σουλτανικὸς στόλος, ὅτι
 δίδεται πῦρ εἰς ὅλην τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅτι φο-
 νεύεται ὁ Σουλτάνος· καὶ ταῦτα λέγων, ἐπαρουσίαζε
 τὰ πάντα ὑπὲρ Ἑλλήνων εὐκόλως διδόμενα ἐν ἀκαρεῖ
 ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων αὐτὰ ταῦτα διεφημί-
 ζοντο καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνη, τοῦ Νι-
 κηταρᾶ, καὶ Ἀναγνωσταρᾶ, καὶ ὅτι πρὸς τοὺς ἄλλους

ἔπειτα θ' ἀποστέλλει καὶ ἡ Ῥωσσία στρατεύματα, πλοῖα, καὶ χρήματα τὰ ὅποια (ἔλεγον) εἶναι ἔτοιμα, ὥστε ἅμα ὅτε γίνῃ ἡ ῥῆσις τῆς ἀποστασίας, θέλει τὰ ἀποστέλλει, προσθέτοντες ἀκόμη ὅτι ἡ Ῥωσσία θέλει εὐθὺς κηρύξει καὶ πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὡς παρελάμβανον αὐτὰ ἐν εἴδει παρακαταθήκης Ἱερῶν ὅσοι κατηχοῦντο εἰς τὴν τῶν Ἱερῶν τάξιν.

Ὁ Π. Μαυρομιχάλης ὁμως (ὡς θέλουν νὰ παραστήσουν τινες τῶν παρευρεθέντων εἰς τὰς ἐν Μάνῃ γενομένας μετὰ τῶν ῥηθέντων συνελεύσεις) δὲν ἀπεδέχετο νὰ ἐνδώσῃ διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐναρξίς τὴν 25 Μαρτίου, προβάλλων πολλὰ ἐμπόδια καὶ αἷτια, ὅσα καὶ ἄλλοι φρόνιμοι συμπεραίνοντες ἔλεγον μὲ φρόνησιν ὀρθήν· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος Δικαῖος (καθὼς ὁ ἴδιος ἔλεγεν ὕστερον) αὐτὸς τὸν ἠπάτησεν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ἐνόρκως πολλὰς ἐπισήμους ὠφελείας, καὶ ἐπὶ πάσαις αὐταῖς, ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ῥωστικῆς Αὐτοκρατορίας Αλ. Ὑψηλάντης θέλει ἀποκαταστήσει τὸν Π. Μαυρομιχάλην Κύριον τῆς Πελοποννήσου, καθότι ὁ Ὑψηλάντης αὐτὸς θέλει στήσῃ τὴν καθέδρον του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ὅτι διὰ νὰ μὴ φαίνεται ἡ Ῥωσσία ὅτι κινεῖ αὐτὰ, ἐξῆξεν ὡς ἀποστάτην εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Κόσμου τὸν Αλ. Ὑψηλάντην, καὶ ὅτι ὅλα αὐτὰ γίνονται οἰκονομικὰ διὰ νὰ μὴ ὑποπέσωσιν εἰς φθόνον καὶ ἀντιζηλίαν τὰ ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης· ὥστε ἐκ τῶν ὀμιλιῶν αὐτῶν, ἐξαίρετως δὲ καθότι οἱ ἐταιρισταὶ εἶχον γράψῃ πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐταιριστάς, αὐτοὶ δὲ ἀνήγγειλαν πρὸς τοὺς δῶ υἱοὺς τοῦ Π. Μαυρομιχάλη (διαμένοντας αὐτότε ὡς ἐνέχυρα ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γρηγορίου) ἐπι-

ἡ ἀποστασία ἤνοιξεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅτι εἰάν ἤθελον μείνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἤθελε τοὺς φονεύσει ὁ Σουλτάνος, ὥστε ἐκ τούτου δραπετεύσαντες κρυφίως, ἦλθον εἰς τὴν Μάνην, τοὺς ὁποίους ἰδὼν ὁ Π. Μαυρομιχάλης, πεισθεὶς δὲ καὶ παραβιασθεὶς μάλλον ἐκ τῆς δραπετεύσεως τῶν υἱῶν του, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν Μάνην, καὶ μετέβη εἰς τὴν Καλαμάταν, μάλιστα διότι καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γεώργιος, ὅστις διέμενον ὡς ἐνέχυρον εἰς τὴν Ἐξουσίαν διὰ τὴν Ἡγεμονίαν τῆς Μάνης, φαίνεται, ὅτι δὲν εἶχε φέροι εἰς τὸν πατέρα του καλὰς εἰδήσεις οὔτε διὰ τὴν Ἡγεμονίαν του, οὔτε διὰ τὴν ἀποστασίαν τῆς Βλαχοπογδανίας, καὶ ἔνεκα τούτων ἀπελπίσθη ὅλως διόλου, καὶ ἐκινήθη εἰς τὴν ἀποστασίαν.

Ἐντοσούτῳ ὁ Γρηγόριος Δικαῖος μὲ τοιαύτας διαφόρους μωρολογίας ἐκίνησεν εἰς ἐνθουσιασμὸν τοὺς πάντας· καὶ ὄχι μόνον δὲ αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ ἑταίρισταί· καὶ μὴ ὅλα ταῦτα ἐφάνησαν ὅλαι αὐταὶ αἱ μωρολογίαι ὠφέλιμοι, καθότι εἰάν οἱ Ἕλληγες δὲν ἤθελον φθάσῃ εἰς τοιοῦτον ἐνθουσιασμὸν, ὡς καταβεβαρυμένοι καὶ τετυφλωμένοι ὄντες ἀπὸ τὰς Ὀθωμανικὰς τυραννίας, εἰάν δὲν ἤθελεν ὑποπέσῃ εἰς τοσαύτην κατάχρησιν ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία, μάλιστα καθὼς ἔφθασαν νὰ λάβουν τελευταῖον οἱ Ὀθωμανοὶ διαφόρους πληροφορίας περὶ αὐτῆς, καὶ εἰάν δὲν ἤθελε γίνῃ ἐναρξίς τῆς ἀποστασίας τὴν 25 Μαρτίου (1821), ἀναμφιβόλως οἱ Ἕλληγες ἀπετύγχανον διὰ πάντα· ἀλλ' ὅλα αὐτὰ, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ διαδοθεῖσα φήμη ὅτι εἰς τὴν Μάνην ἔφερον ὁ Κολοκοτρώνης 10,000 στρατεύματα, ἔτι δὲ καὶ αἱ ἐλπίδες τὰς ὁποίας εἶχον πάντοτε καὶ οἱ

ἐξαιρίσθαι (1), καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μάνης, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἠλπίζον πᾶσαν πρόδον διὰ τὴν πληθὺν, διὰ τὴν ἀρχαιότητα, διὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐμπειρίαν των εἰς τὰς μάχας, καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων, ἔγιναν παραίτια πολὺ περισσότερον διὰ νὰ γίνῃ ἢ ἐκρηξίς πλέον κατὰ τὴν ῥηθείσαν ἐποχὴν.

Ὡς ἐκ τούτων καὶ ἄλλων ἐνέδωκε καὶ ὁ Π. Μαυρομιχάλης διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐναρξίς τῆς ἐπαναστάσεως τὴν 25 Μαρτίου, καὶ ὅσον ἐνῆν τότε προχείρως προπαρασκευάζοντο. Ὁ δὲ Ἀναγνωσταρᾶς υπέβλεπεν ἐχθρωδῶς τὸν Γρηγόριον Δικαῖον, διότι ἐφέρετο αὐθαδῶς καὶ ἀτίμως τόσον κατὰ τ' ἄλλα, καθὼς καὶ κατὰ τὸν κανονισμόν τῆς Ἐταιρίας, καὶ διότι μάλιστα λαβὼν χρήματα τῆς ἐταιρίας κατεχρᾶτο αὐτὰ, χωρὶς νὰ φροντίσῃ ποσῶς καὶ διὰ τ' ἀναγκαῖα τῆς ἐνάρξεως, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἄλλ' ὁ Νικηταρᾶς ἐν τούτοις ἐγνώρισε καλῶς τὴν μεταξὺ τοῦ Ἀναγνωσταρᾶ καὶ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου ἐνυπάρχουσαν διαίρεσιν, καὶ ἅμα ὅτε ἀνέβησαν καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Μαρδακίου, καὶ ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν Ἀναγνωσταρᾶς ἀπῆλθεν εἰς Πολιανὴν κατ' εὐθείαν, ὁ Νικηταρᾶς μὲ τρόπον ἀπλοῦν καὶ ἀθῶον, (περιμένων μάλιστα τὴν στιγμὴν τῆς ἀποστασίας διὰ

(1) Οἱ ἐλπίζοντες ἐξαιρίσθαι καὶ λοιποὶ Ἕλληνες εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μάνης ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων των ἔπειτα, καθότι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀπλοῖ Μανιάται ἄχι μόνον δὲν ἐστρατολόγουν ἀμισθί, ἀλλὰ καὶ στρατολογοῦντες, ἤθελον νὰ συναζοῦν ὡς λάφυρα καὶ τὰ πλέον μηδὲ μινά, ἀκόμη ἐλαφυραγῶγον καὶ τὰς ἀγίας εἰκόνας ἐκ τῶν Χριστιανικῶν εἰσπραγμάτων.

νά σφάξῃ Τούρκους) διὰ νὰ μὴ γίνῃ κανέν ἑμπέδιστον ὥστε νὰ μείνῃ ὀπίσω ἡ ἔκρηξις, κατέπεισε τὸν Γρηγόριον Δικαῖον διὰ νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τοῦ Ἀναγνωσταρά, ὅστις ἀπελθὼν εὐθὺς εἰς τὴν Ἡολιανὴν, ὠμίλησε μετὰ τοῦ Ἀναγνωσταρά, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἦλθον εἰς τὸ Μαρδάκι, ἀφ' οὗ ἐσυμβιβάσθησαν (1) μετὰξὺ των.

Τὴν δὲ 18 Μαρτίου διαμένοντες εἰς Μαρδάκι ὁ Ἀναγνωσταρᾶς μετὰ τοῦ Νικηταρά, καὶ εἰδοποιηθέντες ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν Σκαρδαμουλὰν τῆς Μάνης ἐν πλοῦτον μὲ πολεμεφόδια, ἀποσταλὲν (τῷ ὄντι) ἀπὸ τοὺς ἐν Σμύρῃν ἑταίρους, ὁ Νικηταρᾶς μετὰ τὴν βεβαίαν πληροφορίαν περὶ τοῦ ἐλλιμενισμοῦ τοῦ πλείου αὐτοῦ, ἐσύναξεν εὐθὺς 250 ὀπλοφόρους, καὶ 200 ζῶα φορτηγὰ, καὶ διὰ νυκτὸς κατέβησαν μετὰ τοῦ Ἀναγνωσταρά ἀπὸ τὸ Μαρδάκι, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν Σκαρδαμουλὰν ὁμοῦ μὲ τοὺς ὀπλοφόρους καὶ μὲ τὰ ζῶα, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ μεταφέρωσι τὰ πολεμεφόδια εἰς Μαρδάκι ὡς εἰς θέσιν ὀρεινὴν καὶ ὄχυράν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπρότειναν τὸν σκοπὸν των αὐτὸν εἰς τὸν Ἰωάννην Μαυρομιχάλην Κατζῆν, (τὸν αὐτάδελφον τοῦ Π. Μαυρομιχάλη), αὐτὸς δὲν ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν αὐτῆν, ἐξαιτίας παρ' αὐτῶν ἔγγραφον ἄδειαν παρὰ τοῦ αὐταδέλφου του Μπέη, διαμένοντος τότε εἰς Κυτριάς, καὶ ἐπὶ τῇ ἀδείᾳ αὐτῇ νὰ δώσῃ μέρος πολεμεφοδίων· ἐπειδὴ δὲ αὐτὸ ἦτον δύσκολον νὰ γίνῃ, κατέπεισαν τελευταῖον τὸν Κατζῆν

(1) Ὁ συμβιβασμὸς οὗτος ἔγινεν εὐκολος, καθότι ὁ Γρηγόριος Δικαῖος ἤλειψε τοὺς τροχοὺς τοῦ Ἀναγνωσταρά μὲ χρήματα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐκατηγόρει τὸν Δικαῖον, ἕως οὗ τῷ ἔδωκε μερίδιον ἐξ αὐτῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Γρηγόριος ἐπέτυχεν τοῦ συμβιβασμοῦ του.

διὰ νὰ τοῖς δώσῃ ὁ ἴδιος ἓνα ἀπλοῦν τεσκερέν (ἔγγρα-
 φον), ὥστε δυνάμει αὐτοῦ νὰ λάβωσιν ἀπὸ τὸ πλοῖον
 ἓν μικρὸν μέρος Βαρούτης, καὶ μολύβδου, ὅσον ἐξήρ-
 κει νὰ γεμίσῃ τὰς πυριτοθήκας των, καὶ διὰ νυκτὸς
 πάλιν νὰ ἐπιστρέψωσιν ὀπίσω μὲ τὴν πλῆθὺν τῶν
 ὁποίων εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ὀπλοφόρων καὶ τῶν ζῶων,
 πρὶν ἢ φθάσῃ ἡ ἡμέρα, καὶ τοὺς ἴδωσιν οἱ ἐν Καλαμά-
 τα Ὀθωμανοὶ περῶντας ἀπὸ τὰ ὄριά των.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔλαβεν ὁ Νικήτας τὸν τεσκερέν παρὰ τοῦ Κα-
 τζῆ διὰ νὰ λάβῃ μικρὸν μέρος πολεμεφοδίων, παραλαβὼν
 μεθ' ἑαυτοῦ 50 ἐκ τῶν 200 ὀπλοφόρων, εἰσῆλθε μετ' αὐ-
 τῶν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ ἐπειδὴ οἱ τηροῦντες τὸ πλοῖον Μα-
 νιάται, ὄντες ἀπὸ τοὺς πλέον βαθεῖς τῆς Μάνης, δὲν ἐγνώ-
 ριζον γράμματα, οἱ εἰσελθόντες μετὰ τοῦ Νικηταρᾶ νυκ-
 τὸς οὔσης, καὶ μὲ τρόπον πλαγίως βίας χωρὶς ν' ἀφίσουν
 αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον, οὐ τε νὰ ἐξέλθῃ κα-
 νεῖς ἐκ τῶν τηρούντων αὐτὸ, ἐξήγαγον ἀπὸ τὸ πλοῖον
 μὲ τὴν πλέονεὐγενῆ αὐτὴν βίαν τόσην ποσότητα βαρού-
 της καὶ μολύβδου, ὥστε καὶ τὰ 200 ζῶα ἐφόρτωσαν, καὶ
 οἱ ὀπλοφόροι ἀκόμη ἔλαβον ἕκαστος ἐπὶ τῶν ὤμων των
 ὁ μὲν βαρούτην, ὁ δὲ μολύβδον, καὶ μὲ ταχύτητα σύραντες
 τὰ φορτηγὰ ζῶα, ἀνεχώρησαν· καὶ ἕως οὗ ὁ Κατζῆς ἐ-
 φθασε νὰ λάβῃ τὴν ἀνέλπιστον τεχνικὴν καὶ ἡσυχον παρα-
 λαβὴν αὐτὴν τῶν πολεμεφοδίων, αὐτοὶ ἦσαν πλέον μεμα-
 κρυσμένοι, (μ' ὅλον ὅτι ἔμεινεν εἰς τὸ πλοῖον τετραπλα-
 σία ποσότης ἀκόμη ἀφ' ὅσῃν παρέλαβον οἱ περὶ τὸν Νικη-
 ταρᾶν), οἵτινες τρέχοντες δρομαῖοι διὰ νὰ φθάσωσι νὰ
 διαβῶσι νυκτὸς ἀπὸ τὰ πέριξ τῆς Καλαμάτας, δὲν ἐδυνή-
 θησαν, καθότι κατέλαβεν αὐτοὺς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἄνω-
 θεν τῆς Καλαμάτας ἡμιστείας ὥρας ἀπόστασιν ἔχοντας.

Ὁ Βοεβόδας τῆς Καλαμάτας ἰδὼν τοσοῦτους ὄπλοφόρους, καὶ τόσα φορτηγὰ ζῶα, ἔμεινεν ἐκστατικός καὶ ἔντρομος· ἠρώτησε δ' εὐθύς, ἰτί ζῶα εἶναι; καὶ τίνες; καὶ διατί οἱ μετ' αὐτῶν τόσοι ὄπλοφόροι; τῷ ἀπήντησαν δὲ ὅτι εἶναι χωρικοὶ ἔχοντες ἔλαιον φορτωμένον ἐπὶ τῶν ζῶων νῶν, ὃ δὲ εἶπεν· ἰλλά διατί καὶ ἔνοπλοι; » διότι (τῷ ἀπεκρίθησαν) φοβοῦνται εἰς τὸν δρόμον.»
 » Δὲν ὁμοιάζει αὐτὸ » εἶπεν ὁ Βοεβόδας, καὶ ἐσυλλεγίσθη παρὰ πολὺ. Ἐν τοσοῦτῳ τὰ πόλεμεφόδια ἔφθασαν ἀσφαλῶς μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα εἰς τὸ Μαρδάκι.

Ἄλλ' ὁ Βοεβόδας ὑποφιασθεὶς ἐκ τῶν ὄσων εἶδεν ὄπλοφόρων, ἔλαβε μέτρον ν' ἀναχωρήσῃ πλέον ἀπὸ τὴν Καλαμάταν μὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ὀθωμανοῦς, καθὼς ἀκόμη καὶ ὅλοι ὅσοι εὐρέθησαν αὐτόθι Ὀθωμανοὶ, (ἐκτὸς τῶν ὀλίγων κατοίκων Ὀθωμανῶν τῆς Καλαμάτας) τοῦτο μαθόντες οἱ Ἕλληνες, εἰδοποίησαν τὸν Νικηταρᾶν διὰ νὰ παραφυλάττῃ ἔμπροσθεν τῆς Καλαμάτας, καὶ ἢ νὰ συλλάβῃ αὐτοὺς ζῶντας, ἢ νὰ τοὺς φονεύσῃ· ἐπὶ τούτῳ δὲ συμπαραλαβὼν μετ' ἑαυτοῦ ὁ Νικηταρᾶς 200 ὄπλοφόρους, προκατέλαβε τὴν πλησιεστέραν καὶ στενωτέραν θέσιν τῆς εἰς Τριπολιτζάν ἀπαγωγῆς ἐκεῖνης ὁδοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀνήσυχτοι ὄντες καὶ τεταραγμένοι ὡς πρὸς τὴν κατάστασίν των οἱ Ὀθωμανοὶ, ἰδόντες ὅτι προκατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας αἱ ἔμπροσθιναι θέσεις εἰδοποίησαν τοῦτ' αὐτὸ τὸν Βοεβόδαν, ὅστις ἐκπλαγεὶς διέταξεν εὐθύς, ν' ἀποπεμφθῶσιν ὅσα ζῶα εἶχε μισθώσει μὲ ἀγῶγιον διὰ νὰ λάβῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὁδοπορίαν, διαμείνας εἰς τὴν Καλαμάταν, μέ-

Χριστός ὅτου ἤθελεν ἐπιτύχει εὐκολίαν εἰς τὴν δίοδόν του.

Μουράτης δὲ τις ὀνόματι Ὀθωμανὸς πάροικος εἰς Καλαμάταν πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἔχων σχέσιν μετὰ τῶν πλειοτέρων Ἑλλήνων, θαρρῶν ἐπὶ τούτῳ καὶ φανταζόμενος ὅτι δὲν θέλουσιν τὸν ἐμποδίσει οἱ ἐνεδρεύοντες Ἕλληνες, παραλαβὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, ἀνεχώρησε δ.ἀ ν' ἀπέλθῃ εἰς Τριπολιτζάν. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτον ἡ ῥηθεῖσα ἐνεδρα, τῷ εἶπεν ὁ Νικηταρᾶς· « Βρὲ Τοῦρκο! ἄφησε τ' ἄρματά σου κ; ἔλα ἐδῶ »· ὁ Μουράτης νομίσας τοὺς λόγους αὐτοὺς ὡς ἀστεῖσμον, παρακούσας ὤδευε· πάραυτα δὲ ὁ Νικηταρᾶς διέταξε, καὶ δι' ἐνὸς πυροβόλου ἐφόνευσαν αὐτόν. (1) Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Μουράτη ὁμοῦ μὲ τὰ τέκνα τῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Καλαμάταν ὀδυρομένη.

Ταῦτα ἰδὼν καὶ ἀκούσας ὁ Βοεβόδας, καὶ ἀπελπιθεὶς, τὴν 21. Μαρτίου ὠχυρώθη μετὰ τῶν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ὀθωμανῶν καὶ ὄλων τῶν ἄλλων, ὅσοι τότε εὐρέθησαν ἔχοντες χισμέτια (δημοσίας ὑπηρεσίας) καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἐσύναζον τὰ χαράτζια (τὸν ἐτήσιον κεφαλικὸν φόρον)· ὠχυρώθησαν δὲ ἅπαντες οὗτοι εἰς τὰ πλεον ὀχυρὰ οἰκήματα τῆς Καλαμάτας.

Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν (22. Μαρτίου,) ἀφ' οὗ μετὰ διαφόρους γενομένας ἐν Μάνη συνελεύσεις ἐνεκρίθη τέλος πάντων νὰ γίνῃ ἡ ἔναρξις τῆς ἀποστασίας τὴν 25 Μαρτίου, τὴν αὐτὴν ἡμέραν (22. Μαρτίου) ἔφθασαν εἰς τὴν Καλαμά-

(1) Τόσον τοῦ Νικηταρᾶ καθὼς καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἰδίας φύσεως καλουμένων ἀποστατῶν ἡ καρδιά ἔτρεμε, καὶ δὲν ἔβλεπον πότε νὰ χυθῇ αἷμα Τουρκικόν, διὰ νὰ μὴ ἤθελε τύχη καὶ σβέσῃ ἡ πρόοδος τῆς ἐπανάστασις.

ταν ὁ Μούρτζινος, ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὁ Ἀναγνώστᾶρας, ὁ Γρηγόριος Δικαῖος, ὁ Π. Κεφάλας, οἱ υἱοὶ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη ὁμοῦ μετὸν Κατζῆν καὶ μετὸς λοιποὺς προκρίτους τῆς Μάνης 2000 περίπου ὄπλοφόροι, ἐλθόντες σὺν αὐτοῖς καὶ τοῦ Νικηταρᾶ μετὰ τῶν ἐν τῇ ἐνέδρᾳ ὄπλοφόρων συνήχθησαν δὲ καὶ εἰς τὴν Καλαμάταν μετὰ τῆς 22 καὶ τῆς 23 Μαρτίου περισσότεροι τῶν 5000 Μανιάται, μετὰ τῶν ἀρχηγῶν καὶ Καπιτάνων αὐτῶν, οἵτινες ἦσαν, ὁ Παναγιουλᾶς, ὁ Γαλάνης καὶ Ἀθανασούλης Κουμουνδουράκιδες, ὁ Ἀθανασούλης Καπιτανάκης, ὁ Παναγιώτης Καπιτανάκης, ὁ Δημήτριος Καλαμᾶς, ὁ Ἀνδρέας Κουμουνδουράκης, ὁ Ἀντώνιος Μιχαὴλ Τρουπάκης, ὁ Δημήτριος Κωνσταντινᾶς, οἱ Σταυριανὸς καὶ Γεώργιος Καπιτανάκιδες, ὁ Χριστέας, ὁ Κιβέλος, οἱ Κυτριναῖοι, ὁ Δημήτριος Πολυκάκος, ὁ Λάζαρος Τζολάκης, ὁ Θεόδωρος Μισίκλης, οἱ Σασαριάνοι, ὁ Δημήτριος Καρακίτζος, ὁ Θεόδωρος Κρενίδης, καὶ ὁ Παναγιώτης Ξανθός· οἱ Μεσσήνιοι, οἱ Ἀνδρουσιανοὶ, οἱ Γαραντζαῖοι, μετὰ τοῦ Μ. Πέτροβα, καὶ Οἰκονομοπούλου, καὶ Ἐμμανουὴλ Δαρειώτου, οἱ Πισινοχωρῖται καὶ Σαρπαζιώται ἐκ τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου.

Τὴν δὲ 23 Μαρτίου ἰδὼν ὁ Βοεβόδας τὴν πλυθὺν τῶν συναθροισθέντων ἐν Καλαμάτᾳ ὄπλοφόρων, καὶ ἀπελπισθεὶς, διέταξε τὸν Μπελούκ μπασίν του (Πολιτάρχην τῆς διοικήσεώς του) Κοκκίνην τὸ ἐπίθετον (ἕνα ὄντα τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ ἐσκιαδῶν) αὐθαιρέτων κακοποιῶν), ὅστις ἀπελθὼν εἰς τὸ κατάστημα, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὄπλοφόρων Ἑλλήνων, ὁ Π. Παυρομιχάλης, καὶ λοιποὶ, ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς τὸν

χαιρετιστῖν κατὰ τὸν συνήθη Ὀθωμανικὸν ἀγέρωχον
 τρόπον καθήσας δὲ εἰς ἓν ἀπλοῦν σκαμνίον, πλησίον
 τοῦ Νικηταρᾶ, καὶ ἀποταθείς πρὸς τὸν Π. Μαυρο-
 μιχάλην καὶ λοιπούς, εἶπεν ὡς παρὰ τοῦ Βοεβόδα ἀπο-
 σταλείς· « ὁ ἀγᾶς σᾶς χαιρετᾶ, καὶ ἐρωτᾶ νὰ τὸν εἰ-
 » πῆτε, τί πράγματα εἶναι αὐτοῦνα ὅπου κάνετε, καὶ
 » τί κλεφτοδουλαιῖς, ὅπου μ' αὐταῖς θὰ χάσετε τὸν
 » ραγιᾶ τοῦ Βασιλιᾶ, καὶ στήν ἀφεντιᾶ σας ἐτοῦτα τὰ
 » πράγματα δὲν θὰ εὔγουν σὲ καλό. » ὁ Νικηταρᾶς ἀ-
 κούσας τοὺς λόγους αὐτοῦς (ταραχθέντος τοῦ ἐγκεφά-
 λου του), ἄρχησεν εὐθὺς νὰ ἐτοιμάζῃ τὸ ὅποῖον ἐφόρει
 εἰς τὴν ζώνην του πιστόλι, διὰ νὰ τὸ ἀνάψῃ κα-
 θήμενος κατὰ τοῦ ἀπεσταλμένου Μπελούχμπαση, νὰ
 τὸν φονεύσῃ· ἀλλ' ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ἐννοήσας τὴν
 προετοιμασίαν τοῦ Νικηταρᾶ, καὶ θεωρήσας ὡς ἄτοπον
 τὴν πράξιν αὐτοῦ, κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν προλαβὼν
 μὲ ὀρμὴν, εἶπεν εἰς τὸν Ὀθωμανόν· « Μπελούχμπαση!
 » ἔλα ἐδῶ κοντὰ μας νὰ ἀκούσωμεν τί λέγεις· » καὶ
 εὐθὺς μὲ τὸν λόγον αὐτὸν τῷ ἠτοίμασεν ἓν ἀπλοῦν
 θρονίον, ὅπου ὁ Ὀθωμανὸς ἐγερεθείς, ἐκάθητε πλησίον
 τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη· ὁ δὲ Π. Μαυρομιχάλης λαβὼν
 πρῶτος τὸν λόγον εἶπε πρὸς τὸν Ὀθωμανόν. « Ἀκού-
 » σαμεν ὅσα μᾶς εἶπες ἐκ μέρους τοῦ Ἀγᾶ σου, καὶ
 » ὅσα βλέπετε δὲν εἶναι κλεφτοδουλαιῖς, εἶναι πράγ-
 » ματα στερεὰ, καὶ δὲν εἶναι μοναχὰ ἐδικὰ μας, εἴ-
 » ναι τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν βασιλέων· διότι οἱ Ἕλληνες
 » ἕως τῶρα ὑπέφεραν τὰς τυραννίας καὶ τὰ βασανι-
 » στήριά σας τόσα χρόνια· διὰ τοῦτο ἡμεῖς δὲν εἴμαστε
 » ὡσὰν ἐσᾶς τύραννοι καὶ διώχται τῆς ἀνθρωπότητος,
 » καὶ μήτε θέλει καταδεχθῶμεν νὰ σᾶς πειράξωμεν εἰς

» τὸ παραμικρόν· ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς νὰ μένετε εἰς τὰ ἴδι-
 » σπήτιά σας καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα σας ἀνενόχλητοι,
 » καὶ θὰ δίνετε δύο φλουριά ἢ κάθε φαμήλεια (οἰκο-
 » γένεια) τὸν χρόνον, καὶ κρύος ἀέρας νὰ μὴ σᾶς βαρῆ. »

Ἐγερθεὶς δὲ καὶ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, καὶ στὰς ἐν τῶν
 μέσῳ πάντων, εἶπε· « Μπελούκμπαση! κανένα βοηθὸν
 » δὲν ἔχομε, ἔπε τοῦ Ἀγᾶ σου, καὶ μήτε μᾶς χρειά-
 » ζεται ἀπὸ κανένα μέρος βοήθεια· τὸ δίκαιόν μας θὰ
 » τὸ πάρωμεν μὲ τὸ χέρι μας, διότι ἐσεῖς δὲν μᾶς ἀ-
 » φήσατε τόσα χρόνια μήτε σκούφιαν εἰς τὸν κεφάλι
 » μας· εἰς τὸ ἐξῆς δὲν σᾶς ὑποφέρωμεν μήτε σᾶς χω-
 » νεύωμεν πλέον, καὶ ὅ,τι σᾶς περάσει μὴν τὸ ἀφήσετε
 » πίσω· πῆγαινε εἰς τὸν Ἀγᾶ σου, καὶ πῆς του αὐτὰ
 » ὅπου σοῦ εἶπαμε, καὶ θέλομεν σὲ τρεῖς ὥραις νὰ μᾶς
 » παραδώσετε τ' ἄρματά σας, διότι ἂν παρακούσετε, θὰ
 » σᾶς περάσωμεν ὅλους ἀπὸ τὸ σπαθί, καὶ τὸ κρῖμα
 » ἂς ἦναι ἐδικόν σας· » εἶτα ἐγερθέντες ἅπαντες εἶπον
 πρὸς τὸν Ὀθωμανὸν ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος· « ἄκουσε
 » καλὰ αὐτὰ ὅπου σοῦ εἶπαμε, διὰ νὰ μὴ μᾶς βιάσετε
 » καὶ σᾶς περάσωμεν ὅλους ἐν στόματι μαχαίρας. »

Ὁ Ὀθωμανὸς Μπελούκμπασης ἀκούσας ταῦτα πάντα,
 ἀνεχώρησεν ἔντρομος μὲ πρόσωπον καθηλλοιωμένον,
 διαπορούμενος εἰς τὴν τοιαύτην ταχείαν καὶ ἀνέλπιστον
 μεταβολὴν τῶν Ἑλλήνων, χθὲς ὄντων ὑπηκόων, καὶ ἐν
 ἀκαρεῖ παρουσιαζομένων αὐτονόμων ἀνωτέρων, κτλ.
 παρουσιασθεὶς δὲ ἐνώπιον τοῦ Βοεβόδα, ἀνήγγειλεν ὅσα
 παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἤκουσε· τὸσον δὲ ὁ Βοεβόδας, κα-
 θὼς καὶ οἱ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ οἱ παρευρεθέντες εἰς τὸ
 αὐτὸ κατάστημα, ἔμειναν ἅπαντες ὡς νεκροὶ ἐπὶ τῇ
 τοχείᾳ αὐτῇ μεταβολῇ τῶν Ἑλλήνων γενομένων ἐντὸς

μιάς στιγμῆς αὐτονομῶν, ὑπερυψωθέντων ἀνθ' ὑπηκόων τεταπεινωμένων καὶ τεθλιμμένων· σκεφθέντες δὲ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως, ἀφ' οὗ εἶδον ὅτι ὅσα καὶ ἂν ἤθελον φαντασθῆ ἦσαν ὅλα μάταια, τελευταῖον κλινάσ-τες τὸν αὐχένα, μετὰ τρεῖς ὥρας ἐμήνυσαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι παραδίδονται εἰς τὴν τιμὴν των, εἰς τὸ αἶνι (λατρείαν των), καὶ εἰς τὴν παληκαριάν των.

Οἱ δὲ Ἕλληνες διώρισαν εὐθὺς μίαν ἐπιτροπὴν συ-κειμένην ἐξ ὀκτώ ὑποκειμένων, καὶ δύο γραμματεῖς, οἵτινες παρέλαβον τὰ ὄπλα ὅλων τῶν Ὀθωμανῶν μὲ καταγραφὴν καθαρὰν καθὼς καὶ ἐπιπλά των· καὶ τὰ μὲν ὄπλα διένειμον εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας Ἕλληνας, τοὺς δὲ Ὀθωμανοὺς διεμοίρασαν εἰς τέσσαρα οἰκήματα χορηγοῦντες εἰς πάντας μὲ δαψίλειαν καὶ ἀφθονίαν τὰ πρὸς τροφήν αὐτῶν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας διὰ καθῆ ἐνδεχομένην ὑποψίαν διεμέρισαν ἐξ αὐτῶν ἄλλους εἰς τὴν Μάνην, καὶ ἄλλους εἰς ἄλλας Κώμας τῆς Μεσσηνίας, τοὺς ὁποίους ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐν Καλαμάτα κατοί-κους ὀλίγους Ὀθωμανοὺς ἐκ διαλειμμάτων κατέφαγε τὸ Φεγγάρι (1).

Ἀφοῦ διέταξαν τὴν παραλαβὴν τῶν ὄπλων ἀπὸ τοὺς ῥηθέντας Ὀθωμανοὺς οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ταύτοχρόνως διέταξαν νὰ σφραγίσωσιν ὅλας τὰς ἀπο-

(1) Ἡ μεταφορὰ αὐτὴ “ τὸν ἔφαγε τὸ Φεγγάρι ” ἐσυνειδήθη νὰ λέγεται μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καθότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐθανάτωναν τὴν νύκτα τοὺς τοιοῦτους· τὸ δὲ πρῶτ' ἐρωτώμενοι τί ἔγινεν ὁ (θεῖνα) Ἄγας, ἢ ἄλλος τις, ἀπεκρίνοντο “ τὸν ἔφαγε τὸ Φεγγάρι ”, ὥστε ἔμει-νεν ἡ μεταφορὰ αὐτὴ, καὶ λέγεται ἀκόμη εἰς κινεῖνα δολοφονηθέντα, ἢ καὶ θεὰ νυκτός μεταχθέντα εἰς φυλακὴν ἐφ' ἐπιπλὴ ὑποψία.

θήκας τῶν γεννημάτων (καρπῶν δημητριακῶν) καὶ τὰς λεγομένας Γούβας (ὑπογείους σιτοθήκας) ὅσοι εἶχον τοιαύτας, διὰ τὴν ἀναγκαστικὴν τροφήν τῶν στρατευμάτων τοῦ ὁποίου τούτου γενομένου, ἐν μέρος τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐχρησίμευσε τῶ ὄντι διὰ τροφᾶς, τὸ δὲ ἐπίλοιπον παρήγαλώθη παρὰ τῶν Μανιατῶν, ἐπιστατοῦντος τοῦ Ἰωάννου Κατζῆ Μαυρομιχάλη.

Ἀφοπλίσαντες δὲ τοὺς ἐν Καλαμάτα Ὀθωμανοὺς ὅλως δι' ὅλου οἱ Ἕλληνες καὶ τὸν Βοεβόδαν αὐτῆς Σουλεϊμὰν Ἀγᾶ Ἀρναούτ ὀγλοῦν, καὶ διανεμίντες αὐτοὺς εἰς τὰ ἀρμόδια οἰκήματα, ὡς εἴρηται, μετὰ τὴν Μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας (24 Μαρτίου), εἰδοποίησαν κατὰ πρόσκλησιν τῶν ἀρχηγῶν Ἑλλήνων τὸν ἐν Καλαμάτα εὐρεθέντα Κληῆρον συγκεείμενον ἀπὸ εικοσιτέσσαρας Ἱερεῖς καὶ Ἱερομονάχους, οἵτινες ἐνδεδυμένοι τὰς ἱερατικὰς στολὰς, φέροντες καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας συνήλθον εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ τῆς πόλεως, ὅπου συνηθροίσθησαν καὶ ἅπαντες οἱ Ἕλληνες πλεον τῶν 6 χιλιάδων στρατιωτικοί, πολιτικοί, ἔμποροι, καὶ λοιποί, ἄνδρες, γυναῖκες, καὶ παῖδες· εὐθὺς δὲ ἐψάλη ἡ πρὸς τὸν Ὑψιστον δοξολογία καὶ παράκλησις διὰ τὴν ἑναρξίν τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνος μετὰ δάκρυα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων.

Μετὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν ἀφοῦ ἐπροσκύνησαν, ἀσπασάμενοι τὰς ἁγίας εἰκόνας ἅπαντες μετ' εὐλαβείας, ὁ μὲν Θ. Κολοκτρώνης παραλαβὼν 300 Μανιάτας μετ' ἑαυτοῦ, διανυκτερεύσας τὴν νύκτα ἐκεῖνην εἰς τὴν Σκάλαν (Κώμην τῆς ἐπαρχίας Μεσσηνίας) κατέβη τὴν ἐπιούσαν (25 Μαρτίου) μετέβη διὰ τὸ Λεοντάρι, καὶ

τὴν Κερυταίναν. Ὁ δὲ Νικηταρᾶς ἀνέδῃ εἰς τὰ ὀνομαζόμενα Πισινὰ χωρία καὶ Σαμπάζικα, ὅθεν παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ, 350 ὀπλοφόρους, κατέβη εἰς Λεοντάρειον, ἢ ἀντικρούτη τοῦς Λεονταρίτας Ὀθωμανοὺς, περὶ τῶν ὁποίων διεδόθη φήμη ὅτι ἐκ τῶν ἀπελθόντων ἢ ἀποκλεισθῶσιν εἰς Τριπολιτζάν Λεονταριτῶν Ὀθωμανῶν, ἐπέστρεψαν ὀπίσω εἰς τὸ Λεοντάρειον 80 ἵππεῖς διὰ νὰ διατηρήσωσι τὰς οἰκίας των ἀπὸ τὰς διαφθορὰς τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μαθόντες τὴν εἰς Δεδέμπεην (Κώμην τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου ἀπέχουσαν ἀπ' αὐτοῦ 1 καὶ ἡμιτεῖαν ὥραν) ἄφιξιν τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνῃ, ἐπέστρεψαν πάλιν εὐθὺς εἰς τὴν Τριπολιτζάν.

Οἱ δὲ Ἡλίας Μαυρομιχάλης, Ἀναγνωσταρᾶς, Γρηγ. Δικαῖος, Π. Κεφάλας, Πέτροβας καὶ Οἰκονομόπουλος ἐκ Γαράντζας, Σταυριανὸς Καπιτανάκης, Κουμουνδουράκης, καὶ ἄλλοι ἐκ Μάνης, ὁ Δ. Παπαῖ Τζόνης, Ἐμμανουὴλ Δαρειώτης, καὶ ἄλλοι (τὴν 25 Μαρτίου) ὁμοῦ μετ' 2500: περίπου ἐνόπλους, Μανιάτας, Μεσσηνίους, καὶ Ἀνδρουσινούς, ἐξεστράτευσαν διὰ τὴν Τριπολιτζάν, τοῦς ὁποίους ἀπαντήσας ὁ Πρωτοσύγκελλος Α. Φραντζῆς, ἐκ Κυπαρισσίας ἐρχόμενος, εἰς Σκάλαν (Κώμην) ἐπέστρεψεν εὐθὺς εἰς τὴν Ἀρκαδίαν.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς συσσωματώσεως τῶν ρηθέντων στρατευμάτων ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Καρυταίνης, τὰ ὅποια ἀντέκρουσαν τοῦς Ὀθωμανοὺς Φαναρίτας (Ὀλυμπίους) Ζουρτζάνους, καὶ Ντζαχαίους, καὶ τὰ κατὰ συνέπειαν τούτων διατρέξαντα, ἐν τοῖς ἐφεξῆς τμήμασι θέλουν ἐκτεθεῖν ἐκτενέστερον· ἐναρχόμεθα δὲ ἤδη τῆς περὶ ἐκάστης τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον πολιρκιῶν

διηγήσεως (1) γενομένων μετὰ τὴν ἐν Τριπολιτζᾷ καὶ ἐν τοῖς φρουρίοις καταφυγὴν καὶ ὀχύρωσιν τῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις διατελούντων Πελοποννησίων Ὀθωμανῶν. (2).

(1) Εἰς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ γενομένας πολιορκίας ἐκθέτομεν ὀλοσχερῶς μίαν ἐκάστην αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐναρξέως μέχρι τέλους αὐτῆς, διὰ τὴν μὴ συγχίσωμεν τὴν σειρὰν τῆς Ἱστορίας· αἱ πολιορκίαι δὲ αὐταὶ συνοδεύουσαι ἢ μία τὴν ἄλλην ἔλαβον τὴν ἀρχὴν τῶν ἀπὸ τῆς 25 Μαρτίου 1821 καὶ ὕστερον· μέχρι δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀπριλλίου δὲν ἔμεινε καμμία πολιορκία· εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἣτις δὲν εἶχε λάβει τὴν ἐναρξίν της.

Διὰ τὴν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον σειρὰν τῆς ἐκθέσεως τῶν, περὶ ὧν ἔ λόγος, πολιορκιῶν δὲν ἐλπίζομεν νὰ κατηγορηθῶμεν, καθότι ἐνεκρίναμεν τοῦτ' αὐτὸ πρὸς διατήρησιν τῆς χρονολογίας, τῶν προσώπων, τῆς ἐποχῆς, καὶ τῶν λοιπῶν, ἐπαναλαμβάνοντες ἐπομένως τὴν ἐξακολουθήσασιν τῆς Ἱστορίας μας, καὶ μεταβαίνοντες εἰς τὰ κατὰ συνέπειαν διατρέξαντα ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη, τοῦ Ἰμπραχὴμ Πασσᾶ μετὰ τῶν Αἰγυπτίων Ἀράβων, μὲ ὅσων δέλομεν δυνηθῆναι νὰ φυλάξωμεν λεπτομερῆ ἀκρίβειαν.

(2) Ἐπὶ τῇ καταφυγῇ τῶν Ὀθωμανῶν Λεο νταριτῶν καὶ Λακεδαιμονίων εἰς Τριπολιτζᾶν ἢ Ὀθωμανικῆ ἐξουσία ἔλαβε μέτρον εὐθύς νὰ διασώσῃ τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀρχιερεῖς καὶ Προστώτας μετὰ τὴν φυλάκισιν αὐτῶν εἰς τὸ δεσμοτήριον, καθότι ἄλλως οἱ ῥηθέντες Ὀθωμανοὶ ἐξήτουν παρὰ τῆς ἐξουσίας διὰ τὴν τῶν θανατώσῃ, ὡς ἀνακαλυφθείσης πλέον τῆς ἀποστασίας. Μετὰ τὴν φυλάκισιν δὲ αὐτῶν καθησύχασαν οἱ Ὀθωμανοὶ, οὔτινες εἶχον ἐξαγριωθῆ κατ' αὐτῶν εἰς τοσοῦτον, ὥστε κατεβόων ἐνώπιον τῆς ἐξουσίας ὡς ποτὲ οἱ Ἑβραῖοι. “ Ἄρον ἄρον σταύρωσον αὐτούς ”.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κολοκομία Κορώνης, και τὰ κατ' αὐτὴν διατρέξαντα.

Οἱ ἐν Κορώνῃ διαμένοντες Ὀθωμανοὶ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰαννου. 1821, ἐλάμβανον ἐπίσης διαφόρους πληροφορίας περὶ τῆς διατρεχούσης ἀποστατικῆς συνωμοσίας καὶ ἐξ ἄλλων [μερῶν, καὶ παρὰ τῶν κατὰ τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου Ὀθωμανῶν, οἵτινες εἰδοποιοῦν αὐτοὺς τὰ περὶ τούτου, μορφοῦντες αὐτὰ μὲ διάφορα χρώματα, ἀλλὰ δὲν ἐδύναντο νὰ ἐξάξωσι κανενὸς εἶδους θετικότητα, καὶ ὁμῶς ἔτρεφον εἰς τὰς ψυχὰς των μεγίστην ἐσωτερικὴν ἀνησυχίαν, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τῶν διαφημιζομένων.

Οἱ εἰς τὸ Βαρουσι (Προάστειον) τῆς Κορώνης κατοικοῦντες Ἕλληνες ὑποπτεύοντες πάντοτε αἰφνίδιον τι παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀποβλέπον εἰς φόρους καὶ ἄλλα ἀπευκταῖα, διὰ νὰ δώσωσι χρηστὰς ἐλπίδας εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ κλείσωσι τὰ ὄμματα αὐτῶν, προσεποιήθησαν δεικνύοντες τρόπον τινὰ ὅτι ὑποπτεύονται αὐτοὶ, καὶ ἐφοβοῦντο μίαν τινα ἀνέλπιστον ληστρικὴν ἐπιδρομὴν, ὡς ἐκ τῶν διαθρυλουμένων λαμβάνοντες τὴν ὑποψίαν. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τουτω ἐνέκριναν νὰ εἰσάξωσιν ἐντὸς τοῦ Φρουρίου καὶ νὰ ἀποθέσωσιν εἰς τὰς οἰκίας τῶν Ὀθωμανῶν ὄλην

των τὴν κινητὴν περιουσίαν συγχειμένην ἐκ Κιβωτίων καὶ λοιπῶν, ἀφίσαντες μόνον νὰ ἔχωσιν εἰς τὰς οἰκίας των τὰ διὰ τὸν ὕπνον ἐπιπλά των, καὶ τὰ χάλκινα πρὸς χρῆσιν αὐτῶν σκεύη.

Ὁ ἐπίσκοπος Κορώνης Γρηγόριος ὡς μὴ εἰδὼς ὄλως διόλου τὰ τῆς Ἐταιρίας, χωρὶς δὲ καὶ νὰ σκεφθῆ τί περὶ πλέον ὡς ἐκ τῶν διαθρυλλουμένων, ἢ τελευταῖον χωρὶς νὰ φέρῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι εὑρίσκεται εἰς φρούριον, διέμενεν ἐφυσυχάζων εἰς τὸ Βαροῦσι. Τὴν δὲ 25 Μαρτίου (1821) παρουσιασθέντες οἱ πρόκριτοι τοῦ Φρουρίου Ὁθωμανοὶ εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν κατάστημα, τὸν ἐπροσκάλεσαν νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὅλην τὴν κινητὴν περιουσίαν του, καὶ οὕτω τὸν εἰσήγαγον εἰς τὸ φρούριον ἐπὶ λόγῳ, μήπως ἔλθωσι διὰ νυκτὸς κλέπται καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, διαρπάζοντες καὶ τὴν κινητὴν του περιουσίαν, συμπαρέλαβον δὲ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τὸν Ἱεροδιάκονον αὐτοῦ καὶ ἓνα Ἱερέα ἀνεψιόν του· μετὰ δὲ τὴν εἰς τὸ φρούριον εἰσοδόν του τὸν διέταξαν νὰ προσκαλέσῃ ὄλους τοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του Ἱερεῖς καὶ τοὺς ἐν τῷ Βαρουσίῳ καὶ τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ ἐπαρχίᾳ διαμένοντας, διὰ νὰ εἰσέλθωσι καὶ αὐτοὶ ἅπαντες εἰς τὸ φρούριον· ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη ἢ πρόσκλησις αὐτῇ ἐστάλη πρὸς τὸ ἑσπέρας, ὅτε δὲν ἦτο καιρὸς ἐκτελέσεως τῶν διαταγέντων.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Ὁθωμανοὶ ἦσαν ἐνησυχολημένοι περὶ τὴν ἑσπερινὴν τράπεζαν δειπνοῦντες κατὰ τὸ ἔθος των, οἱ ἐπισημότεροι καὶ σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἐν Βαρουσίῳ, καθὼς καὶ ὄλοι οἱ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ φρουρίου κατοικοῦντες Ἕλληνες ἀπέδρασαν λαθραίως μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀπὸ τὸ μέρος τῆς

ξηραῖς, (καθότι πρό τινων ἡμερῶν ὅσας εὔρον οἱ Ὀθωμανοὶ λέμβους (φελούκας) εἰς τὸν λιμενίσκον τῆς Κορώνης, ἄλλας μὲν ἔκαυσαν, καὶ ἄλλας ἔσυραν εἰς τὴν ξηράν). Ἐγκατέλιπον δὲ οἱ ἐν τῷ Βαρουσίῳ κατοικοῦντες ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των ὅλην τὴν ἐπίλοιπον κινήτην περιουσίαν των, φυγόντες ἕκαστος μὲ ὅσα ἐφόρει μόνον ἐνδύματα, καὶ μὲ ὅσα εἶχον προασφαλίσει κρυφίως διασώσαντες αὐτὰ εἰς τὰς ἔξω Κώμας, τὰ ὁποῖα δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ τὰ ἴδωσιν οἱ Ὀθωμανοί· τὰ δὲ γεννήματα (καρπούς) καθὼς καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ὅσα εἶχεν ἕκαστος χάλκινα σκεύη, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὅλα ἔμειναν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ὀθωμανῶν.

Ὁ Γεώργιος Δαρειώτης ἐκ Νησίου ἔχων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ 250 περίπου, συστρατεύσας μετὰ τοῦ Ἀντωνίου Μαυρομιχάλου, μᾶλλον ἐμφύχωσε τοὺς Κορωναίους μὲ πολλὰ σημεῖα, καὶ μὲ τὰς συνήθεις ἐλπίδας καὶ ὑποσχέσεις τῶν Ἐταιριστῶν, ὅτι θέλουν τὰ πάντα λάβωσι τέλος ἐν ἀκαρεῖ, καὶ ὅτι ὁ καταδιωγμὸς τῶν Ὀθωμανῶν θέλει προοδεύσει, καὶ οὕτως ἐσύστησαν κατὰ πρῶτον τὴν πολιορκίαν στενήν· (ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς ἐμφανίσεως ἐνὸς πλοίου Ἀφρικανοῦ ὑποπτεύσαντες οἱ Κορωναῖοι καὶ οἱ λοιποὶ, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, ἔμεινε δὲ ὁ Γ. Δαρειώτης μετὰ δύο ἄλλων, τὸν ὁποῖον οἱ Κορωναῖοι μετήγαγον εἰς τὸ Γαμπριά (Κώμην) ἐπισκοπῶ τοῦ νὰ τὸν παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας, ὡς ἀπατηθέντες ἐκ τῶν ψευδῶν του ὑποσχέσεων καὶ ἐπαναστατήσαντες, κτλ. ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας ἐλθόντος τοῦ αὐταδέλφου του Ἐμμανουὴλ Δαρειώτου μετὰ τοῦ Ἡλία Κατζάκου, καὶ μὲ

ικανούς στρατιώτας, ἐπιστήθη πάλιν ἡ πολιορκία, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἀπῆλθον· τὴν δὲ 26 Μαρτίου ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κορώνην ὁ Καπετὰν Ἰωάννης Μαυρομιχάλης Κατζίης, ὁ Γεώργιος Παυλάκης, καὶ ὁ Ῥοδίτης Μανιάταις μετὰ 400 Μανιατῶν ὀπλοφόρων, οἵτινες συνηνώθησαν εὐθὺς μετὰ τῶν προελθόντων Γ. Δαρειώτου καὶ λοιπῶν, καὶ μετὰ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Κορώνης 350 ὀπλοφόρων, ἐχόντων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἰωάννην Καραπάυλον, τὸν Διονύσιον Τριγκέταν, τὸν Ἡλίαν Σάκην, τὸν Γεώργιον Σπουργίτην, τὰ δύο τέκνα τοῦ Οἰκονόμου Ψάλτου, καὶ ἄλλους τῆς β' τάξεως Καπιτάνους, (τοὺς ὁποίους θέλει ἀναφέρει ἡ Ἱστορία εἰς ἰδιαιτέρον τμῆμα ἀκολουθῶς ὁμοῦ μὲ ὄλους τοὺς στρατιωτικοὺς τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐπαρχιῶν γενικῶς).

Συνενωθέντες δὲ ἅπαντες οἱ ῥηθέντες εἰς ἓν, ἤρξαντο τακτικῶς τῆς πολιορκίας, ἣτις ἀπεῖχε μακρὰν τοῦ φρουρίου τρία τέταρτα περίπου τῆς ὥρας οἰκονομοῦντες τὰς διὰ τὴν πολιορκίαν τροφὰς καὶ πολεμεφοδία, τὰς ὁποίας ἐχορήγουν οἱ κάτοικοι Κορώνης ἐξ ἰδίων τῶν· οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἰδόντες ἑαυτοὺς πολιορκημένους, κατ' ἀρχὰς ἔκαμαν διαφόρους ἐξόδους ἐναντίον τῶν πολιορκούντων αὐτοὺς Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀντικρούμενοι παρὰ τῶν Μανιατῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐπέστρεφον ἀπρακτὶ μετ' αἰσχύνης, θαυμάζοντες ἐν ταυτῷ τὴν καρτερίαν καὶ τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀντικρούσεις, οἵτινες πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μετ' αὐτῶν συνδιατρίβοντες, ἐφαίνοντο ὅτι δὲν ἐγνώριζον καὶ τὸ, πῶς γεμίζουσι τὰ ὄπλα.

Ἐν τούτῳ ἔκαμαν οἱ Ὀθωμανοὶ δύο κατὰ τῶν Ἑλ-

λήνων ἐπισήμους καὶ σταθερὰς ἐφορμήσεις ἐπὶ ἀποφάσει τοῦ νὰ δυνηθῶσι νὰ συλλάβωσιν ἓνα κὰν αἰχμάλωτον Ἕλληνα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἂν ὄχι καὶ περισσοτέρους, διὰ νὰ πληροφορηθῶσι παρ' αὐτοῦ εἰς πόσον διάστημα καιροῦ οἱ Ἕλληνες διδαχθέντες τὴν χρῆσιν τῶν ὄπλων ἔφθασαν νὰ γίνουν τοσοῦτον ἐμπειροπόλεμοι, πόθεν ἐπορίζοντο τὰ τρόφιμα. πόθεν ἐλάμβανον τὰ διὰ τὴν πολιορκίαν πολεμεφόδια, μὲ ὁποίας ἐλπίδας ἐκινήθησαν εἰς ἓν τοιοῦτον ὑψηλὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα, ἀποστατήσαντες ἐναντίον τοσούτων πολυαριθμῶν Ὀθωμανῶν, ποῖοι εἶναι οἱ βοηθείων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐφαντάζοντο· ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ἐπεννόουν νὰ κατορθώσωσιν, ἐξ ἐναντίας ἠξιώθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ τὸ ἀπολαύσωσι καὶ ἐν μιᾷ μάχῃ γενομένη τὴν 22 Μαΐου (1821) πληγώσαντες οἱ Ἕλληνες καιρίως ἓνα Ὀθωμανόν, (ὅστις ἠθέλησε νὰ δείξῃ περισσότεράν γενναϊότητα ἀπομακρυνθεὶς ἐν τῇ μάχῃ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Ὀθωμανοὺς), καὶ παραλαβόντες αὐτὸν, ὡς μὴ δυνηθέντων τῶν Ὀθωμανῶν διὰ νὰ τὸν μετακομίσωσι μεθ' ἑαυτῶν, τὸν ἐξέτασαν, καὶ ἐπληροφορήθησαν ὅλα ὅσα προείπομεν, τὰ ὁποῖα ἐφαντάζοντο νὰ κατορθώσωσιν οἱ Ὀθωμανοί· ὁ δὲ καιρίως πληγωθεὶς, καὶ συλληφθεὶς παρὰ τῶν Ἑλλήνων Ὀθωμανὸς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐτελεύτησε.

Κατὰ συνέπειαν τούτων διάφοροι ἀκροβολισμοὶ καὶ ἀντικρούσεις ἐγίνοντο συνεχῶς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν, διαρκούσης ἀδιαλύτου τῆς πολιορκίας, ἐν αἷς ἐπληρώθησαν ἐλαφρὰ οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ἐθεραπεύοντο.

Κατ' ἀρχὰς ὅμως οἱ Ἕλληνες ἐταράττοντο πολὺ ἀπὸ τὰ κανόνια καὶ τὰς βόμβας, ἕως ὅτου ἐσυνείθη-

σαν, και ἀκολούθως ἅμα ἐβλεπον τὴν ἀστραπήν τοῦ κανονίου ἢ τῆς βόμβας, ἐπιπτον εὐθὺς πρηνεῖς ἐπὶ πρόσωπον, και ἐγειρόμενοι πάλιν, ἐξύβριζον τοὺς Ὀθωμανοὺς, λέγοντες: « δότε μας τὰ κανόνια σας και τὰς βόμβας, και τότε νὰ καταλάβετε πῶς θέλομεν σᾶς διώξει ἀπὸ τὸ κίστρον σας διὰ 24 ὥρας. » εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι οἱ Μανιάται ἐδίδασκον κατ' ἀρχὰς τοὺς Ἑλληνας τῆς Κορώνης πῶς νὰ προφυλάττωνται εἰς τὰς μάχας, και πῶς νὰ μεταχειρίζωνται τὰ ὄπλα, ἕως οὗ ἰδόντες τοὺς τρόπους αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες, και ἐξασκηθέντες δι' ὀλίγας ἡμέρας, ἔφθασαν νὰ γίνουιν ἐμπειρότεροι και ἰκανώτεροι.

Ἄλλ' οἱ Μανιάται, ὡς και ἀλλαχοῦ εἴρηται, ἦσαν μὲν τῷ ὄντι ἐμπειροπόλεμοι, δὲν ἤθελεν ὁμως διατηρηθῆ ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος πολιορκία, εἰάν δὲν ἤθελον ἦσθαι μετ' αὐτῶν και οἱ αὐτόχθονες Ἕλληνες, καθότι οἱ ἀπλοῖ Μανιάται ἔτρεχον μὲ πολὺν ἐνθουσιασμὸν ν' ἀρπάζωσιν ὄχι μόνον τὰ ὠφέλιμα και χρήσιμα λάφυρα, ἀλλὰ και τὰ ἀνωφελῆ και μηδαμινώτατα, και ὄχι μόνον τὰ ἐχθρικά, ἀλλὰ και τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦσαν Τούρκικα ὄπλα. Ἐν τούτοις ὁμως ἐδίδον ἐνίοτε και αὐτοὶ ὡς λάφυρον τὴν ἰδίαν των ὑπαρξιν, και τὴν ζωὴν, θέτοντες αὐτὴν ὑπὸ κίνδυνον διὰ τὴν ἀπόλαυσιν μικρῶν και μηδαμινῶν λαφύρων (1), τὰ

(1) Πρὸς ἐνδειξιν τῆς διακινδυνεύσεως τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως τῶν περρωτῶν Μανιατῶν φέρρομεν ἐνταῦθα δύο τινα συμβάντα ὡς περίεργα.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τὸ Βαρύσι ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ὅσα εἶλαι εἶχον εὔρει οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τὰς οἰκίας των, ἐσύναξαν ἐξ αὐτῶν ὅλον τὸ καθαρὸν, ἀφίσταντες τὰ ἀκαθάρτα και τὰ χονδρόλυθα εἰς τοὺς Πίθους, ἀπὸ τὰ ὅποια οἱ

Ἐποῦα μετεκόμιζον εἰς τὴν πατρίδα τῶν τὴν Μάνην, ἀπέχουσαν τῆς Κορώνης 15, 20, καὶ 24 ὥρας. Ἐν καιρῷ δὲ μάχης καὶ ἀκροβολισμῶν πολλὰ ὀλίγοι Μανιάται εὐρίσκοντο παρόντες, καὶ οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ ὡς ἐκ τῶν ἀντικρούσεων αὐτῶν ἔμενον περιωρισμένοι εἰς τὸ φρουρίον, οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι τῶν Κωμῶν τῆς ἐπαρχίας Κορώνης Ἑλληνας ἐνησχολοῦντο ἐργαζόμενοι περὶ τὴν γεωργίαν. τὰ ποιμίνα, καὶ τὰς λοιπὰς ἐργασίας τῶν.

Ἡ πολιορκία ἐν τούτοις διετηρεῖτο τακτικῶς ἀπὸ τοὺς ὀλίγους Μανιάτας τοῦ Γ. Δαρεϊώτου, καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Κορώνης. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Μανιατῶν

Μανιάται ὑπήγαινον διὰ νυκτός καὶ ἔκλεπτον ὅσα εἰδύνατο. Εἰς τῶν Μανιατῶν κλέψας μίαν νύκτα ἕνα ἀσκὸν πλήρη ἐλαίου, δὲν εἶχε προφθάσει νὰ φύγῃ, ἀλλὰ τὸν κατέλαβεν ἡ πρωΐα τῆς ἡμέρας· οἱ Ὀθωμανοὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐκ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ Φρουρίου, τὸν ἐπυροβόλουν· ἀλλ' αὐτὸς φρρωμένος ἔλεγε· “ τζε . . . διαβόλου γένναις, μὴ μοῦ βαρέτετε τ' ἀσὶ μὲ τὸ λάδι τζε ,,· μοῦ χυθῆ ,,· τῶσον δὲ προσεκτικῶς τρέχων μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν διέφυγε τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὥστε ἐστάθη ἀδύνατος νὰ τὸν κτυπήσωσιν· ἐλυπεῖτο δὲ νὰ μὴ χυθῆ τὸ ὅποιον μετεκόμιζεν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἐλαίου, χωρὶς νὰ φρωτίξῃ οὐδ' ὅλως διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς του.

Ἐτερον.

Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ Ὀθωμανοὶ εἶχον (εἰς τὰς ἀρχάς) συναθροίσει πολλοὺς ὄνους ἀπὸ τοὺς τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους εἶχον βόσκοντας ὑποκάτωθεν τῶν ἐπάλλξεων τοῦ Φρουρίου, διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ τοὺς κλέπτωσιν οἱ Ἑλληνας. Ἐν δὲ πρωΐ ἀπελθὼν ὑποκάτωθεν τῶν ἐπάλλξεων τοῦ Φρουρίου εἰς Μανιάτης ἔκλεψεν ἕνα ἐκ τῶν ὄνων αὐτῶν· οἱ Ὀθωμανοὶ εὐθὺς ἤρχησαν νὰ πυροβολοῦν, ῥίψαντες 500 περίπου πυροβόλα κατ' εὐθείαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐβλαψαν· αὐτὸς δὲ φεύγων ὁμοῦ μὲ τὸν ὄνον, ἐφώναζεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τὰς αὐτὰς ἕβρεις, “ νὰ μὴ κτυπήσωσι τὸν ὄνον του ,,· χωρὶς νὰ φοβῆται διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς του· διεσώθη δὲ καὶ οὗτος τελευταῖον μετὰ τοῦ κλοπιμαίου ὄνου.

ἔμενον πάντοτε εἰς τὴν πολιορκίαν μὲ πολλὰ ὀλίγους Μανιάτας, καθότι ἀδιακόπως οἱ Μανιάται εἰσῆρχοντο εἰς τὴν Μάνην πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν οἰκογενειῶν των. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ θεωροῦντες τὴν πρόοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ μὴ ἔχοντες πῶς νὰ ἐκδικηθῶσι, κατὰ τὸν Ἰούλιον (τοῦ 1821) ἐφόνευσαν τὸν Ἐπίσκοπον Κορώνης Γρηγόριον, τὸν ὁποῖον ἔρριψαν ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις, λέγοντες εἰς τοὺς Ἕλληνας: » Ἐ-
» λᾶτε Βρὲ Ῥωμαῖοι, νὰ πάρετε κρέας ἀπὸ
» τὸν Δεσπότην σας νὰ φᾶτε ». Ὁ δὲ Ἱεροδιά-
κονος αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀνεψιὸς του ἐτελεύτησαν βασανι-
ζόμενοι ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν τυραννίαν.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Νεοκάστρου φανεῖς ὁ ἐχθρικός στόλος τοῦ Σουλτάνου εἰς τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν φρούρια, ἦλθε καὶ εἰς τὴν Κορώνην διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ αὐτὴν ἀπὸ τροφᾶς (1). Ἄμα δὲ ὅτε ἐλλιμενίσθη εἰς τὴν Κορώνην μὲ πολυάριθμα πλοῖα, φοβηθέντες οἱ τὸ φρούριον πολιορκοῦντες Ἕλληνες καμμίαν αἰφνίδιον ἀπόβασιν παρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου (ἦτον δὲ ἐνδεχόμενον), διέλυσαν τὴν πολιορκίαν· ὁ δὲ ἐχθρικός στόλος ἐφοδιάσας καθ' ὅλα τὴν Κορώνην καὶ τὴν Μεθώνην, ἀπέπλευσεν εἰς τὰς Πάτρας, ὅπου ἐνεργήσας τὰ αὐτὰ, ἐπλευσε διὰ τὸ Γαλαξειδίον, (2) χωρὶς νὰ κάμῃ καμμίαν πούποτε ἀπόβασιν.

(1) Ἐάν δὲν ἤθελε προηθάσῃ ὁ στόλος ἓνα μῆνα ἀκόμη, τὸ φρούριον τῆς Κορώνης ἐπιπτε, καθότι εἶχε φθάσει εἰς τὴν μεγαλητέρα ν ὑσέρησιν τῶν τροφῶν.

(2) Οἱ Γαλαξειδιῶται πρὸ ἡμερῶν ὑποπτεύοντες τὴν ἐκείσε ἀπόπλευσιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, τὰ μὲν πλοῖα των ἀπέσυραν ὅσον ἦτο δυνατόν εἰς τὰ ἐν-
δότερα τοῦ λιμένος, τὰ δὲ κανόνια τῶν κλείων ἔθεσαν εἰς τὴν ξηρὰν μὲ μπα-

• Δι' αλυθείσης δὲ τῆς πολιορκίας, οἱ Ὄθωμανοὶ ἤρχησαν νὰ ἐξέρχωνται τοῦ Φρουρίου ἀφόβως, καὶ νὰ βλάπτουν τοὺς εἰς τὰς πλησιεστέρας Κώμας τῆς ἐπαρχίας κατοικοῦντας Ἕλληνας· μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων μηνῶν συστήσαντες ἐκ νέου οἱ κάτοικοι Κορώνης ὡς καὶ πρότερον τὴν πολιορκίαν, περιώριον ἐκ δευτέρου τοὺς Ὄθωμανοὺς νὰ μὴ ἐξέρχωνται τοῦ φρουρίου, καὶ ὁ περιορισμὸς οὗτος διήρκεσε, χωρὶς νὰ διακοπῇ τελείως, μέχρι τοῦ 1823 ἔτους.

Κατὰ δὲ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1823 ἔφθασεν εἰς τὴν Κορώνην ὁ ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ὀρμώμενος Ἀρχιμανδρίτης Ζερμπίνος, ὅστις διέτριβε πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἔχων σχέσιν μεγάλην μετὰ

ταρίαις ἔσωθεν τοῦ λιμένος, καὶ πρὸς διατήρησιν τῶν πλοίων των, καὶ πρὸς παρεμπόδισιν τῆς εἰσόδου τοῦ εἰσθρικοῦ στόλου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γαλαξειδίου· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ἀπεβίβασαν ἐν μέρος στρατευμάτων ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τῶν ὄπισθεν τοῦ Ἑλληνικοῦ κατὰ τὴν ξηρὰν στρατεύματος θέσεων· συγκροτηθείσης δὲ πεισματώδους μάχης διὰ τὴν ξηρὰς καὶ θαλάσσης, οἱ Γαλαξειδιῶται ὄντες ἀσυγκρίτῳ λόγῳ ὀλιγώτεροι τῶν Ὄθωμανῶν, ἐπειδὴ δὲν ἐπρόφθασε καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ τὴν ὁποίαν ἐπερίμεινον βοήθεια, μετὰ δύω σχεδὸν ἡμερονύκτων μάχην καὶ πολλὴν τῶν Ὄθωμανῶν θραῦσιν, ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς τὰ ὀρεινότερα μέρη, μὴ θυνάμενοι ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν πληθὺν τῶν Ὄθωμανῶν, οἵτινες μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Ἑλλήνων λαφυραγωγῆσαντες τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα αὐτῶν περίπου τῶν 25 ἀριθμούμενα, φονεύσαντες δὲ καὶ ὅσους εὔρον εἰς τὸ Γαλαξειδίον ἀδύνατους καὶ ἀσθενεῖς, ἐπέστρεψαν μετὰ τοῦ στόλου εἰς τὰς Π. Πάτρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα τῶν Νήσων Ἰόρκας, Σπετζῶν καὶ Ψαρῶν ἔχοντα ἐν ἀσχολημένῃ τὴν προσοχὴν των εἰς ἄλλα ἀναγκαιότερα δὲν παρευρέθησαν διὰ νὰ δώσωσι χεῖρα βοθείας εἰς τὸ Γαλαξειδίον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἑλλὰς ἐστερήθη τότε περίπου τῶν 25 πλοίων, τὰ ὁποῖα ἤθελον φανῆ πολὺ χρήσιμα συναλωμένα μὲ τὰ πλοῖα τῶν Ῥωσσιῶν Νήσων τῶν ἐποίων οἱ θρῆικμοὶ δὲν ἐστάθησαν ὀλίγοι.

τῶν ἐκεῖσε διατριβόντων Ἑλλήνων, ἐξαιρέτως δὲ μετὰ τοῦ περιφήμου Βαρβάκη Ψαρρῖανου, ἄνθρωπος εἰδήμων ὀλίγης μὲν παιδείας καὶ τῆς περὶ τὰ κοσμικὰ τριβῆς ἀλλὰ πλούσιος, καὶ φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ἀρκετὴν ποσότητα χρημάτων καὶ πολυτίμων πραγμάτων (1). Οὗτος λαβὼν ἐντεύξεις διαρόρους μετὰ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ πληροφορηθεὶς τὴν κατάστασιν εἰς ἣν διέκειτο ἡ πολιορκία τοῦ Φρουρίου Κορώνης, (τὸ ὅποῖον πάλιν εἶχε φθάσει εἰς ἔλλειψιν τροφῶν, μ' ὅλον ὅτι εἶχεν ἐφοδιασθῆ δις παρὰ τοῦ Σουλτανικοῦ στόλου), ἀπεφάσισεν εὐδιαθέτως νὰ θυσιάσῃ ἐν μέρος τῆς χρηματικῆς του καταστάσεως, ν' ἀποθανατίσῃ δὲ καὶ τὸ ὄνομά του εἰς ἔνδοξον μνήμην τῆς πατρίδος. Ὅθεν ἐπὶ τούτῳ ἀπεφάσισαν καὶ οἱ πολιορκηταὶ τοῦ Φρουρίου νὰ κυριεύσωσιν αὐτὸ ἐξ ἐφόδου, ἂν δυνατόν, ἐπιτυχόντες τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς, ὅτε ὁ ῥηθεὶς Ἀρχιμανδρίτης ὑπεσχέθη νὰ δαπανήσῃ δι' ὅσα ἤθελον εἶσθαι ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐφοδον, ἐφ' ᾧ καὶ δὲν ἄφισαν νὰ παρέλθῃ στιγμή, ἀλλ' ἔκαμαν ἀρχὴν νὰ προπαρασκευάζωνται ὀρκισθέντες κατὰ πρῶτον 52 Κορωνάοι διὰ ν' ἀναβῶσιν οὗτοι πρῶτοι εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ φρουρίου, ν' ἀκολουθήσωσι δὲ κατόπιν αὐτῶν καὶ ἄλλοι 300: Ἑλληγες ἐξ ἄλλων διαφόρων μερῶν, τοὺς ὁποίους ἐμίσθωσαν ἐπὶ τούτῳ. Ἐτοιμασθέντες δὲ οἱ 52, καὶ κατὰ τὰ θρησκευτικὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἔθιμα ἐξαγορευθέντες καὶ μεταλα-

(1) Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀρχιμανδρίτης ἔγινε θῦμα ὑπὲρ πατρίδος, πεσὼν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρρῶν, ὅπου παρευρέθη ὠδηγούμενος ἀπὸ τὸν περιφήμον Βαρβάκην διὰ νὰ συνδράμῃ τοὺς Ψαρρῖανούς μετ' ἀχρήματα, τὰ ὅποια τῷ εἶχεν ἐμβάσει ὁ ῥηθεὶς Βαρβάκης.

θόντες τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἀτρόμητοι διὰ τὸν θάνατον δὲν ἔβλεπον τὴν ὥραν τῆς εἰς τὸ φρούριον ἀναβάσεώς των πρὸ μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τῶν μισθωτῶν 300: ξένων Ἑλλήνων, Βουλγάρων καὶ λοιπῶν σύνθημα ἦτον, ὅτι ἅμα ὅτε ἀναβῶσιν οἱ 52 ὀρκωμένοι Κορωνάιοι εἰς τὰς ἐπάλλξεις, μὲ πρῶτον σημεῖον αὐτῶν ν' ἀναβῶσιν ἀκολούθως καὶ οἱ λοιποὶ αὐτοὶ 300. μισθωτοί: ἐν τοσοῦτῳ αἱ κλίμακες κατεσκευάσθησαν, τὰ πολεμεφόδια καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τὴν ἔφοδον ἀναγκαῖα, οἶον πικρία, βραχὴ, κτλ. διὰ τοὺς ὅσοι ἠθελον πληγωθῆ προπαρασκευάσθησαν, καὶ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα διὰ τὴν ἔφοδον, ἐκαιροφυλακτεῖτο δὲ μόνον νὰ εὐρεθῆ ἢ ἐπιτηδεϊότερα καὶ καὶ καταλληλοτέρα διὰ τὴν ἔφοδον αὐτὴν ἡμέρα.

Τὴν δὲ νύκτα τῆς 28 Φεβρουαρίου (ἡμέρας παρασκευῆς τῆς τυροφάγου ἐβδομάδος) ἐπέπεσεν ἄνεμος σφοδρότατος, θύελα, καὶ βαθύτατον σκότος, (κατάλληλα συμβεβηκότα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐφόδου) τὰ ὅποια ἰδόντες οἱ ὀρκωμένοι 52, ἀπεφάσισαν νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἔφοδον. Τόσον δὲ αὐτοὶ οἱ 52, καθὼς οἱ Κορωνάιοι καὶ λοιποὶ δὲν ἐγνώριζον τὴν πρὸ ὀλίγων ὥρῶν διασπαρείσαν διαφθορὰν εἰς τοὺς 300: ὑπομισθίους, τὴν ὁποίαν ἐνέσπειρεν ὁ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐλθὼν ἐκεῖσε Θεόδωρος Γρίβας (1), τὸν ὁποῖον ἔφερον ἐπὶ τούτῳ οἱ Κορωνάιοι

(1) Ὁ Θεόδωρος Γρίβας ὠδηγούμενος (ὡς ὁμολογοῦν οἱ Κορωνάιοι ὅλοι, καὶ ὡς ὁ ἴδιος ὠμολόγησε μετὰ ταῦτα συμπεσοῦσης ὁμιλίας) διέφθειρεν ἀληθῶς τοὺς 300 μισθωτοὺς ἐνσπείρας φόβον καὶ δειλίαν εἰς τὰς ψυχὰς των, μὲ τὸν λόγον ὅτι ἀνυπερθέτως χάνονται εἰς τὴν ἔφοδον αὐτὴν αἱ ὀδηγίαι εἰδῶσθαι εἰς αὐτὸν (ὡς λέγουσι) ἀπὸ τινος Μακιάτα·

ὡς ἀρχηγὸν τῶν 300 : ὑπομισθίων μὲ ὑποσχέσεις λαμπρῶν ἀμοιβῶν, δώρων, καὶ λοιπῶν ὁμοίων μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐφόδου.

φθονήσαντας διὰ τὰ μὴ κυριευθῆ ἀπὸ τοὺς Κορωναίους τὸ φρουρίον, καὶ φανῆ μία τοιαύτη ἐνδοξὸς ἀπαθανάτισις εἰς τὸ ὄνομα τῶν Κορωναίων. Εἶναι δὲ ἀληθές ὅτι ὁ Θ. Γρίβας ἐνεπόδισε τὴν τῶν 300 μισθωτῶν ἀνάστασιν, ζητῶν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἀνέβησαν οἱ 52, γὰρ τῶ μετρήσασιν οἱ πρόκριτοι Ἕλληνες τῆς Κορώνης 110,000 γροσίων τὰς ὁποίας ἀφοῦ ὑπεσχέθησαν γὰρ τὰς δώσωσιν ἔπειτα ἐγγυούμενοι ἰλλεπαλλήλως μὲ τὰς ἰδιοκτησίας των, πάλιν δὲν ἐνέδωκεν οὔτε αὐτὸς ν' ἀναβῆ, οὔτε κανένα τῶν 300 μισθωτῶν ν' ἀφίση διὰ τὰ συναναβῆ μετὰ τῶν 52 ὀρκωθέντων καὶ οὕτως ἡ ἀποτυχία τῆς προόδου προέκυψεν ἀπ' αὐτὸν τὸν Θ. Γρίβαν, ἀπὸ τινος ἄλλου Μανιάτας, καὶ τινος Κορωναίου φθονήσαντας τοὺς ἄλλους. Ἄλλ' ἐὰν ὁ Θ. Γρίβας ἀπεφάσιζε ν' ἀναβιβάσῃ τοὺς 300 μισθωτοὺς, διὰ τὸ μηδὲν δὲν ἤθελον ἰσχύσει αἱ τῶν ἄλλων ἀντενέργειαι.

Προέκυψε δὲ ἡ ἀποτυχία τῆς ἐφόδου καὶ ἀπὸ τὴν ἐφεξῆς αἰτίαν οἱ πρόκριτοι Ἕλληνες τῆς Κορώνης ὑπεσχέθησαν ἐγγράφως (τὸ ἐγγραφοῦν τοῦτο σώζεται) γὰρ δώσωσιν εἰς τοὺς 52 ὀρκωθέντας μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐφόδου ἀνά 100 ρίζας ἐλαιῶν ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν τῆς Κορώνης ἐλαιῶνα εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν 52 μόνων αὐτῶν πρὸς ἀμοιβὴν παντοτελεῖν τῆς ὁποίας ἐμέλλον γὰρ ἐνεργήσωσιν ἐφόδου. Ἐὰν δὲ ἤθελον θανατωθῆ γὰρ λαμβάνωσιν οἱ συγγενεῖς αὐτῶν τὰς 100 ρίζας ὡς δικαίωμα ἀναφαιρέτου κληρονομίας, τὸ ὁποῖον μέχρι τινος καιροῦ ἐξήτουν οἱ συγγενεῖς τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ θανατωθέντων, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ζῶντες, ὡς εἰσελθόντες ἐντὸς τοῦ φρουρίου κατὰ τὴν συμφωνίαν των, ὡς ῥιψοκινδυνεύσαντες μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ὡς προκυψάσης τῆς ἀποτυχίας παρ' ἄλλης αἰτίας κτλ. τὸ δοθὲν εἰς τοὺς 52 ὀρκωθέντας τοῦτο προνόμιον ἐπέφερε τὴν ἀντιζηλίαν καὶ εἰς τοὺς Μανιάτας, καὶ εἰς τοὺς 300, καθότι ἐξήρσαν αὐτοὺς ὡς μὴ αὐτόχθονας, ἀφίσαντες αὐτοὺς μὲ μόνον τὸν μισθὸν καὶ μὲ τὰς μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐφόδου ὑποσχεθείσας ἀμοιβάς.

Ὁ δὲ φθόνος τῶν τινῶν Κορωναίων προέκυψεν ἐκ τοῦ ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ἤθελον ἀναβῆ οἱ 52, οἱ συγγενεῖς αὐτῶν τοῖς ἔλεγον. “Σὺ γὰρ πιάσῃς τὸ (δέξια) σπῆτι, Σὺ, τὸ (δέξια), τῶν ἐπισημοτέρων ὄθω-

Τελευταῖον οἱ ὄρκωθέντες 52 Κορωνάιοι ἑτοιμοὶ κατ' ὅλα κατὰ τὴν κατάλληλον ἐκείνην θυελλώδη, καὶ ζοφώδη νύκτα, ἔφερον τὰς κλίμακας, καὶ στήσαντες αὐτὰς εἰς τὰ τεῖχη τοῦ φρουρίου, λαβόντες δὲ τὴν συνήθη μετ' ἀλλήλων συγχώρησιν καθὼς καὶ παρ' ὄλων τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε παρισταμένων, ὡς ἀπερχόμενοι εἰς τὴν σφαγὴν, ἀνέβησαν ὡς ἀετοὶ διὰ τῶν κλιμάκων εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ φρουρίου, πήξαντες ἐπ' αὐταῖς καὶ δύο σημαίας Ἑλληνικὰς· οἱ δὲ 300· μισθωτοὶ, καθὼς καὶ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν Θ. Γρίβας, ἰδόντες τὴν ταχείαν τῶν 52· ὄρκωμένων ἀνάβασιν, ἠρνήθησαν ὄλως διόλου τὴν ὑπόσχεσίν των, καὶ δὲν ἤθελον κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀναβῶσι, προφασιζόμενοι ἐπὶ μυρίαῖς προφάσεσι. Δὲν ἴσχυσαν ἐν τούτοις οὔτε αἱ τόσαι παρακλήσεις, οὔτε αἱ μετὰ δακρύων ὑποσχέσεις τῶν πρωτίστων Κορωναίων διὰ τὰ τοὺς πείσωσι ν' ἀναβῶσι κὰν μίαν βαθμίδα ἐπὶ τῶν κλιμάκων, ἀλλ' ὁ Θ. Γρίβας ἐξήτει τὰ τῷ μετρηθῶσι χρήματα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν καὶ οὕτω ν' ἀναβῆ, προτείνων διαφοροῦς ἐναντιότητος· τῷ ὑπεσχέθησαν μ' ὅλα ταῦτα τὰ τῷ δώσωσι καὶ τὰ χρήματα ἀκολούθως, δίδοντες ἀλλεπάλληλον ἐγγύησιν (καθότι

μικρῶν διὰ τὴν φιλοκέρδειαν τῶν περισσοτέρων λαφύρων· συνέτεινε δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐπιφέρῃ ἀντενέργειαν ἐξ ἀντιζηλίας καὶ φθόνου.

Καὶ ἄλλὰ δὲ πολλὰ τοιαῦτα κατὰ ἐμποδίσθησαν καὶ παρ' ἄλλων τινων εἰς διάφορα ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς ἐποχὰς τοῦ ἑπταετοῦς Ἀγῶνος ἀπὸ φθόνου, διὰ τὰ μὴ φανῆ ὅτι τὰ κατάρθρωσεν ὁ δεῖνα, ἢ ὁ δεῖνα· ἀλλ' οὔτε δὲ καὶ οἱ ἐμποδίσαντες τὰ κατὰ ἐνηργησαν αὐτὰ μὴ ὄντες ἱκανοὶ, ἢ μὴ θέλοντες, μιμηθέντες κατὰ τοῦτο τὴν ἐν φάτῃ κῦνα (κατὰ τὴν παροιμίαν) «οὔτε τῶν κριθῶν κῦτῆν ἐσθίουσαν, οὔτε τῶν ἵππων παραχωροῦσαν»,.

βέβαια κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τῆς νυκτὸς δὲν εἶχον πρόχειρα) μετὰ τὰς ἰδιοκτησίας των καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ἀλλ' ὁ Θ. Γρίβας ἐστάθη ἀκαμπτος (1), ἕως οὗ ἀναβάντες οἱ 52 Κορωναῖοι, μὴ εὐρόντες δὲ οὐδένα Ὀθωμανὸν εἰς τὰς ἐπάλξεις ἐξ αἰτίας τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου καὶ τῆς ζοφώδους ἐκείνης νυκτὸς, καὶ διασπαρέντες εἰς τοὺς γύρους τῶν ἐπάλξεων, ὅπου εὐρόντες δύο μόνους φύλακας, αὐτοὺς μὲν ἐφόνευσαν, ἀπέστειλαν δὲ εὐθὺς δύο ἐξ αὐτῶν, οἵτινες καὶ κατέβησαν ἀκαριαίως διὰ νὰ παρακινήσωσι καὶ τοὺς 300 μισθωτοὺς διὰ ν' ἀναβῶσι καὶ αὐτοί, εἰδοποιοῦντες εἰς ἅπαντας, ὅτι δὲν ὑπάρχει κανεὶς Ὀθωμανὸς εἰς τὰς ἐπάλξεις, ὅτι τὸ Φρουρίον θέλει εἶσθαι εἰς τὴν ἐξουσίαν των, ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ εἶναι κεκλεισμένοι εἰς τὰς οἰκίας των ὅλοι διὰ τὴν μεγίστην τοῦ ἀέρος ταραχὴν, ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ 300 ν' ἀναβῶσι διὰ νὰ καθέξωσι τὰς τάπιαις (ὄχυρώματα) καὶ νὰ κτυπῶσι τοὺς Ὀθωμανοὺς, οἱ δὲ 52 ν' ἀνοιξῶσι τὴν πύλην τῆς ξηρᾶς διὰ νὰ εἰσέλθωσι καὶ οἱ ἔξωθεν τῆς πύλης περιμένοντες λοιποὶ Κορωναῖοι· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐστάθη ἀδύνατον νὰ πείσῃ τοὺς 300, καὶ τὸν Θ. Γρίβαν, οἵτινες ἐπέμενον ἀκαμπτοὶ διὰ νὰ μὴ ἀναβῶσιν.

Ἐν τοσοῦτῳ παρήλθον τέσσαρες ὥραι μετὰξὺ τούτου ὅτε πλέον οἱ 52 διασπαρέντες ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἀφ' οὗ ἐφόνευσαν τοὺς ῥηθέντας δύο φύλακας, ἐν ᾧ ἔτρεχον διὰ ν' ἀνοιξῶσι τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, τότε

(1) Πολλὰ καὶ ἄλλα ἔχει νὰ ὁμιλήσῃ ἡ ἀδέκαστος αὐτῆ ἱστορία πρὸς ἔλεγχον πολλῶν τοιούτων πεφυσιωμένων ἀτόμων χρυσοενδεδυμένων, καὶ ζυγούντων λαμπρὰ μὲν δικαιώματα, ἀλλὰ σνεισενεγκάντων εἰς τὸν Ἀγῶνα ζοφώδη ἔργα καὶ ἐπιχειρήματα.

ἐνοήσαντες οἱ Ὀθωμανοὶ ὅτι ἐγένετο ἐφοδος, ἔδραμον ἐναντίον τῶν 52 εὐθὺς μετὰ μεγάλων θορύβων καὶ ἀλλαλαγμῶν, νομίζοντες ἐαλωμένον τὸ φρούριον, εἰς τόσον ὥστε αἱ Ὀθωμανίδες γυναῖκες μὴ γνωρίζουσαι τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ νομίζουσαι τελείαν ἐφοδὸν γενομένην, ἐφώναζον « μὲ γιάσας Ῥωμαῖοι » ἀφ' οὗ ὅμως ἐπληροφόρηθησαν καλῶς οἱ Ὀθωμανοὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν ὀλίγοι, ἔλαβον μέτρον, καὶ τοὺς κατεδίωκον εἰς τρόπον, ὥστε οἱ 32 ἐκ τῶν 52 κατέβησαν κακοὶ κακῶς ἀπὸ τὰς κλίμακας, οἱ 4: ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις, ἀλλ' ἀβλαβεῖς διεσώθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ 16, κατασχόντες μίαν οἰκίαν Ὀθωμανικὴν, ἐμάχοντο γενναίως καὶ ἡρωικῶς περίπου τῶν 4: ὠρῶν μὲ τοὺς ἐξωθεν τῆς οἰκίας πολιορκήσαντας αὐτοὺς Ὀθωμανοὺς, οἵτινες τελευταῖον πυρπολήσαντες τὴν οἰκίαν, συνεπυρπόλησαν καὶ τοὺς 16 ἀσφαλισθέντας ἐντὸς αὐτῆς Ἑλλήνας.

Καὶ τοιοῦτον μὲν ἐστάθη τὸ τέλος τῆς σκηνῆς αὐτῆς τῆς γενομένης ἐφόδου εἰς τὸ φρούριον τῆς Κορώνης, ἣτις ἠλπίζετο νὰ ἐπιτύχη ἐντελῶς· ἤθελε δὲ ἐπιτύχει, εἰς συνβοηθῶντο οἱ ἀναβάντες 52: ὠρκαμένοι ἀπὸ τοὺς 300: μισθωτοὺς ἃς ἔχουν δὲ τὸ βάρος ὅλου τοῦ ἔθνους ὅσοι ἐγέναν παραίτιοι τοῦ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἐφοδος αὐτή, ἣτις ἤθελε συντελέσει ἐπὶ πολὺ, καθότι πεσόντος τοῦ φρουρίου εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἤθελε πολιορκηθῆ στενωτέρου ἀκολούθως καὶ τὸ φρούριον τῆς Μεθώνης, τὸ ὁποῖον εἶπετο νὰ πέσῃ, διότι ἦτον ἀδύνατον ἢ δύσκολον ν' ἀνθέξῃ ἐκεῖνο μεμονωμένον· μὴ ὄντων δὲ τῶν φρουρίων αὐτῶν εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, δὲν ἤρχετο βέβαια ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ὁ Ἴμ-

πραχὴμ Πασσᾶς διὰ τὰ καταπίεση τὴν Πελοπόννησον
καὶ τὰ αἰχμαλωτίση τόσας χιλιάδας ψυχὰς, ὥστε τὰ
προσεγγίση ἡ Ἑλλάς ἐπομένως εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ὀ-
λεθρίου βαράθρου εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελε τὴν ῥίψη τε-
λευταῖον ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Σατράπης, ὡς θέλει ἀνα-
φέρει ἡ Ἱστορία τὰ περὶ τούτου ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Μ' ὅλα ταῦτα μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐφόδου αὐ-
τῆς οἱ πολιορκηταὶ Κορωναῖοι ἐπανέλαβον πάλιν τὴν
πολιορκίαν ὡς καὶ πρότερον, μαχόμενοι συνεχῶς μετὰ
τῶν ἐν αὐτῇ Ὀθωμανῶν, οἵτινες δὲν ἔπαυον ἀπὸ τοῦ
τὰ κάμωσι συνεχεῖς ἀκροβολισμοὺς μέχρι τοῦ 1824 :
ὅτε πληροφορηθεῖσα ἡ τότε Ἑλληνικὴ Διοίκησις τὴν
μελετωμένην κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἐκστρατείαν
τοῦ Αἰγυπτίου Σατράπου, διέταξε τὸν Γ. Ἰατράκον
ἀρχηγὸν τῶν κατὰ τὴν Μεσσηνίαν στρατευμάτων, καὶ
τὸν Δ. Μούρτζινον, καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς Ἰατρα-
καίους, οἵτινες ἐστενοχώρησαν μετὰ καὶ τῶν ἐντοπίων
Κορωναίων ἔτι μᾶλλον τὴν πολιορκίαν περισσεύσαντες
καὶ τοὺς πολιορκητὰς αὐτοὺς μέχρι τοῦ 1825 Φε-
βρουαρίου 18, ὅτε διελύθη ἡ πολιορκία τῆς Κορώνης
ὅλως διόλου, εἰσβαλόντων εἰς τὰς Κώμας αὐτῆς τῶν
Αἰγυπτίων Ἀράβων, καὶ πυρπολησάντων αὐτὰς, ἐφ' ᾧ
διεσπάρησαν καὶ οἱ Κορωναῖοι τῇ δε κάκεισε ἐν Μάνη
καὶ ἀλλαχοῦ· μετέβαινον ὅμως ἐνίοτε εἰς τὴν ἐπαρχί-
αν, καὶ ἐξεπλήρουν τὸ κατὰ τῶν Ἀράβων χρέος των·
ἀλλὰ τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ τῶν γενο-
μένων ἐν τῷ τριετῇ διαστήματι τῆς διαμονῆς τῶν Ἀ-
ράβων ἀκροβολισμῶν, (καθὼς καὶ περὶ μιᾶς ἐπισήμου
μάχης γενομένης μετὰ τῶν Ἀράβων μετὰ τὴν αὐτῶν,
οἵτινες τεσοῦτον κακῶς ἐδῶχθησαν, ὥστε τὸ Φρούριον

τῆς Κορώνης ἐμεινεν ἐλεύθερον) θέλουσιν ἐκτεθῆ δια-
κεχυρμμένως ἐν τῷ οἰκείῳ τμήματι. Καὶ τὰ μὲν περὶ
τῆς πολιορκίας τῆς Κορώνης ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐ-
τῆς μέχρι τῆς τελείας διαλύσεώς της οὕτως ἔσχον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Πολιορκία Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης: (1) ἀποκλεισμός τῶν Ἀρκαδίων
Ὁθωμανῶν ἐν τοῖς Φρουρίοις Μεθώνης καὶ Νεοκάστρου, πτώσις Νεο-
κάστρου.

Μετὰ τὴν ἀπὸ Ἀρκαδίας εἰς Τριπολιτζάν ἀναχώρη-
σίν του (τὴν 5 Μαρτίου) μετὰ τῶν δύο Προεστώτων
(τοὺς ὁποίους συνώδευε καὶ μία φρουρὰ τῆς Ὁθωμανικῆς
Διοικήσεως μέχρι τινος μέρους τῆς ὁδοπορίας των,) ὁ
Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως φθάσας εἰς τὴν Τρι-
πολιτζάν, μετὰ τοὺς ἰδίους ἀγωγιάτας ἔγραψε εἰς τὸν Πρω-
τοσύγκελλον του (τὴν 8 Μαρτίου), ὅτι ἐφθασαν ὑγιεῖς, καὶ

(1) Ἐπειδὴ αἱ δύο αὗται πολιορκίαι διετηρήθησαν καθ' ὅλα ἀπὸ
τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας (Τριφυλλίας) τόπον ἀπὸ
στρατεύματα, καθὼς καὶ ἀπὸ τροφῆς, πολεμφοδία, καὶ λοιπὰ ἐν γένει
μέχρι τῆς πτώσεως Νεοκάστρου, ἐναρχόμεθα καὶ ἐν τῷ παρόντι κε-
φαλαίῳ τῆς ἐκθέσεως ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἀρκαδίαν διατρεξάντων καθ' ὅλα
ὅσα ἀφορῶσι τὸν εἰς τὰ Φρούρια Νεοκάστρου, καὶ Μεθώνης ἀποκλεισμὸν
τῶν Ὁθωμανῶν ἀπὸ τοὺς Ἀρκαδίους, τὴν ἀπὸ Κυπαρισσίας φυγὴν αὐ-
τῶν κτλ. μετὰ τὸν ὑποῖον ἀποκλεισμὸν ἐνηργήθησαν αἱ δύο περὶ ἧν
πρόκειται πολιορκίαι.

ὅτι τὰ διαφημιζόμενα εἶναι ὅλα ψευδῆ κινούμενα ἀπὸ τὸν Καραλή κτλ.

Ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος γνωρίζων ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν ἄνθρωποι σκληροὶ καὶ ἰσχυροί, (οἷτινες εἶχον ἐξαγριωθῆ ἀφ' ὅτου ἐπέστρεψεν ὁ Χριστιανουπόλεως ἀπὸ τὴν ἐν Βοστίτζη Μυστικοσυνέλευσιν, πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐλάμβανον συνεχεῖς εἰδήσεις περὶ τῆς διαθρυλλουμένης ἀποστασίας καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν ἐνέχεται δάκτυλος ἀπὸ Κιραλίδες (Βασιλεῖς Εὐρωπαίους) πρὸς ἐξάλειψιν δὲ τῶν αὐτῶν ὑπονοϊῶν εἶχον προσπαθήσει πολὺ ὅ,τε Χριστιανουπόλεως καὶ οἱ μνησθέντες προεστῶτες, ὁμιλήσαντες ὅσα προεῖρηται μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν μέχρι τῆς 1 Μαρτίου) ἔλαβε τὸ παρὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως πρὸς αὐτὸν ἀποσταλὲν γράμμα, καὶ ἐκοινοποίησε τὰ ἐν αὐτῷ εἰς τὸν Βοεβόδα (Διοικητὴν) τῆς Ἀρκαδίας Χουσεὴν Σπαῖν Ἀλημπεόπουλον Ἀρκαδίον (ἄνθρωπον ἀγράμματον μὲν, ἀλλὰ πλούσιον καὶ ἔχοντα κρίσιν καὶ γνώσεις πρακτικὰς), ὅστις ἔκυπτε κινῶν τὴν κεφαλὴν του ἐν ὄσῳ διήρκει ἢ ἀνάγνωσις τοῦ γράμματος· τῆς ὁποίας τελειωθείσης, εἶπεν εἰς τὸν Πρωτοσύγκελλον· «Κὺρ Πρω-
 » τοσύγκελλε! ὅλα αὐτὰ εἶναι καρδιάλα· μ' ὅλα ταῦτα
 » δυνατὸν νὰ ἦναι καὶ κινήματα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ
 » Ἀλλάχ Κερίμ (ἔχει ὁ θεός) »· μετὰ δὲ τὸ τέλος τῶν διαφορῶν ἄλλων περὶ τούτου μεταξύ των ὁμιλιῶν, τῷ εἶπε· «Κὺρ Πρωτοσύγκελλε, θὰ ἐμβάσω ἄσπρα
 » (χρήματα) εἰς τὸ μπουτάκι (μαγειρεῖον) τοῦ Ἀφεντὸς
 » μας, ἐπειδὴ μὲ βιάζουσι παρὰ πολὺ διὰ νὰ εὐγάλω
 » τὸν χαζνέ, καὶ ἐπειδὴ μὲ λείπονται μερικὰ χρήματα
 » νὰ τελειώσω τὴν ποσότητα, πολὺ σὲ παρακαλῶ νὰ

• με δανείσῃς 5000 γρόσια, καὶ σὲ ὀλίγαις ἡμέραις θὰ
 » μοῦ φέρουν ἀρκετὰ ἄσπρα ἀπὸ τὰ χωριά μου, καὶ σὲ
 » τὰ δίνω χωρὶς νὰ βάνῃς κανένα σουμπεὲ (ὑποψίον)». ὁ
 Πρωτοσύγκελλος τῷ ἀπήντησεν εὐθὺς, ὅτι ἤθελεν
 εἶσθαι ἔταιμος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν αἴτησίν του, ἐὰν δὲν
 ἤθελεν ἐφοδιάσῃ τὸν Μητροπολίτην με 5000 γρόσια
 καθ' ὃν καιρὸν ἀνεχώρησε, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εὐκο-
 λύνετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν· ἐπὶ τούτῳ ὁ Βοεβόδας
 τῷ εἶπε· « Φίλε μου! τὰ θέλω χωρὶς ἄλλο. ἐπειδὴ δὲν
 » καταδέχομαι νὰ ρίξω τὸ ἴρι μου (τὴν ὑπόληψίν μου)
 » εἰς ἄλλον νὰ δανεισθῶ ». Τότε ὁ Πρωτοσύγκελλος
 σκεφθεὶς ὅτι εἶναι σκοπὸς καὶ δοκιμὴ ὥστε ἐὰν τὸν
 δανείσῃ, βέβαια δὲν ἐγνώριζεν ὁ Πρωτοσύγκελλος ὅσα
 διεφημίζοντο, ἄλλως δὲ, ἀναμφιβόλως γνωρίζει τι, καὶ
 ἔνεκα τούτου δὲν τὸν δανεῖζει, καὶ ὡς ἐκ τούτων ἤθελεν
 ἐπινοήσῃ τρόπους διὰ νὰ τὸν καταδιώξῃ, καὶ νὰ λάβῃ
 τὰ ὅποια τῷ ἐξήτει χρήματα ἀτίμως, (τὸ ὅποῖον καὶ
 ἐγίνετο εὐκολώτατα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην)· ταῦτα
 διανοηθεὶς ὁ Πρωτοσύγκελλος παρεκάλεσε τὸν Βοε-
 βόδαν νὰ τῷ δώσῃ προθεσμίαν τριήμερον διὰ νὰ τὰ
 ἐξοικονομήσῃ ἄλλοθεν· ἀλλὰ καὶ τούτου μὴ παραδεχ-
 θέντος, τὴν ἐπιούσαν τῷ ἐμέτρησε 2134 γρόσια εἰς
 δίστηλα 360 κατὰ τὴν τρέχουσαν τότε τιμὴν τῶν νο-
 μισμάτων. τὰ ὅποια μετὰ πολλὰς παρακλήσεις ἔλαβεν
 ὁ Βοεβόδας, (καθότι ἐξήτει ὀλοσχερῆ τὴν ποσότητα
 τῶν 5000) καὶ τῷ ἔδωκεν ὁμολογίαν δι' αὐτὰ (1)· καὶ

(1) Τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν φέρει ἀνεξόφλητον μέχρι τῆς σήμερον ὁ
 Πρωτοσύγκελλος διὰ νὰ τὴν βράξῃ (κατὰ τὴν παροιμίαν), καὶ νὰ πίνῃ
 τὸν ζυμὸν τῆς.

οὕτως ἐπέστρεψεν ὁ Πρωτοσύγκελλος εἰς τὰ ἴδια διαφυγῶν ἓνα ὄχι μικρὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον (1).

Ἐν τούτοις τὰ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, διαφημιζόμενα ἡμέραν παρ' ἡμέραν ῥύξανον, οἱ κατὰ τὴν Ἀρκαδίαν (Κυπαρισσίαν) Ὀθωμανοὶ ἔμενον εἰς μεγίστην ἀνησυχίαν καὶ εἰς παντοίους συλλογισμοὺς κυλιόμενοι· ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος Α. Φραντζῆς οὔτε νὰ γράψῃ εἰς κανέν μέρος πλέον ἠδύνατο διὰ κάθε ἐνδεχομένην παράπτωσιν τῶν ἐγγράφων, οὔτε δὲ ἐλάμβανεν ἀπὸ κανέν ἄλλο μέρος γράμματα, εἰμὴ ἀπὸ τὸ ἐν Τριπηλιτζᾷ διαμένον μέρος τοῦ Μητροπολίτου Χριστιανουπόλεως, ἀλλὰ καὶ τοῦτο διήρκεσε μέχρι τῆς 16 Μαρτίου. Αἱ δὲ ἐπιστολαὶ τὰς ὁποίας ἐλάμβανε δὲν ἐμπεριεῖχον ἄλλο τί, εἰμὴ ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἀφ' ὅσα διαμηφιζονται, καὶ ὅτι νὰ προσέχη μήπως καὶ διασπαρῶσιν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Τριφυλλίας λόγοι ἀχρεῖτοι, καὶ ὡς ἐκ τούτων κινηθῶσιν εἰς κανέν τί, καὶ ἀπολεσθῶσιν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ ἐκοινοποίει εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς. Ἐπὶ τούτων δὲ πάντων ὁ Πρωτοσύγκελλος συνεβουλεύετο παρηγορῶν τὴν περιέργιάν του μὲ τοὺς παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐταιρίαν κατηχηθέντας Μῆτρον Ἀναστασόπουλον, καὶ τὸν

(1) Ταυτοχρόνως προσκαλέσας ὁ Πρωτοσύγκελλος καὶ τὸν ἐκ Γαράντζης Ἀναγνώστην Οἰκονομόπουλον τῷ ἔδωκε 1500 γροσία διὰ νὰ προβλέψῃ πολεμεφῶδια, τὰ ὁποῖα νὰ μένουσιν εἰς τὴν Γαράντζαν ὡς εἰς ὀρεινὴν καὶ ὀχυρὰν θέσιν, ἐπὶ ἄλλων 500 γροσίων δοθέντων περὶ τὸν Δεκέμβ. τοῦ 1820 παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Α. Οἰκονομόπουλον, διὰ νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων τῆς Κυπαρισσίας, χωρὶς δὲ πλέον νὰ ἐπιστραφῶσιν εἰς τὸν Πρωτοσύγκελλον ἐχρησήμευσαν διὰ τὴν Γαράντζαν καὶ Ἰσαμ.

φρονιμώτατον Ἀναστάσιον Κατζαρὸν ἐκ τῆς πόλεως Κυπαρισσίας, γνωρίζων αὐτοὺς φρονίμους καὶ σταθεροὺς ἄνδρας, καὶ ταῦτα πάντα διέτρεχον κατὰ συνέχειαν μέχρι τῆς 21 Μαρτίου.

Οἱ δὲ θηριώδεις Ὀθωμανοὶ τῆς Ἀρκαδίας (Κυπαρισσίας) ἰδιαιτέρως πολλὰ ἐβουλευόντο κατὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας, καὶ ἐνίοτε μὲν ἔλεγον μεταξύ των νὰ φονεύσωσι τὸν Πρωτοσύγκελλον καὶ τὸν Α. Κατζαρὸν (καθότι ὁ Μῆτρος Ἀναστασόπουλος ὑπερασπίζετο παρὰ τοῦ ἐπισημοτέρου Ἀγαῖ του Μουσταφᾶ Ἀγαῖ Μπάσογλου), ἐνίοτε δὲ ἐμελέτων καὶ κατὰ τῶν χωρικῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας, ἀλλ' ἐγνώριζον ὅτι ἤθελον βλάψει καὶ ζημιώσῃ ὡς ἐκ τούτου μᾶλλον ἑαυτοὺς παρὰ νὰ ἐπιτύχωσι τῶν σκοπούμενων, καθότι οἱ λεγόμενοι Ντρέδες (χωρικοὶ) τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης αἰείποτε ἀνθίσταντο κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ διαφόρους ἐξ αὐτῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ περιστάσεις ἐφόνευον, καὶ διότι ἀποστᾶται γενναῖοι καὶ ἄνδρεῖοι οὐδέποτε ἐξέλιπον ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν (1) καὶ ταῦτα δειλιῶντες δὲν ἐπροχώρουν, οὐδὲ ἐτόλμων νὰ πράξωσι τί ἐναντίον τῶν χωρικῶν ἀφ' ὧσα ἐμελέτων.

Κατὰ δὲ τὴν 21 Μαρτίου ἔφθασαν τρομεραὶ φήμει ὅτι καὶ εἰς τὴν Μάνην, καὶ εἰς τὴν Σπάρτην (Μι-

(1) Καὶ οἱ Ἐταιρισταὶ αὐτοὶ εἶχον εἰς τὴν σειράν τῶν δυνατῶν καὶ ἀνδρείων Ἑλλήνων τοὺς κατοίκους χωρικοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, παρομοίως μὲ τοὺς τῆς Καρυταίνης, τῆς Λακεδαιμονίας, καὶ τῶν Καλαβρύτων, καὶ παρὰ πολὺ ἠλπίζον νὰ γίνῃ ἡ ἐναρξὶς τῆς ἀποστασίας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπαρχίας.

στράν) ἐλλιμενίσθησαν πολλά πλοῖα πολεμικά, καὶ ὅτι ἔγινεν ἀπόβασις ἀπὸ στρατεύματα διαφόρων Κιράλιδων, καὶ ὅτι θέλουν φθάσει καὶ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν μὲ ἀπόφασιν νὰ κατασφάξωσι τοὺς Ὀθωμανούς· αἱ φῆμαι αὗται διαδοθεῖται ἀφῆρσαν τὴν ἡσυχίαν τῶν Ὀθωμανῶν ἔτι μᾶλλον, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν Ὀθωμανίδων γυναικῶν, αἵτινες κατετάραττον τὴν ἡσυχίαν τῶν ἀνδρῶν των· εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν εὐρισκόμενοι οἱ Ὀθωμανοὶ, ἤρχησαν νὰ ἐτοιμᾶζουσι τὰς κινητὰς περιουσίας των θέτοντες αὐτὰς εἰς κιβώτια, καὶ δένοντες μέρος αὐτῶν ὡς φορτία, ἀποστείλαντες καὶ Ὀθωμανοὺς ἔξω εἰς τὰς Κώμας τῆς ἐπαρχίας, διὰ νὰ συνάξωσι ζῶα, καὶ παραγγείλλαντες αὐτοῖς νὰ φέρονται μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ ἡσυχίαν πρὸς τοὺς χωρικοὺς Ἑλληνας· ὅσοι δὲ τῶν Ὀθωμανῶν ἦσαν ἰδιοκτῆται Κωμῶν ἔγραψαν πρὸς τοὺς χωρικοὺς των νὰ τοῖς φέρουν τὰ ζῶα εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, χωρὶς νὰ φαντασθῶσιν ὅτι θὰ χάσουν καὶ τὰ ζῶα των ὅλως διόλου, ἢ χωρὶς νὰ λάβωσι καὶ ἂν περὶ τούτου παραμικρὰν ὑπόνοιαν· τὴν δὲ 25 Μαρτίου μετηνέχθησαν πολλοὶ ἵπποι καὶ ἡμίονοι διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν μετακόμισίν των εἰς τὰ Φρούρια Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης.

Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν πολὺ περισσότερον ἐπήυξησεν ὁ φόβος τῶν Ὀθωμανῶν, μετὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς ὁποίας λαβόντες μίαν ψευδῆ φήμην, μὲ ταραχὴν πολλὴν καὶ φόβον ἀνέβησαν εἰς τὸ ἐρείπιον Φρούριον τῆς Ἀκροπόλεως Κυπαρισσίας, μετακομίσαντες ἐκεῖσε τροφάς, ὕδωρ, πολεμικά φόδια, καὶ οἱ πλείονες αὐτῶν εἰσερχόμενοι μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων των εἰς τὴν

περὶ τῆς ὁ λόγος Ἀκρόπολιν, ὅπου ἐγένετο πολὺς ἀλλοπαγμός· οὐχ' ἤττον οἱ κάτοικοι τῆς Κυπαρισσίας Ἕλληνας (ἀπαριθμούμενοι τότε περίπου τῶν 200 : οἰκογενειῶν (θεωρήσαντες τὴν ἀνέλπιστον καὶ ἀλλόκοτον ταύτην ταραχὴν, κατεταράχθησαν, καὶ ἔφθασαν σχεδὸν εἰς ἀπελπισίαν, ἀλλ' ἠγνόουν τί να πράξωσι πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ· τὴν δὲ 24 Μαρτίου πληθυνομένου ἔτι μᾶλλον τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀπελπισίας τῶν Ὀθωμανῶν, ἀπεφάσισαν ἰδιαιτέως καὶ οἰκειοθελῶς νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ Φρούρια Μεθώνης καὶ Νεοκάστρου, δὲν εἶχον ὅμως κοινοποιήσει τὸν σκοπὸν τῶν εἰς τοὺς οἰκείους τῶν Ἑλλήνων, περιμένοντες μόνον νὰ ἔλθωσι καὶ τὰ ἐλλείποντα καὶ περιμενόμενα ζῶα ἔξωθεν τῆς ἐπαρχίας· ὁ φόβος δὲ καὶ ἡ ἀνησυχία εἶχον κυριεύσει ἐσωτερικῶς καὶ τοὺς ὀλίγους κατοίκους τῆς Κυπαρισσίας Ἑλλήνων.

Οἱ δὲ χωρικοὶ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας πληροφορηθέντες τὴν κυριεύσαν τῶν Ὀθωμανοῦς ταραχὴν, μαθόντες δὲ ταῦτοχρόνως καὶ ὅτι μέλλοντες νὰ ἀναχωρήσωσι διὰ τὰ Φρούρια, ἐσκόπευον νὰ συμπαραλάβουν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον Α. Φραντζῆν, τὸν Μητρον Ἀναστασόπουλον, τὸν Νικόλαον Πονηρόπουλον (πρὸ δύο μηνῶν ἐξελθόντα τῆς Ζακύνθου), καὶ τὸν Ἀναστάσιον Κατζαρὸν ὡς πλέον ἐπισήμους (ἡ δὲ οἰκογένεια τοῦ Α. Γρηγοριάδου μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ πατρὸς του Γρηγορίου διέμενεν εἰς τὴν Ἀνδρίτζαιναν), ἐπειδὴ δὲ ἐφημίσθη ταῦτοχρόνως ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ μέλλουν νὰ ἐξέλθουν αἰφνιδίως καὶ νὰ φονεύσωσιν ὅσους ἐκ τῶν χωρικῶν δυνηθῶσι, διώρισαν οἱ ἐκ τοῦ θέματος Σουλμαῖ χωρικοὶ 160 : παληκάρια

Ντρέδες ἐκλεκτοὺς, οἵτινες κατέλαβον τὴν δεινὴν θέσιν καλουμένην Καχόρευμα, περιμένοντες νὰ μάθωσι καὶ θετικῶς, ἐὰν ἔχωσι τῷ ὄντι τὸν σκοπὸν διὰ νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν τὸν Πρωτοσύγκελλον καὶ τοὺς λοιποὺς ῥηθέντας διὰ τὸ Φρούριον, ὥστε ἐὰν εἶχεν ἀληθείας τοῦτο, νὰ στείλωσι τότε διὰ νυκτὸς 150: Ντρέδες διὰ νὰ λάβωσιν εἰς τὰς Κώμας τῶν τὸν Πρωτοσύγκελλον καὶ τοὺς λοιποὺς ταῦτα δὲ πάντα ἐνήργουν ἔξω εἰς τὰς Κώμας ὁ Πρωτοπαπᾶς Δημήτριος Τζόρης, ὁ Ἀλέξιος Φούτζης, ὁ Ἀντώνιος Δάρας, καὶ ὁ Ἀλέξιος δ' ἐκ Σιδηροκάστρου, κατηχημένοι ὄντες οὗτοι πάντες καθῶς καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Ἑταιρίαν παρὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου.

Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀρκαδίας ὡς μὴ γινώσκοντες οἱ πλείστοι τὰ τῆς Ἑταιρίας, ὄντες δὲ καὶ κατατεταραγμένοι ἐκ τῶν ὅσας ἐθεώρουν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ταραχὰς, ἐζήτησαν ἀδειαν παρὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, καὶ εἰσῆλθον μετὰ τῶν γυναικῶν, τῶν τέκνων, καὶ τῶν ἀποσκευῶν των, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν γείτονες, εἰς τὸ κατάστημα τῆς Μητροπόλεως, νομίσαντες αὐτὸ ὡς ἄσυλον διὰ τὴν ὀχυρότητα αὐτοῦ· βλέποντες δὲ τὸν Πρωτοσύγκελλον ἡσυχον καὶ χαρῆν, ὡς μηδὲν λογιζόμενον τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ταραχῶν, ἐνεθαῤῥύνοντο καὶ οἱ εἰς τὴν Μητρόπολιν εἰσελθόντες αὐτοὶ Ἕλληνες καὶ ἡσύχαζον.

Περὶ δὲ τὴν 4 ὥραν τῆς νυκτὸς τῆς 24 Μαρτίου ἦλθον γράμματα ἐκ Τριπολιτζᾶς ἀπὸ τὸν Καϊμακάμην, τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ Προεστῶτας πρὸς τὸν Βοεβόδαν, τὸν Καδδῆν, καὶ τοὺς Ἀγάδες τῆς Ἀρκαδίας, γεγραμμένα ἀπὸ τῆς 21 Μαρτίου, μετὰ τὰ ὁποῖα ὁ μὲν Καϊ-

μακάρμησ ἔγραφε πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς νὰ προσέχουν καλῶς μήπως συμβῆ καμμία ταραχὴ, καὶ ἔνεκα τούτου νὰ ᾔναι ἅπαντες ὠπλισμένοι μέχρι δευτέρας του διαταγῆς, (1) οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προεστῶτες ἀπὸ τῆς φυλακῆς ἔγραφον πρὸς τοὺς ἰδίους Ἀγάδες, τὸν Βοεβόδαν, καὶ τὸν Καδδῆν, ὅτι δὲν εἶναι τίποτε, καὶ ὅτι νὰ προσέχουν καλῶς τὸν Φακίρ Φουκαρᾶν (τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς ὑπηκόους) τοῦ Βασιλέως, μήπως καὶ τοὺς ἀπατήσωσι κακοποιοὶ ἄνθρωποι καὶ φεῦσται, καὶ ὅσι νὰ ἀποσταλῆ ἐν τούτοις ὁ Πρωτοσύγκελλος εἰς τὴν ἐπαρχίαν διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τοὺς ῥαγιάδες, μὴν τύχη καὶ ἀπατηθῶσι, καὶ πάρῃ ὁ νοῦς των ἀέρα, καὶ ἀφανισθῶσιν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἀφοῦ δὲ ἀνεγνωσαν οἱ Ἀγάδες τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος γράμματα, ἀπέστειλαν τὸν Ἡλίαν Γαλανόπουλον, προσκαλοῦντες τὸν Πρωτοσύγκελλον νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ ἐρείπιον τῆς Ἀκροπόλεως διὰ ν' ἀκούσῃ τὰ γράμματα, καὶ νὰ συνομιλήσωσι περὶ τῶν πρακτέων. Ἄλλ' ὁ Πρωτοσύγκελλος χωρὶς ν' ἀνοίξῃ τὴν μεγάλην τῆς Μητροπόλεως πύλην, ἀκούσας μόνον (ιστάμενος ἔσωθεν) ὅσα οἱ Ἀγάδες τῷ ἐμήνυσαν, εἶπε πρὸς τὸν ἀποσταλέντα οὕτω·

« δὲν κρίνω δίκαιον νὰ ἐξέλθω τῆς Μητροπόλεως ἐν
 » καιρῷ τόσης νυκτὸς, διότι ἐντὸς αὐτῆς εἶναι τόσαι
 » ψυχαὶ ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ παιδιῶν, αἵτινες κατέ-
 » φυγον σήμερον εἰς τὴν Μητρόπολιν διὰ νὰ παρηγο-
 » ρῶνται, καὶ ἅμα ὅτε ἀποφασίσω νὰ ἐξέλθω, κατ'

(1) Αὕτῃ ἦτον ἡ τελευταία τοῦ Καίμακάρμη διαταγὴ, καθότι ἄλλη πλέον καμμία δὲν ἐξεδόθη.

» ἐξοχὴν αἱ γυναῖκες θὰ φθάσουν εἰς ἀθλίαν κατώστῃ
 » σιν ἀπελπισίας, καὶ αὐτὸ τὸ κρῖμα θέλει εἶσθαι εἰς
 » τὴν ἐνδοξότητά των. Ὅθεν εἶπέ τῶν Ἀγάδων τὰ
 » προσκυνήματά μου, καὶ ἐὰν ᾗναι βία διὰ νὰ ἰδῶ τὰ
 » γράμματα, ἅς μοι τὰ στείλουν ἀπόψε, καὶ Ἰνσαλλάχ,
 » αὔριον μὲ ὄλον τὸ πουρνὸ ἀνταμωνόμεθα, καὶ ὅ,τι
 » εἶναι τὸ ἔμρι (ἢ προσταγή των) γίνεται ». Ἐπισρέφας
 δὲ ὁ Ἡλίας Γαλανόπουλος, εἶπεν εἰς τοὺς Ἀγάδες ὅσα
 ὁ Πρωτοσύγκελλος παρήγγειλεν, οἵτινες ἐγκρίναντες
 τὴν πρότασίν του, μὲ τὸν ἴδιον Ἡλίαν ἔστειλαχ πρὸς
 αὐτὸν τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβε διὰ τινος θυρί-
 δος εὐρυχώρου, κειμένης εἰς τὸ κάτωθεν μέρος τῆς
 μεγάλης πύλης.

Κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης διέ-
 ταξαν οἱ Ἀγάδες μετὰ τοῦ Βοεβόδα 300 Ὀθωμανούς,
 τοὺς μὲν 100 νὰ μένωσι τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς τὴν
 περιοχὴν τοῦ Ναοῦ τῆς Θεοτόκου, ὄντος ἔξωθεν τῆς
 Μητροπόλεως, καὶ νὰ φυλάττωσι ἄϋπνοι, τοὺς δὲ
 200 εἰς τὰ προαύλια τῶν δύο Ντσαμίων, διὰ νὰ προσέ-
 χωσι καλῶς μὲ καραούλια (φυλακὰς) εἰς τοὺς λόφους,
 καθότι (ὡς εἰδοποιήθησαν, ἀγνοοῦμενον πόθεν) τὴν νύ-
 κτα ἐκείνην ἔμελλον νὰ εἰσέλθωσι πλήθη στρατευμάτων
 Ἑλληνικῶν διὰ νὰ τοὺς κτυπήσωσι. Ἔνεκα τούτου
 διώρισαν τοὺς ῥηθέντας ἐκείνους φύλακας, οἵτινες κα-
 θὼς καὶ οἱ ἐν τῷ καταστήματι τῆς Μητροπόλεως εἰ-
 σελθόντες Ἕλληνες, ἔμειναν δι ὅλης ἐκείνης τῆς νυκτὸς
 ἄϋπνοι.

Μίαν ὥραν δὲ πρὸ τῆς πρωίας τῆς ἐπιούσης (25 Μαρ-
 τίου) οἱ περὶ τὴν Μητρόπολιν γείτονες Ὀθωμανοὶ ἐκ τῶν,
 ὅσοι ἐφύλαττον εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ τῆς Μητρο-

πόλεως εἰσῆλθον εἰς τὸ κατάστημα, καὶ συνωμίλου
 μετὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου, ὅτι ὅλοι οἱ Ὀθωμανοὶ μετὰ
 τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων τῶν ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσι
 εἰς τὰ Φρούρια Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης διὰ νὰ τοποθε-
 τήσωσι τὰς οἰκογενείας τῶν, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσι πάλιν
 εἰς τὴν Ἀρκαδίαν πρὸς διατήρησιν τῶν οἰκιῶν τῶν ἐν ᾧ
 δὲ ὁ Πρωτοσύγκελλος εἶχε λογοτριβὴν μὲ ἓνα τῶν γει-
 τόνων Ὀθωμανῶν Ἀλῆ Μπουλ οὐκμπασην, ζητοῦντα παρὰ
 τοῦ Πρωτοσυγγέλλου δύο ἡμιόνους διὰ τὴν εἰς τὰ Φρού-
 ρια μετακόμισίν του, ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος τῷ ἐπρό-
 τεινεν ὅτι, ἐὰν ἔλθουν οἱ Ἀγάδες καὶ ἀκούσῃ τὰς προστα-
 γὰς τῶν, εἰ μὲν δὲν τὸν διατάξωσι νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν
 ἐπαρχίαν, τότε καὶ τι γίνεται, εἰσῆλθον εἰς τὴν Μη-
 τρόπολιν τότε καὶ ὁ Βοεβόδας, ὁ Καδδῆς, καὶ τρεῖς ἄλ-
 λοι ἐκ τῶν ἐπισήμων Ἀγάδων τῆς Πρωτευούσης τῆς Κυ-
 παρισσίας (1), καὶ εἶπον πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελλον. « Τὰ
 » γράμματα τί γράφουν, φίλε μας, τὰ εἶδες; ἐγκρίνομεν
 » καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ εὐγῆς νὰ ἐρμηνέψῃς τοὺς ῥαγιάδες,
 » διὰ νὰ μὴν πάρῃ ὁ νοῦς τους ἀέρα, καὶ χαθοῦν γιόμισαί
 » τους τὸ κεφάλι, Κύρ Πρωτοσύγκελλε, γιατί, νὰ ἦ
 » Ρούμελη! μὴ πηδησιὰ εἶναι, καὶ δὲν εἶναι ἄργητα
 » νὰ ἔμπουν εἰς τὸν Μωριά εἰς εἴκοσι ἡμέραις ἑκατὸ
 » χιλιάδες Τούρκοι, καὶ ἄς ἐνθυμηθοῦν τὸν ἄλλον χαρ-

(1) Εἰσελθόντος τοῦ Βοεβόδα καὶ τῶν λοιπῶν οἱ ἄλλοι ὅλοι πρωτοελθόντες Ὀθωμανοὶ ἔφυγον· ὁ δὲ τοὺς ἡμιόνους ζητῶν Ὀθωμανὸς ἐπέστρεψε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βοεβόδα καὶ τῶν λοιπῶν, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ πολλὰς πα-
 ρακλήσεις τοῦ ἔδωκεν ὁ Πρωτοσύγκελλος τοὺς δύο ἡμιόνους ἐκ τῶν τεσσάρων
 τοὺς ὁποίους εἶχεν εἰς τὴν Μητρόπολιν· ἀλλ' εἰσέτι περιμένει νὰ τῷ ἐπιστρα-
 φῶτιν ἀπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, καθὼς καὶ ὅσα ἄλλα ἔδωκεν εἰς ἄλλους.

» μπεδέ (τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769) τί ἔχαμαν, καὶ
 » τί ἐπαθαν, μὰ τότε ἔκαμε νισάφι (σύνοιδεν) ὁ μερ-
 » χαμετλῆς (εὐσπλαγγχος) Βασιλείας, τώρα ὁμως, βάι
 » χαλινά (ἀλλοίμονον)! ἐχάθησαν· καὶ ὅσους ἀφίσουν νά
 » ζήσουν θεὸς λά τούς στείλῃ ὁ Βασιλείας εἰς ἄλλον τό-
 » πον, καὶ τὸν Μωριά θεὸς λά τὸν σπεῖρει κριθάρι· εἶσαι
 » φρόνιμος Κύρ Πρωτοσύγκελλε, καὶ γιόμισαί τους τὸ
 » νοῦ καλά, καὶ νά μᾶς γράψῃς εὐθὺς ὅ,τι τρέχει ἔξω
 » χωρὶς ἄργητα ».

Ὁ Πρωτοσύγκελλος ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ἔδωκεν
 εἰς αὐτοὺς πολλὰς ὑποσχέσεις, αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τέλους
 τῶ εἶπον· « Ἡμεῖς Κύρ Πρωτοσύγκελλε, καθὼς λάβο-
 » μεν γράμμα σου νά μάθουμε τί τρέχει ὄξου, τότε θά
 » στείλουμε τὰ χαρέμια (τὰς γυναῖκας) μας, καὶ τὰ
 » παιδιὰ μας τὰ ἀνήλικα, καὶ τοὺς γέρους στὰ Κάσρα,
 » καὶ οἱ δυνατοὶ θά γυρίσουμε πίσου ὅλοι γιὰ νά φυλά-
 » ξουμαι τὸν βασιλιά τοῦ Βασιλείας μας καὶ τὰ σπήτια
 » μας ἀπὲ τοὺς Κλέφταις ». Τότε ὁ Πρωτοσύγκελλος
 μὲ δάκρυα προσποιήσεως τοῖς εἶπεν· « Ἀλοίμονον!
 » ἀλοίμονον! θά μᾶς ἀφίσετε μεμονωμένους νά μᾶς
 » σκοτώσουν οἱ Κλέφταις!!! ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ τὸν
 ἐπαρηγόρησαν λέγοντες, ὅτι θά ἐπιστρέψουν γρήγορα,
 καὶ ὅτι νά μὴν ἔχουν κανένα φόβον. Μετὰ δὲ τὴν πα-
 ρηγορίαν αὐτὴν τὸν ἐβίασαν νά ἐξέλθῃ ὅσον τάχι-
 στα (1), ὅστις ἐζήτησεν ἀπὸ αὐτοὺς 4 Σειμένιδες (στρα-
 τιώτας τῆς πολιτοφυλακῆς) διὰ νά τὸν συνοδεύσουν εἰς

(1) Ὁ Θεὸς οἶδε πόσον ἔτριμεν ἡ καρδιά των ἀπὸ τὸν φόβον τῶν Ἑλλήνων. !!

τὸν ὁρόμον, οἵτινες καὶ τῷ ἐδόθησαν εὐθύς· καὶ οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ ἀνεχώρησαν, ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος συμπαραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους δύο Ἱερεῖς ἐκ τῆς Πόλεως, καὶ δύο ὑπηρέτας τοῦ ὀπλοφόρου, ἀνεχώρησε διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀγάδων, καὶ ἔσα ἀπὸ Τριπολιτζάν ἔγραφον οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προεστῶτες.

Ἀναβάντες δὲ οἱ ῥηθέντες Ἀγάδες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἀφοῦ εἶπον ὅτι ἔστειλαν τὸν Πρωτοσύγκελλον, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἀπὸ ὁμιλίαν δὲ εἰς ὁμιλίαν διεδόθη τοῦτο εἰς ὅλους τοὺς Ὀθωμανοὺς, γενομένης παρεξηγήσεως εὐθύς παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὅτι ὁ Πρωτοσύγκελλος θὰ στείλει ἐξωθεν τοὺς βλάχους (χωρικοὺς) καὶ ἄλλους διὰ νὰ τοὺς σφάζουν, (ἔχοντες πάντοτε τὴν ὑπόνοιαν), δύο ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν, Χουσεϊνάκης καὶ Μεχμέτης Κουσιουρῆς (δυνασταὶ αὐθαίρετοι) Ζορμπάδες τῆς Κυπαρισσίας, ἀπεφάσισαν ὁμοῦ μετ' ἄλλους 75 Ὀθωμανοὺς, καὶ ἐξῆλθον τρέχοντες ἀπὸ τὸ ἄνωθεν μέρος τῆς ὁδοῦ κατὰ τὴν θέσιν Ἀλιμάκι, διὰ νὰ εὐγώσιν ἔμπροσθεν τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, καὶ νὰ τὸν ἐπιστρέψωσιν ὀπίσω, διὰ νὰ τὸν μεταφέρωσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὰ Φρούρια.

Ἄλλ' ὁ Πρωτοσύγκελλος μετὰ τῶν 4 συνοδευόντων αὐτὸν Ὀθωμανῶν φθάσας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐλαιῶνος μακρὰν τῆς πόλεως ἡμίσειαν περίπου ὥραν, εἶπε πρὸς τοὺς 4 Ὀθωμανοὺς· « Ἀγάδες, ἐπειδὴ εἶμαι βιασμένος »
 » νὰ ἀπέλθω ὀγλίγωρα μετὰ βίαν, καὶ τοῦ λόγου σας
 » δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀκολουθήτε τὰ ζῶα, πηγαίνετε
 » ὀπίσω ». Δοὺς δὲ καὶ εἰς ἓνα ἕκαστον αὐτῶν ἀνὰ τέσσαρας ρουμπιγιέδες (χρυσὰ Τουρκικὰ νομίσματα), ὁ

μὲν ἔσπευσεν εἰς τὴν ὁδὸν του, αὐτοὶ δὲ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Πόλιν. Οἱ δὲ 75 Ὀθωμανοὶ ἔτρεχον μετὰ μεγάλης βίας διὰ νὰ προφθάσωσι τὸν Πρωτοσύγκελλον· δὲν ἐδυνήθησαν ὅμως νὰ τὸν προφθάσωσιν, ἀλλ' ὅταν ἐπλησίαζεν εἰς τὴν θέσιν καλουμένην Κακόρευμα, τότε εἶδε καὶ τοὺς 75 Ὀθωμανοὺς τρέχοντας νὰ τὸν ἐπιστρέψωσιν, εἰς τὸν λόφον τῆς θέσεως Ἀλιμάκι, ὅχι πλέον τῶν τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἀπέχοντας τῶν ὀπισθίων του.

Διαφυγῶν δὲ οὕτω τὸν κίνδυνον αὐτὸν, καὶ φθάσας εἰς τὴν ῥηθειῶσαν θέσιν τοῦ Κακορεύματος, εὐθὺς ὅτε οἱ φυλάττοντες τὸ Κακόρευμα 160 Ντρέδες διὰ τὴν ἀπὸ Ἀρκαδίαν ἐξοδὸν τῶν Ὀθωμανῶν εἶδον τὸν Πρωτοσύγκελλον τειλιγμμένον ὄντα μὲ σάλια διὰ τὸ ψύχος καὶ μὴ διακρινόμενον καλῶς, τρέχοντα δὲ μὲ τόσῃ ταχύτητά μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν δύο προπορευομένων ὀπλοφόρων ὑπηρετῶν του, νομίσαντες ὅτι εἶναι Ὀθωμανοὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐμελλόν νὰ ἔλθωσι κατὰ τῶν Ντρέδων, ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονεύσωσι καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Παραλαβὼν δὲ ὁ Πρωτοσύγκελλος τοὺς εἰς τὸ Κακόρευμα φυλάττοντας αὐτοὺς Ντρέδες, ἀπῆλθεν εἰς τὴν θέσιν Κεφαλὰρι ὑποκάτωθεν τοῦ χωρίου Σουλιμᾶ ὅπου εὔρε τὸν Πρωτοπαπᾶν Τζόρηγ, τὸν Σιράκον, τὸν Ἀλέξιον Φούτζην, καὶ ὅλους ὅσους εἶχε κατηχημένους καὶ ὠδηγημένους εἰς τὴν Ἐταιρίαν, ἔχοντας τεταγμένους καὶ ἕως 600 ἄλλους Ντρέδες ὀπλοφόρους, καὶ μίαν σημαίαν ἀπὸ λευκὸν πανίον ἐπάνω εἰς ἓνα κάλαμον. Ἐξετάσας δὲ τοὺς πρωτίστους αὐτοὺς διὰ ποῖον λόγον παραβάντες τὰς ὁδηγίας του, ἐφάνησαν ἐκεῖ μὲ ὀπλοφό-

ρους ὥστε, ἐνεκα τούτου οἱ Ὀθωμανοὶ θὰ λάβουν ἀφορμὴν νὰ σφάξουν τοὺς κατοίκους τῆς Κυπαρισσίας, τῶν Φιλιατρῶν, τῶν Γαργαλιάνων καὶ λοιπῶν Κωμῶν τοῦ τμήματος Κάμπου, ἔμαθε παρ' αὐτῶν, ὅτι ἐπειδὴ ἐπληροφορήθησαν ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ἐμελλον νὰ ἐξέλθουν διὰ νὰ φονεύσουν ὅλους ὅσους ἐκ τῶν χωρικῶν δυνηθῶσι, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἤθελον ν' ἀποστείλωσιν ἀκόμη καὶ 150 παληκάρια διὰ νὰ μεταφέρουν εἰς τὰς Κώμας τὸν Πρωτοσύγκελλον, καὶ μετ' αὐτοῦ ὅσους ἄλλους Ἑλληνας ἤθελον δυνηθῆ διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀπάξωσιν οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τὰ Φρούρια, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῷ τούτῳ βιασθέντες ἔλαβον μέτρον τοῦ νὰ παρεκτραπῶσι τῶν ὁδηγῶν του, αἰτινες συνίσταντο ἀπὸ τοῦ νὰ περιμεινωσιν ἢ νὰ τοῖς γράψῃ, ἢ νὰ στείλῃ ἐπίτηδες ἄνθρωπον εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ περὶ τοῦ πρακτέου ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή ἐκεῖνη.

Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν εἰς τὰς ὀμιλίας αὐτάς, ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ ὁ Ἀναγνώστης Ἰζοχαδάρης Ἀρκαδίος ἐλθὼν ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου, φέρων προκήρυξιν πρὸς τοὺς Ντρέδες, ἐμπεριέχουσαν τὰ ἐφεξῆς·

Ἀδελφοί, κάτοικοι τῆς Ἀρκαδίας!

« Ἡ ὥρα ἔφθασε, τὸ στάδιον τῆς δόξης καὶ τῆς
 » ἐλευθερίας ἠνοιχθῆ τὰ πάντα ἐδικά μας, καὶ ὁ Θεὸς
 » τοῦ παντός μεθ' ἡμῶν ἔσεται μὴ πτοηθῆτε εἰς τὸ
 » παραμικρόν. Σεῖς εἰσθε ἀτρόμητοι καὶ τῶν προγόνων
 » μας ἀπόγονοι· γενικῶς ὠπλισθῆτε μὲ ἀνοικτὰ μπαϊ-
 » ράκια (σημαίας), καὶ τρέξατε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν
 » τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν

» φθάνομεν καὶ ἡμεῖς μὲ 10,000 στρατεύματα. Σεῖς
 » σφάλισατε τοὺς Ἀρκαδίους, Τούρκους, καὶ μίαν ὥραν
 » ἀρχήτερα ὡς λέοντες νὰ τοὺς ξεσχίσετε, καὶ νὰ
 » νὰ τοὺς στείλετε εἰς τὰ Τάρταρα τοῦ Ἄδου· μὴν
 » καταδεχθῆτε νὰ σᾶς κατηγορήσῃ ὁ Κόσμος, καὶ ἡ
 » Ἱστορία· ἀλλὰ νὰ ἀποθανατίσετε τὰ ὀνόματά σας,
 » καὶ νὰ διαμένετε αἰωνίως εἰς τὴν ἀθάνατον δόξαν,
 » καὶ σᾶς εὐχόμεθα ὑγείαν καὶ ἀνδρείαν συνενωμένα μὲ
 » τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν πειθαρχίαν, τὰς δὲ πράξεις
 » σας νὰ μᾶς γράψετε μὲ πρῶτον πρὸς ὀδηγίαν καὶ
 » ἡσυχίαν μας.

23 Μαρτίου. Πρῶτον ἔτος τῆς ἐλευθερίας. Καλαμάτα.

(1)

Θ. Κολοκοτρώνης.

Ἄρ. Γρηγόριος Δικαῖος.

Ἰδὼν δὲ ὁ Πρωτοσύγκελλος τὴν προκήρυξιν αὐτὴν,
 ὠμίλησε πρὸς τοὺς Ντρέδες σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς
 προκηρύξεως, τοῖς ἐδιηγήθη καὶ τῶν Ὀθωμανῶν Ἀρ-
 καδίων ὅσα κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐβουλεύθησαν,

(1) Ὅλα αὐτὰ ἦσαν κάλλιστα γεγραμμένα· ἀλλὰ πῶς ἤθελον διατηρηθῆ καὶ τῶν Ὀθωμανῶν αἱ καταδιώξεις, καὶ πόθεν ἤθελον πορισθῆ οἱ Ἐλλη-
 ληνες τὰ πολεμικὰ ἐφόδια (τὸ πρῶτον καὶ μόνον τῆς προόδου των μέ-
 σον) ὅθεν ἀνέφερε περὶ τούτου ὀλοτελῶς· ἀλλὰ μὴ πως εἶχον καὶ αὐτοὶ
 διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἐκτὸς μόνων ἀνὰ 15 ἢ 20 δεκαρίων φυσικίων, τὰ
 ὁποῖα ἔφερον εἰς τὰς πυριτοθήκας των, καὶ οὐδὲν ἔτι πλέον, διὰ τοῦτο
 ἦτον καὶ μεγαλητέρα ἡ ἀνοησία εἰς τοὺς πάντας, καθότι κοντὰ εἰς ὅλας
 τὰς ἄλλας ἐλλείψεις των, εἶχον καὶ τὴν ἐπιστημοτέραν ἔλλειψιν τῶν πο-
 λεμοφοδίων· ταῦτα πάντα εἰδὼς ὁ Πρωτοσύγκελλος, ἔδρακε (κατὰ τὴν
 κοινὴν παροιμίαν) τὴν γλωσσάν του, ἀλλὰ τί εἰδύνατο νὰ κάμῃ; καθότι
 εἶχεν ἀνεωχθῆ ἡ σικνη πλέον, καὶ ὤφειλε νὰ δεῖξῃ ἄλλην καρτερίαν, ἀ-
 κόμη καὶ μὲ τὰ ψεύδη συνηνωμένα

τὴν ἔξοδον τῶν 75 Ἀρκαδίων Ὀθωμανῶν κατὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου, κτλ. οἱ δὲ Ντρέδες τῷ ἀνήγγειλαν ὅτι πρὸ μιᾶς ὥρας εἶχον διευθύνει τινὰς ἐκ τῆς συμμορίας των διὰ νὰ φονεύσωσιν ὅλους τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὅσοι εἶχον ἐξέλθει εἰς τὰς Κώμας διὰ νὰ συναῶσιν ζῶα. Τοῦτο ἀκούσας, διέταξεν εὐθὺς νὰ τοὺς ἐπιστρέψωσιν, ἐπειδὴ δὲν ἐνέκρινε τὸν φόνον ὡς ἀπάνθρωπον, καὶ διότι ἀφ' ἑτέρου μέρους ἤθελον βλάψει καὶ οἱ Ἀρκαδιοὶ Ὀθωμανοὶ ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν Κωμοπόλεων καὶ Κωμῶν τῶν κειμένων κατὰ τὴν εἰς τὰ Φρούρια ἀπάγουσαν παραλίαν ὁδόν, καὶ οὕτω τοὺς ἐπέστρεψαν· εἶχον δὲ φονεύσει μόνον ἓνα Ὀθωμανὸν εἰς τὸ χωρίον Σίριτζι.

Τούτων δὲ οὕτω διατρεχόντων, ὁ πρωτοσύγκελλος κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχε παραγγελίαν τῶν προκρίτων Ὀθωμανῶν τῆς Κυπαρισσίας, μετὰ τὸ φθάσιμόν του εἰς τὰς Κώμας τοῦ Σουλιμᾶ τμήματος τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς οὕτως.

» Ἐνδοξότατοι Ἀγάδες Σᾶς χαιρετῶ, ἐρωτῶν τὸ ἐνδοξὸν χατήρ σερίφι Σας.

» Ἐφθασα εἰς τὸ Κεφαλᾶρι τοῦ Σουλιμᾶ, καὶ ἤῤα
 » τόσα πράγματα, ὅσα δὲν δύναμαι νὰ σᾶς περιγράψω
 » ἀνέλπιστα, τὰ ὁποῖα μῆτε εἰς ὄνειρόν μου ποτὲ δὲν
 » τὰ εἶδα· οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἐτρελλάθησαν, καὶ μὴ
 » τε ἤξεύρουσιν τί κάμουν, μὴ τε λόγια καὶ ἐρμηνείας ἀ-
 » κούουσιν ἀπὸ κανένα· ἀλλὰ ποῖος χαιρέκακος τοὺς ὡ-
 » δήγησεν εἰς ταῦτα, δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐξάξω· οἱ κάμ-
 » ποι καὶ τὰ βουνὰ εἶναι γεμάτα ἀπὸ ἀρματωμένους
 » ἀνθρώπους, καὶ καθὼς ἔφθασα ἐδῶ, τοὺς ἤλθε γράμ-
 » μα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐγὼ τὸ ἐδιάβασα μόνος μου καὶ

» αὐτὸ τοὺς ἀπετρέλλανε· τοὺς γράφουν ὅτι ἀπόσπε-
 » ροῦ ἢ ταχύ ἔρχονται ἀκόμι 10,000: ἀσκήρια (στρα-
 » τεύματα), ὅτι ἐγέμισε καὶ ἡ Μάνη καὶ τὸ Μαραθω-
 » νῆσι ἀπὸ καράβια· τὰ γράμματα ἐὰν δὲν ἤθελα τὰ
 » ἰδῆ μὲ τὰ ὀμμάτιά μου, κανένα πρᾶγμα δὲν ἐπίστευα·
 » διὰ τοῦτο ὅσα καὶ ἂν τοὺς ὠμίλησα, δὲν εἰσακούο-
 » μαι· περισσότερα δὲν ἤμπορῶ νὰ τοὺς ὀμιλήσω εἰς
 » τὰ φούμουρα (καπνοὺς), καὶ εἰς τὸ ξεμυάλισμα ὅπου
 » εὐρίσκονται, διότι φοβοῦμαι καὶ τὸν ἑαυτὸν μου· ἤθε-
 » λα, ἐνδοξώτατοι Ἀγάδες, νὰ ἦσθε κρυμμένοι εἰς κα-
 » νένα μέρος νὰ ἐβλέπετε, καὶ ἂν ἐπιστεύετε ποτὲ ὅ-
 » τι εἶναι ἐτοῦτοι οἱ Σουλιμοχολῖται (1), ἠθέλετε μεί-
 » νει ἐκστατικοί· λόγια, πράγματα ἀκατανόητα, καὶ ἀ-
 » περίγραπτα· διὰ τοῦτο λαμβάνω τόλμην νὰ σᾶς πα-
 » ρακαλέσω διὰ νὰ μείνετε ἤσυχοι νουθετοῦντες καὶ ὁ-
 » λους τοὺς μικροὺς ἀνθρώπους σας, μὴν τύχη καὶ
 » πειραχθῆ ὁ παραμικρότατος ραγιᾶς, διότι δὲν ἠξεύρω
 » τί ἤμπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ· ἐγὼ ἀποσπεροῦ κοιμοῦμαι
 » εἰς τὸν Ἄετὸν (Κώμην τῶν Κοντοβουνίων) (2), καὶ
 » ταχύ ἕως ἀλλάχ (Θεοῦ θέλοντος) ἀναβαίνω εἰς τὴν
 » Τριπολιτζάν, νὰ ἰδῶ τί γίνεται, καὶ ἐκεῖθεν σᾶς γρά-
 » φω εἰς πλάτος τὰ πάντα. Ταῦτα καὶ καλαῖς ἀντά-
 » μωσαις νὰ δώσῃ ὁ Μεγαλοδύναμος Θεός.

1821 Μαρτίου 25.

» Ὁ χαῖρ δουβατζῆς σας Πρωτοσύγκελλος τοῦ
 Μητροπολίτου Ἀμβρόσιος.

(1) Ἡ ἐπαρχία τῆς Ἀρκαδίας (Τριφυλλίας) διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, ἢ θέματα, ὀνομαζόμενα Κόλια, ἐξ ὧν τὸ μὲν εἶναι Κάμπου, Κόλι, τὸ δὲ, Σουλιμᾶ, τὸ δὲ, τῶν Κοντοβουνίων, καὶ τὸ τέταρτον τῆς Ζούρτζας.

(2) Ἴδε τὸ ἀνωτέρω σχόλιον.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐφθασε τὸ γράμμα αὐτὸ εἰς τὴν Ἀρκα-
 δίαν (περὶ τὰς δύο ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου),
 ἀποσταλὲν μὲ ἀνθρωπὸν ἐπίτηδες, καὶ ἄξιον, εἰς τοὺς
 Ὀθωμανοὺς, τότε ἐτετραπλασίασεν ὁ φόβος καὶ ἡ δει-
 λία τὴν ὁποίαν εἶχον, ὥστε κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην
 ἦσαν ἀϋπνοὶ καὶ ἠτοιμάζοντο διὰ φυγὴν, (μὲ ὄλον ὅτι
 ἦσαν καὶ ἔτοιμοι) οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Κυπαρισσίας Ἑλ-
 ληνες, ἰδόντες τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Ὀ-
 θωμανῶν, ἐθορυβήθησαν ὄχι ὀλίγον, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ
 πρόκριτοι παρουσιασθέντες μὲ τρόπον ὑπουλον, πεφο-
 βισμένον, καὶ μετὰ δακρύων εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, ἰκέ-
 τευον αὐτοὺς νὰ μὴ φύγῃσι καὶ ἀφίσωσι τοὺς Ἑλλη-
 νας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν κλεπτῶν καὶ κακοποιῶν ἀν-
 θρώπων· ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ τοὺς ἐπαρηγόρου, λέγον-
 τες, ὅτι γρήγορα θέλουσιν ἐπιστρέφει ἅμα ὅτε τοποθε-
 τήσωσιν τὰς οἰκογενεῖας τῶν εἰς τὰ Κάστρα· οἱ δὲ Ἑλ-
 ληνες ἐξηκολούθουν ἰκετεύοντες διὰ νὰ μὴ τοῖς γίνῃ
 τὸ κακὸν ἐκεῖνο καὶ τοὺς ἀφίσωσι μόνους, ἢ τοῦλάχισ-
 στον νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ραΐ, (ἐγγράφον πιστοποιη-
 τικὸν ὑποταγῆς), ὥστε εἰς περίστασιν καθ' ἣν ἐδύναντο
 νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας στρατεύ-
 ματα Τουρκικὰ τῆς ἐξουσίας, νὰ τοὺς γνωρίσωσιν ὡς
 πιστοὺς ραγιάδες, δυνάμει τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ, ὡς
 δεῖξαντας πίστιν καὶ τιμιότητα, διὰ νὰ μένωσιν ὡς ἐκ
 τούτου ἀνεπηρέαστοι καὶ ἀνενόχλητοι· τὸ ὁποῖον ἐγ-
 γραφὸν ἐγχειρίσαντες εὐθὺς οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τοὺς Ἑλ-
 ληνας κατοίκους τῆς Κυπαρισσίας, ἤρξαντο τῆς διὰ
 τὴν ἀναχώρησίν των ὁδοιπορίας, παραλαβόντες ἕκαστος
 τὰ πολυτιμώτερα τῆς κινητῆς αὐτοῦ περιουσίας, καὶ ᾤ-
 δευον τὴν εἰς τὰ φρούρια Μεθώνης καὶ Νεοκάστρου ἀ-

πάγουσαν ὁδὸν (1), καὶ τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο ἐφθασαν εἰς τὴν Κωμόπολιν τῶν Φιλιατρῶν, ὅπου μετὰ δυω ὥρας ἀπελθὼν εἰς ἄνθρωπος τοῖς ἀνήγγειλεν, ὅτι ἡ Ἀρκαδία ἐγέμισεν ἀπὸ 20,000 στρατεύματα, καὶ ὡς ἐκ τῆς εἰδήσεως αὐτῆς δὲν εἶδον οἱ δυστυχεῖς τὸ, πῶς ἀνεχώρησαν αὐτόθεν ἅμα τῇ πρωΐα τῆς ἐπιούσης.

Ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος ἔτι διαμένων εἰς τὸ Κεφαλάρει Σουλμαῖ, παρήγγειλεν εἰς τοὺς αὐτόσε συνηγμένους Ἕλληνας νὰ μὴ κινηθῶσι διὰ τὴν Ἀρκαδίαν, ἐὰν πρῶτον δὲν βεβαιωθῶσι θετικῶς ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ἀνεχώρησαν· τότε δὲ νὰ τρέξωσιν εὐθὺς διὰ νὰ τοὺς πολιορκήσωσιν εἰς τὰ φρούρια· πρὸ τούτου δὲ νὰ συσχεφθῶσι μὲ τοὺς ἐν Κυπαρισσίᾳ προκρίτους, τὸν Ἀναστάσιον Κατζαρὸν, τὸν Μῆτρον Ἀναστασόπουλον, τὸν Ν. Πονηρόπουλον, καὶ λοιποὺς, ἕως οὗ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος; (οἷτινες πληροφορηθέντες ἐπομένως τὴν τῶν Ὀθωμα-

(1) Τίς ἐδύνατο νὰ θεωρῇ ἀδιακρυτὴ τῷ ὄντι τὴν τραγικὴν ἐκείνην τῶν Ὀθωμανῶν ἔξοδον !!! Γέροντες, Ἀγάδες, Κυρίαί, Χανοῦμαι, καὶ νεαὶ Ὀθωμανίδες ἔτρεχον ὄχι μόνον πεζαί (καθότι εἰς τὰ ζῶα εἶχον φορτώσει τὰ ἐπιπλά των), ἀλλὰ καὶ ἀνυπόδητοι αἱ περισσότεραι, διότι τὰ ὁποῖα ἐφόρουσαν συρτὰ παπούτσια (τὰ κασουμάκια λεγόμενα) δὲν ἐστέκοντο εἰς τοὺς πόδας των, ὡς λεπτὰ καὶ στενώτατα· τότε ἦτον ἄξιον θεῶς νὰ βλέπῃ τις τὰς Ὀθωμανίδας νὰ ἀσπάζονται τὰς Ἑλληνίδας φίλας αὐτῶν ἐναγκαλιζόμεναι, καὶ νὰ ζητῶσι συγχώρησιν, λέγουσαι, νὰ ταῖς κάμωσι χεῖρα τὸ ψωμί καὶ τὸ ἄλατι τὸ ὁποῖον ἔφαγον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις χύνουσαι δάκρυα ποταμηδόν, διὰ τὸν χωρισμὸν των. Τὰ αὐτὰ εθεάρει τις γινόμενα καὶ μετὰξὺ ἀνδρῶν Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν, οἷτινες συνώδυσαν τοὺς Ὀθωμανοὺς ἀναχωροῦντας ἕως εἰς διάστημα ἡμισείας ὥρας μὲ δάκρυα καὶ σεννημούς· καὶ οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ ἔλεγον “ἔχετε ὑγίαν γειτόνοι, οἱ δὲ Ἕλληνες καὶ αἱ Ἑλληνίδες ἀπεκρίνοντο “εἰς τὸ καλόν, καλαῖς μας ἀν-
 2, τὰ κάμωσαι νὰ θώσῃ ὁ Θεός 3,.

ὧν ἀπὸ τῆς Κυπαρισσίας ἀναχώρησιν, εἰσῆλθον εὐθὺς
 εἰς τὴν Κυπαρισσίαν πλείους τῶν 3000· (1) ἐν ᾧ δὲ
 ὠδήγει αὐτοὺς ὁ Πρωτοσύγκελλος (ὡς εἴρηται) καθ' ἣν
 στιγμὴν ἦτον ἑτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ αὐτόθεν, εἰς Ἑλ-
 λην ἑφιππος ἐπάνω εἰς ἵππον χωρὶς κανὲν ἐφίππιον
 (σέλλαν, ἢ σαγμάρι) τρέχων ἀφ' ἐνὸς διαστήματος
 ἀπέχοντος ἡμισίαν ὥραν, φωνάζων καὶ πυροβολῶν
 (τὸν ὁποῖον ἐνόμισαν ἅπαντες ὅτι φέρει μεγάλας ἀγ-
 γελίας), ἅμα ἔφθασεν εἰς τὸ Κεφαλάρι, ἔλεγεν « ἦλθεν
 » εἰς τὴν Καλαμάταν ὁ αὐθέντης τοῦ τόπου μὲ 80
 » καράβια, καὶ μὲ 20,000 ἀσκέρια, ἀπὸ τὰ χθὲς βγαί-
 » νουν τοῦ χαζινέδες (Θησαυροὺς), καὶ ἀκόμη εὐγαιναν
 » ἕως τὴν ὥραν ὅπου ἔφυγα· τέσσαρα σπήτια ἐγέμισαν
 » ἀπὸ ἄρματα καὶ κανόνια »· αὐτὰ λέγων ἐσκίρτα ἀπὸ
 τὴν χαρὰν του πηδῶν. Οἱ δὲ περὶ τὸ Κεφαλάρι Ἑλλη-
 νες ἀκούσαντες τοὺς λόγους αὐτοῦς, ἐτρελλάθησαν
 περισσότερον, καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα περιφερομένη
 ἡ εἰδήσις αὐτῆ, ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὑπερβολῆς·
 ἀλλ' ὁ ἐλθὼν αὐτὸς Ἑλληνα ἦτον ἐκ τῆς Κώμης τοῦ
 Μήλα, ὅστις οὔτε εἶδε τίποτε, οὔτε ἐστάθη εἰς τὴν
 Καλαμάταν, εἰμὴ ἦτον ξηρὸν πλάσμα ἢ εἰδήσις του διὰ
 ν' ἀποτρελλαθῶσιν ἔτι μᾶλλον οἱ Ἕλληνες, καὶ κατὰ
 τοῦτο φαίνεται, ὅτι ἄλλου ἐνθουσιασμοῦ τὸν ἀπέσειλεν,
 αὐτὸς δὲ παρίστα τὸν ἑαυτὸν του ὅτι ἦτον εἰς τὴν Κα-
 λαμάταν, καὶ ὅτι ὅσα ἔλεγε τὰ εἶδεν ἰδίους ὀφθαλμοῖς.
 Μετὰ τοῦτο ὁ Πρωτοσύγκελλος ἀναχωρήσας ἀπὸ τὸ

(1) Δι' αὐτοὺς ἦτον ἡ δοθεῖσα εἰδήσις εἰς τοὺς Ὁθωμανοὺς ὅτι ἔφθασαν
 ἕως 20,000, ὥστε οἱ δουτυχοεῖς Ὁθωμανοὶ ἔφυγον ὡς ἐκφυγισμένοι
 ἐπὶ τὴν φόβον των.

Κεφαλάρι, ανέβη εἰς τὴν Κώμην Ἀετὸν, καὶ τὴν πρῶταν τῆς ἐπιούσης (26. Μαρτίου) ὁμοῦ μὲ τὸν Γεώργιον Γκώτζην (πρώτιστον τῆς Κώμης ἐκείνης) ἀνεχώρησε διὰ τὴν Καλαμάταν, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ βεβαιωθῇ τὰ ἐκεῖσε διατρέχοντα, (καθότι ἱκαναὶ ἡμέραι εἶχον παρέλθῃ ἀφ' ὅτου οἱ δρόμοι ἐκλείσθησαν, καὶ πᾶσα ἀλληλογραφία ἐξέλιπεν) ὑποκάτωθεν δὲ τῆς Κώμης Μήλα τῆς ἐπαρχίας Ἀνδρούσης (νῦν Μεσσήνης) εἶδεν ἀντικρυτῆς πεδιάδος ἐκείνης (δύω σχεδὸν ὥρας κατὰ πλάτος μακρὰν) ἐν πλῆθος ὀπλοφόρων ἀναβαινόντων εἰς τὰς ὄρεινὰς θέσεις· ἐρωτήσας δὲ ἔμαθεν ὅτι ἦτον ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὅστις ἀνέβαινε διὰ τὴν Καρύταιναν καὶ Τριπολιτζάν μὲ 300 Μανιάτας (περὶ ὧν ἐμνημονεύσαμεν Κεφ. Β'. Τμήμ. Ε'.) μεταβάς δὲ ἀπὸ τοῦ Μήλα, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Σκάλαν (Κώμην) κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πουλοπούλου διὰ νὰ γευθῇ καὶ ἐξακολουθήσῃ τὴν διὰ Καλαμάταν ὁδοιπορίαν του. Ἀλλ' εὗρεν ἐκεῖσε 600 περίπου Γαραντζαίους, Ἰσρααίους, Ντριμπουναίους, καὶ Κρομποβίτας (1), οἵτινες τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν (25 Μαρτίου) ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀρχηγούς των Μήτρον Πέτροβαν, Ἀθανάσιον Σφόρην, καὶ Αναγνώστην Οἰκονομόπουλον περιελθόντες εἰς διάφορα χωρία τῆς Ἀνδρούσης, ἐφόνευσαν ἕως 15 Ὀθωμανούς Κεχαγιάδας, Σπαχήδας, καὶ Χαρατζίδας.

Μόλις δὲ εἶχε περάσει μία ὥρα τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μνησθέντος Πουλοπούλου διαμονῆς του, καὶ αἴφνης ἐπαρουσιάσθη ἐν γράμμα τοῦ Γρηγορίου Δικαίου πρὸς

(1) Κῶμαι τῶν ἐπαρχιῶν Λεονταρίου, Ἀνδρούσης, καὶ Φαναρίου.

τὸν Πουλόπουλον, ἐμπεριέχον τὰ ἐξῆς· « Κύριε Που-
 » λόπολε! ταύτην τὴν στιγμήν βεβαιοῦμαι ὅτι οἱ
 » Τοῦρκοι τῆς Ἀρκαδίας θέλουν νὰ πάρουν τὸν Ἀμ-
 » βρόσιον Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἀρκαδίας μαζί τω
 » εἰς τὰ Κάστρα, καὶ κατὰ τὸ παρὸν εἶναι κλεισμένοι
 » εἰς τὸ Κάστρον τῆς Πόλεως, καὶ ἐτοιμάζονται διὰ
 » νὰ μισεύσωσι διὰ τὰ Κάστρα, καὶ θέλουν νὰ τὸν ἔχουν
 » ἐνέχυρον. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ἀναγκαῖος καὶ
 » ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα, διὰ τοῦτο δίχως παραμικρὰν
 » ἄργησαν νὰ ἔχῃς ἔτοιμα 40 φορτώματα ψωμί, καὶ 15
 » κρασί, καὶ ἅμα φθάσωμεν μὲ τὰ στρατεύματα, νὰ τὰ
 » παραδώσης, διὰ νὰ τρέξωμεν νὰ ἐλευθερώσωμεν τὸν
 » ἄνθρωπον. καὶ πρόσεξαι μὴ γένη παραμικρὰ ἀμέλεια.
 » ὕγίαινε. »

26 Μαρτίου 1821 πρῶτον ἔτος τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Γενικοῦ ἐπιτρόπου.

Ἄρ. Γρηγόριος Δικαῖος.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ Πρωτοσύγκελλος τὰ παρὰ τοῦ Γρηγ.
 Δικαίου πρὸς τὸν Πουλόπουλον γραφόμενα, παρέμεινε
 εἰς τὸ χωρίον Σκάλαν. πρὸ δύο δὲ ὡρῶν πρὶν ἢ δύση ὁ
 ἥλιος ἦλθεν αὐτόσε ὁ Γρηγ. Δικαῖος, ὁ Ἡλίας Μαυρο-
 μιχάλης, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Κεφάλας, οἱ Κουμουνδου-
 ράκιδες, οἱ Καπιτανάκιδες, ὁ Δ. Παπᾶ Τζόνης, καὶ ἄλλοι
 ὁμοῦ μὲ τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐνηγκαλίσθησαν δὲ
 εὐθὺς ὁ Πρωτοσύγκελος μετὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρη-
 γορίου Δικαίου, καὶ μετὰ τὸν ἀλλεπάλληλον ἀσπασμόν
 των εἶπεν ὁ Πρωτοσύγκελλος πρὸς τὸν Γρ. Δικαῖον. « τί
 » ὠμιλήσαμεν εἰς τὴν Βοστίτζαν, καὶ τί βλέπω; » ὁ δὲ Δι-
 » καῖος ἀπεκρίθη. « εὐχαριστήθην ὅπου σὲ εἶδα, καὶ
 » δὲν ἀλήθευσαν τὰ φημιζόμενα, ἔπειτα οἱ Τοῦρκοι τῆς

• Πελοποννήσου είναι μία πρέζα Ταμπάκου έμπρός εις
 • τούς Έλληνας, και θέλεις τὸ ἰδῆ. » « Εἶθει εἶπεν ὁ Πρω-
 τοσύγκελλος, και μετὰ τὰς ὁμιλίας αὐτὰς ἐνεκρίθη ν'
 ἀπέλθωσιν ἅπαντες εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, μὴ εἰδότες ἐὰν οἱ
 Ὀθωμανοὶ τῆς Κυπαρισσίας ἔφυγον, ἢ ἔμμενον ἐκεῖσε ἕως
 τότε.

Τὴν δὲ ἐπιούσαν (27 Μαρτίου) ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς
 Σκάλας διὰ τὴν Ἀρκαδίαν (ἐκτὸς τοῦ Ἠλία Μαυρομιχάλη
 ὅστις ὁμοῦ μὲ 450 Μανιάτας ἀνεχώρησε διὰ τὸ Λεοντάρι,
 ἢ Λακεδαιμονίαν, ἢ Καρύταιναν), καθ' ὁδὸν δ' ἐπληροφορή-
 θησαν, ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ τῆς Κυπαρισσίας εἶχον ἀναχω-
 ρῆσαι διὰ τὰ Φρούρια Νεοκάστρου και Μεθώνης· φθάσαντες
 δὲ εἰς τὴν Κυπαρισσίαν μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ, εὔρον πολ-
 λούς ἐκ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν Πρωτεύ-
 ουσαν, περιμένοντας τὸν Πρωτοσύγκελλον διὰ νὰ συσκε-
 φθῶσι και ὁδηγηθῶσιν.

Ἐν τούτοις ὁ Ἰωάννης Μέλιος, ὁ Παναγιώτης Ντοῦ-
 φας, ὁ Γεώργιος Σιράκος, και ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ τῶν
 Ἀρκαδίων στρατευμάτων ἅμα ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν Κυ-
 παρισσίαν, εὐρόντες τοὺς Ὀθωμανοὺς ἀναχωρήσαντας,
 διαμένοντας δὲ εἰσέτι εἰς Φιλιατρά, παρέλαβον μεθ' ἑαυ-
 τῶν 250 Ντρέδες, και ἔτρεξαν εὐθὺς εἰς καταδίωξίν των·
 ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ εἶχον ἀναχωρήσει πλέον ἐκ τῶν Φιλια-
 τρῶν μετὰ φόβου και τρόμου (τὴν 26 Μαρτίου πρὸς τὸ
 ἑσπέρας) μαθόντες τὸ εἰς Κυπαρισσίαν φθάσιμον τῶν
 Ντρέδων, ὥστε οἱ καθ' αὐτῶν στρατολογήσαντες Μέ-
 λιος, και λοιποὶ, μὴ εὐρόντες αὐτοὺς εἰς Φιλιατρά,
 ἔμειναν ἐκεῖσε λαφυραγωγοῦντες ἐκ τῶν παραλειφθέν-
 των λειψάνων περιουσίας κινήτης ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τῶν

ἐν Φιλιατροῖς κατοικοῦντων Ὀθωμανῶν, ἀχρις οὗ ἔφθασαν καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἀκολούθως.

Ὁ δὲ Γρηγόριος Δικαῖος, καὶ λοιποὶ, διαμένοντες εἰς τὴν Κυπαρισσίαν ἐπρότειναν διὰ τὰ στρατολογήσασιν καὶ ἐκ τῶν Ἀρκαδίων στρατευμάτων διὰ τὴν Τριπολιτζάν ὡς εἰς κέντρον, ἀλλὰ δὲν ἐνεκρίθη ἡ πρότασις, μήπως μεινάντων ἐλευθέρων τῶν Φρουρίων, ἤθελον ἐξέλθωσιν οἱ Ὀθωμανοί, καὶ κατασφάξωσι τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας· ἐνηργήθη δὲ τὰ διορισθῆ Γενικὴ Φροντιστικὴ Ἐφορία διὰ τὴν ἐπαρχίαν, ἣτις καὶ διορίσθη εὐθὺς κατ' ἐκλογὴν ἐλευθέρων τῶν κατοίκων, δι' ἐγγράφου ἐπισήμου τῶν ὁποίων ἐπεκυρώθησαν μέλη αὐτῆς ὁ Πρωτοσύγκελλος Α. Φραντζῆς πρόεδρος (1), ὁ Ἰωάννης Κορακόπουλος, ὁ Μῆτρος Ἀναστασόπουλος, καὶ ὁ Γεράσιμος Πονηρόπουλος, οἵτινες καὶ ἀνεδέχθησαν τὰ χρέη τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς ὥρας, ἐνεργοῦντες πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν καθήκοντων τῶν.

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἔφθασε μὲ σημαίαν ἀνοικτὴν καὶ ὁ Ἀθανάσιος Γρηγοριάδης μετὰ τοῦ Ἰατροῦ Κωνσταντίνου Πελοπίδα, συνωδευμένοι μὲ 350 παληκάρια ἐκλεκτὰ, οἵτινες εὐθὺς συνηνώθησαν ὁμοῦ μὲ τὸν Μέλιον, Ντούφαν, καὶ Σιράκον εἰς Φιλιατρά, καὶ ἐξέκίνησαν διὰ τὰ Φρούρια ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν· τὰ δὲ μετὰ τοῦ Γρηγορίου Δικαίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχη-

(1) Μ' ὅλας ὅσας καὶ ἂν εἰδείξεν ὁ Πρωτοσύγκελλος προσπάθειάς διὰ τὰ μὴ δεχθῆ τὴν προεδρίαν οὔτε τὸ τὰ ἦναι μέλος τῆς ἐφορίας, δὲν ἐδυνάθη τὰ τὸ ἀπορύγη, καθότι ἡ κοινὴ γνώμη ὑπερισχύσασα, τὸν ἐψήφισεν ἐγγράφως, καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν χρηματικὴν τῶν ἀναγκαίων ἐξοικονομήσιν.

γῶν εἰσελθόντα εἰς τὴν Κυπαρισσίαν στρατεύματα (τῆν 27 Μαρτίου) ἀνεχώρησαν διὰ τὴν ἐπαρχίαν Φαναρίου (νῦν Ὀλυμπίας) πρὸς ἀποκλεισμόν τῶν κατοίκων Ὀθωμικῶν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας· μὴ εὐρόντα δὲ αὐτοὺς (καθότι εἶχον ἀναχωρήσει διὰ τὴν Τριπολιτζάν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις), μετέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Καρυταίνης· ἀκολούθως δὲ ἀνεχώρησαν ἐκ Κυπαρισσίας καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, ἐκστρατεύσαντα ὅλα διὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Φρουρίων Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης.

15 Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης Μέλιος, ὁ Δ. Παπατζόρης, ὁ Γρηγοριάδης, ὁ Ντοῦφας, ὁ Σιράκος, καὶ οἱ λοιποὶ ὁδευόντες ἀποφασιστικῶς διὰ τὰ Φρούρια (τὴν 29 Μαρτίου) ἀπήντησαν μακρὰν τοῦ Φρουρίου Νεοκάστρου εἰς μιᾶς ὥρας διάστημα 400 : περίπου Ὀθωμανοὺς ἐπιστρέφοντας εἰς Κυπαρισσίαν πρὸς διατήρησιν τῶν εἰκιῶν των (ὡς εἶχον εἰπῆ ἐν καιρῷ τῆς φυγῆς των), τοὺς ὁποίους ἀντέκρουσαν εὐθὺς οἱ Ἕλληνας· ἀλλ' οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, Ὀθωμανοὶ μηδέποτε ἐλπίζοντες ἀπὸ τοὺς συμπολίτας των Ἕλληνας, ἐν ᾧ εἶχον ζητήσει ράϊ (ἔγγραφον ὑποταγῆς) ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐπεισαν νὰ νομίσωσιν ὅτι ἦτον ἀληθῆ ὅσα ἔλεγον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς αὐτοὺς, ἰδόντες δὲ ἀποφασιστικὰς τὰς ἀντικρούσεις τῶν Ἑλλήνων, καὶ μείναντες ἐν ἀπορίᾳ, ἔθεντο σκοπὸν νὰ ἐρμηνεύσωσι τοὺς Ἕλληνας διὰ νὰ ρίψωσι τὰ ὄπλα, καὶ μετὸν ἀκόλουθον ἰλαρὸν τρόπον ἐνουθέτουν αὐτοὺς λέγοντες· » βρὲ Ῥωμαῖοι! γυρίστε εἰς τὰ σπήτια σας· μὴν » σᾶς ἐπῆρεν ὁ Θεὸς τὴν γνῶσίν σας, καὶ θὰ φᾶτε τὰ » κεφάλια σας, γιατί δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε, ἐπειδὴ » βλέπομεν ὅτι εἴσθε μοναχοί σας, καὶ δὲν βλέπομεν

» Κιβάλιδες, καὶ Φραγκιά νὰ πολεμήσουν καὶ εἰς τὴν
 » θάλασσαν καὶ εἰς τὴν στεργιά· ἐσεῖς μονάχοι σας θὰ
 » χαθῆτε, καὶ σὰς λυπούμαστε· » οἱ δὲ Ἕλληνες ὄντες
 περίπου τῶν 800. ὄπλοφόροι μετὰ τῶν ὄπλαρχηγῶν
 των, τοῦ Α. Γρηγοριάδου, Μέλίου, Παπᾶ Τζόρη, Ντού-
 φα, Σιράκου, καὶ λοιπῶν, ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτοὺς τὰ
 ἐναντία, ὥστε ἠνοιχθῆ ἡ μάχη μεταξύ των ἄχρις οὗ
 ἐπληγώθησαν καιρίως δύο ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες
 καὶ δειλιάσαντες εὐθὺς ὡς ἐκ τούτου, ὑπέστρεψαν εἰς
 τὰ φρούρια Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης· ἔμεινε δὲ ἡ νίκη
 τῆς μάχης αὐτῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας, μετὰ τὸ τέλος
 τῆς ὁποίας (τὴν 29 Μαρτίου μ. μ.) ὑπήγον καὶ ἄλλοι
 800 : ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, διαφόρους
 καπιταναίους ἔχοντες ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν
 λοιπῶν Κωμοπόλεων καὶ Κωμῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ καὶ ὁ
 Νικόλαος Πονηρόπουλος, καὶ ἐτοποθετήθησαν ἀπέναντι
 τοῦ Νεοκάστρου, κατασκευάσαντες εὐθὺς προμαχῶνας
 ἐκ λίθων ξηρῶν (ταμπούρια), μ' ὅλον ὅτι ἡ θέσις τὴν ὁποί-
 αν κατέσχον ἦτον φύσει ὄχυρά, ὡς πετρώδης, ἀπέχου-
 σα μακρὰν περίπου τοῦ ἐνὸς τρίτου τῆς ὥρας· τὸν δὲ
 Παναγιώτην Ντούφαν διώρισαν εὐθὺς διὰ τὴν πολιορ-
 κίαν τῆς Μεθώνης, ὅστις καὶ ἐτοποθετήθη μὲ 300 :
 στρατιώτας εἰς τὴν θέσιν Παλαιοχωρι, ἀπέχουσαν τοῦ
 Φρουρίου Μεθώνης τρία τέταρτα τῆς ὥρας, ἐπὶ τοι-
 αύτῃ συμφωνίᾳ ὥστε ἐν καιρῷ μάχης νὰ χορηγῆται ἀμοι-
 βαίως ἀμφοτέρωθεν ἀπαιτουμένη βοήθεια εἰς τοὺς πολε-
 μοῦντας μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης.

Τὴν δὲ 30 Μαρτίου ἔφθασεν εἰς τὸν πολιορκοῦντα
 τὰ δύο φρούρια στρατὸν καὶ ὁ αἰόδιμος Ἐπίσκοπος
 Μεθώνης Γρηγόριος (ἄνθρωπος γενναῖος καθ' ὅλα, ἀτρόμη-

τος, μάχιμος, και ὀρμητικώτατος, (1) συνωδευμένος με 180 Νεοκαστρίτας, και Μεθωναίους (οἵτινες διὰ τὸν φόβον τῆς πρώτης ὀρμῆς τῶν Ὀθωμανῶν ἦσαν παρεσυρμένοι εἰς τὰς ὄρεινὰς θέσεις τῶν ἐπαρχιῶν Μεθώνης και Νεοκάστρου), τὸν ὁποῖον ἀνεγνώρισεν ἅπας ὁ τὰ δύο Φρούρια πολιορκῶν στρατός ὡς ἀνώτερον ἀρχηγόν, και ἤκουε τὰς ὀδηγίας του, τὰς ὁποίας ἐξέδιδε συμβουλευόμενος αἰείποτε και με τοὺς ἐπισημοτέρους ὀπλαρχηγούς τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ. τὴν δὲ 13 Ἀπριλίου ὑπῆγεν εἰς τὴν πολιορκίαν Μεθώνης και ὁ Κωνσταντῖνος Πιεράκος Μαυρομιχάλης Μανιάτης με 120 Μανιάτας συνωδευμένος, ὅστις ἦτον τῷ ὄντι Ἡρώως γενναῖος καθ' ὅλα, ὀρμητικὸς εἰς τὰς μάχας και ἀτρόμητος, μ' ὄλον ὅτι ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του διατελούντων Μανιατῶν ἐνίοτε τὸ ἥμισυ, ἐνίοτε δὲ τὸ τρίτον μέρος εὐρίσκετο παρὸν ἐν καιρῷ ἀνάγκης.

Κατὰ τὸν ἀνωτέρω διαληφθέντα τρόπον ἀφ' οὗ ἐσυστήθησαν αἱ δύο πολιορκίαι τῶν φρουριῶν Νεοκάστρου και Μεθώνης, συγκεῖμεναι ἀπὸ 2000, περίπου στρατιωτῶν Ἀρκαδίων, Νεοκαστριτῶν, και 150 Μεθωναίων και τῶν Μανιατῶν, κατ' ἀρχὰς (διὰ 10 μόνον ἡμέρας) ἐδίδοντο αἱ τροφαὶ ἀπὸ τοὺς Νεοκαστρίτας και Μεθωναίους. ἐπομένως δὲ και αἱ τροφαὶ, και ὁ οἶνος, και τὰ πολεμεφόδια ἐστέλλοντο ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν διὰ τῆς συστηθείσης Γενικῆς ἐφορίας και τῶν συστηθεισῶν ὑπεφοριῶν κατὰ τὰς Κωμοπόλεις φιλιατρῶν, Γαργαλιάνων, και λοιπῶν

(1) Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἐπίσκοπος Μεθώνης Γρηγόριος ἦτον θεῖος ἐκ μητρὸς τοῦ Α. Γραγοριάδου

οὐ δὲ ἀκροβολισμοὶ μεταξύ Ὀθωμανῶν καὶ Ἑλλήνων ἤρχησαν νὰ γίνωνται ἀδιακόπως, καὶ κατ' ἀρχὰς οἱ Ἑλλήνες ἐτρόμαζον περιπλέον ἀπὸ τὰ κανόνια καὶ τὰς Βόμβας· ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἶχον αὐτὰ ὡς μηδέν, μᾶλλον δὲ καὶ ἰστάμενοι ὄρθιοι ἐκραζον. « Οὐ, οὐ, οὐ νὰ χαθῆτε! δότεμας τὰ κανόνια σας, καὶ νὰ ἰδῆτε » καὶ ταῦτα μὲν εἶχον καλῶς. ἀλλ' ἡ ἔλειψις τῶν πολεμεφοδίων κατετάραττε τὸ πᾶν, ὥστε βιασθέντες οἱ τὰ φρούρια πολιορκοῦντες (τὴν ἁ' ἀπριλλίου) ἔγραψαν πρὸς τὴν συστηθεῖσαν Γενικὴν ἐφορίαν διὰ νὰ προφθάσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πολεμεφόδια. ἀλλὰ ποῦ ἤθελον νὰ εὔρωσιν οἱ ἐφοροὶ πολεμεφόδια, ἐν ᾧ ὅτε ἀνεχώρει ὁ Γρηγ. Δικαῖος ἐκ τῆς Κυπαρισσίας ἀφίσε μόνον 165 τεστέδες (δεκάρια) φυσεκίων; μ' ὅλα ταῦτα ἡ γεν. ἐφορία ἅμα ἔκαμεν ἑναρξιν, πρῶτον ἔργον αὐτῆς ἐστάθη τὸ νὰ σκεφθῆ περὶ τῶν πολεμεφοδίων· ἀλλὰ μήπως ἦτο μόνη ὑστέρησις πολεμεφοδίων, καὶ εἶχε τὰ χρήματα, ἢ τῆ ἐδόθη πόρος τις γενικῶς ἢ μερικῶς διὰ νὰ συνάξῃ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, ἢ τελευταῖον μήπως ἐνέδωκαν οἱ ἐπαρχιωταὶ νὰ καταθέσωσι κανενὸς εἶδους χρηματικὸν ἔρανον, ἢ καὶν καὶ τρόφιμα εἰς ὅλον τὸ ὕψερον; ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ μέλη τῶν τριῶν συνεφόρων τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, δὲν κατέθετον τοῦλάχιστον πρόχειρον τινὰ ἔρανον, ὥστε ἐκ τούτων πάντων ἐκινδύνευε νὰ γίνῃ τὸ μηδέν. ἀλλ' ὁ Πρωτοσύγκελλος ἔχων προητοιμασμένην ἐκ διαλειμμάτων μὲ πολλὴν μυστικότητα 40 ὀκάδας Πυρίτιδος, καὶ 180 μολύβδου, εἶχε παραδώσει αὐτὰ διὰ νὰ δεθῶσιν εἰς φυσεκία (τὴν 29 Μαρτίου)· ἡ δὲ ἐφορία διέταξε διὰ κήρυκος καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῆς Κυπαρισσίας διὰ νὰ φέρουν εἰς τὴν Μητρόπολιν ὅσην Βαρούτην εἶχεν ἕκαστος τῶν

κατοίκων, ἂν ἦτον δὲ ἀκόμῃ καὶ 25 δραμίων ποσότητος
 νὰ μεταφερθῇ καὶ αὐτὴ ὅπου ἂν ὑπῆρχε· διέταξε δὲ¹
 ταυτοχρόνως ἡ Γ. ἐφορία τοὺς κατοίκους καὶ ἐκρήμνισαν
 τοὺς δύο Μιναρέδες (καμπαναρία, ἢ στήλιάς) τῶν Ντζα-
 μίων, καὶ ἐσύναξαν τὸν συνδέοντα τὰς πέτρας αὐτῶν
 μόλυβδον, (1) καὶ οὕτως ἀφ' ὅσα συνήχθησαν ἐκ τῆς
 πόλεως Κυπαρισσίας καὶ ἀφ' ὅσα ἦσαν ἐκ μολύβδου διά-
 φορα σκεύη, ὡς τροχοί, Καντάρια, Κουτάλια, Πιά-
 τα, καὶ ἄλλα τοιαύτης φύσεως, χυθέντα δὲ διὰ τῆς ἐπι-
 στασίας τοῦ Ἰωάννου Κορακοπούλου εἰς τουφεκοσφαιρί-
 δια, καὶ ἀκολούθως δεθέντα εἰς φουσέκια, ὅλον ἓν ἐτοι-
 ζόμενα, μόλις ἔφθασαν νὰ τελειοποιηθῶσι 4000 δεχάρια
 φουσεκίων, τὰ ὅποια ἀπεστάλησαν (τὴν 4 Ἀπριλλίου) εἰς
 τὰ πολιορκοῦντα τὰ φρούρια δύο στρατόπεδα.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἦλθεν εἰς τὴν Κυπαρισσίαν
 καὶ ὁ Ἱερομόναχος χρύσανθος Μεγασπηλαιώτης, προα-
 ποσταλεῖς παρὰ τοῦ Πρωτοσύγγελου εἰς τὰ ἐπάνω μέ-
 ρη τῆς Καρυταίνης διὰ νὰ μανθάνῃ τὰ ἐκεῖσε πραττό-
 μενα παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, καὶ ὁποῖαν
 πρόοδον λαμβάνει ἡ Ἑλληνικὴ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀ-
 ποστασία. ὅστις παρευρεθεῖς (τὴν 27 Μαρτίου) εἰς τὴν
 πρώτην μάχην τὴν γενομένην μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ
 τῶν ἀπὸ Τριπολιτζᾶς ἐξελθόντων τότε Ὀθωμανῶν πρὸς
 παραλαβὴν καὶ συνοδίαν τῶν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν Φαναρίου

(1) Προλαβὼν ὁ Πρωτοσύγγελλος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀπέστει-
 λεν ἐν ἀκαρεῖ τὸν Κωνσταντῖνον Μιῶνην εἰς τὸ Κατάκολον (παράλιον
 τῆς ἐπαρχίας Ηλίδος), καὶ τὸν Θεόδωρον Σελέτον εἰς τὴν Καλαμάταν μὲ
 ἰδιά του χρήματα, διὰ νὰ προβλέψωσι Πυρίτιδα, Μόλυβδον, Σπειθηρόπε-
 τρας, χαρτί, καὶ λοιπά.

μεταβαινόντων διὰ τὴν Τριπολιτζάν Ὀθωμανῶν, εἰς τὴν ὁποίαν μάχην αὐτὴν διεσχορπίσθησαν οἱ Ἕλληνες ἀμαχητί (ὡς θέλει ἀναφέρει περὶ τούτου ἡ Ἱστορία διακεκριμένως ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ) καὶ ἰδὼν τὴν διάλυσιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, χωρὶς καὶ νὰ βεβαιωθῆ· ἂν ἐκινδύνευσαν, ἢ ὄχι, ἐφώναζεν ἐνώπιον πάντων ἐντρομος, « ἐχάθημεν, ἐχάθημεν » πᾶν καὶ τὰ στρατεύματά· μας, καὶ οἱ Καπεταναῖοι μας !!! καὶ χανόμεσθε.» ταῦτα ἀκούσαντες ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Κυπαρισσίας, ἔμειναν ὡς νεκροί, καὶ ἐν βροπῇ ὀφθαλμοῦ διεσχορπίσθησαν ἅπαντες τῇ δὲ κάκεισε, ζητοῦντες ἄσυλον διὰ νὰ καταφύγωσι, καὶ πλοῖα διὰ νὰ διασωθῶσι, τοὺς ὁποίους διὰ πολλῶν ἀπειλῶν καὶ ὑποσχέσεων, ὅτι εἶναι ψευδῆ καὶ λάθος τὰ παρά τοῦ Χρυσά· θου λεγόμενα, μόλις καθησύχασεν ὁ Πρωτοσύγκελλος, καὶ ἔμειναν εἰς τὰ ἴδια ἐντοσούτῳ ἢ φήμη αὐτὴ διεδόθη καὶ εἰς τοὺς πολιορκοῦντας τὰ φρούρια στρατιωτικούς, ἀλλὰ δὲν διαταράχθησαν τελείως, καὶ διετήρουν τακτικώτατα τὴν πολιορκίαν (1).

Διατηρουμένων δὲ καθ' ὅλα τακτικῶς τῶν πολιορκιῶν Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης, καὶ μὲ ἀτρόμητον γενναϊότητα καὶ ἐνθουσιασμόν συνηνωμένων ὄντων ὅλων τῶν στρατιωτικῶν, συνδεδεμένων δὲ καὶ μὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὑποταγὴν, εὐπειθειαν, καὶ ἀγάπην χρεωστικὴν τε καὶ πατριωτικὴν, ἐν μόνον ἦτον τὸ ὁποῖον κατετά-

(1) Ἐφθασε κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ ἡ πυρίτης καὶ ὁ μόλυβδος, αἱ πέτραι κτλ. διὰ τὴν προμήθειαν τῶν ὁποίων εἶχεν ἀποστείλει τοὺς προῤῥηθέντας μὲ χρήματά του ἰκανὰ ὁ Πρωτοσύγκελλος· μέχρι δε τῆς πτώσεως τοῦ Νεοκάστρου ἡ Γ ἐφορία ἀκονόμει τὰ πολεμφοῦδια· ἀλλὰ προηγουμένως ἡ χρηματικὴ θυσία τοῦ Πρωτοσυγγέλλου Δ. Φραντζῆ.

ραττε τοὺς πάντας, (πολὺ δὲ μᾶλλον τοὺς ἀπλοῦς) ἢ μὴ ἐμφάνις Ἑλληνικῶν πλοίων διὰ τὴν διὰ θαλάσσης πολιορκίαν, καθότι οἱ Ὄθωμανοὶ εἶχον τὸ μέρος τῆς θαλάσσης πάντῃ ἐλεύθερον· καὶ μ' ὄλον ὅτι ἡ Γενικὴ ἐφορία τῆς Ἀρκαδίας ἀπέστειλε τριτάκις ἐπίτηδες εἰς Ὑδραν, καὶ Σπέτζας μὲ πολλὰς ὑποσχέσεις διὰ νὰ ἔλθωσι δύο ἢ τρία Ἑλληνικὰ πλοῖα διὰ τὴν καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης πολιορκίαν τῶν Φρουρίων, οὐδὲ ἀπάντησιν κἄν δὲν ἔλαβεν. Ἐντοσοῦτω ἔγραφεν ἡ ἐφορία συνεχῶς εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν πολιορκιῶν, ὅτι τὰ πλοῖα προφθάνουν γρήγορα, ἐκεῖνοι δὲ πάλιν ἐπαρηγόρου τοὺς λοιποὺς καθ' ἡμέραν μὲ τὰς ψευδεῖς αὐτὰς παρηγορίας, μέχρις ὅτου μόλις (ὑπερμεσοῦντος τοῦ Μαΐου) ἐφάνησαν δύο πλοῖα ἀπὸ τὰς Σπέτζας, κυβερνώμενα τὸ μὲν, παρὰ τοῦ Ν. Μπόταση, τὸ δὲ, παρὰ τοῦ Ἀναστασίου Κολανδρούτζου, (τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων θέλουν ἐκτεθῆ ἀκολούθως).

Ἐπειδὴ δὲ εἶχε φθάσει ἡ ἑβδομὰς τῶν παθῶν (καθότι τὸ ἅγιον Πάσχα κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος ἦτον τὴν 10 Ἀπριλλίου), οἱ ἐν ταῖς πολιορκίαις διατρίβοντες στρατιῶται χωρικοὶ ἔχοντες τὴν θέλησιν, ἄλλως τε καὶ τὴν ἰδέαν ὅτι, ἐὰν δὲν ἐορτάσωσι τὸ Πάσχα εἰς τὰς ἐστίας των, ἁμαρτάνουν θανασίμως, ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς Μεγάλης Πέμπτης (17 Ἀπριλλίου) μέχρι τοῦ Μεγάλου Σαββάτου διὰ νυκτὸς ἀνεχώρου ὄλον τὸ πλῆθος τῶν χωρικῶν αὐτῶν στρατιωτικῶν, ἔμειναν δὲ 85 ἀρχηγοί τε καὶ στρατιῶται εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου, καὶ 56 εἰς τὴν τῆς Μεθώνης. Τὴν δὲ δευτέραν τῆς Διακαινησίμου (11 Ἀπριλλίου) ἰδόντες οἱ ἐν τῷ Νεοκάστρῳ Ὄθωμανοὶ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν πολιορκη-

τῶν, ἀπεφάσισαν νὰ κάμωσιν ἔξοδον κατὰ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων καὶ περὶ τὴν 8 ὥραν Π. Μ. ἐξῆλθον κατὰ τῶν Ἑλλήνων πλείους τῶν 600, ἐνάρξαντος εὐθὺς ἔσωθεν τοῦ Φρουρίου καὶ τοῦ πυροβολισμοῦ τῶν κανονίων καὶ τῶν βομβῶν. Οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες μετὰ τῶν ἀρχηγῶν των, τοῦ Ἐπισκόπου Μεθώνης Γρηγορίου, τοῦ Δ. Παπᾶ Τζόρη, τοῦ Ἰω. Μέλίου, τοῦ Γρηγορίου Σιράκου, τοῦ Ἀθανασίου Γρηγοριάδου, τοῦ Νικολάου Πονηροπούλου, καὶ τοῦ ἀτρομήτου Παπᾶ Ἀναστασίου τοῦ ἐκ Χαλαζονίου (Κώμης τῆς Ἀρκαδίας), καὶ τοῦ Ἀναστασίου Γυφτάκη ἐκ Ῥαφτοπούλου (Κώμης τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας) ἰδόντες τὸ ὡς γιγαντιαῖον ἀργὸν βᾶδισμα τῶν ἐξεληθόντων Ὄθωμανῶν, ἐγνώρισαν εὐθὺς ὅτι εἶναι ἐπίτηδες τρόπος διὰ νὰ δειλιάσουν οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι πολιορκηταί, καὶ νὰ δοθῶσιν εἰς φυγὴν σκεφθέντες ὁμῶς τάχιον, ἀπεφάσισαν ἅπαντες νὰ ταφῶσιν εἰς τὴν γῆν ἐκεῖνην, ἀλλ' ὄχι νὰ διαλύσωσι τὴν πολιορκίαν.

Ἐν τούτοις οἱ ἐξεληθόντες ἐμερίσθησαν εἰς τρία σώματα, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες εὐθὺς εἰς ἄλλα τρία καὶ κατέλαβον τὰς καταλλήλους πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν Ὄθωμανῶν θέσεις, ὡς καλῶς εἰδότες αὐτάς· καὶ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος Μεθώνης, ὁ Πρωτοπαπᾶς Τζόρης, καὶ ὁ Ἀθανάσιος Γρηγοριάδης ἔμειναν εἰς Ταμπούρια (προμαχῶνας), ἔχοντες πλησίον των καὶ τὸν ἐκ Νεοκάστρου Ἰωάννην Οἰκονομίδην διὰ νὰ προφθάνωσιν ἀνάγκης οὐσης πολεμεφῶδια, νὰ παρατηρῶσι δὲ καὶ τὰ τῶν Ὄθωμανῶν κινήματα καὶ στρατηγήματα, καὶ ἐπὶ τέλος νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰς ἀπαιτούμενας ὁδηγίας. Ἐν τούτοις ἡ μάχη ἐκατέρωθεν ἤρχησε πεισματώδης, ἀλλ' οὔτε οἱ Ὄθωμανοὶ ἐδύνηθησαν νὰ τρέψωσιν εἰς

φυγὴν τοὺς Ἑλληνας, οὔτε οἱ Τοῦρκοι αὐτοὶ ἔδιδον τὰ ὀπισθὲν των εἰς τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες μεμερισμένοι ὄντες εἰς τρία μέρη ἀνά 25, 26, καὶ 28, οἱ μὲν εἰς αὐτῶν εἶχον τὰ πλευρὰ, οἱ δὲ τὰ ἐπίσθια, ὑποπτεύοντες κάθε ἐνδεχομένην ἀπατηλὰν ἐπιδρομὴν τῶν Ὀθωμανῶν· ἀλλ' ἐντοσοῦτω τὰ κανόνια καὶ αἱ βόμβαι ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ Φρουρίου ὡς χάλαζαι ἀκαταπαύστως, καὶ ἡ ψιλὴ φωτιὰ τῶν Ὀθωμανικῶν πυροβόλων ἐπιπτεν ὡς βροχὴ κατὰ τῶν ὀλίγων αὐτῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ (χάρις τῷ Ὑψίστῳ) κανεῖς τῶν Ἑλλήνων οὔτε καν. ἐπληρώθη (1), καθότι ἡ θέσις ἐκείνη, ὡς πετρώδης εἶναι πολλὰ βοηθητικὴ εἰς τὰς μάχας· ἐκ δὲ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπληρώθησαν δύο, οὓς καὶ διεύθυναν εὐθὺς εἰς τὸ Φρούριον.

Οἱ Ὀθωμανοὶ ἔχοντες πάντοτε τὰς ἐλπίδας των ὅτι ἀναμφιβόλως ἠθελον συλλάβει εἰς χεῖρας των ἐκείνους τοὺς ὀλίγους Ἑλληνας καὶ διὰ τὴν ὀλιγότητα, καὶ διὰ τὸ ἀπειροπόλεμον, καὶ θεωροῦντες τοὺς Ἑλληνας ἀτρομήτους καὶ σταθεροὺς εἰς τοὺς προμαχῶνας των ὕστερον ἀπὸ μίαν ὥραν καὶ ἡ μίσειαν τοιαύτης πεισματώδους μάχης, καὶ αἰσχυνθέντες ὄχι ὀλίγον ὡς ἐκ τῆς σταθερότητος αὐτῆς τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾧ συνήλθον εἰς συμβούλιον διὰ νὰ ἐπιπέσωσιν ἅπαντες μετ' ἐπιμονῆς ἀποφασιστικῶς ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων, ἔφθασε καταβαίνων ἐκ τῶν ἀνωθεν λόφων ὁ τὴν πολιορκίαν τῆς Μεθώνης

(1) Ἀπίθανον δύναται νὰ νομισθῇ εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἴσως τό, ὅτι ὕστερον ἀπὸ τὴν πληθύν. πυροβολισμῶν παντοίων, νὰ μὴ πληρωθῇ καν. εἰς Ἑλλ. ἄς βεβαιωθῶσι δὲ, ὅτι ἐξιστοροῦμεν ἀλήθειαν, χωρὶς νὰ χαρισθῶμεν εἰς τὸ ὁμοιοθές.

διατηρῶν ἀτρόμητος καὶ γενναῖος Παναγιώτης Ντούφας (1) (πρὸς τὸν ὁποῖον εἶχον ἀποστελεῖ οἱ Ἕλληνες ἄνθρωπον, ἅμα ὅτε εἶδον τὴν ἐξοδὸν τῶν Ὀθωμανῶν, προσκαλέσαντες αὐτὸν διὰ νὰ προφθάσῃ εἰς βοήθειάν των), καὶ εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς μάχης εὐθὺς συνωδευμένος ἀπὸ 36 Ἕλληνας μὲ φωνὰς καὶ κραυγὰς πλησιάσαντος δὲ αὐτοῦ ἕως τόξου βολῆς, εὐθὺς ἐξήλθον καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἐκ τῶν προμαχῶνων των καὶ ὄρμαῖοι ἐπιπεσόντες ἀτρομήτως ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς ἐνίκησαν, τρέψαντες αὐτοὺς μὲ ἀνέλπιστον φυγὴν, ζωγρήσαντες δύο ἐξ αὐτῶν, πληγώσαντες δὲ καὶ πολλοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐτελεύτησαν 7: (ὡς ἐδόθησαν αἱ πληροφορίες παρά τινων ἐν τῷ Φρουρίῳ Νεοκαστροῦ διατελούντων Ἑλλήνων ὑπηρετῶν, ἐξεληθόντων δι' ἀδείας τῶν Ἀγάδων (Κυρίων) των.)

Τραπέντες δ' οὕτως εἰς φυγὴν οἱ Ὀθωμανοὶ, εἰσῆλθον εἰς τὸ Φρούριον κατησχυμένοι, καὶ ζημιωμένοι τὰ τὰ μέγιστα ἀπὸ τόσους ὀλίγους Ἕλληνας. (2) Ἄλλ' ἡ φήμη τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μάχης διασπαρεῖσα καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπαρχίας, τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν δι' εἰδοποιήσεων ἐγγράφων τῆς Γενικῆς ἐφορίας, ἐκίνησεν εἰς φιλοτιμίαν μεγάλην τοὺς ἀπελθόντας εἰς τὰς οἰκίας των Ἕλληνας διὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα,

(1) Ὁ γενναῖος οὗτος Ντούφας ἦτον ὀρμητικὸς, εὐκίνητος, καὶ εἰς τὸ ἄκρον ταχύπους, ὅστις καὶ ἐπληρώθη δις κατὰ τὸν πόδα εἰς τὰς μάχας, ἀλλ' ἰατρεύθη.

(2) Τὸ νὰ μὴν εὐρεθῇ ὅλος ὁ στρατὸς παρὼν εἰς τὴν μάχην αὐτὴν, ἦτον κατ' εὐδοκίαν θεῖαν καὶ τοῦτο, διὰ νὰ φιλοτιμηθῶσιν οἱ παρευρεθέντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὀλίγοι ἐκεῖνοι Ἕλληνες, καὶ νὰ φανῶσι νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι.

οἱ τινες χωρὶς τινος πλέον ἄλλης ἀργοπορίας τὴν τετάρτην τῆς διακαινησίμου (13 Ἀπριλίου) συνήχθησαν ἅπαντες πάλιν εἰς τὰ στρατόπεδά των (1). ἔκτοτε δὲ καθ' ὅλην τὴν ὑπόλοιπον διάρκειαν τῆς πολιορκίας οἱ Ὀθωμανοὶ ἐξήρχοντο μὲν κατὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς μάχην, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκαμαν αὐτὴν ἔξοδον τῆς 11 Ἀπριλλίου, ἀλλὰ πάντοτε περιωρισμένοι περὶ τὸ προάστειον (τὸ Βαροῦσι), καὶ περὶ τὴν κατὰ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς περιφέρειαν τοῦ Φρουρίου, ὅπου καὶ ἐγίνοντο συνεχεῖς μάχαι καὶ ἀκροβολισμοὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἄχρις οὗ ἐλαττωθέντα τὰ ἐν τῷ Φρουρίῳ τρόφιμά των, ἀπεκατέστησαν αὐτοὺς ἀδυνατωτέρους (2) εἰς τὸ μάχεσθαι, καὶ μ' ὅλον ὅτι πρὶν ἢ φθάσῃ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, καὶ πολιορκήσωσιν αὐτοὺς διὰ θαλάσσης, δις ἐστάλησαν τροφαὶ ἀπὸ τοῦ Φρούριον τῆς Μεθώνης εἰς τὸ τοῦ Νεοκάστρου διὰ μικρῶν πλοιαρίων, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος τῶν ἐν τῷ Φρουρίῳ τῆς Μεθώνης διαμενοντῶν Ὀθωμανῶν.

Ὑστερον ἀπὸ τόσας καὶ τόσας ἀποστολάς ἐπίτηδες ἀνθρώπων, καὶ τελευταῖον (τὴν 19 Ἀπριλίου) τοῦ Ζαφειρίου Φραντζῆ (ἀνεψιοῦ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου) μόλις μετὰ ἓνα μῆνα καὶ ἀπὸ τούτου καὶ ὕστερον, ἔφθασαν

(1) Κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην ἦλθε καὶ ὁ Γενναῖος Κωνσταντῖνος Πιρράκος εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Μεθώνης μετὰ τοὺς 120 κατὰ πρῶτον Μανιάτας, περὶ οὗ ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ σελίδι 382. . .

(2) Ὅσον ἠλαττοῦντο τὰ τρόφιμα τῶν Ὀθωμανῶν τόσον καὶ αἱ σωματικαὶ των δυνάμεις ἠλαττοῦντο, καὶ ἐγίνοντο πολὺ ἀδυνατώτεροι εἰς τὰς μάχας.

(τὴν 18 Μαΐου) τὰ δύο Ἑλληνικά πλοῖα διὰ νὰ πολιορκήσωσι καὶ διὰ θαλάσσης τὰ Φρούρια, τὰ ὁποῖα παρεμπόδιζον πλέον τὴν εἰς τὰ Φρούρια εἰσοδὸν τροφίμων εἰδῶν, διαφόρων καὶ ἄλλων τοιούτων (1), ὥστε οἱ ἐν τῷ Νεοκάστρῳ Ὀθωμανοὶ (ὑπερμεσοῦντος τοῦ Ἰουνίου) κατήντησαν πλέον εἰς ἐσχάτην ἔλλειψιν τροφίμων, καὶ ἤρχησαν νὰ τρώγουν ἵππους, ὄνους, κτλ. ἀκολούθως δὲ καὶ γάτας, σκύλλους, καὶ τὰ παρόμοια· εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν φθάσαντες ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφῶν, ἐπεκαλέσθησαν τὴν συνδρομὴν τῶν ἐν τῇ Μεθώνῃ Ὀθωμανῶν διὰ νὰ τοῖς προφθάσωσι τροφᾶς, καὶ ἐπὶ τούτῳ μὲ μίαν φελοῦκαν (λέμβον), τὴν ὁποίαν εἶχον ἀπ' ἀρχῆς ἀπεσυρμένην εἰς τὴν ξηρὰν, μετὰ μεγάλης ἐπιδεξιότητος διὰ νυκτὸς διεύθυναν (τὴν

(1) Ἐὰν δὲν ἤθελον φθάσῃ τὰ περὶ ὧν ὁλόγος πλοῖα μέχρι τέλους Μαΐου, ἤθελε διαλυθῆ ἀναμφιβόλως τὸ πλῆθος τῶν πολιορκουμένων τὰ Φρούρια, καθότι ἐθεώρουν ἐλευθέραν τὴν θαλασσοπλοΐαν, δι' ἧς ἐξοικονομοῦντο καὶ ἀπὸ τὰς ἐν Μεθώνῃ τροφᾶς, ὀλίγας μὲν διὰ τὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν Φρουρίων ἐλλείψιν, ἀλλ' ὅπως ἂν εἶχε, ἐγίνοντο καὶ αὐταὶ αἱ ὀλίγα τροφαὶ μέσον βοηθητικῶν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς διὰ νὰ ἀντέχουν εἰς τὴν πολιορκίαν. Δὲν ἦτον δὲ μόνον αὐτὸ τὸ παραπικραῖνον τοὺς πολιορκουμένους Ἕλληνας, ὅσον ἦτον καὶ τὸ, ὅτι ὑπόπτειον μή πως φανῶσιν αἴφνης καὶ πλοῖα ὑπὸ ἄλλην τιὰ σημαίαν καὶ δώσουν τροφᾶς καὶ εἰς τοὺς ἐν τοῖς φρουρίοις Ὀθωμανοὺς, ὡς εἶχον δώσει καὶ εἰς τοὺς ἐν τοῖς τῶν Π. Πατρῶν καὶ τῆς Κορίνθου Φρουρίοις, καὶ εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἀκόμι· τότε δὲ ἤθελεν εἶσθαι εἰς μάτην ἡ πολιορκία πλέον, καθότι ἤθελε φθάσει εἰς τὸ ἀνυπόφορον με ὅλον ὅτι ἡ Γενικὴ Ἐφορία τῆς Ἀρκαδίας διεύθυνε τακτικῶς ὅλα τὰ τρόφιμα εἰδῆ εἰς τοὺς πολιορκουμένους κατὰ τὴν ξηρὰν ἐν ἀφθονίᾳ καθὼς παρεῖχεν ἀκόμι καὶ εἰς τὰ πολιορκουόμενα κατὰ τὴν θάλασσαν πλοῖα (ἐκτός πολεμφοδίων εἰς αὐτὰ) ὅλα τὰ τρόφιμα, οἶον κρέατα, παξιμάδια, κρασί, τυροὺς, βούτυρα, καὶ λαιπά.

8 Ἰουλίου) εἰς Μεθώνην δύο Ὀθωμανοὺς ἀναγγελοῦντας τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφίμων ἀπελπισίαν των, καὶ ὅτι ἐὰν δὲν προφθασθῶσι τροφαί, ὡς ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς θέλουσιν παραδοθῆ ὁμοῦ μὲ τὸ Βασιλικὸν Κάστρον εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἄς ᾗται τὸ κρῖμα εἰς τὸν λαϊμόντων, νὰ δώσωσι δὲ ἀκολούθως καὶ τζεβάπι (λόγον) εἰς τὸν Βασιλεῖα. (1)

Οἱ δὲ ἐν τῇ Μεθώνῃ Ὀθωμανοὶ, καίτοι σφερούμενοι καὶ αὐτοὶ τροφῶν, μ' ὅλα ταῦτα ἐπειδὴ τοῖς ἦτο θρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον τὸ νὰ μὴ βοηθῶσι τοὺς Ντὶν Ἰσλάμιδες (ὁμοθρήσκους των) εἰς τὰς κρίσιμους των περιστάσεις, καὶ τοιαύτης μάλιστα ἐποχῆς, καὶ ἐπιστηριγμένοι ὄντες ὅτι ἐκπληροῦσι χρέος Ἱερὸν καὶ φιλόανθρωπον, ἄλλως ὑποκείμενοι εἰς τὰς τοῦ Προφήτου καὶ τοῦ Βασιλέως των κατάρας, ἐνέκριναν ὡς ἐκ τούτων νὰ βοηθήσωσιν ἐκ τοῦ ὑστερήματος καὶ τοὺς συγγινδυνεύοντας ἀδελφούς των. καὶ οὕτω λαβόντες ἐν πλοῖον Ὀθωμανικὸν (Μπόγον) ἐλλιμενισμένον εἰς τὸν λιμένα Μεθώνης, καὶ φορτώσαντες εἰς αὐτὸ διάφορα εἶδη καρπῶν καὶ τροφίμων, ἐφοδιάσαντες δὲ καὶ μὲ συνοδίαν 25 Ὀθωμανῶν τῶν μᾶλλον ἰσχυροτέρων, διεύθυναν αὐτὸ διὰ τὸ Φρούριον Νεοκάστρου. ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πλοῖον ἐθαλασσοπόρει, τὰ Ἑλληνικὰ δύο πλοῖα προγυριζόντα τὴν εἰς Μεθώνην ἀποστολὴν τῆς προῤῥηθείσης λέμβου, καὶ παραφυλάττοντα (ὡς ἡ Γαλὴ τὸν Μῦν) τὴν ἔξοδον

(1) Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἐγένεν ἐκ τοῦ, ὅτι τὸ μεταξὺ Νεοκάστρου, καὶ Μεθωνης διάστημα διάτε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης εἶναι πολλὰ πλησίον.

αὐτοῦ (1), ἅμα ὅτε εἶδον οἱ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς πλοίοις Ναυτικοὶ διὰ τῶν τηλεσκοπίων (τὴν 9 Ἰουλίου), ὅτι ἤνοιξε τὰ πανιά τὸ Ὄθωμανικὸν αὐτὸ πλοῖον, τὸ ἔφθασαν εὐθὺς μὲ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα. ἐν ᾧ δὲ τὸ πλοῖον (ὁ Μπόγος) ἐπλησίαζε νὰ λάβῃ τὴν πρὸς τὸ ἄναντες θαλασσοπλοῖαν (τὰ σοβράνα) διὰ τὴν εἰς τὸν λιμένα Νεοκάστρου εἰσέλευσίν του, ὑποπλέον πάντοτε πλησίον τῆς ξηρᾶς διὰ νὰ ἔχη ὑπεράσπισιν ἀπὸ τὰ Φρούρια κανονοβολισμῶν καὶ βαμβῶν, (ἦτο δὲ καὶ τοῦτο τέχνασμα τῶν ἐν αὐτῷ Ὄθωμανῶν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἀντικρούσεως) τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα μ' ὅλους τοὺς ἀπὸ τὸ Φρούριον Μεθώνης κατ' αὐτῶν κανονοβολισμοὺς καὶ ἀκαταπαύστους βομβισμοὺς, καὶ τοὺς πυροβολισμοὺς ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ Μπόγῳ Ὄθωμανοὺς, οἵτινες ἀντεῖχον μὲ γενναιότητα καὶ ἀνδρείαν ἀντικρούοντες τὰς Ἑλληνικὰς ἐφορμήσεις, δὲν ἐδυνήθησαν μὲν νὰ συλλάβουν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πλοῖον, ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτὸ ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα Νεοκάστρου, ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὴν Μεθώνην, φέρον ἑπτὰ φονευμένους καὶ τοὺς λοιποὺς σχεδὸν ὅλους τοὺς ἐν αὐτῷ Ὄθωμανοὺς πληγωμένους ἐκ τῆς γενομένης ναυμαχίας αὐτῆς, καθ' ἣν ἐπληρώθησαν καιρίως καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν δύο πλοίων 17 Ἑλ-

(1) Οἱ ἐν Μεθώνῃ Ὄθωμανοὶ παρετήρουν ὥστε, ἐὰν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἦσαν μακρὴν, τότε νὰ διευθύνωσι τὸν Μπόγον. Ἰδόντες δὲ ὅτι ἦσαν τῷ ὄντι μακρὰν (τὸ ὅποῖον τέχνασμα ἐπίτηδες ἐπραξάν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἀπομακρυνθέντα διὰ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς Ὄθωμανοὺς), ἤνοιξαν οἱ ἐν τῷ Ὄθωμανικῷ πλοίῳ τὰ πανιά, ἐκωπηλάτου δὲ προσέτι διὰ νὰ εἰσέλθουν ταχύτερον εἰς τὸν λιμένα Νεοκάστρου καὶ ν' ἀποφύγωσι τὸν παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων επικείμενον αὐτοῖς κίνδυνον.

ληγες Ναυτικοί, τοὺς ὁποίους διευθυνθέντας εἰς τὴν Κωμόπολιν τῶν Φιλιατρῶν, ἡ ἐφορία τῆς Ἀρκαδίας ἐπεσκέφθη διὰ χειρουργοῦ, χορηγοῦσα εἰς αὐτοὺς ἐν ἀφθονία ὅλα τὰ ἀνογκαῖα ἄχρις οὗ ταχέως ἐθεραπεύθησαν.

Οἱ ἐν τῷ Νεοκάστρῳ πολιορκούμενοι Ὀθωμανοὶ ἔκτοτε ἀπελπισθέντες, δὲν ἔδιδον πλέον μερίδας εἰς τοὺς ἀδυνάτους ἐκ τῶν ὁποίων εἶχον τροφίμων, εἰ καὶ ἐκ ζώων ἀκαθάρτων καὶ ἄλλων παρομοίων εἰδῶν συγκειμένων τῶν τροφίμων αὐτῶν, ὥστε κατηναγκάσθησαν ἐξ αὐτῶν 125 ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, καὶ ἐξήλθον τοῦ Φρουρίου (τὴν 14 Ἰουλίου) ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν πολιορκητῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχηγοὶ τῆς πολιορκίας διέυθυναν εἰς τὴν Κυπαρισσίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γ. ἐφορίας, ἣτις ἐπεριποιήθη αὐτοὺς περιθάλψασα τὴν πείναν αὐτῶν μὲ τροφάς, καὶ τὴν γυμνότητα μὲ ἐνδύματα, (καθότι τὰ ἐνδύματά των ἦσαν διερρήγμενα καὶ ρυπαρώτατα), μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας διένειμε τὰς μὲν γυναῖκας εἰς τὰς Κώμας διὰ νὰ ἐργάζωνται ὑπηρετοῦσαι εἰς τὰς τῶν Ἑλλήνων οἰκίας, καθὼς καὶ τοὺς γεροντωτέρους ἄνδρας, ἐφύλαξε δὲ μόνον 16 ἐκ τῶν ἐχόντων νεωτέραν τῶν 60 ἐτῶν ἡλικίαν· καὶ διὰ νὰ διατηρῶνται ἀσφαλέστερον ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς οἶκημα ἐντὸς τοῦ ἐρειπίου Ἀκροπόλεως τῆς Κυπαρισσίας ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῶν ἐν αὐτῇ φυλάκων (βαρδιάνων), ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἄνευ ἀδείας τῆς Γενικῆς ἐφορίας ἐφόνευσαν αὐτοὺς ρίψαντες ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις τῆς Ἀκροπόλεως (1).

(1) Ἐπι τούτῳ ὁ Πρωτοσύγκελλος ἐταράχθη ὑπερβολικὰ, καὶ ὄχι τόσο

• Μετὰ τὴν ρηθεῖσαν ἔξοδον τῶν 125 Ὀθωμανῶν ἐξήλθον καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερον πλέον τὴν δυστυχίαν τῆς ἀσιτίας, τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχηγοὶ τῆς πολιορκίας ἀπέστειλαν εἰς τὴν ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ λιμένος Νεοκάστρου μικρὰν καὶ ξηρὰν ἐρημόνησον, Χελωνάκι καλουμένην, ἐφ' ὑποσχέσει τοῦ νὰ σέλλωνται τακτικῶς εἰς αὐτοὺς αἱ ἡμερούσιοι τροφαὶ των, ἕως οὗ παραδοθῶσι καὶ οἱ λοιποὶ ἀλλ' ἐπειδὴ παρημέλησαν ἔπειτα τὴν ὑπόσχεσίν των οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τοῦ νὰ πέμπωσι τὰς τροφὰς εἰς τοὺς ἐν τῇ ξηρονήσῳ διαμένοντας δυστυχεῖς Ὀθωμανοὺς, μὴ ἔχοντες οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ πῶς ἄλλως νὰ τραφῶσιν, οἱ μὲν ἀπέθνησκον ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ τὴν δίψαν (καθότι οὔτε ὕδωρ εἶχεν ἡ ξηρόνησος), οἱ δὲ καταβιβρώσκοντες ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τεθνεῶτος· τὰ κρέατα, ἕως οὗ κατελύθησαν ἅπαντες (1).

διὰ τοὺς ἄλλους ὅσοι ἐπραξάν τὸν ἀφανισμόν τῶν περὶ τῶν ὁ λόγος δυστυχῶν Ὀθωμανῶν, ὅσον διότι εἰς τὴν ἀθέμιτον πράξιν αὐτὴν συνεμέθεξε μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ αὐτάδελφος τοῦ Ἀθανασίου Γρηγοριάδου, Γεώργιος Γρηγοριάδης, ὅστις ἠρνήθη τὴν εἰς τὴν πράξιν συμμετοχὴν του ἐπὶ προφάσει, ὅτι ἐκ περιστάσεως εὐρέθη μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ὄχι ἐκ προμελέτης.

(1) Εἶναι φρίκης ἄξιον εἰάν ἤθελε περιγράψῃ τις λεπτομερῶς τὴν ἀθλίαν καὶ ὀδυνηρὰν κατάστασιν τῶν δυστυχῶν αὐτῶν Ὀθωμανῶν, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς εἶχε καταστήσει ἡ παραμέλεια, καὶ ἡ διὰ τὴν ὀλίγην τροφοδοσίαν των φειδῶ τῶν Ἑλλήνων ἔργον τῶ ὄντι ἀπάνθρωπον καὶ σκληρόν! ἔργον θηριωδίας, ἀσπλαγχνίας, καὶ ὠμότητος, καθ' ὅλους τοὺς λόγους τῆς ἠθικῆς θεωρούμενον, εἰ καὶ ἐκδικητικόν! καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον δὲν ἐξήρκει εἰς τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς ὅτι πεινῶντες κατέτρωγον τὰ τῶν θνησιμαίων πτωμάτων τῶν ἄλλων ὁμοίων αὐτοῖς ἐνθρώπων κρέατα, ἀλλὰ καὶ μὴ ἔχοντες πῶς ν' ἀποθῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν (ἴσως δι' ἐλέους ἄλλων τινῶν τύχῳσι σωτηρίας), ἐλάμβανον τὰ πτώματα τῶν τεθνεῶτων, καὶ μετεχειρίζοντο αὐτὰ

Οἱ δὲ ἐν τῷ Φρουρίῳ Νεοκάστρου διαμείναντες λοιποὶ Ὀθωμανοὶ πληροφορηθέντες ὅσα δεινὰ οἱ ἐξελθόντες ὑπέφεραν, δὲν ἐνέκριναν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἀποφασίσαντες κατὰ προτίμησιν νὰ ταφῶσιν ἐντὸς τοῦ Φρουρίου μᾶλλον, ἐὰν δὲν ἤθελε τοῖς προφθάσει βοήθεια καὶ τροφαί· ὡς ἐκ τῆς ἐπιμονῆς των δὲ ταύτης λαβόντες ἀφορμὴν οἱ Ἕλληνες, πληροφορηθέντες δὲ καὶ τὴν ἐσχάτην σωματικὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀτονίαν τῶν πολιορκουμένων, ἐχόντων πρὸς τῆ ἀσιτία καὶ ὑστέρησιν ὕδατος (1) (ὡς κρημνισθέντος ἐνὸς μέρους τοῦ ὑδραγωγείου ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας πᾶρά τῶν Ἑλλήνων), ἀπεφάσισαν νὰ γίνῃ ἔφοδος, καὶ ἐπὶ τούτῳ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς πολιορκίας εἰδοποίησαν τὴν Γενικὴν ἔφοριαν, διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὰ τῆς ἐφόδου ἀναγκαῖα, ἧτις ἠτοίμασεν εὐθὺς κλίμακας, πανία, πνεύματα, καὶ λοιπὰ, ἔχουσα προεφωδιασμένην (μεσοῦντος τοῦ Ἰου-

ὡς εἶδος λέμβου κωπηλατοῦντες διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν των, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ἀπετύγχανον· καθότι οἱ Ἕλληνες δὲν τοὺς ἄφινον νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν ξηρὰν, ἢ φονεύοντες αὐτοὺς, ἢ καὶ ἐμποδιζόντες παντοειτρόπως τὴν εἰς τὴν ξηρὰν ἀπόβασίν των, ἕως ὅτου κατελύθησαν ἅπαντες μὲ τοιοῦτον τραγικὸν τέλος. Ἐνταῦθα ὁ κάλαμος μὴ δυνάμενος νὰ ὀδεύσῃ πλέον διὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν συμβάντων δεινῶν εἰς τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς πρόσφυγας Ὀθωμανοὺς, παύει, ἀφίνων αὐτὰ εἰς τὴν σιωπὴν

(1) Οἱ Ὀθωμανοὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας τοῦ Νεοκάστρου μὴ ἔχοντες κινητὸν ὕδωρ πότιμον, ἔπινον ἀπὸ τὰ γλυφὰ ὕδατα τῶν φρεσῶν των· ἀποξηρανθέντων δὲ καὶ τῶν περισσοτέρων αὐτῶν, ἔβραζον τὸ ὕδωρ τῆς Σαλάσσης μὲ θύα λέβητας ὡς εἶδος λαμπίκου, καὶ ἔπινον τὸ ἐκ τοῦ ἀτμοῦ σταλάζον ὕδωρ· ἀλλ' αὐτὸ ἦτο θανατηφόρον, καθότι ὅσοι ἔπινον ἐξ αὐτοῦ ἠσθένουν ἀπὸ διάρροϊαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπέθνησκον.

Τὴν τέχνην αὐτὴν ἐδίδαξεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ὁ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν αὐτὸς τε διατρίβων Αὐστριακὸς Ὑποπρόξενος Λεόνες ὀνόματι, ἀνὴρ φιλότουρκος καὶ πολλὰ μισέλλην.

λίου), τὴν πολιορκίαν καὶ μὲ ἕν κανόνιον 16 λιτρῶν, μὲ σφαίρας, καὶ τὴν δι' αὐτὸ χρήσιμον πυρίτιδα· ἐτοιμασθέντων δὲ πάντων τῶν διὰ τὴν ἔφοδον, μὴ δυνάμενοι οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ ὑποφέρουν τὴν κατακραυγὴν τῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν τῶν διὰ τὴν ἐκλείψασαν παντελῶς συνήθη τροφὴν αὐτῶν, κλείσαντες πλέον τὰ ὄμματά των (κατὰ τὴν παροιμίαν), ἐπρότειναν συνθήκας διὰ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ μετὰ τρεῖς συνεντεύξεις ἀλλεπαλήλους ἀπεφασίσθη ἡ συνθήκη ἐγγράφως, διὰ νὰ λάβωσιν οἱ Ἕλληνες ἐκ τῆς τῶν Ὀθωμανῶν κινητῆς περιουσίας τὰ χρήματα, τὸ χρυσίον, τὸ ἀργύριον, καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, τὰ δὲ λοιπὰ εἶδη νὰ λάβωσιν οἱ Ὀθωμανοὶ, οἵτινες ἔ' αποσταλῶσι δι' Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τὰς παραλίους πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας. τελειωθείσης δὲ τῆς ἐγγράφου ταύτης συνθήκης, μετεκόμισαν οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τὰ δύο πολιορκουῦντα πλοῖα τὴν κινητὴν αὐτῶν περιουσίαν συγχειμένην ἀπὸ Κιβώτια (φορτζέρια κασέλας) κλειδομένα ἅπαντα, καὶ ἐσφραγισμένα καὶ ἀπὸ δέσμας (τέγκια) δεδεμένας μὲ σχοινία καλῶς καὶ ἐσφραγισμένας· τὴν δὲ πρωίαν τῆς 7 Αὐγούστου ἐγένετο ἡ ἐκ τοῦ Φρουρίου ἔξοδος τῶν Ὀθωμανῶν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι καὶ ταῖς βάσεσι τῆς συνθήκης, ἀλλὰ νὰ ψαυσθῆ παρα τῶν Ἑλλήνων ἕκαστος Ὀθωμανὸς μήπως ἤθελε φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ χρήματα ἢ ἄλλα μεταλλικά εἶδη πολυτίμα, καὶ οὕτω νὰ ἐπιβιθασθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ μετακομισθῶσιν ὡς διελάμβανεν ἡ συνθήκη ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν τῆς ἐξόδου τῶν Ὀθω-

μανῶν καὶ τῆς ψαύσεως αὐτῶν ἔφθασαν ἐκ τῆς Κοπασ-
 ρισσίας εἰς τὸ Νεόκαστρον καὶ τὰ τρία μέλη τῆς Γε-
 νικῆς ἐφορίας, προσκεκλημένα παρὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν
 διὰ νὰ συγχαρῶσι τὴν πτῶσιν τοῦ Φρουρίου Νεοκά-
 στρου, ὡς μὴ δαπανθέντων ἐπὶ ματαιῶ τῶν χρημά-
 των καὶ τῶν ἀγώνων. οἱ δὲ ὀπλαρχηγοὶ προσεκάλεσαν
 καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον Α. Φραντζῆν διὰ νὰ παραστα-
 θῆ εἰς τὴν ψαῦσιν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη
 τὴν πρόσκλησιν, εἰσῆλθε δὲ μετὰ τῶν δύο συνεφόρων
 του ἐντὸς τοῦ Φρουρίου διὰ νὰ παρατηρήσωσιν αὐτὸ
 εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκετο. Ἐὖ δὲ περιήρχοντο
 εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Φρουρίου, μετὰ μίαν ὥραν αἰ-
 φνης ἠκούσθησαν πυροβολισμοί, θόρυβος, καὶ ταραχὴ·
 ἐξετάσαντες δὲ περὶ τῶν διατρεχόντων αὐτῶν, ἐπλη-
 ροφορήθησαν ὅτι οἱ Ἕλληγες φονεύουν τοὺς διὰ συν-
 θήκης παραδοθέντας Ὀθωμανούς.

Ἄλλ' ὁ φόνος οὗτος καὶ ἡ σφαγὴ τῶν Ὀθωμανῶν
 δὲν ἔγινεν ἐκ προμελέτης, οὔτε δὲ καὶ οἱ ὀπλαρχηγοὶ
 ἐπεθύμουν αὐτὸ, ἐγεννήθη δὲ ἀπὸ ἀναμνήσεις τῶν, ὅσα οἱ
 Ἕλληγες παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ὑπέφεραν δεινὰ ἐπὶ
 Τουρκοκρατίας, οἱ μὲν παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν Ἀγάδων
 τῶν Κωμῶν, οἱ δὲ παρὰ τῶν Σπαχήδων, ἄλλοι δὲ
 παρὰ τῶν ἐπιστατῶν, καὶ ἀγροφυλάκων προέκυψε δὲ
 καὶ παρὰ τῶν ἰδίων Ὀθωμανῶν αἰτία, οἵτινες ἐλάλουν
 μὲ τὴν συνήθη αὐθάδειάν των, καὶ τὴν ὑπεροψίαν εἰς
 τοὺς Ἕλληγας, καὶ ὡς νὰ εἶχον ἀκόμη αὐτοὺς ὑπε-
 ξουσίους, εἴτε ἐκ συνηθείας τῆς γλώσσης των, εἴτε ἐκ τῆς
 εἰθισμένης ἀνέκαθεν φανταστικῆς ἐξουσίας, ὠμίλησαν
 εἰς τινὰς μικροὺς καὶ ἀπλοῦς Ἕλληγας, « βρὲ Ῥωμαῖ-
 » οἱ! » ὡς νὰ τοὺς εἶπον, « βρὲ σκλάβοι! » τὴν λέξιν

αὐτὴν τοῦ, βρὲ Ῥωμαῖοι, μὴ ὑποφέροντες ν' ἀκούουν
 οἱ Ἕλληνες, φέροντες δ' ἐνταυτῷ εἰς τὸν νοῦν των
 ἐπανερχομένας καὶ τὰς παρ' αὐτῶν ὄσας ἐδοκίμασαν
 τυραννίας, ἄλλοι δὲ πάλιν στενοὶ συγγενεῖς ὄντες τοῦ
 παρὰ τῶν ἰδίων Ὀθωμανῶν δολοφονηθέντος προεστῶ-
 τος τῆς Ἀρκαδίας Γρηγορίου Παπᾶ Φωτοπούλου (1),
 μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ βλέπωσι τοὺς δολοφονήσαντας αὐ-
 τὸν Ὀθωμανούς, ἐνθυμούμενοι δὲ καὶ τὴν ἀξιοδάκρυτον
 κατάστασιν καὶ τὸν ἀφανισμόν τῆς οἰκογενείας αὐτῆς
 μετὰ τὴν δολοφονίαν αὐτοῦ, ἐρεθίσθησαν νὰ φονεύσωσι
 τοὺς θολοφόνους, ἴσως καὶ ἐκείνους οἵτινες ἔλαβον μέ-
 ρος, ἢ συνήργησαν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ μνησθέντος
 Γρηγορίου πρὸς ἐκδίκησιν, καὶ ἔκαμαν ἀρχὴν εἰς τοὺς φό-
 νους. Τίς δὲ ἐδύνατο τότε νὰ κρατήσῃ ἢ νὰ κατασ-
 τεῖλῃ καὶ ἐμποδίσῃ τὴν ὄρμην τοῦ ἀχαλινώτου λαοῦ,
 ἔχοντος πρόσφατον ἔτι εἰς τὰς ἀκοάς του καὶ τὴν
 αὐθάδη λέξιν τῶν Ὀθωμανῶν τὸ, « βρὲ Ῥωμαῖοι », ὅτε
 ἕκαστος αὐτῶν ἐλάμβανεν εἰς χεῖρας τὸν Ἀγάν του,
 τὸν Σπαχῆν, τὸν Κεχαγιάν, τὸν Πρεδάρην (ἀγροφύ-
 λακα) του, καὶ ἄλλος ἄλλους; τοσοῦτος δὲ καὶ τοιοῦ-
 τος τραγικὸς φόνος, καὶ τοιαύτη ἐκδικητικὴ σφαγὴ
 ἔγινεν εἰς τοὺς δυστυχεῖς Ὀθωμανούς (2), εἰς ἄνδρας

(1) Οὗτος ἦν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀθανασίου Γρηγοριάδου, ὅστις ἐδολοφο-
 νήθη ἐν Τριπολιτζᾷ προεστῶς ὢν τῆς Ἀρκαδίας κατὰ τὸ 1819 ἔτος.

(2) Τοιαύτη σφαγὴ τραγικὴ καὶ φόνος δεν ἐφάνησαν εἰς κανενὸς αἰῶ-
 νος ἱστορίαν, καθότι ὅσοι ἐθανατώνοντο ἀπὸ βολὴν πυροβόλου παράτα
 ἐλυτροῦντο· ἀλλ' ὅσοι ἐπληγόνοντο γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἔτρεχον εἰς
 τὴν θάλασσαν ἡμιθανεῖς, τοὺς ὁποίους πλέοντας εἰς τὴν θάλασσαν δι
 ἀλλεπαλλήλων πυροβολισμῶν ἐθανάτωναν· ἄλλοι δὲ πάλιν βλέποντες ἄλ-
 λους νὰ θανατώνονται ἀνηλεῶς, δειλιάωντες τὸν θάνατον, μάλιστα αἱ

εἰς γυναῖκας, παῖδια καὶ βρέφη, ὥστε μεταξὺ μιᾶς μόνης ὥρας διαστήματος δὲν ἔμειναν ζῶντες, εἰ μὴ πολλὰ ὀλίγοι, τοὺς ὁποίους ἄλλοι τινες Ἑλληνες φιλανθρωπία κινούμενοι διέσωσαν, πολλὰ ὀλίγοι δὲ καὶ τινες ἄλλοι οἵτινες εἶχον ἐπιβιβασθῆ εἰς τὰ διατηρήσαντα τὴν πολιορκίαν Ἑλληνικὰ πλοῖα· ἡ δὲ θέσις ὅλη τοῦ προασταίου (Βαρουσίου) ἦτον πλήρης πτωμάτων κειμένων εἰς ἔλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον θέαμα τῶν ὀρώντων αὐτά.

Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐξαχθείσης ἐκ τῶν πεφονευμένων πτωμάτων κακίστης καὶ δυσώδους ἀποφορᾶς, προλαβὼν ὁ Πρωτοσύγκελλος, διὰ νὰ μὴ ἤθελε διαδοθῆ ἐξ αὐτῆς καμμία θανατηφόρος νόσος ἀκολούθως (ὡς συνέβη ἐν Τριπολιτζᾷ καὶ ἐν ἄλλοις Φρουρίοις, ὥστε ἀπέθανον χιλιάδες Ἑλλήνων ἐκ τοιούτων νόσων), παρεκίνησε τινὰς εὐρεθέντας ἐκεῖσε Ζακυνθίους, καὶ Κεφαληγίους, (δοὺς αὐτοῖς 15 χρυσᾷ ἰνετικά νομίσματα), οἵτινες συνάξαντες ὅλα τὰ πτώματα, καὶ σωρεύσαντες αὐτὰ ἑπάνω εἰς τρία παρερρόμιένα μικροῦ μεγέθους πλοῖα ἄ-

γυναῖκες μὲ τὰ βρέφη εἰς τὰς ἀγκυλάς, ἐρρίποντο εἰς τὴν θάλασσαν ὀλόγυμνοι (καθότι τοὺς ἐξέθουον ὀλογύμνους), οἱ δὲ Ἑλληνες καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπυροβόλου κατ' αὐτῶν, ὥστε τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατεφουίσσονται ἀπὸ τὰ ἐκχεόμενα αἵματα τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀνθρώπων· πολλοὶ δὲ πάλιν Ἑλληνες ἤρπαζον εἰς χεῖρας τῶν τὰ βρέφη καὶ τοὺς πριετῆς καὶ πενταετῆς παῖδας, καὶ ἄλλα μὲν ἐρρίπτον κατὰ τῶν πετρῶν καὶ τὰ ἐθανάτωναν, ἄλλα δὲ ρίπτοντες ζῶντα εἰς τὴν θαλάσσαν, ἐπυροβόλου κατ' αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὥστε τὰ δυστυχῆ πλάσματα καὶ πνιγόμενα ἀκόμι ὑπὸ τῶν θαλασσίων ὑδάτων, ἐπυροβολοῦντο· εἶναι δὲ ἀπερίγραπτα ὅλα ὅσα ἐγέναν, τὰ ὁποῖα τῷ ὄντι εἶναι ἔργα θρησκόφθιας μέλλον, ἢ ἐκδικήσεως.

• χρήστα καὶ ἀπεσυρμένα εἰς τὴν ξηρὰν, κατέκαυσαν αὐτὰ μετὰ τῶν πλοίων, καὶ οὕτως ἐξέλιπεν ἡ τρομέρᾳ ἐκείνῃ ἀποφορᾶ· ἐλυτρώθησαν δὲ καὶ οἱ Ἕλληνας ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπαπειλοῦντο ἀνίατον νόσον ὡς ἐκ τῆς ἀπορορᾶς αὐτῆς.

• Τελειωθέντος δὲ τοῦ φοινικοῦ δράματος, οἱ δύο πλοίαρχοι τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων ἐμήνυσαν εἰς τὸν κατὰ τὴν ξηρὰν στρατὸν (τὴν 9 Αὐγούστου) διὰ τὴν ἀποστείλωσιν εἰς τὰ πλοῖα ὁποίους καὶ ὅσους ἀπὸ τὸ μέρος των ἤθελον, διὰ νὰ περιλάβωσι τὸ ἐκ τῶν λαφύρων μέρος των ἀπὸ τὰ πλοῖα, ἀναγγείλαντες ἐν ταύτῳ ὅτι δὲν μένουσι σύμφωνοι εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον προμελετήσῃ μεταξύ των ἔγγραφον συμφωνίαν, ὅτι δηλ. νὰ γίνωσιν ὅλα τὰ λάφυρα εἰς τρία μερίδια, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἓν, νὰ λάβωσιν οἱ ναυτικοί, τὸ δὲ ἓν, οἱ τῆς ξηρᾶς στρατιωτικοί, καὶ τὸ τρίτον νὰ μείνῃ διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἔθνους· ἀνήγγειλαν δὲ τοῦτο οἱ ναυτικοί, καθότι ἐνόμιζαν (φαίνεται) ὅτι τὸ μερίδιον τοῦ ἔθνους θὰ μείνῃ εἰς τοὺς στρατιωτικούς τῆς ξηρᾶς, καὶ δὲν θὰ δοθῇ εἰς τὸ ἔθνος, (ἀγκυλὰ τὸ αὐτὸ ἤθελον πράξει καὶ οἱ ναυτικοί, ἐὰν ἔμενον εἰς χεῖρας των) ἐμήνυσαν δὲ ταυτοχρόνως, ὅτι καὶ ἡ διανομὴ τῶν λαφύρων δὲν γίνεται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Νεοκάστρου κατὰ τὴν ἔγγραφον συμφωνίαν των, (1) ἀλλ' εἰς μίαν ἄλλην ξηρόνησον ἀπέναντι τῆς Μεθώνης κειμένην, καὶ καλουμένην Σκίζαν.

(1) Ἄξια παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἀξιοπίστος αὐτὴ ἔγγραφος συμφωνία μεταξύ τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν τῆς ξηρᾶς, καθόσον μάλιστα ἐγένετο ἀπὸ τοὺς ναυτικούς ἢ παράβασιν αὐτῆ.

Ἐστάθη δὲ ἀδύνατον νὰ πεισθῶσιν οἱ ναυτικοί, καθ' ὅσα οἱ τῆς ξηρᾶς στρατιωτικοὶ ἀπήντησαν εἰς τὰς προτάσεις αὐτῶν, οἵτινες ἰδόντες τὸ ἀμετάθετον τῶν ναυτικῶν, διώρισαν ἀπὸ μέρους των τὸν ἐπίσκοπον Μεθώνης, καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον Α. Φραντζῆν διὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς παραλαβὴν τοῦ μεριδίου των· ἀλλ' ὁ Πρωτοσύγκελλος δὲν ἐδέχετο κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἐκλογήν των ὅσον ἀπέβλεπε τὸ μέρος του (ὡς διομολογεῖται) ἐπὶ λόγῳ ὅτι δὲν θὰ εὔρουν τὸ μηδὲν ἐντὸς τῶν πλοίων ἀφ' ὅσα οἱ Ὀθωμανοὶ εἶχον ἐναποθέσει τὸ πλῆθος ὅμως τοῦ στρατοῦ τῶ εἶπον· « καὶ τίποτε ἂν » δὲν σὲ δώσωσιν, ἡμεῖς εἴμεθα εὐχαριστημένοι » καὶ οὕτω βιάσαντες αὐτὸν τὸν ἐπεβίβασαν εἰς τὴν λέμβον μετὰ τοῦ μνησθέντος Ἐπισκόπου, καὶ ἀπέστειλαν ἀμφοτέρους εἰς τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἐπεριφέροντο περιπλέοντα ἐντὸς τοῦ λιμένος Νεοκαστροῦ· εἰσελθόντων δὲ τοῦ τε Ἐπισκόπου Μεθώνης καὶ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου ἐν τοῖς πλοίοις, ἀντὶ τῆς ἐρημονήσου Σχιζῆς ἐλλιμενίσθησαν τὰ πλοῖα εἰς τὰς Κυτριάς τῆς Μάνης· ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ οὔτε κιβώτια (φορτζέρια καὶ κασσέλας) εὔρον ἐσφραγισμένα ἐντὸς τῶν πλοίων, οὔτε δέσμας, (τέγχια) δεδεμένας καὶ ἐσφραγισμένας ὡς τὰς εἶχον οἱ Ὀθωμανοὶ, ἀλλ' ἦσαν τὰ πάντα ἀπεσφραγισμένα, λελυμένα, καὶ ἐλλειπῆ.

Τὴν φανεράν αὐτὴν ἀδικίαν καὶ ἀρπαγὴν τῶν ναυτικῶν ἰδὼν ὁ Πρωτοσύγκελλος, εἶπεν εὐθὺς νὰ τῶ φερῶσι τὴν λέμβον διὰ ν' ἀναχωρήσῃ ἔξω εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον εἷς τῶν ναυτικῶν τῶ εἶπε μυστικῶς.

« Πρόσεξαι, σφάλισε τὸ στόμα σου, διότι θὰ κάμεις

» συντρόφους τὰ φάρια τῆς θαλάσσης » τοῦτο ἀκούσας ἐσιώπησεν ἐκὼν καὶ ἄκων, γνωρίσας ὅτι χάνεται ἀναμφιβόλως χωρὶς νὰ ὠφελήσῃ τί. (1) ἔγινε δὲ ἐντοσοῦτω ἡ καταγραφή καὶ ἡ διανομὴ ἀπὸ τὰ εὐρεθέντα πράγματα, ὡς ἐνδύματα καὶ ἄλλα εἶδη μηδαμινώτατα, ἀναβάντος τοῦ μεριδίου τῶν κατὰ ξηρὰν στρατευμάτων ὄχι περισσότερον τῶν 240, 000 γροσίων κατὰ τὴν γενομένην ἐκτίμησιν μετὰ τὴν εἰς τὸ Νεόκαστρον ἐπιστροφὴν αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ δὲν διενεμήθησαν εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἐμποδισθέντα ἀπὸ διαβολὴν τινα ἐνεργηθεῖσαν παρ' ἐνὸς Ἀρκαδίου δι' ἄλλους σκοποὺς του, ἡσφαλίσθησαν δὲ αὐτὰ ἐντὸς ἐνὸς ἐκ τῶν ἐν τῷ Φρουρίῳ οἰκημάτων σφραγισθέντα, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὠφελήθησαν ἐξ αὐτῶν ἄλλοι, διαρπάσαντες αὐτὰ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἐν καιρῷ ὅτε ἐστάλη φρουρὰ εἰς τὸ Νεόκαστρον κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν περὶ τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον ἔλευσιν τοῦ Σουλτανικοῦ στόλου (2). Οἱ δὲ δυστυ-

(1) Εἰς ὅλα ταῦτα, καθὼς καὶ εἰς τὸ καθάρισμα τῶν λαφύρων ἀπὸ τὰ κιβώτια καὶ τὰς δέσμας, ἀγνωεῖται ἐὰν ἦτο καὶ ἡ θέλησις τῶν πλοιάρχων, ἢ ἐὰν μόνου ἀπὸ τὸ πλήρωμα προέκυψαν.

(2) Ἡ πρώτη ἔλευσις τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἦτον τὴν 29 Αὐγούστου 1821, ἡ δὲ δευτέρα, τὴν 19-20 Φεβρουαρίου.

Δὲν δυνάμεθα δὲ ν' ἀρνηθῶμεν ποτὲ ὅτι ἡ Ζεῖα πρόνοια συνεμάχη με τοὺς Ἕλληνας ὄχι μόνον μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀποστασίας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ περιστάσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐναρξέως τῆς ἐδείχθησαν τὰ θαύματα τῆς Ζεῖας προνοίας. Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι αἱ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν Σατραπεῖαί τῆς Τριπόλεως, τοῦ Τουνεσιού, καὶ Ἀλγερίου, εἶχον καὶ στόλους δυνατοὺς συγχεμένους ἐκ πλοίων 30-40, καὶ περισσοτέρων ἐνίοτε, καὶ ἀπὸ ναυτικὸν ὄχι εὐκαταφρόνητον καὶ ὁ μὲν στόλος τῆς Τριπόλεως εἶχεν ἐλαττωθῆ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τὸν δὲ τοῦ Ἀλγερίου ἐπυροπόλησαν οἱ Ἀγγλοὶ κατὰ τὸ 1816, εἶχε δὲ

χεις πολιορκηταὶ Ἀρκάδιοι καὶ ἄλλοι ἔμειναν ὑστερημέ-
νοι ἐξ αὐτῶν τῶν λαφύρων, μᾶλλον δὲ οἱ Ἀρκάδιοι οἵ-
τινες διατηρήσαντες πέντε μηνῶν πολιορκίαν τοῦ
Φρουρίου Νεοκάστρου μέχρι τῆς πτώσεως αὐτοῦ, μεί-
ναντες δὲ ἡδικοημένοι ἐκ τῶν λαφύρων καὶ πικραμένοι
τόσον ἀπὸ τοῦ ναυτικοῦ καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦ διαρ-
πάσαντας τὰ μείναντα λείψανα Μανιάτας καὶ λοιποῦς
(ἀφοῦ διεκινδύνευσαν καὶ τὴν ζωὴν των ὁ Ἐπίσκοπος
Μελώνης καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος διὰ τὴν παραλαβὴν
αὐτῶν), ἐλυπήθησαν εἰς ἄκρον, διότι εἰς τὴν πολιορκίαν
αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους κατηναλώθησαν πολλὰ
χιλιάδες χρημάτων, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐκ μέρους τοῦ
Πρωτοσυγγέλλου Φραντζῆ ὡς ἐκ τῶν 2852 ὑπογρα-

μίνει σφῶς μόνος ὁ στόλος τοῦ Τουνεσίου· κατὰ δὲ τὸ 1821 μετουνοσε
τοῦ Φεβρουαρίου εἶχεν ἠτοιμασθῆ ὁ, περὶ οὗ ὁ λόγος, στόλος διὰ τὰ
ἐπιπέυση περὶ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ἐρωδιασμένος ὦν μὲ πλουσίας
τροφάς, μὲ πολεμικάκια ἰκανά καὶ μὲ ναυτικόν, καὶ στρατιωτικόν, καὶ
συγκείμενος ἀπὸ 29 πλοῖα, συνιστάμενα ἀπὸ Φρεγάτας, Κορβέτα,
Ἰμπρίκια, κτλ. Ἐνῶ δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἐτήριμα, καὶ ὁ στόλος ἐμελλε νὰ
ἐπιπέυση, αἴφνης ἀπὸ ἀνεμον σφοδρότατον συνετρίβησαν τὰ 27 ἐκ τῶν
πλοίων αὐτῶν μεταξύ 24 ὥρῶν διαστήματος, εἰς τρόπον ὅστις τὰ συν-
τρίμματά των δὲν ἴχρησμένον οὔτε διὰ καύσιμον ὕλην, διεσάθησαν δὲ
2 μόνον, τὸ ἐν Κορβέτον (τὸ ὁποῖον καὶ δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ
ἐξέλθῃ ὡς βλαβέν κατὰ τὴν καρῖαν) τὸ δὲ ἕτερον Μπρίκιον. Μεταξὺ
τῶν συνετρίβεντων αὐτῶν πλοίων τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος στόλου, ἦταν
ἑλλιμενισμένα καὶ ἄλλα πλοῖα Εὐρωπαϊκά, καὶ ἐν Σπετζιώτικον, ἐκ τῶν
ὁποίων τὰ μὲν ἄλλα συνετρίβησαν καὶ ἐβλάθησαν, τὸ δὲ Σπετζιώτικον
ἀνεπίστως διατώρη ἀβλαβὲς ὕστερον ἀπὸ τὴν τρικυμίαν. Ἐὐν δὲ ὁ
στόλος οὗτος δὲν ἠθελεν ἦσθαι συντετριμμένος, πόσον φοβρὸν δὲν ἠθελε
προξενῆσαι εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὰ τῆς Πελο-
ποννήσου; Ἰδοὺ τὰ θαύματα τῆς Θεῆς Προνοίας! Ἰδοὺ ὁ συμμαχία
μέγας !!!

φῶν ἐπὶ τῶν ἀποδεικτικῶν του φαίνονται μαρτυρημένα, καὶ ὁμως ὅλα ἐστάθησαν ἀνωφελῆ ὡς πρὸς τὴν εὐχαρίστησιν τὴν ὁποίαν ἤθελον λάβει οἱ πολιορκηταὶ Ἀρκαδῖοι, ἐὰν ἀπελάμβανον ἕν μικρὸν τι ἐκ τῶν λαφύρων διὰ νὰ ἐμφυχωθῶσι καὶ νὰ τρέξωσι πάλιν μετὰ τὴν αὐτὴν προθυμίαν καὶ εἰς ἄλλας πολιορκίας ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος δὲ τούτου ἀδικήματος ἐπὶ τῶν λαφύρων εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς Ἀρκαδίους ἡ λύπη καὶ τὰ παράπονα κατεπίκρανον τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὥστε δὲν διετήρησαν ἀκολούθως τὴν τῆς Μεθώνης πολιορκίαν πλέον, μὴ ὅλον ὅτι ἦτον ἐπὶ ματαίῳ, καθότι ὁ Σουλτανικὸς στόλος μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Νεοκάστρου εἶχεν ἐφοδιάσει τὴν Μεθώνην καθ' ὅλα, εἶχον ἐλλείψει δὲ πλέον καὶ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἀπὸ τοῦ νὰ πολιορκῶσιν αὐτὴν καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ ὁμως ἀπὸ διαφορῶν σποράδην καὶ ἐκ διαλειμμάτων γενομένας ἐνέδρας παρὰ τῶν Ἑλλήνων πολὺ ἐβλάπτοντο οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ τῆς Μεθώνης Ὀθωμανοί, εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ὁποίας διαφορῶν ἐνέδρας ἐφονεύθη καὶ ὁ ἐκ Βιδύσοβας Γιαννάκης κουτζίος (γενναῖος καὶ ἀτρόμητος νέος), ἐπληγώθησαν δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ συνεχῶς ἐπληγώνοντο εἰς τὰς μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν συμπιπτούσας συμπλοκάς.

Μεταξὺ δὲ τῆς διαρκείας τῶν τακτικῶν πολιορκιῶν Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης πληγωθεὶς ὁ ἀπὸ Κούβελα (Κώμην τῆς Ἐπαρχίας Ἀρκαδίας) Ἡλίας, ἐτελεύτησεν. Ο Γεωργάκης Παναγιωταρόπουλος ἐκ Φιλιατρῶν πληγωθεὶς ἰατρεύθη, καὶ πολλοὶ ἄλλοι πληγωθέντες ἐθεραπεύθησαν, ἀποθανόντων πολλῶν ὀλίγων ἐξ αὐτῶν. Περὶ τὸν καιρὸν οὗτοισιν οὐκ ἐπληγώθησαν καὶ ἐθανατώθησαν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Μεθώνης παρὰ εἰς τὴν τοῦ Νεοκάστρου, καὶ

θότι αἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων κατεχόμεναι θέσεις εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Νεοκάστρου οὔσαι φύσει πετρώδεις, ἔχουσαι δὲ καὶ αἰλοφίδια πυκνά, ἐχρησίμευον ὡς προφυλακτικὰ μέσα τῶν πολιορκητῶν, καὶ οὕτως ἀπέφευγον αὐτοὶ πολλάκις πολλοὺς κινδύνους ἐπομένως οἱ περισσότεροι τῶν πολιορκητῶν, καὶ μ. ἄλλον οἱ ἐκ τῶν δύο θεμάτων τοῦ Σουλιμᾶ καὶ τῶν Κοντοβουνίων τῆς Ἐπαρχίας Ἀρκαδίας ἦσαν ἐμπειροπόλεμοι, ὡς ἔχοντες ἀρχῆθην τὴν πείραν τοῦ ὀπλοφορεῖν· μ' ὅλα ταῦτα καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων δύο θεμάτων, τοῦ Κάμπου, καὶ τῆς Ζούρτζας, δὲν ἐφάνησαν κατώτεροι τῶν προῤῥηθέντων συνεπαρχιωτῶν, ὥστε εἰς ὀλίγον διάστημα ἔλαβον πείραν καὶ τῆς χρήσεως τῶν ὀπλων, καὶ τοῦ μάχεσθαι, μ' ὅλον ὅτι ἐφάνησαν ὄχι ὀλίγων ἐπαίνων ἄξιοι εἰς τὴν πρώτην συμπλοκὴν μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπιστρεφόντων εἰς τὴν Κυπαρισσίαν (ὡς εἶρηται ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ). Ἡ ἀξιότης ὅμως καὶ ἡ δειχθεῖσα πραγματικῶς ἐκείνη γενναιότης καὶ αἱ ἀνδραγαθίαι ἀνάγονται εἰς τοὺς ὀπλαρχηγούς, τὸν Γιαννάκην Μέλιον, τὸν Σιράκον, τὸν Ντουῖφαν, τὸν Πρωτοπαπᾶν τζόρην, τὸν Α. Γρηγοριάδην (1),

(1) Ὁ Ἀθανάσιος Γρηγοριάδης καὶ τοι ἀσυνείθιστος εἰς τὰς κακοπαθείας καὶ σκληραγωγίας, ὡς ἀνατραφεὶς μὲ ζωὴν ἀπαλὴν καὶ τρυφερὰν, υἱὸς ὢν ἀξίου πατρὸς τοῦ Γρηγορίου Παπᾶ Φωτοπούλου, εἰδείχθη μ' ὅλα ταῦτα ἀνδρείος, καὶ κατὰ πολλὰ δραστήριος εἰς τὰς διαφόρους μάχας κατὰ τοσοῦτον, ὥστε ἡ ἀντίκρουσις του εἰς τὰς κακοπαθείας, τὰς ὁποίας ὑπέφερε μετὰ τῆς διαρκείας τῆς πολιορκίας τοῦ Νεοκάστρου ὕστερον ἀπὸ μίαν τρυφερὰν ζωὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἦτον εἰθισμένος νὰ ζῇ, τῷ ἐπέφερε μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Νεοκάστρου μίαν βαρυτάτην ἀσθένειαν καὶ ἐπικίνδυνον, καταντήσασαν εἰς φθισικὸν πάθος, ἧτις διέτρησεν αὐτὸν κληνῆρη καὶ κακουχούμενον 16 ὀλοκλήρους μῆνας.

καὶ τὸν Παπᾶ Ἀναστάσιον Παπ. Δημητρόπουλον ἐκ Χαλαζονίου (1), ἢ γινῶσις αὐτῶν μᾶλλον καὶ ἢ εἰς τὴν χρῆσιν

(1) Ὁ Παπᾶ Ἀναστάσιος Παπᾶ Δημητρόπουλος ἐκ Χαλαζονίου ἦτοκ καὶ εἰς τὴν νεότητά του καὶ εἰς τὸ γῆρας του ἀτρόμητος καὶ γενναῖος· ἐν τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀνδραγαθημάτων τοῦ ὁποίου ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ὡς ἄξιον σημειώσεως.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Παπ. Ἀναστάσιος πρὶν ἢ χειροτονιῆθῃ Ἱερεὺς (τὸ 1800) ἦτον ὑπὸ τὸν Χασᾶν Ἀγᾶν ἰδιοκίτην τοῦ Χαλαζονίου (Κώμης τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας), κατὰ τοῦ ὁποίου διὰ μίαν γενομένην προδοσίαν (παρά τινος Ὁθωμανοῦ Κυπαρισσίου) κατ' αὐτοῦ ἐξ αἰτίας μιᾶς ἀταξίας του, ἡ Ὁθωμανικὴ ἐξουσία ἐξέδωκε διαταγὴν ἀποστείλαια εἰς τὴν Κυπαρισσίαν τὸν Ντελίμπασην μὲ 80 Ντελίδες διὰ νὰ τὸν συλλάβουν.

Ὁ Χασᾶν Ἀγᾶς ὑποπτεύσας θάνατον ὡς ἐκ τῆς συλλήψεως αὐτῆς ἀπεκρίσθη εἰς τὸν ἐν τῇ πόλει τῆς Κυπαρισσίας Πύργου του, καὶ ἐγραψεν εὐθὺς πρὸς τὸν Παπᾶ Ἀναστάσιον (Ἀναγνώστην ἔτι ὄντα) διὰ νὰ προφθάσῃ νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ νὰ τὸν φυγαδεύσῃ· ὁ Παπᾶ Ἀναστάσιος συμπαραλαβὼν ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ ἄλλων τινῶν συγχωρίων του ἑπτὰ ὀνομαστικὰ παληκάρια, ἅμα πρῶτας διελθὼν ἐκ τοῦ ἐπάνωθεν μέρους τῆς Κυπαρισσίας μετὰ τὸν μετ' αὐτοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀγᾶ του Χασᾶν Ἀγᾶ, καὶ εὐθὺς τῷ εἶπεν. “Ἐτοιμάσου νὰ φύγωμεν” ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ὁ μὲν Ἀγᾶς του ἠτοιμάσθη, ὁ δὲ Πα. Ἀναστάσιος ἐξελθὼν εἰς τὴν θύραν τοῦ Πύργου, εἶπε πρὸς τοὺς 80 Ντελίδες (οἵτινες πολιοῦρκησαν τὸν πύργον). “Νά! ἡμεῖς εὐχαίνομεν μὲ τὸν Ἀγᾶ μου, καὶ ὁποῖος θελεῖ τὴν ζωὴν του μὴν τύχη καὶ δοκιμάσῃ νὰ ρίψῃ” γκατὶ εἶναι χαϊμένους” καὶ εὐθὺς μὲ τὸν λόγον αὐτὸν περικυκλώσαντες τὸν Χασᾶν Ἀγᾶν καὶ οἱ ὀκτὼ ὅλοι αὐτοὶ Ἕλληνας, τὸν διέσωσαν διὰ τῆς φυγῆς, χωρὶς νὰ τολμήσουν μῆτε οἱ Ντελίδες τῆς ἐξουσίας, μῆτε κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν συμβοηθούτων τοὺς Ντελίδες ἐντοπίων Ὁθωμανῶν περίπου τῶν 300. νὰ δοκιμάσουν ἐναντίον τοῦ Χασᾶν Ἀγᾶ καὶ τῶν συνοδευόντων αὐτὸν ὀκτὼ Ἑλλήνων ὥστε μὲ τὸν ῥηθέντα αὐτὸν τρόπον διασωθεῖς ὁ Χασᾶν Ἀγᾶς, ἀκολούθως δὲ καταλλαγεῖς μετὰ τῆς ἐξουσίας διὰ χρημάτων, ἔλαβε τὴν ἀφεσίμ του παρ' αὐτῆς τοῦ δὲ Παπ. Ἀναστασίου τὸ ἀνδραγαθὸν αὐτὸ, καὶ τῆν ὁποίαν ἐδείξεν ἐμπιστοσύ-

τῶν ὀπλίων ἐμπειρία, καὶ ἡ γενναιοῦτης ἐστάθησαν αἷτια τοῦ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν νίκην εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην μάχην, ἄλλως ἤθελον ἀποτύχει δια πάντα.

Εἶναι δὲ ἀληθές ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας οὐδέποτε ἐράνησαν μὲ ἰδικόντων ὀρίζοντα τοῦτο καὶ εἰς διαφόρους Ἱστορίας φαίνεται, καὶ ἡ τῶν 1821 Ἑλληνικῆ ἀπύττασία τὸ ἐπεκύρωσε, καθότι (ἐκτὸς εἰς τὰς πολιορκίας μόνον τοῦ Νεοκίστρου καὶ τῆς Μεθώνης, ὅπου ἐστάθησαν ἀκλόνητοι, μ' ὅλον ὅτι καὶ ἐκεῖ τὸ ἐρύπωσαν μὲ τὴν ἀναχώρησίν των διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα) δὲν διέμειναν μὲ σταθερότητα μέχρι τέλους εἰς ὅποιασδήποτε ἄλλας μάχας ἐπαρουσιάζοντο, ἀλλ' ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν κατὰ τοῦ Δράμαλη μάχην (1), ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῶν Π. Πατρῶν, ἀπὸ τὰς δύο κατὰ τὰ Δερβενία τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος ἐκστρατείας των εἶναι δὲ καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀληθές, καὶ παρὰ πάντων ὁμολογούμενον

νῦν εἰς τὸν Κύριόν του ὁ τότε Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου πληροφορηθεὶς ἐτίμησεν αὐτὸν καὶ μὲ ἐν Μπινίτιον, καὶ μὲ τὸ, ἀφεριμ. (εὐγε.)

Ὁ Παπᾶ Ἀναστάσιος οὗτος ὕστερον ἀπὸ τόσας ἀνδραγαθίας, τὰς ὁποίας ἔκαμε καθ' ὅλας τὰς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν συμβάσας μάχαις, δικηκούτης τῆς πολιορκίας Νεοκίστρου, τελευταῖον ἐφρονεύθη οἰκτροῦς καὶ ἐλεεινῶς παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Γιαννάκη Μέλίου, καὶ τοῦ Π. Ντούφα.

(1) Τῶν ὁποίων ἢ εἰς τὸ Ἄργος παρουσία ἐπὶ Δράμαλη συνέλειτο ἐκ 1555, οἵτινες εἰς τὰς νυκτερινὰς τρεῖς μάχαις τῆς Ἀκροπόλεως (ὡς ἐν τῷ Ἱστορικῷ μέρει τοῦ Δράμαλη φαίνεται) ἐπέπετου μετὰ μεγάλῃς ὀρμῆς ὅτε ἐφρονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν διάφοροι· ἀλλ' ἀπὸ ὁ Δράμαλης] ἔφυγε, μόνον ὁ Ἀρχηγὸς των Μήτρος Ἀναστατόπουλος ἔμεινε μὲ 260 περίπου, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπέτρεψαν εἰς τὰ ἴδια. Ἐάν ὅμως ἤθελον μείνῃ ἕνεκα τῆς μάχης εἰς Δερβενία ἔθελον εἶσθαι οἱ μόνον εὐτυχέστεροι ἐκ τῆς ὀφελείας τῶν λαμπρῶν εὐαίνων λαφύρων, ἀλλὰ κἀκεῖσε ἢ εἰμαρμένη το ὕς ἐξώθησε.

ὅτι εἰς τὰς πρώτας των ἐφορμήσεις ἐν ὁποιαδήποτε μά-
 χῃ καὶ ἂν εὑρέθησαν, ἐστάθησαν γενναῖοι καὶ ἀτρόμητοι·
 ἀλλ' ἔπειτα ἤμαυροῦντο ὅλοι των αἱ ἀνδραγαθίαι ἀπὸ
 τὴν γρήγορον εἰς τὰ ἴδια ἐπιστροφῆν των, ἀλλ' ἐάν τοῦ-
 το ἀποδοθῇ ὡς φυσικὸν ἰδίωμα τῶν Ἀρκαδίων (τῶν
 Ντρέδων κατ' ἐξοχὴν), δὲν εἶναι καὶ ἀπο ἀληθείας ὅτι
 δὲν ἐπέτυχον καὶ οδηγιῶν συμφώνων μὲ τὸ πνεῦμα των·
 ἐάν ἔξῃ ὁ Γιαννάκης Μέλιος καὶ ἐλάμβανε τὴν Ἀρχη-
 γίαν τῶν Ντρέδων, ἢ ὁ Παναγιώτης Ντούφας, ἴσως αὐ-
 τοὶ ἤθελον φθάσει νὰ λάβουν ἐπιβρόχην εἰς τὰ πνεύματα
 τῶν Ἀρκαδίων Ντρέδων) ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἐθανατώθη-
 σαν (1), (κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος!), ἀπεκατέστησαν οἱ

(1) Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Νεοκάστρου ἔτυχον νὰ εὑρεθῶσιν εἰς ἐν
 τῶν ἐκεῖσε κερφενείων ὁ Γιαννάκης Μέλιος μετὰ τοῦ Πα. Ἀναστασίου,
 πρὸς τὸν ὁποῖον ἠθέλητε νὰ ὀμιλήτῃ περιφρονητικῶς ὁ Γιαννάκης Μέ-
 λιος, ἐπιθεῖς τὴν χειρὰ του ἐπὶ τοῦ πιστολίου του, ὡς ἐπαπειλῶν τρό-
 πον τινὰ διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ· ὁ Πα. Ἀναστάσιος ἰδὼν ὅτι ἔχει φαῦ-
 λον κατ' αὐτοῦ σκοπόν, προλαβὼν ἐν ἀκαρεῖ ἐκτύπησε διὰ τοῦ πυροβόλου του
 τὸν Γιαννάκην Μέλιον, καὶ πάραυτα ἀνεχώρησεν εἰς Φιλιατρά, τὴν Κο-
 μόπολιν του.

Τὸ δὲ ἄλλο ἐσπέρας ἦλθον οἱ συγγενεῖς τοῦ Μελίου εἰς Φιλιατρά
 διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅπου συμπλοκῆς γενομένης τὴν
 νύκτα ἐκείνην, μεταξὺ τοῦ σκότους ἐφονεύθη καὶ ὁ Π. Ντούφας (ἀπό
 ποῖον ὅμως ἀγνοεῖται)· τὸν δὲ Π. Ἀναστάσιον πληρωθέντα κατὰ τὸν
 πόδα, συνέλαβον οἱ συγγενεῖς καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Γιαννάκη Μελίου καὶ
 τοῦ Ντούφα, μεταγαγόντες δὲ εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ἐφυλάκισαν αὐτὸν εἰς
 τὴν ἐρείπιον ἀκρόπολιν, ὅπου μετὰ 24 ὥρας εἰσελθόντες εἰς τὴν φυλα-
 κὴν ἐφόνευσαν αὐτὸν οἰκτρῶς καὶ ἀτίμως· καὶ οὕτως ἐξέλιπον τρεῖς
 Ἴβρωες εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Ἀρκαδίας· ἀλλὰ
 (πάλιν λέγομεν) “ κρίματιν οἷς οἶδε Κύριος; ” καὶ ταῦτα διὰ τὴν ἐνυ-
 πάρχουσαν τότε ἀναρχίαν, μᾶλλον δὲ ἐξ κίτιας τῆς ἀνοσιίας τοῦ Γιαν-
 νάκη Μελίου.

Ἀρχαῖοι. Ἀρχηγόν των κατ' ἐκλογὴν αὐτῶν ἰδίαν καὶ ἀπαραβίαστον θέλησιν τὸν Μῆτρον Ἀναστασόπουλον (1)

(1) Τὴν θέτιν τῆς Ἀρχηγίας αὐτῆς ἐπροσπάθει ἀνέκαθεν νὰ τὴν ἀπολαύσῃ ὁ Ν. Πονηρόπουλος, καὶ ἐνήργησε διὰ τοῦτο ἄπειρα· ἀλλὰ θεὸς ἐδυνάθη νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, καθότι δεν ἔχαιρε τὴν ἀπαιτουμένην εὐνοίαν, καὶ ἀγάπην ὅλων τῶν συνεπαρχιωτῶν του, (ἐκτός ὀλίγων τινῶν τοῦ κόμματός του)· τὴν ἀποτυχίαν αὐτὴν ἐνόμιζεν ὁ Ν. Πονηρόπουλος ἀνέκαθεν ἀντενέργειαν ὑπενεργουμένην παρὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου Α. Φραντζῆ, ἐλαθάνετο ὅμως μ' ὅλα ταῦτα ἀπόντος ἐκ τῆς Ἀρχαδίας τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, ὡς ὄντος μέλους τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ἔμαθε ὅτε εἶδεν ὁ Πονηρόπουλος τὸν διορισμὸν τοῦ Μῆτρον Ἀναστασοπούλου ὡς χιλιάρχου, ἐνήργησε παντοιοτρόπως, καὶ συνήνασε μίαν μικρὰν φατρίαν ἐναντίου τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, ὥστε μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας ἐπιστρέψας ὁ Πρωτοσύγκελλος εἰς τὴν Ἀρχαδίαν, εὔρε κατ' αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰκιοτέρους φίλους του, τὸν Πρωτοπαπᾶν Τζόρη, τὸν Θεοδώρου Σκορδάκη, τὸν Ἐπίσκοπον Μεθώνης καὶ τὸν Α. Γρηγοριάδην· ἀλλ' ὅσα οὗτοι πάντες ἐμελέτησαν νὰ πράξουν κατὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου καὶ τῶν λοιπῶν φίλων του, ταῦτα πάντα ἐπέστρεψαν κατὰ τοῦ Πονηροπούλου καὶ τῶν συμπατριαστῶν του ἀκολούθως ὅμως διηρέθησαν καὶ μετὰ τοῦ Α. Γρηγοριάδου ὁ Ν. Πονηρόπουλος (καὶ τοὶ ὄντες συγγενεῖς ἐξ ἀγχιστείας), καὶ ἔκτοτε ἔγιναν δύο κόμματα ἰσχυρὰ, ὥστε ἐξ αἰτίας αὐτῶν τὰ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης πάντοτε ἔτρεξαν κακὴν κακῶς, καθότι ὁσάκις ὑπερίσχυεν ὁ Ν. Πονηρόπουλος κατέτρεχε τὸν Πρωτοσύγκελλον, τὸν Γρηγοριάδην, τὸν Μ. Ἀναστασόπουλον καὶ ὅλους τοὺς συμπατριαστὰς των (καθὼς ἔγινε καὶ συνεργὸς ὑπέρμαχος διὰ τὴν ἐν Ἰθρᾷ ἐξορίαν (τὸ 1824) τοῦ Μ. Ἀναστασοπούλου, τοῦ Γιαννάκη Γκριτζαλι, καὶ ἄλλων πολλῶν)· ὁσάκις δὲ πάλιν ὑπερίσχυεν ἡ φατρία τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, τοῦ Γρηγοριάδου, καὶ λοιπῶν, κατετρέχοντο οἱ φατριασταὶ τοῦ Ν. Πονηροπούλου.

Αὐταὶ δὲ αἱ δύο ἀνέκαθεν ἀσύμφωνοι καὶ ἀσυμβίβαστοι φατρίαι ἀπεκατεστάθησαν παραίτιαι ὥστε νὰ μὴ βυθμολογηθῶσιν ἐπὶ τῆς αἰοίου ἀφίξεως τοῦ Β. Ὄθωνος καὶ τῆς Ἀντιβασιλείας οἱ στρατιωτικοὶ Ἀρχαῖοι, ὡς εἶδει, ἀλλὰ νὰ μεινῶσιν ἀπερρίμμενοι, συρόμενοι ποτὲ μὲν παρὰ τοῦ ἐνὸς κομματιστοῦ, ποτὲ παρὰ τοῦ ἄλλου, μ' ὅλον ὅτι ὑπέστησαν πολλοὺς κινδύνους μεταξύ τῆς διαρκείας τοῦ ὑπερ πατρίδος ἀγῶ-

ἄνθρωπον φιλήσυχον μὲν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἰδιοτελή, ὅστις οὐδέποτε ἠθέλησεν οὔτε νὰ ἐπεμβῆ εἰς βλάβας, ζημίας, καὶ ἐκδικήσεις τῶν συμπολιτῶν του. ἀλλ' οὔτε καὶ καμμίαν πρόοδον ἐδυνήθη νὰ κάμῃ ἐν ὄσῳ διήρκεσεν ἡ ἐπὶ τῶν Ἀρκαδίων στρατευμάτων Ἀρχηγία του (1), καθότι δὲν εἶχεν οὔτε μεγάλην δραστηριότητα, οὔτε φωνὴν ἔντονον, οὔτε ἐδυνήθη νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην

νος, πολὺ δὲ μᾶλλον μεταξὺ τῆς τριτοῦς τοῦ Ἱμπραχῆμ Πασσᾶ περὶ τὰ πλήσιον αὐτῶν Φρούρια διαμονῆς, ὅτε ὄχι μόνον ἐστάθησαν διώκται καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τοὺς Ἀραβας, ἀλλ' ἀκόμι δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ πεισθῶσιν εἰς ὅσας ἐδίθεν εἰς αὐτοὺς ὑποσχέσεις ὁ Ἱμπραχῆμ Πασσᾶς προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως, καὶ νὰ τῷ δώσωσι τὴν παραμικρὰν ὑποταγὴν κατὰ τὰς αἰτήσεις του μέχρι τῆς ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἀναχωρήσεώς του· καὶ τῷ ὄντι ἐὰν ἤθελον κύψῃ τὸν αὐχένα εἰς τὸν Ἱμπραχῆμ Πασσᾶν οἱ Ἀρκαδιοὶ καθὼς καὶ οἱ κατὰ τὴν πεδιάδα τῶν Λάκων τῆς Μεσσηνίας Ἕλληνες (ὅθεν διήρχετο ὁ Ἱμπραχῆμης καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς εἰς τὰ Φρούρια τῆς Μεσσηνίας ἐπιστροφάς του), ἃς συμπεράνῃ καθ' εἰς τῶν εἰδότων τὰς ἐποχὰς ἐκείνας τοῦ Ἱμπραχῆμ Πασσᾶ, ὅποσα καὶ ὅποια ὀλέθρια ἀποτελέσματα ἤθελεν ἐπιφέρει εἰς ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἢ τῶν ῥηθέντων αὐτῇ ὑποταγῇ, οἵτινες καὶ ὑπέμενον γενναίως τὰς παντοτεινάς τῶν Ἀράβων καὶ ἀδιακόπους ἐκ μέσου τῶν ὁρίων αὐτῶν διόδους καὶ μεταβάσεις.

Καὶ περὶ μὲν τούτων θέλομεν ἀναφέρει ἐκτενέστερον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὀφείλομεν ὅμως νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ Ἀρκαδιοὶ εἶναι εὐαγωγότεροι παρὰ τοὺς ἄλλους, καὶ ὡς ἐκ τούτου πολλάκις καὶ εἰς διαφόρους περιστάσεις ἠπατήθησαν, ὡς συνέβη καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν 1834, ὅτε εὐκόλως ἀπατηθέντες ἀπὸ τὴν γενομένην ἢ ὑπενεργηθεῖσαν ἐκείνην στάσιν, ὑπέφερον καὶ τότε πάμπολλα· καὶ ταυτα πάντα ἔνεκα τῶν ῥηθεισῶν ἀδιαλλάκτων δύω ἐπαράτων πατριῶν.

(1) Ὁ Μῆτρος Ἀναστασόπουλος κατ' ἐκλογὴν τῶν κατοίκων τῆς ἑπαρχίας Ἀρκαδίας διωρίσθη χιλιάρχος τὸ 1822. ὕστερον δὲ διωρίσθη στρατηγός· μετὰ τοῦ Μῆτρον διωρίσθη ἀρχηγός καὶ ὁ Πρωτοπαπᾶς Δ Τζόρης κατὰ τὸ 1824. ὁ δὲ Γιαννάκης Γκρίτζαλης (τὸ ἑτρόμητον ἐκ τοῦ παλαιῆς) διωρίσθη χιλιάρχος.

ἐπιβρόχην εἰς τὰ περὶ ὧν ὀλόγος στρατεύματα, καὶ ἀπεδείχθη εἰς ὅλας τὰς ὁποίας ἔκαμε μετ' αὐτῶν ἐκ στρατείας (1) ἐχρημάτησε δὲ ἀκολούθως καὶ ὁ Πρωτοπαπᾶς τζόρης Ἀχιγγὸς τῶν ὀπλιῶν τῆς Ἐπαρχίας Ἀρκαδίας με κοινὴν ἐκλογὴν καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ Ἀρχηγία δὲν ὠφέλησε κατὰ τὸ εἶκόσ.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ τῶν πολιορκιῶν Νεοκάστρου καὶ Μεθώνης, ἧτις ἔμεινε πλέον ἀπολιόρκητος πεσόντος τοῦ Νεοκάστρου, μέχρι τῆς εἰς αὐτὴν ἀποβάσεως τοῦ Ἰμπραχίμ Πασσᾶ Αἰγυπτιακοῦ Σατραπῆ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Μάχη πρώτη συμβᾶτα μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ τῶν Λαλαίων Ὀθωμανῶν ἐν Ἀγουλινίτζη. (2).

Μεσοῦντος δὲ τοῦ Ἀπριλλίου (1821) οἱ Ὀθωμανοὶ τοῦ Λάλα τῆς ἐπαρχίας Ἡλιδος (ἡ Ἡλείας) μὴ ὄντες στενὰ πολιορκημένοι εἰσέτι, περιφερόμενοι δὲ εἰς τὸν Πύργον τῆς Ἡλιδος καὶ τὰ περίξ αὐτοῦ, καὶ πληροφορηθέντες ὅτι οἱ Ἀρκαδιοὶ πολιορκήσαν στενώτατα τὰ Μεσσηνιακὰ Φρούρια, ἔθεντο κατὰ νοῦν ν' ἀπέλθωσιν ὡς ἐν σῶμα συγκείμενον ἀπὸ 400 ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ διαλύσωσι τὰς πολιορκίας τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Μεθώνης, ἀλλὰ πρὸ τούτου νὰ λεηλατήσωσι τὴν Κωμόπολιν Ἀγουλινίτζαν, κειμένην πλησίον τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ,

(1) Δις ἐξεστράτευσαν οἱ Ἀρκαδιοὶ μετὰ τοῦ Μήτρου Ἀναστασίου τοῦ εἰς τὰ Δερβένια τοῦ Ἰσθμοῦ, τὸ μὲν πρῶτον 460, τὸν Σεπτέμ. τοῦ 1822, τὸ δὲ δεύτερον 370 τὸν Ἀπριλλίον τοῦ 1823· ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ εἰς τὰς Π. Πατρας, καὶ εἰς τὸ Ἄργος κατὰ τοῦ Δράμαλη, καὶ εἰς ἄλλα μέρη.

(2) Τὸ παράρτημα τοῦτο προστίθεται ἐνταῦθα ὡς ἀνήκον εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας.

καὶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς ὁδοπορίας, τὴν ὁποίαν ἐμελλο-
λον νὰ κάμουν διὰ τὴν κατὰ τὰ ῥηθέντα Φρούρια ἐκστρα-
τεϊάν των.

Ὁ ἐξ Ἀγουλινίτζης Ἀλέξιος Μοσχούλας (ἀνὴρ φιλό-
πατρις, ἀξίος καθ' ὅλα, καὶ δραστήριος) ἅμα πληροφορη-
θεὶς τὰ περὶ τῆς μελετουμένης τῶν Λαλαίων ἐκστρατείας,
ἔγραψεν εὐθὺς εἰς Κυπαρισσίαν πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελ-
λον τὸν σκοπὸν τῶν Λαλαίων, καὶ ὅτι ἀναγκαιῶς εἶπε-
το νὰ προκαταλάβωσιν οἱ Ἀρχαῖοι τὴν θέσιν Κλειδί κα-
λυμένῃ, ὡς ὀχυρὰν καὶ δύσβατον, κειμένην δὲ πα-
ραλίως κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, δι' ἧς ἐμελλον νὰ διέλ-
θωσιν οἱ Λαλαῖοι, μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀρκαδίας καὶ
Φαναρίου.

Ὁ δὲ Πρωτοσύγκελλος εἰδοποιηθεὶς ἐκ τῆς ἐπιστο-
λῆς τοῦ ῥηθέντος Ἀλεξίου Μοσχούλα τὰ τῶν Λαλαί-
ων σχέδια, ὑπεχρέωσε τὸν Δημήτριον Κινᾶν, καὶ τὸν Ἀ-
ναγνώστην Ντονᾶν, κατοίκους Κυπαρισσίας, οἵτινες συ-
νηθώθησαν εὐθὺς μετ' ἄλλων συμπολιτῶν των περίπου
τῶν 85, τοὺς ὁποίους πάραυτα ἐφοδιάσας μὲ τὰ ἀπαι-
τούμενα ἀναγκαῖα καὶ μὲ γράμματά του διὰ νὰ συλλέ-
ξωσι καὶ ἄλλους ἐκ τοῦ θέματος τῆς Ζούρτζας τῆς
αὐτῆς ἐπαρχίας, ἀπέστειλεν αὐτοὺς, οἵτινες τὴν δευτέ-
ραν ἡμέραν τῆς ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν ἀναχωρήσεώς των,
ἔρθασαν εἰς τὸ Κλειδί μετὰ τῶν ἄλλων, ὅλοι 367 ὀ-
χυρώσαντες ἐνάκαρεϊ τὴν ῥηθεῖσεν αὐτὴν θέσιν

Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν τῆς εἰς τὸ Κλειδί ἀφίξεώς-
των ἀπέστειλαν ἐπιστολὴν μὲ ἐπίτηδες ἄνθρωπον πρὸς
τὸν Πρωτοσύγκελλον, εἰδοποιήσαντες αὐτὸν ἐγγράφως
ὅτι οἱ Λαλαῖοι τὴν ἐπιούσαν θέλουν φθάσει εἰς τὴν
Ἀγουλινίτζαν, καὶ ὅτι ἐν μέρος τῶν στρατιωτῶν των

ὡς ἐκ τούτου ὑποπεσόντες εἰς δειλίαν, ἐσκόπευον νὰ δραπετεύσωσιν, ὑποπτεύοντες ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγουλινίτζης θέλουν διασκορπισθῆ ἔνθα κἀκεῖσε, καὶ δὲν θὰ διαμείνωσιν εἰς τὴν Ἀγουλινίτζαν. Ὁ Πρωτοσύγκελλος τοῖς ἀπήνητησεν ἐκείνην τὴν ἰδίαν στιγμὴν, ὅτι νὰ μένωσι γενναῖοι καὶ σταθεροί, καὶ ὅτι πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου θέλει προφθάσει ὁ ἴδιος πρὸς βοήθειάν των μὲ 500, (χωρὶς νὰ ἔχη μῆτε κἄν 50).

Ἐντοσοῦτῳ οἱ Λαλαῖοι κατὰ τὸ σχέδιόν των τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας ἐκείνης διέβησαν τὸν Ἀλφειὸν Ποταμὸν (Ρουφιάν), τὴν διάβασιν τῶν ὁποίων εἰδοποιηθέντες οἱ Ἀγουλινιτζαῖοι καὶ ἐν μέρος Πυργείων, ὠχυρώθησαν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τῆς Ἀγουλινίτζης, ἀποστείλαντες εἰς τοὺς Ἀρκαδίους νὰ σταθῶσιν ἄνωθεν τῶν λοφιδίων πρὸς βοήθειάν των, οἵτινες ὑπῆγον ἄνευ ἀναβολῆς ὀχυρωθέντων δὲ τῶν μὲν Ἀγουλινιτζαίων καὶ Πυργείων, ὡς εἴρηται, τῶν δὲ Ἀρκαδίων κατασχόντων τὰς τῶν λοφιδίων θέσεις, συνεκροτήθη πεισματώδης ἡ μάχη μετὰ τῶν Λαλαίων, εἰσβαλόντων εἰς τὴν Ἀγουλινίτζαν κατὰ πρῶτον δὲ ἐδεικνύετο ἡ νίκη εἰς τοὺς Λαλαίους, καθότι εἶχον πλησιάσει εἰς πολλὰς οἰκίας κατεχομένας παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐκείνων μὲν ἐκ τῶν οἰκιῶν μαχομένων, τῶν δὲ Λαλαίων ἔξωθεν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν φθάσας ὁ Πρωτοσύγκελλος εἰς τὸ Κλειδί μὲ μόνους τοὺς ὀκτῶ ὄπλοφόρους, ἀπέστειλεν ἐξ αὐτῶν τοὺς ἕξ εἰς τοὺς Ἀρκαδίους, γράψας εἰς αὐτοὺς ὅτι ἦλθε μὲ 800, οἵτινες ἀπελθόντες ὅπου οἱ Ἀρκαδιοὶ, ἀνήγγειλαν εἰς αὐτοὺς, ὅτι ἦλθε μετὰ βεβαιότητος μὲ 800, καὶ ὅτι ἔμειναν ὀλίγον ὀπίσω διὰ

γὰ ἀναπαυθῶσιν, ὄντες κεκμηκότες ἐκ τῆς ὁδοιπορίας
 Ἀκούσαντες οἱ Ἀρκαδιοὶ τὴν ἔλευσιν 800 συμβοηθῶν,
 πλήρεις χαρᾶς ἐκραύγασαν ἅπαντες· « κτυπάτε, ἀδέλ-
 » φια, σεῖς ὅπου εἶσθε κλεισμένοι, καὶ ὁ Πρωτοσύγκελ-
 » λος ἔφθασε μὲ 800 »· οἱ δὲ Λαλαῖοι ἀκούσαντες
 τοὺς μετὰ κραυγῆς λόγους αὐτῶν, καὶ νομίσαντες ὅτι
 εἶναι ἀληθεῖς οἱ λόγοι, ἄρχησαν νὰ βαδίζωσι μὲ βήματα
 ὀπισθοδρομήσεως. Ἐξελθόντες δὲ οἱ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν
 ὄχυρωθέντες, καταβάντες δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν λοφιδίων,
 ἔτρεψαν τοὺς ἰσχυροὺς Λαλαίους εἰς φυγὴν, θέσαντες
 αὐτοὺς ἔμπροσθέν των ὡς πρόβατα, φονεύσαντες εὐθὺς
 9 ἐξ αὐτῶν, λαβόντες δὲ τὰς κεφαλὰς τῶν φονευθέντων
 καὶ πολλοὺς πληγώσαντες, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀ-
 γνοεῖται· ἐπὶ τῇ καταστροφῇ ταύτῃ ἐπνίγησαν καὶ εἰς
 τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν πλείους τῶν 63 Λαλαῖοι δια-
 βαίνοντες τὸν ποταμὸν, (ὡς ἐδόθησαν ἀκολούθως βά-
 σιμοὶ περὶ τούτων πληροφορίαι)· ὁ δὲ Ἦρωσ Ἀλέξιος
 Μοσχούλας μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀγουλινιτzaίων, Πυρ-
 γείων, καὶ Ἀρκαδίων ἤγαγον τὰς 9 κεφαλὰς τῶν φo-
 νευθέντων Λαλαίων ἐνώπιον τοῦ Πρωτοσυγκέλλου εἰς
 τὸ Κλειδί, ὅστις ἐπρόσφερε δῶρημα 20 Μπεςλίκια
 Τουρκικά, (γροσ. 100, Τάλληρα δίστηλα 18) πρὸς τοὺς
 ἀγαγόντας τὰς κεφαλὰς τῶν Λαλαίων. Εὐλογήσας δὲ
 τὰ ὄπλα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐγκαρδίως ἐπευχθεὶς αὐ-
 τοῖς παντοτεινὰς νίκας, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κυπαρισ-
 σίαν. (1).

(1) Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἦλθεν ἐκ Τουνεσίου τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὁ Δ.
 Χ. Χ. Ἀλσάνη Βυζάντιος εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ὅστις ἀναδεχθεὶς τὰ
 χρέη τοῦ Γραμματέως τῆς Γ. Ἐφορίας Ἀρκαδίας, συνηγωνίσθη πολιτικῶς

Οἱ δὲ Λαλαῖοι διαβάντες πέραν τοῦ Ἀλφειοῦ Ποταμοῦ ἔστρατοπέδευσαν εἰς τὴν θέσιν Λαμπέτι· ἀλλ' ἐν μέρος ἐκ τῶν γενναιοτέρων ἐν Ἀγουλινίτζῃ Ἀρκαδίων συνενωθέντες μετὰ τινῶν Πυργείων καὶ Ἀγουλινιτζαίων, καὶ διαβάντες τὸν Ἀλφειὸν Ποταμὸν, καταλαβόντες δὲ θέσιν πεδινὴν εἰς τὸ Λαμπέτι, συνεκρότησαν μάχην μετὰ τῶν Λαλαίων, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφρονεύθη ὁ γενναῖος καὶ ἀτρόμητος Χαραλάμπης Βιλαέτης Πυργεῖος, 13 Ἀρκαδιοὶ καὶ 11 Πυργεῖοι. οὕτω δὲ διαλυθείσης τῆς σκηνῆς αὐτῆς ἀκολούθως ἔλαβεν ἑναρξιν ἢ πολιορκία τοῦ Λάλα, διατηρηθεῖσα ταχτικῶς κατὰ συνέχειαν, τὰ κατὰ τὴν ὁποίαν διετρέξαντα θέλουσιν ἐκτεθῆ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Καὶ

καθ' ὅσον διήρκεσαν αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος πολιορκίαι, ἀποστελλόμενος, ὁσάκις ἢ ἀνάγκη ἀπῆται, καὶ προσωπικῶς ὡς ἀπὸ μέρος αὐτῆς εἰς τὸ κατὰ τὰ Τρίκορφα τῆς Τριπολιτζᾶς στρατόπεδον δι' ὑποθέσεις ἀναγομένως καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας ἰδίως καὶ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος γενικῶς, παρουσιαζόμενος εἰς τὸν Δ. Ὑψηλάντην, καὶ τοὺς αὐτόσε διατελοῦντας προκρίτους, καὶ ὀπλαρχηγούς, ἀναφέρων τὰ συντείνοντα διὰ τὴν πρόδον τοῦ ἀγῶνος, καὶ ταῦτα μέχρι τῆς συγκροτήσεως τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἁ. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ὅπου παρευρεθῆς μετὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου Α. Φραντζῆ, καὶ συντελέσας πολιτικῶς (καθὰ ἐδύνατο), διωρίσθη προσωρινῶς Γραμματεὺς τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας· συναπελθὼν δὲ μετὰ τῶν μελῶν αὐτῆς εἰς τὴν Κόρινθον πεσοῦσαν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων (τὸ 1822) ἐξετέλει τὰ χρέη του. ἀκείθεν μεταβάς μετὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου καὶ τῶν λοιπῶν Γερουσιαστικῶν μελῶν εἰς τὴν Τριπολιτζάν, παρητήθη τῆς Θέσεώς μετ' ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς Ἀρκαδίαν, διέμεινε δὲ γραμματεῦσιν εἰς τὴν νέαν Γενικὴν Ἐφορίαν μέχρι Μαρτίου τοῦ 1823, ὅτε ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐν Ἄστρει Συνέλευσιν, μετὰ τὴν διαλυσιν τῆς ὁποίας διωρίσθη εἰς ἄλλας δημοσίας ὑπηρεσίας. Ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ἀφιλοπροσώπως τὸν ὑπὲρ πατρίδος διακαῆ ζῆλον, καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἀφιλοκερδῆς κηδυνεύσεις τοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, τούτου συναγωνιστοῦ.

πᾶν τὰ μὲν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν πρώτην ἐν Ἀγουλινί-
τζῃ συμβᾶσαν μάχην μεταξύ Ἑλλήνων, καὶ τῶν Λα-
λαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Πολιορκία Μομεμβασίας, καὶ πτώσις αὐτῆς.

Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ τῆς Μομεμβασίας ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ
Μαρτίου (1821) καὶ ὕστερον ἐλάμβανον ἐκ Τριπολιτζᾶς
γράμματα διὰ νὰ προσέχουν, ὡς διατρέχοντος μυστικοῦ
τινος πράγματος, ἕως ὅτου τοῖς γράψωσι θετικώτερον
τὰ περὶ τούτου· αὐτοὶ παρετήρουν πάντοτε, ἀποβλέπον-
τες τόσον τοὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ διαμένοντας ὀλίγους Ἑλ-
ληνας, ὅσον καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Κωμῶν τῆς Ἐπαρ-
χίας Μομεμβασίας, ποῦ ἐβάδιζον, καὶ τι ἔλεγον μετα-
ξύ των. Ἄλλ' οἱ Μομεμβάσιοι Ἑλληγες ὡς ὄντες ἅ-
παντες ἀπλοῖ καὶ σχεδὸν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν χωρικοὶ, δὲν
ἐγνώριζον τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας κατὰ βά-
θος, ἐκτὸς μόνον τοῦ Παναγιώτου Καλογερά καὶ τῶν
ἀδελφῶν Δεσποτοπούλων, οἵτινες εἶχον συλλάβει μι-
κρὰς τινὰς περὶ τῆς Ἐταιρίας ἰδέας, ὡς φαινόμενοι πρό-
χρητοὶ καὶ προϊστάμενοι τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς, ἀλλ' ὄχι
καὶ οὐσιωδῶς, καθότι δὲν ἔδειξαν καὶ κανέν κίνημα, ἢ ση-
μεῖον.

Κατὰ δὲ τὴν 22 Μαρτίου μετέβησαν εἰς τὴν Μομεμ-
βασίαν περίπου τῶν 60 οἰκογενειῶν ἐκ τῶν Μπαρδουνί-
ων τῆς Ἐπαρχίας Λακεδαιμονίας Ὀθωμανοὶ, φέροντες

μεθ' ἑαυτῶν τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα, καὶ ὄλην τῶν τῆν
κινήτην περιουσίαν (ὅσῃν ἐδυνήθησαν νὰ μεταφέρουν), διὰ
ν' ἀσφαλισθῶσιν ἀποκλεισθέντες εἰς τὸ Φρουρίον τῆς
Μονεμβασίας. Οὗτοι δὲ ἀνήγγειλον εἰς τοὺς ἐν Μονεμ-
βασία Ὀθωμανοὺς, ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι Ὀθω-
μανοὶ ἠτοιμάζοντο διὰ ν' ἀσφαλισθῶσι κατὰ τὸν αὐτὸν
τρόπον εἰς τὴν Τριπολιτζάν. Ἐπὶ τούτῳ ἐκταραχθέντες
οἱ Μονεμβάσιοι Ὀθωμανοὶ, εἰδοποιήσαντες δὲ καὶ τοὺς ἐκ-
τὸς τοῦ Φρουρίου εἰς τὰς Κώμας διαμένοντας, μετέφε-
ρον καὶ αὐτοὺς, καὶ συνῆλθον ἅπαντες ἐντὸς τοῦ Φρου-
ρίου. Ἄλλ' οἱ ἐντὸς τε καὶ ἐκτὸς τοῦ Φρουρίου διατρί-
βοντες Ἕλληγες ἔμενον ἀτάραχοι ὡς ἦσαν, διαμένων
ἕκαστος εἰς τὰ ἴδιά του.

Τὴν δὲ 28 Μαρτίου ἐφάνησαν ἄφνω 400 Μανιάται
ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν Πιεράκον Γρηγοράκην,
τὸν Δημήτριον Τζιγκουράκον, τὸν Τζανετάκον Γρηγο-
ράκην, καὶ ἄλλους τινὰς ὡς Καπιτάνους καὶ Ἀρχηγούς·
τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ ἔφθασε καὶ ὁ Γεωργάκης Μιχαλάκης,
καὶ ὁ Θεόδωρος Γούλελος ἐκ Λενιδίου τῆς Τζακωνίας μὲ
δπλοφόρους 250· ἅπαντας δὲ αὐτοὺς ἐλθόντας ἰδόντες
καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπαρχίας Ἕλληγες, συνωπλίσθησαν
μετ' αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Φρουρίῳ εὔρεθέντων Ἑλ-
λήγων, τοὺς ὁποίους οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἄφισαν νὰ ἐξέλ-
θωσιν.

Ἐν τούτοις οἱ Ὀθωμανοὶ ἰδόντες τὴν τῶν Ἑλλήνων
αὐτῆν συνάθροισιν, κατὰ πρῶτον ὑπέλαβον αὐτὴν ὡς παί-
γνιον, καὶ οὕτω μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ, ὅτι ἅμα παρουσια-
σθῶσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας θὰ τοὺς τρομάξουν (ὡς ἦσαν
συνειθισμένοι), καὶ θὰ τοὺς βιάσουν διὰ νὰ φύγουν, ἐξῆλ-
θον ἐπ' αὐτῇ τῇ φαντασίᾳ τῶν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων

450 Ὀθωμανοὶ, οἵτινες ἐδοκίμασαν μὲ μικροὺς ἀκροβολισμοὺς, διαιρεθέντες εἰς τρία μέρη εἰς τὴν Συκέαν, εἰς τὸ Φοινίκι, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἀκροβολισμοὺς οἱ Ἕλληνες, (χωρὶς νὰ συσταλῶσι ἀπὸ τοὺς Ἀγάδες των), τοὺς ἐκτύπησαν κατὰ μέτωπον ἐναντίον τῶν ἐλπίδων των, φονεύσαντες 4 ἐξ αὐτῶν, πληγώσαντες δὲ καὶ 7· ἐφονεύθη δὲ καὶ εἷς Ἕλληνα καὶ εἷς ἐπληγώθη. Ἰδόντες δὲ οἱ Ὀθωμανοὶ ὅτι τὸ προσωπεῖον τῶν Ἑλλήνων ἐσχίσθη πλέον, ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Φρούριον, αἰχμαλωτίσαντες καθ' ὁδὸν δύο Ἕλληνας τοὺς ὁποίους ἀπήγαγον εἰς τὸ Φρούριον.

Ἄλλ' οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, ἀκροβολισμοὶ καὶ τοὶ γεγονότες μὲ ὀλίγην φθορὰν τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς κατήνησαν μ' ὅλα ταῦτα εἰς ἀπελπισίαν, ὥστε φθάσαντες εἰς τὸ φρούριον, ἔκοψαν τὴν γέφυραν τῆς εἰσόδου, ὑποπτεύοντες καὶ ἔφοδοον τινὰ ἐνδεχομένην παρὰ τῶν Ἑλλήνων· ἢ τῆς γεφύρας αὐτὴ ἐκκοπὴ ἐνεθάρρυνε πολὺ περισσότερον τὴν τῶν πολιορκητῶν Ἑλλήνων τόλμην, ὥστε ἐπλησίασαν καὶ εἰς τὸ φρούριον. ἀλλ' ἤλπιζον ἐντοσούτω οἱ Ὀθωμανοὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θέλει τοῖς προφθάσει βοήθεια διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης πρὸς καταδίωξιν τῶν Ἑλλήνων, ἠπατήθησαν μ' ὅλον τοῦτο οἱ δυστυχεῖς· οἱ Ἕλληνες ὅμως διετήρουν τὴν πολιορκίαν στενωτάτα χωρὶς νὰ δειλιῶσιν ἀπὸ τὰς βολὰς τῶν κανονίων καὶ τῶν βομβῶν.

Ὅσον δὲ αἱ ἡμέραι παρήρχοντο, τοσοῦτον καὶ αἰ-τροφαὶ ἤλαττοῦντο χωρὶς νὰ βλέπουν οἱ Ὀθωμανοὶ καμμίαν βοήθειαν· ἀλλ' οἱ κατὰ ξηρὰν πολιορκηταὶ Μανιάται, Τζάκωνες, καὶ Μονεμβάσιοι, ηὔξανον μᾶλλον ἀντὶ τοῦ νὰ ὀλιγοστεύουν· πολιώρχουν δὲ τὸ Φρούριον κατὰ

τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ τρία πλοῖα Ἑλληνικὰ ἔλθόντα κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐκ Σπετζῶν, κυβερνώμενα παρὰ τοῦ Γεωργίου Πάνου, τοῦ Ἡλία Θερμισιώτου, καὶ Γεωργίου Κλίσα, καὶ τοῦ ἐκ Μαραθωνησίου Παναγιώτου Μαυρομμάτου Βαυτζουναρά.

Ἐλαττουμένων ἐν τούτοις τῶν τροφίμων ἡμέραν παρ' ἡμέραν, οἱ Ὀθωμανοὶ ἔφθασαν εἰς ἀπελπισίαν· ἔχοντες δὲ εἰς τὸ Φρούριον μίαν ἀποθήκην γέμουσαν ἀπὸ κεχρίον, διένειμαν αὐτὸ εἰς ἐκάστην ψυχὴν ἀναλόγως μὲ κατάλογον κστεστρωμένον παρὰ τοῦ Παναγιώτου Καλογερά, καὶ ἀναβάντα εἰς ἀριθμὸν ψυχῶν 4,000· ἡ ἔλλειψις δὲ αὐτῆ τῶν τροφίμων προήλθεν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀπρομηθείας, μ' ὅλον ὅτι τὴν 25 Μαρτίου, πρὶν ἢ γίνῃ ὁ ἀποκλεισμός αὐτῶν, εἶχεν ἐλλειμνησθῆ εἰς τὴν Παλαιὰν Μονεμβασίαν ἐν πλοῖον φορτωμένον ἀπὸ ἀραβόσιτον, τοῦ ὁποίου τὰ μὲν δύο τρίτα συνεφώνησαν ν' ἀγοράσουν οἱ Ὀθωμανοὶ, τὸ δὲ ἐν τρίτον οἱ Ἕλληνες τῆς ἐπαρχίας πρὸς 12 παράδες ἐκάστην ὀκκάν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Π. Καλογεράς εἶπεν εἰς τὸν κύριον τοῦ ἀραβόσιτου πλοίαρχον, ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ἐσχόπευον νὰ πάρουν τὸν ἀραβόσιτον, νὰ δώσωσι δὲ εἰς αὐτὸν συναλλαγματικὴν πληρωτέαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, ὁ μὲν πλοίαρχος εὐθὺς ἀνεχώρησε, τὸ δὲ Φρούριον ἔμεινεν ἀπρομήθευτον τροφῶν ἐκ τῆς πατριωτικῆς αὐτῆς προνοίας τοῦ Π. Καλογερά.

Κατὰ τὴν 18 Μαΐου λαβόντες οἱ Μονεμβάσιοι Ὀθωμανοὶ γράμματα παρὰ τῶν Ναυπλιέων Ὀθωμανῶν, εἰδοποιούντων αὐτοὺς τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κεχαγιάμπεη εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸν διασκορπισμὸν τῶν εἰς Ναύ-

πλιόν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, καὶ ὅτι γρήγορα θέλουν
 τοῖς προφθάσει καὶ τροφαὶ καὶ στρατεύματα, ἐνεψυχώ-
 θησαν δυνατὰ, καὶ ἐνθάρρυνθέντες ἐκ τῆς εἰδήσεως
 αὐτῆς, ἐξελέχθησαν ἐξ αὐτῶν 140 δυνατοὶ, οἵτινες
 διὰ μιᾶς Γολέτας, ἐλλιμενισμένης οὔσης ἐντὸς τοῦ
 λιμένος τοῦ Φρουρίου, ἀπέβησαν διὰ νυκτὸς εἰς τὴν
 Παλαιὰν Μονεμβασίαν μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ καταλά-
 βουν αἴφνης τὰ ὀπισθεν τοῦ κατὰ τὴν ξηρὰν Ἑλληνι-
 κοῦ στρατοῦ, νὰ διασκορπίσωσι τοὺς Ἕλληνας, καὶ νὰ
 λύσωσι τὴν πολιορκίαν, ὑπαθέτοντες, ὅτι οἱ Ἕλληνες
 βέβαια ἤθελον εἶσθαι εἰς δειλίαν ἅμα μαθόντες τὴν
 ἔλευσιν τοῦ Κεχαγιάμπεη· πρὶν ἢ μεταβῶσιν ὅμως
 αὐτοὶ εἰς τὴν Παλ. Μονεμβασίαν ἐν ᾧ ἀκόμη ὄντες
 εἰς τὸ Φρούριον ἐσχεδιάζαν τὴν ἐξοδὸν τῶν αὐτῆν, ὁ
 Π. Καλογεράς προλαβὼν ἀπέστειλεν εἰς τὸ Ἑλληνι-
 κὸν στρατόπεδον μίαν γραῖαν Ἑλληνίδα, καὶ δι' αὐτῆς
 εἰδοποίησε τοὺς Ἕλληνας τὰ τῆς παρὰ τῶν Ὀθωμα-
 νῶν σχεδιασθείσης ἐξόδου, ὥστε ἐκ τούτου λαβόντες προ-
 σοχήν οἱ Ἕλληνες, πολιώρκησαν τοὺς 140. Ὀθωμα-
 νοὺς ἅμα ἀποβάντας εἰς τὴν Παλαιὰν Μονεμβασίαν
 οἵτινες παρεδόθησαν ἀμαχητὶ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν
 Ἑλλήνων, πολὺ μᾶλλον στερημένοι ὄντες τροφῶν,
 ἐκ τῶν ὁποίων αὐτῶν 140. Ὀθωμανῶν ἄλλους μὲν ἐ-
 φόνευσαν οἱ Ἕλληνες, ἄλλους δὲ διένειμαν μεταξὺ τῶν·
 οἱ δὲ ἐν τῷ Φρουρίῳ Ὀθωμανοὶ πληροφορηθέντες τὸ
 συμβάν αὐτὸ, ἀπενεκρώθησαν ὅλως δι' ὄλου, καθότι ἀ-
 πώλεσαν διὰ μιᾶς 150. ὁμοειθεῖς τῶν Ὀθωμανοῦς.

Ἄλλ' οἱ ἐξ αὐτῶν πρόκριτοι, καὶ ἄλλοι περίπου τῶν
 50. οἰκογενειῶν ἀρχηγέται, ἔχοντες πολλὰ ὀλίγας
 τροφὰς, καὶ θέλοντες νὰ διατηρήσωσιν ἑαυτοὺς μᾶλλον.

τῶν λοιπῶν ἄλλων μὲ τὰς ὁποίας εἶχον αὐτοὶ ἰδίως ὀλίγας τροφάς, ἀνέβησαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ Φρουρίου, ἀποφασίσαντες νὰ μὴν ἀφίσωσιν ἐλευθέραν εἰς τοὺς ἄλλους Ὀθωμανοὺς τὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἰσοδόν, ἕως οὗ προφθάσῃ ἡ ἐλπίζομένη εἰς τὸ Φρούριον βοήθεια κατὰ τὴν ἔγγραφον πρὸς αὐτοὺς εἰδοποίησιν τῶν ἐν Ναυπλίῳ Ὀθωμανῶν. ἐν τοιαύτῃ δὲ ὄντες ἀθλία καταστάσει οἱ Ὀθωμανοὶ ὡς ἐκ τῆς στερήσεως τροφῶν, ἤρχησαν νὰ τρώγουν καὶ κάθε εἶδος ζώων ἀκαθάρτων· ἔδωκαν δὲ καὶ ὀνομαστικὴν ἄδειαν τότε, καὶ ἐξῆλθον τοῦ Φρουρίου ἐν μέρος γυναικῶν Ἑλληνίδων καὶ τινῶν Ὀθωμανίδων, ὡς μὴ ὑποφέροντες τοὺς ἐκ τῆς ὑστερήσεως τῶν τροφῶν θρήνους καὶ ὀδυρμοὺς αὐτῶν· μετὰξὺ τούτου ὁ περιορισμὸς τῆς ἐσχάτης ὑστερήσεως τῶν τροφῶν ὑπεχρέωσεν, ὡς ἀπηλπισμένους καὶ τρεῖς Χριστιανοὺς, ἐκ τῶν ἀρχῆθεν εἰς τὸ Φρούριον διατελούντων, οἵτινες γνωρίζοντες τὸ νὰ πλέωσιν ἔπεσον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ διαπλέοντες ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἀπῆλθον εἰς τοὺς ἐν τῇ πολιορκίᾳ ὄντας Ἑλληνας· οἱ δὲ ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ὀθωμανοὶ πληροφορορθέντες τὴν τῶν τριῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ξηρὰν διὰ τοῦ πλοῦ ἀπόβασιν, ὑπέλαβον ὅτι ἅπαντες οἱ ἐν τῇ πόλει διατρίβοντες Ἑλληγες ἐγνώριζον οὐσιωδῶς τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστασίαν, καὶ οὕτω παραλαβόντες ἓνα Ἑλληνα γέροντα ἀόμματον, ἐξέταζον αὐτὸν παντοιωτρόπως περὶ τῆς ἀποστασίας τῶν Ἑλλήνων· μὴ δυνηθέντες ὅμως νὰ λάβουν κανενὸς εἶδους πληροφορίαν καθ' ἣν εἶχον ἐπιθυμίαν, (καθότι ἐὰν οἱ ἔχοντες ὄμματα δὲν ἐγνώριζον τίποτε, πολλῶ μᾶλλον ἤθελον γνωρίζει οἱ ἀόμματοι γέροντες;), τελευταῖον ἐφόνευσαν αὐτόν·

ἀπότυχόντες δὲ ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις τοῦ γέροντος, ἐξέτασαν μίαν Ἑλληνίδα μετὰ τῶν τέκνων της περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, βασανίσαντες αὐτὴν τε καὶ τὰ τέκνα της διὰ νὰ ὁμολογήσωσι πῶς ἔγινεν ἡ ἀνέλπιτος αὐτῆ φαινομένη τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν Ὀθωμανῶν ἀποστασία, ἀλλὰ καὶ τούτου ἀπέτυχόν, μὴ δυνηθέντες νὰ ἐξάξωσι καὶ ἐξ αὐτῶν παραμικρόν τι.

Τούτων οὕτω διατρεχόντων ἔθεντο τελευταῖον σκοπὸν ν' ἀναβιβάσωσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τοὺς ἐπισημοτέρους Ἑλληνας τοὺς ὄντας εἰς τὴν κάτω Πόλιν, ἐπὶ προφάσει νὰ συσχεφθῶσι περὶ ἐξοικονομήσεως τροφῶν, καὶ νὰ τοὺς φονεύσωσιν ἀλλ' οἱ Ἕλληνες νοήσαντες τὴν μελετηθεῖσαν αὐτὴν ἀπάτην, ἐνηγκαλίσθησαν τοὺς ἐν τῇ πόλει διαμένοντας δυνατωτέρους Ὀθωμανοὺς (τοὺς Ζορμπάδες, δυνάστας), ὑποσχεθέντες εἰς αὐτοὺς τὴν μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Φρουρίου ἀσφάλειαν τῆς ὑπάρξεώς των, ἐὰν καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ αὐτοὶ διασώσωσι τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος Ἑλληνας ἐκ τοῦ ἐπικειμένου αὐτοῖς κινδύνου παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ὀθωμανῶν τῶν ὁποίων ἡ πρόσκλησις δὲν ἀπέβλεπεν, εἰμὴ τὸν φόνον αὐτῶν· οὕτω δὲ ἀφοῦ ἔδωκαν ἀλλεπαλλήλως ἐνόρκους ὑποσχέσεις ἀσφαλείας μεταξύ των, οἱ μὲν Ἕλληνες ἀπήντησαν εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει Μπέηδες καὶ λοιποὺς, ὅτι αὐτοὶ μὲν θέλουν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν κατὰ τὴν προσταγὴν των, δὲν τοῖς χορηγεῖται ὅμως ἡ ἄδεια παρὰ τῶν ὀνομαζομένων Ζορμπάδων Ὀθωμανῶν, καὶ ἄς ἀναβιβάσωσιν αὐτοὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν, νὰ τοὺς πείσωσι διὰ νὰ δώσουν τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς προκρίτους αὐτοὺς Ἑλληνας, καὶ οὕτω νὰ ἀναβῶσιν ἀκωλύτως· οἱ δ' ἐν τῇ πόλει Ὀθωμανοὶ ἀπὸ

ἡμέρας εἰς ἡμέραν περιορισθέντες ἀπὸ τὴν ὑστέρησιν τῶν τροφῶν, κατήντησαν νὰ σφάζωσι τὰ μικρὰ βρέφη καὶ νὰ τὰ τρώγωσι· βλέποντες δὲ καὶ τὸν συμβαινόντα τρομερὸν καὶ ἐλεεινὸν ἀπὸ τὴν ταλαιπωρίαν τῆς πείνας θάνατον, ἀγνοοῦντες δὲ καὶ τὴν διόρθωσιν τῆς οἰκτρᾶς αὐτῶν καταστάσεως, ἔκλινον μὲν ἀφ' ἑνὸς μέρους νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ τῇ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων γενομένῃ συμφωνίᾳ, ἀφ' ἑτέρου ὁμως ἐπειδὴ τοὺς ἀπηγόρευε τὸ Κιτάπι (τὸ βιβλίον, ἢ ὁ νόμος) τῶν νὰ παραδοθῶσι δίδοντες τὰ πιστὰ εἰς τοὺς Ἑλληνας, πολὺ δὲ μᾶλλον μὴ βλέποντες εἰς τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων κανὲν τακτικὸν σύστημα, ἢ κεφαλὴν, ἀμφιγνόουν, μένοντες εἰς τὴν ὁποίαν διέκειντο ἀφόρητον ταλαιπωρίαν.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Ἀκροπόλει βιασθέντες νὰ δεχθῶσι τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπάντησιν εἰς τὸ νὰ πείσωσι τοὺς ἐν τῇ πόλει Ὀθωμανοὺς νὰ δώσωσι τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς Ἑλληνας διὰ ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, προσεκάλεσαν ἓν μέρος τῶν ἐν τῇ πόλει Ὀθωμανῶν, οἵτινες νὰ συμπαραλάβωσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς Ἑλληνας καὶ ν' ἀναβῶσιν, ὥστε ὅλοι ὁμοῦ συνελθόντες εἰς ἓν, νὰ ὁμιλήσωσι περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνέβησαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, πρόκριτοι τῶν Ὀθωμανῶν δὲν συνεχώρουν τὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἴσοδον τῶν ἄλλων Ὀθωμανῶν ὑποπτεύοντες ὡς ἐκ τούτου τὴν παντελεῖ στέρησιν τῶν τροφίμων, ἐλπίζοντες νὰ διατηρήσωσι διὰ τῶν ὀλίγων αὐτῶν τὴν ἰδίαν των ὑπαρξιν. ὁ Παναγιώτης Καλογεράς μετὰ τινῶν ἄλλων Ἑλλήνων λαβόντες ἀρμοδίαν περίστασιν αὐτὴν, καὶ συνεγνοηθέντες

μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ πόλει Ὀθωμανῶν, (οἵτινες εἶδον τὴν πρόσκλησιν τοῦ ν' ἀναβῶσι τινες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὡς προεῖρηται) ἔπεισαν αὐτοὺς, ὥστε συμφῶνως ἀπεφάσισαν μὲ τὸλμην ἀπελπισμένην, καὶ ἐσυμβούλευσαν τοὺς ὀνομαστί προσκληθέντας, ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ νὰ μεταχειρισθῶσι κάθε τρόπον διὰ νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ διὰ τῆς βίας νὰ διώξωσι τοὺς φύλακας μενούσης δὲ τῆς πύλης ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῶν ἐξουσίαν, νὰ προσκαλέσωσι τότε καὶ ἄλλους Ὀθωμανοὺς ἐκ τῆς πόλεως διὰ νὰ εἰσέλθωσι καὶ αὐτοὶ, καὶ διὰ τῆς βίας νὰ λάβωσι τὰ τρόφιμα παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει διαμενοντῶν· τούτου δὲ γενομένου, νὰ βιασθῶσι καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει διὰ νὰ παραδεχθῶσι συμφωνίας καὶ συνθήκας διὰ τὴν τοῦ Φρουρίου εἰς τοὺς Ἕλληνας παράδοσιν, ὑποσχεθέντων αὐτοῖς τοῦ τε Π. Καλογερά καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων τὴν ἀσφάλειαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν μὲ τοὺς ἐφεξῆς λόγους· « Μὴ σὰς μέλλῃ διὰ » τὴν ζωὴν σας· ἡμεῖς κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μας θέλο- » μεν διατηρήσει καθ' ὅλους τοὺς τρόπους τὴν ὑπαρ- » ξίν σας, καθὼς καὶ ὅλων τῶν Ὀθωμανῶν γειτόνων » μας· εἰ δ' ἄλλως, οἱ Ἀγάδες ἐνόσω ἔχουν τροφάς, » ἡμεῖς μόνον καὶ σεῖς ὅλοι θ' ἀφανισθῶμεν ἀπὸ τὴν » πείναν ». Ἐπὶ τούτοις τῆς λόγους ἀναβάντες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ὀκτῶ ἐκ τῶν δυναστῶν ἐκεῖνων Ὀθωμανῶν, ἔπραξα καθὰ ἐδιδάχθησαν παρὰ τοῦ Π. Καλογερά καὶ τῶν λοιπῶν προκρίτων Ἑλλήνων, κατασταθέντες κύριοι τῆς Ἀκροπόλεως ὁμοῦ μὲ ἄλλους ὄσους αὐτοὶ ἐνέκριναν ν' ἀναβιβάσωσιν Ὀθωμανοὺς, οἵτινες ἀναβάντες καὶ συσσωματωθέντες μετὰ τῶν λοιπῶν,

ἐβίασαν τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ὥστε ἐγένετο ἑναρξία λόγων διὰ νὰ παραδοθῶσι μὲν διὰ συνθήκης, ὄχι ὁμως εἰς τοὺς πολιορκοῦντας αὐτοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ νὰ ἔλθῃ ἄλλος τρανὸς (ἐπίσημος), καὶ οὕτω νὰ παραδοθῶσιν εἰς αὐτόν· ταῦτα ἄποφασίσαντες ὁμοθυμαδόν, περιέμενον νὰ ἰδῶσι τὸν κατὰ τοὺς στοχασμούς των ἐλπιζόμενον. Εἶχον καταντήσει ὁμως εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε περιερχόμενοι τὰς ὁδοὺς, ἐσύναζον τὰ πρὸ πολλοῦ διεσχορπισμένα ὅστ᾽ αὐτῶν διαφόρων ζώων, τὰ ὁποῖα συντρίβοντες καὶ βράζοντες, ἔπινον τὸν ζῶμὸν αὐτῶν.

Λήγοντος δὲ τοῦ Ἰουνίου (1821) ὅτε ἐλθὼν εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ Δ. Ὑψηλάντης, εἶχε φθάσει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Βερβένων, ἀπέστειλαν γράμματα ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῆς Μονεμβασίας διὰ νὰ ἀποσταλῆ ἄνθρωπος ἔχων ἐπισημότητα, νὰ παραλάβῃ τὸ Φρούριον, οἱ δὲ Ὄθωμανοὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ἀσίαν. Λαβόντες δὲ τὰ γράμματα οἱ τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτζᾶς διατηροῦντες πολιτικοὶ, ἐκκλησιαστικοὶ, καὶ στρατιωτικοὶ, (ὡς παρειαυθέντες εἰς τὰ Βέρβεννα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δ. Ὑψηλάντου), ἀνήγγειλαν πρὸς αὐτὸν ὅτι, τὸ Φρούριον τῆς Μονεμβασίας πίπτει, καὶ οἱ ἐν αὐτῷ Ὄθωμανοὶ ζητοῦν νὰ παραδοθῶσι διὰ συνθήκης, ἕνεκα δὲ τούτου ν' ἀποσταλῆ εἰς τῶν μετ' αὐτοῦ σνελθόντων ἐπισημοτέρων διὰ νὰ παραλάβῃ τὸ Φρούριον. Ὁ Δ. Ὑψηλάντης ἐπρότεινεν ἐπὶ τούτῳ τὸν Ἀλέξανδρον Καντακουζηνόν, τὸν ὁποῖον καὶ ἀπεδέχθησαν οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ τῆς Τριπολιτζᾶς στρατοπέδου ὡς κατάλληλον διὰ ν' ἀποσταλῆ, καὶ οὕτως ἐγένοντο τὰ τῆς ἀποστολῆς γράμματα. καὶ ἡ ἐκθεσις ἐν ταυτῷ τῶν ὁποίων ἐμελλε νὰ ἐκτελέσῃ.

χρεῶν δ' ἀποσταλεις. Ἐπειδὴ δὲ προαναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν παρευρεθέντων ἀρχηγῶν τοῦ κατὰ τὴν Τριπολιτζάν στρατοπέδου, ἀνεφέρετο ὅτι, τὸ Φρούριον νὰ παραδοθῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὑψηλάντου, ἀκούσαντες οἱ μνησθέντες ἀρχηγοὶ τοῦτο, ἀπέρριψαν τὰ παρὰ τοῦ Ὑψηλ. γραφέντα, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Βρεσθένης Θεοδώρητος ὑπολαβὼν τοὺς λόγους πάντων, εἶπε πρὸς τὸν Δ. Ὑψ. «Ἐὰν μὲ τοιαύτας συμβουλὰς (1) ἐλπί-

(1) Ὅλοι αἱ τοιαύτης φύσεως καὶ ἄλλαι ἐναντίαι συμβουλαι ἐγίνοντο εἰ τὸν Δ. Ὑψηλάντην παρὰ τοῦ Διδασκάλου Νεοφύτου Βάμβα (καθ' ὅσας ἐλάβαμεν θετικὰς πληροφορίας), τοῦ καὶ φέροντος τίτλον Ἀρχικατζιλαρίου, οὔσαι δοξασίαι καὶ διανοήματα τοῦ Σχολαστικοῦ τούτου, ἀνδρὸς, ὅστις (ὡς εἶναι ὁμολογούμενον) εἶχε μὲν τὴν παιδείαν, ἀλλ' εἶναι μετεχειρίζετο αὐτὴν τε καὶ τὰ φῶτα του ἐπ' ἀγαθῷ, ἤθελεν εἶσθαι καὶ ἀγαπητὸς, καὶ περιβλεπτός παρὰ τοῦ ἔθνους· ὅσην ὁμως ἔχαιρε φήμην διὰ τὴν παιδείαν του, τοσοῦτον ἐκ διαμέτρου ἐναντίας ἦτον ἀμοιρος πολιτικῆς, μὴ γνωρίζων παντάπασι τὰ Πελοποννησιακὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, καθὼ ἀνατραφεὶς ἐκτὸς τῆς πατρίδος του τῆς χίου· ἤθελε δὲ εἶσθαι ἐπαινετὸς βέβαια. εἰν ἤθελε φανῆ προσεκτικώτερος εἰς ὅσα οὔτε ἐδιδάχθη, οὔτε κἂν ἐγνώριζεν, ἀφορῶντα τὴν καλουμένην πραγματικὴν πείραν καὶ τὴν τριβὴν εἰς τὰ τοῦ κόσμου πράγματα.

Ἦθέλαμεν ἔχει πολλὴν ὕλην περὶ τοῦ Ν. Βάμβα, εἰν ἤθελον σώζωνται ὅσα ἔγγραφα ἰδιοχείρως του ἐξεδίδοντο παρὰ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου εἰς διαφόρους Πελοποννησίους ἀποστελλόμενα. Ἐκ τούτων δὲ ἤθελον γνωρίσει πάντες πόσον ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐπεθύμει νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ὄλεθρον εἰς τοὺς προὔχοντας καὶ προκρίτους τῆς Πελοποννήσου· τρόπος ὅλως διόλου ἀνοίκειος μὲ τὴν θρησκείαν, τὸ σχῆμα καὶ τὸν χαρακτῆρα τοιοῦτου ἀνδρός!!! ἐξήρκουν δὲ νὰ προξενήσωσι φρίκην εἰς ἕκαστον ὅστις ἤθελεν ἀναγνώσει μόνον (εἰν ἤθελον διατηρηθῆ) ὅσα τοιαύτης φύσεως ἔγγραφα ἐστάλησαν εἰς τὸν Συγγραφέα τῆς παρούσης Ἱστορίας.

Καθ' ὅλα ταῦτα, καίτοι ὀλίγα ὡς πρὸς τὸ ὅλον, ὁ Ν. Βάμβας εἶχεν (ὡς φαίνεται) τὸν σκοπὸν του, ὅστις εἰς ἄλλο δὲν ἀπέβλεπεν (κατὰ τὸ δοκοῦν εἰς πολλοὺς καὶ εὐυπολήπτους ἀνδρας), εἰμὴ εἰς τὸ νὰ δυνηθῆ ἢ ἀνάψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον μίαν ἀκατάσβεστον φλόγα, νὰ

» ζεις νὰ τρέξης, ἐκλαμπρότατε, εἶσθε ἠπατημένος
 » παραπολύ. Τὸ Φρούριον τῆς Μονεμβασίας παραδίδε-
 » ται μὲ αἵματα Πελοποννησιακά, καὶ ἡ τετράμηνος πολι-
 » ορκία διετηρήθη μὲ ἔξοδα καὶ στρατεύματα τῆς Πε-
 » λοποννήσου· δι' ὅλα αὐτὰ τὸ Φρούριον νὰ παρα-
 » δοθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ μὲ τὸν
 » τρόπον αὐτὸν νὰ γείνωσι τὰ γράμματα, νὰ ὑπογρα-
 » φῶσι δὲ καὶ παρὰ πάντων τῶν παρευρεθέντων ἐνταῦ-
 » θα πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ». Οὕτω δὲ γραφέν-
 » των τῶν γραμμάτων, καὶ ὑπογραφέντων, ἀπεστάλη εἰς
 τὴν Μονεμβασίαν ὁ Α. Καντακουζηνός, (καθότι τοιαῦτα
 ὀνόματα ἔφερον τότε πολλὴν βαρύτητα).

Ἄπελθὼν δὲ εἰς τὴν Μονεμβασίαν, καὶ συνεννοηθεὶς
 μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῆς τοῦ Φρουρίου πολιορκίας, ὡς
 ἄπειρος ὢν τῶν πάντων, ἐτελείωσε τὰς συνθήκας οὕτω
 πῶς·

« Οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας
 τὰ ὄπλα των ἐν γένει, μήτε δὲ μαχαιρίδιον νὰ μείνη
 εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ κόπτωσι τὸν ἄρτον των.

γίνῃ δηλ. ἀρχὴ σφαγῆς εἰς τοὺς προκρίτους καὶ προὔχοντάς (μένουσα
 διαδοχικὴ κατὰ συνέπειαν) ἡ δὲ σοφολογιότης του ν' ἀπέβη εἰς ἄλλο-
 δαπῆ γῆν, (ὡς ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὸ 1822) καὶ θεωρῶν μακρό-
 θεν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος φλόγα, νὰ ἐπαναπαύεται εἰς τὴν γενναίαν
 ἀνδραγαθίαν, ἢ ἄλλως νὰ μένῃ διαιωνίζων παρὰ τῷ Δ. Ὑψηλάντῃ.
 μάρτυρες τῶν ἐνταῦθα περὶ αὐτοῦ σημειωθέντων, (ἂν δὲν λανθάνωμεν)
 εἶναι ἡ σημερινὴ διαγωγὴ του, τὴν ὁποίαν πασιφανῶς δεῖκνύει, ἐπαγγελ-
 λόμενος μόνον μοναχὰ τὸ ῥητορεύειν καὶ φιλοσοφεῖν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα
 ἐπὶ τίτιν ὑποκεκρυμμένοις σκοποῖς, Κύριος οἶδεν.

• Με ἰδιά των χρήματα νὰ πληρώσωσι τὰ πλοῖα διὰ τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν μετάβασίν των.

• Ὅλα τὰ λοιπὰ πράγματά των νὰ μένωσιν εἰς τὴν ἰδίαν των χρῆσιν καὶ ἐξουσίαν.

• Νὰ παραδώσωσι δὲ καὶ ὅσον τάχιον εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ Φρούριον.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω συνθήκην οἱ μὲν Ἕλληνες παρέλαβον τὸ Φρούριον (τὴν 23 Ἰουλίου 1821), οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἐπεβιάσθησαν εἰς δύο Ἑλληνικὰ Σπετζιώτικα πλοῖα, οἵτινες ἀπὸ 4,000 ψυχὰς καταμετρηθείσας εἰς τὴν διανομὴν τοῦ Κεχρίου, ὡς εἴρηται, εὑρέθησαν εἰς τὴν ἐπιβίbasίν των μόνον 756, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι ἀπέθανον ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν, καὶ ἐν μικρὸν μέρος ἐξ αὐτῶν ἔμεινεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν.

Μετὰ δὲ τὴν εἰς τὰ πλοῖα ἐπίbasιν τῶν Ὀθωμανῶν ὁ Α. Καντακουζηνὸς ἀπέστειλεν ἐντὸς τῶν πλοίων τὸν Πεταλᾶν, καὶ τὸν Ἀφεντούλην, φοβίσας τοὺς Ὀθωμανοὺς ὅτι δὲν θέλει τοῖς δοθῆ τὸ τῆς ἀπολύσεώς των διαβατήριον, οἵτινες φοβηθέντες ἐσύναξαν ὅλα τὰ πολυτιμώτερα πράγματά των, ἀκόμη καὶ ὅλον τὸν ἄργυρον τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν συνθήκην εἶχον ἀφαιρέσει ἐκ τῶν ὀπλων των, καὶ ἔπεμψαν ὅλα αὐτὰ εἰς τὸν Α. Καντακουζηνόν, ὅστις καὶ τὰ παρέλαβε, χωρὶς νὰ φανερώσῃ τὸ παραμικρὸν εἰς τὸ ἔθνος, καὶ οὕτως ἔδωκε διαβατήριον τοῦ διάπλου αὐτῶν, οἵτινες καὶ ἀνεχώρησαν φθᾶσαντες ἀσφαλῶς εἰς τὴν Σμύρνην.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πολιορκία καὶ ἡ πτώσις τοῦ τῆς Μονεμβασίας Φρουρίου, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρέθη (ὡς εἶπον

τότε) πυρίτις ὀπλων καὶ κανονίων περίπου τῶν 800 καντάρων, ἣτις ἐχρησίμευσεν ἀκολούθως διὰ τὰς πολιορκίας τῆς Τριπολιτζᾶς, τοῦ Ναυπλίου, καὶ τῆς Κορίνθου· εὗρέθη δὲ καὶ μόλυβδος ἀρκετῆς ποσότητος, χρησιμεύσας καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν ὅμοιον τῆς πυρίτιδος τρόπον· τὰ δὲ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ληφθέντα ὄπλα, καὶ ὅσα ἄλλα ὑρῆθησαν ἐντὸς τῆς ὀπλοθήκης τοῦ Φρουρίου διεμερίσθησαν οἱ Ἕλληνες δι' ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τοὺς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Λεονταρίου (Μεγαλοπόλεως) Ὀθωμανοὺς διατρέξαντα ἐπὶ τῷ ἐν Τριπολιτζᾷ ἀποκλεισμῷ αὐτῶν.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου Ὀθωμανοὶ πλησίον ὄντες τῆς Τριπολιτζᾶς, ἀπεχούσης ἐξ ὠρῶν διαστήματος, συνεννοοῦντο μετὰ τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ Ὀθωμανῶν διὰ γραμμάτων τε καὶ προσωπικῶς, ἐξαιτοῦντες νὰ μανθάνωσι θετικώτερον ὅσα ἐφημίζοντο περὶ τῆς γενησομένης κατ' αὐτῶν ἀποστασίας, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἐλάμβανον ἐκάστοτε πικρῶν δι' ἑαυτοὺς ἀγγελιῶν· δὲν ἐδύναντο μ' ὅλα ταῦτα νὰ γνωρίσωσιν ἐξηκριβωμένως ἐὰν ἦναι τῷ ὄντι ἀληθῆς ἢ φήμη ὅτι κινεῖται ἀποστασία γενικὴ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους Ἑλλήνας τῆς Πελοποννήσου θεωροῦντες ἀφ' ἐτέρου μέρους καὶ τοὺς πολλὰ ὀλίγους

κατοίκους τῆς πόλεως Λεονταρίου, καὶ τοὺς τῶν πλησιεστέρων Κωμῶν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας χωρικούς εἰσερχομένους καὶ ἐξερχομένους εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Λεοντάρι, μετὰ μεγάλης ἀδιαφορίας καὶ τῆς συνήθους αὐτῶν ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας, φέροντας πᾶν εἶδος τροφίμων εἰς τὴν πόλιν, πωλοῦντας δὲ καὶ ἀγοράζοντας ἐλευθέρως κατὰ τὴν ἀνάκαθεν συνήθειάν των, μᾶλλον δὲ ἐπειδὴ αἱ περίξ Κῶμαι δὲν ἀπεῖχον τῆς πρωτευούσης πλέον τοῦ ἐνὸς τῶν δύο τετάρτων, ἢ τὸ πολὺ μιᾶς ἢ δύο ὥρων διαστήματος, οὔσαι ἐνταυτῷ ὀλίγαι ἰδιοκτησίαι (τζιφλίκια) τῶν Λεονταριτῶν Ὀθωμανῶν, δὲν παρήρχετο ἡμέρα καθ' ἣν δὲν εὕρισκοντο χριστιανοὶ χωρικοὶ ἐντὸς τῆς πρωτευούσης ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐθαύμαζον οἱ Ὀθωμανοὶ ἐσωτερικῶς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν χωρικῶν, τοὺς ὁποίους ἀφ' ἐνὸς ἐφρόνουν ὡς βραγιάδες τοῦ Σουλτάνου, ἐξ ἄλλου δὲ ὡς ἰδικούς των ζευγηλάτας, μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς ὡς ὑτηρέτας των ἐργαζομένους καὶ καλλιεργοῦντας τὰ ἑαυτῶν κτήματα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀδιαφορία τῶν κατοίκων Ἑλλήνων δὲν ἦτον σύμφωνος παντάπασι μὲ τὰ κατ' αὐτῶν διαφημιζόμενα, διὰ τὸ νὰ δεῖξωσιν οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τοὺς ζευγηλάτας των ὅτι δὲν ἔχουν ὑπόνοιαν, δειλίαν, καὶ φόβον, οὔτε ποτὲ ἠθέλησαν ν' ἀναφέρουν τὸ παραμικρὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας, οὔτε δὲ τοὺς ἠρώτων, « τί τρέχει; ἢ τί ἀκούουν; μόνον δὲ οἱ τῆς τρίτης σχεδὸν τάξεως Ὀθωμανοὶ ἐνίοτε ἐρχόμενοι εἰς συνομιλίαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων (καὶ τοῦτο ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου καὶ ὕστερον), μὲ μεγάλην ἀδιαφορίαν ἔλεγον εἰς αὐτούς. « Μᾶς » φαίνεται ὅτι ἔχομεν ἐφέτος Σεφέρια, (μάχας) καὶ σεφέρια κακά. » οἱ δὲ χωρικοὶ Ἕλληνες ἀκούοντες τὰ

τοιαῦτα, καὶ ἐκλαμβάνοντες αὐτὰ ὡς μύθους, ἀπήντων.
 » Ἐ! καὶ σεῖς! εἰς τὸν ὕπνον σας βλέπετε τὸ Σεφέρι; »
 τοιαύτης δὲ φύσεως καὶ ἄλλα ἔλεγον εἰς αὐτοὺς μὲ
 τὴν ἰδίαν των ἀπλῆν ἀγροικίαν· κατὰ δὲ τὴν 20 Μαρ-
 τίου ὁ Σειδῆ Κεχαγιᾶς ἀπελθὼν εἰς Τριπολιτζάν, ἐδιη-
 γήθη τὰ εἰς τὴν θέσιν Χελωνοσπηλιᾶς κατ' αὐτοῦ συμ-
 βάντα, αἱ εἰδήσεις δὲ αὐταὶ ἐπειδὴ αὐθημερὸν εἶχον
 φθάσει καὶ εἰς τὸ Λεοντάρι, ἀπέστειλαν ἐπὶ τούτῳ δύο
 Ὀθωμανοὺς συμπολίτας των ἐπίτηδες εἰς τὴν Τριπολι-
 τζάν, διὰ νὰ βεβαιωθῶσι θετικώτερον, ἐξετάζοντες ὅ,τι
 ἂν τῆς Τριπολιτζᾶς οἱ Ὀθωμανοὶ γνωρίζουν, νὰ ζητήσωσι
 δὲ ταῦτοχρόνως καὶ συμβουλὴν περὶ τοῦ, τί πρέπει νὰ
 κάμουν; νὰ μείνωσιν εἰς τὸ Λεοντάρι, ἢ νὰ φύγωσι;
 πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπήντησαν οἱ ἐν Τριπολιτζᾶ Ὀθω-
 μανοὶ, ἄλλοι μὲν λέγοντες. » Τί φοβεῖσθε; τί σας μέλ-
 » λει, καὶ ζητεῖτε νὰ φύγετε ἀπὸ τὰ σπήτια σας; μὴ
 » πως εἴσθε μακρὰν ἀπὸ τὴν Τριπολιτζάν; ὅ,τι ὥραν
 » ἀποφασίσετε, καὶ ὁπότε θέλετε, ἐρχόσαστε. » ἄλλοι
 δὲ πάλιν, οὔτινες ἐφοβοῦντο καὶ τοὺς ἤθελον νὰ ἦναι
 μετ' αὐτῶν διὰ κάθε ἐνδεχόμενον, ἐσυμβούλευον αὐτοὺς
 διὰ ν' ἀπέλθουν εἰς τὴν Τριπολιτζάν. Ἐντοσοῦτῳ οἱ
 ἀποσταλέντες Λεονταρίται ἐπέστρεψαν μὲ τὰς δύο εἰ-
 δῶν ἀπαντήσεις αὐτὰς τῶν ἐν Τριπολιτζᾶ Ὀθωμανῶν,
 τὰς ὁποίας ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἐν τῷ Λεονταρίῳ δια-
 τρίβοντας, οὔτινες ἀκολούθως μαθόντες (τὴν 23 Μαρ-
 τίου) ὅτι εἰς τὰ Καλάβρυτα ἐφόνευσαν τὸν Βοεβόδα
 Ἄρναούτ Ὀγλοῦν (καθότι οὕτως εἶχε διαφημισθῆ) δὲν
 ἐπερίμεναν τότε νὰ λάβουν πλέον κανενὸς εἶδους συμ-
 βουλὴν, ἀλλὰ χωρὶς τινος ἄλλης ἀργοπορίας ἤρχησαν
 νὰ προετοιμάζωνται, καὶ μὲ ὅσα ζῶα εἶχον αὐτοὶ ἰδι-

κάτων, συναζαντες δὲ καὶ ἔξωθεν ἀπὸ τὰς Κώμας τοῦ Κάμπου τῆς Ἐπαρχίας, καὶ ἄλλα ὅσα ἐδυνήθησαν, μετεκόμενον τὴν κινήτην αὐτῶν περιουσίαν εἰς τὴν Τριπολιτζάν, ὅπου μετακομισθείσης ὅλης μέχρι τῆς 25 Μαρτίου, μετήγαγον καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν.

Τὴν δὲ 26 Μαρτίου ἐπέστρεψαν 80 ἵππεῖς ἐξ αὐτῶν τῶν Λεονταριτῶν Ὀθωμανῶν διὰ νὰ συνάξωσιν αἰγιδοπρόβατα ἐκ τῶν ποιμνίων, ν' ἀποστειλώσιν μὲν αὐτὰ εἰς τὴν Τριπολιτζάν, νὰ διατηρῶσι δὲ καὶ τὰς εἰς τὸ Λεοντάρι οἰκίας των ἀπὸ τὴν παρά τῶν Ἑλλήνων ἐνδεχομένην διαφθοράν· φθάσαντες δὲ οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, ἵππεῖς εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λεονταρίου, καὶ πληροφορηθέντες ὅτι εἰς τὴν θέσιν τῶν Δερβενίων, Μακρυπλάγι ὀνομαζομένην, δύο ὥρας ἀπέχουσαν τοῦ Λεονταρίου, ἔφθασαν 20,000 στρατεύματα μὲ κανόνια, μὲ καθβαλαρίαν, ἔχοντα καὶ ἐπὶ κεφαλῆς των τὸν Θ. Κολοκοτρώνην, δὲν ἔμειναν οὔτε νὰ διανυκτερεύσωσιν εἰς τὴν πόλιν Λεονταρίου κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα (οὔσης τῆς ὥρας ἐκείνης περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου), ἀλλ' εὐθὺς ἐπέστρεψαν διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Τριπολιτζάν ἔντρομοι καθ' ὁδὸν δὲ πλησίον τῆς Πόλεως Λεονταρίου ἀπαντήσαντες τρεῖς Ἑλληνας ἀπλοῦς, τοὺς ἐφόνευσαν.

Οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ Λεονταρίου Χριστιανοὶ οἵτινες ἦσαν ὄχι πλείονες τῶν πενήτηντα οικογενειῶν, ἅμα ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ ἐμελέτησαν τὴν εἰς Τριπολιτζάν μετάβασίν των, διὰ νυκτὸς κατέφυγον εἰς τὰς ὄρεινὰς Κώμας τῆς ἰδίας ἐπαρχίας διασωθέντες ἀβλαβεῖς.

Ὁ φόβος ὅμως ὅστις ἐκυρίευσεν τοὺς 80 αὐτοὺς ἵππεῖς ἦτον ὅλως δι' ὅλου μάταιος, καθότι ἡ περὶ τῆς εἰς

τὸ Μακρυπλάγι ἐλεύσεως 20,000 στρατευμάτων φήμη ἦτον ὅλως δι' ὅλου ψευδής· τὸ δὲ ἀληθές ἦτον ὅτι τὸ ἑσπέρας τῆς 26 Μαρτίου εἶχε φθάσει ὁ Κολοκοτρώνης μὲ τοὺς ὁποίους ἐκ Καλαμάτας εἶχεν ἐκστρατεύσει 300 Μανιάτας εἰς τὸ Δεδέμπεη (χωρίον τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου), καὶ ἡ ἐκ τούτου διαδοθεῖσα τόσον ὀγκώδης φήμη ἐνέβαλεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν, περιῶν ὀλόγος, Ὀθωμανῶν τὴν τοσαύτην δειλίαν καὶ τὸν φόβον, ὥστε ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Τριπολιτζάν χωρὶς νὰ μεταβῶσι πλέον εἰς τὸ Λεοντάρι, ἀλλὰ μόνον ὑπήγον εἰς τὴν Καρύταιναν μετὰ τῶν ἄλλων ἐκ Τριπολιτζᾶς ἐξεληθόντων Ὀθωμανῶν πρὸς διάσωσιν τῶν εἰς τὴν Τριπολιτζάν ἐρχομένων πανοικί Φαναριτῶν (ὀλυμπίων) Ὀθωμανῶν, καὶ ἔκτοτε διέμενον διηγεκῶς εἰς τὴν Τριπολιτζάν μετὰ τῶν λοιπῶν Ὀθωμανῶν, μετὰ τῶν ὁποίων συμπολιορκηθέντες ἀκολούθως ὅτε ἐσυστήθη ἡ πολιορκία τῆς Τριπολιτζᾶς (τὰ περὶ τῆς ὁποίας θέλουν ἐκτεθῆ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ), ἐσφάγησαν αὐτοί τε καὶ οἱ λοιποὶ Λεονταριῖται Ὀθωμανοὶ μετὰ τὴν πτῆσιν τῆς Τριπολιτζᾶς ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἀποκλεισθέντων καὶ ἄλλων Ὀθωμανῶν· τοιοῦτον ἐστάθη τὸ τέλος τῆς γενομένης καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου Ὀθωμανοὺς καταστροφῆς, οἵτινες ἦσαν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν καὶ μαχίμων παληκαρίων, ἀλλ' ἡ Βουλὴ τοῦ Ὑψίστου οὕτως ἠυδόκησε.

Τὰ δυνατώτερα δὲ Ἑλληνικὰ ὄπλα τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἦσαν τὰ ἐκ τοῦ τμήματος ὀνομαζομένου Σαμπάζικα, μέχρι τῶν Γιανναίων, τῆς Καμάρας, καὶ τοῦ Τουρχολέκα (1), δυνατώτερα ὅ-

(1) Κῶμαι αὗται τῆς ἐπαρχίας Λεονταρίου.

μως ἦσαν τοῦ Κραμποβοῦ, τοῦ Ντιρμπουνίου, τοῦ Χρέ-
νου, καὶ τοῦ Κούρταγα (1)· τὰ δὲ λοιπὰ συνηνωμένα με-
τὰ τῶν ρηθέντων, πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως, ἐφά-
νησαν οὐχ ἤττον ἰσχυρὰ καὶ ὠφέλιμα εἰς ὅλας τὰς
στρατολογίας τῆς Πατρίδος, ἔχοντα πάντοτε ἐπὶ κεφα-
λῆς αὐτῶν ἀρχηγούς τὸν Ἀναγνωσταράν, τὸν Νικητα-
ράν, τὸν Γρηγόριον Δικαῖον (Φλέσσαν), καὶ πολλοὺς ἄλ-
λους· καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ τῶν Λεονταριτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Τὰ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς Φαναρίτας, τοὺς Ζουρτζάνους,
Τζαχαίους, Μουρτάτας, καὶ Καρυτινοὺς Ὀθωμανοὺς διατρέξαντα ἐν τῷ
εἰς τὴν Τριπολιτζάν ἀποκλεισμῷ αὐτῶν.

Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Λακεδαιμονίας Ὀθωμα-
νοὶ ἀπὸ τῆς 11 Μαρτίου καὶ ὕστερον, ἀφ' οὗ διεδόθησαν
τὰ περὶ τῆς ἀποστασίας διαφημιζόμενα, μὴ γνωρίζοντες
τίποτε, μηδὲ δυνάμενοι νὰ ἐξάξωσι καμμίαν ἀλήθειαν, μ'
ὄλον ὅτι ἔγραφον καὶ εἰς τὴν Τριπολιτζάν, καὶ εἰς τὸ Λεον-
τάρι, καὶ εἰς τὴν Μονεμβασίαν συνεχῶς, ἀποστέλλοντες
ἐπίτηδες ἀνθρώπους τῶν διὰ νὰ λάβωσι θετικὰς πληρο-
φορίας περὶ τῶν διατρεχόντων, ἔτρεχον ἔνθα κἀκεῖσε ὡς
παράφρονες καὶ ἀπηληπισμένοι, μὴ γνωρίζοντες τί νὰ πρά-
ξωσι, καθότι οὔτε ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἔγραφον,
δὲν ἐγνώριζον τί διὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσωσιν. Ἐὼ δὲ ἀ-
πληριθμοῦντο περίπου τῶν 2490 δυνατὰ ὄπλα τῶν

(1) Καὶ αὐταὶ ὁμοίως.

Μπαρδουνιωτῶν καὶ λοιπῶν, ἐναντίον τῶν ὁποίων δυ-
σκόλως ἤθελον τολμήσει οἱ Ἕλληνας ἢ ἀντιπαραταχθῶ-
σι, μάλιστα ἐὰν οἱ Ὀθωμανοὶ ἐσυμφώνουν μεταξύτεων
καὶ ἀπεφάσιζον διὰ ἢ ἀποκλεισθῶσιν ὀχυρωθέντες εἰς τοὺς
πύργους των, νὰ μετακομίσωσι δὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ
τέκνα των εἰς τὸ τῶν Μπαρδουνίων Φρούριον, ὅχι μό-
νον ἑαυτοὺς ἤθελον διασῶσει, ἀλλ' ἴσως ἤθελον δίδει βροή-
θειαν ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς Μονεμβασίους, ὥστε ἤθελον εἶ-
σθαι δύσκολον τὸ νὰ πολιορκηθῶσι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς
Ἕλληνας.

Ἐχοντες δὲ τὴν δυνάμιν ἰσχυρῶν ὅπλων καὶ 46
πύργους ὁμοῦ μὲ τὸ παλαιὸν φρούριον ὀχυρωτάτους (1)

(1) (Εἰς τὰ Μπαρδουνοχώρια τῆς Λακεδαιμονίας ἔκιντο οἱ ἐφεξῆς
πύργοι

Εἰς τὴν Ἄρνα καὶ τοῦ Σαλήχ Δερβούκου	2
Εἰς τὴν Κοτζατῖναν τοῦ Στενεκέ καὶ τῶν Μπαλαίων	2
Εἰς τὰ Τζέρια τοῦ Μουρχούτη, τοῦ Ἀλικάκη, καὶ τοῦ Δερβὺς Ἀγᾶ, καὶ Ὀμεράκου	3
Εἰς τὴν Μπαρδουνίαν τὸ ἐρείπιον μὲν, ἄλλ' ἀκαταμά- χητον Φρούριον μὲ ὕδωρ ἐντὸς αὐτοῦ	1
Εἰς τὴν Ρίζοβαν τῶν Καραμαναίων	3
Εἰς τὴν Στρουτζάν	3
Εἰς τὴν Πετρίναν	3
Τοῦ Μουσαῖ Ἀγᾶ καὶ Χονδρολιᾶ	2
Εἰς τὴν κάτω Μπρίτζαν τοῦ Χουσεῖν Ἀγᾶ καὶ Χον- δρολιᾶ	1
Εἰς τὴν ἐπάνω Μπρίτζαν τοῦ Σαφιολάκη	1

ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε δύναμιν ἐνὸς φρουρίου, ἀλλήλεδεντοι ὄντες, ὄχι μόνον ἤθελον εἶσθαι ἀκαταμά-

Εἰς τὴν Κουρτζούναν τοῦ Μουσαῖ Ἀγαῖ καὶ τοῦ Ὁμέρ Ἀγαῖ ἀπόρθητοι	2
Εἰς τὴν Τάρατζαν τοῦ Ἰσουφ Ἀγαῖ Ζαλούμη, καὶ τοῦ Ὁσμάν Ἀγαῖ Ζαλούμη, ἀπόρθητοι καὶ ἀκαταμάχητοι	2
Εἰς τὴν Βίγλαν τοῦ Ζαλούμη	1
Εἰς τὴν ποταμιὰν τοῦ Ντουςαῖ Ἀγαῖ	1
Εἰς Γοράνους τοῦ Ρουμπῆ	2
Εἰς τὸ Παλαιοχώρι τοῦ Ῥάμου	1
Εἰς τὸ Δαφνὶ τοῦ Ζαλούμη	1
Εἰς τὸ Λυκοβοῦνι τοῦ Καραμέρου	1
Εἰς τὰ Λεβέτζοβα τοῦ Χατζῆ, τοῦ Δερβὺς Ἀγαῖ καὶ τῶν Μαχμουταίων	3
Εἰς τὸ Ἀσῆμι τοῦ Μουσταφᾶ Σπαχῆ	1
Εἰς τὸ Ἀλαῖ Μπεη	1
Εἰς τὸ Ξηροκάμπι τοῦ Καραμάνη	1
Εἰς τὸ Λάγιον τοῦ Ζουλούμη	1
Εἰς τὴν Στεφανιὰν τοῦ Ἰδρίζ Μπεη	1
Εἰς τὰ Τρίνησα τοῦ Ζαλούμη	1
Εἰς τὴν Λιαντίναν τῶν Γκριγκαίων	1
Εἰς τὸ Ξηροκάμπη τοῦ Μουσταφᾶ Ἀγαῖ	1
Εἰς τὴν Μπαλαβίαν τοῦ Χονδρολιᾶ	1
Εἰς τὴν Σελίαν τοῦ Ὁμέρ Σπαχῆ	1
Εἰς τοῦ Μαχμούτ Μπεη, τοῦ Μαχμούτ Μπεη	1

χητοι, ἀλλ' ἦσαν καὶ καλῶς ἐφωδιασμένοι μὲ πολεμικὰ
 φόδια, τροφὰς, ὕδωρ, καὶ τὰ λοιπὰ, ὥστε εἰν ἀπεφά-
 σιζον οἱ Λακεδαιμόνιοι Ὀθωμανοὶ ν' ἀποκλεισθῶσιν ἐντὸς
 αὐτῶν, δὲν ἤθελον ἔχει καμμίαν ἀνάγκην, ἢ ἔλλειψιν
 ἀπὸ κανέν μέσον δυνάμενον νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀσφα-
 λειάν των, καὶ ὁμῶς δὲν ἀπεφάσιζον παντάπασιν νὰ
 μείνωσιν εἰς τοὺς πύργους, μάλιστα δὲ τῆς Κουρτζού-
 νας καὶ τῆς Γάρατζας, καὶ νὰ λάβωσιν τὴν προμήθειαν
 τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας, ἀλλὰ περιέτρεχον ὡς τετυφ-
 λωμένοι εἰς τὸ νὰ προετοιμασθῶσιν διὰ φυγὴν, καὶ δὲν
 ἔβλεπε ποῖος τῶν ἐχόντων τοὺς ὀχυρωτέρους πύργους
 νὰ φύγῃ προτῆτερα.

Ἐνῶ δὲ εὐρίσκοντο εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν
 περιτρέχοντες καὶ ἀγνοοῦντες τί νὰ πράξωσι, (τὴν 25
 Μαρτίου) ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης φθάσας εἰς τὸ
 Μαραθωνῆσι (Γυθειον) μὲ 400 Μανιάτας, ὅτε ἀγαθῆ
 τύχη εὐρέθησαν αὐτόσε τρία πλοῖα Ἑπτανήσια, (μεθ'
 ὧν ἦτον καὶ ὁ Φραγκιᾶς) καὶ τρία Μανιάτικα, διέταξε
 τὰ περι ὧν ὁ λόγος πλοῖα καὶ ἐκανονοβόλησαν ἀρκετὰ,
 διώρισε δὲ ταυτοχρόνως νὰ συνάξωσιν ὅσας ἀξίνας,
 κασμάδες, (σκαπτῆρας), καὶ πτυάρια εὐρέθησαν εἰς τὰς
 πλησιεστέρας Κώμας τοῦ Γυθείου, τὰ ὅποια ὄλα μετέ-
 φερον ἀπὸ μέρος ἀπόκρυφον μὲ λέμβους, καὶ τὰ ἔθεσαν
 εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γυθείου, παρῆρη-
 σία δὲ πάντων ἐξήγαγον αὐτὰ ἐκ τῶν πλοίων, διὰ νὰ
 δεῖξωσιν ὅτι τὰ εἶχον μεταφέρει ἐξ ἄλλου τινος μέρους

Ἐκαστος δὲ τῶν πύργων αὐτῶν ἐσχημάτιζεν ἐν φρούριον σχεδὸν ἀκα-
 ταχάχητον καὶ ἀπόρθητον. ἦτον δὲ ἀδύνατον νὰ πολιορκηθῶσιν οἱ
 πύργοι οὗτοι, καθότι εἶχον ἀφθονίαν καὶ τροφῶν, καὶ ὑδάτων.)

διὰ νὰ χρησιμεύσωσι τάχα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστασίαν.

Ἀκούσαντες οἱ τῆς πόλεως καὶ τῶν Μπαρδουνίων Ὀθωμανοὶ τὸν τοσοῦτον κανονοβολισμὸν, ἔτι μᾶλλον ὑπέπεσαν εἰς παραφροσύνην, καὶ ἔσπευδεν ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν νὰ τρέξῃ μὲ ὄ,τι δυναθῇ ν' ἀρπάσῃ πρόχειρον, διὰ νὰ ὀχυρωθῇ εἰς τὴν Τριπολιτζάν· καὶ μ' ὅλον ὅτι διάφοροι ἀπλοῖ Ἕλληνες ἐβεβαίωσαν αὐτοὺς ὅτι ὁ κανονοβολισμὸς αὐτὸς ἐγένετο ἀπὸ τὸν Φραγκιᾶν Ἑπτανήσιον, ὅστις ἦτον ἐλλειμισμένος εἰς τὸ Παρθωνῆσι διὰ νὰ φορτώσῃ βελανίδια, ἐξ ἐναντίας αὐτοὶ μᾶλλον ἐταράττοντο, ὑποπτεύοντες ὅτι εἶναι Φράγκικα πλοῖα κανονοβολοῦντα. Ὅσον δὲ περισσότερον ἐπρασπάθουν οἱ Ἕλληνες νὰ τοὺς πείσουν ὅτι δὲν ἦτον τίποτε ἄλλο, τοσοῦτον ὑπώπτευον ὅτι ζητοῦν νὰ τοὺς ἀπατήσωσι διὰ νὰ μείνουν εἰς τὰ ἴδια, ἕως οὔ νὰ τοὺς προφθάσωσιν οἱ Φράγκοι· ἦτον δὲ καὶ τοῦτο δάκτυλος τῆς θείας προνοίας ὥστε τὰ δυνατώτερα Ὀθωμανικὰ ὄπλα (τὰ ὁποῖα κατὰ καιροὺς ἐτρόμαζον καὶ αὐτὸν τὸν Σουλτάνον μὲ τὰς κατ' αὐτοῦ ἀντιστάσεις των, καὶ αὐτὸν τὸν Βελῆ Πασσᾶ τὸν ἰσχυρὸν τῆς Πελοποννήσου Σατράπην ὡς συνέβη περὶ τὸ 1809, πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ ὅλην τὴν Πελοπόννησον ὅταν ἐπαρουσιάζοντο ὡς λησταί), οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ Ὀθωμανοὶ τῶν Μπαρδουνίων καὶ Σπάρτης νὰ φθάσωσιν εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν καὶ ἀπελπισίαν κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας, καὶ μὲ τὴν ὀλίγην βοήγῃ μηδαμινῶν κανονίων νὰ λάβουν τόσῃν δειλίαν καὶ τρομόν εἰς τὰς ψυχὰς των.

Ἐκ τούτου μὴ δόντες πλέον καιρὸν, ἄφισαν ἐπὶ τῶν τραπεζῶν των καὶ τὰς τροφὰς (οὔσης ὥρας γεύματος)

διὰ νὰ μὴ τοὺς προφθάσωσιν οἱ Φράγχοι, καὶ χωρὶς νὰ συλλογισθῶσιν οὔτε οἰκίας, οὔτε κινήτην περιουσίαν, παραδόντες δὲ μόνον ἐκ τῶν κινήτῶν τῶν πραγμάτων ὅσα ἐδυνήθησαν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ἰατρακαίους, καὶ εἰς ἄλλους διὰ νὰ τὰ φυλάξωσιν ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἐπιστρέψαντες νὰ τὰ λάβωσι, (τὴν 26 Μαρτίου Μ. Μ.) ἀνεχώρησαν ὅλοι ὁμοῦ μὲ τόσῃ βίαν, ὥστε Ἀγάδες, Κυρίαί, Χανοῦμαι, νέα κοράσια, γέροντες, καὶ γράϊα ἔτρεχον ἀνυπόδητοι εἰς τὰς ὁδοὺς, διὰ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Τριπολιτζάν μίαν ὥραν προήτερα.

Ἦτο δὲ τῷ ὄντι ἄξιον λύπης καὶ τὸ δράμα τῆς φυγῆς τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθωμανῶν εἰς τρόπον ὥστε καὶ τὰς πλέον σκληρὰς καρδίας εἰκνεί εἰς οἶκτον καὶ ἀδυσώπητον λύπην, ἐὰν ἤθελον βλέπωσι τὴν τοιαύτην τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Ὀθωμανῶν ἀθλίαν κατάστασιν, οἵτινες ὀδεύοντες μὲ βιαίαν ταχύτητα καὶ ἀπαντῶντες καθ' ὁδὸν τοὺς Ἕλληνας, ἐζήτουν παρ' αὐτῶν ἄρτον ὁποιασδήποτε ποιότητος ἂν ἤθελεν ἦσθαι, τὸν ὅποιον χωρὶς νὰ παρατηρῶσιν εἴτε ἀπὸ ἀραβόσιτον, εἴτε ἀπὸ καλαμβόκιον μαῦρον ἦτον κατασκευασμένος, τὸν ἔτρωγαν ὡς νὰ ἦτον τῆς πλέον καλητέρας ποιότητος ἀπομακρυνόμενοι δὲ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐζήτουν συγχώρησιν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ τοὺς κάμωσι χελάλι ὅ,τι ἔφαγον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων· αἱ δὲ Ὀθωμανίδες τόσον αἱ ἡλικιωμένοι ὅσον καὶ αἱ ἀνήλικες τρέχουσαι μὲ τὴν προρῥηθεῖσαν αὐτῇ ἀθλιεστάτην κατάστασιν, καὶ ἐκχύνουσαι ποταμηδὸν τὰ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ἐκαταρῶντο τοὺς ἄρρενας αὐτῶν Ὀθωμανοὺς, ὡς παραιτίους τῶν δεινῶν αὐτῶν, καθότι ἐκ τῶν συνεχῶν καὶ ἀφορήτων τυραννιῶν καὶ τῶν φόρων

με τὰ ὅποια κατεδυνάστευον τὸν βασιλῆα (τοὺς Ἑλλη-
 νας) ἐκατηράσατο αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ ἀπέστειλε τὴν
 ὀργὴν του ἐπ' αὐτοὺς διὰ νὰ χαθοῦν τὰ ὅποια αὐτὰ ἀ-
 κούοντες καὶ οἱ ἄνδρες, ἐπεβεβαίουν ὅτι ὅσα αἱ Ὀθω-
 μανίδες ἔλεγον ἦσαν ἀληθῆ, καὶ ὅτι δικαίως ἐδοκίμα-
 ζον ὅλα αὐτὰ τὰ δυστυχήματα. Ἐν τσοῦτω τόσαι χι-
 λιάδες ψυχῶν ὀδεύσασαι ἐν αὐτῇ τῇ οἰκτρᾷ καταστά-
 σει ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἔφθασαν εἰς τὴν Τριπολι-
 τζάν (τὴν 27 Μαρτίου), ὅπου καὶ ἀπεκλείσθησαν
 μετὰ τῶν ἄλλων, ὥστε ἡ Τριπολιτζᾶ ἐπλημμύρισεν ἀπὸ
 τὸ πλῆθος τῶν συρρέουσάντων εἰς αὐτὴν Ὀθωμανῶν
 Λεονταριτῶν, Λακεδαιμονίων, Φαναριτῶν, Καρυτινῶν,
 Ζουρτζάνων καὶ λοιπῶν καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ ἀπο-
 κλεισμῷ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθωμανῶν διατρέξαντα.

Οἱ δὲ Φαναρίται (Ὀλύμπιοι) Ὀθωμανοὶ ἀπὸ τὸν Φε-
 βρουάριον (1821) ἔλαβον ἀρχὴν νὰ ὑποπίπτουν εἰς ὑ-
 πονοίας, ὡς εἶχον λάβει καὶ οἱ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοῦ
 Λάλα Ὀθωμανοὶ, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλάμβανον κάθε
 εἶδος εἰδοποιήσεως καθ' ὅσον καὶ αὐτοὶ ἐπληροφοροῦντο,
 ὅτι δηλ. θέλει ἐκραγῆ Σεφέρι (πόλεμος) ἀλλὰ μὴ δυ-
 νάμενοι νὰ πληροφορηθῶσι θετικῶς, ἐτήκοντο ἐγκαρδίως
 τὰς τοιαύτας λαμβάνοντες ἀπλᾶς πληροφορίας. Ἐξέ-
 ταζον δ' ἐπὶ τούτῳ μὲ πλάγιον καὶ ἐπιτήδειον τρόπον
 τοὺς προκρίτους καὶ προεστώτας τῆς ἐπαρχίας Φα-
 ναρίου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Πα. Ἀλέξιος Οἰκονόμος διέμε-
 νεν εἰς τὴν Τριπολιτζάν, ὡς ἀνώτερος προεστὼς τῆς
 ἐπαρχίας, οὗτοι δὲ ἐθεώρουν τὴν εἰς τὴν ἐν Ἀνδρι-
 τζίνῃ οἰκογένειαν αὐτοῦ ἐνυπάρχουσαν ἡσυχίαν καὶ ἀ-
 ταρᾶξίαν, αὐτὸν δὲ διαμένοντα ὅλον ἐν ἐν Τριπολιτζᾶ,
 ὡς ἐκ τούτων ἐνόητε ἐπηρεγοῦντο· πληθυνομένων δὲ

ἡμέραν παρ' ἡμέραν τῶν διασημιζομένων περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ Μαρτίου, ὁ Παναγιωτάκης Ζαριφόπουλος προσεκτικώτερος ὢν τῶν ἄλλων συναδελφῶν του προεστώτων, ἐπιτήδειος δὲ καὶ κατὰ πολλὰ (διὰ μέλλοντας σκοποὺς ὠφελείας, ἢ τινῶν ἄλλων ἐλπίδων), ἐπλήρωνεν ἀδρῶς τοὺς ὑπηρετάς τῶν προκρίτων Φαναριτῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τοὺς τοῦ Βοεβόδα καὶ τοῦ Καδδῆ ἀκόμι, διὰ νὰ τῷ ἀναγγέλλωσιν ὅσα ἐπληροφοροῦντο παρὰ τῶν Κυρίων των βουλευόμενα κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καθὼς καὶ περὶ τοῦ, τί ἐσχόπευον διὰ τὴν φυγὴν των.

Μετὰ δὲ τὴν 10 Μαρτίου ἐβουλεύοντο συνεχῶς μεταξύ των νὰ φονεύσωσι τοὺς προκρίτους τῆς πόλεως Ἀνδριτζαίνης, (δύω ὥρας ἀπεχούσης ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Φανάριον.) καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν τοῦ φόνου ἔχοντες, ἐμελέτων νὰ τὸν ἐνεργήσωσιν, ἀφ' ἐτέρου ὁμῶς δὲν ἐπροχώρουν, ὑποπτεύοντες δύω τινα· ἅ. μήπως δὲν ἤθελε γίνεαι ἡ ὑπονοουμένη κατ' αὐτῶν ἀποστασία, ἐὰν αὐτοὶ ἐπροχώρουν εἰς τοὺς φόρους, καθότι τότε ἠφανίζοντο ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Σουλτάνου, ἀφ' ἐτέρου πάλιν δὲν ἐτόλμων νὰ ζητήσωσιν ἐπὶ τούτῳ τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ὀθωμανικῆς Διοικήσεως, ὡς μὴ ἔχοντες διδόμενα διὰ νὰ βεβαιώσωσιν αὐτὴν ὥστε νὰ τοῖς χορηγήσῃ τὴν ἄδειαν· γ'. μήπως ὑπάρχει δάκτυλος τῆς Ῥωσσίας, ἢ ἄλλης τινὸς Εὐρωπαϊκῆς Αὐλῆς, καὶ ἀφανισθῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου ὅταν φανῶσι φονεύοντες τοὺς Ἑλληνας, καθότι δὲν ἔβλεπον νὰ φανῆ τοιαύτη ἀρχὴ φόνου καὶ ἀπὸ κανέν ἄλλο μέρος τῆς Πελοποννήσου· ἔλεγον δὲ ἐν τῷ μεταξύ των.

» Ἡμεῖς ἔχομεν Βασιλέα, καὶ εἰς τὴν Τριπολιτζάν
» Βεζύρην· πῶς εἶναι δυνατὸν αὐτοὶ νὰ μὴ γνωρίζουν

» κάθε πράγμα; και εάν ήθελον ήσθαι αληθῆ ὅσα ἡμεῖς σο-
 » χαζόμεθα, χωρὶς ἄλλο ήθελον μᾶς δώσει τὴν εἰδήσιν,
 » και ήθελον μᾶς γράφει τί νὰ πράξωμεν ». Ταῦτα δὲ
 πάντα οἱ παρὰ τοῦ Π. Ζαριφοπούλου ήγορασμένοι Ὁθω-
 μανικοὶ ὑπηρέται εἰδοποιοῦν αὐτὸν, ὅστις ἐλάμβανε μέ-
 τρον, ὅχι δὲ και νὰ ἐξηγηθῆ εἰς τοὺς συμπολίτας του Ἀν-
 δριτζάνους ὅσα οἱ Ὁθωμανοὶ ἐμελέτων, και τοῦτο ὅχι
 δι ἄλλο τέλος, εἰμὴ μήπως δειλιάσαντες και ὑποπιτεύ-
 σαντες τὰ ἐναντία ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν Ἀνδριτζαι-
 ναν, (και ἂν ὅχι πάντες, τοῦλάχιστον ἐν μέρος αὐτῶν
 ἠδύνατο διὰ νυκτὸς νὰ μεταβῆ εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη)
 τὸ ὁποῖον ήτον ἀσύμφορον διὰ δύο λόγους· α. διότι
 ήθελον ἐμφυχωθῆ οἱ Ὁθωμανοὶ ἐκλαμβάνοντες τὴν φυ-
 γὴν τῶν Ἑλλήνων ὡς δειλίαν, και οὕτως ήθελον δια-
 μείνει εἰς τὰ ἴδια χωρὶς ν' ἀναχωρήσωσι και β'. διότι
 ἐδύναντο νὰ ἐκλάβωσιν ἀκόμι ὅτι οἱ Ἕλληνες τρέχου-
 σιν εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη διὰ νὰ ἐφοπλισθῶσιν ἔχον-
 τες ἰδέαν ἀποστασίας· και τοῦτο ήτον ἐπικινδυνώτερον,
 καθότι λαμβάνοντες αὐτὸ ὡς ἐν ἰσχυρὸν διδόμενον, ἐδύ-
 ναντο νὰ κάμωσιν ἐναρξιν φόνων και εἰς τὴν Ἀνδρι-
 τζαιναν, και εἰς τὰς πλησιεστέρας Κώμας τοῦλάχιστον·
 εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι εάν ήθελον κάμη ἐναρξιν εἰς τὸν
 φόνον οἱ Ὁθωμανοὶ, ἴσως ήθελαν φέρει ἀρκετὴν δειλίαν
 διὰ νὰ δράξωσιν οἱ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην Ἕλλη-
 νες κατ' αὐτῶν τὰ ὅπλα, καθότι τὰ δυνατώτερα ὅπλα
 τῶν Κωμῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ήσαν πολλὰ ὀλίγα
 συγκεῖμενα μόνον ἀπὸ τὰ τῶν Κωμῶν Ἰσαρι, Δραγου-
 μάνου, Σκληροῦ, Μάτεσι, Λάβδα, και Ἀμπελιῶνας.

Τούτων οὕτω διαχειμένων (τὴν 20 Μαρτίου) οἱ Φαναρι-
 ται Ὁθωμανοὶ ἔλαβον τὰς εἰδήσεις τῶν εἰς τὰ Καλάβρυ-

τα διαπρεξάντων κατὰ τοῦ Βασίλῳδα, μ' ὄλον ὅτι ἀπεσάλησαν εἰς αὐτοὺς ταυτοχρόνως καὶ γράμματα παρὰ τῆς ἐν Τριπολιτζᾷ ἐξουσίας καὶ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων διὰ νὰ μὴ ἐκταραχθῶσιν ἀπὸ τὰ διαφημισθέντα ὡς ἀνύπαρκτα καὶ ὡς συμβάντος μικροῦ τινος κατὰ λάθος ἐκ τῶν συνηθῶς γιγνομένων. (Ἰδίως ὁμως οἱ ἐν Τριπολιτζᾷ Ὀθωμανοὶ ἔγραφον εἰς αὐτοὺς νὰ ἦναι προσεκτικοὶ καλῶς, νὰ παρευρίσκωνται δὲ ἅπαντες ὀπλοφοροῦντες καὶ συνηγμένοι εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, (τὸ Φανάρι). Ἀλλ' ἐν τούτοις ἔφθασαν καὶ οἱ ἀπὸ Ζούρτζαν τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας Ὀθωμανοὶ συγκεείμενοι ἀπὸ 90 οἰκογενείας καὶ ἀπὸ δυνατὰ ὄπλα, οἵτινες φοβούμενοι νὰ μεταβῶσι διὰ τῆς Ἀρκαδίας ὡς ὑποπτεύοντες τοὺς Ντρέδες, καὶ μὲ τὸ νὰ ἦσαν πλησιέστεροι εἰς τὸ Φανάρι, μετέβησαν ἐκεῖσε, ὅπου συγχρόνως ἦλθον καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ τοῦ Τσάχα, Κώμης τῆς ἐπαρχίας Φαναρίου, καίτινες καλούμενοι Μουρτάται (1) (ἀρνηταί) καὶ οὕτω συνενωθέντες ἅπαντες ἐσκέπτοντο βαθύτερον λαβόντες ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς Τριπολιτζᾶς γραφομένων

Ἐπὶ τούτοις σκεφθέντες προσεκάλεσαν τοὺς ἐξ Ἀν-

(1) Οἱ Μουρτάται οὗτοι εὐρέθησαν ἀνάκαθεν νὰ ἦναι τῆς ἀπλῆς τάξεως ὡς οἱ χωρικοὶ Ἕλληνες, καὶ τῶν ὁποίων τὸ βᾶδισμα ἐπλησίαζε μὲ τὰ ἔθιμα τῶν Χριστιανῶν, καθότι ἐσέβοντο ἀγεννάως τὴν Φρησκίαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, πολὺν δὲ φόβον ἔφερον ἀπὸ τοῦ ἀφορισμοῦ, ὥστε ἀδύνατον ἦθελον εἶσθαι ὅταν ἐνώπιόν των ἐρίνετο ἀφορισμὸς περὶ κλοπιμαίων πραγμάτων, ὅ,τι καὶ ἂν ἐγνώριζον τὸ ἐμαρτύρουν ἀνευ ἀργοπορίας· οὗτοι ἀπέδιδον ὅλους τοὺς ἄλλους φόρους καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐκτὸς μόνον τοῦ χωρατζίου. Ὁ Μοαμετισμὸς τῶν ὁμως δὲν ἦτον ἐν ὑπολήψει κοντὰ εἰς τοὺς ἄλλους Μοαμετανῶς, διὰ τοῦτο καὶ οἱ λοιποὶ ἐπωνόμαζον αὐτοὺς Μουρτάτας.

δριζαίνης Νικόλαον Τζανέτου, Παναγιώτην Ζαριφόπου-
 λον, Πολυχρόνιον Τζανέτου, καὶ τὸν Χρῆσον Ἀναστασίου
 νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Φανάρι, ἐπὶ προσχῆματι μὲν τοῦ
 νὰ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλ' ἐπὶ σκοπῷ μυστι-
 κῷ νὰ τοὺς θανατώσωσι. Οἱ ῥιθέντες οὗτοι Προεστῶ-
 τες καίτοι γνωρίζοντες τὴν ἀνήσυχον ταραχὴν τῶν Ὀ-
 θωμανῶν, καὶ φανταζόμενοι ὅλον ἔν κακὰ ἀποτελέσμα-
 τα, ἔχοντες δὲ καὶ τὰς πληροφορίας παρὰ τῶν ὑπηρετῶν
 τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς προείρηται, δὲν ἐνέκριναν τὸ νὰ μὴ
 μεταβῶσιν εἰς τὸ Φανάρι, καὶ οὕτως ἀποφασίσαντες,
 τὴν 22 Μαρτίου μετέβησαν εἰς τὸ Φανάρι, ὅπου ἐγένε-
 νετο συμβούλιον μεταξύ τῶν Ὀθωμανῶν μόνων διὰ
 νὰ τοὺς φονεύσωσιν. Ἄλλ' εἰς τῶν περιφήμων δυναστῶν
 Ὀθωμανὸς ἔχων κρίσιν ὀρθὴν καὶ γενναιότητα, ὀνομαζό-
 μενος Ἰτζαγάς, ἐμπόδισε τὸν ὁποῖον ἐβουλεύσαντο οἱ
 λοιποὶ Ὀθωμανοὶ νὰ πράξωσι φόνον εἰς τοὺς ῥιθέντας
 τέσσαρας Προεστῶτας καὶ προκρίτους. Καὶ ἐμποδισθεί-
 σης οὕτω πως τῆς πράξεως αὐτῆς, οἱ μὲν ἐγνωμοδότουν
 ν' ἀναχωρήσωσιν, ἄλλοι δὲ ἦσαν τῆς ἐναντίας γνώμης,
 προτείνοντες σὺν πᾶσι τούτοις ὅτι ἦτο συντεῖνον τὸ νὰ
 συνεννοηθῶσι καὶ μετὰ τῶν Λαλαίων, καὶ τῶν Ἀρκαδίων
 Ὀθωμανῶν διὰ ν' ἀνοίξωσι μεταξύ των στάδιον, ὥστε,
 ἀν' ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ, νὰ τρέχωσιν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν
 μερῶν βοηθούμενοι ἀμοιβαίως. Ἄλλ' ἡ δειλία καὶ οἱ
 σπαραγμοὶ τῶν καρδιῶν των ἐπροχώρουν ἐπὶ τὸ μᾶλλον,
 θεωρούντων τὸν ἑαυτὸν των εἰς κίνδυνον ἐπικείμενον.
 Ἐν τούτῳ ζητοῦντες καὶ τὴν τῶν προκρίτων αὐτῶν
 γνωμοδοτήσιν περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς των, ἐλάμβανον
 φρονίμους ἀπαντήσεις, ὅτι ὀγλ. δὲν πρέπει ν' ἀναχωρή-
 σωσι, καθότι ὅσον ἀπὸ τὸ μέρος αὐτῶν τε καὶ τῶν λαι-

πῶν βασιλέων τῆς ἐπαρχίας δὲν ἦτο κανεὶς φόβος, καὶ ὅτι εἰς ἐναντίαν περίστασιν ὅπως ἂν ἤθελε τρέξῃ τὸ πρᾶγμα, ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ἐγγένει ἤθελον ὀπλοφορήσει μὴ φειδόμενοι καὶ τῆς ἐσχάτης βανίδος τοῦ αἵματός των πρὸς διατήρησιν τῆς ὑπάρξεως τῶν Ὀθωμανῶν, ἐκτὸς ἐὰν, ἐμφανιζομένης ἄλλης τινος ἀνωτέρας δυνάμεως, δὲν δυνηθῶσι ν' ἀντικρούσωσιν, καὶ ὅτι ἐὰν εἶχον εὐχαρίστησιν παλιν ἐξ ἐναντίας διὰ ν' ἀναχωρήσωσι διὰ κάθε ἐνδεχομένην ὑπόνοιαν, ἢ καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν χαρεμιῶν (γυναικῶν) καὶ τῶν τέκνων των εἶναι ἔτοιμοι νὰ τοῖς χορηγήσωσι πᾶσαν ἀναγκαίαν καὶ δυνατὴν ἀπὸ μέρους των συνδρομὴν πρὸς εὐκολίαν τῆς μετακομίσεώς των.

Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ κυριευμένοι ὄντες ἀπὸ τὸν φόβον, ἀπεδέχθησαν τὴν τελευταίαν τῶν προεστώτων πρότασιν, καὶ λαβόντες αὐτὸ ὡς μέτρον σωτήριον, ἐπρότειναν εἰς τοὺς προεστώτας διὰ νὰ τοῖς προμηθεύσωσιν ὅσα περισσότερα ζῶα ἤθελον δυνηθῆ. Ὁ δὲ Π. Ζαριφόπουλος διὰ νὰ τοὺς ἐμψυχώσῃ πολὺ περισσότερον (ὡς θέλουν πολλοὶ διὰ μελετωμένας ιδέας,) ὑπεσχέθη νὰ ὑπάγῃ μετ' αὐτῶν ἕως εἰς τὴν Τριπολιτζάν. Ἡ ὑπόσχεσις αὐτῆ τοῦ Π. Ζαριφοπούλου τῷ ὄντι τοὺς ἐνεψύχωσε, καὶ τοὺς ἐνεθάρρυνεν εἰς τόσον, ὥστε τῷ ἐχορήγησαν τὴν ἄδειαν, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ τῶν συναδελφῶν του εἰς τὴν Ἀνδριτζαίαν. Ὅθεν ἀπέστειλαν εἰς αὐτοὺς πλείονα τῶν 250 ζῶων, ἀναγγείλαντες αὐτοῖς ὅτι ἐν ὄσῳ εἶναι ἡ ὁδὸς ἐλευθέρα νὰ ἐτοιμασθῶσι ταχύτερον, καὶ ν' ἀναχωρήσωσι διὰ τὴν αἰτίαν τῶν διαθρυλλουμένων. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τούτῳ ὄντες ἔτοιμοι κατὰ πάντα, ἔχοντες δὲ καὶ τοὺς συνεχεῖς τοῦ φόβου παλμούς εἰς τὰς καρδίας των, εὐ-

πολυθέντες δὲ καὶ ἀπὸ τὰ διὰ τὴν ὄδοιποριαν καὶ μετα-
κόμισιν τῆς κινητῆς αὐτῶν περιουσίας 250 ζῶα (τὴν
26 Μαρτίου) σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις συνωδευμένοι με-
τὰ τῶν Ζουρτζάνων, Τζαχαίων, καὶ τῶν καλουμένων
Μουρτατῶν ἐξήλθον εἰς ὄδοιποριαν διὰ νὰ ἀπέλθωσιν
εἰς τὴν Τριπολιτζάν (1).

Διχπερῶντες δὲ ἐκ μέσου τῆς Ἀνδριτζαίνης, ἤτις
εἶναι ἡ δημοσία ὁδὸς τῆς πόλεως Φαναρίου, ἀπηρτίθμη-
σαν τοὺς ἐξ αὐτῶν δυνατοὺς ὀπλοφόρους, τῶν ὁποίων ὁ
ἀριθμὸς ἀνέβη εἰς 1430, καὶ μετὰ τοῦτο ἀναχωρήσαν-
τες διενυκτέρευσαν εἰς τὴν θέσιν τὴν καλουμένην Σουλ-
τίναν, ἀπέχουσαν δύο ὥρας τῆς πόλεως Ἀνδριτζαίνης,
κακείθεν τὴν ἐπιούσαν (27 Μαρτίου) κατέλαβον τὴν εἰς
Τριπολιτζάν ἀπάγουσαν ὁδόν. Ὁ δὲ Θ. Κολοκοτρώνης,
ὅστις ἦτο φθασμένος εἰς τὴν Καρυταίαν μὲ τοὺς ὑπὸ
τὴν ὀδηγίαν του 300 Μανιάτας, μαθὼν κατὰ τὴν αὐτὴν
ἡμέραν, ὅτι οἱ Φαναρίται Ὀθωμανοὶ διενυκτέρευσαν εἰς
τὴν Σουλτίναν, προκατέλαβε μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ 300
Μανιατῶν τὸν ἀντικρυ τῆς Καρυταίνης λόφον τῆς
θέσεως ὀνομαζομένης Ἁγίος Ἀθανάσιος, εἰδοποιήσας
καὶ τοὺς συνεπαρχιώτας του Καρυτινοῦς νὰ τρέξωσι καὶ
αὐτοὶ διὰ νὰ κτυπήσωσιν ὅλοι ὁμοῦ τοὺς Φαναρίτας
Ὀθωμανοὺς. Ἄλλ' οἱ ὀλίγοι κάτοικοι τῆς πόλεως
Καρυταίνης (2) Ὀθωμανοὶ μαθόντες (τὴν 26 Μαρτίου)

(1) Ὁ Π. Ζαριφόπουλος διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὑπόσχεσιν εἰς
τοὺς Ὀθωμανοὺς διὰ τὴν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Τριπολιτζάν ἀπέλευσιν, ἐρω-
δίκατε πολλοὺς τῶν Ὀθωμανῶν ἰδιαιτέρως μὲ ὀλίγα χρήματα καὶ ζῶα, καὶ
οὕτω διέβρουν εἰς τὴν Ἀνδριτζαίαν.

(2) Ἡ Καρυταίνα ἔστον ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας

ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης ἔφθασεν εἰς τὴν Κώμην Δεδέμπεην, δύο ὥρας ἀπέχουσαν τῆς πρωτευούσης, ἔχοντες δὲ ἀρχῆθην καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχικῶν Ὀθωμανοὶ τὴν δειλίαν καὶ τὸν φόβον ὡς ἐκ τῶν διαφημισθέντων, ἀνέβησαν εἰς τὴν ἐρείπιον τῆς Καρυταίνης Ἀκρόπολιν, ἀσφαλισθέντες ἐντὸς αὐτῆς μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων των. Ὁ δὲ Θ. Κολοκοτρώνης ἄμα ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν Καρύταιναν εὗρε τοὺς Καρυτινοὺς Ὀθωμανοὺς ἀποκλειθέντας εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἔχοντας ὁμῶς συναστροφὰς μετὰ τῶν ἐντοπίων Ἑλλήνων, καὶ ἀνεμποδίτως εἰσπερχομένους καὶ ἐξερχομένους ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, οἵτινες ἔλαβον τότε μᾶλλον φόβον, καὶ ἔπαυσαν πλέον τοῦ νὰ ἐξέρχονται τοῦ Φρουρίου, διέταξε νὰ τοῖς ἀπαγορευθῆ ἢ ἔξοδος ἕως νὰ ἐπιτρέψῃ, καὶ οὕτως ἀνεχώρησε κατὰ τῶν Φαναριτῶν Ὀθωμανῶν, χωρὶς νὰ ἐλπίζῃ ὅτι οἱ ἐρχόμενοι, περιῶν ὀλόγος, Φαναρίται. Ὀθωμανοὶ ἐμελλον νὰ διασωθῶσι.

Ἀρ' οὗ δὲ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ ῥηθέντος λόγου, οἱ δὲ Φαναρίται ὤδεον, εἶχον ἀ-

εἰς τὴν ὁποίαν διέμενον ὁ Βοιβόδας καὶ ὁ Καλλῆς. εἰς αὐτὴν ἐρίνοντο ἅπασαι αἱ κατὰ καιρὸς συναθροίται· τῶν πρεσβυτέρων καὶ δημογερότων ὅλης τῆς ἐπαρχίας, ὅπου διετίμουντο καὶ οἱ ῥήσοι, καὶ ἐκκτῆ Κωμόπολις καὶ Κώμη ἐλάμβανε τὴν ἀναλογουμένη αὐτῇ ποσότητα διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ φόρου. Εἶχε κατοίκους ἐν αὐτῇ Ἑλλὰς μὲν περίπου τῶν 150 οἰκογενειῶν, Ὀθωμανῶν δὲ μόνον 45 οἰκογενεῖαι, χωρὶς νὰ σταθῇ ποτὲ δυνατόν νὰ ἐπαυξήσωνται αἱ Ὀθωμανικαὶ οἰκογενεῖαι, τούτο δὲ ὄχι μόνον ἦτον ἐκ παραδόσεως, τὸ ὅτι θαλασσὴ δεν ἐπερίπτευσεν αἱ Ὀθωμανικαὶ οἰκογενεῖαι, ἀλλὰ παρεμπόδιθη καὶ πραγματικῶς, καθὼς ποτὲ τῶν ὄντων δεν ἠξήσαν καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος οἰκογενεῖαι πλέον τῶν 45.

πῶλυθῆσει κατόπιν αὐτῶν καὶ 300: περίπου Φαναρίται Ἕλληνες χωρὶς νὰ τοὺς βλάβπτουν, προσέχοντες μόνον τὴν εἰς τὰ ὀπισθεν ἐπιστροφὴν των· ἐν ᾧ δὲ ἡ πρώτη σειρά τῶν Φαναριτῶν Ὀθωμανῶν ἔφθασεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὁ Θ. Κολοκοτρώνης μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ Μανιατῶν ἀντέκρουσαν αὐτοὺς γενναίως, καὶ ἡ μεταξὺ των μάχη διήρκεσεν ἐπέκεινα τῶν 5, ὥρων.

Ἐν δὲ μέρος τῶν Μανιατῶν μὴ ἔχοντες πλέον πολεμοφόδια, ὡς παραναλώσαντες πάντα ὅσα εἶχον εἰς τὴν μάχην, ζητήσαντες δὲ ἀπὸ τὸν Θ. Κολοκοτρώνην καὶ ἀποτυχόντες, ὡς μὴ ἔχοντος καὶ αὐτοῦ εἰς τὴν στιγμήν, ἐκτύπων τοὺς Ὀθωμανοὺς μετὰ τὰς πέτρας ὄντες ἐφ' ὑψηλῆς θέσεως οἱ Μανιαῖται· οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἐνόησαντες καλῶς ὡς ἐκ τούτου ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον ἔλλειψιν πολεμοφοδίων, καὶ ἀντὶ σφαιρῶν πυροβολικῶν βλέποντες πέτρας, τότε θαρρήσαντες ὥρμησαν κατ' αὐτῶν, οἵτινες καταλιπόντες τὴν ὁποίαν κατεῖχον θέσιν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐλευθέραν, ἀπεμακρύνθησαν ἕως δύο τόξων βολῆς· οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ τυχόντες τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς, καὶ διαβάντες ἅπαντες τὸν λόφον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, συνήχθησαν εἰς τὴν θέσιν τὴν καλουμένην κομμένον τζαμί· ἐν ᾧ δὲ ἤτοιμάζοντο νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τὴν γέφυραν τῆς Καρυταίνης ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ τῶν Μανιατῶν καταλαβόντες τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς ὁδοῦ κατὰ τὸ μέρος τῆς γεφύρας, ἤρχησαν νὰ τοὺς κτυποῦν ἐκ νέου κατὰ μέτωπον, οἰκονομηθέντες καὶ ἀπὸ ὀλίγα πολεμοφόδια· οἱ Ὀθωμανοὶ θεωρήσαντες ὅτι δυσκόλως ἐδύναντο νὰ διέλθωσι διὰ τῆς γεφύρας, ἤρχησαν τὴν ὀπισθοδρομήσιν των πᾶ-

λιν διὰ τῆς θέσεως τοῦ Κομμένου τζαμίου ἐπὶ σκῶ-
 πῳ τοῦ νὰ διαβῶσιν ἀπὸ τοῦ Χαλοῦλ Ἄγα διὰ μέσου
 ἑνὸς μέρους τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε γέ-
 φυραν.

Κατὰ δὲ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν οὗτοι διέβαινον διὰ
 μέσου τοῦ ποταμοῦ, ἔφθασεν αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἡλίας Μαυ-
 ρομιχάλης δρομαίως μὲ 300: Μανιάτας, καὶ συνενω-
 θέντες οἱ μετὰ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, ὅλοι ὁμοῦ ἀντέ-
 κρουον αὐτοὺς γενναίως· ἀλλ' ἕως ὅτου νὰ φθάσῃ εἰς
 τὸ κομμένον τζαμί ἢ τόση πληθὺς τῶν Ὀθωμανῶν,
 ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδῶν, καὶ γερόντων, ἐπρόφθασαν
 αὐτοὺς ταῦτοχρόνως ἐκ τῶν ὀπισθίων μερῶν καὶ οἱ
 ἀδελφοὶ Πλαπούται Γεωργάκης καὶ Δημήτριος μὲ 400
 Ἑλλήνας· συνηρωμένοι δὲ καὶ μετὰ τῶν Φαναριτῶν
 Ἑλλήνων ἐχόντων ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς, Νικόλαον Ζαρι-
 φόπουλον, καὶ Τζανέτον Χρηστόπουλον, ἀντέκρουον αὐ-
 τοὺς· τότε τὸ πλῆθος τῶν Ὀθωμανῶν ἀριθμουμένων
 περίπου τῶν 5,000 θεωρήσαντες τὸν κίνδυνον ἐπικεί-
 μενον, ἐτράπησαν μὲ ἀπόφασιν ἀπελπισμένην εἰς τὸ
 κατωφερὲς μέρος, νὰ διαβῶσι διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν
 θέσιν τὴν καλουμένην Χαλοῦλ Ἄγα, τοὺς ὁποίους ἀν-
 τέκρουον οἱ Ἑλλήνες· καὶ μ' ὅλον ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ᾔ-
 σαν ὄπλοφοροῦντες καὶ ἰσχυρότεροι τῶν Ἑλλήνων, μ'
 ὅλα ταῦτα ἔμενον πάντοτε εἰς τὰ ὀπισθεν τῶν ἀδυνα-
 τωτέρων· οἱ πλεῖστοι δὲ ἔτρεχον νὰ διαβῶσι τὸν ποτα-
 μὸν καταβαίνοντες εἰς τοῦ Χαλοῦλ Ἄγα, διὰ ν' ἀνα-
 βῶσιν ἔπειτα εἰς τὴν ἐρείπιον Ἀκρόπολιν τῆς Καρυ-
 ταίνης, ὅτε μᾶλλον οἱ ὀλίγοι Καρυτινοὶ Ὀθωμανοὶ ἰ-
 στάμενοι ἀπέναντι ἐνεψύχωναν τοὺς Φαναρίτας διὰ νὰ
 διαβῶσι τὸν ποταμὸν, δίδοντες αὐτοῖς ὅσῃν ἐδύναντο

βοήθειαν διὰ τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν. Τελευταῖον οἱ μὲν ἀδύνατοι διέβαινον μὲ φόβον τῶν τὸν ποταμὸν, καθότι τὰ βεῖθρα ἤρπαζον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, νέους, γέροντας, ἀνδρας, γυναῖκας, καὶ ζῶα πολλὰ φορτηγὰ, οἱ δὲ δυνατοὶ ὀπλοφόροι ἀντεμάχοντο μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἔχοντες ἐκ μὲν τῶν ὀπισθίων τῶν ἀντικρούοντας τοὺς Καρυτινοὺς, Πλαπουταίους, καὶ τοὺς Φαναρίτας Ἑλληνας, κατ' ἔμπροσθεν δὲ τοὺς περὶ τὸν Κολοκοτρώνην καὶ Ἠλίαν Μαυρομιχάλην, οἵτινες μὲ ὄλον τὸ ἀπειροπόλεμόν των ἐφόρευσαν ὑπὲρ τοὺς 140 : Ὀθωμανοὺς, πνιγέντων καὶ εἰς τὸν ποταμὸν πλέον τῶν 200 : ἐκτὸς τῶν ζῶων· οἱ δὲ λοιποὶ διέβησαν τὸν ποταμὸν, ἀντιπολεμοῦντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων (1), καὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Καρυταίνης, φονευθέντων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μάχης αὐτῆς δύο Ἑλλήνων, πληγωθέντων δὲ καὶ ἑπτά.

Ἀφ' οὗ δὲ οἱ διασωθέντες Ὀθωμανοὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, οἱ Ἕλληνες ἐτοποθετήθησαν εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῆς, πεδινήσῃς τῆς θέσεως, καὶ πολιώρκησαν τὴν Ἀκρόπολιν, ὅτε μάλιστα εἶχον φθάσει εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν (τὴν 28 Μαρτίου) ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Γρηγόριος Δικαῖος, ὁ Κεφάλας, ὁ Δ. Παπᾶ Τζόνης, ὁ Πέτροβας, ὁ Σιόρης, οἱ Κουμουνδουράκιδες ἐκ τῆς Μάνης, ὁ Μπουῦρας, ὁ αὐτάδελφος τοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης ὁμοῦ μὲ τοὺς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας των Ἑλληνας ἀπαριθμουμένους ὑπὲρ τὰς 4,000 ἐκ τῶν

(1) Οἱ Ὀθωμανοὶ ἔφυγον τὰ πτώματα τῶν ἐξ αὐτῶν φονευομένων μόνον δὲ ὑπὲρ τὰ ἑξέκοντα πτώματα Ὀθωμανικὰ ἔμειναν κατὰ τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων.

ἐπαρχιῶν Καρυταίνης, Φαναρίου, Λεονταρίου, Μεσση-
νης, Καλαμῶν, Νησίου, Ἰμλακίων, καὶ ἐνὸς μέρους
Μανιατῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Κουμουνδουράκιδων,
καὶ Καπετανάκιδων ταυτοχρόνως δὲ εἶχον φθάσει καὶ
οἱ Κανέλλας καὶ Δημήτριος Δελιγιανναῖοι ἔχοντες ὑπὸ
τὴν ὁδηγίαν τῶν ὑπὲρ τοὺς 400: ὀπλοφόρους Ἑλλη-
νας ἐκ τῶν λοιπῶν Κωμοπόλεων τῆς ἐπαρχίας Καρυ-
ταίνης, ὥστε ἐκ τούτων πάντων πολιορκηθέντες στε-
νὰ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Καρυταίνης οἱ Ὀθωμανοὶ
φθάσαντες δὲ καὶ εἰς ἔλλειψιν τροφῶν καὶ πολεμεφο-
δίων, καὶ ὡς ἐκ τούτων ἀπελπισθέντες, συνήλθον εἰς
προφορικὴν συνθήκην μετὰ τῶν Ἑλλήνων, νὰ παραδώ-
σωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ ὄπλα, καὶ νὰ τοὺς ἐπιβιβάσωσιν
εἰς πλοῖα διὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἢ ὅπου ἤ-
θελον εὐχαριστηθῆ.

Ἄλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ ἅμα ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀκρό-
πολιν τῆς Καρυταίνης, ἰδόντες τὴν σπάνιν τῶν τροφῶν
καὶ πολεμεφοδίων εἶχον λάβει εὐθὺς μέτρα, καὶ ἄνευ
ἀναβολῆς ἐνδύσαντες ἓνα Ὀθωμανὸν χωρικὰ ἐνδύματα
ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὴν Τριπολιτζᾶν, ἐπικαλεσθέντες
τὴν βοήθειαν τῶν ἐν αὐτῇ Ὀθωμανῶν, διὰ νὰ τοὺς ἀ-
παλλάξωσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀπίστων Γκιαβού-
ριδων (τῶν Ἑλλήνων).

Οἱ δὲ ἐν Τριπολιτζᾶ Ὀθωμανοὶ πληροφορηθέντες ὅτι
οἱ ὀμόθησκοὶ τῶν πολιορκημένοι ὄντες διεκινδύνευον, καὶ
ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τροφῶν κτλ. εὐρίσκοντο εἰς τὴν
ἐσχάτην ἀθλίαν κατάστασιν, ἔσπευσαν νὰ δώσωσι συν-
δρομὴν εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐτοιμασθέντες περί-
που τῶν 600 ἰππέων οἱ δυνατώτεροι (τὴν 30 Μαρτίου
ἅμα πρωτὶ) ἐξῆλθον διὰ νὰ προφθάσωσιν εἰς τὴν Καρύ-

ταίναν. Ἐνῶ δὲ ἐγίγνετο λόγος περὶ συμβιβασμοῦ συνθήκης μεταξύ τῶν ἐν Καρυταίνῃ Ὀθωμανῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ Ἕλληνες αἰφνης εἶδον πυρκαϊὰς εἰς τὰς χορτοσκεπασμένας καλύβας τῶν κατοίκων τῆς Κώμης Σηλεσίου, δύο ὥρας ἀπεχούσης ἀπὸθεν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ· ἅμα δὲ ὅτε ἐπληροφόρηθησαν θεωρήσαντες διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνη, ὅτι εἶναι Ὀθωμανοὶ πυρπολοῦντες τὰς οἰκίας τῶν Σηλεσίων, εὐθὺς οἱ Ἕλληνες πεφοβισμένοι ὄντες εἰσέτι ἀπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀρτιπυρκαϊᾶν κατὰ τοιοῦτου πολυκεφάλου θηρίου ἑναρξάν' τοῦ πολέμου ἄπειροι ὄντες, διεσκορπίσθησαν ἅπαντες, ὥστε μετὰξὺ ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας δὲν ἔμεινεν ἐκ τῶν συσσωματωμένων εἰς ἓν στρατόπεδον περίπου τῶν 7,000 οὐδὲ εἰς Ἕλληνας εἰς μάτην ἐστάθη ἡ δεδομένη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐμφύχωσις παρ' ὅλων τῶν ὀπληρχηγῶν, οἵτινες μείναντες μεμονωμένοι, ἅπαντες μετέβησαν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη τῆς θέσεως ἐκείνης (1)· οἱ δὲ ἐκ Τριπολιτζᾶς ἐλθόντες Ὀθωμανοὶ εὐρόντες τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῆς Καρυταίνης ὁμοθρήσκους τῶν ἀπηλλαγμένους ἀπὸ τῆν τῶν Ἑλλήνων πολιορκίαν, συμπαραλαβόντες ἅπαντας αὐτοὺς, (μετέβησαν τὴν 1 Ἀπριλλίου) εἰς τὴν Τριπολιτζάν. ἀπέχουσιν τῆς Κα-

(1) Εἰς τὸν γεγονότα διασκορπισμὸν αὐτὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὴν Καρυταίναν ὁ Θ. Κολοκοτρῶνης ἐκινδύνησε νὰ πέσῃ αἰχμαλωτός· διότι ἔμεινε μόνος μεμονωμένος. ἀπὸ ἑκάστου τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶδε πῶς ἔφυγε, καὶ δὲν ἐγνώριζε ποῦ ν' ἀπέβη διὰ νὰ διασωθῇ· ὁ δὲ Γρηγόριος Δικαῖος μείνας μὲ 4 μόνους Ἕλληνας, ἐχορήγησε τὸν ἕνα πρὸς συνουσίαν τοῦ Κολοκοτρῶνη.

ρυταίνης 7 μόνων ὤρων διαστήματος, χωρὶς νὰ βλε-
φθῶσι παρά τινος, μ' ὄλον ὅτι ὁ Νικηταρᾶς εἶχε προ-
καταλάβει τὴν θέσιν τοῦ Καλογεροβουνίου, οὔσαν ἐπὶ
τῇ ὁδῷ ἀφ' ἧς ἔμελλον νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐκ τῆς
Καρυταίνης οἱ Ὀθωμανοὶ ἐπὶ σκοπῷ διὰ νὰ τοὺς κτυ-
πήσῃ ὁμοῦ μὲ τούς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του Ἑλληνας,
οἵτινες πεφοβισμένοι ὄντες ἕως τῆς ὥρας ἐκείνης, δὲν
ἐτόλμησαν διὰ νὰ τοὺς κτυπήσωσιν· ὅθεν καὶ διασωθέν-
τες, ἀβλαβεῖς εἰσῆλθον εἰς τὴν Τριπολιτζάν, καὶ διη-
γήθησαν εἰς τοὺς ἐκεῖσε Ὀθωμανοὺς πάντα τὰ καθ'
ὁδὸν αὐτοῖς συμβάντα, καὶ τὸν τρομερὸν ἐκεῖνον δια-
σκορπισμὸν τῶν Ἑλλήνων· ὡς ἐκ τούτου δὲ λαβόντες
μεγαλωτάτην ἐμφύχωσιν οἱ ἐν Τριπολιτζᾷ Ὀθωμανοὶ
ἐξέταζον μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν ἐὰν μεταξὺ τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ στρατοῦ ὑπῆρχον καὶ Φράγχοι, ἢ ἐὰν ἦσαν μόνοι
των οἱ Ἕλληνες· ἀλλὰ μ' ὄλον ὅτι οἱ Φαναριῖται τοὺς
ἐβεβαίωσαν μεθ' ὄρκου ὅτι δὲν ὑπῆρχον καὶ Φράγχοι,
μ' ὅλα ταῦτα πάλιν ὑπώπτειον ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲν τοῖς
ἔλεγον τὴν ἀλήθειαν· ἀφοῦ ὁμως ἐβεβαίωθησαν ὅτι τῶ
ὄντι δὲν ὑπῆρχον Φράγχοι, τότε ποῖος ἐδύνατο νὰ
τοὺς κρατήσῃ; καθότι εἰς ὅλα τὰ καφφενεῖα δὲν εἶχον
ἄλλην τινα ὁμιλίαν, εἰμὴ τὴν ἐφεξῆς· « ταχὺ θὰ βγῶμεν,
» γιὰ τοῦ, νὰ δώσωμεν τὸ νιζόμι τῶν ἀπίστων Για-
» βουρίδων, διὰ νὰ ἰδοῦν ἀκόμι μίαν φορὰν σπαθὶ καὶ
» τουφέκι τούρκικον· » ἄλλοι δὲ πάλιν ἔλεγον « μὴν
» τὰ πιστεύετε ὅτι εἶναι μοναχοὶ των οἱ παλιοραγιά-
» δες οἱ ξεπόλητοι! τζαρὲς δὲν εἶναι νὰ μὴν ἔχουν
» γινῶτα Κιράλιδων, καὶ μεγάλων Ἀφεντάδων; » καὶ
ἄλλα παρόμοια.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τῶν Φαναριτῶν Ὀθωμανῶν εἰς

τὴν Τριπολιτζάν μετάβασιν διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀποκλεισ-
 μόν των, καὶ τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἢ μετὰ διασκορ-
 πισμού διάλυσις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πρώτην παρου-
 σιασθεῖσαν ἐκ τοῦ συστάδην μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν μά-
 χην, μ' ὅλον ὅτι δὲν ἔμειναν ὀπίσω ἀπὸ τοῦ νὰ κόμουν
 τὸ χρέος των οἱ ἀπὸ τόσους αἰῶνας καταδυναστευόμενοι
 παρ' αὐτῶν Ἕλληνες, οἵτινες δὲν εἶναι καὶ ἀξιοὶ κατη-
 γορίας διὰ τὴν ὁποίαν ἔδειξαν τελευταῖον δειλίαν δια-
 σκορπισθέντες, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ἐπαινετοί· δι' ἐν καὶ
 μόνον δὲ δύνανται νὰ κατηγορηθῶσι, διότι δὲν προκατέ-
 λαβον τὰς θέσεις τόσοι ὄντες, ὥστε νὰ ἐμποδίσωσι τὴν
 ἔλευσιν τῶν Τριπολιτζιωτῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 τοῦτο πρέπει νὰ ᾔηται συγχωρητέοι, διότι κάθε ἀρχὴ
 ἔχει καὶ τὰς δυσκολίας, τὰ λάθη, καὶ τὰς παρεκτροπὰς
 τῆς. (1) Μετὰ δὲ τὴν διασκόρπισιν τοῦ ἐν Καρυταίνῃ
 Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἰδίως δὲ τοῦ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν
 ἀδελφῶν Κ. καὶ Δ. Δελιγιανναίων ὄντος, διασωθέντες οἱ
 περὶ ὧν ὁ λόγος εἰς τὰ Λαγκαδία, τὴν Κωμόπολιν
 αὐτῶν, συνάξαντες δὲ ὅλην τὴν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν
 ἐνυπάρχουσαν κινητὴν περιουσίαν, συμπαραλαβόντες καὶ
 τὰς οἰκογενεῖας των ὅλας, μετέβησαν εἰς τὴν Ἱερὰν
 Μονὴν τοῦ Σπηλαίου διὰ νὰ διατηρήσωσι τὴν ὑπαρξίν
 των. (2) ἅπαντες δὲ οἱ λοιποὶ διασκορπισθέντες Ἑλ-

(1) Ἄλλην τοιαύτην ἐναντίαν καὶ ἀνέλπιστον καταδρομὴν τῶν Ἑλλή-
 νων δὲν θέλουσιν ἀπαντήσῃ οἱ ἀναγνώσται εἰς τὴν παροῦσαν Ἱστορίαν,
 καθότι ἄλλη τις δὲν συνέβη πλέον μ' ὅλην ὅσῃ οἱ Ἕλληνες εἶχον ἀπει-
 ρίαν τοῦ πολεμεῖν.

(2) Πρὶν ἢ ἀποστείλωσιν οἱ ἀδελφοὶ Δελιγιανναῖοι τὰς οἰκογενεῖας
 των εἰς τὸ Μέγα Σπάλαιον, παρευρέθη ὁ Κανέλλος Δελιγιάνης εἰς τὴν

ληγες τὰ αὐτὰ πράξαντες, ἐζήτουν Σπήλαια καὶ τρύχας διὰ νὰ διασωθῶσι. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ ἀποκλεισμῷ τῶν Φαναριτῶν, Ζουρτζάνων, Τζαχαίων, Μουρτατῶν, καὶ Καρυτινῶν Ὀθωμανῶν διατρέξαντα.

Βιτύνην, ὅπου λόγου πεπόντος μεταξύ πολλῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ἐπαναστάσεως, τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶπον τῷ Κανέλλῳ Δελιγιάνη· δὲν συλλογίζεσθε ὅτι ἔχετε τὸν ἀγαθελγόν σας Θεόδωρον Δελιγιάνη εἰς τὴν Τριπολιτῆαν; ὁ δὲ ἀπεκρίθη·, εἴμεθα ὀκτῶ ἀδελφοί, ἅς θυσιασθῆ ὁ εἰς ἐξ ἡμῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς πατρίδος.»,

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

Ἄσμα ψαλλόμενον μετὰ τὴν πολιορκίαν
τοῦ Νεοκάστρου. (1)

» Τὸ μάθετε τί γίνηκε τὸν φετεινὸν χρόνον
ὅπ' ἔφερεν εἰς τὴν Τουρκίαν ἓνα μέγαν πόνον.

Ἀπόφασις Ἑλληνική

Ἄπαντες ὄντες μιὰ ψυχὴ

Κινοῦνται πάντες μὲ ὄρμην

Νὰ ταπεινώσουν τὴν ὄφρυν

Τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν ἄλλων,

Τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων.

- Πανταχοῦ ἀποστασία,
τρομερὰ ἀπελπισία.
- Σ' τὴν Δακίαν πρῶτ' ἀρχίζει,
τὸν Σουλτάνον δαιμονίζει.
- Μιὰ φωνὴ μόνον ἀντήχει,
πρῶτος ποιὸς νὰ ἐπιτύχη.
- Τῆς πατρίδος τὴν ὑγίαν,
τὴν γλυκίαν Ἐλευθερίαν.
- Πόλεμον παντοῦ φωνάζουν,
κί' ἄλλο τίποτε δὲν κράζουν.
- Τὴν Πατρίδα ν' ἀναγείρουν,
τὴν θρησκείαν νὰ λαμπρύνουν.

(1) Ἐὰν τῶν τότε ψαλλομένων ἄσμάτων ἡ ποιητικὴ σύνθεσις δὲν προξενῇ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν εἰς πολλοὺς τὴν ἀπαιτουμένην εὐχαρίστησιν διὰ τὸ ἀπλοῦν ὕφος τῆς, ἀπὸ τοῦ μεταγενεστεροῦ ὄμας ἡμῶν θέλουν θεωρεῖσθαι τὰ τοιαῦτα ἄσματα ὡς ἱερά καὶ εὐχάριστα

- Σφάλησαν κάστρα δυνατά,
μέσα κ' εἰς ὅλον τὸν Μωριά,
- Σφάλησαν καὶ τὴν Κορώνην,
Νιόκαστρον καὶ τὴν Μοθώνην,
- Ντρέδες οἱ τῆς Ἀρκαδίας,
κ' οἱ λοιποὶ τῆς Μεσσηνίας.
- Καὶ τὸν Μάιον τὸν μῆνα,
ἦλθαν Σπετζιωτῶν τὰ πλοῖα.
- Σὰν ξεφτέρια τρέχουν οὕτως,
Μπότασης καὶ Κολανδροῦτζος.
- Τὴν πολιορκίαν στήνουν,
καὶ τὴν θάλασσαν ἀποκλείουν.
- Περιορισμὸς καὶ πείνα,
φέρουν τὴν ἀπελπισία.
- Τὸ Νεόκαστρον κλονίζουσι,
καὶ συνθήκ' ἀποφασίζουσι.
- Ἡ Χανούμισαις στενάζουσι,
καὶ τοὺς Ἕλληνας φωνάζουσι.
- Δὸς τε μας νερὸ, ψωμάκι,
τελευταῖον τὸ φαρμάκι.
- Εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχίαν,
πίπτει κ' ἡ Μονεμβασία.
- Πρώτη ἔξοδος ἐκείνη,
εἰς τὸ χελωνάκι ἐγένη.
- Σ' τὸ νησί τοὺς περιορίζουσι,
καὶ τροφὰς ὀλίγας δίδουσι.
- Κλαίουσι, καὶ θρηνοῦσι, φωνάζουσι,
ἔλεος Ἑλλήνων κράζουσι.
- Τέλος πάντων τελειώνει,
εἰς τῆς Πύλου τὸ κανόνι,

- » Μὲ πολὺ πικρὸν φαρμάκι,
τῆς ἐξόδου ἢ ἀπάτη.
- » Τοῦρκοι κ' Ἕλληνες πληρώνουν,
τὴν συνθήκην τελειώνουν,
- » Τὴν ἀπάτην κανονίζουν,
καὶ τὴν ἐξοδὸν ἀρχίζουν.
- » Τοῦ Αὐγούστ' ἐβδόμ' ἡμέρα,
ἦτον καὶ ἡ τελευταῖα.
- » Καὶ ἡ ἐξοδὸς ἀρχίζει
τὴν ζωὴν τῶν τὴν κλονίζει.
- » Παραδίδονται καὶ κλαίουں,
τὴν ζωὴν τῶν πάντα θέλουں.
- » Ἄλλ' οἱ Τοῦρκοι φαντασμένοι,
κί ἀπ' τὴν πείναν τρολλαμένοι.
- » Βρὲ βαργιάδες » τοὺς φωνάζουں,
καὶ τὸν θάνατόν τοὺς κράζουں.
- » Τότ' οἱ Ἕλληνες ἀρχίζουں,
καὶ τοὺς Τούρκους ἀφανίζουں,
- » Τοὺς Σπαχίδες, καὶ τοὺς ἄλλου̃ς,
τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλου̃ς.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Διὰ τῆς ἀπὸ 29 Ὀκτωμβρίου 1838 Ἀγγελίας μας προκηρύξαντες τὴν ἐκδοσιν τοῦ παρόντος Ἱστορικοῦ συγγράμματός μας, εἰδοποιήσαμεν ὅτι τὸ ὅλον τοῦ συγγράμματος θέλει σύγκεισθαι ἀπὸ κόλλας τυπογραφικὰς ὑπὲρ τὰς ἐβδομήκοντα, διηρημένον εἰς τόμους τρεῖς, ἐσχηματισμένους εἰς ὄγδοον. Προσδιωρίσαμεν δὲ καὶ τὴν τιμὴν ἐκάστου τόμου διὰ μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ

Κράτους, ἀνά δραχ: 4, διὰ δὲ τοὺς ἐκτός τοῦ Κράτους, ἀνά δραχ: 5, τὸ ὅλον τοῦ σώματος διὰ μὲν τοὺς ἐντός, δραχ: 12, διὰ δὲ τοὺς ἐκτός, δραχ: 15.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔχοντες ὕλην ἀρκετὴν (τὴν ὁποίαν ἐσκοπεύομεν νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὴν δευτέραν ἔκδοσιν) ἐνεκρίναμεν βελτιώτερον νὰ τὴν καταχωρήσωμεν εἰς τὴν παρούσαν, καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐκ τούτου ὁ Α'. τόμος μᾶς ὠδήγησεν ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ὕλης θέλει ὑπερβῆ τὰς 115 τυπογραφικὰς κόλλας, περισσεύσαντος τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ὀλικῆς ὕλης πλεόν τοῦ ἐνός τετάρτου ἀπὸ τὸ κοινοποιηθὲν διὰ τῆς Ἀγγελίας μας μέτρον, ἔνεκα τούτου διὰ νὰ μὴ ὑστερήσωμεν τόσον τοὺς συνδρομητὰς μας, ὅσον καὶ κάθε ἄλλον, ἄλλως τε δὲ καὶ διὰ νὰ μὴ μείνη κεκολοβωμένον τὸ σύγγραμμά μας ἀπὸ τὴν συνέχειαν τῆς Ἱστορικῆς ὕλης, τελευταῖον ἐνεκρίναμεν νὰ ἐπαυξήσωμεν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ὅλου σώματος, συγκειμένου ἤδη ἐκ τόμων τεσσάρων, διὰ μὲν τοὺς ἐντός τοῦ Κράτους ἀνά δραχ: 15, διὰ δὲ τοὺς ἐκτός, ἀνά δραχ: 18, καὶ τοῦτο δὲ μὲ ὄχι ὀλίγην ζημίαν μας, μάρτυς τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Α'. Τόμος.

Ἐνεκρίναμεν δ' ἐν ταυτῶ νὰ παρακαλέσωμεν τοὺς συνδρομητὰς μας διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς πληρωμῆς, ὡς ἐφεξῆς.

Εἰς μὲν τὴν παραλαβὴν τοῦ Α'. Τόμου οἱ μὲν ἐντός τοῦ κράτους ν' ἀποδώσωσιν ἀνά δραχ: 6. εἰς δὲ τὴν τοῦ Β'. Τόμου, ἀνά δραχ: 4, καὶ εἰς τὴν τοῦ Γ', καὶ Δ', (οἵτινες ἀμφοτέρωι θέλουν διανεμηθῆ ταυτοχρόνως) ἀνά δραχ: 5· οἱ δὲ ἐκτός τοῦ κράτους ν' ἀποδώσωσι διὰ μὲν τὸν Α'. Τόμον, ἀνά δραχ. 8, διὰ τὸν Β, ἀνά δραχ 6. καὶ διὰ τὸν Γ' καὶ Δ'. ταυτοχρόνως πεμφθησομένους, ἀνά δραχ-μὰς 4. καὶ ταῦτα διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς ὑπερόγκου δα-

πάνης τοῦ τύπου καὶ τῶν λοιπῶν διαφορῶν ἐξόδων ἢ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον ἀπόδοσις τῶν χρημάτων οὐδόλως ἐλπίζομεν ὅτι θέλει προξενήσῃ βάρος ἢ ἐνόχλησιν εἰς τοὺς ΚΚ. Συνδρομητάς μας.

Ἐν τούτοις ἐπικυαλιχιδάνομεν ν' ἀναμνήσωμεν καὶ αὐθις τοὺς ἀναγνώστῃς μας, ὅτι ὅσοι τῶν τοῦ ἀγῶνος ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ζῶσι, καὶ γνωρίζουσιν ὅτι προσεβάλομεν τὰ δίκαια τινός, ἢ παρεσιωπήσαμεν ἐν γνώσει (ἐκτὸς τῶν ἐν ἀγνοία) τὰς θυσίας κτλ, παρακαλοῦμεν ἅπαντας ὅποιοςδήποτε τάξεως καὶ βαθμοῦ ἤθελον εἶσθαι νὰ μᾶς κοινοποιήσωσι τὰς ἐλλείψεις μας διὰ νὰ τὰς διορθώσωμεν εἰς ἓνα τῶν προσεχῶς ἐκδόθητομένων ἄλλων τριῶν τόμων τοῦ συγγραμματος μας· μ' ὅλον ὅτι δὲ εἰς τὸν Α'. τοῦτον Τόμον ἴσως (ἀν δὲν λανθάνωμεν) θέλομεν ἔχει πολλοὺς παρατηρητάς, καθότι διαφορῶν εἰδῶν δοξασίαι ὑπάρχουν εἰς τὰς τῶν πολλῶν διανοίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπεριόριστοι διὰ παντός, ὁ δὲ Ἱστορικὸς κλάμος δὲν χρεωστεῖ νὰ κάμῃ διάκρισιν ἐπὶ τῶν δοξασιῶν, διότι τοῦτο ἀνκμφιδόλως λογίζεται μεροληψία, μ' ὅλα ταῦτα φρονοῦμεν ὅτι ἐγράψαμεν καὶ γράφομεν ὅσα εἶδομεν, εἰς ὅσα συνεπράξαμεν, ὅσα εὔρομεν γραπτὰ, καὶ ὅσα ἐβεβαιώθημεν κατὰ παράδοσιν καὶ ἐκθεσιν ἀξιόπιστων ὑποκειμένων. Ἐπειδὴ ὁμως τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ὕλης, τὸ περιεργώτερον, καὶ εὐχριστώτερον μένει ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς ἀκολούθους τρεῖς τόμους, μετὰ τὴν διάδοσιν αὐτῶν βέβαια ἅπαντα ἢ σειρὰ τῆς συγγραφῆς θέλει πληροφρορήσει καὶ φωτίσει τοὺς πάντας· εἰς τὴν συγγραφὴν μας αὐτὴν δὲν μετεχειρίθημεν φράσεις καὶ περιόδους δυσνοήτους, ἀλλὰ φράσιν ἀπλουςέραν καὶ εὐληπτωτέραν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ λεκτικὸν

αὐτῆς, διὰ νὰ τὴν ἐννοῶσι καὶ οἱ ἄπλοοὶ Ἀναγνώστῃται καὶ νὰ μανθάνωσιν ὅσα ὑπέφεραν, καὶ ὅσα ἔπραξαν, καὶ νὰ παρηγορῶνται τοῦλάχιστον.

Ἐπὶ τέλος προλαμβάνομεν νὰ προειδοποιήσωμεν ὅτι ἕκαστος τῶν τεσσάρων τόμων τοῦ ὄλου συγγραμματος μὴ φέρῳ τὴν ιδιόχειρον ὑπογραφήν μας μετὰ τοῦ τελευταίου σημείου, καὶ τὴν σφραγίδα μας, (ἥτις εἰκονίζει ἐκ δεξιῶν κλάδον ἀμπέλου, ἐξ ἀριστερῶν δὲ κλάδον ἐλιάς, καὶ ἐν τῷ μέτῳ διὰ στοιχειωδῶν γραμμάτων τὸ ὄνομά μας, ὑπ' αὐτοῖς δὲ δύο σταυροὺς παραστήμων) θέλει νομίζεσθαι κλοπιμαῖος· ὅπου δὲ ἤθελε φανῆ τὸ τοιοῦτον ἄνευ τῶν ῥηθέντων σημείων, παρακλοῦνται οἰδόντες, ὡς τίμιοι ἄνθρωποι, νὰ μᾶς τὸ κοινοποιήσωσι πρὸς τούτοις ἐπειδὴ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι ἰδιοκτησία μας ἀναφαίρετος μεταβιόνουσα μετὰ τὴν ἀποβίωσίν μας κατὰ κληρονομίαν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς μας, κανεὶς δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν διὰ νὰ τὸ ἐκδώτῃ εἰς τύπον ἄνευ τῆς ἡμετέρας ἀδείας, εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ κράτους· οὔτε δὲ νὰ τὸ μεταφράσῃ εἰς καμμίαν ξένην διάλεκτον· ὁ φωραθὴς τοιοῦτος κατ' ὄλα τὰ κράτη θέλει καταδιωχθῆ εἰς τὰ ἀρμόδια δικαστήρια, διὰ νὰ ἐώσῃ ἐνώπιον τῶν νόμων τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανοποίησιν καὶ ἀποζημίωσιν.

Ὁ Συγγραφεὺς

ΠΡ. Α. ΦΡΑΝΤΖΗΣ.

άλύσεις	σελ. κβ'. στίχ. 18	άλυσεις.
πάλιν	σελ. κγ'. στίχ. 21	πάλιν.
βιασθῆ	σελ. κδ'. στίχ. 18	βασισθῆ.
ἐφωδιάσωσιν	σελ. κδ'. στίχ. 2	ἐφωδιάσωσιν.
ἄρχαμοι	σελ. λά. στίχ. 5	ἄρχαμοι
παραβῆν	σελ. λς'. στίχ. σχολ. 2	παραλ ἀβῆν.
ἑπιτροπήν	σελ. λς'. στίχ. 24	ἐπιδρομήν.
Τζούρτσ	σελ. λς'. στίχ. 3	Τζούρτσ.
Πλαπούτας	σελ. μγ'. στίχ. 8	Πλαπούτας.
ἀποκατασταθέντες	σελ. 1. στίχ. 13	ἀποκατασταθέντες.
βασισθείς	σελ. 7 στίχ. σχολ. 6	βασισθείς.
αἱ Ἴονιοί	σελ. 11 στίχ. 12	αἱ Ἴονιοί.
εἰσβαλοῦσα	σελ. 12 στίχ. 1	εἰσβαλοῦσα
ἤτε ἐκκλησία	σελ. 16 στίχ. σχολ. 7	οὔτε ἡ ἐκκλησία.
τῶν ἀλύσεων	σελ. 19 στίχ. σχολ. 16	τῶν ἀλύσεων.
τῆς βίας	σελ. 22 στίχ. 20	τῆς βίας
ἀποφασισμένος	σελ. 25 στίχ. 18	ἀποφασισμένος.
οἱ καινούριοι	σελ. 30 στίχ. 22	οἱ καινούριοι.
καταστασίαν του	σελ. 31 στίχ. 19	ἀκαταστασίαν του
Κολοκοτρώνην	σελ. 34 στίχ. 1	Κολοκοτρώνην.
γροσιῶν	σελ. 35 στίχ. 11	γροσιῶν
ἔντος	σελ. 38 στίχ. σχολ. 21	ἐντός
διάστημα	σελ. 39 στίχ. σχολ. 5	διάστημα.
Κουμανιώτης	σελ. 39 στίχ. 6	Κουμανιώτης.
τούτῳ	σελ. 48 στίχ. 18	τούτῳ.
Κεφ. Δεύτερον	σελ. 49	Κεφάλ. Πρῶτον.
ἀπάξει	σελ. 49 στίχ. σχολ. 13	ἀπάξει.
Βελεστινίου	σελ. 50 στίχ. σχολ. 10	Βελεστινίου.
1826	σελ. 58 στίχ. 4	1816.
διὰ τοὺς μισθοὺς του	σελ. 54 στίχ. σχολ. 1	διὰ τοὺς μισθοὺς
Ῥηγόπουλος	σελ. 60 στίχ. 1	Ῥηγόπουλος. (των.
Παν. Ζαφειρόπουλος	σελ. 63 στίχ. 16	Παν. Ζαφειρόπουλος.
ἑξηλουμένη	σελ. 76 στίχ. 14	ἑξαηλουμένη.
Ἀναγνωστίπουλο	σελ. 78 στίχ. 18	Ἀναγνωστίπουλος.
Ὀδυσσῶν	σελ. 78 στίχ. 18	Ὀδυσσῶν.

Ἐπιπέσιος	σελ. 80	στίχ. 26	ἐξαγαγεθῆ
ὁμοίους των	σελ. 87	στίχ. 4	ὁμοίους των
Ἰψηλοῦ	σελ. 100	στίχ. 9	Ἰψηλοῦ
θελε	σελ. 100	στίχ. 28	θελε
πρῶτον	σελ. 102	στίχ. 9	πρῶτον
ὑποσχθεῖς νὰ ἐμβάση καὶ 12,5000	σελ. 103	στίχ. 23	ὑποσχθεῖς νὰ ἐμβάση εἰς Πάτρας καὶ 1500. ὁ Ἀνδρέας Λόντος ἔδωκε γρόσια 2,500, ὑποσχθεῖς νὰ ἐμβάση καὶ 2500, ὁ Ἰω. Παπαδόπουλος ἔδωκε 5,000 γρόσια, ὑποσχθεῖς νὰ ἐμβάση καὶ 10,000, ὡς ὁ πλέον πλουσιώτερος.
ἐπιπέσιον	σελ. 105	στίχ. σχολ. 13	ἐπιπέσιον
λαβῶν	σελ. 109	στίχ. 1	ἐλαβεν
Παπᾶ Ἀναστασίου	ἀπόθε	στίχ. 8	Παπᾶ Ἀναστασίου
ἄς πεισθῶν	σελ. 121	στίχ. 13	ἄς πεισθῶν
οἶος	σελ. 125	στίχ. 17	οἶος
παρουσιάσωμεν	σελ. 126	στίχ. 7	παρουσιάσωμεν
εἰρή	σελ. 127	στίχ. 3	εἰρή
τῆς δικαίης του	σελ. 127	στίχ. 27	τῆς δεξιᾶν του
Πανάγος	σελ. 129	στίχ. 13	Πανάγος
ἀπαστασίας	σελ. 133	στίχ. σχολ. 5	ἀπαστασίας
δε	σελ. 138	στίχ. σχολ. 5	δέν
ἀπὸ κύνας	σελ. 138	στίχ. σχολ. 7	ἀπὸ κύνας
μέχρι τοῦ 1821	σελ. 154	στίχ. 3	μέχρι τοῦ 1813
Κεφάλ. ἔκτον	σελ. 170	στίχ. 3	Κεφαλ. τρίτου
καπαλαθόντος	σελ. 170	στίχ. 14	καταλαθόντος
φίλος φίλος	σελ. 174	στίχ. 7	καὶ 8. φίλος
καθ' ἣν ἠφρονῆ	σελ. 181	στίχ. 30	καθ' ἣν ἠφρονῆ
κινῶν ἄλλον	σελ. 181	στίχ. 19	κινῶν ἄλλο
μετὰ δὲ τὴν ἐξόντων	σελ. 189	στίχ. 5	μετὰ δὲ τὴν ἐξόντων τοῦ
ὁ Ἄλ.			Θ. Βλαδημαίτου ὁ Ἄλ.
Μακεδόντην	σελ. 189	στίχ. 4	καὶ Μακεδόντην.
Μακεδόντες	σελ. 190	στίχ. 10	Μακεδόντην
Τισμάνης	σελ. 194	στίχ. 3	Τισμάνης

Θάλεε	σελ. 195	στίχ. 20	Ὀλίθη
αἱ τρήχης	σελ. 200	στίχ. σχολ. 7	αἱ τρήχες
ἐκχόμεναι	σελ. αὐτ.	στίχ. σχολ. 8	ἐκχόμεναι
Λουκῆς χωρὶς ἄλλων	σελ. 201	στίχ. 19	Λουκῆς, ὅστις χωρὶς
ἔθους	σελ. 202	στίχ. 1	ἔθους
πύτου	σελ. 203	στίχ. 3	τούτου
ὑπεθέτων	αὐτόθι	στίχ. 8	ὑπεθέτων
αὐτός	σελ. 204	στίχ. 25	ἐντός
Θωμάουδς	σελ. 206	στίχ. 6	Θωμάουδς
καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Κα- τακάζη	σελ. 207. 208	στίχ. 31, 1	καὶ ἐκ μέρους τοῦ Κωνσταν- τῖνου Κατακάζη.
τὸν ἐφύνησαν . . .	σελ. 210	στίχ. 16	τὸν ἐφύνησαν.
ὅτι ἄντες, ἐφονεύ- θησαν	σελ. 225	στίχ. σχολ. 5	οὗτοι πάντες (ἐκτός τοῦ Κυλογεραπούλου) ἐφονεύ- θησαν.
ἐκχόμεναι	σελ. 213	στίχ. σχολ. 2	ἐκχόμεναι.
σπασθῆς	σελ. 218	στίχ. 7	σπασθῆς.
συνήγοτο	σελ. 261	στίχ. 17	συνήγοτο.
ὁ μεγαλύτερος	σελ. 263	στίχ. 8	ὁ μεγαλύτερος.
διὰ τὴν ἀμεταβλήτου	σελ. 293	στίχ. 1	τὴν ἀμεταβλήτου.
Σείκου	αὐτόθι	στίχ. 17	Σείκου.
προεστῶτων	σελ. 221	στίχ. 17	προεστῶτων.
Κεφάλ. ἑβδομοῦ	σελ. 323	στίχ. 1	Κεφάλ. τρίτου.
ἐμπροσθεν	σελ. 330	στίχ. 18	ἐμπροσθεν.
ἔδικαν	σελ. 332	στίχ. 30	ἔδικαν.
καὶ ἐπιπλά των	σελ. 335	στίχ. 11	καὶ τὰ ἐπιπλά των.
ν' ἀποθυνατίση	σελ. 318	στίχ. 12	ν' ἀποθυνατίση.
ἐμποδισάντες	σελ. 351	στίχ. σχολ. 6	ἐμποδισάντες
διὰ τὰ καταπέτη	σελ. 354	στίχ. 1	διὰ τὰ καταπέτη
διακεκυρμένως	σελ. 355	στίχ. 2	διακεκυρμένως
τοῦ Γεωργίου	σελ. 387	στίχ. 6	τοῦ Γεωργίου.
τοῦ ἐρεπίου	σελ. 391	στίχ. 23	τῆς ἐρεπίου
δαπανηθέντων	σελ. 398	στίχ. 5	δαπανηθέντων
ταῖς πάται	σελ. 403	στίχ. σχολ. 9	ταῖς πάται
ἀποστατία	σελ. 408	στίχ. 7	ἀποστατία
υἱόθησαν	σελ. 430	στίχ. 7	υἱόθησαν
ὑπερέτας	σελ. 431	στίχ. 17	ὑπερέτας
χρόνου	σελ. 435	στίχ. 1	χρόνου
Ζουλούμη	σελ. 437	στίχ. 17	Ζουλούμη
ἀκαταμάχητου	σελ. 438	στίχ. σχολ. 2	ἀκαταμάχητου.
πίπτει καὶ Μονεμβασία	σελ. 458	στίχ. 22	πίπτει καὶ ἡ Μονεμβασία εἰς τὰ χέρη των Ἑλλήνων Μανιατῶν καὶ Τζακωνίτων.
πληρώου	σελ. 459.	στίχ. 3	πληρώου

ΠΙΝΑΞ.

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΩ Α. ΤΟΜΩ.

Προλεγόμενα. σελ. . . . 1.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάστασις τῆς Πελοποννήσου παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν τὸ 1715. - προσδιορισμὸς φορολογίας - ἀποστάται ἡ Κλέπτει - πληθυσμὸς αὐτῶν - ὀνομασίαι τῶν πρωταρχηγῶν τῶν, καὶ καταδιώξεις αὐτῶν - Μυστικὴ ὑπεράσπισις αὐτῶν παρὰ τῶν προσεστώτων. σελ. . . 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Καταφυγὴ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ῥωσσίας τὸ 1768. Διεύθυνσις τῆς Ῥωσικῆς Ναυτικῆς μοίρας εἰς τὴν Πελοπόννησον - Ἀποστασία τῶν Πελοποννησίων τὸ 1769 - Ἀποτυχία αὐτῆς - Ἀπρακτὸς ἐπιστροφή τῆς Ῥωσικῆς Ναυτικῆς μοίρας - Εἰσβολὴ 60,000 περίπου Ἀλβανῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον - Πολιορκία καὶ πυρπόλησις τῆς ἐν Βοστίτζῃ Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν σελ. 8.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Τυραννίαι τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Πελοπόννησον Ἀλβανῶν - Ἐπαύξεις τῶν Κλεπτῶν, καὶ ὀνομασίαι τῶν περιφήμων καὶ πρωτίστων ἐξ αὐτῶν - Συγκρούσεις συχναὶ μεταξύ Κλεπτῶν καὶ τῶν Ἀλβανῶν - Τὰ κατὰ τὸν Μετὰ Ἀράβην σελ. 22.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐλευσις τοῦ Γαζῆ Χασάν Πασσᾶ μετὰ τοῦ Στόλου εἰς τὴν Πελοπόννησον - Συμμαχία αὐτοῦ μετὰ τῶν Κλεπτῶν - Ἐστρατεία αὐτοῦ μετὰ τῶν

Ἀλβανῶν - Καταστροφὴ τῶν Ἀλβανῶν διὰ τῆς συμμαχίας τῶν Κλεπτῶν - Ἀναχώρησις τοῦ Καπετὰν Πασσᾶ - Ἐπιστροφή αὐτοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, πρὸς καταδιώξιν τοῦ Κ. Κολοκοτρώνη καὶ Παναγιώταρου. σελ. 45.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τὴν Ζαχαριὰν κλέπτῃν - Τὰ περὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ λοιπῶν Κλεπτῶν - Σύστημα Κάπιδων, ἢ Καπομπάτιδων - Καταδιώξεις καὶ καταστροφὴ τῶν Κλεπτῶν σελ. 34.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Διορισμὸς τοῦ Βελῆ Πασσᾶ ὡς ἠγεμόνος τῆς Πελοποννήσου - Διαγωγή αὐτοῦ - Ἐπιρροή τῶν Προσεστώτων (Κοτζαμπάσιδων) ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ - Ἐξῶσις αὐτοῦ ἐκ τῆς Πελοποννήσου σελ. 44.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Διορισμὸς τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ (τῷ 1820) Βαλῆ τῆς Πελοποννήσου - Ἐστρατεία αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῆς Ἠπείρου - Συνοπτικὴ καταστροφὴ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ σελ. 49.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐναρξίς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας - Σύστησις αὐτῆς σελ. 70.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Εἰσαγωγή τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ διάδοσις αὐτῆς σελ. 79.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἄριξις εἰς τὴν Πελοπόννησον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Δικαίου διορισθέντος παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου - Συνεννόησις καὶ συνέντευξις αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐταιριστῶν - Συγκρότησις τῆς ἐν Βοστίτζῃ Μυστικοσυνελεύσεως - Συνεδριάσεις αὐτῆς - Συνεισφοραὶ γενόμεναι ἐν αὐτῇ - Διορισμός παρὰ τῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἱεροθέου Μεγαλοσπηλαιώτου εἰς περιόδειον κατὰ τὴν Πελοπόννησον διὰ τὴν σύναξιν τῶν συνεισφορῶν σελ. 91.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἀπέλευσις τοῦ Μητροπολίτου Χριστιανίδου εἰς Μέγα Σπήλιον ἐστάθισις αὐτοῦ εἰς Καλάβρυτα, Πύνην, καὶ Καρϋταίαν - Συνέντευξις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Θ. Δελιγάνου - Ἐπιστροφὴ αὐτοῦ εἰς Ἀρκαδίαν σελ. 110.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Πρόσκλησις τοῦ Χριστιανουπόλεως καὶ τῶν προστώτων Ἀρκαδίας διὰ τὴν εἰς τὴν Τριπολιτζᾶ ἀπέλευσίν των - εἴσοδος τῶν Ἀρχιερέων, τῶν Προστώτων, τοῦ Ἀναστασίου υἱοῦ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη - Ἀπέλευσις τοῦ Χριστιανουπόλεως εἰς Τριπολιτζᾶν σελ. 122.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ἐντεύξεις τῶν ἐν Τριπολιτζᾶ εἰσελθόντων Ἀρχιερέων καὶ Προστώτων μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῆς ἐξουσίας - Παραμπόδιαις τῆς παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἀποφασισθείσης σφαγῆς τῶν α. καὶ β. τάξεως Κληρικῶν καὶ Ἑλλήνων, καὶ τῆς ἀποστολῆς 10,000 Ὀθωμανῶν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν Πελοπόννησον - Ἀποποίησις τῆς εἰς Τριπολιτζᾶν ἀπελεύσεως τοῦ Π. Πατρῶν καὶ τῶν Προστώτων τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων - Ἀκροβολισμοὶ ῥήξεως - Φυλάκισις τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προστώτων ἐν Τριπολιτζᾶ σελ. 131.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἠγεμόνες χρηματήσαντες ἐν Δακίᾳ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1812 μέχρι τοῦ 1821 - Τὰ κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρον Ν. Σούτζον Ἠγεμόνα τῆς Βλαχίας σελ. 154.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Διάδοσις τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας ἐν Δακίᾳ - Πρῶτον δειγμα ἀποστασίας τοῦ Θεοδώρου Βλαδιμηρέσκου - Σύλληψις τοῦ Ἀριστείδου σελ. 163.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐξοδος τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου εἰς τὸ Ἴασιον - Συνέντευξις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἠγεμόνος τῆς Μολδαβίας Μ. Σούτζου - Προκήρυξις αὐτοῦ ἀναχώρησις αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἰαπίου σελ. 170.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Μετάβασις τοῦ Α. Ὑψηλάντου εἰς τὴν Βλαχίαν - Ἐναρξίς τῆς ἀποστασίας ἐν τῇ Βλαχίᾳ, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διατρέξαντα σελ. 182.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἠγεμονεία τοῦ Μιχαὴλ Γρηγορ. Σούτζου - διακοίνωσις τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας εἰς τὸν Μ. Σούτζον - Ἐναρξίς τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστασίας ἐν Μολδαβίᾳ - Τὰ κατὰ τὴν Μολδαβίαν διατρέξαντα ἀκολούθως - Συνωμοσία κατὰ τοῦ Μ. Σούτζου - Συνεννόησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἀλεξάνδρου - Ἀναχώρησις αὐτοῦ ἐκ τῆς Μολδαβίας - Μετάβασις αὐτοῦ εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ κράτησις αὐτοῦ σελ. 200.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τὸ Γαλάτζιον διατρέξαντα - Μάχαι συμβᾶσαι μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων αὐτὸ σε - Ὑπεράσπισις τῶν διασωθέντων Ἑλλήνων εἰς τὸ Ρένιον παρὰ τοῦ Ἰντζόφ - Προστοιμασίαι τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν κατὰ τὸ Σκουλένιον μάχην - προδοσίαι καὶ καταδιώξεις τῶν Ἑλλήνων παρὰ τινων αὐτοχθόνων

ων Μολδαβῶν. σελ. 209.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Τὰ κατὰ τὸ Σκουλένιον διατρέξαντα - Μάχη συμβῆτα μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Προύτου ἀέναντι τοῦ Σκουλένιου σελ. 219.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τὴν Βατσαρβίαν διατρέξαντα - Πρότροφοι ἑλληνικοὶ εἰς αὐτὴν ἐκ διαφόρων μερῶν - Ὑπερσπασίαι αὐτῶν καὶ περιβάλλει παρὰ τῆς Ῥωσσίας - Προπαρασκευαίαι ἐκστρατιείας τῶν ἐν Βατσαρβίᾳ Ἑλλήνων - Ἀποτυχία αὐτῆς - Ἀπελευθέρωσις τοῦ Α. Ὑψηλάντου - Γελοῦσά αὐτοῦ ἐν Βιέννῃ σελ. 231.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Καταδρομὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει προύχοντων καὶ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν - Φιλακίαι τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων - Ἀπαρχίαι τῶν Πατριαρχ. Γερμ. καὶ τῶν Ἀρχιερέων - Σφαγὴ διαφόρων προύχοντων Χριστιανῶν - Ἐγγρηκίαι καὶ ἀικολογίαι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῆς Ἐταιρίας σελ. 249.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Τὰ κατὰ τὴν Σμύρνην διατρέξαντα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐλληνικῆς ἀποστασίας σελ. 283.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Προετοιμασίαι τῶν Ἐταιριστῶν διὰ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐξορξίαν τῆς ἀποστασίας - Σχέθια προκαρακτικὰ αὐτῶν - Βασίλ. Ἰαμβίσοι ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐμποτίων ὀπλοφόρων Ἑλλήνων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν - Αἱ αὐτὰ ἐπὶ τῆς Ναυτικῆς τῶν Ἑλλήνων δύναμεις σελ. 292.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Συστατικὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας - Διέκδοσις αὐτῆς ταυταχρῶς τῆς

Πελοποννήσου - Ὁδηγία καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου καὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας σελ. 297.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐλευσίαι τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη - τοῦ Νικητάρου - καὶ τοῦ Ἀναγνωστάρου εἰς τὴν Μάχην - Συνδρομαὶ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων Ἑλλήνων μετ' ἰκανῶν στρατευμάτων ἐν Κολοκοτρώνη - Ἐξορξίαι τῆς ἀποστασίας ἀπὸ τοῦ τῆν 25 Μαρτίου 1821. σελ. 323.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Πολιορκία Κορώνης, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διατρέξαντα σελ. 333.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Πολιορκία Νεοκαστρῶν καὶ Μονεμβασίας - ἀποκλειστικὸς τῶν Ἀρκαδίων Ὀθωμανῶν ἐν ταῖς Φρουραῖς Μεσώνας καὶ Νεοκαστρῶν - Πρώταις Νεοκαστρῶν σελ. 355.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μάχη πρώτη συμβῆτα μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρκαδίων Ὀθωμανῶν ἐν Ἀρκαδικῇ-σῆ σελ. 412.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Πολιορκία Μονεμβασίας, καὶ πτώσις αὐτῆς σελ. 417.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τοὺς ἐν τῇ ἐπιτομίᾳ Λευκαρίου (Μεγαλοπόλεως) Ὀθωμανοὺς διατρέξαντα ἐπὶ τῇ ἐν Τριπολιτῆσιν ἀποδυστηρῶν αὐτῶν σελ. 430.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Τὰ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς Φινουρίταις, τοὺς Ζουσιζανούς, τοὺς Τζαχαίους, Μουρτατας, καὶ Ἄρτυνοὺς Ὀθωμανοὺς διατρέξαντα ἐν τῇ εἰς τὴν Τριπολιτῆζαν ἀποκλεισμῶ αὐτῶν σελ. 435.

Ἄσπρα φαῖλλον εἶον μετὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκαστρῶν σελ. 457.

Εἰδοποιήσεις. σελ. 459.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000041457